

ΙΩΑΝΝΗΣ Ε. ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ

Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

(Από την ίδρυση του Θεσμού μέχρι σήμερα)

Πρόλογος από τη Δρ. Περιβαλλοντικής Αγωγής Ντίνα Σχίζα

ΑΓΡΙΝΙΟ 2006

ΙΩΑΝΝΗΣ Ε. ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ

Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

(Από την ίδρυση του Θεσμού μέχρι σήμερα)

Πρόλογος από τη Δρ. Περιβαλλοντικής Αγωγής Ντίνα Σχίζα

ΑΓΡΙΝΙΟ 2006

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ

Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

(Από την ίδρυση του Θεσμού μέχρι σήμερα)

Πρόλογος από τη Δρ. Περιβαλλοντικής Αγωγής Ντίνα Σχίζα

Πρώτη Έκδοση Οκτώβριος 2006

*Στο εξώφυλλο εικονίζεται φωτογραφία της **Μαρίας Ι. Μπότσαρη** από το αρχαίο θέατρο της Δωδώνης. Η φωτογραφία αυτή θέλει να δείξει την αναπόδραστη σχέση μεταξύ φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και ταυτόχρονα ότι οι ρίζες της Π.Ε. πάνε βαθιά στην ιστορία.*

Επιμέλεια έκδοσης: **Ιωάννης Μπότσαρης**

Διόρθωση κειμένων: **Παναγιώτης Σαράντος**

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε άλλο μέσο χωρίς σχετική άδεια του συγγραφέα. Σε περίπτωση χρησιμοποίησης του υλικού αυτού πρέπει ρητά να αναφέρεται η πηγή.

© **Ιωάννης Μπότσαρης**

Τηλ.: 26440 23176

Email: botsaris@sch.gr

Έκδοση Ι. Μπότσαρη

Θέρμο Αιτωλοακαρνανίας, Τ.Κ. 30008

Τηλ.-Fax: 26440 23176

ISBN 978-960-631-735-4

**Σε αυτούς τους δάσκαλους που αγωνιούν και αγωνίζονται μαζί με τα
παιδιά τους για ένα καλύτερο περιβάλλον**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΤΟΥΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥΣ, ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ

1.1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

N. 1892/90, αρθρ. 111, §13 (Φ.Ε.Κ 101 τ.Α'/90)

Υ.Α. Γ1/308/03-04-91 (Φ.Ε.Κ. 223 τ.Β'/91)

Υ.Α. Γ1/1152/24-09-91

Υ.Α. Γ2/4867/28-08-92 (Φ.Ε.Κ. 629 τ.Β'/23.10.92)

Υ.Α. Γ2/5548/7-10-92

Υ.Α. ΙΒ/1255/8-03-93

Υ.Α. Γ2/4976/22-09-93

Υ.Α. Γ2/4995/21-09-94

Υ.Α. Γ2/6799/8-09-95

Υ.Α. Γ1/473/29-03-96

Υ.Α. Γ2/4915/16-09-96

Υ.Α. Γ2/5013/16-09-97

Υ.Α. Γ2/4881/11-09-98

Υ.Α. Γ2/4255/22-09-99

Υ.Α. Γ2/5317/16-10-01

Υ.Α. Γ2/96821/19-09-02

Υ.Α. Γ7/106137/30-09-03

Υ.Α. Γ7/89821/03-09-04

Υ.Α. Γ7/105087/05-10-05

1.2. Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Υ.Α. Γ2/3026/27-08-90

Υ.Α. Γ1/1124/17-09-93

Υ.Α. Γ2/5108/27-09-93

Υ.Α. Γ2/2619/11-05-94

Υ.Α. Γ1/511/13-05-94

Υ.Α. Γ2/6031/06-11-01

Υ.Α. Δ2/38302/12-04-02

Υ.Α. Γ2/57905/04-06-02

1.3. ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Υ.Α. Γ2/1242/19-03-93 (Φ.Ε.Κ. 175 τ.Β'/93)

Υ.Α. Γ2/2352/28-04-93 (Φ.Ε.Κ. 306 τ.Α'/93)

Υ.Α. Γ2/2355/28-04-93 (Φ.Ε.Κ. 306 τ.Α'/93)

Υ.Α. Γ2/3219/11-05-95 (Φ.Ε.Κ. 451 τ.Β'/23.5.95)

Υ.Α. Γ2/6811/29-08-95

Υ.Α. Γ2/3800/19-06-97 (Φ.Ε.Κ. 529 τ.Β'/27.6.97)

Υ.Α. Γ2/5861/23-10-97 (Φ.Ε.Κ. 987 τ.Β'/7.11.97)

Υ.Α. Γ2/4776/19-10-99

Υ.Α. Γ2/6215/19-11-01

Υ.Α. Γ2/72942/11-07-02

Υ.Α. Γ2/57905/04-06-02

Υ.Α. Γ7/111341/11-10-05

1.4. ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Υ.Α. Γ7/65216/02-07-03

Υ.Α. Γ7/66273/04-07-03

1.5. ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Υ.Α. Γ7/100496/18-09-03

Υ.Α. Γ7/66272/ /04-07-05

Υ.Α. Γ7/115926/20-10-05

Υ.Α. Γ7/39271/17-04-06

Υ.Α. Γ7/39273/17-04-06

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

2.1. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.1.1. Σκοπός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

2.1.2. Άξονες γνωστικού περιεχομένου. Γενικοί στόχοι. Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης

2.1.3. Βασικές Αρχές Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

2.1.4. Στόχοι. Θεματικές Ενότητες. Δραστηριότητες

2.1.5. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Α. Σχέδιο Εργασίας

Β. Επίλυση Προβλήματος

Γ. Μελέτη Πεδίου

2.1.6. Ενδεικτικό μεθοδολογικό πλαίσιο ανάπτυξης προγράμματος

2.1.7. Αξιολόγηση

2.1.8. Υποστηρικτικό υλικό για τον Εκπαιδευτικό

2.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

2.2.1. Πλαίσιο εφαρμογής των προγραμμάτων της ευέλικτης ζώνης στην υποχρεωτική εκπαίδευση και των καινοτόμων δράσεων στο Γυμνάσιο

2.2.2. Εφαρμογή των προγραμμάτων ευέλικτης ζώνης στην υποχρεωτική εκπαίδευση

1 Εισαγωγή

2 Εφαρμογή της ευέλικτης ζώνης

2.1 Εφαρμογή σχεδίων εργασίας στο νηπιαγωγείο

2.2 Καθιέρωση ευέλικτης ζώνης διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων

2.3 Ενδεικτικό σχέδιο εργασίας – δραστηριότητα

2.4 Σχέδια εργασίας στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

2.5 Ενδεικτικό σχέδιο εργασίας για τις γιορτές στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

2.2.3. Καθιέρωση «Ζώνης Καινοτόμων Δράσεων» στο Γυμνάσιο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

3.2. ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Υ.Α. Γ2/4832/28-11-90

Z1/1007/16-03-95

Υ.Α. Γ2/6657/20-11-97

Υ.Α. Γ1/866/19-08-98 (Φ.Ε.Κ. 954 τ.Β'/98)

Z1/3466/21-08-98

Π.Δ. 161(Φ.Ε.Κ.145 τ.Α'/23.6.2000)

Υ.Α. Γ2/5959/06-11-2001

Υ.Α. ΙΑ/80153?31-07-02

Υ.Α. Γ2/129375/03-12-02

Υ.Α. Γ7/107632/02-10-03

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Συνταγματικά Άρθρα, Νομοθεσία της Εκπαίδευσης που σχετίζεται με την Π.Ε.

1. Σύνταγμα της Ελλάδας

Άρθρο 24

2. Σύνταγμα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

3. Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις Νόμος 1566/85 (Φ.Ε.Κ. 167 τ.Α΄/30.9.85)

4. Κανονισμός λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων

Υ.Α. Γ2/4094/23.9.86 (Φ.Ε.Κ. 619 τ.Β΄)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Ψηφίσματα και Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των Υπουργών Παιδείας σχετικά με την περιβαλλοντική αγωγή

1. Ψήφισμα του Συμβουλίου και των Υπουργών Παιδείας σχετικά με την περιβαλλοντική αγωγή (88/C 177/03)

2. Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των Υπουργών Παιδείας για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής αγωγής (92/C 151/02)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III

Στο παράρτημα αυτό παρουσιάζονται οι εγκύκλιοι οι οποίες είχαν εκδοθεί για τις πολυήμερες εκδρομές στα πλαίσια υλοποίησης προγράμματος Π.Ε. Οι εγκύκλιοι αυτές παρουσιάζονται αφ' ενός μεν γιατί παρουσιάζεται η συλλογιστική του πλαισίου που πρέπει να υπάρχει για μια εκδρομή-επίσκεψη περιβαλλοντικού περιεχομένου και αφ' εταίρου για την ιστοριογραφία με την καταγραφή τους για τον αυριανό μελετητή, του πλέγματος των νόμων και των εγκυκλίων στην εξέλιξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

1. Η έκθεση της τελικής πράξης του θερινού Πανεπιστημίου της Τουλούζης (11-17 Σεπτεμβρίου 1994)

2. Άξονες εργασίας και Συμπεράσματα της πράξης

3. Παραρτήματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Διευθύνσεις Υπευθύνων Π.Ε.

1. Υπεύθυνοι Α/θμιας Εκπαίδευσης

2. Υπεύθυνοι Β/θμιας Εκπαίδευσης

3. Διευθύνσεις Κέντρων Π.Ε.

4. Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις σχετικές με την Π.Ε. στον Ελληνικό Χώρο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

A/θμια ή Π/θμια= Πρωτοβάθμια
B/θμια ή Δευ/θμια= Δευτεροβάθμια
Δ.Ε.Π.Π.Σ.= Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών
Ε.Ι.Ν.= Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας
Ε.Κ.Φ.Ε.= Εργαστηριακό Κέντρο Φυσικών Επιστημών
Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.= Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης
Ε.Π.Λ.= Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο
Κ.Α.Ε.= Κωδικός Αριθμός Εξόδων
Κ.Ε.Ε.= Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας
ΚΕ.ΣΥ.Π.= Κέντρο Συμβουλευτικής & Προσανατολισμού
Κ.Π.Ε.= Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Κ.Π.Σ.= Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Ο.Ε.Δ.Β.= Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων
Π.Δ.= Προεδρικό Διάταγμα
Π.Ε.= Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
Π.Ι.= Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Π.Ε.Κ.= Περιφερειακά Εκπαιδευτικά Κέντρα
Π.Υ.Σ.Δ.Ε.= Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Δευτεροβάθμιας
Εκπαίδευσης
Π.Υ.Σ.Π.Ε.= Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Σ.Ε.Π.= Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός
Σ.Ε.Π.Π.Ε.= Σχολεία Εφαρμογής Πειραματικών Προγραμμάτων Εκπαίδευσης
Σ.Ε.Π.Ε.Δ. (Διεύθυνση)=Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και
Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων
Τ.Ε.Ε.= Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια
Τ.Ε.Λ.= Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια
Τ.Ε.Σ.= Τεχνικές Επαγγελματικές Σχολές
Υ.Α.= Υπουργική Απόφαση
ΥΠ.Ε.Π.Θ.= Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
ΥΠ.ΠΟ.= Υπουργείο Πολιτισμού
ΥΠ.ΧΩ.Δ.Ε.= Υπουργείο Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
Φ.Ε.Κ.= Φύλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η **«Νομοθεσία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης»**, έργο του πολύ καλού φίλου και συναδέλφου Γιάννη Μπότσαρη, δεν εμφανίστηκε τυχαία στη βιβλιογραφία. Αντίθετα, υπαγορεύτηκε από τη συστηματική ένταξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Εκπαιδευτικό μας Σύστημα, η οποία συμπορεύτηκε με τη θέσπιση ρυθμίσεων, κριτηρίων και κανόνων για τα τεκταινόμενα.

Ο ιδιαίτερος τρόπος με τον οποίο συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί που κάνουν πρόγραμμα με τους μαθητές τους μέσα και έξω από τη σχολική τάξη, το άνοιγμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην ευρύτερη κοινότητα και τους φορείς της και η ίδρυση και λειτουργία πολυάριθμων Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για τους μαθητές, έπρεπε να προωθηθούν συστηματικά στην εκπαιδευτική κοινότητα. Όπως έπρεπε να διευκρινιστούν και τα όποια προβλήματα θα ανέκυπταν στο πεδίο της πράξης. Έτσι, εμφανίστηκαν ο Νόμος, οι πρώτες Υπουργικές Αποφάσεις και οι Εγκύκλιοι για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Με το πέρασμα των χρόνων, νέες δράσεις αναδύονταν και καλούσαν εκπαιδευτικούς και μαθητές να συμμετάσχουν, τα δίκτυα και τα ευρωπαϊκά προγράμματα. Νέοι προβληματισμοί για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση διατυπώνονταν σε Διακηρύξεις και Προτάσεις (Διάσκεψη Θεσσαλονίκης, 1997) διευρύνοντας τους ήδη υπάρχοντες (Διάσκεψη Τιφλίδας, 1977). Νέα ζητήματα ανέκυπταν που απαιτούσαν διορθωτικές παρεμβάσεις και προσαρμογές. Έτσι, οι Υπουργικές Αποφάσεις και οι Εγκύκλιοι πολλαπλασιάστηκαν, ενώ, ταυτόχρονα και επαναδρομικά μια θεσμική δομή αναδείχθηκε και διαρθρώθηκε λειτουργικά με όλα τα επίπεδα του Εκπαιδευτικού μας Συστήματος.

Στη **«Νομοθεσία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης»** ο Γιάννης ο Μπότσαρης παρουσιάζει στον αναγνώστη σε ενότητες 1) το Νόμο, τις Υπουργικές Αποφάσεις και τις Εγκυκλίους για τα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που πραγματοποιούνται στις σχολικές μονάδες 2) το Νόμο, τις Υπουργικές Αποφάσεις και τις Εγκυκλίους για τον «Υπεύθυνο» Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και 3) το Νόμο, τις Υπουργικές Αποφάσεις και τις Εγκυκλίους για τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κεφάλαιο Πρώτο). Παρουσιάζει, επίσης, τις Υπουργικές Αποφάσεις και τις Εγκυκλίους για το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών και για το Πρόγραμμα της Ευέλικτης Ζώνης και της Ζώνης Καινοτόμων Δράσεων (Κεφάλαιο Δεύτερο). Παρουσιάζει, τέλος, τις Υπουργικές Αποφάσεις και τις Εγκυκλίους για τις «περιβαλλοντικές» εξορμήσεις, επισκέψεις και εκδρομές (Κεφάλαιο Τρίτο). Ενώ, σε παραρτήματα παρουσιάζει Συνταγματικά Άρθρα, Κανονισμούς, Ψηφίσματα και Συμπεράσματα του Συμβουλίου Υπουργών Παιδείας καθώς και η Τελική πράξη του θερινού πανεπιστημίου της Τουλούζης 11-17 Σεπτεμβρίου 1994 με συστάσεις επί

θεμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για την ανάπτυξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Εγκυκλίου για τις πολυήμερες εκδρομές καθώς και χρήσιμες διευθύνσεις.

«**Ποιος**» μπορεί να είναι, άραγε, ο αναγνώστης αυτού του πονήματος; «**Ποιον**» είχε κατά νου ο Γιάννης ο Μπότσαρης, όταν συγκέντρωνε, ταξινομούσε και οργάνωνε το υλικό του; Και «**ποια**», εντέλει, είναι η σημασία της «**Νομοθεσίας της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης**» για τα τεκταινόμενα στο χώρο της Αγωγής; Να μια ερώτηση που χρειάζεται να απαντηθεί. Στη «Νομοθεσίας της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης» μπορεί να στραφεί κάθε εκπαιδευτικός που πραγματοποιεί προγράμματα προκειμένου να διαλευκάνει ζητήματα όχι μόνο διοικητικά αλλά και διδακτικά, αφού οι Υπουργικές Αποφάσεις και οι Εγκύκλιοι που εκπορεύονται από το ΥΠ.Ε.Π.Θ μπορεί να αλλάζουν αλλά και να διατηρούν στοιχεία που αφορούν και στα δυο επίπεδα, το θεσμικό και το παιδαγωγικό. Κάθε εκπαιδευτικός που πραγματοποιεί προγράμματα μπορεί, για παράδειγμα, να διαλευκάνει το «πώς» θα προσαρμόσει το διδακτικό του σχεδιασμό για να ανταποκριθεί στη διακήρυξη και τις προτάσεις της Διεθνούς Διάσκεψης της Θεσσαλονίκης (Υπουργική Απόφαση Γ2/5013/16.9.1997, σελ. 53), όπως και να πληροφορηθεί για άλλα προγράμματα (Σωκράτης, Comenius, Leonardo) ή για Δίκτυα, εθνικά και διεθνή, που εμφανίζονται και απευθύνονται στην εκπαιδευτική κοινότητα (Υπουργική Απόφαση Γ2/4915/16.9.1996).

Στη «Νομοθεσία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης» μπορεί να στραφεί, όμως, και κάποιος εκπαιδευτικός που σκέφτεται να εμπλακεί με τη νέα παιδαγωγική διαδικασία, προκειμένου να σχηματίσει μια εικόνα για το συνολικό πεδίο και τις προοπτικές που ανοίγει στους μαθητές και τη σχολική ζωή. Η «Νομοθεσία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης» αποτελεί βασική βιβλιογραφική πηγή για έρευνες, μεταπτυχιακές σπουδές αλλά και Διδακτορικές Διατριβές, αφού στις Υπουργικές Αποφάσεις και τις Εγκυκλίους ενσωματώνονται όλα τα ζητήματα που αφορούν στη φυσιογνωμία του θεσμού, διοικητική και παιδαγωγική, στο βέλος του χρόνου. Από τη «Νομοθεσία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης» θα αντλήσουν χρήσιμες πληροφορίες οι Διευθυντές των Σχολικών Μονάδων, οι Σχολικοί Σύμβουλοι, οι διοικητικοί υπάλληλοι των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης αλλά και όλοι όσοι εμπλέκονται με το θεσμό, τη στήριξη, την προώθηση και την προοπτική του: Πανεπιστημιακοί Δάσκαλοι, Στελέχη του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Στελέχη Ομοσπονδιών της Εκπαίδευσης, Περιβαλλοντικές Οργανώσεις κ.α.

Η «**Νομοθεσία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης**» θα μπορούσε, ωστόσο, να αποτελέσει την αφετηρία και για έναν βαθύτερο και ουσιαστικότερο προβληματισμό. Θα μπορούσε να μας αποκαλύψει «πώς» μια καινοτομία που ήρθε να ανατρέψει την ομοιομορφία του παιδαγωγικού τοπίου της Σχολικής Αγωγής και Μόρφωσης,

επηρεάστηκε σταδιακά από το Εκπαιδευτικό Σύστημα και τείνει να ενσωματώσει τον κώδικα που το διέπει.

Μελετώντας τη **«Νομοθεσία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης»**, ο αναγνώστης, δεν μπορεί παρά να σκεφτεί ότι τα τεκταινόμενα στο χώρο διοικούνται από ένα πολύπλοκο δίκτυο θεσμικών οργάνων που διατρέχει όλα τα πεδία που συνθέτουν την Εκπαίδευση-Κοινωνικό Θεσμό και με αυτήν την έννοια χαρακτηρίζεται από «συγκεντρωτισμό». Θα μπορούσε, ταυτόχρονα, να σκεφτεί ότι τα «Σχέδια Υποβολής» των προγραμμάτων δημιουργούν «Πρότυπα Αναφοράς» τα οποία οδηγούν τη νέα παιδαγωγική διαδικασία στην «τυποποίηση». Και, με μια προσεκτικότερη ανάγνωση θα μπορούσε να σκεφτεί ότι εκείνο που επιδιώκεται είναι ο πολλαπλασιασμός των προγραμμάτων, γεγονός που παραπέμπει στη «μεγιστοποίηση». Αν, δε, ανατρέξει στο Δεύτερο Κεφάλαιο, θα μπορούσε να σκεφτεί ότι με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών και με τη γενίκευση του Προγράμματος της Ευέλικτης Ζώνης και της Ζώνης Καινοτόμων Δράσεων για το σύνολο των σχολικών μονάδων της χώρας, επιχειρείται ο «συγχρονισμός» και η «συγκέντρωση», αφού όλοι οι μαθητές θα εμπλέκονται στην καινοτόμο δράση ταυτόχρονα και σύμφωνα με την κλασική, κατά τάξεις, εσωτερική σχολική διαφοροποίηση. Ως προς την «εξειδίκευση», επιστέγασμα του κώδικα που διέπει το Εκπαιδευτικό μας Σύστημα, θα μπορούσε κάποιος να την ανιχνεύσει ως «τάση» στη θεματολογία των προγραμμάτων που προτείνουν οι Εγκύκλιοι, στα θεματικά Δίκτυα που έχουν δημιουργηθεί, στο περιεχόμενο της επιμόρφωσης στελεχών ή εκπαιδευτικών, όπου το περιβάλλον ως διδακτικό-μαθησιακό αντικείμενο περιχαράσσεται σε ό,τι θα αποκαλούσαμε «φυσικά συστήματα» και «φυσικές συνθήκες» με έμφαση στις μετρήσιμες διαταραχές τους.

Μελετώντας τη **«Νομοθεσία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης»**, δεν μπορεί παρά να αναρωτηθούμε: τι απέγινε η «καινοτομία» που τόσο αγαπήθηκε; «που» πήγαν οι τομές που προετοίμαζε στην «εργοστασιακού» τύπου οργάνωση της εκπαίδευσης; που χάθηκε ο κοινωνικά κριτικός της χαρακτήρας; Και, εντέλει, είναι άραγε εφικτές οι παιδαγωγικές τομές σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα άρρηκτα δεμένο με τις εξωπαιδαγωγικές δυνάμεις με τις οποίες συνυπάρχει και συνεξελίσσεται στο κοινωνικό πεδίο; Και, εμείς οι εκπαιδευτικοί, μπορούμε να κάνουμε κάτι ή όχι; Αν αυτός ο προβληματισμός γεννηθεί στον αναγνώστη τότε, θα λέγαμε, ότι η **«Νομοθεσία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης»** θα έχει επιτελέσει ένα έργο εξαιρετικά σημαντικό.

Θα έχει ενεργοποιήσει τον εκπαιδευτικό-δρων υποκείμενο και φορέα της Ανθρώπινης Κοινωνικής Δράσης-«Εκπαίδευση».

Δρ. Ντίνα Σχίζα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ιστορική διαδρομή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

α Η ανάγκη για Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Οι ρίζες της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) μπορεί να εντοπιστούν στην δεκαετία του '60 όταν η Παγκόσμια Κοινότητα άρχισε να ανησυχεί για την κατάσταση του περιβάλλοντος. Σε αυτή την περίοδο ιδρύθηκαν οι πρώτες οργανώσεις για το περιβάλλον και έγιναν οι πρώτες εκκλήσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του πλανήτη, αρχίζοντας να συνειδητοποιούν την παγκοσμιότητα που έχουν τα προβλήματα του περιβάλλοντος.

Το πρώτο μεγάλο βήμα έγινε το 1972 οπότε, κατά την πρώτη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον στη Στοκχόλμη (Stockholm). Στην Διάσκεψη αυτή έλαβαν μέρος 132 κράτη-μέλη και συντάχθηκε και υπεγράφη η "Σύσταση αρ. 96" που περιέχει και τα κυριότερα σημεία δράσης που θα ακολουθούσαν. Με βάση αυτή την Σύσταση, καλείται η εκπαιδευτική κοινότητα να συμβάλει στο να συνειδητοποιήσουν οι νέοι την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος. Έτσι η UNESCO δημιούργησε τμήμα Π.Ε. το οποίο συνεργάστηκε με το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP) στη διαμόρφωση ενός διεθνούς προγράμματος Π.Ε.. Στο Διεθνές Εργαστήριο του Βελιγραδίου (Beograd) το 1975 και στην Τυφλίδα (Tbilisi) το 1977 καθορίστηκαν οι στρατηγικές ανάπτυξης, η φιλοσοφία, οι στόχοι και κατευθυντήριες αρχές της Π.Ε.. Σύμφωνα με αυτό το πρόγραμμα η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση σε πρώτη φάση έπρεπε να προωθηθεί στα πλαίσια των αναλυτικών και των ωρολογίων προγραμμάτων και σε δεύτερη φάση να ενσωματωθεί σαν κανονικό τμήμα στα προγράμματα αυτά. Η δεύτερη διεθνής διάσκεψη για το περιβάλλον, που έγινε στο Ρίο ντε Ζανέιρο (Rio de Janeiro) τον Ιούνιο του 1992 επιβεβαίωσε την σημασία της Π.Ε. για την ευαισθητοποίηση των πολιτών και έδωσε μεγάλη έμφαση στην διατήρηση της Βιολογικής Ποικιλότητας (**Βιοποικιλότητας**). Το κείμενο αυτό της Διεθνούς Σύμβασης για την Βιοποικιλότητα επικυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν.2204/94.

Δέκα χρόνια μετά στο Γιοχάνεσμπουργκ (Johannesburg) συνήλθαν τα κράτη για να καθορίσουν τις πολιτικές εκείνες που θα οδηγήσουν τον πλανήτη προς τη **Βιωσιμότητα**.

Όλα αυτά δείχνουν προς το περιβάλλον εξακολουθεί να αποτελεί κεντρικό μέρος των στην προβληματική ενός κράτους.

β. Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η πρώτη φάση ξεκίνησε το 1977 και την ευθύνη προώθησης είχε το Κ.Ε.Μ.Ε. (σημερινό Παιδαγωγικό Ινστιτούτο). Η πρώτη φάση χαρακτηρίζεται από την προσπάθεια κατάρτισης στελεχών και επιμόρφωσης καθηγητών, καθώς και την εφαρμογή πειραματικών προγραμμάτων σε επιλεγέντα σχολεία.

Η δεύτερη φάση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) εντάχθηκε στις σχολικές δραστηριότητες στην δεκαετία του 90 με τον Ν.1892/90. Από την σχολική χρονιά 1991-92 η Π.Ε. ενσωματώνεται στα σχολικά προγράμματα. Την προώθηση των προγραμμάτων αναλαμβάνουν οι υπεύθυνοι Π.Ε. σε κάθε νομό.

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.), το Συντονιστικό Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι θεσμοί που αν και έχουν.

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) συνειδητοποιώντας τη σημασία τη Π.Ε. είχε αναθέσει στην Πάρεδρο της Βιολογίας **κ. Βασιλική Περάκη** την εποπτεία της Π.Ε., μέχρι το 1996 όπου προκήρυξε τη θέση του Παρέδρου για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση την οποία κατέλαβε η **κ. Δήμητρα Σπυροπούλου**.

Η Π.Ε. σαν καινοτόμος εκπαιδευτική δραστηριότητα κατέκτησε αμέσως το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών, βλέποντας σε αυτό μια διέξοδο των μαθητών για δραστηριότητες που θα έδιναν την δυνατότητα να συνειδητοποιήσουν τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό, τεχνητό, ιστορικό και κοινωνικό περιβάλλον του. Το περιβάλλον σαν υψηλή και πολύπλοκη σύνθεση των προαναφερθέντων συνιστωσών, αποτελεί πρόσφορο έδαφος για τη διεπιστημονική προσέγγιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Ο μεγάλος αριθμός των προγραμμάτων τα οποία εκπονούνται σε πανελλήνιο επίπεδο που έφθασαν να υπερβαίνουν τα 1600 ετησίως δείχνει με τον πιο ανάγλυφο τρόπο την σημασία αυτού του γεγονότος.

Όπως καταγράφεται από έρευνες σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, οι νέοι αμέσως μετά την ειρήνη, θεωρούν το περιβάλλον, το αγαθό για το οποίο είναι διατεθειμένοι να αγωνιστούν.

Αυτό σηματοδοτεί και την σημασία που έχει η εμπλοκή όλων των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας σε προγράμματα Π.Ε..

2. Η νομοθεσία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

α. Το νομοθετικό Πλαίσιο

Το νομοθετικό πλαίσιο επίσημα ξεκίνησε με τον νόμο Ν. 1892/90. Βέβαια και πριν, και συγκεκριμένα κατά τη διάρκεια του 1976, υπήρχε ένα δώρο κάθε Σάββατο που οι μαθητές μπορούσαν να ασχοληθούν με διάφορες δραστηριότητες κυρίως βέβαια αθλητικές.

Όμως μερικοί εκπαιδευτικοί με ανησυχίες, μέσα σε αυτά τα ασφυκτικά περιθώρια έβρισκαν τρόπους να υπερβαίνουν τις δυσκολίες αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες που τους οδηγούσαν σε σύγκρουση με τις παγιωμένες αντιλήψεις και βάζοντας πολλές φορές σε κίνδυνο την προσωπικότητά τους. Σε αυτό το περιβάλλον αναπτύχθηκαν και τα πρώτα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, με τη νοστιμιά του άγουρου φρούτου.

Η νομοθεσία που παρήχθη όλα αυτά τα χρόνια συλλέχθηκε με αρκετό κόπο και υπομονή, παρουσιάζεται μερικώς ασχολίαστη.

Αυτό γίνεται συνειδητά για το λόγο ότι αφήνεται το γεγονός του σχολιασμού και των συμπερασμάτων σε άλλους ερευνητές που θα ήθελαν μέσα από τη νομοθεσία που παρατίθεται να παρακολουθήσουν την εξελικτική πορεία την Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

β. Μικρή τιμή σε όσους εργάστηκαν για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Για να φτάσει βέβαια η Π.Ε. μέχρι εδώ εργάστηκαν πολλοί αφανείς εκπαιδευτικοί. Σε αυτούς λοιπόν τους εκπαιδευτικούς ανήκει ένας ελάχιστος φόρος τιμής. Θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι χωρίς αυτούς δεν θα υπήρχε όλο αυτό το έργο που έχει γίνει μέχρι σήμερα.

Μετά από χρόνια ο ερευνητής-μελετητής των κειμένων της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θα πρέπει να ξέρει ότι πίσω από τα κείμενα υπάρχει η ψυχή των εκπαιδευτικών που τα συνέταξαν, η αγωνία τους να τα δουν να εφαρμόζονται και η χαρά της υλοποίησής τους.

Χωρίς τον ιδρώτα αυτών των εκπαιδευτικών δεν θα υπήρχε αυτό το δένδρο που γνωρίζουμε σαν Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Τα ονόματα αυτών των εκπαιδευτικών θα μπορούσες να τα γνωρίσεις μόνο από τις εγκυκλίους που έφθαναν στα σχολεία.

Το πρώτο γραφείο Π.Ε. που δημιουργήθηκε στο ΥΠ.Ε.Π.Θ. στελεχώθηκε από την **κα. Αλεξοπούλου** η οποία εργάστηκε με αυταπάρνηση σε συνεργασία με τον Διευθυντή Εκπαίδευσης Δ.Ε. **κ. Γκλαβά**.

Μεγάλο μέρος των βάσεων του νομοθετικού πλαισίου της Π.Ε. οφείλεται σε αυτούς τους δύο άοκνους εργάτες για να στηθεί το οικοδόμημα της Π.Ε..

Από τότε μέχρι σήμερα ένα πλήθος εκπαιδευτικών που σε χρονικά διαστήματα στελέχωσαν το γραφείο Π.Ε. συνέβαλαν ώστε να κτισθεί το οικοδόμημα αυτό. Στο αρχείο μου έχω σχεδόν όλες τις εγκυκλίους που έχουν εκδοθεί από το γραφείο Π.Ε. και στις οποίες φαίνονται τα ονόματα των εκπαιδευτικών που απασχολήθηκαν συγκεκριμένες χρονικές περιόδους.

Θέλοντας να τιμήσω όλους αυτούς τους συντελεστές, και επειδή είναι πολλοί και πιθανό κατά την αναφορά να μου διέφευγαν ορισμένοι, θεωρώ υποχρέωση μου και δέσμευση μου ταυτόχρονα, να τους αναφέρω σε ξεχωριστό άρθρο που θα εκδοθεί σύντομα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1.1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ν. 1892/90, αρθρ. 111, §13 (Φ.Ε.Κ 101 τ.Α΄/90)

§13. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση αποτελεί τμήμα των προγραμμάτων των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Σκοπός της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του, να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό και να δραστηριοποιηθούν, με ειδικά προγράμματα, ώστε να συμβάλουν στη γενικότερη προσπάθεια αντιμετώπισης τους. Με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται τα πλαίσια και ο τρόπος εφαρμογής και χρηματοδότησης ειδικών προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Σε κάθε Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης μπορεί να αποσπάται για τρία (3) χρόνια ένας εκπαιδευτικός με απόφαση του οικείου νομάρχη*, ως υπεύθυνος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των υπευθύνων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης καθορίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Με όμοιες αποφάσεις μπορεί να ιδρύονται Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε) και να καθορίζονται οι στόχοι τους, καθώς και ο τρόπος στελέχωσης και λειτουργίας τους.

Οι δαπάνες των χώρων λειτουργίας των Κ.Π.Ε αντιμετωπίζονται από τις οικείες νομαρχίες, οι οποίες μπορεί να επιχορηγούνται με πιστώσεις που εγγράφονται γι' αυτόν το σκοπό στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Για τη στέγαση των Κ.Π.Ε μπορεί να διατίθενται σχολικά κτίρια που δε χρησιμοποιούνται για στέγαση δημόσιων σχολείων με απόφαση του οικείου νομάρχη, ύστερα από πρόταση της οικείας δημοτικής ή κοινοτικής επιτροπής παιδείας.

Ο νόμος αυτός είναι σταθμός, καθώς θεσμοθετεί την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση αναγνωρίζοντάς την μέρος της παιδαγωγικής διαδικασίας. Έτσι ευοδώθηκαν μακροχρόνιες προσπάθειες πρωτοπόρων εκπαιδευτικών που προσπαθούσαν να

• Με βάση τον Ν.2986/2002 η απόσπαση αυτή γίνεται μετά από απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης που βασίζεται σε εισήγηση του αρμόδιου ΠΥΣΔΕ.
Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

δείξουν την πολλαπλή σημασία που έχει για τον σημερινό μαθητή, τον αυριανό πολίτη η ευαισθητοποίησή του σε θέματα περιβάλλοντος.

Με τον νόμο αυτό καθορίζεται ο σκοπός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και θεσμοθετούνται ο υπεύθυνος Π.Ε. και τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.).

Ο σκοπός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όπως προκύπτει από τη διατύπωση του σχετικού άρθρου είναι:

- **Να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του**
- **Να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό**
- **Να δραστηριοποιηθούν, με ειδικά προγράμματα, ώστε να συμβάλουν στη γενικότερη προσπάθεια αντιμετώπισης τους**

Στην παρούσα εγκύκλιο είναι ενσωματωμένη η φιλοσοφία της Π.Ε. όπως αυτή έχει διατυπωθεί στη διάσκεψη της UNESCO στο Βελιγράδι και την Τιφλίδα.

Υ.Α. Φ.16/102/Γ /308/3.4.91 (Φ.Ε.Κ. 223 τ.Β΄/91)

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της §13, του άρθρου 111, του Νόμου 1892/31.7.1990 (Φ.Ε.Κ. 101 τ.Α΄)
2. Την ανάγκη επέκτασης της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Αποφασίζουμε

οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται αναλόγως και στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και να κυρωθεί με νόμο.

Με αυτή την Υπουργική Απόφαση η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση επεκτείνεται και στα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η έλλειψη που υπήρχε στον νόμο, ήρθε να την καλύψει η παραπάνω Υ.Α. συναισθανόμενοι την σημασία που έχει για την διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης στους μικρούς μαθητές.

Με αυτή επίσης την εγκύκλιο καθορίζεται επαγωγικά και ο υπεύθυνος Π.Ε. και για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Η απόφαση αυτή κυρώθηκε με τον Νόμο 1964/91 (Φ.Ε.Κ 69 τ.Α΄/91)

Υ.Α. Γ1/1152/24.9.91

Θέμα: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Η εφαρμογή των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, εντάσσεται στα πλαίσια της σχετικής επιταγής των Νόμων:

1) 1566/85, που ενισχύει κάθε πρωτοβουλία που έχει σαν στόχο της να αναπτύξουν οι μαθητές την κριτική σκέψη και την αντίληψη για συλλογική προσπάθεια και συνεργασία, ώστε να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και με την υπεύθυνη συμμετοχή τους να συντελούν αποφασιστικά στην πρόοδο του κοινωνικού συνόλου.

2) 1892/90, άρθρο 111, την Υπουργική Απόφαση Φ.16/102/Γ1/308, που αναγνωρίζει την Π.Ε. ως τμήμα των προγραμμάτων των σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης προκειμένου οι μαθητές, όχι μόνο να συνειδητοποιήσουν τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον αλλά και να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που συνδέονται μ' αυτό, ώστε να δραστηριοποιηθούν και να συμβάλλουν - μέσα από ειδικά προγράμματα - στη γενικότερη προσπάθεια αντιμετώπισης τους.

Επομένως το ΥΠ.Ε.Π.Θ., όχι μόνον επικροτεί τις πρωτοβουλίες των εκπαιδευτικών που έχουν εκπονήσει προγράμματα Π.Ε., αλλά και καλεί τους εκπαιδευτικούς που έχουν πεισθεί για την αναγκαιότητα εφαρμογής της Π.Ε. και επιθυμούν να εμπλακούν στις διαδικασίες σχεδιασμού και υλοποίησης ενός προγράμματος να κάνουν τις απαραίτητες ενέργειες που αναφέρονται στη συνέχεια της εγκυκλίου και συνοπτικά καταγράφονται στον πίνακα που επισυνάπτεται.

A. Με τα προγράμματα Π.Ε. επιδιώκεται ειδικότερα όπως οι μαθητές:

- αποκτήσουν γνώση και ευαισθησία για το συνολικό περιβάλλον.
- αναπτύξουν μία βασική αντίληψη για το συνολικό περιβάλλον και τις αλληλοεπιδράσεις ανθρώπου - φυσικού περιβάλλοντος.
- αναπτύξουν τις αναγκαίες δραστηριότητες ικανότητες και δεξιότητες για να προσδιορίσουν ένα πρόβλημα, να το κατανοήσουν και το επιλύσουν.
- προσεγγίσουν κριτικά το περιβάλλον και τα προβλήματα του, βασιζόμενοι σε οικολογικούς, πολιτικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς και αισθητικούς συντελεστές.
- αποκτήσουν κοινωνικές αξίες και αισθήματα ευθύνης για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, διαμορφώνοντας μία σχετική ηθική και έναν κώδικα συμπεριφοράς.

B. Η Π.Ε. δεν είναι ένα ιδιαίτερο μάθημα, ένας ιδιαίτερος επιστημονικός κλάδος (με δικό του γνωστικό αντικείμενο δικές τους μεθόδους έρευνας και δικούς του εκπαιδευτικούς). Είναι μια εκπαιδευτική διαδικασία, στην οποία η διάρκεια, ο χρόνος, τα όρια και οι διαδικασίες δεν είναι αυστηρά καθορισμένα. Περιλαμβάνει απλές και

σύνθετες δραστηριότητες, δε δεσμεύεται από το αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα (χωρίς να το καταργεί ή να το παραβιάζει), απαιτεί την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών (ατομική, εταιρική, ομαδική εργασία), σχεδιάζεται από ομάδα εκπαιδευτικών και προσανατολίζεται, στην έρευνα και λύση ενός περιβαλλοντικού προβλήματος, λαμβάνοντας υπόψη τα ενδιαφέροντα των μαθητών, τις σχετικές εμπειρίες και γνώσεις, αλλά και τις δυνατότητες που προσφέρονται για έρευνα μέσα και έξω από το σχολείο.

Γ. Τα προβλήματα που συνιστούν το αντικείμενο έρευνας σ' ένα πρόγραμμα Π.Ε. πρέπει να προκύπτουν από το άμεσο περιβάλλον των μαθητών και στη συνέχεια - όσο είναι δυνατόν - να ανάγονται σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Δ. Επειδή το περιβάλλον και οι παράμετροι του δεν είναι αντικείμενο κανενός από τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος, γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο απαιτείται η συνεργασία όσο το δυνατόν περισσότερων εκπαιδευτικών, ώστε να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή προσέγγιση των προβλημάτων τα οποία είναι σύνθετα και οφείλονται σε αλληλοεπιδρούσες αιτίες. Σημείο εκκίνησης μπορεί να είναι η ύλη των μαθημάτων της Μελέτης του Περιβάλλοντος, της Γεωγραφίας, της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, των Θρησκευτικών και της Ελληνικής Γλώσσας.

Το ζητούμενο είναι:

- 1) η αξιοποίηση των σχετικών με το θέμα κεφαλαίων των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων και
- 2) η σύζευξη τους ώστε η προσφερόμενη σχετική κατακερματισμένη γνώση να συνδεθεί λογικά με άξονα ένα πρόγραμμα δουλειάς, που προτείνεται για συλλογική επεξεργασία από μαθητές και εκπαιδευτικούς.

Προβλέπεται επίσης η έκδοση Βιβλίου - Οδηγού για τους υπεύθυνους Π.Ε., το οποίο θα δίνει περισσότερες οδηγίες για την ανάπτυξη και καλύτερη εφαρμογή τη Π.Ε.

Ε. Η Π.Ε. στα σχολεία Α/θμιας Εκπαίδευσης μπορεί να λειτουργήσει σε δύο επίπεδα:

α) Παράλληλα με το εβδομαδιαίο πρόγραμμα κάθε τάξης σε ώρες που καθορίζονται από τις δυνατότητες -σε σχέση με το ωρολόγιο πρόγραμμα- κάθε τάξης και το ωρολόγιο πρόγραμμα των εκπαιδευτικών.

β) Στα πλαίσια των **Σχολικών Δραστηριοτήτων** που προτείνονται από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. ύστερα από τη θετική απήχηση που είχε σε μαθητές και εκπαιδευτικούς το σχετικό ερωτηματολόγιο. Συγκεκριμένα προτείνεται να χρησιμοποιούνται μία (1) ώρα την εβδομάδα ή δύο (2) ανά δεκαπενθήμερο για ποικίλες δραστηριότητες (Πολιτιστικές, Θεατρική παιδεία, Αγωγή Υγείας, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Σχολικές βιβλιοθήκες), οπότε ένα πρόγραμμα συλλογικής δουλειάς μπορεί να καταρτισθεί από μαθητές διαφόρων τάξεων και εκπαιδευτικούς, για την υλοποίηση του οποίου, συναντώνται εντός ή εκτός σχολείου σε χώρους σχετικούς με το αντικείμενο μελέτης ή τη

δραστηριότητα και συνεργάζονται μαθητές και εκπαιδευτικοί, επιτυγχάνοντας έτσι τη μελέτη ενός θέματος σε διαφορετικό επίπεδο, αλλά και μέσα ή σε σχέση με τα γνωστικά αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος. Ένα τέτοιο πρόγραμμα μπορεί να καλύπτει αποκλειστικά θέματα της Π.Ε., όπως επειδή στην Π.Ε. το περιβάλλον νοείται στην πλατειά του έννοια (βλ. σχετικό πίνακα που επισυνάπτεται) μπορούν μέσα από ένα πρόγραμμα Π.Ε. να υλοποιηθούν στόχοι και των άλλων δραστηριοτήτων.

ΣΤ. Ο σχεδιασμός ενός προγράμματος Π.Ε. είναι έργο της ομάδας των εκπαιδευτικών που θα συμμετάσχουν και στις διαδικασίες υλοποίησης του προγράμματος. Σχετικές ενέργειες καταγράφονται στον σχετικό πίνακα που επισυνάπτεται. Παράλληλα θα πρέπει να επισημανθεί ότι θεωρείται ως δεδομένη η συμπαράσταση του Διευθυντή του σχολείου και του συλλόγου των διδασκόντων. Ενώ η συμπαράσταση και σύμφωνη γνώμη του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων θα πρέπει να επιδιωχθεί, όχι μόνον για ηθική και υλική στήριξη του προγράμματος, αλλά και προκειμένου να ενημερωθούν αυτοί για τις δραστηριότητες των μαθητών εκτός Σχολείου.

Για περισσότερες πληροφορίες, προβλήματα και σχετική συνεργασία οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί μπορούν να επικοινωνούν τηλεφωνικά ή με αλληλογραφία με τον υπεύθυνο κατά νομό Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης να ενημερώσουν τους εκπαιδευτικούς της περιοχής αρμοδιότητας τους σε θέματα επικοινωνίας και συνεργασίας, με παράλληλη κοινοποίηση της σχετικής ή άλλης μελλοντικής αλληλογραφίας στο ΥΠ.Ε.Π.Θ. Διεύθυνση Σπουδών Α/θμιας Εκπαίδευσης Τμήμα Α' Ερμού 15 105 63 Αθήνα.

Τα προγράμματα εγκρίνονται από τον Προϊστάμενο της οικείας Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης, ύστερα από γνώμη του υπεύθυνου Π.Ε. και αντίγραφα τους κοινοποιούνται στη Διεύθυνση Σπουδών Α/θμιας Εκπαίδευσης.

Για τα παραπάνω παρακαλούμε να ενημερωθούν ενυπόγραφα όλοι οι εκπαιδευτικοί των Δημοτικών Σχολείων και να αποτελέσει η Π.Ε. μέσα στο Σεπτέμβρη ή Οκτώβρη αντικείμενο Ειδικής Παιδαγωγικής Συνεδρίας.

Με την εγκύκλιο αυτή:

- *προσδιορίζονται οι σκοποί και οι στόχοι ενός προγράμματος Π.Ε.*
- *τονίζεται ότι η Π.Ε. δεν είναι ιδιαίτερο μάθημα αλλά εκπαιδευτική διαδικασία με δραστηριότητες και δεν δεσμεύεται από το ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα*
- *προσδιορίζει ότι τα προγράμματα Π.Ε. πρέπει να προκύπτουν από το «άμεσο περιβάλλον των μαθητών» και να ανάγονται σε περιφερειακό, εθνικό*

και διεθνές επίπεδο. Πρόκειται για την αρχή «Δράσε τοπικά - Σκέψου παγκόσμια»

- καθορίζεται ο διαθεματικός χαρακτήρας της Π.Ε.*
- εντάσσει την Π.Ε. στις σχολικές δραστηριότητες*
- εμπλέκει, για την σωστή υλοποίηση των προγραμμάτων, όλους τους παράγοντες της σχολικής κοινότητας από τον Διευθυντή, τον Σύλλογο Διδασκόντων, τον σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων.*

Γ2/4867/28.8.92 (Φ.Ε.Κ. 629 τ.Β΄/23.10.92)

Θέμα: Σχολικές Δραστηριότητες

Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο 47, παραγρ. 2 και 3 του Ν. 1566/85.
2. Το άρθρο 111, παρ. 13 του Ν. 1892/90, αποφασίζουμε:

Κάθε δημόσιο ή ιδιωτικό Γυμνάσιο, Λύκειο ή Σχολή μπορεί να πραγματοποιεί είτε να συμμετέχει, με τους μαθητές του ή σε συνεργασία με μαθητές άλλου σχολείου και τοπικούς φορείς, στην πραγματοποίηση, εντός και εκτός του σχολικού χώρου, δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην πνευματική ανάπτυξη, στην αισθητική καλλιέργεια, στη δημιουργική έκφραση των μαθητών και στην ευαισθητοποίησή τους σε θέματα που αφορούν το στενότερο και ευρύτερο περιβάλλον τους.

Τα αντικείμενα των δραστηριοτήτων αυτών είναι:

1) Πολιτιστικά, επιστημονικά θέματα:

Μουσικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις, θεατρικό εργαστήρι, παραδοσιακοί χοροί, λογοτεχνικές εκδηλώσεις, τοπική ιστορία και λαογραφία, λέσχη φωτογραφίας, εκθέσεις ζωγραφικής, εκδόσεις εφημερίδων-περιοδικών, ραδιοφωνικές εκπομπές - Τ.Υ., κινηματογράφος, θέματα επιστήμης, λειτουργία βιβλιοθηκών, εκθέσεις βιβλίου, εκθέσεις χαλκογραφίας, εκθέσεις χειροτεχνήματος κ.λ.π.

2) Περιβαλλοντική εκπαίδευση:

α) ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΑΛΛΟΙΩΝΟΝΤΑΙ

(στοιχεία φυσικής οικολογίας, ανθρωπογενούς οικολογίας)

β) ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΑΛΛΟΙΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΗΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ

(τομείς οικονομικής δραστηριότητας, εξέλιξη της ανθρώπινης δραστηριότητας, πόλεμοι, θεομηνίες, χημική-βιολογική ρύπανση ατμόσφαιρας, νερού, εδάφους)

3) Αγωγή Υγείας:

- Ναρκωτικά, κάπνισμα, αλκοόλ
- Πρόληψη καρκίνου

- AIDS

- Πρόληψη ατυχημάτων (κυκλοφοριακή αγωγή, ατυχήματα στα εργαστήρια ή κατά την άθληση και γενικά στους χώρους του σχολείου).

Κατά την πραγματοποίηση των κατά περίπτωση δραστηριοτήτων προτείνεται η συνεργασία με Μουσεία, Αρχαιολογική Υπηρεσία, ιστορικά αρχεία, δημοτικές βιβλιοθήκες, φυσιολατρικές λέσχες, Δασική Υπηρεσία, Επιμελητήρια, Επιστημονικούς συλλόγους, κέντρα νεότητας, δημόσιους οργανισμούς, εκθεσιακούς χώρους, εργαστήρια, Δ/νσεις Νομαρχιών κ.λ.π.

Οι δραστηριότητες αυτές πραγματοποιούνται στο χώρο του σχολείου σε τακτική βάση, αλλά και σε άλλους χώρους ανάλογα με το αντικείμενο ενασχόλησης (Μουσεία, βιβλιοθήκες, εκθεσιακοί χώροι, θέατρα επιμελητήρια, χώροι άλλων δημοσίων φορέων, εργοστάσια, εργαστήρια κ.λ.π.).

Στο πλαίσιο της οργάνωσης των δραστηριοτήτων αυτών μπορούν να ενταχθούν και άλλες εκδηλώσεις, όπως η λειτουργία σχολικών βιβλιοθηκών, η διοργάνωση εκδρομών με βάση «πολιτιστικό ή περιβαλλοντικό πρόγραμμα», η λειτουργία της εκπαιδευτικής τηλεόρασης κ.λ.π.

Επίσης μπορούν να λειτουργούν και μονιμότερες μορφές έκφρασης όπως: έκδοση μαθητικού λογοτεχνικού περιοδικού, έκδοση μαθητικού κόμικς κ.ά.

Η έκδοση μπορεί να γίνεται ύστερα από γνωμοδότηση της προβλεπόμενης από αυτήν την απόφαση Επιτροπής και τελική έγκριση από τον Προϊστάμενο της οικείας Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Είναι δυνατή και η ανάπτυξη δραστηριοτήτων στο πλαίσιο σχετικών προγραμμάτων όπως: CODIESEE, CORDEE και «Συνεργαζομένων Σχολείων» της UNESCO, καθώς και η αξιοποίηση δυνατοτήτων που παρέχονται από τα κοινοτικά προγράμματα.

Τα προγράμματα των σχολικών δραστηριοτήτων πραγματοποιούνται παράλληλα με το εβδομαδιαίο πρόγραμμα κάθε τάξης σε ώρες που καθορίζονται ανάλογα με τις δυνατότητες κάθε σχολείου, όσον αφορά το ωρολόγιο πρόγραμμα κάθε τάξης και το ωρολόγιο πρόγραμμα των καθηγητών.

Για τα προγράμματα αυτά μπορούν να διατίθενται δύο (2) ώρες την εβδομάδα ή τέσσερις (4) ανά δεκαπενθήμερο κατά τάξη ή τμήμα εντός ή εκτός ωρολογίου προγράμματος ως εξής: για παράδειγμα τάξη ή τμήμα που συμμετέχει σε πρόγραμμα σχολικών δραστηριοτήτων και έχει εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα 30 ωρών, το πρόγραμμα αυτό μπορεί να διαμορφωθεί σε 32 ώρες και ούτω καθ' εξής.

Για τους καθηγητές, που συμμετέχουν στα προγράμματα (μέχρι δύο το πολύ κατά τάξη ή τμήμα), μειώνεται το εβδομαδιαίο διδακτικό ωράριο τους κατά δύο (2) ώρες. Όταν έχουν συμπληρώσει το διδακτικό ωράριο τους με αντικείμενα διδασκαλίας,

μπορούν να απασχολούνται με αντίστοιχη υπερωριακή αποζημίωση σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Η συμμετοχή στα προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων είναι προαιρετική για τους εκπαιδευτικούς και η συμμετοχή των μαθητών πρέπει να είναι ενεργητική, δημιουργική και όχι παθητική.

Προγράμματα μπορούν να αναπτύσσονται και σε συνεργασία τάξεων και τμημάτων ή και ομάδας σχολείων.

Η διαδικασία ανάπτυξης σχολικών δραστηριοτήτων έχει ως εξής: με την έναρξη του σχολικού έτους ο Διευθυντής του σχολείου ενημερώνει τους εκπαιδευτικούς για τις δυνατότητες ανάπτυξης και εφαρμογής προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων. Στη συνέχεια οι καθηγητές του σχολείου, που θα εκδηλώσουν ενδιαφέρον για συμμετοχή, αφού ενημερώσουν τους μαθητές, συζητούν μαζί τους, αποφασίζουν για τη διοργάνωση και πραγματοποίηση σχολικών δραστηριοτήτων και από κοινού καταρτίζουν συγκεκριμένα προγράμματα.

Το θέμα και ο στόχος κάθε προγράμματος καθώς και οι συγκεκριμένες ώρες, που θα διατίθενται, υποβάλλονται από τον καθηγητή ή τους καθηγητές που το κατάρτισαν, προς έγκριση αρχικά στο Σύλλογο των διδασκόντων.

Αντίγραφο των προγραμμάτων αυτών στέλνεται στον προϊστάμενο της οικείας Διεύθυνσης ή του Γραφείου, ο οποίος και είναι αρμόδιος για την προώθηση του στην Επιτροπή και την τελική έγκριση αφού λάβει υπόψη του: α) τη γνώμη της Επιτροπής για την έγκριση και το ύψος της οικονομικής επιχορήγησης, β) τους στόχους των προγραμμάτων και γ) τις δυνατότητες του σχολείου σε ώρες και διδακτικό προσωπικό.

Σε επίπεδο Διεύθυνσης Δευ/θμιας Εκπαίδευσης - ύστερα από εισήγηση του Προϊσταμένου και μετά από απόφαση του οικείου Νομάρχη - λειτουργεί επιτροπή στην οποία συμμετέχουν: 1) ένας Σχολικός Σύμβουλος κλάδου ΠΕ2 ως Πρόεδρος, 2) δύο Διευθυντές σχολείων (ένας Γυμνασίου και ένας Λυκείου), 3) ο υπεύθυνος περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, 4) ο υπεύθυνος Σ.Ε.Π. για τα σχολεία της Διεύθυνσης, 5) ένας εκπαιδευτικός ή διοικητικός υπάλληλος που υπηρετεί στη Διεύθυνση ή στο Γραφείο Δευ/θμιας Εκπαίδευσης, που ορίζεται από τον οικείο προϊστάμενο, 6) ένας εκπρόσωπος του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του πολυπληθέστερου σχολείου της έδρας της Διεύθυνσης ή του Γραφείου Δευ/θμιας Εκπαίδευσης.¹

¹ Στην επιτροπή αυτή συμμετέχει σαν 7^ο μέλος και ο Υπεύθυνος Αγωγής Υγείας σύμφωνα με την Γ2/8976/29.11.95

Ο ρόλος της Επιτροπής αυτής, που ορίζεται για ένα σχολικό έτος, είναι:

- Να γνωμοδοτεί για την τελική έγκριση και το ύψος της οικονομικής επιχορήγησης των προγραμμάτων-δραστηριοτήτων που υποβάλλονται από τα σχολεία.
- Να διευκολύνει την εφαρμογή προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων με την προώθηση σχετικών προτάσεων και εισηγήσεων.
- Να συντονίζει την προσπάθεια δύο ή περισσότερων σχολείων για την ανάπτυξη κοινών προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων.
- Να προγραμματίζει και να οργανώνει τα προβλεπόμενα πολιτιστικά διήμερα και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Μπορεί να δημιουργείται επίσης σε επίπεδο σχολείου γνωμοδοτική ομάδα με υποβοηθητικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα, αποτελούμενη από τον Διευθυντή του σχολείου, τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα εκπαιδευτικούς, εκπρόσωπο των μαθητών και εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων.

Οι δαπάνες πραγματοποίησης των εκδηλώσεων αυτών σε επίπεδο νομού βαρύνουν τις πιστώσεις των προϋπολογισμών των οικείων Νομαρχιών (ειδικός φορέας 193 και Κ.Α.Ε. 5184), στους οποίους θα εγγράφονται κατ' έτος οι αναγκαίες πιστώσεις.

Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να στηρίζονται οικονομικά και από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, τα έσοδα των μαθητικών κοινοτήτων και τους διάφορους φορείς και χορηγούς.

Κατά τη λήξη των μαθημάτων θα πραγματοποιείται πολιτιστικό διήμερο (διήμερο σχολικών δραστηριοτήτων), κατά το οποίο θα παρουσιάζεται η όλη εργασία που συντελέσθηκε κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους.

Τέτοιες εκδηλώσεις μπορούν να πραγματοποιούνται και έπ' ευκαιρία εθνικών, θρησκευτικών κ.ά. εορτών (28 Οκτωβρίου, 25 Μαρτίου, 23 Δεκεμβρίου, 30 Ιανουαρίου, Παρασκευή των Απόκριων, ημέρα του περιβάλλοντος, ημέρα των δικαιωμάτων του παιδιού κ.ά.).

Οι Διευθύνσεις ή τα Γραφεία Δευ/θμιας Εκπαίδευσης υποβάλλουν πίνακα με όλα τα προγράμματα που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους στα σχολεία της περιφέρειας τους στο ΥΠ.Ε.Π.Θ.. Διεύθυνση Σπουδών Δευ/θμιας Εκπαίδευσης, Τμήμα Γ', Ερμού 15, 10185 Αθήνα.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η σημαντική αυτή εγκύκλιος καθορίζει τις σχολικές δραστηριότητες τις προεκτείνει και δίνει απαντήσεις στον τρόπο συμμετοχής των εκπαιδευτικών, τον τρόπο έγκρισης και υλοποίησης των προγραμμάτων αυτών.

***Γ2/8976/29.11.95**

Θέμα: Καθορισμός καθηκόντων και υποχρεώσεων Υπευθύνων Αγωγής Υγείας

Λαμβάνοντας υπόψη:

1. Τις με αρ. Γ2/3806/6.6.95 και Γ2/6076/23.6.95 και Γ2/8070/11.10.95 Υπουργικές Αποφάσεις
2. Την ανάγκη εφαρμογής προγραμμάτων Αγωγής Υγείας
3. Την πειραματική εφαρμογή του θεσμού Υπευθύνων Αγωγής Υγείας σε 13 Διευθύνσεις Δευ/θμιας Εκπαίδευσης της χώρας.

Αποφασίζουμε

Καθορίζουμε τα Καθήκοντα και τις υποχρεώσεις των Υπευθύνων Αγωγής Υγείας ως εξής:

Οι Υπεύθυνοι Αγωγής Υγείας:

1. Παρακολουθούν και συντονίζουν τα προγράμματα Αγωγής Υγείας που εφαρμόζονται στα σχολεία αρμοδιότητάς τους Και παρέχουν κάθε δυνατή .Βοήθεια για την καλύτερη εφαρμογή τους.
2. Παροτρύνουν και δημιουργούν, όπου είναι δυνατόν, προϋποθέσεις για την εφαρμογή όλο και περισσότερων προγραμμάτων.
3. Οργανώνουν σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Δευ/θμιας Εκπαίδευσης στην οποία εδρεύουν και τη Διεύθυνση Σπουδών Δευ/θμιας Εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ. ενημερωτικές συναντήσεις σε θέματα Αγωγής Υγείας για τους καθηγητές των σχολείων αρμοδιότητάς τους.
4. Συνεργάζονται με τις Δημόσιες Υπηρεσίες που εδρεύουν στον Νομό τους, με κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς, γιατί η συμβολή τους θεωρείται αναγκαία για τη στήριξη των προγραμμάτων.
5. Αποτελούν το συνδετικό κρίκο μεταξύ του Νομού και της Διεύθυνσης Σπουδών Δευ/θμιας Εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ..
6. Αναλαμβάνουν την ενημέρωση των εκπαιδευτικών σε θέματα Αγωγής Υγείας, σε σεμινάρια νεοδιόριστων καθηγητών.
7. Παρακολουθούν τα σεμινάρια που οργανώνει η Διεύθυνση Σπουδών Δευ/θμιας Εκπαίδευσης για την παραπέρα ενημέρωσή τους.
8. Συντάσσουν και αποστέλλουν εκθέσεις πεπραγμένων στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς με παρατηρήσεις τους σχετικά με την πορεία των προγραμμάτων.
9. Συνεργάζονται με τους Υπεύθυνους Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

***10. Συμμετέχουν στην επιτροπή που ορίζει η Γ2/4867/28-8-92 Υπουργική Απόφαση.**

11. Οι Υπεύθυνοι Αγωγής Υγείας έχουν ως έδρα τους τη Διεύθυνση Δευ/θμιας Εκπαίδευσης του Νομού, όπου διατίθεται, απαλλασσόμενοι των διδακτικών τους καθηκόντων.
12. Σχετικά με την απασχόληση τους ισχύει η με αρ. Γ2/5108/27-9-93 Υπουργική Απόφαση.

Υ.Α. Γ2/5548/7.10.92

Θέμα: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Η εφαρμογή των προγραμμάτων Π.Ε. στα σχολεία Δευ/θμιας Εκπαίδευσης λειτουργεί στα πλαίσια:

1. Της υλοποίησης των σκοπών και στόχων των άρθρων 1 και 5 του Νόμου 1566/85 με τους οποίους επιδιώκεται η ικανοποίηση των αναγκών για:

- σύνδεση του σχολείου με το ευρύτερο περιβάλλον του παροχή γνώσεων σχετικών με τους σύγχρονους κοινωνικούς προβληματισμούς με τα επαγγέλματα και την παραγωγική διαδικασία

- διεύρυνση του συστήματος αξιών των μαθητών

- προσαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στις ατομικές διαφορές των μαθητών (ανάπτυξη κλίσεων, ενδιαφερόντων, σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων)

- για βελτίωση και ανάπτυξη των σχέσεων του ατόμου με το στενότερο και ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον (π.χ. ανάπτυξη υπευθυνότητας, συμμετοχή σε κοινούς προβληματισμούς και αναζήτηση λύσεων, συλλογική προσπάθεια, ανάπτυξη πρωτοβουλιών κ.λ.π.)

2. Του σχετικού Νόμου 1892/90, άρθρο 111 παρ. 13 που αναγνωρίζει την Π.Ε. ως τμήμα των προγραμμάτων των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, προκειμένου οι μαθητές όχι μόνον να συνειδητοποιήσουν τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον, αλλά και να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που συνδέονται μ' αυτό, ώστε να δραστηριοποιηθούν και να συμβάλλουν - μέσα από ειδικά προγράμματα - στη γενικότερη προ-απάθεια αντιμετώπισης τους.

3. Της αριθμ. Γ2/4867/28.8.92 Υπουργικής Απόφασης που αφορά τις Σχολικές Δραστηριότητες με την οποία ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών στα προγράμματα-δραστηριότητες της Π.Ε. με τις δυνατότητες ανάπτυξης των προγραμμάτων στα πλαίσια του ωρολογίου και αναλυτικού προγράμματος των διαφόρων τάξεων, αλλά και με τη διαδικασία έγκρισης και χρηματοδότησης τους.

4. Της ικανοποίησης της απαίτησης για διαρκή ανανέωση των αναλυτικών προγραμμάτων με ειδικά πειραματικά προγράμματα δραστηριοτήτων, τα οποία παρακολουθούν τους σύγχρονους κοινωνικούς προβληματισμούς, αλλά και παρέχουν το αναγκαίο υλικό τόσο για κάθε μελλοντική αναμόρφωση των αναλυτικών προγραμμάτων (με πρόσθετους στόχους και ύλη) όσο και για την γόνιμη και λειτουργική ένταξη των προγραμμάτων αυτών στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Κατά συνεπεία το ΥΠ.Ε.Π.Θ. όχι μόνον επικροτεί τις σχετικές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί κατά το παρελθόν, αλλά και καλεί τους εκπαιδευτικούς που

πιστεύουν στην αναγκαιότητα ανάπτυξης της Π.Ε. στα σχολεία μας αλλά και θέλουν να εμπλακούν στις διαδικασίες σχεδιασμού και υλοποίησης ενός προγράμματος Π.Ε.:

1) να λάβουν υπόψη τους τα όσα αναφέρονται στο συνημμένο παράρτημα σχετικά με την Π.Ε. και τις διαδικασίες σχεδιασμού και εφαρμογής των προγραμμάτων Π.Ε.

2) να επικοινωνήσουν με τον υπεύθυνο Π.Ε. της περιοχής τους για περισσότερες σχετικές πληροφορίες αλλά και για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν προκειμένου να σχεδιάσουν και εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα Π.Ε. και

3) να συμπληρώσουν το συνημμένο σχέδιο προγράμματος το οποίο θα υποβάλλουν σύμφωνα με τη Γ2/4867/28-8-92 Υπουργική Απόφαση «**Περί Σχολικών Δραστηριοτήτων**» στον προϊστάμενο της Διεύθυνσης ή του Γραφείου στο οποίο ανήκει, το σχολείο για έγκριση.

Ύστερα από τα παραπάνω παρακαλούμε να ενημερωθούν ενυπόγραφα όλοι οι καθηγητές των σχολείων Δευ/θμιας Εκπαίδευσης της περιοχής αρμοδιότητας σας και η Π.Ε. να αποτελέσει αντικείμενο ειδικής Παιδαγωγικής Συνεδρίας, αφού ληφθούν υπόψη και τα όσα αναφέρονται στην Γ2/4867/28.8.92 Υπ. Απ. σχετικά με τις προϋποθέσεις υλοποίησης ενός προγράμματος Π.Ε. στο σχολείο.

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Με τα προγράμματα Π.Ε. επιδιώκεται :

Η εκπαίδευση για το περιβάλλον

Η γνώση των στοιχείων που συνιστούν τα οικοσυστήματα, η κατανόηση των σχέσεων που κρατούν τα αλληλεξαρτημένα όντα σε μια συχνά λεπτή όσο και δυναμικά εξελισσόμενη ισορροπία αλλά και η ευαισθητοποίηση για ό,τι συμβαίνει γύρω μας.

Η εκπαίδευση μέσα από το περιβάλλον

Ανάπτυξη νοητικών και θυμικών ικανοτήτων και ψυχοκινητικών δεξιοτήτων με τη χρησιμοποίηση του περιβάλλοντος ως πεδίου έρευνας και μάθησης

Η εκπαίδευση για την προστασία του περιβάλλοντος

Βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος (και συνεπώς της ποιότητας ζωής) με εφαρμογή κατάλληλης περιβαλλοντικής πρακτικής.

Β. Τα θέματα που καλύπτει η Π.Ε. και συνιστούν αντικείμενα των προγραμμάτων Π.Ε. αναφέρονται στα προβλήματα του αμέσου περιβάλλοντος των μαθητών που προκύπτουν από τις αλληλοεπιδράσεις που δημιουργούνται, στο κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον. (Ενδεικτικά αντικείμενα μελέτης των προγραμμάτων Π.Ε. καταχώρησης στο έντυπο "Σχολείο και Περιβάλλον", έκδοση του Ο.Ε.Δ.Β. που εστάλη το 1989 στα σχολεία).

Γ. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση δεν είναι ένα ιδιαίτερο μάθημα (με δικό του γνωστικό αντικείμενο, ειδικούς καθηγητές και εγχειρίδιο). Είναι μια εκπαιδευτική διαδικασία που

συνδέεται με όλα τα γνωστικά αντικείμενα και που υλοποιεί ως μορφή εργασίας με το σχεδιασμό ενός ειδικού προγράμματος (PROJECT) με αντικείμενο μελέτης ένα θέμα που συνιστά αντικείμενο της Π.Ε. σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω.

Δ. Ο καταρτισμός ενός τέτοιου προγράμματος είναι θέμα συνεργασίας πολλών εκπαιδευτικών (περισσότερων των δυο), που αποτελούν την παιδαγωγική ομάδα, και προϋποθέτει στενή και συνεχή συνεργασία των εκπαιδευτικών αυτών, καθώς επίσης διακριτική καθοδήγηση, κατάλληλο χειρισμό και αποτελεσματική διεξαγωγή της εργασίας. Ο σκοπός και η διάρκεια ενός τέτοιου προγράμματος διαφέρει από σχολείο σε σχολείο και εξαρτάται από το θέμα που επιλέγεται για μελέτη, τις μεθόδους που θα χρησιμοποιηθούν τα μέσα και τα υλικά που είναι αναγκαία, την ηλικία των μαθητών (γνωστικό επίπεδο και εμπειρίες), τις δυνατότητες που προσφέρει γι' αυτό το ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα, αλλά και από τους εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν.

Από την αρχή και καθ' όλη τη διάρκεια της διεξαγωγής του προγράμματος η αυτενεργός μάθηση είναι η πλέον αποτελεσματική, γιατί προκαλεί και ενισχύει το ενδιαφέρον των μαθητών και ικανοποιεί τις δραστηριότητες που απαιτούνται. Με τη μέθοδο αυτή μια σειρά από τεχνικές διαδικασίες και δραστηριότητες που σχεδιάζονται από την παιδαγωγική ομάδα δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές όχι μόνον για την πλήρη συμμετοχή τους στην επιλογή, σχεδιασμό, εκτέλεση και αξιολόγηση του προγράμματος αλλά και για ατομική, εταιρική ή ομαδική πρωτοβουλία, υπευθυνότητα και εφαρμογή κανόνων.

Κατά την επεξεργασία του θέματος και ειδικότερα κατά τα διάφορα στάδια εξέλιξης του προγράμματος (προσέγγιση προβληματικής περιοχής, προσδιορισμό, ανάλυση του προβλήματος και έρευνα των διαφόρων λύσεων του), επιδιώκεται οι μαθητές να αναπτύξουν ικανότητες σχετικές με την υλοποίηση των γνωστικών στόχων, αλλά και στάσεις και αξίες σχετικά με τη διαχείριση και προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι καλλιεργείται, η ερευνητική μάθηση και οι μαθητές εθίζονται να γίνονται γνώστες και κοινωνοί των προβλημάτων του αμέσου περιβάλλοντος των, ενώ παράλληλα προετοιμάζονται για τη **"διαβίου"** εκπαίδευση που αποτελεί και σκοπό της παιδείας.

Αλλά και οι σχέσεις εκπαιδευτικών-μαθητών διαφοροποιούνται μ' αυτή τη μορφή εργασίας, αφού οι εκπαιδευτικοί γίνονται εμπυχωτές και καθοδηγητές των μαθητών, τους ενθαρρύνουν με κάθε τρόπο και δημιουργούν κίνητρα για την ενεργητική συμμετοχή τους. Ε. Κατά την επιλογή του θέματος του προγράμματος - που θα γίνει σε συνεργασία με τους μαθητές - οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τα παρακάτω κριτήρια:

- να εμπίπτει στα ενδιαφέροντα των μαθητών και να έχει σχέση με τα προβλήματα του αμέσου περιβάλλοντος τους

- να προσφέρει τη δυνατότητα στους μαθητές να αντλήσουν πληροφορίες από το περιβάλλον που ζουν
- να δίνει στους μαθητές την ευκαιρία να αποκτούν ποικίλες εμπειρίες και γνώσεις σχετικές αλλά και να αναπτύξουν διάφορες δεξιότητες
- να μπορεί να μελετηθεί σε σχέση με το διατιθέμενο χρόνο, τα διατιθέμενα μέσα αλλά και τις αναγκαίες συνενργασίες.

ΣΤ. Για το σχεδιασμό του προγράμματος η Παιδαγωγική Ομάδα θα πρέπει:

- να λάβει υπόψη της τις ανάγκες της κοινωνίας, στην οποία θα εφαρμοσθεί το πρόγραμμα
- να καθορίσει τους σκοπούς, τους γενικούς και μετρήσιμους στόχους του προγράμματος
- να προσδιορίσει τι θα κάνουν όλοι όσοι εμπλέκονται στο πρόγραμμα (πότε, πώς και με τι μέσα)
- να προσδιορίσει πώς θα υποστηριχθεί το πρόγραμμα (από ποιόν, πότε και με τι μέσα)
- να προσδιορίσει τι θα αξιολογηθεί, πότε, από ποιόν, με τι κριτήρια, πώς θα αξιολογηθεί, με ποια μέσα, ποιος θα αξιολογήσει.

Σχέδιο του προγράμματος - με τη συμπλήρωση του σχετικού συνημμένου - θα σταλεί για έγκριση σύμφωνα με τα αναφερόμενα σχετικά στην αριθμ. Γ2/4867/28.8.92 Υπουργική Απόφαση.

Ζ. Η μελέτη του θέματος - κατά την υλοποίηση του προγράμματος - απαιτεί ατομική ή ομαδική εργασία των μαθητών, οι οποίοι, θα πρέπει να ετοιμάσουν ένα έντυπο εργασίας στο οποίο θα αναφέρεται:

- ο τίτλος του γενικού θέματος και της ενότητας που θα μελετήσουν
- ο σκοπός για τον οποίο μελετούν την ενότητα
- τη διαδικασία μελέτης (τι θα κάνουν για την επίτευξη του σκοπού τους π.χ. προγραμματισμός, συνεντεύξεις κ.λ.π.)
- ημερολόγιο δραστηριοτήτων και
- σχέδιο μελέτης και αξιολόγησης του προγράμματος.

Επίσης επειδή είναι αναγκαίο οι διάφορες ομάδες των μαθητών να αλληλοενημερώνονται, αλλά και να αξιολογείται η εξέλιξη του προγράμματος από το σύνολο των μαθητών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Οι μαθητές θα πρέπει να καταγράφουν ατομικά ή ομαδικά εργαζόμενοι τα προβλήματα που συνάντησαν, τον τρόπο που τα αντιμετώπισαν, την προοπτική εξέλιξης της εργασίας τους και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν.

Για την ικανοποίηση των αναγκών των συγκεντρώσεων αυτών (της ολομελείας των μαθητών) θα πρέπει να συνεργάζονται εκπρόσωποι των μαθητικών ομάδων ώστε :

- να εξευρεθεί ο κατάλληλος χώρος και ο αναγκαίος οπτικοακουστικός εξοπλισμός
- να καταρτισθεί το πρόγραμμα της συνάντησης (ημερομηνία, θέματα, ομιλητές)
- να ενημερωθεί το σύνολο των μαθητών για το σκοπό της συνάντησης και το πρόγραμμα των εργασιών.

Σημαντικότερη εγκύκλιος αποτελεί σταθμό για την Π.Ε. καθώς από μόνη της εμπεριέχει όλα τα στοιχεία τα οποία μπορούν να καθοδηγήσουν τον εκπαιδευτικό στην υλοποίηση ενός προγράμματος Π.Ε..

*Επίσης πολύ έγκαιρα αναφέρεται στη **δια βίου** μάθηση, θέμα το οποίο θα συναντήσουμε πολύ αργότερα προς το τέλος της δεκαετίας του 90.*

Υ.Α. IB/1255/8.3.93

Θέμα: Δαπάνες προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων

Απαντώντας στην αριθμ. Φ.14/675/4.2.93 αναφορά σας, σχετικά με τις δαπάνες σχολικών δραστηριοτήτων σας πληροφορούμε τα εξής:

1. Οι δαπάνες των σχολικών δραστηριοτήτων μεταξύ των οποίων και της περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης θα πληρώνονται ή με τακτικά εντάλματα ή με εντάλματα προπληρωμής εφόσον ο Νομάρχης χαρακτηρίσει την πίστωση του Κ.Α.Ε. 5184 ως δεκτικό έκδοσης ενταλμάτων προπληρωμής.
2. Στην περίπτωση πληρωμής των δαπανών αυτών με τακτικά χρηματικά εντάλματα ακολουθείται η εξής διαδικασία: πραγματοποιούνται οι δαπάνες, συγκεντρώνονται τα σχετικά δικαιολογητικά (τιμολόγια, συμβάσεις κ.λ.π.), εγκρίνεται η δαπάνη από τον οικείο προϊστάμενο και υποβάλλονται στην υπηρεσία εντελλομένων εξόδων της οικείας Νομαρχίας για εκκαθάριση και πληρωμή.
3. Σε περίπτωση που για τις δαπάνες αυτές εκδοθεί χρηματικό ένταλμα προπληρωμής ακολουθείται η εξής διαδικασία: εκδίδεται χρηματικό ένταλμα προπληρωμής με απόφαση του Νομάρχη ή του εξουσιοδοτημένου οργάνου στο όνομα ενός υπολόγου και ορίζεται η ημερομηνία απόδοσης του, ο υπόλογος εισπράττει τα χρήματα από το δημόσιο ταμείο, πραγματοποιεί τις σχετικές δαπάνες, συγκεντρώνει ταυτόχρονα τα σχετικά δικαιολογητικά (τιμολόγια, συμβάσεις κ.λ.π.), αποδίδει τις σχετικές κρατήσεις στο δημόσιο ταμείο ή στις αρμόδιες υπηρεσίες, εγκρίνεται το σύνολο των δαπανών από τον οικείο Προϊστάμενο και στη συνέχεια αποδίδει λογαριασμό των δαπανών αυτών στην οικεία υπηρεσία εντελλομένων. Σημειώνουμε ότι στην περίπτωση αυτή δεν μπορούν να πληρωθούν δαπάνες προγενέστερες από την έκδοση του χρηματικού εντάλματος προπληρωμής και μεταγενέστερες από την απόδοση του εντάλματος αυτού. Σχετικό είναι και το αριθμ. 761/60 Β.Δ. με το οποίο ορίζονται οι υποχρεώσεις και οι ευθύνες των υπολόγων εξ ενταλμάτων προπληρωμής, ο τρόπος τακτοποίησης αυτών κ.λ.π.
4. Οι Διευθύνσεις και τα Γραφεία Εκπαίδευσης στις οποίες κοινοποιείται η παρούσα παρακαλούνται να ενημερώνουν κάθε φορά τους υπευθύνους και αρμοδίους των σχολικών δραστηριοτήτων για την αντιμετώπιση των δαπανών αυτών.

Υ.Α. Γ2/4976/22.9.93

Θέμα: Υλοποίηση Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. πεπεισμένο από τη μέχρι τώρα θετική πορεία ανάπτυξης της Π.Ε. στα σχολεία Δευ/θμιας Εκπαίδευσης, που απηχεί, άλλωστε την ευμενή απήχηση - πρωτόγνωρη για πειραματικό θεσμό στην ιστορία της εκπαίδευσης- που είχε στην εκπαιδευτική κοινότητα, αλλά και από την αναγκαιότητα της συμβολής της στην περιβαλλοντική προβληματική και στην απαίτηση για την ανανέωση της παιδαγωγικής πράξης και των αναλυτικών προγραμμάτων, απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς και τους καλεί να προγραμματίσουν και υλοποιήσουν προγράμματα Π.Ε. στα σχολεία τους.

Για την οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. στα σχολεία κατά το τρέχον σχολικό έτος ισχύουν οι υπ. αριθμ. Γ2/4867/28.8.92 (Φ.Ε.Κ 629 τ.Β'/23.10.92) και Γ2/5548/7.9.93 Υπουργικές Αποφάσεις.

Υπενθυμίζεται ότι για την υλοποίηση των προγραμμάτων είναι αναγκαίο να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για την έγκριση τους, σύμφωνα με τις παραπάνω Υπουργικές Αποφάσεις και ότι για οποιοδήποτε πρόβλημα προκύψει τόσο κατά την οργάνωση όσο και κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων, θα πρέπει να απευθύνονται στο υπεύθυνο Π.Ε., ο οποίος είναι, αναγκαίο να ενημερώνεται και για οποιαδήποτε συνεργασία αναπτύσσει, το σχολείο, στα πλαίσια της Π.Ε. - πέραν των αναγκών για την υλοποίηση των προγραμμάτων συνεργασιών - στα πλαίσια διαφόρων ερευνών, ανταλλαγών μαθητών με σχολεία του εξωτερικού και προγραμμάτων μη κρατικών φορέων που ασχολούνται, με θέματα περιβάλλοντος.

Επισημαίνουμε ότι είναι αναγκαίο με την ολοκλήρωση του προγράμματος να υποβάλλεται σχετική έκθεση πεπραγμένων στον υπεύθυνο Π.Ε., επειδή από αυτές αντλούνται στοιχεία χρήσιμα για την πορεία της Π.Ε. αλλά και συμβάλλουν στη διαμόρφωση της σχετικής εκπαιδευτικής πολιτικής.

Τέλος παρακαλούνται τα σχολεία που διαθέτουν αντίτυπα εργασιών, προϊόν των υλοποιηθέντων προγραμμάτων, ή άλλο σχετικό υλικό να στείλουν ένα αντίτυπο στο περιβαλλοντικό κέντρο Κλειτορίας, [Κλειτορία Καλαβρύτων Αχαΐας (τηλ.0692/31304)].

Οι Διευθυντές όλων των σχολικών μονάδων παρακαλούνται να μεριμνήσουν για την ενημέρωση του συλλόγου καθηγητών και να προγραμματίσουν το συντομότερο δυνατόν συνεδρίαση προκειμένου να γίνουν οι αναγκαίες ενέργειες - με την άμεση συμπαράστασή τους για την οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. στο σχολείο.

Οι προϊστάμενοι των Διευθύνσεων και των Γραφείων Δευ/θμιας Εκπαίδευσης παρακαλούνται να ενημερώσουν σχετικά όλα τα σχολεία της περιοχής αρμοδιότητάς τους.

Συνοψίζει το έργο που έχει συντελεσθεί στα πρώτα χρόνια της εφαρμογής του θεσμού της Π.Ε. διαπιστώνοντας την ευμενή απήχηση που έχει στην εκπαιδευτική κοινότητα στο αίτημα για ανανέωση της εκπαιδευτικής πράξης.

Υ.Α. Γ2/4995/21.9.94

Θέμα: Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Η δημιουργική συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών της περιοχής σας κατά την προηγούμενη σχολική χρονιά σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης αποτελεί ελπιδοφόρο μήνυμα για το μέλλον και όλοι οι συντελεστές των προσπάθειών αυτών είναι άξιο συγχαρητηρίων.

Σας πληροφορούμε ότι για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. στα σχολεία κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά ισχύουν οι Υπουργικές Αποφάσεις Γ2/4867/28.8.92 (Φ.Ε.Κ. 629/τ.Β'/23.10.92) και Γ2/5548/7.9.92.

Για την σωστή εφαρμογή τους αλλά και για την επίλυση προβλημάτων που αναφέρθηκαν στο παρελθόν διευκρινίζουμε τα εξής σημεία:

1. Σε κάθε σχολείο πραγματοποιείται μέσα στο Σεπτέμβρη ειδική παιδαγωγική συνεδρίαση του Συλλόγου Καθηγητών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση,
2. Ο συντονιστής Π.Ε. κάθε σχολείου υποβάλλει τα σχέδια του προγράμματος (ή των προγραμμάτων) στον υπεύθυνο Π.Ε. της Διεύθυνσης Δευ/θμιας Εκπαίδευσης όπου ανήκει το σχολείο.
3. Προγράμματα Π.Ε. είναι εκείνα που το περιεχόμενο τους σχετίζεται με τα αναφερόμενα στην § 2 (α,β) της Υπουργικής Απόφασης Γ2/4807/28.8.92 και πιο συγκεκριμένα με αντικείμενα όπως τα παρακάτω:

Δομή και λειτουργία του φυσικού περιβάλλοντος (οικοσύστημα), αβιοτικά στοιχεία (κλίμα, έδαφος). Χλωρίδα- πανίδα.

Αλληλεπιδράσεις των οργανισμών με το περιβάλλον τους και μεταξύ τους. Παραγωγοί, καταναλωτές, αποικοδομητές, ροή ενέργειας, τροφικά πλέγματα, χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα, υγρότοποι, δάση.

Προστατευόμενα είδη και περιοχές.

Ανθρωπογενές περιβάλλον.

Διαχείριση απορριμμάτων, ανακύκλωση απορριμμάτων, οικιστικά ζητήματα, πολεοδομία-αρχιτεκτονική, κυκλοφοριακό.

Αστικό και περιαστικό πράσινο.

Ήπιες μορφές ενέργειας.

Προσαρμογές των οργανισμών. Οικολογικές διαταραχές. Ρύπανση του αέρα. Όξινη βροχή. Τρύπα του όζοντος. Ρύπανση υδάτων.

Ειδικές περιπτώσεις ρύπανσης (π.χ. πετρελαιοκηλίδες - βαρέα μέταλλα - ηχορύπανση).

Αντιρρυπαντική τεχνολογία (σταθμοί βιολογικού καθαρισμού, επαναχρησιμοποίηση λυμάτων κ.α.).

Εξάντληση φυσικών πόρων, ενεργειακά ζητήματα. Φυσικές καταστροφές (φωτιές, εκρήξεις ηφαιστειών κ.α.).

Εισαγωγές ξενικών ειδών. Αναδασώσεις. Υπερβόσκηση, υπεραλίευση. Φυτοφάρμακα, χημικά λιπάσματα, βιομηχανικά απόβλητα και οικιστικά λύματα.

Ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία σε σχέση με το περιβάλλον.

Περιβάλλον και Τουρισμός. Περιβάλλον και Υγεία.

4. Οι συντονιστές προγραμμάτων Π.Ε. συνεργάζονται με τον υπεύθυνο Π.Ε. της Διεύθυνσης για οποιοδήποτε πρόβλημα σχεδιασμού ή υλοποίησης προκύψει και τον ενημερώνουν για κάθε σχετική με το περιβάλλον δραστηριότητα του σχολείου, όπως συνεργασίες με σχολεία του εξωτερικού ή του εσωτερικού και με μη κρατικούς φορείς.

5. Θεωρείται, αναγκαία η αποστολή έκθεσης αξιολόγησης του προγράμματος από τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στον υπεύθυνο Π.Ε.

6. Η διαδικασία γνωμοδότησης από την Επιτροπή που λειτουργεί σε επίπεδο Διεύθυνσης Δευ/θμιας Εκπαίδευσης για την έγκριση του προγράμματος και το ύφος της οικονομικής επιχορήγησης αλλά και η υλοποίηση της χρηματοδότησης θα πρέπει να ολοκληρώνονται το συντομότερο δυνατό.

Θα δικαιολογούνται δαπάνες αγοράς υλικών υποστήριξης του προγράμματος (γραφικά, φωτογραφικά, άλλα αναλώσιμα, υλικά οπτικοακουστικής υποστήριξης όπως βιντεοταινίες, κασέτες, προβολείς, πίνακες εκθέσεων κ.α.) δαπάνες εκπαιδευτικών εκδρομών και έκδοσης εργασιών.

Σημειώνουμε ότι τα υλικά που αγοράζονται για την Π.Ε. πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο για τους σκοπούς των προγραμμάτων και ότι σε καμιά περίπτωση δεν θα εγκρίνονται από την επιτροπή δαπάνες για την κατασκευή έργων για τη βελτίωση του περιβάλλοντος χώρου του σχολείου.

Σχετικά με το ωράριο απασχόλησης των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν σε προγράμματα Π.Ε. διευκρινίζεται ότι το διδακτικό ωράριο τους μειώνεται κατά δύο (2) ώρες εβδομαδιαία για τη συμμετοχή τους σε κάθε πρόγραμμα.

Όταν έχουν συμπληρώσει το διδακτικό ωράριο τους με αντικείμενα διδασκαλίας, μπορούν να απασχολούνται με αντίστοιχη υπερωριακή αποζημίωση σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Καλό θα είναι να ληφθεί μέριμνα ώστε σε κάθε σχολείο να υπάρχει ένας συντονιστής, εκτός εάν αυτό είναι αδύνατο λόγω του μεγέθους της μονάδας και της ποικιλίας των αντικειμένων.

Οι προϊστάμενοι των Διευθύνσεων και των Γραφείων Δευ/θμιας Εκπαίδευσης παρακαλούνται να ενημερώσουν σχετικά όλα τα σχολεία της περιοχής τους το ταχύτερο δυνατόν.

Καθορίζονται θέματα Π.Ε. με τα οποία μπορούν ν' ασχοληθούν οι εκπαιδευτικοί. Επίσης προσδιορίζει και το ωράριο των εκπαιδευτικών που ασχολούνται με προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Υ.Α. Γ2/6799/8.9.95

Θέμα: Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Η εθελοντική δημιουργική συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών σε προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) κατά την προηγούμενη σχολική χρονιά αποτελεί ελπιδοφόρο μήνυμα για τη δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων που οδηγούν σε υπεύθυνες στάσεις και συμμετοχικές συμπεριφορές των νέων. Όλοι οι συντελεστές των προσπάθειών αυτών είναι άξιοι συγχαρητηρίων.

Επειδή από τη συνεχή επικοινωνία της Διεύθυνσής μας τόσο με τους Υπευθύνους Π.Ε. των Νομών, όσο και με τις σχολικές μονάδες, έχουν καταγραφεί διάφορα ερωτήματα σε σχέση με την εφαρμογή της Υπ. Απ. Γ2/4867/28.8.92 (Φ.Ε.Κ. 629/τ.Β΄/23.10.92) και της Εγκυκλίου Γ2/4995/21.9.94 της Διεύθυνσής μας που αφορούν το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Π. Ε., διευκρινίζουμε τα παρακάτω σημεία:

1. Σε κάθε Σχολείο, κατά τον μήνα Σεπτέμβριο γίνονται προκαταρκτικές συσκέψεις μεταξύ ενδιαφερομένων εκπαιδευτικών του Συλλόγου και στη συνέχεια συνάντηση μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, προκειμένου να σχηματοποιηθούν προτάσεις προγραμμάτων Π.Ε. (Επιλογή θέματος, καθορισμός στόχων, δημιουργία ομάδων, προσδιορισμός πορείας εξέλιξης, προώθηση συνεργασιών, οικονομικές ανάγκες στήριξης κλπ). Οι προτάσεις αυτές παρουσιάζονται σε ειδική Παιδαγωγική Συνεδρίαση του Συλλόγου Καθηγητών για την Π.Ε. που γίνεται υποχρεωτικά ύστερα από πρόσκληση του Διευθυντή περί τα τέλη Σεπτεμβρίου.

Ο Σύλλογος ενημερώνεται από τους συναδέλφους για τις προτάσεις τους και αποφασίζει για την υποβολή τους στη Διεύθυνση Δευ/θμιας του Νομού όπως και για τις προτεινόμενες υπερωρίες ή μειώσεις ωραρίου για τους συναδέλφους που θα συμμετέχουν στα προγράμματα.

Αντίγραφο του πρακτικού της συνεδριάσεως συνυποβάλλεται με το σχέδιο κάθε προγράμματος στην Υπεύθυνο Π.Ε. της Διεύθυνσης Δευ/θμιας του Νομού **μέχρι τη 15η Οκτωβρίου** εκάστου έτους.

Εάν για οποιοδήποτε λόγο υπάρξει μεταγενέστερη επιθυμία εκπαιδευτικών και μαθητών για υλοποίηση προγράμματος Π.Ε. είναι δυνατόν, ύστερα από συνεννόηση με τον Υπεύθυνο Π.Ε. του Νομού και εφόσον ακολουθηθεί η προαναφερθείσα διαδικασία (Συνεννοήσεις, Συνεδρίαση Συλλόγου κ.λ.π.), να υποβληθεί σχέδιο προγράμματος Π.Ε. στη Διεύθυνση Δευ/θμιας του Νομού το αργότερο **μέχρι τη 15η Δεκεμβρίου**.

Σημειώνουμε ότι ελάχιστος χρόνος διάρκειας ενός προγράμματος θεωρείται το πεντάμηνο.

Η ρύθμιση αυτή είναι αναγκαία για λόγους προγραμματισμού από την πλευρά των Υπευθύνων Π.Ε. Εκτός από τα κανονικά προγράμματα Π.Ε. σε κάθε σχολική μονάδα είναι δυνατόν να οργανώνονται και να πραγματοποιούνται περιβαλλοντικές δραστηριότητες, όπως καθαρισμοί, δένδροφυτεύσεις, ομιλίες, οικολογικές εκδρομές, επισκέψεις χώρων ειδικού ενδιαφέροντος, ανακυκλώσεις υλικών κ.α. οι οποίες θα πρέπει να ενθαρρύνονται από το Σύλλογο των καθηγητών και τη Διεύθυνση του Σχολείου.

Αυτές οι μεμονωμένες και μικρής διάρκειας δραστηριότητες που δεν είναι ενταγμένες σε κανονικό πρόγραμμα Π.Ε. δεν υποστηρίζονται οικονομικά από τις Διευθύνσεις Δευ/θμιας των Νομών.

Κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να έχει υπερωριακή αποζημίωση ή μείωση του ωραρίου του κατά δύο (2) ώρες από την εβδομαδιαία συμμετοχή του σε κάθε πρόγραμμα Π.Ε. Επειδή κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να συμμετέχει μέχρι και σε δύο κατ' ανώτερο όριο προγράμματα Π.Ε., η υπερωριακή του αποζημίωση ή μείωση ωραρίου μπορεί να φθάνει συνολικά τις τέσσερις (4) ώρες εβδομαδιαία.

Επισημαίνουμε ότι οι υπερωρίες των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν σε εγκεκριμένα προγράμματα Π.Ε. πληρώνονται σύμφωνα με τα διευκρινιζόμενα στο ΙΒ/4698/2.6.95 έγγραφο της Διεύθυνσης Οικονομικών Υποθέσεων του ΥΠ.Ε.Π.Θ. που επισυνάπτεται.

Σε καμιά περίπτωση οι υπερωρίες δεν πληρώνονται από τον Κ.Α.Ε. 5164 ο οποίος καλύπτει αποκλειστικά οικονομικές στηρίξεις προγραμμάτων Π.Ε. για αγορά υλικών, μετακινήσεις, εκδόσεις κλπ.

Η παιδαγωγική ομάδα τηρεί συνοπτικό ημερολόγιο εξέλιξης του προγράμματος το οποίο τίθεται υπόψη του Διευθυντή του Σχολείου και του υπεύθυνου Π.Ε. του Νομού.

3. Σε κάθε πρόγραμμα Π.Ε. που υποβάλλεται για έγκριση μπορούν να συμμετέχουν ένα ή περισσότερα μαθητικά τμήματα, ενώ για κάθε τμήμα που συμμετέχει δικαιολογείται η απασχόληση μέχρι και 2 καθηγητών με την προαναφερθείσα μείωση ωραρίου ή υπερωριακή αποζημίωση.

Έτσι αν σε ένα πρόγραμμα συμμετέχουν δύο μαθητικά τμήματα δικαιολογείται η συμμετοχή με υπερωριακή αποζημίωση ή μείωση ωραρίου τεσσάρων (4) εκπαιδευτικών του Σχολείου.

Καλό είναι να καταβάλλεται προσπάθεια διεπιστημονικής σύνθεσης της παιδαγωγικής ομάδας με εκπαιδευτικούς διαφορετικών ειδικοτήτων ώστε να επιτυγχάνεται πολύπλευρη προσέγγιση των θεμάτων.

Το μαθητικό τμήμα έχει 15-30 μαθητές και μπορεί είτε να είναι αυτούσιο τμήμα του σχολείου (π.χ. το Β2) ή να απαρτίζεται από μαθητές διαφορετικών τμημάτων και

τάξεων του Σχολείου που επιθυμούν να συμμετέχουν στο πρόγραμμα που φυσικά υλοποιείται εκτός ωρολογίου προγράμματος.

Στους μαθητές που παίρνουν μέρος, το Σχολείο παρέχει έντυπη βεβαίωση συμμετοχής και τους τιμά με ονομαστική αναφορά και συγχαρητήρια κατά την εκδήλωση παρουσίασης των προγραμμάτων στο τέλος του σχολικού έτους ενώπιον όλης της μαθητικής κοινότητας.

4. Σε κάθε σχολείο ορίζεται ένας συντονιστής των προγραμμάτων Π.Ε. ύστερα από συμφωνία των μελών της Παιδαγωγικής Ομάδας. Καλό είναι να επιλέγεται ο περισσότερο έμπειρος και επιμορφωμένος σε σχέση με την Π.Ε. συνάδελφος, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί πληρέστερα στο ρόλο του που περιλαμβάνει εκτός από τον εσωτερικό συντονισμό και τη συνεργασία με τον Υπεύθυνο Π.Ε. της Διεύθυνσης Δευ/θμιας του Νομού, για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων, όπως και για κάθε άλλη σχετική με το περιβάλλον δραστηριότητα του Σχολείου .

5. Είναι επιθυμητή η συνεργασία για την υλοποίηση των προγραμμάτων Π.Ε. του Σχολείου με ειδικούς από Επιστημονικά Ιδρύματα, με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, με το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, με τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, με Κυβερνητικούς φορείς και με μη Κυβερνητικούς φορείς αρμόδιους για θέματα Περιβάλλοντος εφόσον οι τελευταίοι έχουν έγκριση για σχετικές συνεργασίες από τη Διεύθυνσή μας.

6. Προγράμματα Π.Ε. θεωρούνται εκείνα που το περιεχόμενο τους σχετίζεται με τα αναφερόμενα στην § 2 (α,β) της Υπ. Απ. Γ2/4867/28.8.92 και πιο συγκεκριμένα με αντικείμενα όπως τα παρακάτω:

- Δομή λειτουργία και διαχείριση του Φυσικού περιβάλλοντος.

- Αβιοτικά στοιχεία (κλίμα, έδαφος).
- Χλωρίδα, πανίδα.
- Αλληλεπιδράσεις οργανισμών με το περιβάλλον τους και μεταξύ τους.
- Παραγωγοί, καταναλωτές, αποικοδομητές,
- Ροή ενέργειας.
- Τροφικά πλέγματα.
- Χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα, υγρότοποι, δάση, ποτάμια, ακτές.

- Οικολογικές διαταραχές.

- Ρύπανση αέρα υδάτων εδάφους.
- Βιοσυσσώρευση.
- Όξινη βροχή.
- Τρύπα του όζοντος.
- Ηχορύπανση.
- Φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές, σεισμοί, εκρήξεις ηφαιστείων, πλημμύρες).

- Αναδασώσεις. Εισαγωγές ξενικών ειδών.
- Ερημοποίηση.
- Υπερβόσκηση, υπεραλίευση.
- Διάβρωση εδάφους.
- Εξάντληση φυσικών πόρων και διαχείριση τους.
- Προστατευόμενα είδη και περιοχές.
- Απειλούμενα είδη.
- **Ανθρωπογενές περιβάλλον** (μέσα παραγωγής, μέσα συγκοινωνίας, οικισμοί κ.λ.π., και η σχέση του με το φυσικό περιβάλλον)
 - Πολεοδομία, αρχιτεκτονική, συγκοινωνίες.
 - Διαχείριση απορριμμάτων, ανακύκλωση.
 - Αντιρρυπαντική τεχνολογία. (Σταθμοί Βιολογικού Καθαρισμού, φίλτρα, καταλύτες κ.α).
 - Βιομηχανικά απόβλητα και οικιστικά λύματα.
 - Αστικό και περιαστικό πράσινο.
 - Πυροπροστασία.
 - Ενεργειακό-Πυρηνική ενέργεια-Ήπιες μορφές ενέργειας.
 - Αγροοικοσυστήματα - Φυτοφάρμακα -Χημικά λιπάσματα.
 - Πολιτισμός και περιβάλλον.
 - Ιστορία τοπίου.
 - Θρησκεία και περιβάλλον.
 - Περιβάλλον και Υγεία.
 - Τοπική Ιστορία και φυσικό περιβάλλον.
 - Οικονομία και περιβάλλον.
 - Αειφορική ανάπτυξη.
 - Τουρισμός και περιβάλλον.

Σημειώνεται ότι τα προγράμματα πρέπει να προσανατολίζονται σε θέματα που έχουν σχέση με το στενό ή ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο του σχολείου και να έχουν παιδαγωγικό προσανατολισμό στην κατεύθυνση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των νέων.

7. Η διαδικασία υποβολής του προγράμματος για έγκριση, η γνωμοδότηση από την αρμόδια Επιτροπή της Διεύθυνσης Δευ/θμιας Εκπαίδευσης και η υλοποίηση της χρηματοδότησης θα πρέπει να ολοκληρώνονται το συντομότερο δυνατό.

Η αρμόδια Επιτροπή γνωμοδοτεί θετικά μόνο για δαπάνες αγοράς υλικών και προσφερομένων υπηρεσιών υποστήριξης του προγράμματος (γραφικά, χαρτικά, φωτοτυπικά, φωτογραφικά, άλλα αναλώσιμα που υποστηρίζουν το πρόγραμμα, υλικά

οπτικοακουστικής υποστήριξης όπως βιντεοταινίες κασέτες, προβολείς, πίνακες εκθέσεων, κάμερες κ.α.) δαπάνες εκπαιδευτικών εκδρομών και έκδοσης εργασιών.

8. Όπως είναι γνωστό στις Σχολικές Δραστηριότητες εκτός από τα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης περιλαμβάνονται και προγράμματα Αγωγής Υγείας και Πολιτιστικής θεματολογίας.

Σας πληροφορούμε ότι από την φετινή σχολική χρονιά (1995-96) έχουν ορισθεί Υπεύθυνοι Αγωγής Υγείας στις Διευθύνσεις Δευ/θμιας Εκπαίδευσης Α', Β', Γ' και Δ' Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Αχαΐας, Ηρακλείου, Λάρισας, Ιωαννίνων, Αλεξανδρουπόλεως, Δράμας, Καστοριάς και Σάμου.

Εξ' άλλου σε ότι αφορά τις πολιτιστικές δραστηριότητες λειτουργεί στη Διεύθυνση Σπουδών του ΥΠ.Ε.Π.Θ. αρμόδιο γραφείο με υπεύθυνο εκπαιδευτικό για τα θέματα αυτά.

9. Τα Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης υλοποιούνται είτε εντός του κανονικού ωρολογίου προγράμματος όταν είναι δυνατόν (π.χ. Γυμνάσια) είτε εκτός του κανονικού ωρολογίου προγράμματος (μετά το πέρας των μαθημάτων, σε ημέρες περιπάτων και εκδρομών σε κενές ώρες, τα Σαββατοκύριακα, τις αργίες κ.λ.π.).

Σε κάθε περίπτωση η υλοποίηση τους διευκολύνεται με κάθε δυνατό τρόπο από τη Διεύθυνση του Σχολείου και από το Σύλλογο των Καθηγητών ενώ κατά το μήνα Μάιο διατίθεται μία εργάσιμη μέρα για την παρουσίαση τους σε όλη την Σχολική Κοινότητα με επιδίωξη γόνιμης συζήτησης και πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος.

Καλό είναι επίσης να διατίθενται δύο (2) διδακτικές ώρες κατά την έναρξη του Σχολικού έτους για ενημέρωση όλων των μαθητών του Σχολείου για τους στόχους και τις δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων Π.Ε.

Την ολοκλήρωση του προγράμματος (παρουσίαση, έκδοση εργασίας) ακολουθεί σχετική έκθεση αξιολόγησης που κάνει η Παιδαγωγική ομάδα σε συνεργασία (ή όχι) με τον Υπεύθυνο Π.Ε. ή και άλλους ειδικούς και που σε κάθε περίπτωση κοινοποιείται στην αρμόδια Διεύθυνση Δευ/θμιας Εκπαίδευσης.

Οι προϊστάμενοι των Διευθύνσεων και των Γραφείων Δευ/θμιας Εκπαίδευσης παρακαλούνται να ενημερώσουν σχετικά όλα τα σχολεία της περιοχής τους το ταχύτερο δυνατόν.

Υ.Α. Γ1/473/29.3.96

Θέμα : Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Τα τελευταία χρόνια ένα από τα προβλήματα που απασχολούν έντονα τους λαούς της γης είναι η αυξανόμενη καταστροφή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος με όλες τις δυνατές αλλαγές τις οποίες επιφέρει στην ποιότητα της ζωής και στην υγεία του ανθρώπου.

Σήμερα λοιπόν προβάλλεται όλο και πιο έντονα το αίτημα της αντιμετώπισης της Περιβαλλοντικής κρίσης μέσα από την Εκπαίδευση. Στα θέματα περιβάλλοντος είναι αναγκαίο να επικρατήσει μια νέα προσέγγιση στην οργάνωση και διαχείριση τους.

Ορισμός Π.Ε.

Η Π.Ε. σύμφωνα με την UNESCO ορίζεται ως «μια διαρκής διαδικασία κατά την οποία τα άτομα αποκτούν γνώσεις αξίες, δεξιότητες και εμπειρίες αναγκαίες για την κατανόηση και εκτίμηση της αλληλεξάρτησης ανθρώπου, πολιτισμού και βιοφυσικού περιβάλλοντος καθώς και την αποφασιστικότητα να δράσουν ατομικά και συλλογικά για τη λύση παρόντων και μελλοντικών περιβαλλοντικών προβλημάτων ικανοποιώντας τις ανάγκες τους, συνυπολογίζοντας όμως συγχρόνως και τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών».

Η εφαρμογή των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, εντάσσεται στα πλαίσια της σχετικής επιταγής των Νόμων :

- 1) 1566/85 (Φ.Ε.Κ. 167 τ.Α΄/30.9.85), που ενισχύει κάθε πρωτοβουλία που έχει σαν στόχο να αναπτύξουν οι μαθητές την κριτική σκέψη και την αντίληψη για συλλογική προσπάθεια και συνεργασία, ώστε να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και με την υπεύθυνη συμμετοχή τους να συντελούν αποφασιστικά στην πρόοδο του κοινωνικού συνόλου.
- 2) 1946/91 (Φ.Ε.Κ. 69 τ.Α΄/11.5.91), άρθρο 62 που αναγνωρίζει την Π.Ε. ως τμήμα των προγραμμάτων των σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, προκειμένου οι μαθητές, όχι μόνο να συνειδητοποιήσουν τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον αλλά και να δραστηριοποιηθούν και να συμβάλουν - μέσα από ειδικά προγράμματα - στη γενικότερη προσπάθεια αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- 3) Επομένως το ΥΠ.Ε.Π.Θ., όχι μόνον επικροτεί τις πρωτοβουλίες των εκπαιδευτικών που έχουν εκπονήσει προγράμματα Π.Ε. αλλά και καλεί τους εκπαιδευτικούς που έχουν πεισθεί για την αναγκαιότητα εφαρμογής της Π.Ε. και επιθυμούν να εμπλακούν στη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης ενός προγράμματος, να κάνουν τις απαραίτητες ενέργειες που αναφέρονται στη συνέχεια της εγκυκλίου.

Α. Με τα προγράμματα Π.Ε. επιδιώκεται ειδικότερα όπως οι μαθητές :

- αποκτήσουν γνώση και ευαισθησία για το συνολικό περιβάλλον
- αναπτύξουν μια βασική αντίληψη για το συνολικό περιβάλλον και τις αλληλοεπιδράσεις ανθρώπου - φυσικού περιβάλλοντος
- αναπτύξουν τις αναγκαίες δραστηριότητες, ικανότητες και δεξιότητες για να προσδιορίσουν ένα πρόβλημα, να το κατανοήσουν και να το επιλύσουν
- προσεγγίσουν κριτικά το περιβάλλον και τα προβλήματα του, βασιζόμενοι σε οικολογικούς κοινωνικούς και αισθητικούς συντελεστές
- αποκτήσουν κοινωνικές αξίες και αισθήματα ευθύνης για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, διαμορφώνοντας μια σχετική ηθική και έναν κώδικα συμπεριφοράς

Β. Η Π.Ε. δεν είναι ένα ιδιαίτερο μάθημα, ένας ιδιαίτερος επιστημονικός κλάδος (με δικό του γνωστικό αντικείμενο, δικές του μεθόδους έρευνας και δικούς του εκπαιδευτικούς). Είναι μια εκπαιδευτική διαδικασία, στην οποία η διάρκεια, ο χρόνος, τα όρια και οι διαδικασίες δεν είναι αυστηρά καθορισμένα.

Περιλαμβάνει απλές και σύνθετες δραστηριότητες, δε δεσμεύεται από το αναλυτικό πρόγραμμα (χωρίς να το καταργεί ή να το παραβιάζει), απαιτεί την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών (ατομική, εταιρική, ομαδική εργασία), σχεδιάζεται ατομικά ή συλλογικά από τους εκπαιδευτικούς και προσανατολίζεται στην έρευνα και λύση ενός περιβαλλοντικού προβλήματος, λαμβάνοντας υπ' όψη τα ενδιαφέροντα των μαθητών, τις σχετικές εμπειρίες και γνώσεις αλλά και τις δραστηριότητες που προσφέρονται για έρευνα μέσα και έξω από το σχολείο.

Γ. Τα προβλήματα που συνιστούν το αντικείμενο, σ' ένα πρόγραμμα Π.Ε. πρέπει να προκύπτουν από το άμεσο περιβάλλον των μαθητών και στη συνέχεια - όσο αυτό είναι δυνατόν - να ανάγονται σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Δ. Επειδή το περιβάλλον και οι παράμετροί του δεν είναι αποκλειστικό αντικείμενο κανενός από τα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος, γι' αυτό ακριβώς τον λόγο απαιτείται η διεπιστημονική προσέγγιση όσο το δυνατόν σε περισσότερα γνωστικά αντικείμενα, ώστε να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή προσέγγιση των προβλημάτων τα οποία είναι σύνθετα και οφείλονται σε αλληλοεπιδρούσες αιτίες. Στο επίπεδο των

Αναλυτικών Προγραμμάτων και της εκπαιδευτικής δομής είναι αναγκαίο να προωθηθεί η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε όλα τα επίπεδα αρχίζοντας από το Νηπιαγωγείο. Να διευκολυνθεί η συνεργασία ανάμεσα στα μαθήματα ώστε να έχουμε θετικό αποτέλεσμα.

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Νηπιαγωγείο

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση μπορεί να ενσωματωθεί σ' όλους τους τομείς ανάπτυξης του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου (νοητικός, ψυχοκινητικός, αισθητικός, κοινωνικοσυναισθηματικός, δεξιότητων).

Η νηπιαγωγός, έχοντας υπόψη τους βασικούς στόχους της Π.Ε. και σε συνεργασία με τον υπεύθυνο της Π.Ε., σχεδιάζει προγράμματα Π.Ε., η υλοποίηση των οποίων επιτυγχάνεται μέσα από αυθόρμητες και οργανωμένες δραστηριότητες διερεύνησης του περιβάλλοντος (φυσικού και κοινωνικού) σ' όλα τα επίπεδα αλληλοεπίδρασης του νηπίου με το περιβάλλον.

Ο χώρος πραγματοποίησης ενός Προγράμματος Π.Ε. μπορεί να είναι: Ο εσωτερικός χώρος του Νηπιαγωγείου "Οι γωνιές", ο χώρος της αυλής του Νηπιαγωγείου, καθώς και χώροι εξωτερικοί σχετικοί με το αντικείμενο διερεύνησης π.χ. ένα κοντινό πάρκο, ένα αγρόκτημα, διάφορα καταστήματα της γειτονιάς, ένα εργοστάσιο κ.ά., στους οποίους οργανώνονται επιμορφωτικές επισκέψεις των νηπίων.

Ο χρόνος πραγματοποίησης ενός προγράμματος Π.Ε. μπορεί να καλύπτει το ημερήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων του νηπιαγωγείου ή μέρος αυτού ή ακόμα χρονικό διάστημα μεγαλύτερο της μιας ημέρας.

Η Π.Ε. στα Δημοτικά σχολεία μπορεί να λειτουργήσει σε δύο επίπεδα:

α) Παράλληλα με το εβδομαδιαίο πρόγραμμα κάθε τάξης σε ώρες που καθορίζονται από τις δυνατότητες σε σχέση με το ωρολόγιο πρόγραμμα κάθε τάξης και το ωρολόγιο πρόγραμμα των εκπαιδευτικών

β) Στα πλαίσια των Σχολικών Δραστηριοτήτων.

Ένα πρόγραμμα Π.Ε. μπορεί να καταρτισθεί από μαθητές διαφόρων τάξεων και εκπαιδευτικούς ή εκπαιδευτικό, για την υλοποίηση του οποίου, συναντώνται εντός ή εκτός σχολείου (σε χώρους σχετικούς με το αντικείμενο μελέτης ή την δραστηριότητα) και συνεργάζονται με σκοπό την μελέτη ενός θέματος σε διαφορετικό επίπεδο, αλλά και μέσα η σε σχέση με τα γνωστικά αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος. Ένα τέτοιο πρόγραμμα μπορεί να καλύπτει αποκλειστικά θέματα της Π.Ε. Όμως, επειδή στην Π.Ε. το περιβάλλον νοείται στην πλατιά του έννοια μπορούν μέσα από το πρόγραμμα Π.Ε. να υλοποιηθούν στόχοι και άλλων δραστηριοτήτων.

Ε. Ο σχεδιασμός ενός προγράμματος Π.Ε. είναι έργο της ομάδας των εκπαιδευτικών ή του εκπαιδευτικού που θα συμμετάσχουν στις διαδικασίες υλοποίησης του προγράμματος.

Παράλληλα θα πρέπει να επισημανθεί ότι θεωρείται δεδομένη η συμπαράσταση του Διευθυντή του Σχολείου και του συλλόγου των διδασκόντων. Επίσης οι σχολικοί σύμβουλοι και οι υπεύθυνοι Π.Ε. πρέπει να διευκολύνουν με κάθε δυνατό τρόπο τους εκπαιδευτικούς που εφαρμόζουν προγράμματα Π.Ε. με την τάξη τους έτσι ώστε το

πρόγραμμα να εξελίσσεται ομαλά και να φτάνει στην επιτυχή έκβαση του. Εξάλλου η ενημέρωση του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη για την ηθική και υλική στήριξη του προγράμματος.

Αξιολόγηση προγραμμάτων Π.Ε.

Η αξιολόγηση παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή της Π.Ε. και των σχετικών παιδαγωγικών στρατηγικών. Ως συμπλήρωμα σε κάθε καινοτομία η αξιολόγηση διευκολύνει την ανατροφοδότηση της καθημερινής πρακτικής.

Για να είναι λεπτομερής και ολοκληρωμένη, η αξιολόγηση ενός προγράμματος Π.Ε. πρέπει να αναφέρεται σε ένα σύνολο στόχων που θα τίθενται εκ των προτέρων από κάθε φορέα και να αναφέρονται στο γνωστικό, μεθοδολογικό και ηθικό πεδίο που καλύπτει η εκπαίδευση. Είναι σημαντικό οι στόχοι να είναι στο επίπεδο, των μαθητών και πραγματοποιήσιμοι. Πρέπει να ορισθεί ένας ορισμένος αριθμός νέων και ειδικών δεικτών σε σχέση με τα παραδοσιακά μαθήματα.

Στην αξιολόγηση της Π.Ε. πρέπει να διακρίνουμε τρία επίπεδα αναφοράς:

- α) το επίπεδο της παιδαγωγικής ομάδας συμπεριλαμβανομένων και των μαθητών
- β) το επίπεδο του σχολείου
- γ) το επίπεδο της τοπικής κοινωνίας.

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων Π.Ε. στη μαθητική κοινότητα ή στον κοινωνικό χώρο του σχολείου μπορεί να γίνει εντός ή εκτός ωρολογίου προγράμματος σε συνεργασία πάντα με τον σχολικό σύμβουλο και τον υπεύθυνο Π.Ε.

Τα εγκεκριμένα προγράμματα Π.Ε. εφόσον υπάρχει η δυνατότητα, θα επιχορηγούνται.

Για περισσότερες πληροφορίες, για επίλυση προβλημάτων ή για σχετική συνεργασία οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί μπορούν να επικοινωνούν τηλεφωνικά ή με αλληλογραφία με τον Υπεύθυνο Π.Ε. του νομού τους, ο οποίος αποκλειστικά έχει ευθύνη για την ενημέρωση και το συντονισμό των εκπαιδευτικών στην εκπόνηση των προγραμμάτων Π.Ε.

Τα προγράμματα Π.Ε. θεωρούνται από το Διευθυντή της Σχολικής μονάδας, ένα δε αντίγραφο κοινοποιείται στον Σχολικό Σύμβουλο στην περιφέρεια του οποίου υπάγεται το σχολείο και ένα αντίγραφο στέλνεται στον υπεύθυνο Π.Ε. για να υποβληθεί στον Προϊστάμενο Διεύθυνσης για έγκριση προκειμένου να εξασφαλισθεί η δυνατότητα χρηματοδότησης του. Για τα παραπάνω παρακαλούμε να ενημερωθούν ενυπόγραφα όλοι οι εκπαιδευτικοί των Δημοτικών σχολείων και Νηπιαγωγείων και να αποτελέσει η Π.Ε. αντικείμενο ειδικής Παιδαγωγικής Συνεδρίας με τη συμμετοχή των Σχολικών Συμβούλων.

Αναλύει σχολαστικά και με πλήρη επάρκεια τον τρόπο υλοποίησης ενός προγράμματος Π.Ε. στο Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό. Καθορίζει το θεωρητικό υπόβαθρο αλλά δίνει και πρακτικές οδηγίες για τα προγράμματα Π.Ε.

Είναι ένας πλήρης οδηγός ο οποίος καλό είναι να τον συμβουλευούνται οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι υλοποιούν για πρώτη φορά προγράμματα Π.Ε.

Μετά τόσα χρόνια παραμένει ουσιαστικό το περιεχόμενό της.

Υ.Α. Γ2/4915/16.9.1996

Θέμα: Υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Μαζί με τις ευχές μας για μια νέα δημιουργική σχολική χρονιά, θα επιθυμούσαμε παράλληλα να συγχαρούμε όλους τους εκπαιδευτικούς και μαθητές των ομάδων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) για το αξιόλογο έργο που επιτέλεσαν κατά την περσινή σχολική περίοδο.

Με δεδομένο ότι η Π.Ε., ως Καινοτόμος εκπαιδευτική διαδικασία, κατακτά όλο και περισσότερο το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών, γεγονός που αποδεικνύεται όχι μόνο από τον μεγάλο αριθμό προγραμμάτων (1500) που πραγματοποιήθηκαν κατά την περσινή σχολική χρονιά, Αλλά και από το βαθμό συμμετοχής των εκπαιδευτικών στα σχετικά επιμορφωτικά προγράμματα στα Π.Ε.Κ. και στις λοιπές επιμορφωτικές εκδηλώσεις των υπευθύνων Π.Ε. κατά νομό, προσβλέπουμε σε μία νέα δημιουργική περίοδο για την Π.Ε. και κατά την τρέχουσα χρονιά.

Για τη διευκόλυνση των εκπαιδευτικών που επιθυμούν να λάβουν μέρος σε προγράμματα Π.Ε. σημειώνουμε τα εξής:

Α. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Π.Ε. αποτελεί τμήμα του αναλυτικού προγράμματος του σχολείου Ν. 1892/90 (Φ.Ε.Κ. 101 τ.Α'/31.7.90) και εφαρμόζεται σύμφωνα με τις Υπουργικές Αποφάσεις Γ2/ 4867/28.8.92 και Γ2/5548/7.10.92 αλλά και τις ετήσιες ερμηνευτικές εγκυκλίους της Διεύθυνσης Σπουδών Δευ/θμιας Εκπαίδευσης, στην οποία έχει συσταθεί και γραφείο Π.Ε. από το Μάιο 1996.

Τη σχετική νομοθεσία αλλά και κάθε βοήθεια σχετικά με την ανάληψη και διεκπεραίωση προγράμματος Π.Ε. παρέχει ο υπεύθυνος Π.Ε. που είναι τοποθετημένος σε κάθε Διεύθυνση Δευ/θμιας Εκπαίδευσης.

Διευκρινήσεις:

Ένας εκπαιδευτικός για τη συμμετοχή του σ' ένα πρόγραμμα Π.Ε., δικαιούται μείωση του ωραρίου του κατά δύο (2) ώρες ή υπερωριακή απασχόληση δύο (2) ωρών την εβδομάδα ανά πρόγραμμα στην περίπτωση που έχει συμπληρώσει το ωράριο του.

Διευκρινίζεται ότι βάσει της Υπουργικής Απόφασης Γ2/4867/92 σε κάθε πρόγραμμα Π.Ε. μπορούν να συμμετέχουν μέχρι δύο εκπαιδευτικοί δηλαδή ο μέγιστος αριθμός υπερωριών ή μείωσης ωραρίου ανά πρόγραμμα Π.Ε. και ανά τμήμα είναι οι τέσσερις (4) ώρες. Ο κάθε εκπαιδευτικός μέχρι δύο (2) ώρες όπως προαναφέρεται. Καταβάλλεται όμως η προσπάθεια συμμετοχής στην παιδαγωγική ομάδα Π.Ε. εκπαιδευτικών διαφορετικών ειδικοτήτων προκειμένου εξασφαλίζεται ο διεπιστημονικός χαρακτήρας του προγράμματος. Στην περίπτωση συμμετοχής περισσότερων των δύο εκπαιδευτικών, υπάρχει η δυνατότητα, μετά από συνεννόηση

μεταξύ των, να μοιράζονται ανάλογα και οι υπερωρίες που αναλογούν στο πρόγραμμα δηλαδή οι τέσσερις (4) ώρες.

Γνωρίζοντας τις αυξημένες απαιτήσεις ενός προγράμματος Π.Ε. και στοχεύοντας στην ποιοτική αναβάθμιση των προγραμμάτων, συμμετοχή ενός εκπαιδευτικού και σε 2ο πρόγραμμα, μπορεί να γίνει μόνον όταν ο εκπαιδευτικός είναι αποδεδειγμένα έμπειρος (εφαρμογή προηγούμενων προγραμμάτων Π.Ε. συμμετοχή σε επιμορφωτικά σεμινάρια) και με τη σύμφωνη γνώμη του υπεύθυνου Π.Ε. Στην περίπτωση αυτή ισχύει η μείωση του ωραρίου ή η αντίστοιχη υπερωριακή αποζημίωση για άλλες δύο (2) ώρες. Ανεξαρτήτως του αριθμού των τμημάτων η υπερωριακή αποζημίωση ενός εκπαιδευτικού δεν μπορεί να υπερβεί τις τέσσερις (4) ώρες στην Π.Ε..

Βεβαίως ένας εκπαιδευτικός εφόσον το επιθυμεί μπορεί να συμμετέχει και σε άλλα προγράμματα Π.Ε. χωρίς περαιτέρω μείωση του ωραρίου του ή υπερωρίες.

Σημειώνεται επίσης ότι σε κάθε πρόγραμμα Π.Ε. για να είναι αποτελεσματικό, μπορεί να συμμετέχει ένα αμιγές τμήμα του σχολείου ή μαθητές διαφόρων τμημάτων (15-30 μαθητές).

Καλό είναι σε κάθε σχολείο να ορίζεται ο πλέον έμπειρος στην Π.Ε. εκπαιδευτικός ως συντονιστής των προγραμμάτων Π.Ε. και να αποτελεί τον κρίκο επικοινωνίας με τον Υπεύθυνο Π.Ε.

B. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Στην αρχή της σχολικής χρονιάς και με την ενθάρρυνση του Διευθυντή του σχολείου, πραγματοποιούνται οι προκαταρκτικές συνεννοήσεις των ενδιαφερομένων εκπαιδευτικών του συλλόγου των καθηγητών και στη συνέχεια ενημέρωση των μαθητών για τη συγκρότηση ομάδας Π.Ε. Καλό είναι να διατίθεται μία (1) ώρα ανά τμήμα για την καλύτερη ενημέρωση των μαθητών σχετικά με τους στόχους και τις δυνατότητες υλοποίησης προγράμματος Π.Ε. Ακολούθως συγκροτείται η ομάδα από τους μαθητές και ορίζονται συναντήσεις για την επιλογή του θέματος και των άλλων ζητημάτων που αφορούν στο Πρόγραμμα (καθορισμός στόχων, είδος δραστηριοτήτων, ανάθεση επιμέρους εργασιών σε υποομάδες, χώρος συναντήσεων, χρονοδιάγραμμα εργασίας, συνεργασίες εντός και εκτός σχολείου, οικονομικές απαιτήσεις κ.ά.).

Οι προτάσεις αναλύονται στην παιδαγωγική συνεδρίαση που γίνεται μετά από πρόσκληση του Διευθυντή. Ο σύλλογος ενημερώνεται για το πρόγραμμα Π.Ε., την Παιδαγωγική του ομάδα και τις σχετικές μειώσεις του ωραρίου ή τις υπερωρίες.

Το πρακτικό αυτής της συνεδρίας μαζί με το σχέδιο προγράμματος που πρέπει να συμπληρωθεί (διατίθεται από τους υπεύθυνους Π.Ε.) αποστέλλονται στην αρμόδια Διεύθυνση Δευ/θμιας Εκπαίδευσης υπόψη του υπευθύνου Π.Ε. Υπενθυμίζουμε ότι η

χρηματοδότηση ενός προγράμματος και η υπερωριακή αποζημίωση ισχύουν μετά την έγκριση του από την επιτροπή Σχολικών Δραστηριοτήτων που λειτουργεί σε κάθε Διεύθυνση. Η παραπάνω διαδικασία θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τέλος Δεκεμβρίου.

Εφόσον κάποια διδακτική ενότητα διδασκομένου μαθήματος έχει συνάφεια με το αντικείμενο του προγράμματος Π.Ε. που έχει αναλάβει ο εκπαιδευτικός και με τις προϋποθέσεις:

- α) ότι δε δημιουργείται πρόβλημα στην κάλυψη της διδακτέας ύλης και**
 - β) δεν πρόκειται για μονόωρο μάθημα,**
- τότε ο εκπαιδευτικός μπορεί να αφιερώσει μέχρι (2) δύο διδακτικές ώρες ανά τρίμηνο από το ωρολόγιο πρόγραμμα του προκειμένου να επιτευχθεί η σχετική σύνδεση αλλά και η διάχυση του πνεύματος του προγράμματος Π.Ε. στην τάξη.**

Πρέπει επίσης να επιδιώκεται ή παρουσίαση της εργασίας της περιβαλλοντικής ομάδας σ' όλο το σχολείο, στα πλαίσια του πολιτιστικού διημέρου που προβλέπεται από την Υ.Α. Γ2/4867/92.

Απαραίτητο στοιχείο του προγράμματος Π.Ε. είναι και η τήρηση ημερολογίου της ομάδας στο οποίο καταγράφονται οι ημέρες και ώρες συγκεντρώσεων ή επισκέψεων, ο τόπος, το είδος της δραστηριότητας, οι παρουσίες των μελών κ.ά. Το ημερολόγιο θα βρίσκεται στη διάθεση του Διευθυντή και του Συλλόγου των Διδασκόντων. Ο Διευθυντής, μέσω του ημερολογίου, ενημερώνεται και για την υπερωριακή απασχόληση των εκπαιδευτικών. Αντίγραφο του ημερολογίου αποστέλλεται ανά τρίμηνο στον Υπεύθυνο Π.Ε., για την ενημέρωσή του.

Σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο των προγραμμάτων καθώς και τον τρόπο χρηματοδότησής τους, ισχύουν τα αναφερόμενα στην προηγούμενη εγκύκλιο Γ2/6799/8.9.95.

Γ. ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η σχολική κοινότητα οφείλει να ενθαρρύνει και μικρής διάρκειας περιβαλλοντικές δραστηριότητες όπως βελτίωση του περιβάλλοντος χώρου του σχολείου, συλλογή υλικών ανακύκλωσης κ.ά., οι οποίες δε συνιστούν πρόγραμμα Π.Ε.. Αυτές οι δράσεις μπορούν να υλοποιούνται και κατά την ημέρα «Δράσης για το τοπικό περιβάλλον», που με επιτυχία πραγματοποιείται τα δύο τελευταία χρόνια.

Δ. ΑΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Το ίδιο ακριβώς πλαίσιο λειτουργίας όπως προβλέπεται και από την Υ.Α. Γ2/4867/92 ισχύει επίσης για τα υλοποιούμενα στα σχολεία:

- 1) Ευρωπαϊκά προγράμματα (Σωκράτης - Comenius, Leonardo κ.ά.)
- 2) Εσωτερικά δίκτυα Π.Ε. εγκεκριμένα από τη Διεύθυνση Σπουδών

3) Το διεθνές πρόγραμμα «GLOBE - ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ»

4) Το πρόγραμμα «Αγωγής του καταναλωτή»

5) Το πιλοτικό πρόγραμμα «Ιστορία τοπίου και τοπική ιστορία» του Ν. Κυκλάδων, καθώς και κάθε άλλο, εγκεκριμένο από τη Διεύθυνση Σπουδών.

Παρακαλούνται οι Προϊστάμενοι των Διευθύνσεων και των Γραφείων Δ.Ε. να ενημερώσουν

σχετικά όλα τα σχολεία της περιοχής τους το ταχύτερο δυνατόν και να ενημερωθούν ενυπόγραφα οι Διευθυντές και οι Εκπαιδευτικοί.

Υ.Α. Γ2/5013/16.9.1997

Θέμα: Υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης κατά τη σχολική χρονιά 97 - 98.

Με την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς 1997-98 σας ευχόμαστε υγεία κάθε επιτυχία στο έργο σας.

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.) όπως αποδεικνύεται από τα σχετικά στατιστικά στοιχεία, συνεχίζει να αποτελεί τον πυρήνα της δημιουργικής μαθησιακής και περιβαλλοντικής δράσης στα σχολεία μας.

Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο είναι αυτό το οποίο καθορίζει την υλοποίηση των προγραμμάτων και την νέα σχολική χρονιά στα σχολεία της Δευ/θμιας Εκπαίδευσης (Ν. 1892/90 Φ.Ε.Κ. 101/τ.Α'/31-7-90, Γ2/4867/92 Φ.Ε.Κ. 629/τ.Β'/23.10.92, Γ2/5548/7.9.92 Υ.Α. και τις εκδοθείσες από τη Διεύθυνση μας σχετικές εγκυκλίους, όπως Γ2/4915/96 και προηγούμενες.

Εντός του τρέχοντος έτους θα ανακοινωθούν από την Διεύθυνσή μας, ενισχυτικές δράσεις για την Π.Ε., στα πλαίσια του 2ου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για τις οποίες θα ενημερωθούν αναλυτικά όλα τα σχολεία.

Υπενθυμίζουμε επίσης ότι λειτουργούν τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.), Κλειτορίας και Ακράτας Ν. Αχαΐας, Αργυρούπολης Ν. Αθηνών, Ελευθερίου-Κορδελιού Ν. Θεσσαλονίκης, Μουζακίου Ν. Καρδίτσας, Κόνιτσας Ν. Ιωαννίνων, Καστοριάς Ν. Καστοριάς, και Σουφλίου Ν. Έβρου, τα οποία δέχονται επισκέψεις μαθητών για μονοήμερα και πολυήμερα προγράμματα σχεδιάζουν και υλοποιούν επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς, αναπτύσσουν τοπικές και διεθνείς συνεργασίες. Τα σχολεία μπορούν να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους στους Υπευθύνους Π.Ε. της Διεύθυνσής τους οι οποίοι, μετά από συνεννόηση με τους Υπευθύνους των Κ.Π.Ε., θα προγραμματίσουν τις σχετικές εκπαιδευτικές επισκέψεις, επιμορφωτικά σεμινάρια κ.α..

Ένα ιδιαίτερα σημαντικό γεγονός είναι επίσης η διεξαγωγή στη χώρα μας Παγκόσμιας Διάσκεψης με θέμα **«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ: Εκπαίδευση και Ευαισθητοποίηση των πολιτών για την αειφορία»**. Η Διάσκεψη αυτή οργανώνεται από την UNESCO και την Ελληνική Κυβέρνηση στη Θεσσαλονίκη 8-12/12/97 (επισυνάπτουμε σχετικό πληροφοριακό φυλλάδιο). Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. στηρίζει οργανωτικά και οικονομικά την Διάσκεψη.

Με σκοπό την ενημέρωση και ενεργοποίηση του εκπαιδευτικού κόσμου προτείνουμε, με πρωτοβουλία του Υπευθύνου Π.Ε. και σε συνεργασία με τον Προϊστάμενο, τους Σχολικούς Συμβούλους και εκπαιδευτικούς που έχουν ενεργά ασχοληθεί με την Π.Ε., να προκληθεί σχετικός διάλογος. Αυτό μπορεί να γίνει στις καθιερωμένες συναντήσεις

που οργανώνουν στην αρχή της κάθε σχολικής χρονιάς οι Υπεύθυνοι Π.Ε. για τους εκπαιδευτικούς της περιοχής τους.

Παρακαλούμε επίσης να προταθούν από κάθε Διεύθυνση περιπτώσεις καινοτόμων δράσεων που προέκυψαν από προγράμματα Π.Ε. (πρόσφατα ή παλαιότερα) σχολείων της περιοχής σας. Για αυτές τις περιπτώσεις θα πρέπει να αποσταλεί σχετικό υλικό (έντυπο και φωτογραφικό υλικό, αφίσες, πόστερ κ.α.) που θα βοηθήσει την αρμόδια επιτροπή του ΥΠ.Ε.Π.Θ. στην επιλογή των πλέον αντιπροσωπευτικών περιπτώσεων, οι οποίες και θα εκτεθούν σε ειδικό περίπτερο του ΥΠ.Ε.Π.Θ. στο χώρο της Διάσκεψης. Σημειώνεται ότι πρέπει να προταθούν περιπτώσεις στις οποίες είχαμε συνεργασία του σχολείου με την τοπική κοινωνία (Ο.Τ.Α., άλλοι φορείς) με αποδεδειγμένο αποτέλεσμα ευαισθητοποίησης, όπως π.χ.

- συμμετοχή στην επίλυση χρόνιων ή έκτακτων τοπικών περιβαλλοντικών προβλημάτων
- προώθηση βιώσιμων καταναλωτικών προτύπων
- εξοικονόμησης ενέργειας
- αποκατάσταση τοπίου κ.α.

Παρακαλούμε να ενημερωθούν ενυπόγραφα οι Διευθυντές και οι εκπαιδευτικοί των σχολείων της περιοχής σας.

*Με αυτή την εγκύκλιο για πρώτη φορά συνδέεται η περιβαλλοντική εκπαίδευση με την αειφορία και την **αειφόρο ανάπτυξη**.*

Υ.Α. Γ2/4881/11.9. 98

Θέμα: Υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Με την έναρξη της σχολικής χρονιάς 1998-99 ευχόμαστε κάθε επιτυχία στο παιδαγωγικό σας έργο και σας καλούμε στην ανάληψη προγράμματος Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Η Περιβαλλοντική εκπαίδευση, ως καινοτόμος εκπαιδευτική διαδικασία -όπως απέδειξε και η περσινή χρονιά- έχει αποτελέσει έναν ιδιαίτερα σημαντικό πόλο σχολικών δραστηριοτήτων, δικτύων σχολείων προγραμμάτων κινητικότητας, σχολείων εφαρμογής πειραματικών προγραμμάτων (Σ.Ε.Π.Π.Ε.), ενώ παράλληλα επεκτείνεται και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο σχετικό αντικείμενο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν προκαλέσει και τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, τα οποία και εφέτος περιμένουν τις ομάδες μαθητών για να λάβουν μέρος στα ειδικά προγράμματα Π.Ε. που προσφέρουν.

Ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα της περσινής χρονιάς για την εξέλιξη των ιδεών και τάσεων γύρω από την Π.Ε., αποτέλεσε η Διεθνής Διάσκεψη της UNESCO «Περιβάλλον και Κοινωνία» στη Θεσσαλονίκη, τα συμπεράσματα της οποίας στη μορφή της «Διακήρυξης» -που επισυνάπτεται- μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο συζήτησης και προβληματισμού από εκπαιδευτικούς και μαθητές .

Είναι γνωστό ότι σκοπός της Π.Ε. είναι «να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του, να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό και να δραστηριοποιηθούν ώστε να συμβάλλουν στη γενικότερη προσπάθεια αντιμετώπισης τους» (Ν. 1892/90). Τα τελευταία χρόνια η Π.Ε. έχει συνδεθεί με τις έννοιες της **αιφορίας και αιφόρου ανάπτυξης**, όροι οι οποίοι αναφέρονται ολοένα και πιο συχνά από τα μέσα ενημέρωσης. Εστιάζοντας στο άρθρο 13 της Διακήρυξης στο οποίο αναφέρεται ότι: **για να μεταφραστεί το πλαίσιο δράσης για το περιβάλλον και την αιφορία, σε εκπαιδευτική πράξη πρέπει να λαμβάνονται υπόψη συγκεκριμένα τοπικά, περιφερειακά και εθνικά δεδομένα**, καλούμε τις ομάδες Π.Ε. των σχολείων και τους εκπαιδευτικούς που θα τις συντονίσουν να αναζητήσουν το περιεχόμενο της φετινής τους δράσης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, έχοντας υπόψη τους τα παραπάνω. Στην κατεύθυνση αυτή, ουσιαστικά στοιχεία κατά την υλοποίηση κάθε προγράμματος αποτελεί ο εντοπισμός των τοπικών περιβαλλοντικών προβλημάτων, η συνεργασία με τους τοπικούς φορείς, η ενημέρωση των εκπαιδευτικών και μαθητών για τα τοπικά σχέδια ανάπτυξης και η κατάρτιση του αντίστοιχου σχεδίου δράσης των περιβαλλοντικών ομάδων του σχολείου.

Από κάθε Διεύθυνση τα πιο αντιπροσωπευτικά, σύμφωνα με το παραπάνω σκεπτικό προγράμματα (που θα κριθούν από την τοπική επιτροπή σχολικών δραστηριοτήτων) θα περιληφθούν σε ειδική έκδοση της Διεύθυνσης Σπουδών.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να απευθύνονται στους υπεύθυνους Π.Ε. -που έχουν την έδρα τους στις Διευθύνσεις Δευ/θμιας Εκπαίδευσης- για κάθε βοήθεια σχετική με την υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. αλλά και για τη γενικότερη ενημέρωση τους σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του θεσμού της Π.Ε., και για τον προγραμματισμό των επισκέψεων στα Κέντρα Π.Ε.

Σημειώνουμε ότι η Π.Ε. αποτελεί τμήμα του προγράμματος του σχολείου (Ν. 1892/90 Φ.Ε.Κ. 101 τ.Α'/31.7.90) και εφαρμόζεται σύμφωνα με τις Υπουργικές Αποφάσεις Γ2/4867/28.8.92, Γ2/5548/7.10.92 αλλά και ερμηνευτικές εγκυκλίου της Διεύθυνσης Σπουδών Δ.Ε. όπως οι Γ2/6799/8.9.95 και Γ2/4915/16.9.96.

Υπενθυμίζουμε ότι ένας εκπαιδευτικός για τη συμμετοχή του σε ένα πρόγραμμα Π.Ε. δικαιούται μείωση του υποχρεωτικού ωραρίου του κατά δύο ώρες ή υπερωριακή απασχόληση δύο (2) ωρών την εβδομάδα ανά πρόγραμμα, στην περίπτωση που έχει συμπληρώσει το ωράριο του (βλέπε και Γ2/4915/16-9-96). Η υποβολή των προγραμμάτων πρέπει να γίνεται έγκαιρα προκειμένου να εγκρίνονται και να χρηματοδοτούνται το συντομότερο από την Επιτροπή Σχολικών Δραστηριοτήτων.

Σας ενημερώνουμε επίσης ότι το Γραφείο Π.Ε. έχει ήδη σελίδα στο Internet, στη διεύθυνση του ΥΠ.Ε.Π.Θ. <http://www.yperph.gr> (Ενιαίος Φορέας, Διεύθυνση Δ.Ε., Γρ. Π.Ε.) η οποία ενημερώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα (Τελευταία ενημέρωση 7/98).

Παρακαλούνται τους Διευθυντές των σχολείων για την ενυπόγραφη ενημέρωση όλων των εκπαιδευτικών.

Υ.Α. Γ2/4255/22.9.1999

Θέμα: Υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Με την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς καλούμε τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές να προχωρήσουν στην υλοποίηση προγραμμάτων **Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.)** με το δεδομένο ότι η ανάγκη ευαισθητοποίησης των μαθητών στα κρίσιμα περιβαλλοντικά προβλήματα της εποχής μας αποτελεί ζήτημα πρώτης προτεραιότητας.

Με την εφαρμογή των κατάλληλων παιδαγωγικών μεθόδων (συγκρότηση ομάδων, βιωματικές προσεγγίσεις κ.α.) τα εκπαιδευτικά αυτά προγράμματα, θα δώσουν και εφέτος την ευκαιρία στους μαθητές που θα συγκροτήσουν τις ομάδες Π.Ε., να αναπτύξουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τα συναισθήματα τους αλλά και σχετικές δράσεις στην τοπική κοινωνία.

Μέσα από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, εκπαιδευτικοί και μαθητές αναζητούν το πρόσωπο της **αειφορίας**, στην εκπαιδευτική διαδικασία (βλ. την περσινή εγκύκλιο Γ2/4881/11-9-98).

Προς αυτή την κατεύθυνση κυρίαρχα θέματα που επιδιώκεται να απασχολήσουν τους μαθητές είναι:

-Η προσαρμογή της *καταναλωτικής συμπεριφοράς* (μείωση κατανάλωσης, επισκευή, επαναχρησιμοποίηση προϊόντων)

-η *λογική χρήση ενέργειας* και οι εφαρμογές των *ήπιων μορφών της*

-η ενημέρωση και η *κριτική προσέγγιση*:

α. στα εφαρμοζόμενα σχέδια διαχείρισης π.χ. *προστατευόμενες περιοχές, δασική διαχείριση, εθνικό κτηματολόγιο*

β. σε μέτρα και πολιτικές φιλικές στο περιβάλλον π.χ. «πράσινα» προϊόντα , οικολογικά σήματα, καθαρά αυτοκίνητα

γ. στην συνεισφορά της τεχνολογίας για την βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος π.χ. *βιολογικοί καθαρισμοί, βιοκλιματικά κτίρια κ.α.*

-η διαρκής επικοινωνία και συνεργασία με τις τοπικές αρχές για λήψη ανάλογων μέτρων,

-η ενίσχυση προσπάθειών τοπικών φορέων κυβερνητικών και μη-κυβερνητικών που αποσκοπούν: στην ορθολογιστική χρήση πρώτων υλών, στη συνετή διαχείριση των οικοσυστημάτων ή στην αποκατάσταση τους μέσω π.χ. προγραμματισμένων αναδασώσεων σε *συνεργασία με τα δασαρχεία*, υιοθέτηση χώρων κ.α.

-η άσκηση των μαθητών στη διατύπωση γνώμης *μετά από μεθοδική αναζήτηση στοιχείων* και στην *εθελοντική ομαδική δράση* για την βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Οι Υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που είναι αποσπασμένοι στις Δ/νσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε όλους τους νομούς της χώρας, καθοδηγούν και πληροφορούν τα σχολεία σε ότι αφορά: την ανάπτυξη του προγράμματος, το θεσμικό πλαίσιο και τον προγραμματισμό για τις επισκέψεις στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (συνημμένος κατάλογος) του Υ.Π.Ε.Π.Θ. για την συμμετοχή τους στα ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα (μονοήμερα και πολυήμερα) που προσφέρουν κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά.

Καλούμε τους εκπαιδευτικούς και μαθητές να αναλάβουν προγράμματα Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ανοίγοντας το σχολείο στην κοινωνία .αξιοποιώντας και συνδυάζοντας παράλληλα και το διδακτικό υλικό που περιέχεται στα σχολικά βιβλία , λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η περιβαλλοντική εκπαίδευση *άπτεται πολλών τομέων της διδασκαλίας.*

Το θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης των προγραμμάτων Π.Ε. παραμένει το ίδιο και βασίζεται στις προηγούμενες εγκυκλίους μας .

Σας πληροφορούμε επίσης ότι μέχρι τέλος Νοεμβρίου θα αποσταλούν σε όλες τις Δ/νσεις Εκπαίδευσης και σε όλες τις Δημόσιες βιβλιοθήκες , σειρές εκπαιδευτικού υλικού για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση . Η προμήθεια του υλικού από το Υ.Π.Ε.Π.Θ. εντάσσεται στο έργο του Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. (2^οΚ.Π.Σ.): **«Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για την Π.Ε.»** και πιστεύουμε ότι θα στηρίξει το έργο των εκπαιδευτικών που επιδιώκουν να ενσωματώσουν την Π.Ε. στην διδακτική τους πράξη.

Υ.Α. Γ2/5317/16.10.2001

Θέμα: Σχολικά προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Όπως γνωρίζετε η υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) στις Σχολικές Μονάδες διέπεται από το Ν 1892/1990 και την Υ.Α. Γ2/4867/28.8.1993.

Διευκρινίζεται ότι:

1. Οι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να ασχοληθούν με πρόγραμμα Π.Ε., αφού συγκροτήσουν την εθελοντική μαθητική ομάδα (κανονικό σχολικό τμήμα ή ομάδα από μαθητές διαφορετικών τμημάτων και τάξεων) και αφού επιλέξουν το θέμα του προγράμματος οφείλουν να εξασφαλίσουν την έγκριση των γονέων για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα καθώς και την έγκριση του Διευθυντή και του Συλλόγου Καθηγητών της Σχολικής Μονάδας για την υλοποίηση του προγράμματος.
2. Κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να πάρει μέρος σε ένα μόνο πρόγραμμα αν συμμετέχει για πρώτη φορά και σε δύο αν έχει σχετική εμπειρία. Σε κάθε πρόγραμμα ορίζεται ένας εκπαιδευτικός ως συντονιστής του προγράμματος.
3. Ο Διευθυντής του Σχολείου υποβάλλει στον Υπεύθυνο Π.Ε. της τοπικής Διεύθυνσης σχέδιο πολύμηνου προγράμματος, που συντάσσει ο Συντονιστής του προγράμματος. Το σχέδιο περιέχει τον τίτλο, τους στόχους, το περιεχόμενο, τη μεθοδολογία, το χρονοδιάγραμμα ανάπτυξης, τις συνεργασίες, τα πεδία σύνδεσης με το αναλυτικό πρόγραμμα, το ημερολόγιο προγραμματισμού δραστηριοτήτων, τα ονοματεπώνυμα των καθηγητών και των μαθητών που θα συμμετέχουν, τις ανάγκες για οικονομική υποστήριξη σε: α) αναλώσιμα και άλλα υλικά του προγράμματος, β) μετακινήσεις και γ) έκδοση και τελική εκδήλωση παρουσίασης. Η υποβολή των σχεδίων στην τοπική Διεύθυνση γίνεται μέχρι τις **31 Οκτωβρίου**. Κατ' εξαίρεση, προγράμματα που εντάσσονται σε θεματικά δίκτυα διετούς ή τριετούς διάρκειας, μπορούν να υποβάλλονται μέχρι τις **15 Δεκεμβρίου**. Η έγκριση των προγραμμάτων από την Επιτροπή Σχολικών Δραστηριοτήτων της Διεύθυνσης γίνεται ύστερα από εισήγηση του Υπευθύνου Π.Ε. και η κατανομή των χρηματοδοτήσεων ύστερα από αξιολόγηση των πραγματικών αναγκών εκάστου προγράμματος.
4. Δεν θεωρούνται ως προγράμματα Π.Ε. ούτε χρηματοδοτούνται ως τέτοια οι τριήμερες περιβαλλοντικές εκδρομές, οι επισκέψεις στα Κέντρα Π.Ε., οι ημέρες τοπικών δράσεων όπως καθαρισμών παραλίων, δένδροφυτεύσεων κ.λ.π. Όλες αυτές οι απλές δραστηριότητες μπορούν να είναι ένα μικρό τμήμα του πολύμηνου περιβαλλοντικού προγράμματος.
5. Τα προγράμματα υλοποιούνται εκτός ωρών λειτουργίας της Σχολικής μονάδας και οι αρμόδιοι εκπαιδευτικοί φροντίζουν για την ασφάλεια των μαθητών στις εκτός Σχολείου μετακινήσεις.

β. Ο Υπεύθυνος Π.Ε. της Διεύθυνσης και ο Διευθυντής της Σχολικής μονάδας είναι Υπεύθυνοι για τον έλεγχο της υλοποίησης των εγκεκριμένων προγραμμάτων σύμφωνα με το σχέδιο προγράμματος που έχει υποβληθεί στη Διεύθυνση και έχει εγκριθεί από την Επιτροπή Σχολικών Δραστηριοτήτων. Αν το πρόγραμμα δεν υλοποιηθεί σύμφωνα με τα παραπάνω, η επιχορήγηση και οι υπερωρίες δεν καταβάλλονται, ενώ αν έχουν ήδη καταβληθεί επιστρέφονται.

7. Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. για να στηρίξει το έργο των εκπαιδευτικών στο Σχολείο έχει θεσμοθετήσει θέση Υπευθύνου σε κάθε τοπική Διεύθυνση στον οποίο μπορείτε να απευθύνεστε για να βοηθηθείτε στην προσπάθεια σας. Επίσης έχει ιδρύσει δεκαοχτώ (18) Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε όλη τη χώρα, τα οποία μπορείτε να επισκέπτεστε με την Περιβαλλοντική σας ομάδα προκειμένου να παρακολουθήσετε πρόγραμμα που θα ενισχύσει την προσπάθεια σας παιδαγωγικά, επιστημονικά και μεθοδολογικά.

Τα Κ.Π.Ε. προσφέρουν εκπαιδευτικά προγράμματα, επιμορφωτικά σεμινάρια, εκπαιδευτικό υλικό και αναπτύσσουν θεματικά δίκτυα, τοπικές και διεθνείς συνεργασίες.

Οι επισκέψεις σχολικών ομάδων στα Κ.Π.Ε. και οι συμμετοχές εκπαιδευτικών στα σεμινάρια γίνονται σε συνεργασία με τους Υπευθύνους Π.Ε. των τοπικών Διευθύνσεων, σύμφωνα με την αρχή της ισότητας των ευκαιριών.

Συνιστάται η συνεργασία σας με το πλησιέστερο Κ.Π.Ε., ενώ προβλέπεται με βάση τα θεματικά σας ενδιαφέροντα, η δυνατότητα επίσκεψης και άλλων Κ.Π.Ε. (Επισυνάπτουμε τον κατάλογο με τις Διευθύνσεις και τα τηλέφωνα των λειτουργούντων Κ.Π.Ε.).

8. Η συμμετοχή περιβαλλοντικών μαθητικών ομάδων σε θεματικά δίκτυα Π.Ε. δίνει την ευκαιρία της επιστημονικής και παιδαγωγικής στήριξης αλλά και της επικοινωνίας με άλλες περιβαλλοντικές ομάδες της περιοχής τους, της περιφέρειας της χώρας ή και άλλων χωρών ανάλογα με τον τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή διεθνή χαρακτήρα του δικτύου.

9. Περιβαλλοντικό πρόγραμμα μπορεί να υλοποιηθεί σύμφωνα με τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις και διαδικασίες στα πλαίσια οποιουδήποτε γενικότερου προγράμματος εγκεκριμένης συνεργασίας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. με άλλους Κυβερνητικούς ή μη Κυβερνητικούς φορείς που μπορούν με τα δικά τους μέσα να στηρίξουν το έργο των εκπαιδευτικών των Σχολείων, καθώς επίσης και στα πλαίσια υλοποίησης προγραμμάτων Π.Ε. διεθνών συνεργασιών.

10. Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικά σημαντικά περιβαλλοντικά ζητήματα, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν θέμα τοπικού προγράμματος Π.Ε.:

- Τα δάση - η αποδάσωση (πυρκαγιές- πρόληψη - αποκατάσταση, αλλαγές χρήσης γης, υπερεκμετάλλευση κ.ά.).
- Το αστικό και το περιαστικό πράσινο.
- Η ερημοποίηση.
- Διαχείριση των υδατικών πόρων (κατανάλωση νερού στο σπίτι, στη γεωργία, στη βιομηχανία, διαχείριση ρεμάτων, ποταμών, λιμνών, υπόγειων υδάτων κλπ).
- Διαχείριση παράκτιων περιοχών.
- Η ρύπανση των υδάτων (οικιστικά λύματα, βιομηχανικά απόβλητα, φυτοφάρμακα- λιπάσματα, θαλάσσιες μεταφορές, σταθμοί βιολογικού καθαρισμού κ.ά.).
- Η ρύπανση του αέρα (το αυτοκίνητο, το κυκλοφοριακό, οι βιομηχανίες, οι καυστήρες των καλοριφέρ κλπ).
- Η τρύπα του όζοντος.
- Η διαχείριση των απορριμμάτων και η ανακύκλωση υλικών (χώροι υγειονομικής ταφής, επαναχρησιμοποίηση άχρηστων υλικών, ανακύκλωση χαρτιού-γυαλιού-αλουμινίου, οργανικά λιπάσματα κ.ά.).
- Η εξοικονόμηση ενέργειας (χρήση μαζικών μέσων μεταφοράς, χρήση ηλιακής και αιολικής ενέργειας, νέες τεχνολογίες κ.λ.π.).
- Εναλλακτικός και οικολογικός τουρισμός, φυσική ζωή, υιοθεσίες περιοχών.
- Υπερβόσκηση-υπεραλίευση και άλλες εντατικές μορφές εκμετάλλευσης φυσικών πόρων.
- Κίνδυνοι από τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας.
- Φυσικές καταστροφές.
- Περιβάλλον, πόλεμος και ειρήνη.
- Περιβάλλον και πολιτισμός.
- Περιβάλλον και υγεία.
- Περιβάλλον και θρησκεία.
- Περιβάλλον εσωτερικών χώρων.

Σε ότι αφορά στην επεξεργασία των θεμάτων υπενθυμίζουμε τις βασικές αρχές της Π.Ε., οι οποίες συνίστανται στη διεπιστημονική θεώρηση, τη βιωματική προσέγγιση, το άνοιγμα του Σχολείου στην κοινωνία, την ανάπτυξη δημοκρατικού διαλόγου, την ομαδική εργασία και την καλλιέργεια κριτικής σκέψης.

Παρακαλούμε τις Διευθύνσεις Δευ/θμιας Εκπαίδευσης να προωθήσουν άμεσα την εγκύκλιο αυτή σε όλα τα Σχολεία της περιοχής αρμοδιότητας τους και να λάβουν ενυπόγραφα γνώση όλοι οι εκπαιδευτικοί.

Υ.Α. Γ2/96821/19.09.2002

ΘΕΜΑ: Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Με το ξεκίνημα της νέας σχολικής χρονιάς και για τον καλύτερο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) στα σχολεία θέτουμε υπόψη σας τα εξής:

Α. ΙΣΧΥΟΝ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Για το σχεδιασμό και την υλοποίηση Προγραμμάτων Π.Ε. στην Α/θμια Εκπ/ση ισχύουν : ο Νόμος 1946/91 και η Π/377/865/18-9-92 Υπουργική Απόφαση
2. Για τον αντίστοιχο σχεδιασμό και την υλοποίηση Προγραμμάτων Π.Ε. στην Β/θμια Εκπ/ση ισχύουν: ο Νόμος 1892/1990 και η Υπουργική Απόφαση Γ2/4867/28-8-1992
3. Σε ό,τι. αφορά τις. συνεργασία των Υπευθύνων Π.Ε. και των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης (Κ.Π.Ε.) με τις σχολικές μονάδες καθώς και μεταξύ τους ισχύει η Υπουργική Απόφαση 57905/4-6-2002-09-10 περί ρύθμισης θεμάτων στελέχωσης και λειτουργίας των Κ.Π.Ε., καθηκόντων των απασχολούμενων σε αυτά και των αντιστοίχων θεμάτων και καθηκόντων των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης των τοπικών Δ/νσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης.

Β. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Π.Ε.

Με βάση το παραπάνω θεσμικό πλαίσιο, οι- εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να υλοποιήσουν πρόγραμμα Π.Ε., αφού συγκροτήσουν την εθελοντική περιβαλλοντική ομάδα (κανονικό σχολικό τμήμα ή ομάδα από μαθητές διαφορετικών τμημάτων), επιλέγουν σε συνεργασία με τους μαθητές το θέμα του προγράμματος. Στη συνέχεια προχωρούν στο σχεδιασμό του προγράμματος που περιλαμβάνει τον τίτλο, τα υποθέματα, τους στόχους, το περιεχόμενο, τη μεθοδολογία, το χρονοδιάγραμμα ανάπτυξης, τις συνεργασίες, τα πεδία σύνδεσης με τα αναλυτικά προγράμματα, το ημερολόγιο προγραμματισμού δραστηριοτήτων, τα ονοματεπώνυμα των εκπαιδευτικών και των μαθητών που θα συμμετέχουν καθώς και τις ανάγκες για οικονομική υποστήριξη (αναλώσιμα και άλλα υλικά του προγράμματος, μετακινήσεις, έκδοση και τελική εκδήλωση παρουσίασης του προγράμματος). Το σχέδιο αυτό πρέπει να εγκριθεί από το Διευθυντή και το σύλλογο διδασκόντων της σχολικής μονάδας και να υποβληθεί στον Υπεύθυνο Π Ε της τοπικής Διεύθυνσης προκειμένου αυτός να εισηγηθεί για την έγκριση του και τη χρηματοδότηση του (με βάση τις πραγματικές ανάγκες καθενός από τα προγράμματα) από την Επιτροπή σχολικών δραστηριοτήτων της Διεύθυνσης. Η υποβολή των σχεδίων προγραμμάτων στην τοπική Διεύθυνση πρέπει να γίνει μέχρι τις 31 Οκτωβρίου. Κατ' εξαίρεση προγράμματα που εντάσσονται σε θεματικά δίκτυα διετούς ή τριετούς διάρκειας ή σε

διεθνείς συνεργασίες η υποβολή των σχεδίων μπορεί να γίνει μέχρι και τις 16 Δεκεμβρίου. Δεν θεωρούνται ως αυτοτελή προγράμματα Π.Ε. ούτε χρηματοδοτούνται ως τέτοια οι τριήμερες περιβαλλοντικές εκδρομές, οι επισκέψεις στα Κέντρα Π.Ε., οι ημέρες τοπικών δράσεων, όπως καθαρισμών παραλίων, δένδροφυτεύσεων κ.τ.λ.

Όλες αυτές οι χρήσιμες απλές δραστηριότητες μπορούν να χρηματοδοτηθούν μόνο αν αποτελούν μικρό τμήμα ενός κανονικού πολύμηνου προγράμματος Π.Ε..

Τα προγράμματα στην Α/θμια Εκπ/ση υλοποιούνται εντός και εκτός του Ωρολογίου προγράμματος ενώ στη Β/θμια υλοποιούνται εκτός αυτού. Ο Υπεύθυνος Π.Ε. της τοπικής Διεύθυνσης και ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας έχουν την ευθύνη του ελέγχου της υλοποίησης του εγκεκριμένου από την επιτροπή σχολικών δραστηριοτήτων προγράμματος. Αν το πρόγραμμα δεν υλοποιηθεί σύμφωνα με το σχέδιο που υποβλήθηκε η επιχορήγηση και οι υπερωρίες δεν καταβάλλονται, ενώ αν έχουν ήδη καταβληθεί επιστρέφονται. Πρόγραμμα Π.Ε. μπορεί να υλοποιηθεί σύμφωνα με τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις και διαδικασίες στα πλαίσια οποιουδήποτε προγράμματος εγκεκριμένης συνεργασίας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. με άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς που μπορούν με τα δικά τους. μέσα να στηρίξουν το έργο των εκπαιδευτικών των σχολείων καθώς επίσης και στα πλαίσια υλοποίησης προγραμμάτων διεθνών συνεργασιών.

Γ. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ Π.Ε.

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. για να στηρίξει το έργο των εκπαιδευτικών στο σχολείο έχει θεσμοθετήσει θέση Υπευθύνου Π.Ε. σε κάθε τοπική Διεύθυνση και έχει ιδρύσει 34 Κέντρα Π.Ε. σε όλη τη χώρα. Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. παρακολουθούν, υποστηρίζουν και αξιολογούν τα προγράμματα Π.Ε. των σχολικών μονάδων της Διεύθυνσής τους.

Ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς και τους Διευθυντές για τις δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, τους βοηθούν στο σχεδιασμό, επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες, οργανώνουν συναντήσεις ομάδων εκπαιδευτικών καθώς και εκδήλωση παρουσιάσεως εργασιών των σχολείων της Διεύθυνσης στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Επίσης ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς για τις δυνατότητες συνεργασιών με τα Κ.Π.Ε. της περιφερειακής Διεύθυνσης στην οποία ανήκουν όπως και για τις δυνατότητες παρακολούθησης εκπαιδευτικού προγράμματος σε άλλα Κ.Π.Ε. Σημειώνουμε ότι μια σχολική περιβαλλοντική ομάδα μπορεί να επισκεφθεί ένα (1) αστικό και ένα (1) περιφερειακό Κ.Π.Ε. και ότι ο Υπεύθυνος της Διεύθυνσης πρέπει να φροντίσει για την τήρηση αυτού του όρου.

Τα Κ.Π.Ε. παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα μιας (1) έως τεσσάρων (4) ημερών σε μαθητικές ομάδες, οργανώνουν επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς, παράγουν εκπαιδευτικό υλικό, αναπτύσσουν θεματικά δίκτυα σχολείων, τοπικές και

διεθνείς συνεργασίες. Η συμμετοχή των περιβαλλοντικών ομάδων και των εκπαιδευτικών των σχολείων στα προγράμματα τους γίνεται σε συνεργασία με τους Υπευθύνους Π.Ε. των Διευθύνσεων. Για διευκόλυνση σας επισυνάπτουμε κατάλογο με τις διευθύνσεις και τα τηλέφωνα επικοινωνίας των Κ.Π.Ε. όλης της χώρας.

Σας θυμίζουμε επίσης ότι συνεχίζεται η λειτουργία τοπικών περιφερειακών και εθνικών θεματικών δικτύων Π.Ε.. Η συμμετοχή των περιβαλλοντικών ομάδων σε θεματικά δίκτυα έχει ως πλεονεκτήματα την επικοινωνία με άλλες περιβαλλοντικές ομάδες, την οργανωμένη επιστημονική και παιδαγωγική στήριξη, την αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού του δικτύου.

Δ. ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικά σημαντικά ζητήματα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν θέματα σχολικών προγραμμάτων Π.Ε.:

- Δομή και λειτουργία χερσαίων και υδατικών οικοσυστημάτων
- Βιοποικιλότητα - απειλούμενα είδη - προστατευόμενες περιοχές
- Δάση-Αποδάσωση (πυρκαγιές – πρόληψη – αντιμετώπιση – αποκατάσταση, αλλαγές χρήσης γης, υπερεκμετάλλευση κ.ά.)
- Αστικό και περιαστικό πράσινο
- Ερημοποίηση
- Διαχείριση υδατικών πόρων (ποτάμια, λίμνες, ρέματα, υπόγεια νερά, κατανάλωση νερού στο σπίτι, στη γεωργία, στη βιομηχανία κ.ά.)
- Διαχείριση παράκτιων περιοχών
- Ρύπανση των υδάτων (οικιστικά λύματα, βιομηχανικά απόβλητα, φυτοφάρμακα- λιπάσματα, θαλάσσιες μεταφορές - πετρελαιοκηλίδες, σταθμοί βιολογικού καθαρισμού κ.ά.)
- Ρύπανση του αέρα (το αυτοκίνητο, το κυκλοφοριακό, οι βιομηχανίες, οι καυστήρες των καλοριφέρ κ.ά.)
- Τρύπα του όζοντος
- Εξοικονόμηση ενέργειας (χρήση ηλιακής και αιολικής ενέργειας, νέες τεχνολογίες, χρήση μέσων μαζικής μεταφοράς κ.ά.)
- Κίνδυνοι από τη χρήση πυρηνικής ενέργειας
- Διαχείριση των απορριμμάτων και ανακύκλωση υλικών (χώροι υγειονομικής ταφής, επαναχρησιμοποίηση άχρηστων υλικών, ανακύκλωση χαρτιού, γυαλιού, αλουμινίου, οργανικά λιπάσματα κ.ά.)
- Εντατικές μορφές εκμετάλλευσης φυσικών πόρων (υπερβόσκηση, υπεραλίευση, υπεράντληση υδάτων κ.ά.)
- Εναλλακτικός και οικολογικός τουρισμός, φυσική ζωή, υιοθεσίες περιοχών

- Περιβάλλον σχολικών και εσωτερικών χώρων (σχολικός κήπος, συστήματα εξαερισμού κ.ά.)
- Φυσικές καταστροφές
- Περιβάλλον, πόλεμος και ειρήνη
- Περιβάλλον και πολιτισμός
- Περιβάλλον και υγεία
- Περιβάλλον και θρησκεία

Σε ό,τι αφορά την επεξεργασία των θεμάτων υπενθυμίζουμε τις βασικές αρχές που εφαρμόζονται στην Π.Ε. οι οποίες είναι η διεπιστημονική θεώρηση, η βιωματική προσέγγιση, το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, η ομαδική εργασία, η ανάπτυξη δημοκρατικού διαλόγου και η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Με την Π.Ε. επιδιώκουμε να βοηθήσουμε τους μαθητές να αποκτήσουν το γνωστικό υπόβαθρο και τον αξιακό προσανατολισμό που απαιτούνται ώστε να έχουν θετικές στάσεις και συμμετοχικές συμπεριφορές για την προστασία της οικολογικής ισορροπίας, της βιωσιμότητας της ανάπτυξης και της ποιότητας της ζωής.

Με την ευκαιρία της επικοινωνίας μας αυτής σας ενημερώνουμε ότι στην Κεντρική Υπηρεσία του ΥΠ.Ε.Π.Θ. λειτουργεί νέα Διεύθυνση με τον τίτλο «Διεύθυνση Συμβουλευτικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων» Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης στην οποία υπάγεται πλέον το ενοποιημένο Γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Παρακαλούμε τις τοπικές Διευθύνσεις εκπαίδευσης να προωθήσουν άμεσα την εγκύκλιο αυτή σε όλα τα σχολεία της περιοχής τους και να λάβουν ενυπόγραφα γνώση όλοι οι εκπαιδευτικοί.

Υ.Α. Γ7/106137/30-09-2003

ΘΕΜΑ: Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων Σχολικών

Δραστηριοτήτων: Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Αγωγής Σταδιοδρομίας και Πολιτιστικών θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων

Με το ξεκίνημα της νέας σχολικής χρονιάς και για τον καλύτερο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.), Αγωγής Υγείας, Αγωγής Σταδιοδρομίας και Πολιτιστικών θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων στα σχολεία, Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης, σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα:

Α. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Περιβαλλοντική Αγωγή

1. Για το σχεδιασμό και την υλοποίηση Προγραμμάτων Π.Ε. στην Α/θμια Εκπ/ση ισχύουν: ο Νόμος 1946/91 και η Γ1/377/865/18-9-92 Υπουργική Απόφαση.
2. Για τον αντίστοιχο σχεδιασμό και την υλοποίηση Προγραμμάτων ΠΕ στην Β/θμια Εκπ/ση ισχύουν: ο Νόμος 1892/1990 (Φ.Ε.Κ. 101 τ.Α') και η Υπουργική Απόφαση Γ2/4867/28-8-1992.
3. Σε ότι αφορά τη συνεργασία των Υπευθύνων ΠΕ και των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης (Κ.Π.Ε.) με τις σχολικές μονάδες καθώς και μεταξύ τους ισχύει η Υπουργική Απόφαση 57905/Γ2/4-6-2002 (Φ.Ε.Κ. 745 τ.Β'/14-06-02) περί ρύθμισης θεμάτων στελέχωσης και λειτουργίας των Κ.Π.Ε., καθηκόντων των απασχολουμένων σε αυτά και των αντιστοίχων θεμάτων και καθηκόντων των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης των τοπικών Δ/νσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης.
4. Σε ό,τι αφορά τα οργανωτικά θέματα υπηρεσιών και σχολικών μονάδων ισχύει ο Ν. 2986 /2002 (Φ.Ε.Κ. 24 τ.Α'/13-02-02)
5. Σε ότι αφορά τις συνεργασίες με Ανώτατα Ερευνητικά Ιδρύματα και άλλους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς ισχύει η Υ.Α. 47587/Γ7 (Φ.Ε.Κ. 693/3-6-03)

Αγωγή Υγείας και Αγωγή Καταναλωτή

1. Για το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Αγωγής Υγείας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ισχύουν: το με αριθ. 35 Π.Δ. Φ.Ε.Κ. 11/τ.Α'/4-02-1991, το με αριθ. 2817 Φ.Ε.Κ. 78/14-03-2000 και η Γ2/4867/28-08-1992/ΦΕΚ 629/τ.Β'/23-10-1992 Υπουργική Απόφαση.

2. Με την Γ2/7668/12-12-1997 Φ.Ε.Κ.1153/τ.Β΄/29-12-1997 η Αγωγή του Καταναλωτή έχει ενταχθεί στις Σχολικές Δραστηριότητες.

Αγωγή Σταδιοδρομίας

1. Η Αγωγή Σταδιοδρομίας ορίστηκε ως διακριτή κατηγορία σχολικών δραστηριοτήτων με την Υ.Α. Γ2/455/7-2-00 (Φ.Ε.Κ. 161 τ.Β΄/16-2-00) η οποία συμπληρώνει τη βασική Υ.Α. Γ2/4867/28-8-92, όπου για πρώτη φορά ορίζεται, ο θεσμός, οι κατηγορίες, το περιεχόμενο και ο τρόπος υλοποίησης των σχολικών δραστηριοτήτων.

Πολιτιστικά θέματα και Καλλιτεχνικοί Αγώνες

1. Υ.Α. Γ7/69259/10-7-03 «Ίδρυση θέσεων Υπευθύνων Πολιτιστικών θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων».
2. Υ.Α. Γ7/91483/1-9-03 Τροποποιητική της Υ.Α. Γ7/69259/10-7-03 Άρθρο 14, παρ. 10 του Ν. 2817/2000 (Φ.Ε.Κ. 78 τ.Α΄/14-3-2000).

Β. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Με βάση αυτό το θεσμικά πλαίσιο, οι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να υλοποιήσουν προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων αφού συγκροτήσουν την εθελοντική μαθητική ομάδα (κανονικό σχολικό τμήμα ή ομάδα από μαθητές διαφορετικών τμημάτων), επιλέγουν σε συνεργασία με τους μαθητές το θέμα του προγράμματος. Στη συνέχεια προχωρούν στο σχεδιασμό του προγράμματος που περιλαμβάνει τον τίτλο, τα υποθέματα, τους στόχους, το περιεχόμενο, τη μεθοδολογία, το χρονοδιάγραμμα ανάπτυξης, τις συνεργασίες, τα πεδία σύνδεσης με τα αναλυτικά προγράμματα, το ημερολόγιο προγραμματισμού δραστηριοτήτων, τα ονοματεπώνυμα των εκπ/κών και των μαθητών που θα συμμετέχουν καθώς και τις ανάγκες για οικονομική υποστήριξη (αναλώσιμα και άλλα υλικά του προγράμματος, μετακινήσεις, έκδοση και τελική εκδήλωση παρουσίασης του προγράμματος). Η διάρκεια ενός προγράμματος σχολικών δραστηριοτήτων δεν μπορεί να είναι μικρότερη των πέντε (5) μηνών.

Το σχέδιο αυτό πρέπει να εγκριθεί από το Δ/ντή και το σύλλογο διδασκόντων της σχολικής μονάδας και να υποβληθεί στους αντίστοιχους Υπευθύνους της τοπικής Δ/νσης προκειμένου αυτοί να εισηγηθούν για την έγκριση του και τη χρηματοδότηση του (με βάση τις πραγματικές ανάγκες καθενός από τα προγράμματα) από την Επιτροπή σχολικών δραστηριοτήτων της Δ/νσης.

Οι δαπάνες πραγματοποίησης των προγραμμάτων αυτών βαρύνουν τις πιστώσεις του ΚΑΕ 5274. Το συνολικό ποσό της χρηματοδότησης των προγραμμάτων θα

κατανέμεται ποσοστιαία (%) στις 4 κατηγορίες σχολικών δραστηριοτήτων, ανάλογα με τον αριθμό των προγραμμάτων της κάθε κατηγορίας.

Η υποβολή των σχεδίων προγραμμάτων στην τοπική Δ/ση πρέπει να γίνει μέχρι τις 31 Οκτωβρίου. Κατ' εξαίρεση προγράμματα που εντάσσονται σε θεματικά δίκτυα διετούς ή τριετούς διάρκειας ή σε διεθνείς συνεργασίες η υποβολή των σχεδίων μπορεί να γίνει μέχρι και τις 16 Δεκεμβρίου.

Δεν θεωρούνται ως αυτοτελή προγράμματα ούτε χρηματοδοτούνται ως τέτοια οι τριήμερες επισκέψεις στο πλαίσιο των σχολικών δραστηριοτήτων, οι επισκέψεις στα Κέντρα Π.Ε., οι ημέρες τοπικών δράσεων, κτλ. Όλες αυτές οι χρήσιμες απλές δραστηριότητες μπορούν να χρηματοδοτηθούν μόνο αν αποτελούν μικρό τμήμα ενός κανονικού πολύμηνου προγράμματος σχολικών δραστηριοτήτων.

Κάθε εκπαιδευτικός και κάθε μαθητής μπορούν να συμμετέχουν μέχρι και σε δύο (2) προγράμματα.

Τα προγράμματα στην Α/θμια Εκπ/ση υλοποιούνται εντός και εκτός του Ωρολογίου προγράμματος ενώ στη Β/θμια υλοποιούνται εκτός αυτού.

Οι Υπεύθυνοι των σχολικών δραστηριοτήτων της τοπικής Δ/σης και ο Δ/ντής της σχολικής μονάδας έχουν την ευθύνη του ελέγχου της υλοποίησης του εγκεκριμένου από την επιτροπή σχολικών δραστηριοτήτων προγράμματος. Αν το πρόγραμμα δεν υλοποιηθεί σύμφωνα με το σχέδιο που υποβλήθηκε η επιχορήγηση και οι υπερωρίες δεν καταβάλλονται, ενώ αν έχουν ήδη καταβληθεί επιστρέφονται.

Προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων μπορούν να υλοποιηθούν σύμφωνα με τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις και διαδικασίες στα πλαίσια οποιουδήποτε προγράμματος, εγκεκριμένης συνεργασίας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. με άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς που μπορούν με τα δικά τους μέσα να στηρίξουν το έργο των εκπ/κών των σχολείων καθώς επίσης και στα πλαίσια υλοποίησης προγραμμάτων διεθνών συνεργασιών.

Σε ό,τι αφορά την επεξεργασία των θεμάτων υπενθυμίζουμε τις βασικές αρχές που εφαρμόζονται στα προγράμματα των Σχολικών Δραστηριοτήτων οι οποίες είναι:

η διεπιστημονική θεώρηση, η βιωματική προσέγγιση, το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, η ομαδική εργασία, η ανάπτυξη δημοκρατικού διαλόγου και η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης.

Για όλες τις δραστηριότητες μπορεί να διατεθεί ένα διήμερο για την παρουσίαση των προγραμμάτων στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Γ. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ**Περιβαλλοντική Εκπαίδευση**

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. για να στηρίξει το έργο των εκπ/κών στο σχολείο έχει θεσμοθετήσει θέση Υπευθύνου Π.Ε. σε κάθε τοπική Δ/ση και έχει ιδρύσει 34 Κέντρα Π.Ε. σε όλη τη χώρα. Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. παρακολουθούν, υποστηρίζουν και αξιολογούν τα προγράμματα Π.Ε. των σχολικών μονάδων της Δ/σής τους. Ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς και τους Δ/ντές για τις δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, τους βοηθούν στο σχεδιασμό, επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες, οργανώνουν συναντήσεις ομάδων εκπ/κών καθώς και εκδήλωση παρουσιάσεως εργασιών των σχολείων της Δ/σης στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Επίσης ενημερώνουν τους εκπ/κους για τις δυνατότητες συνεργασιών με τα Κ.Π.Ε. της περιφερειακής Δ/σης στην οποία ανήκουν όπως και για τις δυνατότητες παρακολούθησης εκπαιδευτικού προγράμματος σε άλλα ΚΠ.Ε.. Σημειώνουμε ότι μια σχολική περιβαλλοντική ομάδα μπορεί να επισκεφθεί ένα (1) αστικό και ένα (1) περιφερειακό Κ.Π.Ε. και ότι ο Υπεύθυνος της Δ/σης πρέπει να φροντίσει για την τήρηση αυτού του όρου.

Τα Κ.Π.Ε. παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα μιας (1) έως τεσσάρων (4) ημερών σε μαθητικές ομάδες, οργανώνουν επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς, παράγουν εκπαιδευτικό υλικό, αναπτύσσουν θεματικά δίκτυα σχολείων, τοπικές και διεθνείς συνεργασίες. Η συμμετοχή των περιβαλλοντικών ομάδων και των εκπ/κών των σχολείων στα προγράμματα τους γίνεται σε συνεργασία με τους Υπευθύνους Π.Ε. των Δ/σεων.

Για διευκόλυνση σας επισυνάπτουμε κατάλογο με τις διευθύνσεις και τα τηλέφωνα επικοινωνίας των Κ.Π.Ε. όλης της χώρας.

Σας θυμίζουμε επίσης ότι συνεχίζεται η λειτουργία τοπικών περιφερειακών και εθνικών θεματικών δικτύων Π.Ε.. Η συμμετοχή των περιβαλλοντικών ομάδων σε θεματικά δίκτυα έχει ως πλεονεκτήματα την επικοινωνία με άλλες περιβαλλοντικές ομάδες, την οργανωμένη επιστημονική και παιδαγωγική στήριξη, την αξιοποίηση εκπ/κού υλικού του δικτύου.

Με την Π.Ε. επιδιώκουμε να βοηθήσουμε τους μαθητές, να αποκτήσουν το γνωστικό υπόβαθρο και τον αξιακό προσανατολισμό που απαιτούνται ώστε να έχουν θετικές στάσεις και συμμετοχικές συμπεριφορές για την προστασία της οικολογικής ισορροπίας, της βιωσιμότητας της ανάπτυξης και της ποιότητας της ζωής.

Αγωγή Υγείας

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. για να στηρίξει το έργο των εκπ/κών στο σχολεία, έχει θεσμοθετήσει θέση Υπευθύνου Αγωγής Υγείας σε κάθε τοπική Δ/νση. Οι Υπεύθυνοι Αγωγής Υγείας παρακολουθούν, υποστηρίζουν και αξιολογούν τα προγράμματα Αγωγής Υγείας των σχολικών μονάδων της Δ/νσής τους. Ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς και τους Δ/ντές για τις δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, τους βοηθούν στο σχεδιασμό, επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες, οργανώνουν συναντήσεις ομάδων εκπ/κών καθώς και εκδήλωση παρουσιάσεως εργασιών των σχολείων της Δ/νσης στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Για κάθε πρόγραμμα Αγωγής Υγείας και Αγωγής του Καταναλωτή, διατίθενται δύο (2) ώρες εβδομαδιαία εκτός ωρολογίου προγράμματος των Σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ή και εντός του ωρολογίου προγράμματος, εμβόλιμα, για τα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι Υπεύθυνοι Αγωγής Υγείας και οι Υπεύθυνοι Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων έχουν την ευθύνη για την επίτευξη των ποιοτικών και ποσοτικών στόχων στην Αγωγή και Προαγωγή της Υγείας των μαθητών/τριών των σχολικών μονάδων αρμοδιότητας τους. Οι καινοτόμες δράσεις αυτές έχουν σα στόχο τη διαμόρφωση παιδαγωγικών συνθηκών μαθησιακής διαδικασίας, που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών και δράσεων μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών, μέσα από την καλλιέργεια της συλλογικής προσπάθειας.

Αγωγή του Καταναλωτή

Τα προγράμματα Αγωγής του Καταναλωτή στα σχολεία αποσκοπούν στο να ενθαρρύνουν τους μαθητές/τριες να κατανοήσουν την κατανάλωση ως οικονομικό φαινόμενο -και ως κοινωνική και πολιτισμική δραστηριότητα και να τους κάνει ικανούς να σκέφτονται, να λειτουργούν και να δρουν ατομικά και συλλογικά, στα πλαίσια μιας κριτικής, ορθολογικής και υπεύθυνης καταναλωτικής συμπεριφοράς για τη διασφάλιση της υγείας, της προστασίας του περιβάλλοντος και την αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής.

Αγωγή Σταδιοδρομίας

Ο θεσμός της Συμβουλευτικής- Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού εκτός από την εφαρμογή του στην τάξη στο πλαίσιο των ωρολογίων προγραμμάτων της Γ΄ Γυμνασίου και Α΄ Ενιαίου Λυκείου εφαρμόζεται και υποστηρίζεται, τόσο στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των ΚΕΣΥΠ και Γραφείων ΣΕΠ της χώρας, όσο και με την εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας στο πλαίσιο των σχολικών δραστηριοτήτων.

Οι Σύμβουλοι ΣΕΠ που υπηρετούν στα ΚΕΣΥΠ και τα ΓΡΑΣΕΠ της χώρας είναι δυνατόν να ενημερώσουν, υποστηρίξουν και γενικότερα να συνεργαστούν τόσο στο στάδιο του σχεδιασμού όσο και σε αυτό της υλοποίησης προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας. Στη φάση του σχεδιασμού πρέπει να υπάρχει επίσης η δυνατότητα ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων εκπαιδευτικών σχετικά με προηγούμενα προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας, που έχουν ήδη υλοποιηθεί, από τα σχετικά αρχεία που διατηρούν τα ΚΕΣΥΠ και να διευκολύνεται η επαφή των ενδιαφερομένων με εκπαιδευτικούς που έχουν ήδη σχετική εμπειρία υλοποίησης. Παράλληλα είναι δυνατόν, οι Σύμβουλοι των Γραφείων ΣΕΠ να ενημερώσουν το Σύλλογο Καθηγητών της σχολικής μονάδας που ανήκει το Γραφείο ΣΕΠ ή τους Συλλόγους Καθηγητών παρακείμενης/ων σχολικών μονάδων στην/ις οποία/ες ο Σύμβουλος του Γραφείου προωθεί το θεσμό του ΣΕΠ στην τάξη, σχετικά με την υλοποίηση προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας.

Οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί οι οποίοι πρόκειται να καταθέσουν προτάσεις για να υλοποιήσουν προγράμματα στο πλαίσιο της Αγωγής Σταδιοδρομίας προτείνεται να ενημερώσουν ανάλογα το ΚΕΣΥΠ της περιοχής τους ή το ΓΡΑΣΕΠ από το οποίο μπορούν να ζητήσουν τόσο σχετική υποστήριξη αλλά και γενικότερη ενημέρωση σχετικά με το θεσμό της Συμβουλευτικής-Επαγγελματικού Προσανατολισμού και τις εφαρμογές του.

Συμπληρωματικά αναφέρεται ότι και κατά τη διάρκεια της υλοποίησης οι ομάδες (εκπαιδευτικοί- μαθητές) που υλοποιούν προγράμματα μπορούν να συνεργαστούν εκτός από τα κατά τόπους ΚΕΣΥΠ και Γραφεία ΣΕΠ της χώρας με φορείς του χώρου της εκπαίδευσης, απασχόλησης, πρόνοιας, τοπικής αυτοδιοίκησης κ.α και να πραγματοποιούν επισκέψεις, ενημερωτικές συναντήσεις, τηλεφωνικές, γραπτές και διαδικτυακές επικοινωνίες, μικρές έρευνες πεδίου, συνεντεύξεις, μικρά project, και ότι άλλο κριθεί απαραίτητο και ωφέλιμο για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος.

Η παρουσίαση των υλοποιημένων προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας μπορεί να συμπεριληφθεί στις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στα πλαίσια των Ημερών Σταδιοδρομίας (σχετικό Υ.Α. Γ2/5088/01-10-01 με θέμα: «Οργάνωση Εκδηλώσεων με θέμα «Ημέρες Σταδιοδρομίας» στις σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης»).

Μετά την έγκριση του αριθμού των προγραμμάτων στο πλαίσιο της Αγωγής Σταδιοδρομίας ενημερώνεται από την επιτροπή και μέσω της αρμόδιας Διεύθυνσης ΔΕ το αρμόδιο ΚΕΣΥΠ το οποίο και διατηρεί Αρχείο Υλοποίησης

Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας για τα σχολεία αρμοδιότητας του. Στη συνέχεια αποστέλλει στη Δ/ση Συμβουλευτικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων, Γραφείο ΣΕΠ με κοινοποίηση προς τον Τομέα ΣΕΠ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου συμπληρωμένο τον πίνακα και αφορά καταρχήν στην καταγραφή περιγραφικών στοιχείων των προγραμμάτων που υλοποιούνται, όχι αργότερα από τις 15 Ιανουαρίου 2003.

Πολιτιστικά θέματα και Καλλιτεχνικοί Αγώνες

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. για να στηρίξει το έργο των εκπ/κών στο σχολείο έχει θεσμοθετήσει θέση Υπευθύνου Πολιτιστικών θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων σε κάθε τοπική Δ/ση. Οι Υπεύθυνοι Πολιτιστικών θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων παρακολουθούν τα αντίστοιχα προγράμματα των σχολικών μονάδων της Δ/σής τους. Ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς και τους Δ/ντές για τις δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, τους βοηθούν στο σχεδιασμό, επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες, οργανώνουν εκδήλωση στην οποία παρουσιάζονται οι εργασίες των σχολείων της Δ/σης στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Δ. ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικά σημαντικά ζητήματα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν θέματα σχολικών προγραμμάτων Π.Ε.:

- Δομή και λειτουργία χερσαίων και υδατικών οικοσυστημάτων
- Βιοποικιλότητα - απειλούμενα είδη - προστατευόμενες περιοχές
- Δάση-Αποδάσωση (πυρκαγιές-πρόληψη-αντιμετώπιση-απακατάσταση, αλλαγές στη χρήση γης, υπερεκμετάλλευση κ.ά.)
- Αστικό και περιαστικό πράσινο
- Ερημαποίηση
- Διαχείριση υδατικών πόρων (ποτάμια, λίμνες, ρέματα, υπόγεια νερά, κατανάλωση νερού στο σπίτι, στη γεωργία, στη βιομηχανία κ.ά.)
- Διαχείριση παράκτιων περιοχών
- Ρύπανση των υδάτων (οικιστικά λύματα, βιομηχανικά απόβλητα, φυτοφάρμακα-λιπάσματα, θαλάσσιες μεταφορές-πετρελαιοκηλίδες, σταθμοί βιολογικού καθαρισμού κ.ά.)

- Ρύπανση του αέρα (το αυτοκίνητο, το κυκλοφοριακό, οι βιομηχανίες, οι καυστήρες των καλοριφέρ κ.ά.)
- Τρύπα του όζοντος
- Εξοικονόμηση ενέργειας (χρήση ηλιακής και αιολικής ενέργειας, νέες τεχνολογίες, χρήση μέσων μαζικής μεταφοράς κ.ά.)
- Κίνδυνοι από τη χρήση πυρηνικής ενέργειας
- Διαχείριση των απορριμμάτων και ανακύκλωση υλικών (χώροι υγειονομικής ταφής, επαναχρησιμοποίηση άχρηστων υλικών, ανακύκλωση χαρτιού, γυαλιού, αλουμινίου, οργανικά λιπάσματα κ.ά.)
- Εντατικές μορφές εκμετάλλευσης φυσικών πόρων (υπερβόσκηση, υπεραλίευση, υπεράντληση υδάτων κ.ά.)
- Εναλλακτικός και οικολογικός τουρισμός, φυσική ζωή, υιοθεσίες περιοχών
- Περιβάλλον σχολικών και εσωτερικών χώρων (σχολικός κήπος, συστήματα εξαερισμού κ.ά.)
- Φυσικές καταστροφές
- Περιβάλλον, πόλεμος και ειρήνη
- Περιβάλλον και πολιτισμός
- Περιβάλλον και υγεία
- Περιβάλλον και θρησκεία

Σε ό,τι αφορά την επεξεργασία των θεμάτων υπενθυμίζουμε τις βασικές αρχές που εφαρμόζονται στην Π.Ε. οι οποίες είναι η διεπιστημονική θεώρηση, η βιωματική προσέγγιση, το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, η ομαδική εργασία, η ανάπτυξη δημοκρατικού διαλόγου και η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Με την Π.Ε. επιδιώκουμε να βοηθήσουμε τους μαθητές να αποκτήσουν το γνωστικό υπόβαθρο και τον αξιακό προσανατολισμό που απαιτούνται ώστε να έχουν θετικές στάσεις και συμμετοχικές συμπεριφορές για την προστασία της

οικολογικής ισορροπίας, της βιωσιμότητας της ανάπτυξης και της ποιότητας της ζωής.

Αγωγή Υγείας

- Εξαρτησιογόνες ουσίες (ναρκωτικά - αλκοόλ - τσιγάρο)
- Διατροφή και διατροφικές συνήθειες - Γενετικά τροποποιημένα προϊόντα
- Διαφυλικές σχέσεις - Σεξουαλική Αγωγή -
- Σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα
- AIDS - Ηπατίτιδα Β
- Διαπροσωπικές σχέσεις - Ψυχική Υγεία (Ρατσισμός - Βία - Αντιμετώπιση πένθους - Ξενοφοβία)
- Κυκλοφοριακή Αγωγή - Ατυχήματα
- Αντιμετώπιση άγχους (σχολικού - εργασιακού)
- Στοματική Υγιεινή
- Καρκίνος - Κάπνισμα - Διατροφή
- Έκθεση σε τοξικές ουσίες και στην υπερβολική ηλιακή ακτινοβολία
- Καταστάσεις διαμονής και εργασίας
- Περιβάλλον και Υγεία
- Εθελοντισμός (Εθελοντική Αιμοδοσία - Εθελοντική προσφορά ιστών και οργάνων - Πρώτες βοήθειες - Εθελοντική εργασία - Εθελοντής σχολικός τροχονόμος)
- Μεσογειακή Αναιμία
- Καρδιαγγειακά νοσήματα
- Κατανάλωση και υγεία
- Ισότητα των δύο φύλων
- Κοινωνικός αποκλεισμός - Ίσες ευκαιρίες
- Πολιτική Προστασία: Πρόληψη και αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων όπως σεισμών, πλημμύρων, πυρκαγιών κ.α. (ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση του άγχους, του φόβου και γενικά προαγωγή της ψυχικής υγείας)
- Φυσική Άσκηση και πολλά άλλα θέματα που αφορούν το σωστό υγιεινό τρόπο διαβίωσης

Αγωγή του Καταναλωτή

- Η Αγωγή του Καταναλωτή και η οικονομία (η οικονομική διάσταση της κατανάλωσης: προϊόντα, παραγωγοί, εταιρείες, κατασκευαστές, ασφάλεια προϊόντων, επιδράσεις στο περιβάλλον, προστασία της υγείας των πολιτών, δικαιώματα του πολίτη – καταναλωτή)
- Η Αγωγή του Καταναλωτή και η Κοινωνία (η κοινωνική διάσταση της κατανάλωσης: υπηρεσίες, προμηθευτές, δίκτυα διακίνησης της επικοινωνίας, νέες τεχνολογίες, κοινωνία της πληροφορικής, οργανώσεις καταναλωτών, οικογένεια και κατανάλωση, η κατανάλωση στο πλαίσιο της αγροτικής και αστικής οικογένειας, δικαιώματα του πολίτη - καταναλωτή)
- Η Αγωγή του Καταναλωτή και ο πολιτισμός (η πολιτισμική διάσταση της κατανάλωσης, πολιτισμικά αγαθά, τέχνες, θέατρο, μουσική, ταξίδια, τουρισμός, μόδα, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, διαφήμιση, εμπορευματοποίηση, διεθνοποίηση και παγκοσμιοποίηση προτύπων, εθνικά και λαογραφικά πολιτισμική Αγωγή κ.ά.)
- Η Αγωγή του Καταναλωτή στην Ευρωπαϊκή ένωση (η Ευρωπαϊκή διάσταση της κατανάλωσης: ο ενιαίος οικονομικός χώρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι τέσσερις θεμελιώδεις ελευθερίες: διακίνηση προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων, ο Ευρωπαίος πολίτης, Εθνική - Ευρωπαϊκή ταυτότητα, η Αγωγή του Καταναλωτή στα Κράτη - Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης κ.ά.)
- Πληθυσμιακές μετακινήσεις και κατανάλωση
- Υγεία και κατανάλωση
- Ανάλυση προτύπων κατανάλωσης κ.ά.

Αγωγή Σταδιοδρομίας

Στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας στα Γυμνάσια, Ενιαία Λύκεια και ΤΕΕ της χώρας είναι δυνατόν να αναπτυχθούν δράσεις που αφορούν στους παρακάτω θεματικούς άξονες:

- Θέματα που αφορούν στο ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (π.χ. Επικοινωνία στους χώρους εργασίας, Λήψη αποφάσεων, Διοικητική δομή και οργάνωση Επιχειρήσεων - Οργανισμών, Εργαστηριακός εξοπλισμός, Υγιεινή – Ασφάλεια στους χώρους Εργασίας, Βελτίωση ποιότητας υπηρεσιών και προϊόντων Οργανογράμματα επιχειρήσεων και Περιγραφές θέσεων εργασίας κ.ά.).

- Θέματα που αφορούν στην ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ της ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (π.χ. Βιομηχανικός Τομέας, Βιοτεχνικός Τομέας, Οικογενειακές Επιχειρήσεις, Μ.Μ.Ε., Εμπορική Κίνηση, Κοινωνικές Υπηρεσίες, Κοινωνικο-οικονομική περιγραφή του πληθυσμού κ.ά.).
- Θέματα που αφορούν στις Εργασιακές Σχέσεις και τους τομείς Επαγγελμάτων (π.χ. Είδη εργασιακών σχέσεων, Εμφάνιση νέων μορφών απασχόλησης, Επαγγέλματα που χάνονται, Επαγγέλματα που αναπτύσσονται, Κοινωνική Ασφάλιση, Ανεργία, Κινητικότητα εργαζομένων, Συνδικαλισμός, Ισότητα ευκαιριών, Προώθηση της ισότητας των δύο φύλων, Εργασία και Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, κ.ά.).
- Θέματα που αφορούν στην ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ-ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (π.χ. δικαιώματα εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Αναγνώριση τίτλων εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προσόντων, Μετακινούμενοι πληθυσμοί, Εκπαιδευτικά Συστήματα και Συστήματα κατάρτισης, Προγράμματα εργασιακής εμπειρίας κ. ά.).
- Θέματα που αφορούν στην ανάπτυξη ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΖΩΗΣ και απαραίτητων Δεξιοτήτων για διαχείριση της Σταδιοδρομίας, της Αυτογνωσίας, της Κριτικής Πληροφόρησης κ.ά. (π.χ. καλλιέργεια δεξιοτήτων σχετικών με: διαπολιτισμική επικοινωνία, συνεργασία με ομάδα, προσωπική ανάπτυξη, επίλυση προβλημάτων, γραπτό και προφορικό λόγο, χρήση νέας τεχνολογίας, εφαρμοσμένη έρευνα, χρήση πηγών και ανθρώπινου δικτύου πληροφόρησης, κ. ά.).

Πολιτιστικά θέματα και Καλλιτεχνικοί Αγώνες

Στο πλαίσιο εφαρμογής των Πολιτιστικών Προγραμμάτων είναι δυνατόν να αναπτυχθούν δράσεις που αφορούν στους παρακάτω θεματικούς άξονες:

- Θεατρικό εργαστήριο: ανάπτυξη παραστατικών δεξιοτήτων των μαθητών, προετοιμασία παράστασης θεατρικού έργου επώνυμου συγγραφέα, δημιουργία πρωτότυπης παράστασης των μαθητών, θεατρικό αναλόγιο κ.ά.
- Μουσικό / χορευτικό εργαστήριο: συγκράτηση χορωδίας ή ομάδας χορού. Μια τέτοια δραστηριότητα, για να συνιστά πρόγραμμα, προϋποθέτει πρακτική και θεωρητική προσέγγιση του θέματος (π.χ. παραδοσιακοί χοροί μιας συγκεκριμένης περιοχής και διερεύνηση των ιστορικών, κοινωνικών, οικονομικών παραγόντων που επηρέασαν την εξέλιξη του ή αφιέρωμα στη συγκεκριμένη φορεσιά, κόσμημα κ.ά.).
- Εικαστικό εργαστήριο: πρακτική και θεωρητική προσέγγιση μιας συγκεκριμένης μορφής ή τεχνοτροπίας (π.χ. εργαστήριο κεραμικής, ψηφιδωτού, αγιογραφίας, κλπ.) ή συγκρότηση ομάδας αισθητικής παρέμβασης στον χώρο του σχολείου.

- Μαθητικός τύπος: έκδοση εφημερίδας ή περιοδικού σε έντυπη ή και ηλεκτρονική μορφή: Μια τέτοια δραστηριότητα για να συνιστά πρόγραμμα προϋποθέτει συγκεκριμένη συντακτική ομάδα μαθητών η οποία θα έχει την ευθύνη της συγκέντρωσης, επιλογής, σύνταξης και παρουσίασης της ύλης. Ένα μαθητικό έντυπο, ανάλογα με τον χαρακτήρα του, παρακολουθεί τα επίκαιρα τοπικά και παγκόσμια γεγονότα, περιλαμβάνει συνεντεύξεις, ανταποκρίσεις, παρουσιάσεις, ανακοινώσεις, κ.ά. Δεν αποτελούν πρόγραμμα τεύχη που συγκεντρώνουν τις συνθετικές εργασίες των μαθητών κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς ή παρουσιάζουν απλώς τις δραστηριότητες της σχολικής μονάδας.
- Λέσχη φωτογραφίας: γνωριμία με την τέχνη και τεχνική της φωτογραφίας, πρακτική άσκηση με αφορμή συγκεκριμένο θέμα και στόχο τον συνδυασμό θεωρίας και πράξης.
- Θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπική ιστορίας και μυθολογίας (π.χ. αρχιτεκτονική κληρονομιά μιας περιοχής, «υιοθεσία» μνημείων), κοινωνικά (π.χ. ρατσισμός, πρόσφυγες), λαογραφικά (π.χ. ήθη, παραδόσεις, παιχνίδια), κ.ά.
- Άλλο καινοτόμα πολιτιστικά προγράμματα.

Παρακαλούμε τις τοπικές Διευθύνσεις εκπαίδευσης να προωθήσουν άμεσα την εγκύκλιο αυτή σε όλα τα σχολεία της περιοχής τους και να λάβουν ενυπόγραφα γνώση όλοι οι εκπαιδευτικοί.

Μετά τη δημιουργία της Διεύθυνσης Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων (Σ.Ε.Π.Ε.Δ.), εγκύκλιος περιλαμβάνει οδηγίες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση όλων των προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων. Αποτελεί ουσιαστικά την επιτομή για όλα τα προγράμματα των σχολικών δραστηριοτήτων.

Υ.Α. Γ7/89821/03-09-2004

ΘΕΜΑ: Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Με το ξεκίνημα της νέας σχολικής χρονιάς το Γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας σας εύχεται καλή χρονιά και σας ενημερώνει ότι θα είναι στη διάθεσή σας για ουσιαστική συνεργασία και υποστήριξη στα θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.). Οι εκπαιδευτικοί-συνεργάτες, με τους οποίους θα μπορείτε να επικοινωνείτε είναι: Σωτηράκου Μαρία, Κούκλης Ευάγγελος, Σμπαρούνης Θεμιστοκλής, Τασσόγλου Μαρία.

Για τον καλύτερο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) στα σχολεία θέτουμε υπόψη σας τα εξής:

A. ΙΣΧΥΟΝ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Για το σχεδιασμό και την υλοποίηση Προγραμμάτων Π.Ε. στην Α/θμια Εκπ/ση ισχύουν: ο Νόμος 1946/91 και η Γ1/377/865/18-9-92 Υπουργική Απόφαση
2. Για τον αντίστοιχο σχεδιασμό και την υλοποίηση Προγραμμάτων Π.Ε. στην Β/θμια Εκπ/ση ισχύουν: ο Νόμος 1892/1990 και η Υπουργική Απόφαση Γ2/4867/28-8-1992
3. Σε ό,τι αφορά τη συνεργασία των Υπευθύνων Π.Ε. και των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης (ΚΠΕ) με τις σχολικές μονάδες, καθώς και τη συνεργασία μεταξύ τους, ισχύει η Υπουργική Απόφαση 57905/4-6-2002-09-10 περί ρύθμισης θεμάτων στελέχωσης και λειτουργίας των ΚΠΕ, περί των καθηκόντων των απασχολούμενων σε αυτά και των αντιστοίχων θεμάτων και καθηκόντων των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης των τοπικών Δ/σεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης. Επίσης ισχύει για τα θέματα αυτά η τροποποίηση της ανωτέρω υπουργικής απόφασης 87094/Γ7/30-8-2004
4. Σε ό,τι αφορά τα οργανωτικά θέματα υπηρεσιών και σχολικών μονάδων ισχύει ο Ν. 2986 /2002 (Φ.Ε.Κ. 24 τ. Α'/13-2-02)
5. Σε ό,τι αφορά τις συνεργασίες με Ανώτατα & Ερευνητικά Επιστημονικά Ιδρύματα και άλλους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς ισχύει η Υ.Α. 47587/Γ7 (Φ.Ε.Κ. 693/3-6-03)

B. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Π.Ε.

Με βάση το παραπάνω θεσμικό πλαίσιο οι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να υλοποιήσουν πρόγραμμα Π.Ε., αφού συγκροτήσουν την εθελοντική περιβαλλοντική ομάδα (κανονικό σχολικό τμήμα ή ομάδα από μαθητές διαφορετικών τμημάτων), επιλέγουν σε συνεργασία με τους μαθητές το θέμα του προγράμματος. Στη συνέχεια

προχωρούν στο σχεδιασμό του προγράμματος που περιλαμβάνει τον τίτλο, τα υποθέματα, τους στόχους, το περιεχόμενο, τη μεθοδολογία, το χρονοδιάγραμμα ανάπτυξης, τις συνεργασίες, τις θεματικές περιοχές των γνωστικών αντικειμένων με τις οποίες μπορεί να συνδεθεί το περιβαλλοντικό πρόγραμμα, το ημερολόγιο προγραμματισμού δραστηριοτήτων, τα ονοματεπώνυμα των εκπαιδευτικών και των μαθητών που θα συμμετέχουν, καθώς και τις ανάγκες για οικονομική υποστήριξη (αναλώσιμα και άλλα υλικά του προγράμματος, μετακινήσεις, έκδοση και τελική εκδήλωση παρουσίασης του προγράμματος).

Το σχέδιο αυτό πρέπει να εγκριθεί από το Διευθυντή και το σύλλογο διδασκόντων της σχολικής μονάδας και να υποβληθεί στον Υπεύθυνο Π.Ε. της τοπικής Διεύθυνσης, προκειμένου αυτός να εισηγηθεί την έγκρισή του και τη χρηματοδότησή του (με βάση τις πραγματικές ανάγκες καθενός από τα προγράμματα) από την Επιτροπή σχολικών δραστηριοτήτων της Διεύθυνσης.

Η υποβολή των σχεδίων προγραμμάτων στην τοπική Διεύθυνση πρέπει να γίνει μέχρι τις 31 Οκτωβρίου. Κατ' εξαίρεση προγράμματα που εντάσσονται σε θεματικά δίκτυα διετούς ή τριετούς διάρκειας ή σε διεθνείς συνεργασίες η υποβολή των σχεδίων μπορεί να γίνει μέχρι και τις 16 Δεκεμβρίου.

Δεν θεωρούνται ως αυτοτελή προγράμματα Π.Ε. ούτε χρηματοδοτούνται ως τέτοια οι τριήμερες περιβαλλοντικές εκδρομές, οι επισκέψεις στα Κέντρα Π.Ε., οι ημέρες τοπικών δράσεων, όπως καθαρισμών παραλιών, δενδροφυτεύσεων κ.λπ.

Όλες αυτές οι χρήσιμες απλές δραστηριότητες μπορούν να χρηματοδοτηθούν, μόνο αν αποτελούν μικρό τμήμα ενός κανονικού πολύμηνου προγράμματος Π.Ε..

Τα προγράμματα στην Α/θμια Εκπ/ση υλοποιούνται εντός και εκτός του Ωρολογίου προγράμματος, ενώ στη Β/θμια υλοποιούνται εκτός αυτού.

Ο Υπεύθυνος Π.Ε. της τοπικής Διεύθυνσης και ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας έχουν την ευθύνη του ελέγχου της υλοποίησης του εγκεκριμένου από την επιτροπή σχολικών δραστηριοτήτων προγράμματος. Αν το πρόγραμμα δεν υλοποιηθεί σύμφωνα με το σχέδιο που υποβλήθηκε, η επιχορήγηση και οι υπερωρίες δεν καταβάλλονται, ενώ αν έχουν ήδη καταβληθεί επιστρέφονται.

Πρόγραμμα Π.Ε. μπορεί να υλοποιηθεί σύμφωνα με τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις και διαδικασίες στα πλαίσια οποιουδήποτε προγράμματος εγκεκριμένης συνεργασίας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. με άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς, που μπορούν με τα δικά τους μέσα να στηρίξουν το έργο των εκπαιδευτικών των σχολείων, καθώς επίσης και στα πλαίσια υλοποίησης προγραμμάτων διεθνών συνεργασιών.

Γ. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕ

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. για να στηρίξει το έργο των εκπαιδευτικών στο σχολείο έχει θεσμοθετήσει θέση Υπευθύνου Π.Ε. σε κάθε τοπική Διεύθυνση και έχει ιδρύσει 34 Κέντρα Π.Ε. σε όλη τη χώρα. Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. παρακολουθούν, υποστηρίζουν και αξιολογούν τα προγράμματα Π.Ε. των σχολικών μονάδων της Διεύθυνσής τους. Ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς και τους Διευθυντές για τις δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, τους βοηθούν στο σχεδιασμό, επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες, οργανώνουν συναντήσεις ομάδων εκπαιδευτικών, καθώς και εκδήλωση παρουσιάσεως εργασιών των σχολείων της Διεύθυνσης στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Επίσης ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς για τις δυνατότητες συνεργασιών με τα Κ.Π.Ε. της περιφερειακής Διεύθυνσης, στην οποία ανήκουν, όπως και για τις δυνατότητες παρακολούθησης εκπαιδευτικού προγράμματος σε άλλα Κ.Π.Ε.. Σημειώνουμε ότι μια σχολική περιβαλλοντική ομάδα μπορεί να επισκεφθεί ένα (1) αστικό και ένα (1) περιφερειακό Κ.Π.Ε. και ότι ο Υπεύθυνος της Διεύθυνσης πρέπει να φροντίσει για την τήρηση αυτού του όρου.

Τα Κ.Π.Ε. παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα μιας (1) έως τεσσάρων (4) ημερών σε μαθητικές ομάδες, οργανώνουν επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς, παράγουν εκπαιδευτικό υλικό, αναπτύσσουν θεματικά δίκτυα σχολείων, τοπικές και διεθνείς συνεργασίες. Η συμμετοχή των περιβαλλοντικών ομάδων και των εκπαιδευτικών των σχολείων στα προγράμματά τους γίνεται σε συνεργασία με τους Υπευθύνους Π.Ε. των Διευθύνσεων.

Για διευκόλυνσή σας επισυνάπτουμε κατάλογο με τις διευθύνσεις και τα τηλέφωνα επικοινωνίας των Κ.Π.Ε. όλης της χώρας.

Σας θυμίζουμε επίσης ότι συνεχίζεται η λειτουργία τοπικών περιφερειακών και εθνικών θεματικών δικτύων Π.Ε.. Η συμμετοχή των περιβαλλοντικών ομάδων σε θεματικά δίκτυα έχει ως πλεονεκτήματα την επικοινωνία με άλλες περιβαλλοντικές ομάδες, την οργανωμένη επιστημονική και παιδαγωγική στήριξη, την αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού του δικτύου.

Δ. ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικά σημαντικά ζητήματα, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν θέματα σχολικών προγραμμάτων Π.Ε.:

- Δομή και λειτουργία χερσαίων και υδατικών οικοσυστημάτων
- Βιοποικιλότητα - απειλούμενα είδη – προστατευόμενες περιοχές

- Δάση– Αποδάσωση (πυρκαγιές-πρόληψη-αντιμετώπιση-αποκατάσταση, αλλαγές χρήσης γης, υπερεκμετάλλευση κ.ά.)
- Αστικό και περιαστικό πράσινο
- Ερημοποίηση
- Διαχείριση υδατικών πόρων (ποτάμια, λίμνες, ρέματα, υπόγεια νερά, κατανάλωση νερού στο σπίτι, στη γεωργία, στη βιομηχανία κ.ά.)
- Διαχείριση παράκτιων περιοχών
- Ρύπανση των υδάτων (οικιστικά λύματα, βιομηχανικά απόβλητα, φυτοφάρμακα-λιπάσματα, θαλάσσιες μεταφορές-πετρελαιοκηλίδες, σταθμοί βιολογικού καθαρισμού κ.ά.)
- Ρύπανση του αέρα (το αυτοκίνητο, το κυκλοφοριακό, οι βιομηχανίες, οι καυστήρες των καλοριφέρ κ.ά.)
- Τρύπα του όζοντος
- Εξοικονόμηση ενέργειας (χρήση ηλιακής και αιολικής ενέργειας, νέες τεχνολογίες, χρήση μέσων μαζικής μεταφοράς κ.ά.)
- Κίνδυνοι από τη χρήση πυρηνικής ενέργειας
- Διαχείριση των απορριμμάτων και ανακύκλωση υλικών (χώροι υγειονομικής ταφής, επαναχρησιμοποίηση άχρηστων υλικών, ανακύκλωση χαρτιού, γυαλιού, αλουμινίου, οργανικά λιπάσματα κ.ά.)
- Εντατικές μορφές εκμετάλλευσης φυσικών πόρων (υπερβόσκηση, υπεραλίευση, υπεράντληση υδάτων κ.ά.)
- Εναλλακτικός και οικολογικός τουρισμός, φυσική ζωή, υιοθεσίες περιοχών
- Περιβάλλον σχολικών και εσωτερικών χώρων (σχολικός κήπος, συστήματα εξαερισμού κ.ά.)
- Φυσικές καταστροφές
- Περιβάλλον, πόλεμος και ειρήνη
- Περιβάλλον και πολιτισμός
- Περιβάλλον και υγεία
- Περιβάλλον και θρησκεία

Σε ό,τι αφορά την επεξεργασία των θεμάτων υπενθυμίζουμε τις βασικές αρχές που εφαρμόζονται στην Π.Ε., οι οποίες είναι η διεπιστημονική θεώρηση, η βιωματική προσέγγιση, το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, η ομαδική εργασία, η ανάπτυξη δημοκρατικού διαλόγου και η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Με την Π.Ε. επιδιώκουμε να βοηθήσουμε τους μαθητές να αποκτήσουν το γνωστικό υπόβαθρο και τον αξιακό προσανατολισμό που απαιτούνται, ώστε να έχουν θετικές στάσεις και

συμμετοχικές συμπεριφορές για την προστασία της οικολογικής ισορροπίας, της βιωσιμότητας της ανάπτυξης και της ποιότητας της ζωής.

Με την ευκαιρία της επικοινωνίας μας αυτής σας υπενθυμίζουμε ότι στην Κεντρική Υπηρεσία του ΥΠ.Ε.Π.Θ. λειτουργεί η **«Διεύθυνση Συμβουλευτικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων» (Σ.Ε.Π.Ε.Δ.)**, στην οποία υπάγεται το Γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Παρακαλούμε τις τοπικές Διευθύνσεις εκπαίδευσης να προωθήσουν αμέσως την εγκύκλιο αυτή σε όλα τα σχολεία της περιοχής τους και να λάβουν ενυπόγραφα γνώση όλοι οι εκπαιδευτικοί με ευθύνη του Διευθυντή.

Υ.Α Γ7/105087/05-10-2005

**ΘΕΜΑ: Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων:
Αγωγής Σταδιοδρομίας, Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας
και Πολιτιστικών θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων**

Με το ξεκίνημα της νέας σχολικής χρονιάς και για τον καλύτερο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας (Σ.Ε.Π.), Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.), Αγωγής Υγείας (Α.Υ.) και Πολιτιστικών Θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων στα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα:

Α. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Αγωγή Σταδιοδρομίας

Η Αγωγή Σταδιοδρομίας ορίστηκε ως διακριτή κατηγορία Σχολικών Δραστηριοτήτων με την Υπουργική Απόφαση Γ2/455/7-2-00 /Φ.Ε.Κ. 161 τ. Β' /16-2-2000, η οποία συμπληρώνει τη βασική Υπουργική Απόφαση Γ2/4867/28-8-92, όπου για πρώτη φορά ορίζεται ο θεσμός, οι κατηγορίες, το περιεχόμενο και ο τρόπος υλοποίησης των Σχολικών Δραστηριοτήτων.

Το πλαίσιο ανάπτυξης της Αγωγής Υγείας και της Περιβαλλοντικής Αγωγής

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ., συμβαδίζοντας και με τους στόχους των Ηνωμένων Εθνών και των UNESCO-UNEP, διαμόρφωσε εκπαιδευτικές δράσεις για την δεκαετία 2005-2014, οι οποίες στοχεύουν στο να καλλιεργήσουν στους μαθητές μας στάσεις που χαρακτηρίζουν τον ενεργό πολίτη και ταυτόχρονα προωθούν το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, μέσω της από κοινού υλοποίησης δράσεων με κοινωνικούς φορείς.

Τα έτη 2005-2014 αποκτούν θεματικό περιεχόμενο στο πλαίσιο της **Εκπαίδευσης για την Αειφορία** και διευρύνονται οι θεματικές περιοχές των προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων, με έμφαση στην ολιστική και διεπιστημονική προσέγγιση των γνωστικών πεδίων.

Στο πλαίσιο αυτό, η σχολική χρονιά που διανύουμε χαρακτηρίζεται ως **Έτος για το Νερό με τίτλο Γη, Γαλάζιος Πλανήτης**. Οι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που θα ασχοληθούν με τα σχολικά προγράμματα Αγωγής Υγείας και Περιβαλλοντικής Αγωγής, είτε στο πλαίσιο του αναλυτικού και ωρολογίου προγράμματος είτε έξω από αυτό, ενθαρρύνονται να εργαστούν συνθετικά πάνω σε γνωστικές περιοχές σχετικές με το αντίστοιχο Θεματικό Έτος και να καταλήγουν σε προτεινόμενες πρωτοβουλίες και δράσεις της μαθητικής κοινότητας, της τοπικής κοινωνίας ή της πολιτείας.

Σας υπενθυμίζουμε ότι για την υλοποίηση προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Αγωγής Υγείας ισχύουν :

α. Για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

1. Για το σχεδιασμό και την υλοποίηση Προγραμμάτων Π.Ε. στην Α/θμια Εκπ/ση ισχύουν: ο Νόμος 1946/91 και η Υ.Α. Γ1/377/865/18-9-92 καθώς και η Φ.12.1/545/85812/Γ1 ΥΑ της 31.08.2005
2. Για τον αντίστοιχο σχεδιασμό και την υλοποίηση Προγραμμάτων Π.Ε. στην Β/θμια Εκπ/ση ισχύουν: ο Νόμος 1892/1990 και η Υ.Α. Γ2/4867/28-8-1992
3. Σε ό,τι αφορά τη συνεργασία των Υπευθύνων Π.Ε. και των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης (Κ.Π.Ε.) με τις σχολικές μονάδες, καθώς και τη συνεργασία μεταξύ τους, ισχύει η Υ.Α. 57905/Γ2/4-6-2002 περί ρύθμισης θεμάτων στελέχωσης και λειτουργίας των Κ.Π.Ε., περί των καθηκόντων των απασχολούμενων σε αυτά και των αντιστοίχων θεμάτων και καθηκόντων των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης των τοπικών Δ/νσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης. Επίσης για τα θέματα αυτά ισχύει η τροποποίηση της ανωτέρω Υ.Α. 87094/Γ7/30-8-2004
4. Σε ό,τι αφορά τα οργανωτικά θέματα υπηρεσιών και σχολικών μονάδων ισχύει ο Ν. 2986 /2002 (ΦΕΚ 24/τ. Α΄/13-2-02)
5. Σε ότι αφορά τις συνεργασίες με Ανώτατα & Ερευνητικά Επιστημονικά Ιδρύματα και άλλους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς ισχύει η Υ.Α. 47587/Γ7/16-5-03 (ΦΕΚ 693/τ.Β΄/3-6-03)
6. Σε ότι αφορά σε Θεματικά Δίκτυα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ισχύει η Υ.Α. 66272/Γ7/04-07-05

β. Για την Αγωγή Υγείας

1. Η Υπουργική απόφαση Γ1/377/865/ΦΕΚ577/18-9-92 με θέμα: «Ένταξη της Αγωγής Υγείας της πρωτοβάθμιας εκπ/σης στις σχολικές δραστηριότητες»
2. Το Π.Δ.35/ΦΕΚ 11 τ.Α/4-2- 91 με θέμα: «Η Αγωγή Υγείας στα προαιρετικά μαθήματα»
3. Η Υ.Α. Γ2 / 4867 / 28-8- 92/ΦΕΚ 629τ.Β/ 23-10- 92
4. Η Υ.Α. Γ2 / 7668 /18-12-97/ΦΕΚ 1153 τ.Β /29-12- 97 με θέμα: «Η Αγωγή του καταναλωτή στις σχολικές δραστηριότητες»
5. Η Υ.Α. Φ 484 /62 /Γ2 /4877 /ΦΕΚ 797 τ. Β /20-12- 92 με θέμα: «Ανάθεση διδασκαλίας- Ωριαία αντιμισθία –Συμπλήρωση υποχρεωτικού ωραρίου»
6. Οι Υ.Α. Γ2 / 8976 /29-11- 95 και Γ2 /4867 /28-8- 92

7. Η Φ.12.1/545/85812/Γ1 ΥΑ της 31.08.2005

Όλες οι παραπάνω εγκύκλιοι, νόμοι κ.α. μπορούν να αναζητηθούν με την συνεργασία των υπεύθυνων Α.Υ. και Π.Ε. στην οικεία Διεύθυνση Εκπαίδευσης.

γ. Πολιτιστικά θέματα και Καλλιτεχνικοί Αγώνες

1. Η Υπουργική Απόφαση Γ7/69259/10-7-03 και η τροποποιητική της Υ.Α. Γ7/91483/1-9-2003 (ΦΕΚ 1321 / 16-9-2003/τ.Β'), με την οποία θεσπίστηκε ο θεσμός των Υπευθύνων Πολιτιστικών Θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων, με σκοπό την προώθηση των Πολιτιστικών Θεμάτων και την ενίσχυση των Καλλιτεχνικών Αγώνων.
2. Η παράγραφος 10 του άρθρου 14του Νόμου 2817/2000 (ΦΕΚ 78/τ.Α'), που αφορά στους Πανελλήνιους Μαθητικούς Καλλιτεχνικούς Αγώνες.
3. Η παράγραφος 10 του άρθρου 14του Νόμου 2817/2000 (ΦΕΚ 78/τ.Α'), που αφορά στους Πανελλήνιους Μαθητικούς Καλλιτεχνικούς Αγώνες.
4. Η Υπουργική Απόφαση Φ.12.1/545/85812/Γ1/31.08.2005
5. Η υπ. αριθ. 105312/ Γ7/28-9-2004 εγκύκλιος που αφορά στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των Πολιτιστικών Προγραμμάτων.

Β. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Με βάση το παραπάνω θεσμικό πλαίσιο, οι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να υλοποιήσουν προγράμματα Σχολικών δραστηριοτήτων, αφού συγκροτήσουν την εθελοντική μαθητική ομάδα (κανονικό σχολικό τμήμα ή ομάδα από μαθητές διαφορετικών τμημάτων), επιλέγουν σε συνεργασία με τους μαθητές το θέμα του προγράμματος. Στη συνέχεια προχωρούν στο σχεδιασμό του προγράμματος που περιλαμβάνει τον τίτλο, τα υποθέματα, τους στόχους, το περιεχόμενο, τη μεθοδολογία, το χρονοδιάγραμμα ανάπτυξης, τις συνεργασίες, τα πεδία σύνδεσης με τα αναλυτικά προγράμματα, το ημερολόγιο προγραμματισμού δραστηριοτήτων, τα ονοματεπώνυμα των εκπαιδευτικών και των μαθητών που θα συμμετέχουν καθώς και τις ανάγκες για οικονομική υποστήριξη (αναλώσιμα και άλλα υλικά του προγράμματος, μετακινήσεις, έκδοση και τελική εκδήλωση παρουσίασης του προγράμματος). Η διάρκεια ενός προγράμματος σχολικών δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας, Πολιτιστικών Θεμάτων και Πανελληνίων Μαθητικών Καλλιτεχνικών Αγώνων μπορεί να είναι **από δυο (2) έως έξι (6) μήνες**. Η διάρκεια ενός προγράμματος σχολικών δραστηριοτήτων Αγωγής Σταδιοδρομίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη των **πέντε (5) μηνών**.

Το σχέδιο αυτό θα πρέπει να εγκριθεί από τον Διευθυντή και το σύλλογο διδασκόντων της σχολικής μονάδας και να υποβληθεί **στους αντίστοιχους Υπεύθυνους της τοπικής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης**, προκειμένου αυτοί να εισηγηθούν για την έγκρισή του και τη χρηματοδότησή του (με βάση τις πραγματικές ανάγκες καθενός από τα προγράμματα) από την Επιτροπή σχολικών δραστηριοτήτων της Διεύθυνσης.

Οι δαπάνες της πραγματοποίησης - διάχυσης των προγραμμάτων αυτών βαρύνουν τις πιστώσεις του ΚΑΕ 5274. Για την εκκαθάριση των αντίστοιχων παραστατικών την ευθύνη έχουν οι οικονομικές υπηρεσίες της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης. Το συνολικό ποσό της χρηματοδότησης των προγραμμάτων θα κατανέμεται ποσοστιαία (%) στις 4 κατηγορίες σχολικών δραστηριοτήτων, ανάλογα με τον αριθμό προγραμμάτων της κάθε κατηγορίας.

Η υποβολή των σχεδίων προγραμμάτων στην τοπική Διεύθυνση Εκπαίδευσης πρέπει να γίνει **μέχρι τις 31 Οκτωβρίου 2005**. Κατ' εξαίρεση για τα προγράμματα που εντάσσονται σε θεματικά δίκτυα διετούς ή τριετούς διάρκειας ή σε διεθνείς συνεργασίες, η υποβολή των σχεδίων μπορεί να γίνει μέχρι και τις 16 Δεκεμβρίου.

Κάθε εκπαιδευτικός και κάθε μαθητής μπορούν να συμμετέχουν μέχρι και σε δύο (2) προγράμματα.

Τα προγράμματα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση υλοποιούνται βάσει της Φ.12.1/545/85812/Γ1 Υ.Α. της 31.08.2005.

Οι Υπεύθυνοι των σχολικών δραστηριοτήτων της τοπικής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης και ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας έχουν την ευθύνη του ελέγχου της υλοποίησης του εγκεκριμένου από την επιτροπή σχολικών δραστηριοτήτων προγράμματος. Αν το πρόγραμμα δεν υλοποιηθεί σύμφωνα με το σχέδιο που υποβλήθηκε, η επιχορήγηση και οι υπερωρίες δεν καταβάλλονται, ενώ αν έχουν ήδη καταβληθεί, επιστρέφονται.

Προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων μπορούν να υλοποιηθούν σύμφωνα με τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις και διαδικασίες στα πλαίσια οποιουδήποτε προγράμματος εγκεκριμένης συνεργασίας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. με άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς, δημόσιους οργανισμούς, φορείς τοπικής ή νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, Α.Ε.Ι. κα, οι οποίοι μπορούν με τα δικά τους μέσα να στηρίξουν το έργο των εκπαιδευτικών των σχολείων καθώς επίσης και στα πλαίσια υλοποίησης προγραμμάτων διεθνών συνεργασιών. Για οποιαδήποτε συνεργασία με φορείς ή φυσικά πρόσωπα μέσα στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης θα πρέπει να υπάρχει η σύμφωνη γνώμη του Διευθυντή κάθε σχολικής μονάδας, **μετά από σχετική έγκριση της αρμόδιας Διεύθυνσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ.**

Σε ό,τι αφορά στην επεξεργασία των θεμάτων, υπενθυμίζουμε τις βασικές αρχές που εφαρμόζονται στα προγράμματα των σχολικών δραστηριοτήτων, οι οποίες είναι: η διεπιστημονική θεώρηση, η βιωματική προσέγγιση, το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, η ομαδική εργασία, η ανάπτυξη δημοκρατικού διαλόγου και η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης.

Για όλες τις δραστηριότητες μπορεί να διατεθεί ένα διήμερο για την παρουσίαση των προγραμμάτων στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Οι Υπεύθυνοι παρακολουθούν, υποστηρίζουν και αξιολογούν τα υλοποιούμενα προγράμματα ευθύνης τους και μετά από σχετική άδεια από την αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠ.Ε.Π.Θ, οργανώνουν επιμορφωτικές συναντήσεις, ιδιαίτερα με εκπαιδευτικούς που δεν έχουν προηγούμενη εμπειρία στην πραγματοποίηση προγραμμάτων ή σε συνεργασία με τμήματα πανεπιστημίων, Σχολικούς συμβούλους, Κ.Π.Ε., το Π.Ι., Ο.Τ.Α., μη κυβερνητικούς φορείς κλπ.

Γ. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Αγωγή Σταδιοδρομίας

Ο θεσμός της Συμβουλευτικής- Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού εκτός από την εφαρμογή του στην τάξη στο πλαίσιο των ωρολογίων προγραμμάτων της Γ' Γυμνασίου και Α' Ενιαίου Λυκείου εφαρμόζεται και υποστηρίζεται, τόσο στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των ΚΕ.Σ.Υ.Π. και Γραφείων Σ.Ε.Π. (ΓΡΑ.Σ.Ε.Π.) της χώρας, όσο και με την εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας στο πλαίσιο των σχολικών δραστηριοτήτων.

Οι Σύμβουλοι Σ.Ε.Π. και οι Ειδικοί Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης που υπηρετούν στα ΚΕ.Σ.Υ.Π. και τα ΓΡΑ.Σ.Ε.Π. της χώρας είναι δυνατόν να ενημερώσουν, υποστηρίξουν και γενικότερα να συνεργαστούν τόσο στο στάδιο του σχεδιασμού όσο και σε αυτό της υλοποίησης προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας. Στη φάση του σχεδιασμού πρέπει να υπάρχει επίσης η δυνατότητα ενημέρωσης των ενδιαφερόμενων εκπαιδευτικών σχετικά με προηγούμενα προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας, που έχουν ήδη υλοποιηθεί, από τα σχετικά αρχεία που διατηρούν τα ΚΕΣΥΠ και να διευκολύνεται η επαφή των ενδιαφερομένων με εκπαιδευτικούς που έχουν ήδη σχετική εμπειρία υλοποίησης. Παράλληλα είναι δυνατόν, οι Σύμβουλοι των Γραφείων ΣΕΠ να ενημερώσουν το Σύλλογο Καθηγητών της σχολικής μονάδας που ανήκει το Γραφείο ΣΕΠ ή τους Συλλόγους Καθηγητών παρακείμενης/ων σχολικών μονάδων στην/ις οποία/ες ο Σύμβουλος του Γραφείου προωθεί το θεσμό του ΣΕΠ στην τάξη, σχετικά με την υλοποίηση προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας .

Οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί οι οποίοι πρόκειται να καταθέσουν προτάσεις για να υλοποιήσουν προγράμματα στο πλαίσιο της Αγωγής Σταδιοδρομίας προτείνεται να

ενημερώσουν ανάλογα το ΚΕΣΥΠ της περιοχής τους ή το ΓΡΑΣΕΠ από το οποίο μπορούν να ζητήσουν τόσο σχετική υποστήριξη αλλά και γενικότερη ενημέρωση σχετικά με το θεσμό της Συμβουλευτικής- Επαγγελματικού Προσανατολισμού και τις εφαρμογές του.

Συμπληρωματικά αναφέρεται ότι και κατά τη διάρκεια της υλοποίησης οι ομάδες (εκπαιδευτικοί- μαθητές) που υλοποιούν προγράμματα μπορούν να συνεργαστούν εκτός από τα κατά τόπους ΚΕΣΥΠ και Γραφεία ΣΕΠ της χώρας με φορείς του χώρου της εκπαίδευσης, απασχόλησης, πρόνοιας, τοπικής αυτοδιοίκησης κ.α και να πραγματοποιούν επισκέψεις, ενημερωτικές συναντήσεις, τηλεφωνικές, γραπτές και διαδικτυακές επικοινωνίες, μικρές έρευνες πεδίου, συνεντεύξεις, μικρά project, και ότι άλλο κριθεί απαραίτητο και ωφέλιμο για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος. Η παρουσίαση των υλοποιημένων προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας μπορεί να συμπεριληφθεί στις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στα πλαίσια των Ημερών Σταδιοδρομίας (σχ. Υ.Α Γ2/5088/1-10-01 με θέμα: «Οργάνωση Εκδηλώσεων με θέμα «Ημέρες Σταδιοδρομίας»στις σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης»).

Μετά την έγκριση του αριθμού των προγραμμάτων στο πλαίσιο της Αγωγής Σταδιοδρομίας ενημερώνεται από την επιτροπή και μέσω της αρμόδιας Διεύθυνσης ΔΕ το αρμόδιο ΚΕΣΥΠ το οποίο και διατηρεί Αρχείο Υλοποίησης Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας για τα σχολεία αρμοδιότητάς του. Στη συνέχεια αποστέλλει στη Δ/ση Συμβουλευτικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων, Γραφείο ΣΕΠ με κοινοποίηση προς τον Τομέα ΣΕΠ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου συμπληρωμένο τον πίνακα και αφορά καταρχήν στην καταγραφή περιγραφικών στοιχείων των προγραμμάτων που υλοποιούνται, όχι αργότερα από τις 15 Ιανουαρίου 2006.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.)

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ για να στηρίξει το έργο των εκπαιδευτικών στο σχολείο έχει θεσμοθετήσει θέση Υπευθύνου Π.Ε. σε κάθε τοπική Διεύθυνση και έχει ιδρύσει 31 Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) σε όλη τη χώρα. Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. παρακολουθούν, υποστηρίζουν και αξιολογούν τα προγράμματα Π.Ε. των σχολικών μονάδων της Διεύθυνσής τους. Ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς και τους Διευθυντές για τις δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, τους βοηθούν στο σχεδιασμό, επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες, οργανώνουν συναντήσεις ομάδων εκπαιδευτικών καθώς και εκδήλωση παρουσίασης εργασιών των σχολείων της Διεύθυνσης στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Επίσης συνεργάζονται με το Κ.Π.Ε. της περιοχής τους και ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς για τις δυνατότητες συνεργασιών με τα Κ.Π.Ε. της Περιφερειακής Διεύθυνσης στην

οποία ανήκουν, όπως και για τις δυνατότητες παρακολούθησης εκπαιδευτικού προγράμματος σε άλλα Κ.Π.Ε..

Τα Κ.Π.Ε. παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα μιας (1) έως τεσσάρων (4) ημερών σε μαθητικές ομάδες, οργανώνουν επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς, παράγουν εκπαιδευτικό υλικό, αναπτύσσουν θεματικά δίκτυα σχολείων, τοπικές και διεθνείς συνεργασίες. Η συμμετοχή των περιβαλλοντικών ομάδων και των εκπαιδευτικών των σχολείων στα προγράμματά τους γίνεται σε συνεργασία με τους Υπευθύνους Π.Ε. των Διευθύνσεων οι οποίοι οφείλουν να φροντίζουν για την ισότιμη και δίκαιη συμμετοχή όλων των σχολικών ομάδων που το επιθυμούν στις δραστηριότητες που οργανώνουν τα Κ.Π.Ε.

Σας θυμίζουμε ότι συνεχίζεται η λειτουργία τοπικών, περιφερειακών και εθνικών θεματικών δικτύων Π.Ε.. Η συμμετοχή των περιβαλλοντικών ομάδων σε θεματικά δίκτυα έχει ως πλεονεκτήματα την επικοινωνία με άλλες περιβαλλοντικές ομάδες, την οργανωμένη επιστημονική και παιδαγωγική στήριξη, την αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού του δικτύου.

Με την Π.Ε. επιδιώκουμε να βοηθήσουμε τους μαθητές να αποκτήσουν το γνωστικό υπόβαθρο και τον αξιακό προσανατολισμό που απαιτούνται ώστε να έχουν θετικές στάσεις και συμμετοχικές συμπεριφορές για την προστασία της οικολογικής ισορροπίας, της βιωσιμότητας της ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής.

Αγωγή Υγείας (Α.Υ.)

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ για να στηρίξει το έργο των εκπαιδευτικών στο σχολείο έχει θεσμοθετήσει θέση Υπευθύνου Αγωγής Υγείας σε κάθε τοπική Διεύθυνση καθώς και 15 Συμβουλευτικούς Σταθμούς Νέων. Οι Υπεύθυνοι Α.Υ. παρακολουθούν, υποστηρίζουν και αξιολογούν τα προγράμματα Α.Υ. των σχολικών μονάδων της Διεύθυνσής τους. Ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς και τους Διευθυντές για τις δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, τους βοηθούν στο σχεδιασμό, επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες, οργανώνουν συναντήσεις ομάδων εκπαιδευτικών καθώς και εκδήλωση παρουσίασης εργασιών των σχολείων της Διεύθυνσης στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων:

Έχουν δημιουργηθεί 15 Συμβουλευτικοί Σταθμοί Νέων (Σ.Σ.Ν.) στις Διευθύνσεις: Α΄ Αθήνας, Β΄ Αθήνας, Γ΄ Αθήνας, Δ΄ Αθήνας, Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής, Πειραιά, Ανατολικής Θεσσαλονίκης, Δυτικής Θεσσαλονίκης, Λάρισας, Ιωαννίνων, Αχαΐας, Ρεθύμνου Κρήτης, Ηρακλείου Κρήτης και Σάμου.

Έργο των Συμβουλευτικών Σταθμών Νέων είναι :

- η κάλυψη των ψυχοκοινωνικών αναγκών των σχολικών μονάδων

- η Συμβουλευτική Γονέων και προληπτική παρέμβαση στα πλαίσια στήριξης της οικογένειας
- η εποπτεία των δραστηριοτήτων που υλοποιούνται στα σχολεία εκ μέρους διαφόρων κοινωνικών φορέων
- η εφαρμογή προγραμμάτων προαγωγής της ψυχικής υγείας για τους μαθητές
- η ενημέρωση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών
- η ευαισθητοποίηση της ευρύτερης κοινότητας σε θέματα ψυχικής υγείας

Πολιτιστικά Θέματα και Πανελλήνιοι Μαθητικοί Καλλιτεχνικοί Αγώνες

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. για να στηρίξει το έργο των εκπαιδευτικών στο σχολείο έχει θεσμοθετήσει τη θέση του Υπευθύνου Πολιτιστικών Θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων σε κάθε τοπική Διεύθυνση. Οι Υπεύθυνοι Πολιτιστικών Θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων παρακολουθούν τα πολιτιστικά προγράμματα των σχολικών μονάδων της Διεύθυνσής τους. Ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς και τους Διευθυντές για τις δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες, συμβάλλουν στο σχεδιασμό των προγραμμάτων, εμπυχώνοντας και στηρίζοντας τους μαθητές στη διαδικασία ανακάλυψης της γνώσης μέσα από την έρευνα, την ανάλυση και τη σύνθεση των δεδομένων και της βιωματικής προσέγγισής της μέσα από τη διοργάνωση εργαστηρίων έκφρασης και δημιουργίας και οργανώνουν εκδήλωση με τη λήξη του σχολικού έτους, στην οποία παρουσιάζονται τα προγράμματα των σχολείων της Διεύθυνσης.

Παράλληλα ενημερώνουν τα σχολεία για τη διεξαγωγή των Πανελλήνιων Μαθητικών Καλλιτεχνικών Αγώνων, συμβάλλουν στην προετοιμασία των Αγώνων σε περιφερειακό και πανελλήνιο επίπεδο, αναλαμβάνουν την οργάνωση των Περιφερειακών Μαθητικών Αγώνων στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, σε περίπτωση που η Διεύθυνσή τους αναλάβει αυτό το έργο.

Δ. ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Όσον αφορά στην ενδεικτική θεματολογία των σχολικών δραστηριοτήτων, αυτή παρατίθεται αναλυτικά ανά πρόγραμμα στα Παραρτήματα Ι – ΙΙΙ.

Παρακαλούμε τις τοπικές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης να προωθήσουν άμεσα αυτή την εγκύκλιο σε όλα τα σχολεία της περιοχής τους και να λάβουν ενυπόγραφα γνώση όλοι οι εκπαιδευτικοί.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

Στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας στα Γυμνάσια, Ενιαία Λύκεια και Τ.Ε.Ε. της χώρας είναι δυνατόν να αναπτυχθούν δράσεις που αφορούν στους παρακάτω θεματικούς άξονες:

- Θέματα που αφορούν στο ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (π.χ. Επικοινωνία στους χώρους εργασίας, Λήψη αποφάσεων, Διοικητική δομή και οργάνωση Επιχειρήσεων - Οργανισμών, Εργαστηριακός εξοπλισμός, Υγιεινή - Ασφάλεια στους χώρους Εργασίας, Βελτίωση ποιότητας υπηρεσιών και προϊόντων, Οργανογράμματα επιχειρήσεων και Περιγραφές θέσεων εργασίας κ.α).
- Θέματα που αφορούν στην ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ της ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (π.χ. Βιομηχανικός Τομέας, Βιοτεχνικός Τομέας, Οικογενειακές Επιχειρήσεις, Μ.Μ.Ε., Εμπορική Κίνηση, Κοινωνικές Υπηρεσίες, Κοινωνικοοικονομική περιγραφή του πληθυσμού κ.α).
- Θέματα που αφορούν στις Εργασιακές Σχέσεις και τους Τομείς Επαγγελματιών (π.χ. Είδη εργασιακών σχέσεων, Εμφάνιση νέων μορφών απασχόλησης, Επαγγέλματα που χάνονται, Επαγγέλματα που αναπτύσσονται, Κοινωνική Ασφάλιση, Ανεργία, Κινητικότητα εργαζομένων, Συνδικαλισμός, Ισότητα ευκαιριών, Προώθηση της ισότητας των δύο φύλων, Εργασία και Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, κ.α.).
- Θέματα που αφορούν στην ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (π.χ. δικαιώματα εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Αναγνώριση Τίτλων εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προσόντων, Μετακινούμενοι πληθυσμοί, Εκπαιδευτικά Συστήματα και Συστήματα κατάρτισης, Προγράμματα εργασιακής εμπειρίας κ. α.).

Θέματα που αφορούν στην ανάπτυξη ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΖΩΗΣ και απαραίτητων Δεξιοτήτων για διαχείριση της Σταδιοδρομίας, της Αυτογνωσίας, της Κριτικής Πληροφόρησης κ.α (π.χ. καλλιέργεια δεξιοτήτων σχετικών με: διαπολιτισμική επικοινωνία, συνεργασία με ομάδα, προσωπική ανάπτυξη, επίλυση προβλημάτων, γραπτό και προφορικό λόγο, χρήση νέας τεχνολογίας, εφαρμοσμένη έρευνα, χρήση πηγών και ανθρώπινου δικτύου πληροφόρησης, κ. α)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

I. Στο πλαίσιο των συνθετικών – ενοποιημένων δράσεων της **Εκπαίδευσης για την Αειφορία** που προτείνονται, παρατίθενται στο πλαίσιο του **Θεματικού Έτους 2005** με τίτλο **Γη, Γαλάζιος Πλανήτης**, ενδεικτικά μια σειρά από θεματικούς κύκλους για το **Νερό**, με έμφαση στη διεπιστημονική προσέγγιση, οι οποίοι μπορούν να αποτελέσουν αφετηρία για τον σχεδιασμό προγράμματος σχολικών δραστηριοτήτων, λειτουργώντας ανεξάρτητα ή σε συνδυασμό μεταξύ τους:

Το νερό ως στοιχείο της φύσης

- Το Νερό απαραίτητο για τη διατήρηση της ζωής
- Το Υγρό στοιχείο ως πηγή Ενέργειας
- Επιφανειακά και Υπόγεια Ύδατα
- Υδρολογικός κύκλος
- Υδάτινα Οικοσυστήματα - ποτάμια, λιμναία, θαλάσσια κλπ
- Υγρότοποι, Χλωρίδα και Πανίδα
- Νερό και Βιοποικιλότητα
- Ρύπανση υδάτων και εδαφών

Ανθρώπινες δραστηριότητες και νερό

- Αλιεία, Καλλιέργειες, Βοσκότοποι, Άρδευση, Ευτροφισμός
- Πόσιμο νερό, Διαχείριση και Διατήρηση πόρων, Αποθέματα

Το νερό σε γεωπολιτική διάσταση

Νερό και επικοινωνία

- Υδάτινοι δρόμοι και διέξοδοι
- Πλοία και Γέφυρες, Ταξίδια, Εμπόριο

Το Νερό στην Παραγωγή και την Οικονομία

- Τεχνολογία και Νερό
- Κόστος και Αξιοποίηση

Νερό και δημόσιος χώρος

- Δημόσια έργα : υδραγωγεία, δίκτυα υδροδότησης, αποχετευτικά δίκτυα, υδραυλικά έργα, μύλοι και νερόμυλοι, εκτροπές κα
- Το Νερό και η Πόλη

Νερό και ιδιωτική ζωή

- Υδροδότηση, υγιεινή, καθαριότητα, δίκτυα, κατοικία και χρήση νερού
- Νερό, Συνήθειες και Αντικείμενα καθημερινής χρήσης

- Νερό και Διατροφή

Το Νερό ως Αναψυχή, Ψυχαγωγία, και κοινωνική συναναστροφή

- Λουτρά, ιαματικά νερά, θερμές πηγές, ενυδρεία, κήποι και πάρκα, παιχνίδια, τουρισμός

Το νερό ως σύμβολο

- Μυθολογία και λαογραφία του Νερού
- Νερό και Πνευματική Ζωή :
Ιδιότητες, τελετές, καθαρμοί εξαγνισμός, Βαπτιστήρια, αγιάσματα
- Νερό και Αφήγηση : το νερό στη λογοτεχνία
- Νερό και Χρώματα : το Νερό στην Εικαστική δημιουργία
- Μουσικές του Νερού
- Διαπολιτισμικές προσεγγίσεις του Νερού

Το Νερό ως έκθεμα :

- Μνημεία και Μουσεία για το Νερό
- Μνημεία και μουσειακά αντικείμενα που σχετίζονται με τον κύκλο και την χρήση του νερού

Το Νερό και το Ανθρώπινο Σώμα

Το Νερό ως Θεραπευτικό Μέσο

- Νερό και υγεία

Νερό και Ανθρώπινα Δικαιώματα

- Νερό και ποιότητα ζωής
- Νερό και δικαιώματα των πολιτών
- Το νερό ως σύνορο και ως γέφυρα

II. Εκτός των παραπάνω, στο πλαίσιο υλοποίησης των σχολικών δραστηριοτήτων Π.Ε. ή Α.Υ. αναφέρουμε μερικά επιπλέον σημαντικά ζητήματα, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν **θέματα σχολικών προγραμμάτων:**

A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ – ΘΕΜΑΤΑ:

Διαχείριση Φυσικών Πόρων

- Εντατικές μορφές εκμετάλλευσης φυσικών πόρων
- Δάση, Αποδάσωση, διάβρωση εδαφών
- Υδάτινοι Πόροι
- Ενέργεια :

Ανανεώσιμες πηγές

Κίνδυνοι από τη χρήση πυρηνικής ενέργειας

- Γεωργία, κτηνοτροφία, μέθοδοι, υπερεκμετάλλευση

Διατήρηση του Φυσικού Περιβάλλοντος

- Οικοσυστήματα : Δομή και λειτουργία χερσαίων και υδατικών οικοσυστημάτων
- Βιοποικιλότητα : απειλούμενα είδη – προστατευόμενες περιοχές

Υποβάθμιση του Περιβάλλοντος

- Ατμόσφαιρα - Ρύπανση του αέρα φαινόμενο θερμοκηπίου, τρύπα όζοντος
- Ρύπανση υδάτων
- Ρύπανση εδαφών
- Ραδιενεργός ρύπανση
- Απόβλητα και Διαχείριση των απορριμμάτων

Περιβαλλοντικοί Κίνδυνοι

- Κλιματικές Αλλαγές
- Φυσικές καταστροφές και ανθρώπινη παρέμβαση
- Περιβάλλον και πόλεμος

Χώρος, Οργάνωση και Χρήση

- Αστικά περιβάλλοντα : αστική ανάπτυξη, χρήσεις, αστικό και περιαστικό πράσινο, οδικά δίκτυα, ηχητική ρύπανση, περιβάλλον σχολικών και εσωτερικών χώρων
- Οικιστική ανάπτυξη, δημόσιος χώρος και περιβάλλον
- Φυσικό Περιβάλλον, σχεδιασμός του διαθέσιμου χώρου, αγροτική ανάπτυξη, τουρισμός, εναλλακτικός και οικολογικός τουρισμός, υιοθεσίες περιοχών
- Περιβάλλον και Μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικοί τόποι
- Τοπίο και κατοίκηση, υποβάθμιση του τοπίου
- Γεωλογικά μνημεία και μνημεία της φύσης

Ανθρωπογενές Περιβάλλον – Παράμετροι & Υποβάθμιση

- Περιβάλλον και Επικοινωνία:

Μονοπάτια- φυσικές διαδρομές, μεταφορές, συγκοινωνίες

- Περιβάλλον και Ιστορία :

Τοπική ιστορία, ιστορία μετακινήσεων, φυσική ιστορία, ιστορία πόλεων και αγροτικών εγκαταστάσεων

Φυσικά Στοιχεία : Μυθολογία , Λαογραφία

- Το Περιβάλλον ως πηγή έμπνευσης και πεδίο διαλόγου : Περιβάλλον και Τέχνη
- Το περιβάλλον ως έκθεμα : Μουσεία φυσικών επιστημών και τεχνολογίας, φυσικής ιστορίας, συλλογές εκθέματα, περιβαλλοντικά στοιχεία σε συλλογές / μόνιμες και περιοδικές εκθέσεις μουσειακών οργανισμών
- Το περιβάλλον ως αφήγηση: η φύση και τα περιβαλλοντικά ζητήματα στη λογοτεχνία

- Περιβάλλον, Αντιλήψεις και Ιδέες
Φύση και Θρησκεία
Περιβαλλοντική Ηθική
Δημοκρατία , περιβαλλοντικές δράσεις και περιβαλλοντική συνείδηση
Καταναλωτισμός και Περιβάλλον
- Το Περιβάλλον ως πεδίο συνάντησης των πολιτισμών – Διαπολιτισμικές Αναφορές
Ποιότητα Ζωής
 - Περιβάλλον και υγεία: άσκηση, διατροφή, βότανα, θεραπείες, φυσική ζωή, περιβαλλοντική υγιεινή

B. ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ - ΘΕΜΑΤΑ:

α. Μαθαίνω για τη ζωή

Υγεία

- Η Υγεία ως πολιτισμικό και κοινωνικό αγαθό
- Διαπολιτισμικές Προσεγγίσεις στην Υγεία και την Ασθένεια
- Εξαρτησιογόνες Ουσίες (καπνός, αλκοόλ, ναρκωτικά)
- Ασθένειες: AIDS, ηπατίτιδα Β, Μεσογειακή αναιμία, καρδιαγγειακά νοσήματα, ασθένειες στο εργασιακό περιβάλλον, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, καρκίνος
- Στοματική υγιεινή
- Ατυχήματα και Ασφάλεια
- Πρώτες Βοήθειες
- Εθελοντισμός και Υγεία : Αιμοδοσία, Προσφορά ιστών και Οργάνων

Ψυχική Υγεία

- Ανάπτυξη δεξιοτήτων για αντιμετώπιση του άγχους και του φόβου
- Αντιμετώπιση πένθους
- Αυτοεκτίμηση, Αυτοσυναίσθημα – Ανάπτυξη Δεξιοτήτων
- Συναισθηματική και Ψυχοκινητική Ανάπτυξη – Αντιμετώπιση Προβλημάτων
- Εφηβεία, συμπεριφορές και αντιλήψεις
- Διαπροσωπικές Σχέσεις

Υγεία, Ιστορία και Τέχνη

- Μυθολογία, Ιστορικές Αντιλήψεις για την υγεία, έθιμα, δοξασίες και λαογραφικά στοιχεία
- Μνημεία, Έργα και αρχαιολογικοί χώροι (π.χ. προσωποποιήσεις Υγείας, Ασκληπιεία, Αμφιαράεια κ.α.)

Υγεία και Λογοτεχνία

- Ζητήματα σωματικής / ψυχικής υγείας και ποιότητας ζωής στην μυθιστοριογραφία και την ποίηση

β. Αγωγή του Ενεργού Πολίτη

Ανθρώπινα Δικαιώματα – Δημοκρατία

- Προβλήματα Φτώχειας, Αναλφαβητισμού κα
- Δημοκρατικά δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη
- Κοινωνικός αποκλεισμός, Ισότητα ευκαιριών
- Ισότητα φύλων
- Ρατσισμός, ξενοφοβία

Ποιότητα Ζωής

- Κατοικία, Υγιεινή και Ασφάλεια
- Ποιότητα ζωής στο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον - Έκθεση σε τοξικές ουσίες
- Φυσική Ζωή, άσκηση και υγιεινός τρόπος διαβίωσης
- Διατροφικές συνήθειες και μεταλλαγμένα τρόφιμα
- Εθελοντισμός
- Πολιτική Προστασία : πρόληψη και αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων / Σεισμοί, πλημμύρες, πυρκαγιές
- Μαθαίνω για την κατανάλωση: η οικονομική, η κοινωνική και η πολιτισμική διάσταση της κατανάλωσης

Κυκλοφοριακή Αγωγή

- Οδική συμπεριφορά πεζών και οδηγών
- Οδική συμπεριφορά μαθητών : οι μαθητές ως πεζοί, οδηγοί και ως επιβάτες – διαμόρφωση κυκλοφοριακής συνείδησης
- Οδική Ασφάλεια

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ

Ως Πολιτιστικό Πρόγραμμα ορίζεται κάθε δημιουργική διαδικασία που έχει ως αντικείμενό της την ανάδειξη και προώθηση στοιχείων πολιτισμού όπως:

- σύνθεση πληθυσμού
- κοινωνική και οικονομική οργάνωση
- πεπτοιθήσεις, αντιλήψεις, ιδέες (κοινωνία, ιδεολογία, θρησκεία κ.λ.π.)
- κοινωνική συμβίωση – επικοινωνία
- γλώσσα
- ήθη, έθιμα, τελετουργίες
- επαγγέλματα, υπηρεσίες
- οικογένεια
- σχολείο
- γειτονιά
- ξενοφοβία – ρατσισμός
- σχέσεις των δύο φύλων
- αστυφιλία
- βία
- ανεργία
- τεχνολογικά επιτεύγματα
- αρχιτεκτονήματα
- καλλιτεχνικά δημιουργήματα
- αντικείμενα καθημερινής χρήσης

Στο πλαίσιο εφαρμογής των Πολιτιστικών Προγραμμάτων είναι δυνατόν να αναπτυχθούν δράσεις που αφορούν στους παρακάτω θεματικούς άξονες:

- Θεατρικό εργαστήριο: ανάπτυξη παραστατικών δεξιοτήτων των μαθητών, προετοιμασία παράστασης θεατρικού έργου επώνυμου συγγραφέα, δημιουργία πρωτότυπης παράστασης των μαθητών, θεατρικό αναλόγιο, κ.ά.
- Μουσικό / χορευτικό εργαστήριο: συγκρότηση χορωδίας ή ομάδας χορού. Μια τέτοια δραστηριότητα, για να συνιστά πρόγραμμα, προϋποθέτει πρακτική και θεωρητική προσέγγιση του θέματος (π.χ. παραδοσιακοί χοροί μιας συγκεκριμένης περιοχής και διερεύνηση των ιστορικών, κοινωνικών, οικονομικών παραγόντων που επηρεάζουν την εξέλιξη του ή αφιέρωμα στη συγκεκριμένη φορεσιά, κόσμημα, κ.ά.).

- Εικαστικό εργαστήρι: πρακτική και θεωρητική προσέγγιση μιας συγκεκριμένης μορφής ή τεχνοτροπίας (π.χ. εργαστήρι κεραμικής, ψηφιδωτού, αγιογραφίας, κ.λ.π.) ή συγκρότηση ομάδας αισθητικής παρέμβασης στο χώρο του σχολείου.
- Μαθητικός τύπος: έκδοση εφημερίδας ή περιοδικού σε έντυπη ή και ηλεκτρονική μορφή: Μια τέτοια δραστηριότητα για να συνιστά πρόγραμμα προϋποθέτει συγκεκριμένη συντακτική ομάδα μαθητών η οποία θα έχει την ευθύνη της συγκέντρωσης, επιλογής, σύνταξης και παρουσίασης της ύλης. Ένα μαθητικό έντυπο, ανάλογα με τον χαρακτήρα του, παρακολουθεί τα επίκαιρα τοπικά και παγκόσμια γεγονότα, περιλαμβάνει συνεντεύξεις, ανταποκρίσεις, παρουσιάσεις, ανακοινώσεις, κ.ά. Δεν αποτελούν πρόγραμμα τεύχη που συγκεντρώνουν τις συνθετικές εργασίες των μαθητών κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς ή παρουσιάζουν απλώς τις δραστηριότητες της σχολικής μονάδας.
- Λέσχη φωτογραφίας: γνωριμία με την τέχνη και τεχνική της φωτογραφίας, πρακτική άσκηση με αφορμή συγκεκριμένο θέμα και στόχο το συνδυασμό θεωρίας και πράξης.
- Θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπικής ιστορίας και μυθολογίας (π.χ. αρχιτεκτονική κληρονομιά μιας περιοχής, «υιοθεσία» μνημείων), κοινωνικά (π.χ. ρατσισμός, πρόσφυγες), λαογραφικά (π.χ. ήθη, παραδόσεις, παιχνίδια), κ.ά.
- Άλλα καινοτόμα πολιτιστικά προγράμματα.

Οι Πανελλήνιοι Μαθητικοί Καλλιτεχνικοί Αγώνες συνδέονται άμεσα με τα Πολιτιστικά Προγράμματα.

- Αποτελούν ένα ολοκληρωμένο, πολυδιάστατο και πολυδύναμο Πολιτιστικό Πρόγραμμα, που κινητοποιεί δημιουργικά την εκπαιδευτική κοινότητα, συνεγείροντας, παράλληλα, δυνάμεις κοινωνικές και πολιτιστικές.
- Η προετοιμασία για τη συμμετοχή στους Αγώνες Αρχαίου Δράματος – Σύγχρονου Θεάτρου, Μουσικής, Χορού, Ζωγραφικής, μεταμορφώνει το σχολείο σε καλλιτεχνικό εργαστήρι.
- Οι Πανελλήνιοι Μαθητικοί Καλλιτεχνικοί Αγώνες, στη δεκάχρονη πορεία τους, έχουν καταδείξει ότι οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν, έχουν την ευκαιρία να ζήσουν το σχολείο της χαράς, της δημιουργίας, της ελεύθερης καλλιτεχνικής έκφρασης, της επικοινωνίας, της αισθητικής απόλαυσης.

1.2. Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ο θεσμός του υπεύθυνου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης προβλεπότανε από τον νόμο **1892/90, αρθρ. 111, §13 (Φ.Ε.Κ 101 τ.Α'90)**. Ως εκ τούτου εκδόθηκαν οι σχετικές εγκύκλιοι που προσδιόριζαν τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του. Μία σειρά διευκρινιστικών εγκυκλίων καθόριζαν και τις σχέσεις του με τα Κ.Π.Ε. και τους διάφορους άλλους φορείς.

Με την εγκύκλιο η οποία εκδόθηκε τελευταία καθορίζονται επί το αυστηρότερο η προϋποθέσεις για να γίνει κάποιος υπεύθυνος Π.Ε.

Υ.Α. Γ2/3026/27.8.90

Θέμα: Καθήκοντα και αρμοδιότητες των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 111 (Φ.Ε.Κ.101.τ.Α' / 31.7.90) του Ν.1892/90.
2. Την αναγκαιότητα για τη συστηματικότερη εισαγωγή της Π.Ε. σε μεγαλύτερο αριθμό σχολείων αλλά και για τη δημιουργία αποκεντρωμένου δικτύου τοπικών πυρήνων παρώθησης της Π. Ε., με την τοποθέτηση υπευθύνων Π.Ε. σε κάθε Διεύθυνση Δευ/θμιας, Εκπαίδευσης.
3. Την με αριθμό Η/2871/30.1.90 (Φ.Ε.Κ. 296/τ.Β' /4.5.90) κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Αποφασίζουμε

Καθορίζουμε τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες των υπευθύνων της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε κάθε Δ/νοη:

1. Να παρακολουθούν τα προγράμματα Π.Ε. που εφαρμόζονται στην περιοχή της αρμοδιότητάς τους και να παρέχουν κάθε δυνατή βοήθεια, για την καλύτερη υλοποίησή τους.
2. Να παρέχουν κάθε πληροφοριακό υλικό το οποίο θα τους διατίθεται από το γραφείο Π.Ε. του Α' τμήματος της Διεύθυνσης Σπουδών Δευ/θμιας Εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ.
3. Να παροτρύνουν και να δημιουργούν, όπου είναι δυνατόν, προϋποθέσεις για την εφαρμογή όλο και περισσότερων προγραμμάτων Π.Ε.
4. Να οργανώνουν σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Δ.Ε. στην οποία εδρεύουν και τη Διεύθυνση Δ.Ε. του ΥΠ.Ε.Π.Θ., ενημερωτικές συναντήσεις σε θέματα Π.Ε. για τους καθηγητές της περιοχής της αρμοδιότητάς τους.
5. Να οργανώνουν μία φορά το μήνα συνεδρία στην οποία συμμετέχουν οι συντονιστές των προγραμμάτων Π.Ε. που εφαρμόζουν στα σχολεία της περιοχής

αρμοδιότητάς τους με σκοπό την αλληλοενημέρωση, τον προβληματισμό και την αξιολόγηση.

6. Να συνεργάζονται με τις άλλες υπηρεσίες του Νομού τους. Εκπροσώπους των διαφόρων Υπουργείων και Δημόσιας Διοίκησης γιατί η συμβολή τους θεωρείται αναγκαία για τη στήριξη των προγραμμάτων Π.Ε. αλλά και για την προώθηση της Π.Ε. σε τοπικό επίπεδο.

7. Να αποτελούν τον συνδετικό κρίκο, μεταξύ των Περιφερειών και της Διεύθυνσης Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ΥΠ.Ε.Π.Θ. για θέματα Π.Ε.

8. Να στηρίζουν το έργο των Περιβαλλοντικών Κέντρων (Κ.Π.Ε.) σε περιοχές όπου αυτά θα λειτουργούν αλλά και όπου δεν λειτουργεί Κ.Π.Ε. να δύνανται να εισηγούνται και να σχεδιάζουν την πραγματοποίηση προγραμμάτων από μαθητές διαφόρων περιοχών της Ελλάδας κατά την περίοδο των διακοπών.

9. Στα καθιερωμένα ετήσια σεμινάρια νεοδιόριστων να αναλαμβάνουν την ενημέρωση των εκπαιδευτικών σε θέματα Π.Ε.

10. Να παρακολουθούν σεμινάρια Π.Ε. που οργανώνει το ΥΠ.Ε.Π.Θ. (Διεύθυνση Σπουδών Δ. Ε. για την παραπέρα ενημέρωσή τους).

11. Όταν κληθούν σε επιμορφωτικές συναντήσεις καθηγητών Δ.Ε. σε θέματα Π.Ε. να παρουσιάζουν τις δραστηριότητες της περιοχής αρμοδιότητάς τους αλλά και να κάνουν εισηγήσεις για οποιοδήποτε θέμα σχετικό με την Π.Ε.

12. Να συντάσσουν και να αποστέλλουν εκθέσεις πεπραγμένων στο τέλος της σχολικής χρονιάς, όπου θα αναφέρουν και τις δικές τους απόψεις και παρατηρήσεις όχι μόνο για τα προγράμματα που εφαρμόστηκαν στην περιφέρειά τους, αλλά και για την προώθηση γενικότερα της Π. Ε.

13. Να συνεργάζονται με τους συντονιστές του Σ.Ε.Π.

14. Να συνεργάζονται με τους Υπευθύνους των Παιδαγωγικών τμημάτων των Πανεπιστημιακών Σχολών που εδρεύουν στην περιοχή τους σε θέματα Παιδαγωγικής Πρακτικής της Π.Ε.

Οι Υπεύθυνοι θα έχουν ως έδρα τους τη Διεύθυνση Δευ/θμιας Εκπαίδευσης του Νομού στην οποία θα αποσπώνται απαλλασσόμενοι των διδακτικών τους καθηκόντων.

Η θητεία τους θα είναι τριετής. Σε περίπτωση όμως που εκτιμηθεί με βάση τα στοιχεία που θα συγκεντρώσει η Διεύθυνση Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από τις ετήσιες εκθέσεις τους το έργο τους ως ανεπαρκές θα ανακαλείται η απόσπασή τους.

Για τους υπευθύνους Π.Ε. οι δαπάνες για την ημερήσια αποζημίωση και τα οδοιπορικά θα βαρύνουν τους προϋπολογισμούς των οικείων Νομαρχιών, όπου έχουν έδρα οι εκπαιδευτικοί αυτοί σύμφωνα με τις διατάξεις της αριθμ. Η/5451/4.9.87 (Φ.Ε.Κ. 510 τ.Β'/29.9.87) απόφασης.

Γ1/1124/17.9.93

Θέμα: Καθήκοντα και αρμοδιότητες υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Σύμφωνα με την §12 της Υπουργικής Απόφασης Γ2/3026/27.8.1990 που αναφέρεται στα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες των υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, οι υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι υποχρεωμένοι να συντάσσουν και να αποστέλλουν στη Διεύθυνση Σπουδών του ΥΠ.Ε.Π.Θ. εκθέσεις πεπραγμένων στο τέλος της σχολικής χρονιάς, υποβάλλοντας ταυτόχρονα και τυχόν προτάσεις τους για την περαιτέρω ανάπτυξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Σας υπενθυμίζουμε ότι η απόσπασή σας μπορεί να ανακληθεί, εφόσον δεν έχετε ανταποκριθεί πλήρως στο έργο σας.

Γ2/5108/27.9.93

Θέμα: Απασχόληση υπευθύνων Π.Ε. και Σ.Ε.Π.

Σε απάντηση ερωτημάτων σχετικών με την απασχόληση των εκπαιδευτικών, που έχουν οριστεί ως υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, σας πληροφορούμε ότι:

1. Ακολουθούν το ωράριο των υπηρεσιών στις οποίες έχουν αποσπασθεί.
2. Διευκολύνονται για τις επισκέψεις τους στα σχολεία και φορείς με τους οποίους είναι, αναγκαίο να αναπτύσσουν συνεργασίες στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων και καθηκόντων τους όπως αυτά έχουν καθορισθεί με σχετική Υπουργική απόφαση.
3. Κατά τις περιόδους που δε λειτουργούν τα σχολεία (διακοπές Χριστουγέννων, Πάσχα και θερινές) δεν είναι υποχρεωτικό να βρίσκονται, στη θέση τους πλην του τελευταίου δεκαημέρου του Αυγούστου.

Γ2/2619/11.5.94

Θέμα: Κάλυψη θέσεων υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Σχετικά με την κάλυψη των θέσεων των υπευθύνων Π.Ε. στις Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης των νομών, όπως προβλέπεται από σχετική διάταξη του Νόμου 1892/1990 , άρθρο 111 §13 σας πληροφορούμε τα εξής:

Η επιλογή των υπευθύνων Π.Ε. θα διενεργηθεί σύμφωνα με τους κατωτέρω όρους και προϋποθέσεις:

1. Δικαίωμα υποβολής αίτησης με συνημμένο βιογραφικό σημείωμα (και παραστατικά στοιχεία) έχουν όλοι οι εκπαιδευτικοί ανεξαρτήτου ειδικότητας που διαθέτουν τεκμηριωμένα:

α) Οκταετή τουλάχιστον προϋπηρεσία.

β) Οργανική θέση στο νομό για τον οποίο θα εκδηλώσουν ενδιαφέρον να καταλάβουν τη θέση του υπευθύνου.

γ) Επιμόρφωση στην Π.Ε.

δ) Εμπειρία από την υλοποίηση προγραμμάτων (τουλάχιστον δύο) σε σχολεία.

2. Η προβλεπόμενη για κάθε νομό θέση θα καλυφθεί από τον υποψήφιο εκείνο ανεξαρτήτου ειδικότητας, που διαθέτει τεκμηριωμένα τα περισσότερα από τα προσόντα που αναφέρονται, πιο κάτω (σε σχέση πάντα με την Π.Ε.), αφού καταρτισθεί αναλυτικός πίνακας προσόντων. Σε περίπτωση που κανένας υποψήφιος δεν πληρεί την προϋπόθεση αυτή ή δεν διαθέτει κανένα από τα προσόντα αυτά (εκτός εκείνου, του πτυχίου ξένης γλώσσας), θα επιλεγεί εκείνος που διαθέτει, τη μεγαλύτερη εμπειρία στην υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. σε σχολεία.

Τα προσόντα καταγράφονται χωρίς καμιά αξιολογική ιεράρχηση:

- α. Διδακτορικό δίπλωμα,
- β. Συγγραφική δράση,
- γ. Θητεία υπευθύνου,
- δ. Επιμορφωτική δραστηριότητα
- ε. Συμμετοχή σε ομάδες εργασίας
- στ. Συμμετοχή σε Κοινοτικά και Διεθνή προγράμματα
- ζ. Συμμετοχή σε σεμινάρια, συνέδρια στο εσωτερικό και εξωτερικό
- η. Συμμετοχή σε προγράμματα Π.Ε. εκτός σχολείου
- θ. Εκπροσώπηση του ΥΠ.Ε.Π.Θ. σε κοινοτικά και Διεθνή όργανα
- ι. Πτυχίο ξένης γλώσσας.

3. Η επιλογή θα γίνει από τα αρμόδια Π.Υ.Σ.Δ.Ε., αφού προηγουμένως ο αναλυτικός πίνακας προσόντων των υποψηφίων (μαζί με τα φωτοαντίγραφα των παραστατικών στοιχείων) υποβληθεί στη Διεύθυνση Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ., τμήμα Α, για την επιβεβαίωση των προσκομισθέντων από τους υποψηφίους παραστατικών που αφορούν τα προσόντα (δ-ι).

4. Η διαδικασία επιλογής πρέπει να έχει ολοκληρωθεί έως το τέλος Αυγούστου, οπότε λήγει και η θητεία των υπηρετούντων υπευθύνων, χωρίς να τους αποκλείεται το δικαίωμα ανανέωσης της θητείας, εφόσον επιλεγούν.

5. Οι αιτήσεις θα πρέπει να υποβληθούν στις οικείες Διευθύνσεις Εκπαίδευσης των νομών έως 25 Ιουνίου 1994.

Υπενθυμίζουμε ότι όσον αφορά τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα των υπευθύνων Π.Ε., ισχύει η αριθμ. Γ2/3026/27.8.90 Υπουργική Απόφαση.

Παρακαλούμε να ενημερώσετε το συντομότερο δυνατόν όλους τους εκπαιδευτικούς της περιοχής αρμοδιότητας σας.

Με την εγκύκλιο αυτή είναι η πρώτη φορά που βάζει προσόντα για την επιλογή των υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Τα προσόντα αυτά είναι λίγο πολύ τα ίδια και επαναλαμβάνονται και στις επόμενες εγκυκλίους.

Υ.Α. Γ1/511/13.05.94

Θέμα: Εκδήλωση ενδιαφέροντος για τη θέση του υπευθύνου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Στις 31.8.94 λήγει η θητεία της πρώτης σειράς των υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, που ορίστηκαν για μια τριετία το Σεπτέμβριο του 1991. Για την κάλυψη των θέσεων καλούνται οι ενδιαφερόμενοι, εκπαιδευτικοί να υποβάλουν μέχρι 20 Ιουνίου 1994 στη Διεύθυνση Α/θμιας Εκπαίδευσης της Νομαρχίας σχετική αίτηση και βιογραφικό σημείωμα, το οποίο θα συνοδεύεται, από τα επικαλούμενα σ' αυτό στοιχεία.

Δικαίωμα υποβολής αίτησης έχουν και οι ορισθέντες ως υπεύθυνοι την προηγούμενη τριετία.

Για τις θέσεις των υπευθύνων Π.Ε. που δεν συμπληρώνουν στις 31.8.1994 τριετία η προκήρυξη για τη νέα επιλογή θα γίνει δύο μήνες πριν τη λήξη της θητείας τους.

Η Διεύθυνση Α/θμιας Εκπαίδευσης θα διαβιβάσει τις αιτήσεις και τα λοιπά στοιχεία μέχρι 30 Ιουνίου στο Π.Υ.Σ.Π.Ε., το οποίο μέχρι 10 Ιουλίου 1994 θα προτείνει στο Νομάρχη τον εκπαιδευτικό που επέλεξε να οριστεί ως υπεύθυνος της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Με απόφαση του Νομάρχη ο εκπαιδευτικός αυτός θα αποσπασθεί στη Διεύθυνση σύμφωνα με τον Ν. 1892/90 (Φ.Ε.Κ. 101 τ.Α'/90), η ισχύς του οποίου επεκτάθηκε για την Α/θμια Εκπαίδευση με τη Φ. 16/102/Γ1/309/3.4.91 υπουργική απόφαση, που κυρώθηκε με το Ν. 1946/91 (Φ.Ε.Κ. 69 τ. Α'/91).

Με την παρούσα δίνεται η προβλεπόμενη από το Ν. 1966/91 (Φ.Ε.Κ. 147 τ. Α'/91) έγκριση στο Νομάρχη για την πραγματοποίηση της παραπάνω απόσπασης, η οποία μπορεί να ανακληθεί όταν διαπιστωθεί ότι ο εκπαιδευτικός δεν ανταποκρίνεται στα καθήκοντα του.

Ο υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης δεν ανήκει σε ανεξάρτητη υπηρεσία αλλά είναι αποσπασμένος εκπαιδευτικός στη Διεύθυνση, που καλείται να προσφέρει συγκεκριμένο έργο, η μορφή του οποίου καθορίζεται με υπουργικές αποφάσεις και εγκυκλίους της Διεύθυνσης Σπουδών Π.Ε. του ΥΠ.Ε.Π.Θ.. Πρέπει να διαθέτει υπηρεσιακή κατάρτιση να διακρίνεται για την εργατικότητα, τη γνώση των εκπαιδευτικών θεμάτων, το ζήλο για τη σχολική εργασία, την υπευθυνότητα στην άσκηση των υπηρεσιακών του καθηκόντων, την ικανότητα συνεργασίας και εφαρμογής εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τη γνώση των θεμάτων που αφορούν το περιβάλλον και την προστασία του. Πρέπει επίσης να διαθέτει γνώσεις, τη θέληση,

την ευρύτερη αναγνώριση και αποδοχή και την ικανότητα να ευαισθητοποιεί τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές, τους γονείς και μέσω αυτών τον κοινωνικό περίγυρο στα περιβαλλοντικά θέματα.

Με τη φροντίδα της Διεύθυνσης Π. Ε. θα γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για να εκδοθεί έγκαιρα η απόφαση του Νομάρχη, ώστε οι υπεύθυνοι να αναλάβουν τα καθήκοντά τους με την έναρξη του νέου σχολικού έτους. Αντίγραφο της απόφασης να σταλεί στη Διεύθυνσή μας.

Εντός του πρώτου 10ημέρου του Σεπτεμβρίου 1994 οι υπεύθυνοι των οποίων έληξε η θητεία θα κληθούν από τον προϊστάμενο της Διεύθυνσης να ενημερώσουν τον αντικαταστάτη τους και να παραδώσουν το σχετικό με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση αρχείο, συντάσσοντας πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής. Στην περίπτωση που θα έχει εκδοθεί η απόφαση του Νομάρχη, η παράδοση θα γίνει στον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης ή σε εκπρόσωπο του, που ο ίδιος θα ορίσει.

Της παρούσης να λάβουν γνώση ενυπόγραφα όλοι οι εκπαιδευτικοί της Α/θμιας Εκπαίδευσης.

Γ2/6031/06.11.01

Θέμα: Απασχόληση Υπευθύνων Σχολικών Δραστηριοτήτων, Αγωγής Υγείας και Περιβαλλοντικής

Σε απάντηση ερωτημάτων σχετικά με την απασχόληση των εκπαιδευτικών που έχουν οριστεί Υπεύθυνοι Αγωγής Υγείας, περιβαλλοντικής, κ.ά, σας ενημερώνουμε ότι ισχύει η απόφαση Γ2/1750/11.3.1998, διευκρινίζοντας ότι θα πρέπει να ενημερώνεται ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Δ. Ε. για τις προγραμματισμένες επισκέψεις κάθε Υπεύθυνου στα σχολεία για θέματα της αρμοδιότητάς του.

Όσον αφορά στις δύο ημέρες της υποχρεωτικής παρουσίας των Υπευθύνων στη Διεύθυνση τους, πρέπει να ακολουθούν το ωράριο της υπηρεσίας τους.

Υ.Α. Δ2/38302/12.04.02

Θέμα: Αποσπάσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2002-2003, σε υπηρεσίες και φορείς αρμοδιότητας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

1.

2. Οι αποσπάσεις εκπαιδευτικών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης, όπως είναι γνωστό, διέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 16 του Ν. 1566/1985, όπως έχει συμπληρωθεί μεταγενέστερα, κυρίως με το άρθρο 6, παρ. 6 του Ν. 2740/1999 και το άρθρο 9 παρ. 2 του Ν.2986/2002. Επιμέρους εξουσιοδοτικές διατάξεις που ίσχυαν στο παρελθόν, έχουν κριθεί ανενεργείς, μετά την ισχύ του Ν. 2740/1999, με εξαίρεση

τις ειδικές διατάξεις που αναφέρονται σε αποσπάσεις εκπαιδευτικών στην Προεδρία της Δημοκρατίας, στο Γραφείο του Πρωθυπουργού, στη Βουλή των Ελλήνων Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών, Υφυπουργών, Γενικών Γραμματέων, στα Γραφεία Βουλευτών και Ευρωβουλευτών, αιρετών εκπροσώπων στα υπηρεσιακά συμβούλια, των μελών του Δ.Σ. Δ.Ο.Ε., Ο.Λ.Μ.Ε., των Διδασκαλικών Συλλόγων και των Ενώσεων Ε.Λ.Μ.Ε., των εκλεγένων Νομαρχών, Δημάρχων και Προέδρων Κοινοτήτων, των αιρετών μελών Νομαρχιακών, Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων καθώς και των εκπαιδευτικών που αποσπώνται σε εκπαιδευτικές μονάδες του εξωτερικού. Ακόμη εξαιρούνται οι αποσπάσεις που αφορούν θέσεις υπευθύνων και λοιπού προσωπικού για εκτέλεση έργου σε Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό (Σ.Ε.Π.), σε Κέντρα Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥ.Π.), Πληροφορικής και Νέων Τεχνολογιών (ΠΛΗ.ΝΕ.Τ.), Εργαστηριακών Κέντρων Φυσικών Επιστημών (Ε.Κ.Φ.Ε.), **Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.)**, Αγωγής Υγείας, Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Υ.) και **Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.)**, επειδή οι αποσπάσεις αυτές πραγματοποιούνται ύστερα από ειδική διαδικασία (προκήρυξη και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών). Ωστόσο και οι αποσπάσεις αυτές, μετά τις ρυθμίσεις του άρθρου 1 του Ν.2986/2002, γίνονται ή στις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης ή στις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης αναλόγως την υπηρεσία στην οποία ανήκει κάθε μία από αυτές τις ειδικές μονάδες.

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 6, παρ. 6 του Ν. 2740/1999 προκύπτει με σαφήνεια ότι οι αποσπάσεις εκπαιδευτικών στην κεντρική υπηρεσία και στις αποκεντρωμένες και περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, γίνονται με απόφαση του Υπουργού, ύστερα από γνώμη του Κεντρικού Υπηρεσιακού Συμβουλίου Διοικητικού Προσωπικού (Κ.Υ.Σ.ΔΙ.Π.) που λειτουργεί στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου, ενώ οι αποσπάσεις σε νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου αρμοδιότητας Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, με απόφαση του Υπουργού ύστερα από γνώμη των αρμοδίων καθ' ύλην οργάνων των νομικών αυτών προσώπων. Ειδικά για τα Ν.Π.Ι.Δ. θα πρέπει να υπάρχει πλήρης αιτιολόγηση από τα αρμόδια όργανα για την αναγκαιότητα της απόσπασης.

5. Οι Διευθυντές των Διευθύνσεων ή οι Προϊστάμενοι των Γραφείων οφείλουν, αφού προβούν στον έλεγχο των αιτήσεων των εκπαιδευτικών, ως προς την ορθότητα των στοιχείων, να διατυπώσουν αιτιολογημένα την άποψη τους για τυχόν κώλυμα, ως προς την απόσπαση ή μη του εκπαιδευτικού. Οφείλουν ακόμη να ελέγχουν και να διατυπώνουν την άποψη αν ο αριθμός των εκπαιδευτικών που ζητούν απόσπαση,

για οποιαδήποτε αιτία, υπερβαίνει το 50% των εκπαιδευτικών που ανήκουν οργανικά στην οικεία σχολική μονάδα.

Με την εγκύκλιο αυτή οι Υπεύθυνοι Π.Ε. καθώς και οι αποσπασμένοι στα Κέντα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης δεν μπορούν να αποσπασθούν σε άλλες υπηρεσίες και φορείς αρμοδιότητας του ΥΠ.Ε.Π.Θ., συμπεριλαμβανομένων των αποσπάσεων σε Πανεπιστήμια, Τ.Ε.Ι. και Ι.Ε.Κ.

Υ.Α. Γ2/57905/4.6.2002

Θέμα: Ρύθμιση θεμάτων στελέχωσης και λειτουργίας των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.), καθηκόντων των απασχολούμενων σε αυτά και των αντιστοίχων θεμάτων και καθηκόντων των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) των τοπικών Δ/σεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης

Β. ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ Α/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Β/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Άρθρο 1: Αριθμός αποσπώμενων εκπαιδευτικών

1. Σε κάθε Δ/ση Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης της χώρας αποσπάται ως Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για μία τετραετία ένας εκπαιδευτικός που έχει οργανική θέση στη Δ/ση αυτή σύμφωνα με τη διαδικασία, τα κριτήρια και τα προσόντα που ορίζονται παρακάτω.
2. Στις Δ/σεις Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ανατολικής Αττικής, Πειραιά, Αχαΐας, Κυκλάδων, Δωδεκανήσου, Α΄ και Β΄ Θεσσαλονίκης είναι δυνατό να αποσπασθούν ως ανωτέρω ως Υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπ/σης σε κάθε Δ/ση δύο εκπαιδευτικοί που έχουν οργανική θέση σε αυτήν εφ' όσον τούτο προβλέπεται από την παρακάτω περιγραφόμενη προκήρυξη.
3. Οι θητείες όλων των παραπάνω θα εναρμονισθούν με τη λήξη των τετραετιών θητειών των Δ/ντών Περιφερειακών Δ/σεων είτε με περιορισμό της διάρκειας τους κατά την προκήρυξη, είτε με παράταση της διάρκειας τους με Απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας

Άρθρο 2: Προσόντα υποψηφίων

1. Τα προσόντα για την απόσπαση εκπαιδευτικού σε θέση Υπευθύνου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης τοπικών Δ/σεων Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπ/σης είναι τα εξής:

Υποψήφιοι για τις θέσεις Υπευθύνων Π.Ε. τοπικών Δ/σεων Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπ/σης μπορούν να είναι εκπαιδευτικοί Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπαίδευσης με συνολική εκπαιδευτική υπηρεσία οκτώ (8) ετών από την οποία πέντε (5) τουλάχιστον έτη έχουν ασκήσει διδακτική υπηρεσία σε σχολεία της οικείας βαθμίδας.

Οι υποψήφιοι για τις θέσεις Υπευθύνων Π.Ε. πρέπει να έχουν πτυχίο Πανεπιστημίου.

Άρθρο 3: Κριτήρια επιλογής υποψηφίων

1. Τα γενικά κριτήρια επιλογής Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης τοπικών Δ/νσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης διακρίνονται σε κριτήρια:

α. Επιστημονικής και παιδαγωγικής κατάρτισης και συγκρότησης.

- β. Υπηρεσιακής κατάστασης και διδακτικής εμπειρίας.
- γ. Άσκησης διοικητικού και καθοδηγητικού έργου.
- δ. Αξιολογικών εκθέσεων.
- ε. Συγγραφικού και ερευνητικού έργου και
- στ. συνεκτιμώμενα με τη διαδικασία της συνέντευξης.

2. Οι υπηρετούντες με θητεία σε θέσεις Υπευθύνων Π.Ε. μπορούν κατά τη διάρκεια της θητείας τους να υποβάλουν αίτηση για επιλογή σε θέσεις που προκηρύσσονται:

α. Οποτεδήποτε, αν πρόκειται για θέσεις που δεν κατέχουν.

- β. Κατά το τρίτο έτος της θητείας τους, αν επιθυμούν να επανεπιλεγούν για θέσεις που κατέχουν.

3. Κριτήρια επιλογής Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ι. Επιστημονική και παιδαγωγική κατάρτιση και συγκρότηση

α. Διδακτορικό δίπλωμα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, την Οικολογία ή τη Διαχείριση Περιβάλλοντος	Μονάδες 8
β. Άλλο διδακτορικό δίπλωμα	Μονάδες 5
γ. Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών	Μονάδες 4
δ. Δεύτερο πτυχίο Πανεπιστημίου	Μονάδες 3
ε. Δεύτερο πτυχίο ΤΕΙ	Μονάδες 2
στ. Μετεκπαίδευση δυο ετών	Μονάδες
ζ. Ετήσια επιμόρφωση (ΣΕΛΜΕ, ΣΕΛΔΕ, ΠΑΤΕΣ)	Μονάδες 1,5
η. Εξάμηνη επιμόρφωση	Μονάδες 1
θ. Τρίμηνη επιμόρφωση και επιμόρφωση ΠΕΚ	Μονάδες 0,5
ι. Επιμόρφωση στην Π.Ε. (Σεμινάρια ΑΕΙ, ΠΕΚ, ΚΠΕ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΕΚΠ/ΣΗΣ). 0,1 μονάδες για κάθε ημέρα επιμόρφωσης	Μονάδες 3
ια. Γνώση ξένων γλωσσών: επίπεδο proficiency ή αντίστοιχο	Μονάδες 2
ιβ Γνώση ξένων γλωσσών: επίπεδο Lower ή αντίστοιχο	Μονάδες 1
ιγ Πιστοποιημένη γνώση πληροφορικής και Η/Υ	Μονάδες 2

Από τα κριτήρια α', β' και γ' μοριοδοτείται μόνο το ένα εκ των τριών.

Από τα κριτήρια δ' και ε' μοριοδοτείται μόνο το ένα εκ των δύο.

Από τα κριτήρια ια' και ιβ' μοριοδοτείται μόνο το ένα εκ των δύο.

Για το κριτήριο ιγ' απαιτείται πιστοποίηση από το Επιχειρησιακό πρόγραμμα της κοινωνίας της πληροφορίας.

Μέγιστος αριθμός μορίων της κατηγορίας επιστημονικής και παιδαγωγικής κατάρτισης και συγκρότησης είναι ο αριθμός είκοσι δύο (22).

II. Υπηρεσιακή κατάσταση και διδακτική εμπειρία

α. Εκπαιδευτική Υπηρεσία πέραν της απαιτούμενης διδακτικής υπηρεσίας για την επιλογή	Μονάδες 0.5 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 8
β. Εκπαιδευτική υπηρεσία σε θέση Υπευθύνου Π.Ε. τοπικής Δ/σης	Μονάδες 0.5 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 3
γ. Υπηρεσία σε θέση Υπευθύνου Κ.Π.Ε.	Μονάδες 0.5 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 3
δ. Επιμορφωτικό έργο σε σεμινάρια Α.Ε.Ι., Π.Ε.Κ., Κ.Π.Ε.	Μονάδες 0.2 για κάθε εισήγηση και μέχρι του αριθμού 4
ε. Υλοποίηση πολύμηνων προγραμμάτων Π.Ε. σε σχολεία	Μονάδες 0,4 για κάθε πρόγραμμα και μέχρι του αριθμού 4
στ. Συμμετοχή σε τοπικά ή περιφερειακά θεματικά δίκτυα Π.Ε.	Μονάδες 0,4 για κάθε δίκτυο και μέχρι του αριθμού 2
ζ. Συμμετοχή σε εθνικά ή διεθνή θεματικά δίκτυα Π.Ε.	Μονάδες 0,6 για κάθε δίκτυο και μέχρι του αριθμού 3
η. Συμμετοχή σε διεθνή προγράμματα Π.Ε.	Μονάδες 0,8 για κάθε πρόγραμμα και μέχρι του αριθμού 4

Για την μοριοδότηση του κριτηρίου α. λαμβάνεται υπόψη το Φ.Ε.Κ. διορισμού.

Για τη μοριοδότηση των κριτηρίων β, γ, και δ λαμβάνονται υπόψη οι σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις και τα αρχεία των αντιστοίχων υπηρεσιών από τα οποία προκύπτει ο πραγματικός χρόνος υπηρεσίας.

Για τη μοριοδότηση των κριτηρίων ε, στ, ζ, η, θ απαιτούνται βεβαιώσεις των υπευθύνων φορέων ή αποδεικτικά παραστατικά στοιχεία με πιστοποιημένη γνησιότητα.

Μέγιστος αριθμός μορίων της κατηγορίας υπηρεσιακής κατάστασης και διδακτικής εμπειρίας τριάντα ένα (31).

III. Άσκηση διοικητικών καθηκόντων και καθοδηγητικού έργου

α. Άσκηση καθηκόντων Υπευθύνου Π.Ε.	Μονάδες 1 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 6
β. Άσκηση καθηκόντων Υπευθύνου Κ.Π.Ε.	Μονάδες 0,5 για κάθε έτος και μέχρι του 3
γ. Άσκηση καθηκόντων Δ/ντή Σχολικής Μονάδας	Μονάδες 0,5 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 2
δ. Άσκηση καθηκόντων Υποδ/ντή Σχολικής Μονάδας	Μονάδες 0,25 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 1
ε. Οργάνωση και συντονισμός επιμορφωτικών σεμιναρίων	Μονάδες 0,1 για κάθε ημέρα και μέχρι του αριθμού 5
στ. Οργάνωση και συντονισμός τοπικών και περιφερειακών θεματικών δικτύων Π.Ε.	Μονάδες 0,5 για κάθε δίκτυο και μέχρι του αριθμού 3
ζ. Οργάνωση και συντονισμός εθνικών και διεθνών θεματικών δικτύων Π.Ε.	Μονάδες 1 για κάθε δίκτυο και μέχρι του αριθμού 4

η. Οργάνωση και συντονισμός εθνικών προγραμμάτων Π.Ε.	Μονάδες 1 για κάθε πρόγραμμα και μέχρι του αριθμού 3
θ. Οργάνωση και συντονισμός διεθνών προγραμμάτων Π.Ε.	Μονάδες 1 για κάθε πρόγραμμα και μέχρι του αριθμού 4

Για τη μοριοδότηση των κριτηρίων ε, στ, ζ, η και θ λαμβάνονται υπόψη βεβαιώσεις υπηρεσιών του ΥΠ.Ε.Π.Θ., Νομικών Προσώπων εποπτευομένων από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. (όπως ΑΕΙ κλπ) και άλλων δημοσίων φορέων. Σε ότι αφορά τα διεθνή προγράμματα σεμινάρια και δίκτυα λαμβάνονται υπόψη βεβαιώσεις υπηρεσιών του ΥΠ.Ε.Π.Θ., της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της UNESCO και κρατικών εκπαιδευτικών φορέων των διαφόρων χωρών. Δεν λαμβάνονται υπόψη βεβαιώσεις ιδιωτικών φορέων. Μέγιστος αριθμός μορίων της κατηγορίας άσκησης διοικητικών καθηκόντων και καθοδηγητικού έργου τριάντα μία (31) μονάδες.

IV. Κριτήρια που συνάγονται από τις αξιολογικές εκθέσεις των υποψηφίων οι οποίες συντάσσονται σε 50βαθμη κλίμακα:

α. Για τους υποψηφίους που είναι εκπαιδευτικοί σχολικών μονάδων:

- I. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Δ/ντή της Σχολικής Μονάδας πέραν των 25 επί συντελεστή 1.
- II. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Σχολικού Συμβούλου ειδικότητας πέραν των 25 επί συντελεστή 1.

β. Για τους υποψηφίους που είναι εκπαιδευτικοί Κ.Π.Ε. ή αναπληρωτές Υπευθύνου Κ.Π.Ε.:

- I. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Υπευθύνου Κ.Π.Ε. πέραν των 25 επί συντελεστή 1.
- II. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Σχολικού Συμβούλου ειδικότητας πέραν των 25 επί συντελεστή 1.

γ. Για τους υποψηφίους που είναι Υπεύθυνοι Κ.Π.Ε.:

- I. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Δ/ντή της οικείας Περιφερειακής Δ/σης Εκπ/σης πέραν των 25 επί συντελεστή 1.
- II. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Σχολικού Συμβούλου ειδικότητας πέραν των 25 επί συντελεστή 1.

δ. Για τους υποψηφίους που είναι Υπεύθυνοι Π.Ε.:

- I. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Δ/ντή της οικείας Δ/σης Εκπ/σης πέραν των 25 επί συντελεστή 1.
- II. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Σχολικού Συμβούλου ειδικότητας πέραν των 25 επί συντελεστή 1.

Το γενικό σύνολο των αξιολογικών μονάδων που προκύπτουν από τις αξιολογικές εκθέσεις είναι μέχρι 50 (πενήντα).

V. Συγγραφικό και ερευνητικό έργο

α. Η συγγραφή εκπαιδευτικού υλικού Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ατομικά ή με συμμετοχή σε συγγραφική ομάδα	0,4 μονάδες για κάθε συμμετοχή σε ομάδα παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού και 1 μονάδα για κάθε προσωπική συγγραφή και μέχρι του αριθμού 4,5 για όλα τα παραπάνω
β. Οι δημοσιεύσεις άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά, περιοδικά Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και περιοδικά οικολογικού, περιβαλλοντικού ή παιδαγωγικού περιεχομένου	0,2 μονάδες για κάθε δημοσίευση και μέχρι του αριθμού 2
γ. Οι δημοσιεύσεις άρθρων σχετικών με την Περιβαλλοντικής Εκπαίδευση σε εθνικά και τοπικά ΜΜΕ	0,1 μονάδα για κάθε άρθρο και μέχρι του αριθμού 1,5
δ. Οι ανακοινώσεις και εισηγήσεις σε συνέδρια, ημερίδες, διασκέψεις, συμπόσια και εργαστήρια Π.Ε.	0,3 μονάδες για κάθε ανακοίνωση ή εισήγηση και μέχρι του αριθμού 3
ε. Συμμετοχή σε ερευνητικά περιβαλλοντικά προγράμματα	0,5 για κάθε πρόγραμμα και μέχρι του αριθμού 3

Σε ότι αφορά το κριτήριο α. ως εκπαιδευτικό υλικό αναγνωρίζεται υλικό σε έντυπη, ηλεκτρονική ή οπτικοακουστική μορφή που έχει χρησιμοποιηθεί αποδεδειγμένα στην εκπαιδευτική διαδικασία είτε ως υλικό για τον εκπαιδευτικό είτε ως υλικό για τους μαθητές. Συμπεριλαμβάνονται παραγωγές εκπαιδευτικού υλικού Επιστημονικών Ιδρυμάτων, Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Δ/σεων Εκπ/σης του ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ε.Κ., Υπηρεσιών άλλων σχετικών με το αντικείμενο Υπουργείων και Γραμματειών, εκπαιδευτικών φορέων του εξωτερικού και εκδοτικών οίκων.

Μέγιστος αριθμός μορίων της κατηγορίας συγγραφικού και ερευνητικού έργου δεκατέσσερις (14) μονάδες.

VI. Κριτήρια που συνεκτιμώνται με τη διαδικασία της συνέντευξης

- Αποτίμηση της γενικής συγκρότησης του υποψηφίου.
- Σπουδές του υποψηφίου που δεν έχουν μοριοδοτηθεί.
- Αποτίμηση της ικανότητας του υποψηφίου να επιλύει διδακτικά, διοικητικά, οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα και να προάγει τη συνεργασία με τους συναδέλφους του.
- Συνεργασίες με την τοπική κοινωνία (ΟΤΑ, γονείς κλπ).
- Συμμετοχές σε οργανωτικές ή επιστημονικές επιτροπές συνεδρίων, συμποσίων, εργαστηρίων Π.Ε..

- Συμμετοχές σε σεμινάρια, συνέδρια, ημερίδες κλπ. που δεν έχουν μοριοδοτηθεί παραπάνω.
- Συμμετοχές σε εξωσχολικά προγράμματα προστασίας περιβάλλοντος.
- Συμμετοχές σε προγράμματα άλλων καινοτομικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (π.χ. Αγωγή Υγείας, Σ.Ε.Π., Πολιτιστικά κá).
- Οργάνωση και αξιοποίηση υλικοτεχνικών υποδομών εκπαίδευσης (αίθουσες, εργαστήρια, όργανα κá).
- α Υπηρεσία σε γραφείο ΠΕ της Δ/σης Σπουδών του ΥΠ.Ε.Π.Θ..
- Συμμετοχές σε ομάδες εργασίας και επιτροπές σχεδιασμού του ΥΠ.Ε.Π.Θ. για την ανάπτυξη του θεσμού των Κ.Π.Ε.
- Συμμετοχή σε διοικητικά συμβούλια επιστημονικών και εκπαιδευτικών οργανώσεων.
- Συμμετοχή σε επιστημονικές και εκπαιδευτικές οργανώσεις (απλά μέλη).

Μέγιστος αριθμός μορίων της κατηγορίας κριτηρίων που συνεκτιμώνται με τη διαδικασία της συνέντευξης είκοσι επτά (27) μονάδες.

Συνολικός μέγιστος αριθμός μορίων όλων των κατηγοριών εκατόν εβδομήντα πέντε (175) μόρια.

Άρθρο 4: Όργανα και διαδικασία επιλογής

1. Εντός του μηνός Ιανουαρίου κάθε δεύτερου έτους εκδίδεται προκήρυξη του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που δημοσιεύεται σε δυο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών, με την οποία καλούνται οι εκπαιδευτικοί που έχουν τα νόμιμα προσόντα και επιθυμούν συμμετοχή στη διαδικασία κατάρτισης πινάκων-επιλογής Υπευθύνων Π.Ε., να υποβάλουν αίτηση στις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης όπου ανήκουν οργανικά, η οποία συνοδεύεται από τα αναγκαία δικαιολογητικά, εντός τριάντα (30) ημερών από την τελευταία δημοσίευση της προκήρυξης της οικείας Διεύθυνσης Εκπαίδευσης. Εντός επίσης των προθεσμιών της ως άνω προκήρυξης του ΥΠ.Ε.Π.Θ., οι Προϊστάμενοι των Διευθύνσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης προκηρύσσουν την κατάρτιση αξιολογικού πίνακα επιλογής Υπευθύνων Π.Ε.. Η προκήρυξη αναρτάται αυθημερόν στη Διεύθυνση και τα Γραφεία Εκπ/σης και αντίγραφο της κοινοποιείται σε όλες τις σχολικές μονάδες των οικείων Δ/σεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης. Δια της ως άνω προκηρύξεως καλούνται από τους Προϊσταμένους των Δ/σεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί να υποβάλουν αίτηση για επιλογή στην οικεία Διεύθυνση εντός τριάντα

(30) ημερών από την ανάρτηση της σχετικής προκήρυξης στη Δ/ση Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπαίδευσης.

Τα οικεία Π.Υ.Σ.Δ.Ε. και Π.Υ.Σ.Π.Ε. καταρτίζουν εντός του 1ου εξαμήνου του ίδιου έτους τους τελικούς πίνακες επιλογής της παραγράφου 2, οι οποίοι μετά την επικύρωση τους από τον οικείο Προϊστάμενο Εκπ/σης αναρτώνται στα Γραφεία των Δ/σεων Εκπ/σης και ισχύουν από την 1η Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους μέχρι την 31η Αυγούστου του μεθεπομένου έτους.

Άρθρο 5: Όργανα και διαδικασία απόσπασης

1. Τοποθετήσεις.

Οι εγγεγραμμένοι στους πίνακες επιλογής τοποθετούνται σε κενές θέσεις Υπευθύνων Π.Ε. με απόφαση του οικείου Προϊσταμένου Δ/σης Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπ/σης, ύστερα από προτάσεις των οικείων Π.Υ.Σ.Δ.Ε. και Π.Υ.Σ.Π.Ε. με βάση τη σειρά των υποψηφίων στον αξιολογικό πίνακα επιλογής.

2. Εάν με τη διαδικασία αυτή δεν συμπληρωθούν οι κενές και οι κενούμενες θέσεις Υπευθύνων Π.Ε., τότε τοποθετούνται με απόφαση του Προϊσταμένου της οικείας Δ/σης Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπ/σης ύστερα από πρόταση των οικείων Π.Υ.Σ.Π.Ε. και Π.Υ.Σ.Δ.Ε. εκπαιδευτικοί χωρίς αίτηση τους που έχουν το βαθμό Α΄ μέχρι τη λήξη του τρέχοντος σχολικού έτους

3. Η ανάληψη υπηρεσίας των τοποθετούμενων από τους αξιολογικούς πίνακες επιλογής είναι υποχρεωτική. Οι μη αναλαμβάνοντες υπηρεσία στις θέσεις που τοποθετούνται διαγράφονται από τον οικείο πίνακα επιλογής.

4. Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. των τοπικών Δ/σεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης μπορούν ακολουθώντας τις προβλεπόμενες διαδικασίες να μετατίθενται ως εκπαιδευτικοί αλλά αναλαμβάνουν υπηρεσία στη νέα μετά τη μετάθεση τους θέση μετά τη λήξη της τετραετούς θητείας τους.

5. Οι υπηρετούντες με θητεία Υπεύθυνοι Π.Ε., μετά τη λήξη της θητείας τους επανέρχονται στις οργανικές θέσεις που κατείχαν προ της τοποθετήσεώς τους και σε περίπτωση που αυτές δεν υπάρχουν πια, τοποθετούνται σε κενές θέσεις εκπαιδευτικών σχολικών μονάδων της επιλογής τους.

Άρθρο 6: Λόγοι και διαδικασία ανάκλησης της απόσπασης

1. Η απόσπαση των κατεχόντων θέσεις Υπευθύνων Π.Ε., μπορεί να ανακληθεί με απόφαση του Περιφερειακού Δ/ντή ή του οικείου Προϊσταμένου Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπ/σης κατά περίπτωση ύστερα από εισήγηση του οικείου Π.Υ.Σ.Π.Ε. ή Π.Υ.Σ.Δ.Ε..

α. Με αίτηση τους προς τον Προϊστάμενο Εκπ/σης ή τον Περιφερειακό Δ/ντή για

σοβαρούς προσωπικούς ή οικογενειακούς λόγους ή λόγους υγείας και ύστερα από γνώμη του οικείου Π.Υ.Σ.Π.Ε. ή Π.Υ.Σ.Δ.Ε..

β. Για πλημμελή άσκηση των καθηκόντων τους.

Στην περίπτωση 6 β. το οικείο Π.Υ.Σ.Π.Ε. ή Π.Υ.Σ.Δ.Ε. γνωμοδοτεί για την απαλλαγή ύστερα από ερώτημα του οικείου Περιφερειακού Δ/ντή Εκπ/σης ή του Προϊσταμένου της οικείας Δ/σης Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπ/σης και αφού τηρηθεί η διαδικασία ακρόασης του απαλλασσόμενου ενώπιον του οικείου Π.Υ.Σ.Π.Ε. ή Π.Υ.Σ.Δ.Ε..

2. Έναρξη εκπαιδευτικής άδειας για μεταπτυχιακές σπουδές ή για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος δεν είναι επιτρεπτή πριν από την απαλλαγή του εκπαιδευτικού από τα καθήκοντα του.

Άρθρο 7: Καθήκοντα των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των τοπικών Διευθύνσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης

1. Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. παρακολουθούν, υποστηρίζουν και αξιολογούν τα πολύμηνα προγράμματα Π.Ε. των Σχολικών μονάδων της περιοχής αρμοδιότητας της Δ/σής τους. Προς τούτο στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς ενημερώνουν τους ενδιαφερόμενους εκπαιδευτικούς και τους Δ/ντές σχολικών μονάδων για τις δυνατότητες υλοποίησης προγραμμάτων Π.Ε. σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις και εγκυκλίους των αρμοδίων οργάνων του ΥΠ.Ε.Π.Θ. (Δ/σεων της Κεντρικής Υπηρεσίας, Περιφερειακής Δ/σης, τοπικών Δ/σεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης, Κέντρων Π.Ε. και Συντονιστικού Οργάνου Κ.Π.Ε.).
2. Στις παραπάνω ή και σε άλλες ειδικές συναντήσεις με ομάδες εκπαιδευτικών εξηγούν τις προδιαγραφές περιεχομένου, δομής και οργάνωσης ενός σχολικού προγράμματος Π.Ε. και βοηθούν τους εκπαιδευτικούς στη σύνταξη δελτίων προγραμμάτων προς έγκριση από την επιτροπή σχολικών δραστηριοτήτων της οικείας Δ/σης. Στις συναντήσεις αυτές οι Υπεύθυνοι Π.Ε. δίνουν τις οδηγίες για τις παιδαγωγικές και οργανωτικές πτυχές των προγραμμάτων Π.Ε. και ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς για τις δυνατότητες συνεργασιών με τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) της Περιφερειακής Δ/σης στην οποία ανήκουν όπως και για τις δυνατότητες παρακολούθησης εκπαιδευτικού προγράμματος σε άλλα Κ.Π.Ε. της χώρας.
3. Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς επισκέπτονται τις σχολικές μονάδες και παρακολουθούν την πορεία των προγραμμάτων των σχολείων σε συναντήσεις με τους εκπαιδευτικούς και τις μαθητικές ομάδες δύο τουλάχιστον φορές για κάθε σχολικό πρόγραμμα. Επίσης οργανώνουν συναντήσεις ομάδων εκπαιδευτικών προκειμένου να συμβάλλουν στην επίλυση παιδαγωγικών, οργανωτικών και άλλων ζητημάτων των προγραμμάτων τους και να υποστηρίξουν την προσπάθεια

τους. Ο Υπεύθυνος Π.Ε. φροντίζει επίσης για την ορθολογική και ρεαλιστική κατανομή των χρηματοδοτήσεων των σχολικών προγραμμάτων αξιολογώντας τις πραγματικές ανάγκες υλοποίησης των.

4. Στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς διοργανώνει εκδήλωση παρουσιάσεων εργασιών · σχολικών προγραμμάτων για όλα τα σχολεία της Δ/νσης ή αντίστοιχες εκδηλώσεις για τα σχολεία κάθε Γραφείου.
5. Για την υποστήριξη της υλοποίησης των έργων των Κ.Π.Ε., που ως γνωστόν έχουν υπερτοπική εμβέλεια, απαιτείται η συνεργασία των Υπευθύνων Π.Ε., των τοπικών Δ/σεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης με τα Κ.Π.Ε.. Γι αυτό το λόγο οι Υπεύθυνοι Π.Ε. των τοπικών Δ/σεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης συνεργάζονται με τα Κέντρα στην εμβέλεια των οποίων ανήκουν ώστε να προωθηθούν με κάθε τρόπο τα εκπαιδευτικά προγράμματα των σχολείων, τα επιμορφωτικά σεμινάρια των εκπαιδευτικών, τα θεματικά δίκτυα, η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, οι τοπικές και διεθνείς συνεργασίες και η έρευνα. Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης της περιοχής εμβέλειας κάθε Κέντρου Π.Ε. συμμετέχουν στις συντονιστικές συναντήσεις εργασίας που οργανώνει το Κ.Π.Ε., προκειμένου να διαμορφωθεί ή να βελτιωθεί το πρόγραμμα συνεργασιών Κ.Π.Ε. και Υπευθύνων Π.Ε. Δ/σεων. Ο Υπεύθυνος Π.Ε. κάθε Δ/σης προωθεί τις επισκέψεις των περιβαλλοντικών ομάδων των σχολείων στα Κ.Π.Ε. φροντίζοντας να τηρείται η αρχή των ίσων ευκαιριών και επιλέγει τους εκπαιδευτικούς που θα παρακολουθήσουν τα σεμινάρια που προκηρύσσουν τα Κ.Π.Ε. στην εμβέλεια των οποίων ανήκουν τα σχολεία της Δ/σεώς του. Επίσης συνεργάζεται με τα Κ.Π.Ε. για την οργάνωση των θεματικών δικτύων και την ένταξη σε αυτά σχολικών περιβαλλοντικών ομάδων και εκπαιδευτικών. Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. υποβάλλουν προγραμματισμό συνεργασιών με τα Κ.Π.Ε. μέχρι τις 10 Οκτωβρίου στην Περιφερειακή Δ/ση, στην αρμόδια Δ/ση του ΥΠ.Ε.Π.Θ. και στο Συντονιστικό όργανο των Κ.Π.Ε.. Επίσης υποβάλλουν στα παραπάνω όργανα απολογισμό όλων των δράσεων τους μέχρι τις 10 Ιουλίου κάθε έτους.
6. Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. εργάζονται σύμφωνα με το ωράριο της Δ/σης Εκπ/σης στην οποία είναι αποσπασμένοι από την 1η Σεπτεμβρίου μέχρι τη 10η Ιουλίου κάθε σχολικού έτους, εξαιρουμένων των διακοπών Χριστουγέννων και Πάσχα και των επισήμων αργιών. Ευρίσκονται στα γραφεία της Δ/σης στην οποία υπηρετούν όλες τις ημέρες του αντιστοίχου διαστήματος κατά τις οποίες δεν διεξάγονται μαθήματα στα σχολεία (π.χ. περίοδοι εξετάσεων, εκδόσεων βαθμολογίας κλπ.). Η τοπική Δ/ση Εκπ/σης μπορεί να αναθέσει στους Υπευθύνους ΠΕ επικουρικά καθήκοντα για την υλοποίηση των εξετάσεων για την εισαγωγή μαθητών σε ΑΕΙ και ΤΕΙ. Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. ευρίσκονται κατά το ήμισυ των ημερών εργασίας του

- υπολοίπου έτους στα γραφεία της οικείας Δ/σης ώστε να επιτελούν το διοικητικό και οργανωτικό μέρος του έργου των, να επικοινωνούν με τα σχολεία, τα Κ.Π.Ε. και τις άλλες υπηρεσίες του ΥΠΕΠΘ, να δέχονται επισκέψεις εκπαιδευτικών που θέλουν την υποστήριξη τους και να προωθούν τις συνεργασίες με άλλους φορείς.
7. Τις άλλες ημέρες της εβδομαδιαίας εργασίας τους τις διαθέτουν αποκλειστικά και μόνο για την παρακολούθηση, υποστήριξη, συντονισμό και αξιολόγηση των σχολικών προγραμμάτων. Κάθε Υπεύθυνος Π.Ε. τηρεί ημερολόγιο - βιβλίο συναντήσεων και επισκέψεων, στο οποίο αναγράφει την ημερομηνία των συναντήσεων με εκπαιδευτικούς ή των επισκέψεων στα σχολεία, τη διάρκεια τους, περιγράφει συνοπτικά το σκοπό και το περιεχόμενο της συνεργασίας και αναφέρει τα ονοματεπώνυμα των εκπαιδευτικών με τους οποίους συνεργάστηκε και του Δ/ντή της σχολικής μονάδας. Το σύντομο πρακτικό κάθε επίσκεψης συνεργασίας υπογράφεται από τον Υπεύθυνο Π.Ε., τους εκπαιδευτικούς που συνεργάστηκαν και από το Δ/ντή της σχολικής μονάδας. Το βιβλίο αυτό θεωρείται κάθε τρίμηνο του σχολικού έτους από τον προϊστάμενο της οικείας Δ/σης Εκπ/σης.
8. Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. μπορούν να συμμετέχουν στις συντονιστικές ομάδες θεματικών δικτύων, στις οργανωτικές επιτροπές σεμιναρίων και συνεδρίων και να αναλαμβάνουν εισηγήσεις σχετικές με το περιεχόμενο τους. Οι συμμετοχές τους σε σεμινάρια άλλων περιοχών εκτός εκείνης της Δ/σής τους, επιτρέπονται μόνον αν πρόκειται για σεμινάρια Κ.Π.Ε. στην εμβέλεια των οποίων ανήκουν οι σχολικές μονάδες της Δ/σής τους, αν πρόκειται για σεμινάρια θεματικών δικτύων στα οποία συμμετέχουν και αν είναι προσκεκλημένοι εισηγητές.
9. Εάν ο αριθμός των σχολικών μονάδων που υπάγονται σε μια Δ/ση είναι μικρότερος του 40 ή εάν ο μέσος όρος των σχολικών προγραμμάτων Π.Ε. της τελευταίας τριετίας είναι μικρότερος των 20, τότε ο Υπεύθυνος αποσπάται μερικά μόνον στην οικεία Δ/ση για τρεις μέρες την εβδομάδα και είναι υποχρεωμένος να εργάζεται τις υπόλοιπες δύο μέρες στη σχολική μονάδα της οργανικής του θέσης. Στην περίπτωση που σε μια Δ/ση Εκπ/σης υπηρετούν δύο Υπεύθυνοι Π.Ε., η κατανομή των σχολικών μονάδων σε περιοχές ευθύνης εκάστου γίνεται επί τη βάση του αριθμού των λειτουργούντων Γραφείων Εκπ/σης με φροντίδα του Προϊσταμένου της Δ/σης.
10. Το ύψος της αποζημίωσης που λαμβάνουν οι Υπεύθυνοι ΠΕ Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης των τοπικών Δ/σεων καθορίζεται με κοινή Υπουργική Απόφαση του

Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας*.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην εφημερίδα της κυβερνήσεως.

* Η απόφαση αυτή εκδόθηκε και είναι η Γ2/

1.3. ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η ίδρυση των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.), οι στόχοι τους, καθώς και ο τρόπος στελέχωσης και λειτουργίας τους προβλέπονταν από τον νόμο **1892/90, αρθρ. 111, §13 (Φ.Ε.Κ 101 τ.Α'/90)**. Με αυτή τη βάση εκδόθηκαν Υπουργικές αποφάσεις που καθόριζαν τα προαναφερθέντα θέματα. Η ίδρυση και λειτουργία των Κ.Π.Ε. έγινε με την αρ. Γ2/1242/8.3.93 Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. 175/τ.Β'/23.5.93). Τα πρώτα προγράμματα Π.Ε. στα πλαίσια λειτουργίας των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης έγιναν στις εγκαταστάσεις Μαθητικών Εστιών του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας (Ε.Ι.Ν.) στην Κλειτορία του νομού Αχαΐας. Έτσι το Κ.Π.Ε. Κλειτορίας θεωρείται το πρώτο Π.Π.Ε. που λειτούργησε στην Ελλάδα.

Με άλλες αποφάσεις καθορίσθηκαν αργότερα τα προγράμματα που μπορούν να υλοποιούνται στα Κ.Π.Ε. καθώς και οι αρμοδιότητες των υπευθύνων των Κ.Π.Ε., των αναπληρωτών υπευθύνων καθώς και των μελών της παιδαγωγικής ομάδας που στελεχώνει τα κέντρα.

Τέλος με την Υ.Α. Γ2/72942/1.7.02 ιδρύονται δεκαπέντε (15) νέα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης φθάνοντας έτσι τον αριθμό των τριάντα τριών (33) κέντρων σε όλη την Ελλάδα.

Υ.Α. Γ2/1242/19.3.93 (Φ.Ε.Κ. 175 τ.Β'/93)

Θέμα: Ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Έχοντας υπόψη:

1. Το Νόμο 1892/90, άρθρο 111, παρ. 13 που προβλέπει την Ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.).
2. Την ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης του θεσμού της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.
3. Την ανάγκη συμμετοχής μαθητών και εκπαιδευτικών σε σχετικές πειραματικές εφαρμογές που θα υλοποιούνται στα Κ.Π.Ε.
4. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις αυτής της απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του τακτικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Ι. Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) μπορούν να λειτουργούν σε εγκαταστάσεις σχολικών κτιρίων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή σε κτίρια που διατίθενται για τις ανάγκες των σχολείων σε θέματα Π.Ε., όπως εγκαταστάσεις του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας (Ε.Ι.Ν.), δημοτικές, κοινοτικές, ιδιωτικές και άλλες με στόχο τη(ν):

-συνειδητοποίηση από τους μαθητές της ανάγκης προστασίας του περιβάλλοντος και διατήρησης σε λειτουργία των βιολογικών κύκλων και διαδικασιών σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

- περαιτέρω ανάπτυξη της Π.Ε. γενικότερα και τη στήριξη σχετικών προγραμμάτων.
- δημιουργία προϋποθέσεων για την ορθολογική διαχείριση του φυσικού, ανθρωπογενούς και φυσιο-ανθρωπογενούς οικοσυστήματος της ευρύτερης περιοχής του Κ.Π.Ε. σε σχέση με τις παραγωγικές δραστηριότητες.
- προβολή των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών στοιχείων της ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής του Κ.Π.Ε.

II. Στα Κ.Π.Ε. πραγματοποιούνται:

- σχεδιασμός τοπικών προγραμμάτων Π.Ε. που αφορούν την ευρύτερη περιοχή του Κ.Π.Ε. και υλοποιούνται σ' αυτήν με τη συμμετοχή μαθητών και εκπ/κών, διάρκειας δύο έως πέντε ημερών, ώστε να αποτελέσουν οδηγούς ανάπτυξης αντίστοιχων προγραμμάτων Π.Ε. στα σχολεία.
- σχεδιασμός δραστηριοτήτων που θα υλοποιούνται σε ημερήσια βάση με σκοπό τη μύηση στην περιβαλλοντική προβληματική και την Π.Ε. μαθητών και εκπ/κών.
- παραγωγή έντυπου και οπτικοακουστικού υλικού σχετικού με τα παραπάνω προγράμματα και δραστηριότητες.
- επιμόρφωση εκπ/κών.
- παιδαγωγική έρευνα στη διεπιστημονική προσέγγιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων μέσα από τις διαδικασίες υλοποίησης των προγραμμάτων Π.Ε.
- μελέτη και έρευνα της τοπικής περιβαλλοντικής προβληματικής, αλλά και της παιδαγωγικής της προσέγγισης σε συνεργασία με τις διάφορες χώρες του εξωτερικού και ανταλλαγή σχετικών εμπειριών.
- ανταλλαγή πληροφόρησης με αντίστοιχα κέντρα του εξωτερικού.
- ενημέρωση διάφορων κοινωνικών ομάδων της περιοχής λειτουργίας του Κ.Π.Ε. σε θέματα - προβλήματα της φυσιο-ανθρωπογενούς οικολογίας της περιοχής.
- οργάνωση και λειτουργία εκθέσεων σχετικών με τις δραστηριότητες του Κ.Π.Ε.
- συντονισμός των ποικίλων εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή του Κ.Π.Ε. στα πλαίσια των σκοπών και στόχων του.

III. Για την υλοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων:

- συγκεντρώνονται στοιχεία φυσικής, ανθρωπογενούς και φυσιο-άνθρωπογενούς οικολογίας της ευρύτερης περιοχής του Κ.Π.Ε.) ώστε να συγκροτηθεί αρχείο που θα εξυπηρετεί τις ανάγκες ερευνάς και μελέτης της περιοχής από φωτογραφίες, χάρτες, έντυπο υλικό, διαφάνειες, κασέτες video κ.λπ.
- συγκροτείται βιβλιοθήκη με βιβλία και περιοδικά οικολογικού περιεχομένου.

- εκτυπώνεται υλικό (όπως οικολογικοί χάρτες, οικολογικοί οδηγοί, φυλλάδια) που θα αναφέρονται σε διάφορες θεματικές ενότητες - παραμέτρους του περιβάλλοντος της περιοχής και σε σχέση με τις ποικίλες δραστηριότητες του Κ.Π.Ε.
- γίνεται προμήθεια εξοπλισμού έρευνας πεδίου (όπως κιάλια, πυξίδες, μαγνητόφωνα, φωτογραφικές μηχανές, βιντεοκάμερα κ.λπ.), του αναγκαίου οπτικοακουστικού και εργαστηριακού υλικού, αλλά και της αναγκαίας επίπλωσης (όπως γραφεία, ερμάρια, τραπέζια εργασίας κ.λπ.).
- καθορίζονται διερευνητικές διαδρομές (οικολογικά μονοπάτια) και οργανώνεται έρευνα πεδίου για την καταγραφή των ιδιομορφιών των προβλημάτων που παρουσιάζει το (φυσικό, ανθρωπογενές και φυσιο-ανθρωπογενές οικοσύστημα της περιοχής (με την καταγραφή, φωτογράφιση των χώρων και των στοιχείων ενδιαφέροντος, με τη διενέργεια των αναγκαίων μετρήσεων, με συλλογή στοιχείων για εργαστηριακή έρευνα - μελέτη κ.λπ.). -αναπτύσσονται οι αναγκαίες συνεργασίες με φορείς δημόσιους και ιδιωτικούς, αρμόδιους και συναρμόδιους σε θέματα περιβάλλοντος, με την τοπική αυτοδιοίκηση, τους τοπικούς συλλόγους, σωματεία και κοινωνικά ιδρύματα.

IV. Το εκπαιδευτικό έργο κάθε ιδρυμένου Κ.Π.Ε. μπορούν να στηρίζουν μέχρι πέντε (5) εκπαιδευτικοί μόνιμοι, αναπληρωτές ή ωρομίσθιοι. Οι μόνιμοι εκπαιδευτικοί θα αποσπώνται για ένα έτος στο Κ.Π.Ε. με τη δυνατότητα ανανέωσης της απόσπασής τους και θα λαμβάνουν τα μόρια των σχολείων της περιοχής, όπου λειτουργεί το Κ.Π.Ε. Οι αναπληρωτές και ωρομίσθιοι θα προσλαμβάνονται για τις ανάγκες του. Την ευθύνη για την πρόσληψη και μισθοδοσία των αναπληρωτών και ωρομισθίων θα έχουν οι Δ/ νσεις Α-Β/θμιας Εκπαίδευσης του νομού, όπου η έδρα του Κ.Π.Ε.

Οι ανωτέρω εκπαιδευτικοί θα μπορούν να απασχολούνται με υπερωριακή αποζημίωση μέχρι και δέκα (10) ωρών την εβδομάδα, εφόσον προσφέρουν έργο πέραν των υποχρεώσεων του ωραρίου τους.

Στα πλαίσια της λειτουργίας των Π.Ε.Κ. μπορεί να ανατίθεται επιπρόσθετα στα Κ.Π.Ε. σχετικό επιμορφωτικό έργο. Ένας από τους παραπάνω εκπαιδευτικούς που απασχολούνται στο Κ.Π.Ε. αναλαμβάνει τη γραμματειακή στήριξη του Κ.Π.Ε. και ένας από τους μόνιμους εκπαιδευτικούς με τη μεγαλύτερη εμπειρία σε θέματα Π.Ε., σε συνεργασία με τον υπεύθυνο Π.Ε. Β/θμιας Εκπαίδευσης του νομού, όπου ιδρύεται και λειτουργεί το Κ.Π.Ε.

V. Την εποπτεία του Κ.Π.Ε. έχουν το αρμόδιο τμήμα της, Δ/σης Σπουδών Β/θμιας Εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ. σε συνεργασία με τον προϊστάμενο της οικείας Δ/σης

Β/θμιας Εκπαίδευσης και τον υπεύθυνο Π.Ε. Β/θμιας Εκπαίδευσης του νομού στον οποίο ανήκει το Κ.Π.Ε.

VI. Η εκπαιδευτική περιοχή εκάστου Κ.Π.Ε. ορίζεται με υπουργική απόφαση. Με την ίδια απόφαση μπορεί να ορίζονται οι επιμέρους στόχοι του.

VII. Μπορούν να λειτουργούν και παραρτήματα των Κ.Π.Ε. με επιμέρους δραστηριότητες που δεν απαιτούν διανυκτέρευση και παραμονή μαθητών και εκπαιδευτικών σ' αυτά.

VIII. Για τη λειτουργία Κ.Π.Ε. και παραρτημάτων τους σε εγκαταστάσεις κτιρίων άλλων φορέων εκτός του ΥΠ.Ε.Π.Θ. μπορεί να υπογράφεται σχετική σύμβαση μεταξύ των συμβαλλομένων φορέων που αφορά τη διάρκεια της παραχώρησης για χρήση των εγκαταστάσεων, τους προσφερόμενους χώρους και τις άλλες υποχρεώσεις των συμβαλλομένων φορέων.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Υ.Α. Γ2/2352/28.4.93 (Φ.Ε.Κ. 306 τ.Α'93)

Θέμα: Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στα Κ.Π.Ε.

Ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Έχοντας υπόψη:

1. Το Ν. 1892/90, άρθρο 111, παράγ. 13 (Φ.Ε.Κ 101/τ.Α' / 1.7.90) που προβλέπει την έκδοση Υπουργικής Απόφασης με την οποία θα καθορίζονται το πλαίσιο, ο τρόπος εφαρμογής και η χρηματοδότηση Ειδικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.).

2. Την υπ. αριθμ. Γ2/1242/8.3.93 Υ. Α. (Φ.Ε.Κ. 175/τ.Β' / 19.3.93) που αφορά την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.).

3. Την ανάγκη πραγματοποίησης Ειδικών Προγραμμάτων Π.Ε. για την ανάπτυξη της Π.Ε., αποφασίζουμε:

I. Στο πλαίσιο λειτουργίας Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.), εγκρίνουμε την υλοποίηση Ειδικών Προγραμμάτων Π.Ε. στις εγκαταστάσεις Μαθητικών Εστιών του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας (Ε.Ι.Ν.) ή σε άλλους εξασφαλιζόμενους χώρους, σύμφωνα με την αριθμ. Γ2/1242/8.3.93 Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. 175/τ.Β' / 19.3.93).

Στόχοι των ειδικών αυτών προγραμμάτων είναι:

- Η συνειδητοποίηση από τους μαθητές της ανάγκης προστασίας του περιβάλλοντος και διατήρησης σε λειτουργία των βιολογικών κύκλων και διαδικασιών σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

- Η διαμόρφωση προγραμμάτων-οδηγών για την ανάπτυξη παρόμοιων προγραμμάτων Π.Ε. στα σχολεία.

- Η δημιουργία προϋποθέσεων για την ορθολογιστική διαχείριση του φυσικού, ανθρωπογενούς και φυσικό-ανθρωπογενούς οικοσυστήματος της ευρύτερης περιοχής των χώρων, όπου θα υλοποιούνται αυτά, σε σχέση με τις παραγωγικές δραστηριότητες, καθώς και η προβολή των οικείων περιβαλλοντικών και πολιτιστικών στοιχείων.

II. Για την υλοποίηση των ειδικών αυτών Προγραμμάτων:

- Οργανώνονται σχετικές δραστηριότητες για μαθητές και εκπαιδευτικούς διάρκειας τριών έως πέντε ημερών, με παράλληλη παραμονή τους στους χώρους εφαρμογής των ειδικών προγραμμάτων Π.Ε.

- Πραγματοποιούνται ειδικά, σχετικά, επιμορφωτικά προγράμματα για τους εκπαιδευτικούς.

- Πραγματοποιούνται μελέτες και έρευνες του τοπικού ή ευρύτερου γεωγραφικού περιβάλλοντος.

- Οργανώνονται παράλληλες δραστηριότητες σε παραρτήματα των Κ.Π.Ε. σύμφωνα με την αριθμ. Γ2/1242/8.3.93 Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. 175/τ. Β'/19.3.93).

- Αποσπώνται εκπαιδευτικοί που θα στηρίζουν την υλοποίηση των Ειδικών αυτών Προγραμμάτων σύμφωνα με την Γ2/12427/8.3.93 Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. 175/τ.Β'/19.3.93).

- Οργανώνεται βιβλιοθήκη με βιβλία και περιοδικά οικολογικού περιεχομένου και αρχείο που θα εξυπηρετεί τις ανάγκες υλοποίησης των ειδικών προγραμμάτων Π.Ε.

- Εκτυπώνεται το αναγκαίο υλικό (οικολογικοί χάρτες, οικολογικοί οδηγοί, φυλλάδια, κ.λ.π.).

III. Από το Σχολικό έτος 1992-93 και εξής θα πραγματοποιούνται Ειδικά Προγράμματα Π.Ε. στη Μαθητική Εστία Κλειτορίας, Καλαβρύτων Αχαΐας του Ε.Ι.Ν.

Οι δαπάνες που απαιτούνται για την οργάνωση και υλοποίηση των ειδικών προγραμμάτων Π.Ε. και αφορούν την αγορά βιβλίων, την έκδοση υλικού στήριξης των προγραμμάτων, τα αναλώσιμα είδη, την τεχνική βοήθεια επιμόρφωσης, τη διοργάνωση σχετικών εκθέσεων και εκδηλώσεων, καθώς και τη διαμονή και διατροφή μαθητών και εκπαιδευτικών, θα αντιμετωπίζονται από το Ε.Ι.Ν. το οποίο θα επιχορηγείται σχετικά από τον προϋπολογισμό της Κεντρικής Υπηρεσίας ΥΠ.Ε.Π.Θ.

IV. Μέρος της δαπάνης που απαιτείται για τη διαμονή και διατροφή των μαθητών θα καλύπτεται από τους ίδιους τους συμμετέχοντες - στα ειδικά αυτά προγράμματα Π.Ε. - μαθητές.

V. Στους μονίμους εκπαιδευτικούς που θα αποσπώνται στα Κ.Π.Ε., σύμφωνα με την αριθμό Γ2/1242/8.3.93 Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. 175/τ. Β'/19.3.93) και θα είναι υπεύθυνοι για την

υλοποίηση των Ειδικών Προγραμμάτων Π.Ε., θα καταβάλλεται υπερωριακή αποζημίωση, εφόσον προσφέρουν έργο πέραν του υποχρεωτικού τους ωραρίου.

VI. Για την ικανοποίηση των αναγκών των Ειδικών προγραμμάτων Π.Ε. μπορούν να προσλαμβάνονται αναπληρωτές και ωρομίσθιοι (καθ' όλη τη διάρκεια του έτους) αδιόριστοι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με εμπειρία στα αντικείμενα των ειδικών προγραμμάτων Π.Ε.⁽²⁾

Υ.Α. Γ2/2355/28.4.93 (Φ.Ε.Κ. 306 τ.Α'/93)

Θέμα: Θέματα που αφορούν τα Κ.Π.Ε.

Ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων

Έχοντας υπόψη:

1. Το Ν. 1892/90, άρθρο 111, παρ. 13 που προβλέπει την ίδρυση και λειτουργία των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.).
2. Την ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης του θεσμού της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.
3. Την ανάγκη συμμετοχής μαθητών και εκπαιδευτικών σε σχετικές πειραματικές εφαρμογές που θα υλοποιούνται στα Κ.Π.Ε.
4. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις αυτής της απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του τακτικού προϋπολογισμού.
5. Την αριθμ. Γ2/1242/8.3.93 Υπ. Απόφαση (Φ.Ε.Κ 175 τ.Β'/19.3.93) που αφορά την ίδρυση και λειτουργία των Κ.Π.Ε.
6. Την ανάγκη αντικατάστασης του τελευταίου εδαφίου της παραγρ. IV της παραπάνω απόφασης,

αποφασίζουμε

Αντικαθιστούμε το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου IV της αριθμ. Γ2/1242/8.3.93 Υπ. Απόφασης (Φ.Ε.Κ 175 τ. Β'/19.3.93) ως εξής:

Ένας από τους παραπάνω εκπαιδευτικούς που απασχολούνται στο Κ.Π.Ε. αναλαμβάνει τη γραμματειακή στήριξη του Κ.Π.Ε. και ένας από τους μόνιμους εκπαιδευτικούς, με τη μεγαλύτερη εμπειρία σε θέματα Π.Ε. - σε συνεργασία με τον υπεύθυνο Π.Ε. Δευ/θμιας Εκπαίδευσης του νομού, όπου ιδρύεται και λειτουργεί το Κ.Π.Ε. - αναλαμβάνει την ευθύνη της υλοποίησης των ποικίλων δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων του Κ.Π.Ε. που αναφέρονται στην παράγραφο II της ίδιας Υπουργικής Απόφασης.

*Η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε με την Υ.Α Γ2/2355/28.4..93 (φ.306 τ.Α'/93)

Υ.Α. Γ2/3219/11.5.95 (Φ.Ε.Κ. 451 τ.Β'/23.5.95)

Θέμα: Ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Έχοντας υπόψη :

1. Το Ν. 1892/90 άρθρο ΙΙΙ παρ. 13, που προβλέπει την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.).
2. Τη Γ2/1242/8.3.1993 Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. 175 τ. Β'/19.3.1993) που αφορά στην ίδρυση και λειτουργία Κ.Π.Ε. (εδάφια Ι, ΙΙ, ΙΙΙ, ΙV παραγρ. 2, VΙΙΙ).
3. Την κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική στον τομέα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όπως εκφράζεται μέσα από το ψήφισμα των Υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (24.5.1988).
4. Το Κοινοτικό Πρόγραμμα Πολιτικής και Δράσης για το Περιβάλλον και τη Σταθερή Ανάπτυξη (ψήφισμα Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των Αντιπροσώπων των Κρατών-Μελών (1.2.93) στο οποίο εντάσσεται η ενημέρωση και εκπαίδευση του κοινού στην πολιτική και τη στρατηγική για το περιβάλλον και την **αείφορο ανάπτυξη**.
5. Τις συστάσεις - οδηγίες που προέκυψαν κατά το θερινό Πανεπιστήμιο της Τουλούζης για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και απευθύνονται στις Κυβερνήσεις των Κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
6. Την ανάγκη: α) σύνδεσης της τυπικής (σχολικής) με την άτυπη εκπαίδευση, β) της διαμόρφωσης κατάλληλων πειραματικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων να να επιτευχθούν κοινές δράσεις για το περιβάλλον σε τοπικό επίπεδο, στο πνεύμα της αειφορίας.
7. Την ύπαρξη ενός μόνο Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Κλειτορία Αχαΐας και την αυξανόμενη συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών στα εθελοντικά προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στα σχολεία, που επιβάλλουν την ενίσχυση του θεσμού για την αποτελεσματική επαφή όσο το δυνατό μεγαλύτερου τμήματος του μαθητικού πληθυσμού με το αντικείμενο της Π.Ε.
8. Την ανάγκη: α) ισόρροπης χωροταξικής κατανομής των Κ.Π.Ε., ώστε να έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά μαθητές από όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας, β) της αξιοποίησης κτιριακών υποδομών που υπάρχουν χωρίς να χρησιμοποιούνται (όπως σχολικά κτίρια, μαθητικές εστίες, κατασκηνώσεις, δημοτικά κοινοτικά κτίρια, στρατόπεδα, διατηρητέα κτίρια κ.α.), γ) της αξιοποίησης οικολογικών ενδιαφερόντων διαφόρων περιοχών της χώρας και των δυνατοτήτων επιστημονικής υποστήριξης όπως και της ύπαρξης ενδιαφέροντος των τοπικών κοινωνιών των περιοχών αυτών.

9. Τη δυνατότητα υποστήριξης της ίδρυσης νέων Κ.Π.Ε. και στα πλαίσια του 2^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

10. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της απόφασης αυτής προκαλείται δαπάνη η οποία θα καλυφθεί από το δεύτερο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης, Κ.Α.Ε. 5341/Φ.9110,

αποφασίζουμε

Την ίδρυση και λειτουργία έξι (6) νέων Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στους παρακάτω τόπους:

α) Αργυρούπολη Αττικής (Σχολικό Συγκρότημα οδού Μπουμπουλίνας)

β) Κορδελιό Θεσσαλονίκης (Δημοτικό κτίριο)

γ) Μουζάκι Καρδίτσας (Μαθητική Εστία Ε.Ι.Ν.)

δ) Καστοριά (Δημοτικά κτίρια)

ε) Κόνιτσα (Μαθητική Εστία Ε.Ι.Ν.)

στ) Σουφλί (Μαθητική Εστία Ε.Ι.Ν.)

1. Στόχοι

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στοχεύουν στην:

Α) Ευαισθητοποίηση των νέων σε θέματα περιβαλλοντικής προβληματικής ώστε να αναπτυχθούν οι υπεύθυνες στάσεις και συμμετοχικές συμπεριφορές που θα συμβάλλουν στην προστασία της οικολογικής ισορροπίας και της ποιότητας της ζωής στην κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Β) Υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. διάρκειας μιας (1) έως έξι (6) ημερών για τα σχολεία Α/θμιας και Δευ/θμιας Εκπαίδευσης που τα επισκέπτονται, αλλά και προγραμμάτων άτυπης, εξωσχολικής, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Γ) Στήριξη των προγραμμάτων Π.Ε. των σχολείων της περιφέρειας τους σε συνεργασία με τους υπεύθυνους Π.Ε. των νομών.

Δ) Παραγωγή εκπαιδευτικού, ενημερωτικού υλικού (έντυπου, οπτικοακουστικού κ.α.) και πιλοτικών προγραμμάτων οδηγών για τα σχολεία.

Ε) Σύνδεση με τα επιστημονικά ιδρύματα σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο με ταυτόχρονη λειτουργία τράπεζας πληροφοριών με σκοπό την επιστημονική ενημέρωση, έρευνα και τεκμηρίωση αλλά και την συνεργασία για παραγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

ΣΤ) Οργάνωση και πραγματοποίηση επιμορφωτικών συναντήσεων εκπαιδευτικών και κατάρτισης ενηλίκων στην Π.Ε. σε συνεργασία με άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς. Η συνεργασία με κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς επεκτείνεται πέραν της επιμόρφωσης, όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο, εφόσον συμβάλλει στους στόχους του Κ.Π.Ε.

Ζ) Προώθηση της έρευνας στο χώρο της Π.Ε.

Βασικές κατευθύνσεις σχετικά με τους παιδαγωγικούς και ερευνητικούς στόχους του Κέντρου δίδονται από τη Διεύθυνση Σπουδών Δευ/θμιας Εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

2. Για την υλοποίηση των στόχων των Κ.Π.Ε. απαιτούνται:

A. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Κ.Π.Ε. του εσωτερικού και εξωτερικού για ανταλλαγή εμπειριών, πληροφοριών, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και οργάνωσης συνεργασιών σε επίπεδο επιμόρφωσης εκπαιδευτικών. Μπορούν επίσης να συμμετέχουν σε δια-θνή και εσωτερικά δίκτυα Π.Ε.
2. Την Τοπική Αυτοδιοίκηση επιδιώκοντας το συντονισμό της συμμετοχικής κοινωνικής δράσης όλων των ενδιαφερομένων φορέων για την αντιμετώπιση των τοπικών περιβαλλοντικών προβλημάτων.
3. Τις παραγωγικές τάξεις της περιοχής και τις υπόλοιπες τοπικές ενώσεις συλλόγους κ.α. με γνώμονα την ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος.

B. ΥΠΟΔΟΜΗ - ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Η υποδομή και ο εξοπλισμός των κέντρων διαφοροποιούνται με βάση τη διάκριση τους σε κέντρα Αστικού και Περιφερειακού τύπου.

Τα Κ.Π.Ε. διαθέτουν:

-Αίθουσες διδασκαλίας, εργαστηρίων, ηλεκτρονικών υπολογιστών, προβολών, αναγνωστηρίου, βιβλιοθήκης, πολλαπλών, χρήσεων, διοικητικής υποστήριξης, αποθήκευσης υλικών κ.α.

Μόνο για τα κέντρα περιφερειακού τύπου προβλέπεται μαγειρείο, εστιατόριο και ξενώνας φιλοξενίας 40-50 ατόμων.

-Εξοπλισμός (εξάρτηση έρευνας πεδίου, τηλεπικοινωνιακός, εργαστηριακός, οπτικοακουστικός, επίπλωση, μέσα μεταφοράς κλπ.) που καλύπτει τις ανάγκες υλοποίησης των στόχων του Κέντρου και καθορίζεται ανάλογα με την ιδιαιτερότητα του τόπου και τον τύπο του Κ.Π.Ε.

Γ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ & ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ-ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

I. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Το εκπαιδευτικό έργο κάθε Κ.Π.Ε. στηρίζουν πέντε έως επτά εκπαιδευτικοί από την Α/θμια και Δευ/θμια Εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί απαρτίζουν την παιδαγωγική ομάδα και ανήκουν οργανικά στη Διεύθυνση Δευ/θμιας (ή Α/θμιας) εκπαίδευσης της περιοχής στην οποία λειτουργεί το Κέντρο με δυνατότητα κάλυψης πιθανών κενών θέσεων από εκπαιδευτικούς Διευθύνσεων γειτονικών ή άλλων περιοχών. Οι εκπαιδευτικοί αποσπώνται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στο Κ.Π.Ε. για τρία (3) χρόνια, με δυνατότητα ανανέωσης της απόσπασής τους, και λαμβάνουν τα μόρια των σχολείων της περιοχής λειτουργίας του Κ.Π.Ε.

Την ευθύνη για την όλη διαδικασία των αποσπάσεων έχει η Διεύθυνση Σπουδών Δευ/θμιας Εκπαίδευσης στην οποία υποβάλλουν αιτήσεις οι ενδιαφερόμενοι ύστερα από πρόσκληση ενδιαφέροντος κατά τον μήνα Μάιο.

Κριτήρια επιλογής των εκπαιδευτικών είναι:

- οι βασικές και μεταπτυχιακές σπουδές κύρια σε σχέση με την Π.Ε.
- η επιμόρφωση στο εσωτερικό και στο εξωτερικό στην Π.Ε.
- οι συμμετοχές σε σχετικά Συνέδρια.
- οι δημοσιεύσεις
- η συμμετοχή σε ομάδες εργασίας
- η υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. στα σχολεία.
- η συμμετοχή σε εξωσχολικά προγράμματα Π.Ε.
- η διεθνής εμπειρία
- η επιμορφωτική δραστηριότητα
- η γνώση ξένων γλωσσών
- ο χρόνος υπηρεσίας

Έργο της παιδαγωγικής ομάδας είναι:

- εκπονεί προγράμματα Π.Ε.
- συντονίζει προγράμματα Π.Ε. για τους μαθητές και εκπαιδευτικούς που επισκέπτονται το Κ.Π.Ε.
- εκδίδει έντυπο υλικό σχετικό με τις δραστηριότητες των Κ.Π.Ε.
- οργανώνει επιμορφωτικές συναντήσεις για εκπαιδευτικούς καθώς επίσης Συνέδρια και Συμπόσια.
- συνεργάζεται με:
 - α) εκπαιδευτικούς - συντονιστές προγραμμάτων Π.Ε. της ευρύτερης περιοχής τους και διευκολύνει με κάθε τρόπο την υλοποίησή τους.
 - β) άλλα Κ.Π.Ε. εσωτερικού ή εξωτερικού για ανταλλαγή ενημέρωσης και εμπειριών αλλά και για την οργάνωση σεμιναρίων κ.α.
 - γ) Π.Ε.Κ., εφόσον ζητηθεί η συμβολή τους.
 - δ) υπεύθυνους Π.Ε. Α/θμιας και Δευ/θμιας της ευρύτερης περιοχής
 - ε) κυβερνητικούς και μη φορείς, Πανεπιστήμια και άλλα επιστημονικά ιδρύματα
 - στ) Τοπική Αυτοδιοίκηση

Από τους εκπαιδευτικούς κάθε κέντρου ορίζεται ως Υπεύθυνος για τη λειτουργία του Κ.Π.Ε. εκείνος που διαθέτει τα περισσότερα προσόντα. Ο χρόνος προϋπηρεσίας του Υπευθύνου δεν μπορεί να είναι μικρότερος των δέκα (10) ετών.

Τον Υπεύθυνο λειτουργίας του Κέντρου αναπληρεί όταν κωλύεται ή απουσιάζει ένας εκ των μελών της παιδαγωγικής ομάδας που ορίζεται ως αναπληρωτής Υπεύθυνος.

Ο ορισμός Υπευθύνου και Αναπληρωτή γίνεται με έκδοση σχετικής Υπουργικής απόφασης.

Οι βασικές κατευθύνσεις σχετικά με τους παιδαγωγικούς και ερευνητικούς στόχους του Κέντρου δίδονται από τη Διεύθυνση Σπουδών Δευ/θμιας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. ενώ για οποιοδήποτε λειτουργικό, διοικητικό και οικονομικό θέμα ο Υπεύθυνος Λειτουργίας του Κέντρου αναφέρεται απ' ευθείας στην αρμόδια Διεύθυνση Εκπαίδευσης της Νομαρχίας.

Τα μέλη της παιδαγωγικής ομάδας ορίζονται και ως τεχνικοί βοηθοί επιμόρφωσης για την κάλυψη σχετικών αναγκών και λαμβάνουν έκαστος ως μηνιαία πρόσθετη αμοιβή το ποσό των 75.000 δρχ. σύμφωνα με τη διαδικασία που αναφέρεται στην Γ2/7337/28.12.1993 σχετική Υπ. Απόφαση.

II. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Στο Κέντρο υπηρετεί διοικητικό προσωπικό για γραμματειακή υποστήριξη, χειρισμό ηλεκτρονικών υπολογιστών, βιβλιοθηκονομία κ.λ.π. και βοηθητικό προσωπικό για φύλαξη, καθαρισμό, φιλοξενία κ.ά.

Το διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό διορίζεται ή αποσπάται με ευθύνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή του Ε.Ι.Ν. κατά περίπτωση απ' ότου και μισθοδοτείται.

Το προσωπικό αυτό εργάζεται και κατά τις αργίες όταν το απαιτεί η λειτουργία του Κ.Π.Ε.

Δ. ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ Κ.Π.Ε. ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Για τη σύνδεση του Κ.Π.Ε., με την τοπική κοινωνία και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των προαναφερθεισών συνεργασιών, λειτουργεί Συμβουλευτική Επιτροπή κάθε Κέντρου στην οποία συμμετέχουν: ο Υπεύθυνος του Κ.Π.Ε. ο Δήμαρχος ή εκπρόσωπος του, οι υπεύθυνοι Π.Ε. του νομού, και από ένας εκπρόσωπος της Νομαρχίας, του ΥΠ.Ε.ΧΩ.Δ.Ε., των επιστημονικών ιδρυμάτων της περιοχής, των παραγωγικών τάξεων (επιχειρηματιών και εργαζομένων), των μη κυβερνητικών οργανώσεων και τοπικών συλλόγων, των μαθητικών κοινοτήτων κ. α.

Η επιτροπή έχει συμβουλευτικό ρόλο και συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο για τον προγραμματισμό και απολογισμό δραστηριοτήτων, με πρωτοβουλία του Δημάρχου της πόλης του Κ.Π.Ε. ο οποίος προεδρεύει των συνεδριάσεων. Σύντομη έκθεση των πρακτικών των συνεδριάσεων αυτών δημοσιεύεται στον τοπικό τύπο και κοινοποιείται στις Διευθύνσεις Σπουδών του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

3. Οικονομικά των Κ.Π.Ε.

Οι πόροι των Κ.Π.Ε. προέρχονται κύρια από:

- Πιστώσεις του Τακτικού Προϋπολογισμού και του προγράμματος των Δημοσίων Επενδύσεων που θα εγγράφονται στους προϋπολογισμούς των οικείων Νομαρχιών.
- Επιχορηγήσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δήμων, Κοινοτήτων).

- Προγράμματα χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την UNESCO και άλλους διεθνείς οργανισμούς ή φορείς.
- Εθνικά προγράμματα σε συνεργασία με άλλους Δημοσίου φορείς.
- Συνέδρια, προγράμματα κατάρτισης, μελέτες, έρευνες, εκδόσεις, ξεναγήσεις, οικοτουρισμό και άλλες συναφείς δραστηριότητες.
- Δωρεές, εισφορές, χορηγίες φυσικών ή νομικών προσώπων εσωτερικού ή εξωτερικού κ.α.λ.

Για το χρονικό διάστημα που ισχύει η χρηματοδότηση τους από το 2ο Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης, στο οποίο είναι ενταγμένα, καλύπτονται οι δαπάνες επισκευών, εξοπλισμού επιμόρφωσης εκπ/κού προσωπικού και παραγωγής έντυπου υλικού.

Υ.Α. Γ2/6811/29.8.95

ΘΕΜΑ: Απόσπαση εκπαιδευτικών Α/θμιας Δευ/θμιας Εκπαίδευσης στα κέντρα Περιβαλλοντικής, Εκπαίδευσης, Αργυρούπολης Αττικής, Κορδελιού Θεσσαλονίκης, Μουζακίου Καρδίτσας, Καστοριάς, Κόνιτσας και Σουφλίου.

Σύμφωνα με την αριθμ. Γ2/3219/11-5-95 Υπ. Απόφαση (Φ.Ε.Κ. 451/τ.Β'/23.5.95) που επισυνάπτεται, ιδρύθηκαν και θα λειτουργήσουν από τη νέα σχολική χρονιά 1995-96 (6) νέα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) στους παρακάτω τόπους:

Αργυρούπολη Αττικής, Κορδελιό Θεσσαλονίκης, Μουζάκι Καρδίτσας, Καστοριά, Κόνιτσα και Σουφλί Έβρου.

Η προαναφερθείσα Υπ. Απόφαση περιγράφει αναλυτικά το όλο σκεπτικό της ίδρυσης, τους στόχους και τα χαρακτηριστικά των Κ.Π.Ε., το πλαίσιο και τις προϋποθέσεις λειτουργίας των, τα θέματα διοίκησης και στελέχωσης με Εκπαιδευτικό, Διοικητικό και Βοηθητικό Προσωπικό.

(Ειδικότερα σχετικά με το εκπαιδευτικό προσωπικό που θα στηρίζει κάθε Κ.Π.Ε. και τη διαδικασία απόσπασης του Βλ. συνημμένο Φ.Ε.Κ. σελ. 5606 Εδάφιο Γ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ).

Σύμφωνα με την παραπάνω Υπ. Απόφαση οι εκπαιδευτικοί που έχουν οργανικές θέσεις στις Δ/σεις Α/θμιας και Δευ/θμιας Εκπαίδευσης των περιοχών λειτουργίας των Κέντρων, μπορούν ανεξάρτητα από ειδικότητα να υποβάλουν αίτηση απόσπασης στο Κέντρο της περιοχής τους δια των οικείων Δ/σεων στη Διεύθυνση Σπουδών Δευ/θμιας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. (Ερμού 15, 10563)

Οι αιτήσεις θα πρέπει να υποβληθούν στις Δ/σεις Α/θμιας και Δευ/θμιας που έχουν οργανική θέση οι εκπαιδευτικοί μέχρι τις 28 Σεπτεμβρίου 1995, ημέρα Πέμπτη και να συνοδεύονται από βιογραφικό σημείωμα και τα δικαιολογητικά που επιβεβαιώνουν τα αναφερόμενα σ' αυτό προσόντα.

Κριτήρια επιλογής των εκπαιδευτικών σύμφωνα με την Γ2 3219/11-5-95 Υπ. Απόφαση είναι:

- Οι βασικές και μεταπτυχιακές σπουδές κύρια σχέση με τη Π. Ε.
- Η επιμόρφωση στο εσωτερικό και στο εξωτερικό στην Π.Ε.
- Οι συμμετοχές σε σχετικά Συνέδρια
- Οι δημοσιεύσεις
- Η συμμετοχή σε ομάδες εργασίας
- Η υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. στα σχολεία
- Η συμμετοχή σε εξωσχολικά προγράμματα Π.Ε.
- Η διεθνής εμπειρία
- Η επιμορφωτική δραστηριότητα
- Η γνώση ξένων γλωσσών
- Ο χρόνος υπηρεσίας

Οι Δ/σεις Α/θμιας και Δευ/θμιας Εκπαίδευσης των περιοχών των Κέντρων θα υποβάλουν μέχρι τις 4 Οκτωβρίου 1995 ημέρα Τετάρτη το σύνολο των αιτήσεων στη Διεύθυνση Σπουδών Δευ/θμιας Εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ. μαζί με σχετική εισήγηση των Προϊσταμένων των Δ/σεων που θα διευκολύνει το έργο της τελικής επιλογής η οποία θα γίνει από τις Δ/σεις Σπουδών Δευ/θμιας και Α/θμιας του ΥΠ.Ε.Π.Θ..

Οι εκπ/κοί που θα επιλεγούν που θα αποσπασθούν μέχρι 31 Αυγούστου 1998.

Επισημαίνουμε ότι τα Κ.Π.Ε. παραμένουν κλειστά κατά τη διάρκεια των σχολικών διακοπών Χριστουγέννων και Πάσχα καθώς και κατά το μήνα Αύγουστο.

Οι εκπαιδευτικοί που θα αποσπασθούν στα Περιφερειακά Κ. Π.Ε. Κόνιτσας, Καρδίτσας και Σουφλίου δικαιούνται δωρεάν διαμονή και διατροφή στα εν λόγω Κ.Π.Ε., δεδομένου ότι αυτά θα λειτουργήσουν στις εγκαταστάσεις των Μαθητικών Εστιών του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας.

Τα Περιφερειακά Κ.Π.Ε. θα λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια της εβδομάδας, διότι προβλέπονται επισκέψεις Σχολείων σ' αυτά και κατά το Σαββατοκύριακο. Ως εκ τούτου οι εκπαιδευτικοί θα απασχολούνται εκ περιτροπής και τις ημέρες του Σαββάτου και της Κυριακής.

Τα Αστικού Τύπου Κ.Π.Ε. Αργυρούπολης Αττικής Κορδελιού Θεσσαλονίκης και Καστοριάς που θα στεγασθούν σε σχολικά και δημοτικά κτίρια, θα λειτουργούν από Δευτέρα έως και Παρασκευή και θα δέχονται σχολεία που λειτουργούν σε πρωινή ή απογευματινή βάρδια..

Οι εκπαιδευτικοί που θα υπηρετούν στα Κ.Π.Ε. θα λαμβάνουν μηνιαία αποζημίωση ύψους 74.000 δρχ. για την απασχόληση τους πέραν του υποχρεωτικού τους ωραρίου, λαμβάνουν τα μόρια του Κέντρου και στοιχειοθετούν δικαίωμα μετάθεσης.

Παρακαλούμε να ενημερώσετε το ταχύτερο δυνατόν όλους τους εκπαιδευτικούς της περιοχής αρμοδιότητάς σας.

Με την εγκύκλιο αυτή αναφέρονται τα απαραίτητα προσόντα για την απόσπαση εκπαιδευτικών στα Κ.Π.Ε.

Υ.Α. Γ2/3800/19.6.97 (Φ.Ε.Κ. 529 τ.Β'/27.6.97)

Θέμα: Καθήκοντα Υπευθύνου, Αναπληρωτή Υπευθύνου και Εκπαιδευτικών των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Έχοντας υπόψη:

1. Το Νόμο 1892/90 αρθ. 111 παρ. 13 που προβλέπει την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.).
2. Την αρ. Γ2/1242/8.3.93 Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. 175 τ.Β'/23.5.93) που αφορά την ίδρυση και λειτουργία Κ.Π.Ε.
3. Την αρ. Γ2/2352/28.4.93 (Φ.Ε.Κ. 306 τ.Β'/29.4.93) που αφορά την ίδρυση και λειτουργία Κ.Π.Ε. Κλειτορίας.
4. Την αρ. Γ2/2277/23.3.95 Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. 261 τ.Β'/7.4.95) που αφορά το παράρτημα του Κ.Π.Ε. Ακράτας.
5. Την αρ. Γ2/3219/11.5.95 Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. 451 τ.Β'/23.5.95) που αφορά την ίδρυση και λειτουργία των Κ.Π.Ε. Αργυρούπολης, Κορδελιού, Μουζακίου, Καστοριάς, Κόνιτσας και Σουφλίου.
6. Την ανάγκη καταμερισμού των εργασιών μεταξύ των υπηρετούντων εκπαιδευτικών για την αποτελεσματική λειτουργία των Κ.Π.Ε..
7. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις αυτής της απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού,

αποφασίζουμε

Α. Ο Υπεύθυνος του Κέντρου έχει τα παρακάτω καθήκοντα:

της αξιοποίησης των δυνατοτήτων όλων των μελών και της ισόρροπης ανάληψης υποχρεώσεων αλλά και πρωτοβουλιών. Επίσης τίθενται οι προτεραιότητες των δράσεων για τη νέα σχολική χρονιά.

-Συντάσσει την ημερήσια διάταξη των τακτικών συνεδριάσεων παίρνοντας υπόψη και τις προτάσεις που υποβάλλουν οι συνάδελφοι εκπαιδευτικοί του Κ.Π.Ε. Ο Υπεύθυνος σε συνεργασία με τον Αναπληρωτή του παρουσιάζουν στην Παιδαγωγική Ομάδα τις γενικές γραμμές των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που πρόκειται να εκπονηθούν καθώς και το περίγραμμα των επιμορφωτικών συναντήσεων και εισηγούνται για τη δομή, τη μορφή και το περιεχόμενο τους. Στις συνεδριάσεις συζητούνται συμπληρώνονται και εξειδικεύονται όλες οι δράσεις του Κέντρου (εκπαίδευση, επιμόρφωση, έρευνα, τοπικές και διεθνείς συνεργασίες) και οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν συγκεκριμένα καθήκοντα. Αν αυτό δεν επιτευχθεί με συζήτηση τότε ανατίθενται καθήκοντα από τον Υπεύθυνο του Κ.Π.Ε.

-Παρουσιάζει στην Συμβουλευτική Επιτροπή τον απολογισμό και εισηγείται το πρόγραμμα δράσης του Κέντρου.

-Υποβάλλει στην Διεύθυνση Σπουδών του ΥΠ.Ε.Π.Θ. τον απολογισμό και το πρόγραμμα δράσης του Κέντρου.

-Παράλληλα ενημερώνει σχετικά τις οικείες Δ/νσεις Α/θμιας και Δευ/θμιας Εκπαίδευσης για τις δράσεις του Κ.Π.Ε. και για την κίνηση των εκπαιδευτικών (απουσίες, άδειες, δελτίο ημερήσιας παρουσίας κ.λ.π.).

-Ο Υπεύθυνος για την εκτέλεση των παραπάνω καθηκόντων του συνεργάζεται με τον Αναπληρωτή Υπεύθυνο του Κέντρου.

Β. Ο Αναπληρωτής Υπεύθυνος:

-Συνεργάζεται στενά με τον Υπεύθυνο και τον συνεπικουρεί στην εκτέλεση των παραπάνω καθηκόντων του.

-Αναπληρώνει τον Υπεύθυνο σε περίπτωση απουσίας του έχοντας όλες τις ευθύνες και αρμοδιότητές του και πάντα βέβαια με προηγούμενη συνεννόηση και συνεργασία μαζί του.

-Αναλαμβάνει καθήκοντα που του αναθέτει ο Υπεύθυνος για την αποτελεσματικότερη λειτουργία του Κέντρου.

-Συμμετέχει στην υλοποίηση των εκπαιδευτικών, επιμορφωτικών, ερευνητικών, τοπικών και διεθνών δράσεων του Κ.Π.Ε. έχοντας αυξημένη ευθύνη σε σχέση με τους άλλους εκπαιδευτικούς για την αποτελεσματική και συντονισμένη υλοποίησή τους.

-Κάνει στον Υπεύθυνο και στην Παιδαγωγική Ομάδα βελτιωτικές προτάσεις αξιολογώντας την πορεία των δράσεων.

-Αναλαμβάνει καθήκοντα που προκύπτουν από τον καταμερισμό εργασίας κατά τις Συνεδριάσεις των εκπαιδευτικών του Κ.Π.Ε. όπως αυτά που περιγράφονται παρακάτω για τους εκπαιδευτικούς στο κεφάλαιο Γ. Γ. Οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί του Κέντρου:

-Υλοποιούν τα εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά προγράμματα του Κέντρου όπως και τις διεθνείς, τοπικές και ερευνητικές συνεργασίες. Υποβάλλουν στον Υπεύθυνο του Κ.Π.Ε. και στις παιδαγωγικές Συνεδριάσεις προτάσεις για δράσεις και συνεργασίες οι οποίες συζητούνται υπό το πνεύμα της αξιοποίησης όλων των δυνατοτήτων και πάντοτε στα πλαίσια της ιεράρχησης προτεραιοτήτων. (Κανένας εκπαιδευτικός του Κ.Π.Ε. δεν μπορεί να αναπτύσσει συνεργασίες εν ονόματι του Κ.Π.Ε. χωρίς έγκριση του Υπεύθυνου ή χωρίς απόφαση της Παιδαγωγικής Συνεδρίασης).

-Συμμετέχουν μέσω των Συνεδριάσεων στην επεξεργασία, συμπλήρωση και εξειδίκευση των δράσεων του Κέντρου.

-Αναλαμβάνουν με απόφαση της Συνεδρίασης των Εκπαιδευτικών του Κ.Π.Ε. ή με ανάθεση από τον Υπεύθυνο καθήκοντα στα πλαίσια των δράσεων του Κέντρου όπως:

- Εκπόνηση μέρους εκπαιδευτικού προγράμματος.
- Συγκεκριμένη εργασία για οργάνωση και υλοποίηση Σεμιναρίων.
- Συνεργασία με σχολεία.
- Συντονισμό προγράμματος ή δικτύου.
- Συνεργασία με συγκεκριμένο φορέα.
- Οργάνωση και λειτουργία χώρων του Κ.Π.Ε. (εργαστήριο, βιβλιοθήκη, αίθουσα Η/Υ, έκθεση υλικού, εκπαιδευτικός κήπος κ.α.).
- Ευθύνη για οπτικοακουστικό, εκπαιδευτικό, ηλεκτρονικό υλικό και άλλους εξοπλισμούς.
- Τήρηση διοικητικών ή διαχειριστικών βιβλίων.

Διευκρινίζεται ότι τα συγκεκριμένα καθήκοντα που αναλαμβάνουν οι εκπαιδευτικοί του Κ.Π.Ε. πέραν των γενικών και αυτονόητων πρέπει να αναφέρονται κατά περίπτωση στο βιβλίο πράξεων των Συνεδριάσεων του Συλλόγου των Εκπαιδευτικών του Κ.Π.Ε. ή στο βιβλίο πράξεων του Υπευθύνου - και να υπογράφονται δεόντως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Υ.Α.Γ2/5861/23.10.97(Φ.Ε.Κ.987/τ.Β΄/7.11.97)

Θέμα: Ίδρυση και Λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Αρναία Χαλκιδικής, Δραπετσώνα Πειραιά, Σπέτσες, Καλαμάτα και Λιθακιά Ζακύνθου.

Οι Υπουργοί Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Έχοντας υπόψη:

1. Το Νόμο 1892/90, άρθρο III, παρ. 13, που προβλέπει την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.).
2. Τη Γ2/1242/8.3.93 Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. 175/τ.Β΄/19.3.93) που αφορά στην ίδρυση και λειτουργία Κ.Π.Ε. (εδάφια I, II, III, IV, παραγρ. 2. VIII).
3. Την κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική στον τομέα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όπως εκφράζεται μέσα από το ψήφισμα των Υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (24.5.88).
4. Το Κοινοτικό Πρόγραμμα Πολιτικής και Δράσης για το Περιβάλλον και τη Σταθερή Ανάπτυξη (ψήφισμα Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των Αντιπροσώπων των Κρατών - μελών (1.2.93) στο οποίο εντάσσεται η ενημέρωση και εκπαίδευση του κοινού στην πολιτική και τη στρατηγική για το περιβάλλον και την ανάπτυξη καθώς

και τις συστάσεις - οδηγίες που προέκυψαν κατά το θερινό Πανεπιστήμιο της Τουλούζης για την

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και απευθύνονται στις κυβερνήσεις των Κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. Την ανάγκη σύνδεσης της τυπικής (σχολικής) με την άτυπη εκπαίδευση και της διαμόρφωσης κατάλληλων πειραματικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων για να επιτευχθούν κοινές δράσεις για το περιβάλλον σε τοπικό επίπεδο, στην κατεύθυνση της αιφορικής ανάπτυξης.

6. Την Γ2/3219/11.5.95 Υ.Α. με την οποία ιδρύονται έξι (6) Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.)

7. Την ολοένα αυξανόμενη συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών στα προγράμματα που εκπονούν τα Κ.Π.Ε. και την αδυναμία των υπάρχοντων Κ.Π.Ε. να καλύψουν τις ανάγκες όλου του μαθητικού πληθυσμού της χώρας.

8. Το ζωηρό ενδιαφέρον των τοπικών κοινωνιών της Αρναίας Χαλκιδικής, Δραπετσώνας Πειραιά, των Σπετσών, της Καλαμάτας και της Λιθακιάς Ζακύνθου για την ίδρυση Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην περιοχή τους καθώς και την διαβεβαίωση τους για ουσιαστική ηθική και οικονομική στήριξη των Κ.Π.Ε..

9. Τη δυνατότητα αξιοποίησης των Δημοτικών κτιρίων της Αρναίας Χαλκιδικής, Δραπετσώνας Πειραιά, της Καλαμάτας και της Λιθακιάς Ζακύνθου, της Μαθητικής Εστίας Λιθακιάς Ζακύνθου και της Αναργυρείου -Κοργιαλενείου Σχολής των Σπετσών.

10. Τη δυνατότητα υποστήριξης των νέων Κ.Π.Ε. από κονδύλια του 2ου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

11. Την παράγραφο (γ) του άρθρου 3 του Ν. 2362/95 περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου Δαπανών κ.λ.π.

12. Το άρθρο 1 του Ν. 2469/97 και το γεγονός ότι από την απόφαση αυτή δεν προκαλείται δαπάνη για το έτος 1997 ενώ προκαλείται δαπάνη ενός δισεκατομμυρίου επτακοσίων εκατομμυρίων δραχμών (1.700.000.000) περίπου για τα πέντε επόμενα οικονομικά έτη.

13. Το γεγονός ότι, μέχρι το έτος 1999 οι δαπάνες θα καλυφθούν κατά τα προβλεπόμενα από το 2^ο ΚΠΣ, στο οποίο έχουν ενταχθεί (ύψους περίπου ενός δισεκατομμυρίου διακοσίων εκατομμυρίων δραχμών), ενώ για τα έτη 2000-2002 οι δαπάνες θα καλυφθούν από πόρους που προβλέπονται στο κεφ. 3 της παρούσης και πιστώσεις που θα εγγράφουν στον Τακτικό Προϋπολογισμό και στον προϋπολογισμό των Δημοσίων Επενδύσεων (ύψους περίπου πεντακοσίων εκατομμυρίων δραχμών),

αποφασίζουμε

Την ίδρυση και Λειτουργία πέντε (5) Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) στις περιοχές:

- α) Αρναία Χαλκιδικής στο κτίριο της Μαθητικής Εστίας του Ε.Ι.Ν..
- β) Δραπετσώνα Πειραιά σε δημοτικό κτίριο (παλαιό απεντομωτήριο).
- γ) Σπέτσες στο κτίριο της Αναργυρείου - Κοργιαλενείου Σχολής Σπετσών.
- δ) Καλαμάτα σε Δημοτικά κτίρια (παλαιό Δημαρχείο και Δημοτικό ξενώνα).
- ε) Λιθακιά Ζακύνθου σε δημοτικό κτίριο και σε κτίριο της Μαθητικής Εστίας του Ε.Ι.Ν..

1. ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ Κ.Π.Ε.

Τα νέα Κ.Π.Ε. στοχεύουν στην:

Α) Ευαισθητοποίηση των νέων σε θέματα περιβαλλοντικής προβληματικής ώστε να αναπτυχθούν οι υπεύθυνες στάσεις και συμμετοχικές συμπεριφορές που θα συμβάλουν στην προστασία της οικολογικής ισορροπίας και της ποιότητας της ζωής στην κατεύθυνση της αειφόρου ανάπτυξης.

Β) Υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. διάρκειας 1 (μίας) έως 6 (έξι) ημερών για τα σχολεία Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης που τα επισκέπτονται αλλά και προγραμμάτων άτυπης εξωσχολικής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Γ) Στήριξη των προγραμμάτων Π.Ε. των σχολείων των περιοχών ευθύνης τους σε συνεργασία με του υπευθύνους Π.Ε. των αντιστοίχων Δ/νσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκ/σης.

Δ) Παραγωγή εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού.

(εντύπου, οπτικοακουστικού κ.α.) καθώς και πιλοτικών- προγραμμάτων - οδηγών για τα σχολεία των περιοχών ευθύνης τους.

Ε) Σύνδεση με επιστημονικά ιδρύματα σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο με ταυτόχρονη λειτουργία τράπεζας πληροφοριών με σκοπό την επιστημονική ενημέρωση, έρευνα και τεκμηρίωση αλλά και τη συνεργασία για την παραγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

ΣΤ) Οργάνωση και πραγματοποίηση επιμορφωτικών συναντήσεων εκπαιδευτικών και κατάρτισης ενηλίκων στην ΠΕ ή και σε συνεργασία με άλλους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς. Η επιμορφωτική δραστηριότητα και άλλες δράσεις των Κ.Π.Ε. μπορούν να γίνονται και σε συνεργασία με κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς εφόσον αυτή συμβάλλει στους στόχους των Κ.Π.Ε..

Ζ) Προώθηση της έρευνας στο χώρο της Π.Ε..

Βασικές κατευθύνσεις σχετικά με τους παιδαγωγικούς και ερευνητικούς στόχους των νέων Κ.Π.Ε. δίνονται από τη Δ/νση Σπουδών Δ/θμιας Εκ/σης του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

2. ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΩΝ Κ.Π.Ε. ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ:**Α. Υποδομή - Εξοπλισμός.**

Τα Κ.Π.Ε. Αρναίας, Σπετσών, Καλαμάτας και Ζακύνθου χαρακτηρίζονται ως Περιφερειακά και πρέπει να διαθέτουν:

- Αίθουσες πολλαπλών χρήσεων, διδασκαλίας, εργαστηρίων, ηλεκτρονικών υπολογιστών, αναγνωστηρίου, βιβλιοθήκης, προβολών, διοικητικής υποστήριξης, αποθήκευσης υλικών, ειδικών χρήσεων κ.α.
- Εξοπλισμό (εργαστηριακό, οπτικοακουστικό, ηλεκτρονικό, τηλεπικοινωνιακό, εξάρτηση έρευνας πεδίου, ειδικές κατασκευές, επίπλωση, μέσα μεταφοράς κ.α.) που να καλύπτει τις ανάγκες υλοποίησης των στόχων των Κ.Π.Ε..
- Μαγειρείο, εστιατόριο και ξενώνα φιλοξενίας 40 - 50 ατόμων.

Το Κ.Π.Ε. Δραπετσώνας χαρακτηρίζεται Αστικό και πρέπει να διαθέτει:

- Αίθουσες πολλαπλών χρήσεων, διδασκαλίας, εργαστηρίων, ηλεκτρονικών υπολογιστών, αναγνωστηρίου, βιβλιοθήκης, προβολών, διοικητικής υποστήριξης, αποθήκευσης υλικών, ειδικών χρήσεων κ.α.
- Εξοπλισμό (εργαστηριακό, οπτικοακουστικό, ηλεκτρονικό, τηλεπικοινωνιακό, εξάρτηση έρευνας πεδίου, ειδικές κατασκευές επίπλωση, μέσα μεταφοράς κ.α.).

Β. Εκπαιδευτικό προσωπικό

Το εκπαιδευτικό έργο κάθε Κ.Π.Ε. στηρίζουν πέντε (5) ως επτά (7) εκπαιδευτικοί από την Α/θμια και την Β/θμια εκπαίδευση (όλων των ειδικοτήτων), οι οποίοι και απαρτίζουν την παιδαγωγική ομάδα του Κ.Π.Ε.. Οι εκπαιδευτικοί επιλέγονται κατά προτεραιότητα από τη Δ/νση στην οποία ανήκει και το Κ.Π.Ε. και από τις γειτονικές Διευθύνσεις σε περίπτωση που δεν καλυφθούν οι θέσεις. Οι εκ/κοί αποσπώνται στα Κ.Π.Ε., με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, για τρία (3) χρόνια, με δυνατότητα ανανέωσης της απόσπασής τους και λαμβάνουν τα μόρια των σχολείων της περιοχής του κάθε Κ.Π.Ε..

Την ευθύνη για την διαδικασία των αποσπάσεων έχει η Δ/νση Σπουδών ΔΕ στην οποία υποβάλλουν αιτήσεις οι ενδιαφερόμενοι ύστερα από σχετική πρόσκληση ενδιαφέροντος.

Α) Κριτήρια επιλογής των εκπαιδευτικών είναι:

- οι βασικές μεταπτυχιακές σπουδές κύρια σε σχέση με την Π.Ε.
- η επιμόρφωση στο εσωτερικό και εξωτερικό Π.Ε. (Π.Ε.Κ., Κ.Π.Ε., Σεμινάρια, Συνέδρια, Συμπόσια κ.α.)
- η υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. στα σχολεία
- η επιμορφωτική δραστηριότητα στην Π.Ε.
- η προϋπηρεσία σε Κ.Π.Ε. ή σε θέση Υπευθύνου Π.Ε.

- η συγγραφική δραστηριότητα στην Π.Ε. (βοηθήματα, παραγωγή διδακτικού υλικού, δημοσιεύσεις κ.α.)
- η οργάνωση ή συμμετοχή σε ομάδες εργασίας, πιλοτικά προγράμματα, δίκτυα κ.α.
- η διεθνής εμπειρία σε θέματα οργάνωσης και λειτουργίας Κ.Π.Ε.
- η γνώση ξένων γλωσσών και νέων τεχνολογιών
- ο χρόνος υπηρεσίας.

Β) Έργο της Παιδαγωγικής Ομάδας είναι να:

- σχεδιάζει, εκπονεί και συντονίζει προγράμματα. Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) για τους μαθητές και εκπαιδευτικούς που επισκέπτονται το Κ.Π.Ε.,
- υποστηρίζει την υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. στα σχολεία, την οργάνωση δικτύων και συνεργασιών και παράγει εκπαιδευτικό υλικό για χρήση από τα σχολεία,
- εκδίδει έντυπο υλικό σχετικό με τις δραστηριότητες του Κ.Π.Ε.,
- οργανώνει και υλοποιεί επιμορφωτικές συναντήσεις για εκπαιδευτικούς καθώς επίσης Συνέδρια και Συμπόσια,

- συνεργάζεται με:

α) Εκπαιδευτικούς - συντονιστές προγραμμάτων Π.Ε. της περιοχής ευθύνης της και διευκολύνει με κάθε τρόπο την υλοποίησή τους.

β) Άλλα Κ.Π.Ε. εσωτερικού ή εξωτερικού για ανταλλαγή ενημέρωσης και εμπειριών αλλά και για την οργάνωση σεμιναρίων κ.α.

γ) Υπεύθυνους Π.Ε. Α/θμιας και Β/θμιας της ευρύτερης περιοχής.

δ) Κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς, Παν/μια και άλλα επιστημονικά ιδρύματα.

ε) Τοπική Αυτοδιοίκηση.

στ) Π.Ε.Κ., εφόσον ζητηθεί η συμβολή τους.

Γ) Υπεύθυνος για τη λειτουργία του Κ.Π.Ε. ορίζεται ένας των εκπαιδευτικών της Παιδαγωγικής Ομάδας ο οποίος διαθέτει τα περισσότερα προσόντα. Ο χρόνος προϋπηρεσίας του Υπεύθυνου δεν μπορεί να είναι μικρότερος των δέκα (10) ετών.

Τον Υπεύθυνο λειτουργίας του Κέντρου αναπληρώνει όταν κωλύεται ή απουσιάζει ένας εκ των μελών της Παιδαγωγικής Ομάδας που ορίζεται ως αναπληρωτής Υπεύθυνος.

Ο ορισμός των Υπεύθυνων και Αναπληρωτών γίνεται με έκδοση σχετική Υπουργικής Απόφασης.

Οι βασικές κατευθύνσεις σχετικά με τους παιδαγωγικούς και ερευνητικούς στόχους των Κέντρων δίνονται από τη Δ/νση Σπουδών Β/θμιας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. ενώ για οποιοδήποτε λειτουργικό, διοικητικό και οικονομικό θέμα ο Υπεύθυνος λειτουργίας του κάθε Κέντρου αναφέρεται απ' ευθείας στην αρμόδια Διεύθυνση Εκπαίδευσης της Νομαρχίας.

Τα μέλη των παιδαγωγικών ομάδων ορίζονται και ως τεχνικοί βοηθοί επιμόρφωσης για την κάλυψη σχετικών αναγκών και λαμβάνουν έκαστος ως μηνιαία πρόσθετη αμοιβή το ποσό των 75.000 δρχ. (μικτά) σύμφωνα με τη διαδικασία που αναφέρεται στη Γ2/7337/28.12.93 σχετική Υπ. Απόφαση.

Δ) Παραγωγή εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού (εντύπου, οπτικοακουστικού κ.α.) καθώς και πιλοτικών προγραμμάτων-οδηγών για τα σχολεία των περιοχών ευθύνης τους.

Ε) Σύνδεση με επιστημονικά ιδρύματα σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο με ταυτόχρονη λειτουργία τράπεζας πληροφοριών με σκοπό την επιστημονική ενημέρωση, έρευνα και τεκμηρίωση αλλά και τη συνεργασία για την παραγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

ΣΤ) Οργάνωση και πραγματοποίηση επιμορφωτικών συναντήσεων εκπαιδευτικών και κατάρτισης ενηλίκων στην Π.Ε. ή και σε συνεργασία με άλλους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς. Η επιμορφωτική δραστηριότητα και άλλες δράσεις των Κ.Π.Ε. μπορούν να γίνονται και σε συνεργασία με κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς εφόσον αυτή συμβάλλει στους στόχους των Κ.Π.Ε..

Ζ) Προώθηση της έρευνας στο χώρο της Π.Ε..

Βασικές κατευθύνσεις σχετικά με τους παιδαγωγικούς και ερευνητικούς στόχους των νέων Κ.Π.Ε. δίνονται από τη Δ/νση Σπουδών Δ/θμιας Εκ/σης του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Όλα τα ήδη λειτουργούντα Κ.Π.Ε. καθώς και τα ιδρυόμενα δια της παρούσης παραμένουν κλειστά κατά τις σχολικές διακοπές των Χριστουγέννων και Πάσχα και από τις 16 Ιουλίου μέχρι τέλους Αυγούστου κάθε έτους.

Γ. Διοικητικά και βοηθητικό Προσωπικό

Στο κάθε Κέντρο υπηρετεί διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό για γραμματειακή στήριξη, χειρισμό Η/Υ, βιβλιοθηκονομία, κ.α. καθώς και βοηθητικό προσωπικό για φύλαξη, καθαρισμό, φιλοξενία κ.α.

Το διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό διορίζεται ή αποσπάται με ευθύνη του ΕΙΝ ή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή της Αναργυρείου-Κοργιαλενείου Σχολής Σπετσών, από όπου και μισθοδοτείται κατά περίπτωση.

Το προσωπικό αυτό εργάζεται και κατά τις αργίες, όταν το απαιτεί η λειτουργία του Κ.Π.Ε..

Δ. Ανάπτυξη συνεργασιών και σύνδεση των Κ.Π.Ε. με την τοπική κοινωνία

Τα Κ.Π.Ε. συνεργάζονται:

1. Με την Τοπική Αυτοδιοίκηση επιδιώκοντας το συντονισμό της συμμετοχικής κοινωνικής δράσης όλων των ενδιαφερομένων φορέων για την αντιμετώπιση των τοπικών περιβαλλοντικών προβλημάτων.

2. Με άλλους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς και τις παραγωγικές τάξεις των περιοχών τους για ανάπτυξη προγραμμάτων ορθολογικής διαχείρισης του τοπικού περιβάλλοντος και ευαισθητοποίηση των πολιτών.

3. Επιστημονικά Ιδρύματα και Κ.Π.Ε. του εσωτερικού και εξωτερικού για ανταλλαγή εμπειριών, πληροφοριών, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και οργάνωσης συνεργασιών σε επίπεδο εκπαίδευσης και επιμόρφωσης και έρευνας.

Για τη σύνδεση των Κ.Π.Ε. με την τοπική κοινωνία και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των προαναφερθεισών συνεργασιών λειτουργεί Συμβουλευτική Επιτροπή στην οποία συμμετέχουν ο Υπεύθυνος του κάθε Κ.Π.Ε., ο Δήμαρχος (ή εκπρόσωπος του), οι Υπεύθυνοι Π.Ε. του Νομού και από ένας εκπρόσωπος της Νομαρχίας, των επιστημονικών ιδρυμάτων της κάθε περιοχής, των παραγωγικών τάξεων (επιχειρηματιών και εργαζομένων), των μη κυβερνητικών οργανώσεων και τοπικών συλλόγων, των μαθητικών κοινοτήτων κ.α.

Η Επιτροπή έχει συμβουλευτικό ρόλο και συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο για τον προγραμματισμό και απολογισμό δραστηριοτήτων του Κ.Π.Ε., με πρωτοβουλία του Δημάρχου ή του Κοινοτάρχη, ο οποίος και προεδρεύει των συνεδριάσεων. Σύνοψη έκθεσης των πρακτικών των συνεδριάσεων αυτών δημοσιεύεται στον τοπικό τύπο και κοινοποιείται στις Διευθύνσεις Σπουδών του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΩΝ Κ.Π.Ε.

Ο προϋπολογισμός των νέων Κ.Π.Ε. μέχρι και το 2002 για κάθε Κ.Π.Ε. είναι:

α) Αρναία Χαλκιδικής: τριακόσια πενήντα εκατομμύρια δρχ. (350.000.000) εκ των οποίων τα διακόσια πενήντα εκατ. δρχ. (250.000.000) προέρχονται από το 2ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

β) Δραπετσώνα: διακόσια σαράντα εκατομμύρια δρχ. (240.000.000), εκ των οποίων τα εκατόν σαράντα εκατομμύρια (140.000.000), προέρχονται από το 2ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

γ) Σπέτσες: εξακόσια πενήντα εκατ. δρχ. (650.000.000) εκ των οποίων τα πεντακόσια πενήντα εκατομμύρια (550.000.000) προέρχονται από το 2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

δ) Καλαμάτα: διακόσια εξήντα εκατομμύρια δρχ. (260.000.000), εκ των οποίων τα εκατόν εξήντα εκατομμύρια (160.000.000) προέρχονται από το 2ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

ε) Λιθακιά Ζακύνθου διακόσια εξήντα εκατομμύρια δρχ. (260.000.000) εκ των οποίων τα εκατόν εξήντα εκατομμύρια (160.000.000) προέρχονται από το 2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Η κατ' έτος προκαλούμενη δαπάνη ανέρχεται:

- για το έτος 1997 (δεν προκαλείται δαπάνη)

- για το έτος 1998 εξακόσια πέντε εκατομμύρια δρχ. (605.000.000)
- για το έτος 1999 εξακόσια πενήντα πέντε εκατομμύρια δρχ. (655.000.000)
- για το έτος 2000 διακόσια πενήντα εκατομμύρια δρχ. (250.000.000)
- για το έτος 2001 διακόσια πενήντα εκατομμύρια δρχ. (250.000.000).

Οι πόροι των νέων Κ.Π.Ε. προέρχονται κύρια από:

- Επιχορηγήσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Πιστώσεις του Τακτικού Προϋπολογισμού και του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων που θα εγγράφονται στον προϋπολογισμό των οικείων Νομαρχιών ή του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας.
- Προγράμματα χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την ΙΙΝΕ500 και άλλους διεθνείς οργανισμούς ή φορείς.
- Εθνικά προγράμματα σε συνεργασία και με άλλους δημόσιους φορείς.
- Συνέδρια, προγράμματα κατάρτισης, μελέτες, έρευνες, εκδόσεις, ξεναγήσεις, οικοτουρισμό και άλλες συναφείς ανταποδοτικές δραστηριότητες.
- Δωρεές, εισφορές, χορηγίες φυσικών ή νομικών προσώπων εσωτερικού και εξωτερικού.

Για το χρονικό διάστημα που ισχύει η χρηματοδότηση από το 2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, καλύπτονται δαπάνες επισκευών, εξοπλισμού καθώς και λειτουργικές.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Γ2/4776/19.10.99

ΘΕΜΑ: Περιοχές εμβέλειας Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Αγαπητοί συνάδελφοι,

μετά και τη στελέχωση των τεσσάρων νέων Κ.Π.Ε. των Σπετσών, των Πορροίων, του Θέρμου και της Νάουσας φθάνουμε αισίως τον αριθμό δεκαεπτά (17) λειτουργούντων Κ.Π.Ε. σε όλη τη χώρα.

Ύστερα από την επιτυχημένη ετήσια συνάντηση της Καστοριάς που έδωσε σαφή στοιχεία ποιότητας του επιτελούμενου έργου και του ενθουσιασμού των εκπαιδευτικών, υπενθυμίζουμε ότι τα Κ.Π.Ε. θα συνεχίσουν και φέτος να αναπτύσσουν τις προβλεπόμενες από τις Ιδρυτικές Υπουργικές Αποφάσεις δράσεις: Εκπαίδευση μαθητικών ομάδων, ανάπτυξη θεματικών δικτύων Π.Ε., επιμόρφωση εκπαιδευτικών, παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, τοπικές δράσεις και διεθνείς συνεργασίες.

Η εφαρμογή των δράσεων διέπεται από όσα προβλέπουν οι παραπάνω αλλά και άλλες σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις (όπως π.χ. περί καθηκόντων προσωπικού), οι Εγκύκλιοι που κατά καιρούς έχουν εκδοθεί από τη Δ/νσή μας, οι Συμβάσεις Έργων ΕΚΤ- ΕΠΕΑΕΚ και τα αντίστοιχα Τεχνικά Δελτία.

Επειδή όμως τα Κέντρα είναι πλέον πολυάριθμα προχωράμε στη διαμόρφωση των περιοχών εμβέλειας του καθενός όπως αναγράφεται παρακάτω.

Η κατανομή γίνεται επί τη βάσει των εξής αρχών:

α) Το κάθε Κ.Π.Ε. πρέπει να αναπτύξει προγράμματα σχετικά με το περιβάλλον της περιοχής του και ιδιαίτερους δεσμούς με τα Σχολεία της.

β) Γεωγραφικά και συγκοινωνιακά πολλοί Νομοί μπορούν να εξυπηρετηθούν από διαφορετικά Κ.Π.Ε..

γ) Κάθε Σχολείο μπορεί να ενδιαφέρεται για κάποιο συγκεκριμένο θέμα που δεν καλύπτει το Κ.Π.Ε. της περιοχής του.

δ) Η νησιωτική Ελλάδα δεν έχει καλυφθεί με δικά της Κ.Π.Ε..

Για όλους αυτούς τους λόγους ορίζουμε ότι κάθε Κ.Π.Ε. θα δέχεται κατά 70% Σχολικές ομάδες της περιοχής εμβέλειας του και 30% Σχολικές ομάδες άλλων περιοχών σταθμίζοντας πάντα και τις πληθυσμιακές αναλογίες των Νομών.

Τα Σχολεία της Κρήτης, των Κυκλάδων, του Βορείου και Ανατολικού Αιγαίου και της Δωδεκανήσου μπορούν να επισκέπτονται οποιοδήποτε εκ των Κ.Π.Ε. προτιμούν συγκοινωνιακά και θεματικά (και μπορεί να τους δεχθεί στο πλαίσιο του 30%).

Ελπίζουμε ότι την επόμενη σχολική χρονιά και αυτές οι περιοχές θα έχουν δικά τους Κ.Π.Ε..

Η νέα κατανομή έχει ως εξής:

1) Κ.Π.Ε. ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ: Νομοί Αθηνών, Πειραιά, Ανατολικής και Δυτικής Αττικής και Κυκλάδων.

2) Κ.Π.Ε. ΣΠΕΤΣΩΝ: Νομοί Αθηνών, Πειραιά, Ανατολικής και Δυτικής Αττικής, Κυκλάδων, Αργολίδας και Κορινθίας.

3) Κ.Π.Ε. ΑΚΡΑΤΑΣ: Νομοί Αχαΐας, Αρκαδίας, Κορινθίας, Αργολίδας, Ηλείας, Βοιωτίας και Φωκίδας.

4) Κ.Π.Ε. ΚΛΕΙΤΟΡΙΑΣ: Νομοί Αχαΐας, Αρκαδίας, Κορινθίας, Αργολίδας, Ηλείας, Βοιωτίας και Φωκίδας.

5) Κ.Π.Ε. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ: Νομοί Μεσσηνίας, Ηλείας, Λακωνίας, Αρκαδίας και Περιφέρειας Κρήτης.

6) Κ.Π.Ε. ΖΑΚΥΝΘΟΥ: Νομοί Ζακύνθου, Κεφαλληνίας, Λευκάδας, Ηλείας και Αχαΐας.

7) Κ.Π.Ε. ΣΤΥΛΙΔΑΣ-ΥΠΑΤΗΣ: Νομοί Φθιώτιδας, Ευρυτανίας, Φωκίδας, Βοιωτίας, Ευβοίας και Μαγνησίας.

8) Κ.Π.Ε. ΜΑΚΡΙΝΙΤΣΑΣ: Νομοί Μαγνησίας, Λάρισας, Φθιώτιδας και Ευβοίας.

9) Κ.Π.Ε. ΜΟΥΖΑΚΙΟΥ: Νομοί Καρδίτσας, Τρικάλων, Λάρισας, Ευρυτανίας και Άρτας.

10) Κ.Π.Ε. ΚΟΝΙΤΣΑΣ: Νομοί Ιωαννίνων, Θεσπρωτίας, Πρέβεζας, Άρτας, Αιτωλοακαρνανίας και Κερκύρας.

11) Κ.Π.Ε. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ: Νομοί Καστοριάς, Φλώρινας, Κοζάνης, Γρεβενών, Ημαθίας και Ιωαννίνων.

12) Κ.Π.Ε. ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ: Νομοί Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής, Σερρών, Κιλκίς, Ημαθίας, Πιερίας και Πέλλης.

13) Κ.Π.Ε. ΝΑΟΥΣΑΣ: Νομοί Ημαθίας, Πέλλης, Φλώρινας, Κοζάνης και Πιερίας.

14) Κ.Π.Ε. ΑΡΝΑΙΑΣ: Νομοί Χαλκιδικής, Θεσσαλονίκης, Σερρών, Καβάλας, Δράμας και Ξάνθης.

15) Κ.Π.Ε. ΣΟΥΦΛΙΟΥ: Νομοί Έβρου, Ροδόπης, Ξάνθης, Καβάλας και Δράμας.

16) Κ.Π.Ε. ΠΟΡΡΟΪΩΝ ΣΕΡΡΩΝ: Νομοί Σερρών, Δράμας, Καβάλας, Κιλκίς και Θεσσαλονίκης.

17) Κ.Π.Ε. ΘΕΡΜΟΥ: Νομοί Αιτωλοακαρνανίας, Άρτας, Φωκίδας, Ευρυτανίας και Λευκάδας.

Αντιλαμβάνεσθε ότι με καλή πρόθεση προσπαθούμε να ικανοποιήσουμε τις ανάγκες του εκπαιδευτικού και μαθητικού κόσμου. Εάν στην πράξη η κατανομή αυτή παρουσιάσει κάποια προβλήματα παρακαλούμε να μας ενημερώσετε έγκαιρα ώστε να προχωρήσουμε στις αναγκαίες προσαρμογές.

Γ2/6215/19.11.01**Θέμα: Ίδρυση νέων Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης**

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. προτίθεται να ιδρύσει Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης δίνοντας άμεση προτεραιότητα σε περιοχές που δεν έχουν Κ.Π.Ε. και φροντίζοντας να υπάρχουν τουλάχιστον δύο (2) Κ.Π.Ε. σε κάθε Περιφέρεια της χώρας με δυνατότητα αύξησης του αριθμού αυτού όταν τα πληθυσμιακά δεδομένα και οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες το επιβάλλουν.

Επιθυμούμε η τελική κατανομή των Κ.Π.Ε. ανά την επικράτεια να είναι τέτοια που να εξυπηρετείται όλος ο μαθητικός και εκπαιδευτικός πληθυσμός της χώρας. Γι' αυτό προσκαλούμε, όλους τους ενδιαφερόμενους, να υποβάλουν προτάσεις οι οποίες θα αξιολογηθούν σύμφωνα με την προαναφερθείσα λογική και με βάση τα στοιχεία που παραθέτουμε παρακάτω.

Πίνακας κατανομής των Κ.Π.Ε. ανά Περιφέρεια

Περιφέρεια (κατά αλφαβητική σειρά)	Υπάρχοντα	Πρόβλεψη για νέα
1. Ανατ. Μακεδονίας & Θράκης	1 (Σουφλί)	1
2. Αττικής	3 (Αργυρούπολη, Σπέτσες, Δραπετσώνα)	2
3. Βορείου Αιγαίου	0	2
4. Δυτικής Ελλάδας	3 (Κλειτορία, Ακράτα, Θέρμο Αιτωλοακαρνανίας)	0
5. Δυτικής Μακεδονίας	1 (Καστοριά)	1
6. Ηπείρου	1 (Κόνιτσα)	1
7. Θεσσαλίας	2 (Μουζάκι Καρδίτσας, Μακρινίτσα Βόλου)	0
8. Ιονίων νήσων	1 (Ζάκυνθος)	1
9. Κεντρικής Μακεδονίας	4 (Νάουσα Ημαθίας, Κορδελιό Θεσ/νίκης, Πορρόιας Σερρών, Αρναία Χαλκιδικής)	1
10. Κρήτης	0	2
11. Νοτίου Αιγαίου	0	2
		1
12. Πελοποννήσου	1 (Καλαμάτα)	1
13. Στερεάς Ελλάδας	2 (Στυλίδα Φθιώτιδας, Κύμη* Ευβοίας)	2
ΣΥΝΟΛΑ	19	16

*η ίδρυση του Κ.Π.Ε. Κύμης ενδέχεται να ανακληθεί

Ο συνολικός αριθμός των 16 νέων Κ.Π.Ε. μπορεί να αυξηθεί εάν υπάρξουν χρηματοδοτικά περιθώρια.

Ένα Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης χρειάζεται να έχει: 2-3 αίθουσες διδασκαλίας που να χωρά 35 άτομα η κάθε μία και να είναι εφοδιασμένες με θρανία, καθίσματα, γραφείο, φοριαμούς και οπτικοακουστικά μέσα (οθόνη, προβολείς διαφανειών και σλάιντς, τηλεόραση, βίντεο, ραδιοκασετόφωνο, χάρτες).

Μία (1) αίθουσα πολλαπλών χρήσεων χωρητικότητας 100 τουλάχιστον ατόμων με υπερυψωμένη σκηνή (με μικροφωνική εγκατάσταση, καθίσματα σεμιναρίων, 4 ταμπλώ έκθεσης υλικού, τραπέζι προεδρείου, οθόνη προβολής διαφανειών και σλάιντς, βίντεο προτζέκτορ).

Τρία (3) γραφεία διοίκησης: Υπευθύνου, εκπαιδευτικών, γραμματείας με την αντίστοιχη επίπλωση και εξοπλισμό (8 γραφεία, 20 καθίσματα, 1 καναπές, 1 τραπέζι συνεδριάσεων, 4 τηλέφωνα, 2 φαξ, 4 Η/Υ, 2 εκτυπωτές, 6 φοριαμοί, 1 βιβλιοθήκη, 2 φωτοτυπικά μηχανήματα, 4 φωτογραφικές μηχανές, 1 βιντεοκάμερα).

Μία (1) αίθουσα βιβλιοθήκης-αναγνωστηρίου (με βιβλιοθήκες χωρητικότητας 2000 βιβλίων,

200 κασετών και 2 βιβλιοστάσια περιοδικών, 10 τραπεζάκια και 40 καθίσματα).

Μία (1) αίθουσα Η/Υ (με 15 μονάδες Η/Υ, 3 εκτυπωτές, 1 σκάνερ, 1 μηχανήμα βιβλιοδεσίας).

Ένα (1) εργαστήριο βιολογίας (με 3 μικροσκόπια-3 στερεοσκόπια-2 ζυγούς ακριβείας, πάγκους, 30 σκαμπώ, βαλίστρες αντιδραστηρίων, σκεύη παρασκευασμάτων, υαλοσκευή, κλίβανο ξήρανσης, εργαλεία συλλογής δειγμάτων, προπλάσματα οργάνων).

Ένα (1) εργαστήριο φυσικοχημείας (με πάγκους εργαστηρίου, σκαμπώ, ψυγείο, υαλοσκευή, συσκευές πειραμάτων, όργανα μέτρησης θερμοκρασίας- υγρασίας- pH -φωσφορικών και νιτρικών αλάτων- οξυγόνου, σκεύη μετεωρολογικού κλιμακίου).

Ένα (1) χώρο έκθεσης υλικού για τις εκδηλώσεις με 12 ταμπλώ διπλής όψης και 12 τραπεζάκια.

Δύο (2) αποθήκες υλικού (με 4 φοριαμούς και ράφια τοίχου).

Αύλειο χώρο με δυνατότητα ανάπτυξης εκπαιδευτικού κήπου.

Κυλικείο (με ψυγείο, καφετέριες κλπ).

Ξενώνας φιλοξενίας τουλάχιστον 35 ατόμων (με κρεβάτια, κλινοσκεπάσματα, μαξιλάρια, τουαλέτες και ντουζιέρες).

Εστιατόριο 40 ατόμων (με τραπέζια, καθίσματα).

Μαγειρείο (κουζίνα, ψυγείο, μαγειρικά σκεύη, πιάτα, ποτήρια, φλιτζάνια, μαχαιροπήρουνα).

Εγκατάσταση κεντρικής θέρμανσης.

Πυρασφάλεια (πυροσβεστήρες σε κάθε χώρο).

Δώδεκα (12) τουαλέτες (αγοριών, κοριτσιών και εκπαιδευτικών).

Μέχρι τώρα παραχωρήθηκαν από Δήμους ή το Ε.Ι.Ν. κτίρια που επισκευάσθηκαν, ανακατασκευάσθηκαν, συμπληρώθηκαν και εξοπλίσθηκαν με ένα κόστος κατά μέσο όρο 200 εκατομμυρίων δραχμών για κάθε Κ.Π.Ε. που διατέθηκε κυρίως από το 2ο Κ.Π.Σ..

Στο 3ο Κ.Π.Σ. όμως δεν προβλέπονται κονδύλια για υποδομές, κατασκευές και εξοπλισμούς. Γι' αυτό το Υ.Π.Ε.Π.Θ. θα αξιολογήσει μόνο τις προτάσεις που έχουν εξασφαλίσει από άλλες χρηματοδοτικές πηγές, τις υποδομές, τις κατασκευές και τους εξοπλισμούς. Η υποστήριξη της

λειτουργίας κάθε Κ.Π.Ε. απαιτεί περί τα 100 εκατομμύρια δραχμές ετήσια που κατανέμονται ως εξής:

- 42 εκατομμύρια δραχμές για μισθούς 7 αποσπασμένων εκπαιδευτικών που πληρώνει το ΥΠ.Ε.Π.Θ..
- 8 εκατομμύρια δραχμές για διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό που πληρώνει ο Δήμος ή το Ε.Ι.Ν..
- 40 εκατομμύρια δραχμές, κατά μέσο όρο ετήσια, για την ανάπτυξη των δράσεων εκπαίδευσης, επιμόρφωσης, θεματικών δικτύων, παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού, τοπικών και διεθνών συνεργασιών που καταβάλλονται από το Κ.Π.Σ.
- 6 εκατομμύρια δραχμές για συνήθειες λογαριασμούς που καταβάλλει ο Δήμος ή το Ε.Ι.Ν. (ύδρευση, θέρμανση, ηλεκτρισμός, τηλεπικοινωνίες κλπ).

Τα κριτήρια επιλογής που θα ισχύσουν κατά την αξιολόγηση των προτάσεων είναι τα εξής:

- 1) Προσφερόμενες υποδομές και εξοπλισμοί.
- 2) Προσβασιμότητα για ης σχολικές μονάδες.
- 3) Οικονομική και τεχνική στήριξη λειτουργίας από τον προτείνοντα φορέα.
- 4) Ύπαρξη οικολογικών πεδίων στη περιοχή που θα δίνουν δυνατότητα υλοποίησης προγραμμάτων.
- 5) Προηγούμενο ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού κόσμου της περιοχής για την Π.Ε. (προγράμματα, δράσεις κλπ).
- 6) Δυνατότητες συνεργασιών με επιστημονικά ιδρύματα και άλλους Κυβερνητικούς ή μη Κυβερνητικούς φορείς.
- 7) Θεματολογία εκπαιδευτικών προγραμμάτων που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν από το προτεινόμενο Κ.Π.Ε..
- 8) Έκφραση άποψης των τοπικών Δ/σεων Α/θμιας και Δευ/θμιας Εκπαίδευσης, της Νομαρχίας και της Περιφέρειας. Η κατανομή των Κ.Π.Ε. που προαναφέρθηκε μπορεί να τροποποιηθεί σε περίπτωση που δεν υποβληθεί πρόταση από κάποια περιοχή ή σε περίπτωση που η υποβαλλόμενη πρόταση δεν ικανοποιεί τα παραπάνω κριτήρια.

Τα Κ.Π.Ε. στελεχώνονται από μόνιμους εκπαιδευτικούς της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης της περιοχής των που αποσπώνται για μία τριετία ύστερα από πρόσκληση ενδιαφέροντος και αξιολόγηση των προσόντων τους (βασικές και μεταπτυχιακές σπουδές σε σχέση με την Π.Ε., επιμόρφωση, εμπειρία προγραμμάτων σε σχολεία, συμμετοχή σε συνέδρια και ομάδες εργασίας, συγγραφικό έργο, γνώση ξένων γλωσσών και νέων τεχνολογιών κα).

Παρακαλούμε τις Περιφέρειες να ενημερώσουν όλες τις νομαρχίες της περιοχής αρμοδιότητας τους και αυτές με τη σειρά τους όλους τους Δήμους και τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης της περιοχής ευθύνης τους. Επίσης παρακαλούμε το Ε.Ι.Ν. να ενημερώσει τις κατά τόπους μαθητικές εστίες του.

Υ.Α. Γ2/72942/11.7.02

Θέμα: Ίδρυση και λειτουργία δεκαπέντε (15) νέων Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Έχοντας υπόψη:

1. Το Νόμο 1892/90 (Φ.Ε.Κ 101 τ.Α΄) άρθρο 111 παρ. 13 περί ίδρυσης Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης .
2. Το Νόμο 2986/2002 (Φ.Ε.Κ. 24 τ.Α΄/13-2-2002) άρθρο 8 παρ. 2 περί οργανωτικών θεμάτων υπηρεσιών και σχολικών μονάδων.
3. Την Υ.Α. 57905/Γ2/4-6-2002 περί θεμάτων στελέχωσης και λειτουργίας των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και των καθηκόντων των απασχολουμένων σε αυτά.
4. Την προκήρυξη με αριθμό 6215/19-11-2001 του Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, για υποβολή προτάσεων για ίδρυση νέων Κέντρων Π.Ε.
5. Την εγκύκλιο με αριθμό 9340/Γ2/29-1-2002 για καταληκτική προθεσμία υποβολής των προτάσεων.
6. Την απόφαση με αριθμό 29060/Γ2 /19-3-2002 του Γενικού Γραμματέα ΥΠ.Ε.Π.Θ. για συγκρότηση επιτροπής για την αξιολόγηση των παραπάνω προτάσεων σύμφωνα με τα κριτήρια της ως άνω προκήρυξης.
7. Το πρακτικό της επιτροπής αξιολόγησης με ημερομηνία 24-5-2002

Αποφασίζουμε

Α. Την ίδρυση δεκαπέντε (15) νέων Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) στους παρακάτω Δήμους:

1. **Δήμος Βάμου** Νομού Χανίων Κρήτης (Σχολικό συγκρότημα και δημοτικά κτίρια).
2. **Δήμος Αρχανών** Νομού Ηρακλείου Κρήτης (Δημοτικά κτίρια).
3. **Δήμος Άμφισσας** Νομού Φωκίδας (Διώροφο δημοτικό κτίριο).
4. **Δήμος Ομηρούπολης** Νομού Χίου (Πέτρινα κτίρια Κλειδούς, ξενώνες Αίτπους).
5. **Δήμος Ευεργέτουλα** Νομού Λέσβου (Δημοτικό Σχολείο, Παιδικός Σταθμός, κτίρια Συνεταιρισμού, Κοντέλη, Καζίνο και Ελαιοτριβείο).
6. **Δήμος Αμαρουσίου** Νομού Αττικής (Δημοτικά κτίρια κτήματος Συγγρού).
7. **Δήμος Μελίτης** Νομού Φλώρινας (Διατηρητέο κτίριο Γυμνασίου και κοινοτικό κατάστημα).
8. **Δήμος Ανατολικού Ολύμπου** Νομού Πιερίας (Διώροφο Δημοτικό Κέντρο Περιβάλλοντος και ιδιωτικά καταλύματα).
9. **Δήμος Βερτίσκου** Νομού Θεσσαλονίκης (Σχολείο & Δημοτικές κατασκηνώσεις).
10. **Δήμος Έδεσσας** Νομού Πέλλας (κατασκηνώσεις Σωτήρας).
11. **Δήμος Παρανεστίου** Νομού Δράμας (Δημοτικά κτίρια & Σχολείο, ξενοδοχείο).

12. Δήμος Αράχθου Νομού Άρτας (Πέτρινο κτίριο, Σχολεία, Κέντρο Πληροφόρησης, 3 Μουσεία).

13. Δήμος Πεταλούδων Νομού Δωδεκανήσου (Δημοτικά κτίρια).

14. Δήμος Κορθίου Άνδρου Νομού Κυκλάδων (Κτιριακό συγκρότημα Αγίας Τριάδας).

15. Δήμος Ιθάκης Νομού Κεφαλονιάς -Μαθητική Εστία Ε.Ι.Ν..

Β. Τα παραπάνω Κέντρα Π.Ε. θα στελεχωθούν και θα λειτουργήσουν σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από την Υ.Α. 57905/Γ2/4-6-2002 όταν οι υποδομές και οι εξοπλισμοί είναι έτοιμοι προς χρήση. Επίσης θα υπογραφούν συμβάσεις δεκαπενταετούς παραχώρησης και λειτουργίας μεταξύ των Δήμων και του ΥΠ.Ε.Π.Θ., σύμφωνα με τους όρους της προκήρυξης Γ2/6215/19-11-01 του ΥΠ.Ε.Π.Θ. και σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις των Νόμων και των Υπουργικών Αποφάσεων που διέπουν τη λειτουργία των Κ.Π.Ε..

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. διατηρεί το δικαίωμα της ανάκλησης της απόφασης ίδρυσης του Κ.Π.Ε. σε περίπτωση που ο Δήμος ή το Ε.Ι.Ν. δεν ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που ανέλαβε, ως προς τις υποδομές και τους εξοπλισμούς, το διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό και τα λειτουργικά έξοδα, σύμφωνα με τους όρους της προαναφερθείσας προκήρυξης.

Γ. Για όλα τα Κέντρα που έχουν ιδρυθεί μέχρι σήμερα με προηγούμενες Υπουργικές Αποφάσεις καθώς και για τα ιδρυόμενα δια της παρούσης ισχύουν τα εξής:

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης υπάγονται διοικητικά στην οικεία Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης ενώ τα θέματα που αφορούν τη λειτουργία, τους στόχους, τις δράσεις, τα προγράμματα, τις συνεργασίες, τη στελέχωση, την οικονομική διαχείριση τους κλπ. ρυθμίζονται με Υπουργικές Αποφάσεις και με εγκυκλίους του Ειδικού Γραμματέα του Ενιαίου Τομέα Θεμάτων Σπουδών, Επιμόρφωσης και Καινοτομιών και της Διεύθυνσης Σπουδών του ΥΠ.Ε.Π.Θ..

1. ΣΤΟΧΟΙ – ΔΡΑΣΕΙΣ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στοχεύουν στη δημιουργία γνωστικού και αξιακού υπόβαθρου στους μαθητές και στους νέους, ώστε να αναπτυχθούν υπεύθυνες στάσεις και συμμετοχικές συμπεριφορές, που θα συμβάλουν στην προστασία της οικολογικής ισορροπίας, της ποιότητας της ζωής και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Για την επίτευξη αυτού του γενικού στόχου τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.):

α) σχεδιάζουν, αναπτύσσουν και υλοποιούν εκπαιδευτικά προγράμματα διάρκειας μιας έως έξι ημερών για μαθητικές ομάδες σχολείων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης, που τα επισκέπτονται

β) οργανώνουν και αναπτύσσουν περιφερειακά, εθνικά και διεθνή θεματικά δίκτυα Π.Ε.

γ) παράγουν εκπαιδευτικό και ενημερωτικό υλικό για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές

δ) οργανώνουν και υλοποιούν επιμορφωτικά σεμινάρια εκπαιδευτικών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης των Δ/σεων Εκπ/σης της εμβέλειάς τους, ώστε να στηριχθεί το έργο των εκπαιδευτικών στα σχολεία

ε) οργανώνουν και υλοποιούν ημερίδες, συνέδρια, συμπόσια, εργαστήρια περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με συμμετοχή εκπαιδευτικών, επιστημόνων και εκπροσώπων φορέων που ασχολούνται με την διαχείριση και την προστασία του περιβάλλοντος και την προώθηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ενημέρωσης
στ) αναπτύσσουν διεθνείς συνεργασίες με εκπαιδευτικούς φορείς του εξωτερικού (εκπαιδευτικά προγράμματα, θεματικά δίκτυα, επιμορφωτικά σεμινάρια, παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, διοργάνωση συνεδρίων, συμποσίων, εργαστηρίων κλπ.)

ζ) αναπτύσσουν συνεργασίες με την τοπική κοινωνία (Τοπική και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, Σχολεία, Επιστημονικά Ιδρύματα, ειδικούς επιστήμονες, Μέσα Ενημέρωσης, κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς) για θέματα διαχείρισης του τοπικού περιβάλλοντος, εκπαίδευσης ενημέρωσης, κατάρτισης (ημερίδες, σεμινάρια, έκδοση ενημερωτικού υλικού, προγράμματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης ή κατάρτισης, δράσεις προστασίας περιβάλλοντος κλπ)

η) προωθούν την εκπαιδευτική έρευνα στον τομέα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Προκειμένου να πραγματοποιήσουν τους γενικούς και επιμέρους στόχους τους, τα Κ.Π.Ε. μπορούν να συνεργάζονται με ειδικούς επιστήμονες, με επιστημονικά και ερευνητικά ιδρύματα, με κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς, με την Αυτοδιοίκηση, με Υπευθύνους Π.Ε. των τοπικών Δ/σεων Εκπ/σης, με εκπαιδευτικούς φορείς του εξωτερικού, τα Π.Ε.Κ. με ανάλογα με τους στόχους και το περιεχόμενο και τις ανάγκες της κάθε μιας από τις προαναφερθείσες δράσεις.

2. ΥΠΟΔΟΜΕΣ - ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ

Τα Κ.Π.Ε. διαθέτουν αίθουσες διδασκαλίας, πολλαπλών χρήσεων, εργαστηρίων βιολογίας και φυσικοχημείας, βιβλιοθήκης και αναγνωστηρίου, ηλεκτρονικών υπολογιστών, εκθέσεων και προβολών, διοικητικής υποστήριξης, αποθήκευσης υλικών, χώρων υγιεινής, ξενώνων φιλοξενίας, μαγειρείου και εστίασης και αύλειο χώρο. Οι χώροι αυτοί είναι εξοπλισμένοι με τον κατάλληλο εκπαιδευτικό, οπτικοακουστικό, ηλεκτρονικό, εργαστηριακό, διοικητικό, τηλεπικοινωνιακό και ξενοδοχειακό εξοπλισμό.

Τα Κ.Π.Ε. διακρίνονται σε αστικά και περιφερειακά ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της περιοχής στην οποία είναι εγκατεστημένα.

3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Σε ότι αφορά το εκπαιδευτικό προσωπικό τα θέματα επιλογής του (προσόντα, κριτήρια, διαδικασίες, όργανα) και τα θέματα των καθηκόντων του και της λειτουργίας του Κέντρου ρυθμίζονται από την Υπουργική Απόφαση 57905/Γ2/4-6-2002.

4. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ - ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Σε κάθε Κέντρο υπηρετεί διοικητικό προσωπικό για γραμματειακή υποστήριξη και βοηθητικό προσωπικό για καθαριότητα, φύλαξη, φιλοξενία κ.ά., που διορίζεται ή αποσπάται με ευθύνη του συνεργαζόμενου φορέα (Δήμος, Ε.Ι.Ν. ή άλλο) και μισθοδοτείται από αυτόν. Το προσωπικό αυτό εργάζεται και Σαββατοκύριακα ή απογεύματα όταν το απαιτεί η λειτουργία του Κ.Π.Ε..

5. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Για την καλύτερη σύνδεση με την τοπική κοινωνία και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των συνεργασιών που προαναφέρθηκαν, σε κάθε Κ.Π.Ε. λειτουργεί Συμβουλευτική Επιτροπή στην οποία προεδρεύει ο Υπεύθυνος του Κ.Π.Ε. και στην οποία συμμετέχουν όλοι οι εκπαιδευτικοί του Κ.Π.Ε., ο Υπεύθυνος Π.Ε. της οικείας Δ/νσης Α/θμιας Εκπ/σης, ο Υπεύθυνος Π.Ε. της οικείας Δ/νσης Β/θμιας Εκπ/σης, ειδικοί επιστήμονες και εκπρόσωποι επιστημονικών και ερευνητικών ιδρυμάτων της περιοχής, εκπρόσωποι κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων που μπορούν να εμπλακούν σε δράσεις του Κέντρου (π.χ. υπηρεσιών Υ.Π.Ε.ΧΩ.ΔΕ., Υπ. Γεωργίας, Υπ. Εμπορικής Ναυτιλίας, Υπ. Εσωτερικών, συλλόγων κλπ.), από 2 εκπρόσωποι του Δήμου του Ε.Ι.Ν. ή άλλου συνεργαζόμενου φορέα (που ορίζονται από το Δήμαρχο κ.ο.κ.) δύο εκπρόσωποι της Νομαρχίας αρμόδιοι για θέματα παιδείας και περιβάλλοντος, εκπρόσωποι της τοπικής Ένωσης Γονέων, εκπρόσωποι μαθητικών κοινοτήτων κ.ά.

Η επιτροπή που έχει υποστηρικτικό χαρακτήρα σε σχέση με την ανάπτυξη των προγραμμάτων του Κέντρου, συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο προκειμένου να συζητηθεί το πρόγραμμα δράσης του Κ.Π.Ε. και να αναπτυχθούν οι καλύτερες δυνατότες-επί μέρους συνεργασίες και προκειμένου να συζητηθεί ο απολογισμός των δραστηριοτήτων κάθε σχολικής χρονιάς. Οι συνεδριάσεις μπορούν να είναι ανοικτές για την τοπική κοινωνία. Σύνοψη έκθεσης των πρακτικών των συνεδριάσεων υποβάλλεται στο ΥΠ.Ε.Π.Θ. και δημοσιεύεται στον τοπικό τύπο.

6. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΩΝ Κ.Π.Ε.

Τα έσοδα του Κέντρου μπορεί να είναι τακτικές ή έκτακτες επιχορηγήσεις από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠ.Ε.Π.Θ., το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, τον Ειδικό Λογαριασμό του ΥΠ.Ε.Π.Θ., την Ευρωπαϊκή Ένωση (Κοινοτικό Πλαίσιο

Στήριξης και άλλα προγράμματα), την Περιφέρεια, τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, το Δήμο, διάφορους Κυβερνητικούς ή μη Κυβερνητικούς φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού, χορηγίες, δωρεές, ανταποδοτικά έσοδα χρήσεως χώρων, υλικών και υπηρεσιών του Κ.Π.Ε. (π.χ. ξενώνων, αιθουσών, εξοπλισμού, εκπαιδευτικού υλικού, υπηρεσιών κατάρτισης και επιμόρφωσης κτλ) στα πλαίσια των στόχων των Κ.Π.Ε..

Τα έξοδα του Κ.Π.Ε., εκτός από τις συνήθεις δαπάνες συντήρησης χώρων και εξοπλισμού, τις λειτουργικές δαπάνες θέρμανσης, ηλεκτροδότησης, ύδρευσης, τηλεπικοινωνιών, καθαριότητας, ασφάλειας, ταχυδρομικών τελών κλπ, είναι και οι δαπάνες για την οργάνωση και υλοποίηση των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων, την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, τα θεματικό δίκτυα, τις τοπικές και διεθνείς συνεργασίες, την έρευνα και τη δημοσιοποίηση των δράσεων του.

Τέτοιες δαπάνες είναι έξοδα διαμονής, διατροφής, μετακινήσεων, μεταφορών, αγορά ή παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού πάσης φύσης, αγοράς λογισμικού, αγοράς εξοπλισμού, αγοράς αναλωσίμων, έξοδα εκτυπώσεων, έξοδα αναπαραγωγής εκπαιδευτικού υλικού έξοδα γραμματειακής κάλυψης, έξοδα δημοσιότητας, έξοδα συμμετοχής σε συνέδρια, αποζημιώσεις εξωτερικών επιμορφωτών σεμιναρίων και επιστημονικών συνεργατών παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού, αποζημιώσεις εκτάκτων υπηρεσιών διοικητικού, τεχνικού και βοηθητικού χαρακτήρα ή εξωτερικής αξιολόγησης, δαπάνες διαμόρφωσης χώρων κτιρίου ή περιβάλλοντος χώρου κá.

Η διαχείριση των εσόδων και των εξόδων κάθε Κ.Π.Ε. γίνεται σήμερα από τον Διαχειριστικό φορέα (Δήμο, Ε.Ι.Ν. ή άλλο) και στη συνέχεια από τη Διαχειριστική Επιτροπή του Κ.Π.Ε. όταν αυτή συσταθεί.

Δ. Το διαχωρισμό του ήδη λειτουργούντος Κ.Π.Ε. Στυλίδας - Υπάτης σε δύο ανεξάρτητα Κ.Π.Ε., το Κ.Π.Ε. Στυλίδας και το Κ.Π.Ε. Υπάτης στις αντίστοιχες υποδομές που παρέχουν οι Δήμοι Στυλίδας και Υπάτης. Η στελέχωση των Κ.Π.Ε. Στυλίδας και Υπάτης θα ρυθμιστεί με την προκήρυξη για τη στελέχωση των Κ.Π.Ε. αυτής της Απόφασης.

Η Απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Υ.Α. Γ2/57905/4.6.2002

Θέμα: Ρύθμιση θεμάτων στελέχωσης και λειτουργίας των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.), καθηκόντων των απασχολούμενων σε αυτά και των αντιστοίχων θεμάτων και καθηκόντων των Υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) των τοπικών Δ/νσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης

Έχοντας υπόψη:

1. Το Νόμο 1892/90 (Φ.Ε.Κ. 101 τ.Α΄) άρθρο 111 παρ.13 περί ίδρυσης Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
2. Το Νόμο 2986/2002 (Φ.Ε.Κ. 24 τ.Α΄ / 13-2-2002) άρθρο 8 παρ. 2 περί οργανωτικών θεμάτων υπηρεσιών και σχολικών μονάδων

Αποφασίζουμε

Α. ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Άρθρο1: Αριθμός αποσπώμενων εκπαιδευτικών, διάρκεια της απόσπασης.

1. Σε κάθε Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) που ιδρύεται από το ΥΠ.Ε.Π.Θ., αποσπώνται για τη στελέχωση του κατά την πρώτη τετραετία της λειτουργίας του, όταν οι υποδομές είναι έτοιμες προς χρήση, πέντε συνολικά εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Κατά τη δεύτερη τετραετία της λειτουργίας του μπορούν να αποσπασθούν επτά εκπαιδευτικοί Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης εφόσον το παραχθέν έργο της πρώτης τετραετίας στοιχειοθετεί τέτοια ανάγκη. Από την τρίτη τετραετία και έπειτα ο αριθμός των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξηθεί μέχρι και τους εννέα, εφόσον τα απολογιστικά στοιχεία των δράσεων του Κ.Π.Ε. και η δυναμική της ανάπτυξης των συνεργασιών του στοιχειοθετούν τέτοια ανάγκη. Από τους αποσπώμενους σε κάθε Κ.Π.Ε. εκπαιδευτικούς ένας ορίζεται ως Υπεύθυνος του Κ.Π.Ε. και ένας ως Αναπληρωτής του.
2. Προκειμένου να διασφαλιστεί ο διεπιστημονικός χαρακτήρας της σύνθεσης της παιδαγωγικής ομάδας, ώστε να ανταποκρίνεται στις βασικές αρχές λειτουργίας της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ορίζονται ως απαραίτητες ειδικότητες οι εξής: Βιολόγος, Φιλολόγος και Δάσκαλος. Οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί που στελεχώνουν ένα Κ.Π.Ε. μπορούν να ανήκουν και σε άλλες ειδικότητες. Επίσης στην περίπτωση που το Κ.Π.Ε. πρόκειται να στελεχωθεί με πέντε ή επτά ή εννέα συνολικά εκπαιδευτικούς τότε οι τρεις εκ των πέντε, οι τέσσερις εκ των επτά και οι πέντε εκ των εννέα αντιστοίχως πρέπει να είναι εκπαιδευτικοί της Β/θμιας Εκπαίδευσης και, εάν είναι δυνατόν, διαφορετικών ειδικοτήτων. Οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί θα προέρχονται από την Α/θμια Εκπαίδευση.

3. Οι θητείες όλων των παραπάνω θα εναρμονισθούν με τη λήξη των τετραετών θητειών των Δ/ντών Περιφερειακών Δ/σεων είτε με περιορισμό της διάρκειας τους κατά την προκήρυξη, είτε με παράταση της διάρκειας τους με Απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας.

Άρθρο 2: Προσόντα υποψηφίων.

Τα προσόντα για την απόσπαση εκπαιδευτικού σε Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι τα εξής:

1. Υποψήφιοι για τις θέσεις Υπευθύνων Κ.Π.Ε. μπορούν να είναι εκπαιδευτικοί Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπαίδευσης με συνολική εκπαιδευτική υπηρεσία δέκα (10) ετών από την οποία επί έξι (6) τουλάχιστον έτη έχουν ασκήσει διδακτική υπηρεσία σε σχολεία της οικείας βαθμίδας.
2. Υποψήφιοι για τις θέσεις Αναπληρωτών Υπευθύνων Κ.Π.Ε. μπορούν να είναι εκπαιδευτικοί Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπαίδευσης με συνολική εκπαιδευτική υπηρεσία οκτώ (8) ετών από την οποία επί πέντε (5) τουλάχιστον έτη έχουν ασκήσει διδακτική υπηρεσία σε σχολεία της οικείας βαθμίδας.
3. Υποψήφιοι για τις θέσεις εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε. μπορούν να είναι εκπαιδευτικοί Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπαίδευσης με συνολική διδακτική υπηρεσία έξι (6) ετών από την οποία επί τέσσερα (4) τουλάχιστον έτη έχουν ασκήσει διδακτική υπηρεσία σε σχολεία της οικείας βαθμίδας.
4. Για όλους τους παραπάνω απαιτείται πτυχίο Πανεπιστημίου.

Άρθρο 3: Κριτήρια επιλογής υποψηφίων.

1. Τα γενικά κριτήρια επιλογής Υπευθύνων Κ.Π.Ε., αναπληρωτών Υπευθύνων Κ.Π.Ε. και εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε. διακρίνονται σε κριτήρια:
 - α. Επιστημονικής και παιδαγωγικής κατάρτισης και συγκρότησης.
 - β. Υπηρεσιακής κατάστασης και διδακτικής εμπειρίας.
 - γ. Άσκησης διοικητικού και καθοδηγητικού έργου.
 - δ. Αξιολογικών εκθέσεων.
 - ε. Συγγραφικού και ερευνητικού έργου και
 - στ. συνεκτιμώμενα με τη διαδικασία της συνέντευξης.
2. Οι υπηρετούντες με θητεία σε θέσεις Υπευθύνων Κ.Π.Ε., Αναπληρωτών Υπευθύνων και εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε. μπορούν κατά τη διάρκεια της θητείας τους να υποβάλουν αίτηση για επιλογή σε θέσεις που προκηρύσσονται:
 - α. Οποτεδήποτε, αν πρόκειται για θέσεις που δεν κατέχουν
 - β. Κατά το τρίτο έτος της θητείας τους, αν επιθυμούν να επανεπιλεγούν για θέσεις

Υπευθύνων Κ.Π.Ε., Αναπληρωτών Υπευθύνων και εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε..

3. Κριτήρια επιλογής Υπεύθυνων Κ.Π.Ε., Αναπληρωτών Υπευθύνων Κ.Π.Ε. και εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε.

I. Επιστημονική και παιδαγωγική κατάρτιση και συγκρότηση

α. Διδακτορικό δίπλωμα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, την Οικολογία ή τη Διαχείριση Περιβάλλοντος	Μονάδες 8
β. Άλλο διδακτορικό δίπλωμα	Μονάδες 5
γ. Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών	Μονάδες 4
δ. Δεύτερο πτυχίο Πανεπιστημίου	Μονάδες 3
ε. Δεύτερο πτυχίο Τ.Ε.Ι	Μονάδες 2
στ. Μετεκπαίδευση δυο ετών	Μονάδες 2
ζ. Ετήσια επιμόρφωση (ΣΕΛΜΕ, ΣΕΛΔΕ, ΠΑΤΕΣ)	Μονάδες 1,5
η. Εξάμηνη επιμόρφωση	Μονάδες 1
θ. Τρίμηνη επιμόρφωση και επιμόρφωση ΠΕΚ	Μονάδες 0,5
ι. Επιμόρφωση στην Π.Ε. (Σεμινάρια ΑΕΙ, ΠΕΚ, ΚΠΕ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΕΚΠ/ΣΗΣ). 0,1 μονάδες για κάθε ημέρα επιμόρφωσης	Μονάδες 3
ια. Γνώση ξένων γλωσσών : επίπεδο proficiency ή αντίστοιχο	Μονάδες 2
ιβ. Γνώση ξένων γλωσσών: επίπεδο Lower ή αντίστοιχο	Μονάδες 1
ιγ. Πιστοποιημένη γνώση πληροφορικής και Η/Υ	Μονάδες 2

Από τα κριτήρια α΄, β΄ και γ΄ μοριοδοτείται μόνο το ένα εκ των τριών.

Από τα κριτήρια δ΄ και ε΄ μοριοδοτείται μόνο το ένα εκ των δύο.

Από τα κριτήρια ια΄ και ιβ΄ μοριοδοτείται μόνο το ένα εκ των δύο.

Για το κριτήριο ιγ΄ απαιτείται πιστοποίηση από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας.

Μέγιστος αριθμός μορίων της κατηγορίας επιστημονικής και παιδαγωγικής κατάρτισης και συγκρότησης είναι ο αριθμός είκοσι δύο (22).

II. Υπηρεσιακή κατάσταση και διδακτική εμπειρία

α. Εκπαιδευτική Υπηρεσία πέραν της απαιτούμενης διδακτικής υπηρεσίας για την επιλογή	Μονάδες 0,5 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 8
β. Εκπαιδευτική υπηρεσία σε ΚΠΕ	Μονάδες 0,5 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 3
γ. Υπηρεσία σε θέση Υπευθύνου Π.Ε. τοπικής Δ/σης	Μονάδες 0,5 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 1,5
δ. Οργανική θέση σε σχολείο Διεύθυνσης Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπ/σης στα όρια της οποίας είναι εγκατεστημένο το ΚΠΕ	Μονάδες 5,5
ε. Επιμορφωτικό έργο σε σεμινάρια ΑΕΙ , ΠΕΚ , ΚΠΕ	Μονάδες 0,2 για κάθε εισήγηση και μέχρι του αριθμού 4
στ. Υλοποίηση πολύμηνων προγραμμάτων Π.Ε. σε σχολεία.	Μονάδες 0,4 για κάθε πρόγραμμα και μέχρι του αριθμού 4
ζ. Συμμετοχή σε τοπικά ή περιφερειακά θεματικά δίκτυα Π.Ε.	Μονάδες 0,4 για κάθε δίκτυο και μέχρι του αριθμού 2
η. Συμμετοχή σε εθνικά ή διεθνή θεματικά δίκτυα Π.Ε.	Μονάδες 0,6 για κάθε δίκτυο και μέχρι του αριθμού 3

Ι. Συμμετοχή σε διεθνή προγράμματα ΠΕ	Μονάδες 0,8 για κάθε πρόγραμμα και μέχρι του αριθμού 4.
---------------------------------------	---

Για τη μοριοδότηση του κριτηρίου α. λαμβάνεται υπόψη το ΦΕΚ διορισμού.

Για τη μοριοδότηση των κριτηρίων β, γ, και δ λαμβάνονται υπόψη οι σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις και τα αρχεία των αντιστοίχων υπηρεσιών από τα οποία προκύπτει ο πραγματικός χρόνος υπηρεσίας.

Για τη μοριοδότηση των κριτηρίων στ, ζ, η, θ και ι απαιτούνται βεβαιώσεις των υπευθύνων φορέων ή αποδεικτικά παραστατικά στοιχεία με πιστοποιημένη γνησιότητα.

Μέγιστος αριθμός μορίων της κατηγορίας υπηρεσιακής κατάστασης και διδακτικής εμπειρίας τριάντα πέντε (35).

III. Άσκηση διοικητικών καθηκόντων και καθοδηγητικού έργου

Α. Άσκηση καθηκόντων Υπευθύνου ΚΠΕ	Μονάδες 1 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 6
β. Άσκηση καθηκόντων Αναπληρωτού Υπευθύνου ΚΠΕ	Μονάδες 0,5 για κάθε έτος και μέχρι του 3
γ. Άσκηση καθηκόντων Δ/ντή Σχολικής Μονάδας	Μονάδες 0,5 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 2
δ. Άσκηση καθηκόντων Υποδ/ντή Σχολικής Μονάδας	Μονάδες 0,25 για κάθε έτος και μέχρι του αριθμού 1
ε. Οργάνωση και συντονισμός επιμορφωτικών σεμιναρίων	Μονάδες 0,1 για κάθε ημέρα και μέχρι του αριθμού 5
στ. Οργάνωση και συντονισμός τοπικών και περιφερειακών θεματικών δικτύων Π.Ε.	Μονάδες 0,5 για κάθε δίκτυο και μέχρι του αριθμού 3
ζ. Οργάνωση και συντονισμός εθνικών και διεθνών θεματικών δικτύων Π.Ε.	Μονάδες 1 για κάθε δίκτυο και μέχρι του αριθμού 4
η. Οργάνωση και συντονισμός εθνικών προγραμμάτων ΠΕ	Μονάδες 1 για κάθε πρόγραμμα και μέχρι του αριθμού 3
θ. Οργάνωση και συντονισμός διεθνών προγραμμάτων ΠΕ	Μονάδες 1 για κάθε πρόγραμμα και μέχρι του αριθμού 4

Για τη μοριοδότηση των κριτηρίων ε, στ, ζ, η και θ λαμβάνονται υπόψη βεβαιώσεις υπηρεσιών του ΥΠ.Ε.Π.Θ., Νομικών Προσώπων εποπτευομένων από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. (όπως ΑΕΙ κλπ) και άλλων δημοσίων φορέων. Σε ότι αφορά τα διεθνή προγράμματα σεμινάρια και δίκτυα λαμβάνονται υπόψη βεβαιώσεις υπηρεσιών του ΥΠ.Ε.Π.Θ., της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της UNESCO και κρατικών εκπαιδευτικών φορέων των διαφόρων χωρών. Δεν λαμβάνονται υπόψη βεβαιώσεις ιδιωτικών φορέων.

Μέγιστος αριθμός μορίων της κατηγορίας άσκησης διοικητικών καθηκόντων και καθοδηγητικού έργου τριάντα μία (31) μονάδες.

IV. Κριτήρια που συνάγονται από τις αξιολογικές εκθέσεις των υποψηφίων οι οποίες συντάσσονται σε 50βαθμη κλίμακα:

α. Για τους υποψηφίους που είναι εκπαιδευτικοί σχολικών μονάδων:

- I. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Δ/ντή της Σχολικής Μονάδας πέραν των 25 επί συντελεστή 1.
- II. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Σχολικού Συμβούλου ειδικότητας πέραν των 25 επί συντελεστή 1.

β. Για τους υποψηφίους που είναι εκπαιδευτικοί Κ.Π.Ε ή αναπληρωτές Υπευθύνου Κ.Π.Ε:

- I. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Υπευθύνου Κ.Π.Ε. πέραν των 25 επί συντελεστή 1.
- II. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Σχολικού Συμβούλου ειδικότητας πέραν των 25 επί συντελεστή 1.

γ. Για τους υποψηφίους που είναι Υπεύθυνοι ΚΠΕ:

- I. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Δ/ντή της οικείας Περιφερειακής Δ/νσης Εκπ/σης πέραν των 25 επί συντελεστή 1.
- II. Μονάδες αξιολογικής έκθεσης του Σχολικού Συμβούλου ειδικότητας πέραν των 25 επί συντελεστή 1.

Το γενικό σύνολο των αξιολογικών μονάδων που προκύπτουν από τις αξιολογικές εκθέσεις είναι μέχρι 50 (πενήντα).

V. Συγγραφικό και ερευνητικό έργο

α. Η συγγραφή εκπαιδευτικού υλικού Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ατομικά ή με συμμετοχή σε συγγραφική ομάδα	0,4 μονάδες για κάθε συμμετοχή σε ομάδα παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού και 1 μονάδα για κάθε προσωπική συγγραφή και μέχρι του αριθμού 4,5 για όλα τα παραπάνω
β. Οι δημοσιεύσεις άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά, περιοδικά Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Περιοδικά οικολογικού, περιβαλλοντικού ή παιδαγωγικού περιεχομένου	0,2 μονάδες για κάθε δημοσίευση και μέχρι του αριθμού 2
γ. Οι δημοσιεύσεις άρθρων σχετικών με την Περιβαλλοντικής Εκπαίδευση σε εθνικά και τοπικά ΜΜΕ	0,1 μονάδα για κάθε άρθρο και μέχρι του αριθμού 1,5
δ. Οι ανακοινώσεις και εισηγήσεις σε συνέδρια, ημερίδες, διασκέψεις, συμπόσια και εργαστήρια Π.Ε.	0,3 μονάδες για κάθε ανακοίνωση ή εισήγηση και μέχρι του αριθμού 3
ε. Συμμετοχή σε ερευνητικά περιβαλλοντικά προγράμματα	0,5 για κάθε πρόγραμμα και μέχρι του αριθμού 3

Σε ότι αφορά το κριτήριο α. ως εκπαιδευτικό υλικό αναγνωρίζεται υλικό σε έντυπη, ηλεκτρονική ή οπτικοακουστική μορφή που έχει χρησιμοποιηθεί αποδεδειγμένα στην εκπαιδευτική διαδικασία είτε ως υλικό για τον εκπαιδευτικό είτε ως υλικό για τους

μαθητές. Συμπεριλαμβάνονται παραγωγές εκπαιδευτικού υλικού Επιστημονικών Ιδρυμάτων, Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Δ/σεων Εκπ/σης του ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ε.Κ., Υπηρεσιών άλλων σχετικών με το αντικείμενο Υπουργείων και Γραμματειών, εκπαιδευτικών φορέων του εξωτερικού και εκδοτικών οίκων.

Μέγιστος αριθμός μορίων της κατηγορίας συγγραφικού και ερευνητικού έργου δεκατέσσερις (14) μονάδες.

VI. Κριτήρια που συνεκτιμώνται με τη διαδικασία της συνέντευξης

- Αποτίμηση της γενικής συγκρότησης του υποψηφίου α Σπουδές του υποψηφίου που δεν έχουν μοριοδοτηθεί.
- Αποτίμηση της ικανότητας του υποψηφίου να επιλύει διδακτικά, διοικητικά, οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα και να προάγει την ομαλή λειτουργία της μονάδας σε συνεργασία με τους συναδέλφους και να διαμορφώνει το κατάλληλο παιδαγωγικό κλίμα για τους μαθητές.
- Συνεργασίες με την τοπική κοινωνία (ΟΤΑ, γονείς κλπ).
- Συμμετοχές σε οργανωτικές ή επιστημονικές επιτροπές συνεδρίων, συμποσίων, εργαστηρίων Π.Ε..
- Συμμετοχές σε σεμινάρια, συνέδρια, δίκτυα, προγράμματα, ημερίδες κλπ. που δεν έχουν μοριοδοτηθεί παραπάνω.
- Συμμετοχές σε εξωσχολικά προγράμματα προστασίας περιβάλλοντος.
- Συμμετοχές σε προγράμματα άλλων καινοτομικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (π.χ. Αγωγή Υγείας, Σ.Ε.Π., Πολιτιστικά κá).
- Οργάνωση και αξιοποίηση υλικοτεχνικών υποδομών εκπαίδευσης (αίθουσες, εργαστήρια, όργανα κá).
- Συμμετοχές σε ομάδες εργασίας και επιτροπές σχεδιασμού του ΥΠ.Ε.Π.Θ. για την ανάπτυξη του θεσμού των Κ.Π.Ε..
- Υπηρεσία σε γραφείο Π.Ε. της Δ/σης Σπουδών του ΥΠ.Ε.Π.Θ..
- Συμμετοχή σε διοικητικά συμβούλια επιστημονικών και εκπαιδευτικών οργανώσεων.
- Συμμετοχή σε επιστημονικές και εκπαιδευτικές οργανώσεις (απλά μέλη).
- Αποτίμηση της ικανότητας μετασχηματισμού του διδακτικού αντικειμένου με βάση τα επίπεδα των μαθητών.

Μέγιστος αριθμός μορίων της κατηγορίας κριτηρίων που συνεκτιμώνται με τη διαδικασία της συνέντευξης είκοσι οκτώ (28) μονάδες.

Συνολικός μέγιστος αριθμός μορίων όλων των κατηγοριών εκατόν ογδόντα (180) μόρια.

Άρθρο 4: Όργανα και διαδικασία επιλογής.

1. Εντός του μηνός Ιανουαρίου κάθε δεύτερου έτους εκδίδεται προκήρυξη του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που δημοσιεύεται σε δυο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών, με την οποία καλούνται οι εκπαιδευτικοί που έχουν τα νόμιμα προσόντα και επιθυμούν συμμετοχή στη διαδικασία κατάρτισης πινάκων επιλογής Υπευθύνων Κ.Π.Ε., Αναπληρωτών Υπευθύνων Κ.Π.Ε. και εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε. να υποβάλουν αίτηση στις Περιφερειακές Δ/σεις Εκπ/σης όπου ανήκουν, η οποία συνοδεύεται από τα αναγκαία δικαιολογητικά εντός τριάντα (30) ημερών από την τελευταία δημοσίευση της προκήρυξης της οικείας Περιφερειακής Δ/σης. Η προκήρυξη του ΥΠ.Ε.Π.Θ. ορίζει τις προθεσμίες προκήρυξης της κατάρτισης αξιολογικών πινάκων.
2. Εντός επίσης των προθεσμιών της ως άνω προκήρυξης του ΥΠ.Ε.Π.Θ., οι Δ/ντές των Περιφερειακών Δ/σεων Εκπ/σης προκηρύσσουν την κατάρτιση αξιολογικού πίνακα επιλογής Υπευθύνων Κ.Π.Ε., Αναπληρωτών Υπευθύνων Κ.Π.Ε. και εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε. για όλα τα Κ.Π.Ε. της περιοχής αρμοδιότητας των. Η προκήρυξη αναρτάται αυθημερόν στις Δ/σεις και τα Γραφεία Εκπ/σης και αντίγραφο της κοινοποιείται σε όλες τις σχολικές μονάδες των Δ/σεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης της οικείας περιφερειακής Δ/σης Εκπ/σης. Δια της ως άνω προκήρυξης καλούνται από τους Δ/ντές των Περιφερειακών Δ/σεων Εκπ/σης οι ενδιαφερόμενοι εκπ/κοί να υποβάλουν αίτηση για επιλογή στην Περιφερειακή Δ/ση εντός τριάντα (30) ημερών από την ανάρτηση της σχετικής προκήρυξης στις Δ/σεις Εκπ/σης. Στην αίτηση αυτή οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί δηλώνουν εάν επιθυμούν να τοποθετηθούν ως Υπεύθυνοι Κ.Π.Ε., ως Αναπληρωτές Υπευθύνων Κ.Π.Ε. ή ως απλοί εκπαιδευτικοί Κ.Π.Ε. καθώς και το Κ.Π.Ε. της προτίμησής τους.
3. Τα οικεία Α.Π.Υ.Σ.Δ.Ε. και Α.Π.Υ.Σ.Π.Ε. καταρτίζουν εντός του 1ου εξαμήνου του ιδίου έτους τους τελικούς πίνακες επιλογής της παραγράφου 2, οι οποίοι μετά την επικύρωση τους από τον οικείο Περιφερειακό Δ/ντή Εκπ/σης αναρτώνται στα Γραφεία των Δ/σεων Εκπ/σης και ισχύουν από την 1η Σεπτεμβρίου του ιδίου έτους μέχρι την 31η Αυγούστου του μεθεπομένου έτους.

Άρθρο 5: Όργανα και διαδικασία απόσπασης

1. Τοποθετήσεις.

Οι εγγεγραμμένοι στους πίνακες επιλογής τοποθετούνται σε κενές θέσεις Υπευθύνων ΚΠΕ, Αναπληρωτών Υπευθύνων ΚΠΕ και εκπαιδευτικών ΚΠΕ με απόφαση του οικείου Περιφερειακού Δ/ντή Εκπ/σης ύστερα από προτάσεις των οικείων ΑΠΥΣΔΕ και ΑΠΥΣΠΕ με βάση τη σειρά των υποψηφίων στον αξιολογικό πίνακα επιλογής και τις δηλωθείσες προτιμήσεις που προαναφέρθηκαν, ώστε κάθε υποψήφιος να τοποθετηθεί σε θέση και σε ΚΠΕ που περιλαμβάνεται στις προτιμήσεις του. Σε περίπτωση που ελλείπει ο Περιφερειακός Δ/ντής Εκπ/σης και δεν έχει ορισθεί Αναπληρωτής του, η επικύρωση των πινάκων επιλογής και οι τοποθετήσεις γίνονται με απόφαση των οικείων Δ/ντών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης

2. Σε περίπτωση που οι υποψήφιοι των αρχικών αξιολογικών πινάκων δεν μπορούν να τοποθετηθούν σε Κ.Π.Ε. της προτίμησης τους τοποθετούνται, εάν επιθυμούν, σε απομένουσες κενές θέσεις Κ.Π.Ε. σύμφωνα με νέα δήλωση τους, εάν υπάρχουν κενά.
3. Εάν και με τη διαδικασία αυτή δεν συμπληρωθούν οι κενές και οι κενούμενες θέσεις Υπευθύνων Κ.Π.Ε., Αναπληρωτών Υπευθύνων Κ.Π.Ε. και εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε., τότε τοποθετούνται με απόφαση του Περιφερειακού Δ/ντή Εκπ/σης ύστερα από πρόταση των οικείων Α.Π.Υ.Σ.Π.Ε. και Α.Π.Υ.Σ.Δ.Ε. εκπαιδευτικοί χωρίς αίτηση τους που έχουν το βαθμό Α΄ μέχρι τη λήξη του τρέχοντος σχολικού έτους.
4. Η ανάληψη υπηρεσίας των τοποθετούμενων από τους αξιολογικούς πίνακες επιλογής είναι υποχρεωτική. Οι μη αναλαμβάνοντες υπηρεσία στις θέσεις που τοποθετούνται διαγράφονται από τον οικείο πίνακα επιλογής.
5. Οι Υπεύθυνοι Κ.Π.Ε., οι Αναπληρωτές Υπευθύνων Κ.Π.Ε. και οι εκπαιδευτικοί Κ.Π.Ε. μπορούν ακολουθώντας τις προβλεπόμενες διαδικασίες να μετατίθενται ως εκπαιδευτικοί αλλά αναλαμβάνουν υπηρεσία στη νέα μετά τη μετάθεση τους θέση μετά τη λήξη της τετραετούς θητείας τους.
6. Οι υπηρετούντες με θητεία Υπεύθυνοι Κ.Π.Ε., οι Αναπληρωτές Υπευθύνων Κ.Π.Ε. και οι εκπαιδευτικοί Κ.Π.Ε. μετά τη λήξη της θητείας τους επανέρχονται στις οργανικές θέσεις που κατείχαν προ της τοποθέτησής τους και σε περίπτωση που αυτές δεν υπάρχουν πια, τοποθετούνται σε κενές θέσεις εκπαιδευτικών σχολικών μονάδων της επιλογής τους.

Άρθρο 6: Λόγοι και διαδικασία ανάκλησης της απόσπασης.

1. Ανακαλούνται οι αποσπάσεις των κατεχόντων θέσεις Υπευθύνων Κ.Π.Ε., Αναπληρωτών Υπευθύνων Κ.Π.Ε. και εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε., με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του οικείου Περιφερειακού Δ/ντή Εκπ/σης.

α. Με αίτηση τους για σοβαρούς προσωπικούς ή οικογενειακούς λόγους ή λόγους υγείας προς τον Περιφερειακό Διευθυντή Εκπαίδευσης, ύστερα από γνώμη του οικείου Α.Π.Υ.Σ.Π.Ε. ή Α.Π.Υ.Σ.Δ.Ε..

β. Για πλημμελή άσκηση των καθηκόντων τους.

Στην περίπτωση 1β. το οικείο Α.Π.Υ.Σ.Π.Ε. ή Α.Π.Υ.Σ.Δ.Ε. γνωμοδοτεί για την απαλλαγή ύστερα από ερώτημα του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή του οικείου Περιφερειακού Δ/ντή Εκπ/σης και αφού τηρηθεί η διαδικασία ακρόασης του απαλλασσομένου ενώπιον του οικείου Α.Π.Υ.Σ.Π.Ε. ή Α.Π.Υ.Σ.Δ.Ε..

Άρθρο 7: Μεταβατικές διατάξεις.

1. Εάν η περιγραφείσα διαδικασία επιλογής Υπευθύνων Κ.Π.Ε., Αναπληρωτών Υπευθύνων Κ.Π.Ε. και εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε. δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί είτε επειδή ελλείπουν τα προαναφερθέντα όργανα είτε για οποιονδήποτε άλλο λόγο, ακολουθείται η εξής εναλλακτική διαδικασία:

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. προκηρύσσει τις κενές θέσεις Υπευθύνων Κ.Π.Ε., Αναπληρωτών Υπευθύνων Κ.Π.Ε. και εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε. εντός του μηνός Απριλίου ή σε άλλη χρονική στιγμή εάν υπάρχουν ιδιαίτεροι λόγοι. Δια της προκηρύξεως αυτής καλούνται οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί που έχουν οργανική θέση σε Δ/νσεις Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης της Περιφέρειας στην οποία είναι εγκατεστημένο το Κ.Π.Ε., να υποβάλουν εντός τριάντα (30) ημερών αιτήσεις προς το ΥΠ.Ε.Π.Θ. (Δ/ση Σπουδών) δια των οικείων Δ/σεων Εκπ/σης συνοδευόμενες από βιογραφικά σημειώματα και σχετικά παραστατικά στοιχεία.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων συγκροτείται 7μελής επιτροπή αξιολόγησης, η οποία αξιολογεί τους ενδιαφερομένους σύμφωνα με τις κατηγορίες προσόντων και κριτηρίων που προαναφέρθηκαν και που αναλύθηκαν μοριοδοτούμενα παραπάνω. Η επιτροπή καταρτίζει αξιολογικούς πίνακες και υποβάλλει την πρόταση της συνοδευόμενη από τα πρακτικά συνεδριάσεων της στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, με Απόφαση του οποίου γίνονται οι τοποθετήσεις από 1ης Σεπτεμβρίου του επομένου έτους και για μία τετραετία. Ανακλήσεις αποσπάσεων μπορούν να γίνουν για τους λόγους που προαναφέρθηκαν στην παράγραφο 1 α και β, του άρθρου 6 με Υπουργική Απόφαση. Στην περίπτωση 1β προηγείται εισήγηση της Δ/σης Εκπ/σης στην οποία ανήκει οργανικά ο εκπαιδευτικός κατόπιν ακρόασης του από τον οικείο Δ/ντή Εκπ/σης και γνωμοδότηση της αντίστοιχης Δ/σης Σπουδών του ΥΠ.Ε.Π.Θ..

2. Έναρξη εκπαιδευτικής άδειας για μεταπτυχιακές σπουδές ή για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος δεν είναι επιτρεπτή πριν από την ανάκληση της απόσπασής του εκπαιδευτικού.

Άρθρο 8: Λειτουργία των Κ.Π.Ε. - Καθήκοντα των απασχολούμενων σε αυτά

1. Οι εκπαιδευτικοί που αποσπώμενοι τοποθετούνται στα Κ.Π.Ε. εργάζονται σε αυτά από την 1η Σεπτεμβρίου έως και τη 10η Ιουλίου εκάστου σχολικού έτους εξαιρουμένων των διακοπών Χριστουγέννων και Πάσχα, των εθνικών εορτών και των σχολικών αργιών. Αντικείμενο της εργασίας τους είναι η εκπαίδευση μαθητών, η επιμόρφωση εκπαιδευτικών, η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, η ανάπτυξη θεματικών δικτύων, τοπικών και διεθνών συνεργασιών και η έρευνα σε θέματα περιβάλλοντος και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Προκειμένου να υλοποιηθούν τα παραπάνω, όλοι οι εκπαιδευτικοί εργάζονται με ωράριο 8.00 - 15.00 καθημερινά. Κάθε εκπαιδευτικός συμπληρώνει ωράριο δεκαέξι (16) ωρών μέσης εβδομαδιαίας διδασκαλίας μαθητών σε εκπαιδευτικά προγράμματα και εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικά προγράμματα. Ο υπολογισμός των διδακτικών ωρών γίνεται με την παραδοχή ως προϋποθέσεως της ταυτόχρονης απασχόλησης δύο εκπαιδευτικών ανά μαθητικό τμήμα μέχρι 30 μαθητών, προκειμένου να διασφαλισθεί η δυνατότητα εργασίας σε ομάδες με χρησιμοποίηση του αναγκαίου και διαθέσιμου οπτικοακουστικού, ηλεκτρονικού, εργαστηριακού και λοιπού εκπαιδευτικού εξοπλισμού. Η απασχόληση τρίτου εκπαιδευτικού ανά τμήμα 30 ατόμων μπορεί να θεωρηθεί ως αναγκαία μόνο στην περίπτωση εργασίας πεδίου, η οποία είναι και αναπόσπαστο τμήμα των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Ως ελάχιστος χρόνος εκπαίδευσης μαθητών ή επιμόρφωσης εκπαιδευτικών ανά ημέρα εργασίας ορίζονται οι επτά (7) διδακτικές ώρες, που μπορούν ανάλογα με την περίπτωση να φθάσουν και τις δέκα (10). Ο Υπεύθυνος του Κ.Π.Ε. συμπληρώνει οκτώ (8) αντίστοιχες ώρες μέσης εβδομαδιαίας διδασκαλίας μαθητών και εκπαιδευτικών και ο Αναπληρωτής Υπευθύνου δώδεκα (12) ώρες. Οι δύο αυτοί εκπαιδευτικοί είναι επιφορτισμένοι και με το διοικητικό έργο του Κ.Π.Ε., την οργάνωση της λειτουργίας του Κέντρου, τη φροντίδα για τη συντήρηση των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού του, τη διεκπεραίωση των οικονομικής φύσεως θεμάτων, την επικοινωνία και τις συνεργασίες με υπηρεσιακούς και άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς. Τις υπόλοιπες ώρες εβδομαδιαίας απασχόλησης τους, όλοι οι εκπαιδευτικοί εργάζονται για το σχεδιασμό, την προετοιμασία και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων και το σχεδιασμό, την προετοιμασία, την υλοποίηση και την αξιολόγηση των άλλων δράσεων που προαναφέρθηκαν. Επειδή πολλές από τις παραπάνω δράσεις και προγράμματα υλοποιούνται σε απογευματινές ώρες και Σαββατοκύριακα, οι εκπαιδευτικοί υποχρεούνται να προσφέρουν επιπρόσθετο έργο.

2. Κατά το μήνα Σεπτέμβριο γίνεται η προετοιμασία και ο προγραμματισμός των δράσεων του Κ.Π.Ε.. Κατά το μήνα Ιούνιο (μετά την 10η Ιουνίου) γίνεται ο απολογισμός των δράσεων και η ολοκλήρωση των τοπικών και διεθνών συνεργασιών ενώ κατά το πρώτο 10ήμερο του Ιουλίου πραγματοποιείται η ετήσια συνάντηση απολογισμού, συντονισμού και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών όλων των Κ.Π.Ε.. Η συνάντηση αυτή μπορεί να μετατεθεί και για το φθινόπωρο, εάν συντρέχουν λόγοι. Ο ετήσιος προγραμματισμός των δράσεων κάθε Κ.Π.Ε. καθώς και ο ετήσιος απολογισμός των δράσεων του συνυπογράφονται από τον Υπεύθυνο του Κ.Π.Ε. και τον Αναπληρωτή του και υποβάλλονται στην Περιφερειακή Δ/ση, στην αρμόδια Δ/ση του ΥΠ.Ε.Π.Θ. και στο Συντονιστικό όργανο των Κ.Π.Ε. όπως αυτό θα συγκροτηθεί με αντίστοιχη Υπουργική Απόφαση. Η υποβολή του προγραμματισμού γίνεται μέχρι τις 10 Οκτωβρίου και η υποβολή του απολογισμού μέχρι τις 10 Ιουλίου κάθε σχολικού έτους.
3. Σε κάθε Κ.Π.Ε. τηρούνται φάκελοι ανά κατηγορία δραστηριοτήτων στους οποίους συγκεντρώνονται όλα τα στοιχεία που αφορούν το σχεδιασμό, την προετοιμασία, το αντικείμενο, το περιεχόμενο, το πρόγραμμα, αυτούς που εργάστηκαν, τους χρήστες των υπηρεσιών, τις συνεργασίες, την αξιολόγηση κλπ. Τα στοιχεία αυτά είναι διαθέσιμα για έλεγχο από το Διευθυντή Περιφερειακής Δ/σης Εκπ/σης, το Συντονιστικό όργανο των Κ.Π.Ε., όταν αυτό λειτουργήσει και την αρμόδια Δ/ση του ΥΠ.Ε.Π.Θ.. Η υλοποίηση των υποχρεώσεων των εκπαιδευτικών κάθε Κ.Π.Ε., σύμφωνα με τον προγραμματισμό του, βεβαιώνεται και συνυπογράφεται από τον Υπεύθυνο του Κ.Π.Ε. και τον Αναπληρωτή του στα πλαίσια του απολογισμού της παραγράφου 2. Αυτά τα απολογιστικά στοιχεία διασταυρώνονται και με τους δείκτες πορείας του φυσικού αντικείμενου των ετήσιων δελτίων που υποβάλει το Κ.Π.Ε. στη Διαχειριστική Αρχή του 2ου Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. εφόσον χρηματοδοτείται από αυτό. Με αυτό τον τρόπο η διοίκηση διαμορφώνει εικόνα για τη λειτουργία και για το παραχθέν έργο.
4. Κάθε Κ.Π.Ε. είναι υποχρεωμένο να προσφέρει κατ' ελάχιστο όριο το 70% (ήτοι εβδομήντα εκατοστά) του χρόνου εργασίας του και παροχής υπηρεσιών σε σχολεία και εκπαιδευτικούς της περιοχής εμβέλειάς του, αρχίζοντας οπωσδήποτε από τα σχολεία της πόλης του και του Νομού του προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της σύνδεσης με την τοπική κοινωνία για την προστασία του περιβάλλοντος. Εξ άλλου κάθε Κ.Π.Ε. οφείλει να διαθέτει το 65% του χρόνου λειτουργίας του στο σχεδιασμό, την προετοιμασία και την υλοποίηση των εκπαιδευτικών του προγραμμάτων, των θεματικών του δικτύων και της παραγωγής εκπαιδευτικού υλικού. Το υπόλοιπο διατίθεται στην επιμόρφωση, τις τοπικές και διεθνείς συνεργασίες. Ως προς την επιμόρφωση κάθε Κ.Π.Ε.

ασχολείται με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών του Νομού του και των άλλων Νομών εμβέλειας του, οι οποίοι καθορίζονται με εγκυκλίους της αρμόδιας Δ/σης του ΥΠ.Ε.Π.Θ. ύστερα από εισήγηση του Συντονιστικού οργάνου των Κ.Π.Ε.. Η συμμετοχή εκπαιδευτικών ενός Κ.Π.Ε. σε σεμινάριο ή άλλες δραστηριότητες άλλου Κ.Π.Ε. επιτρέπεται μόνο στις περιπτώσεις που οργανώνονται σεμινάρια στελεχών σε επίσημη συνεργασία με το ΥΠ.Ε.Π.Θ., στις περιπτώσεις κοινών προγραμμάτων όπως είναι τα θεματικά δίκτυα, στις περιπτώσεις ανάγκης ενημέρωσης νέων εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε. και στα συνέδρια. Σε κάθε περίπτωση όμως δεν μπορεί να γίνει αυτό αν υπάρχει κώλυμα στην ομαλή λειτουργία του προγραμματισμένου έργου του Κ.Π.Ε.. Οι Διεθνείς Συνεργασίες των Κ.Π.Ε. με εκπαιδευτικούς φορείς του εξωτερικού μπορούν να είναι ανάπτυξη εκπαιδευτικών ή επιμορφωτικών προγραμμάτων, θεματικών δικτύων, παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού και διοργάνωση συνεδρίων, συμποσίων, εργαστηρίων Π.Ε. Οι συνεργασίες αυτές πρέπει να έχουν βάθος χρόνου τουλάχιστον δύο ετών.

5. Το ύψος της μηνιαίας αποζημίωσης που λαμβάνουν οι Υπεύθυνοι Κ.Π.Ε., οι Αναπληρωτές τους καθώς και οι άλλοι εκπαιδευτικοί που αποσπώνται στα Κ.Π.Ε. καθορίζεται με κοινή Υπουργική Απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας*.

* Η απόφαση αυτή εκδόθηκε και είναι η Γ2/

ΥΑ. Γ7/111341/11-10-2005**Θέμα: Προγράμματα Κ.Π.Ε.**

Σας αποστέλλουμε Πίνακα ο οποίος περιλαμβάνει τα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όλων των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Χώρας.

Τα σχολεία που επιθυμούν να συμμετάσχουν σε προγράμματα Π.Ε. των Κ.Π.Ε. θα πρέπει να συμπληρώσουν τη συνημμένη αίτηση και να την υποβάλουν μέχρι την 31η Οκτωβρίου 2005 στον /στην Υπεύθυνο/η Π.Ε. της Δ/σης Εκπ/σης που ανήκουν.

Οι Υπεύθυνοι Π.Ε. καλούνται:

α) να ελέγξουν την πληρότητα των στοιχείων των αιτήσεων των σχολείων που θα τους υποβληθούν

β) να τις αξιολογήσουν και να τις κατατάξουν σε σειρά προτεραιότητας για τη συμμετοχή των σχολείων σε προγράμματα των Κ.Π.Ε. και

γ) να τις αποστείλουν με σχετικό διαβιβαστικό στα αντίστοιχα Κ.Π.Ε. μέχρι Παρασκευή 11 Νοεμβρίου 2005.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθύνεστε στα Κ.Π.Ε. που σας ενδιαφέρουν.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

	ΚΠΕ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΚΠΕ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
1	Ακράτα Σταυροπούλου Νικολία ΠΕ 4 (Β)	1. Το ποτάμι μας ο Κράθης 2. Το θέατρο της αρχαίας Αιγείρας 3. Γνωρίζοντας τις ακτές μας 4. Ο υδροβιότοπος της Λίμνης του Τσιβλού 5. Πέτα - Πέτα στον καιρό (Νηπιαγ., πρώτες τάξεις Δημ.)	1 ημέρα (όλα)	Ακράτα Τ.Κ. 250 06 e-mail: mail@kpe-akrat.ach.sch.gr website: http://kpe-akrat.ach.sch.gr 26960-23394 Fax: 26960-22166
2	Αργυρούπολη Φαραγγιτάκης Γιώργος ΠΕ9	1. Το δάσος-το περιαστικό πράσινο 2. Το νερό-τα ρέματα 3. Δασικές πυρκαγιές- αποκατάσταση τοπίου 4. Το νερό-η θάλασσα 5. Επικοινωνία στα φρυγανικά οικοσυστήματα 6. Κυκλοφοριακό- ατμοσφαιρική ρύπανση 7. Εξοικονόμηση ενέργειας (από 12/2005)	1 ημέρα (όλα)	Μπουμπουλίνας 3 Τ.Κ. 164 51 Αργυρούπολη e-mail: acee@otenet.gr 210- 9959250-51 Fax: 210- 9959251
3	Αρναία Λάμπρος Ιωάννης	1. Ανακαλύπτω το δάσος του Χολομώντα μέσα από τα μονοπάτια του	μονο+πολυήμερο	Μαθητική Εστία Αρναίας Τ.Κ. 630 74 Αρναία e-mail: mail@kpe-

		2. Μέσα στα στενά σοκάκια της Αρναίας 3. Έδαφος: μήτρα ζωής 4. 5. Περπατώ εις το δάσος όταν ο λύκος είναι εκεί (προγρ. για Νηπιαγωγείο) 6. Μέλι – Τροφή Βασιλισσών 7. Μονή Ζυγού – Ένα βήμα πριν το Άγιο Όρος (Από 1-1-2006)	μονο+πολυήμερο μονο+πολυήμερο μονοήμερο Πολυήμερο Πολυήμερο	arnaias.chal.sch.gr 23720-23184 Fax: 23720-23185
4	Δραπετσώνας Ηλιάδης Νικόλαος	1. Παραθαλάσσια διαδρομή (Δυτικά του λιμανιού του Πειραιά) 2. (Ε',ΣΤ' Δημ., Γυμν. Λύκ.) 3. Η θαλάσσια ζωή και η αλιεία στο Σαρωνικό 4. (Ε',ΣΤ' Δημ., Γυμν. Λύκ.) 5. Το λιμάνι του Πειραιά... χθες και σήμερα 6. (Δ', Ε', ΣΤ' Δημ., Γυμν. Λύκ.) 7. Δεν πετάω ... ανακυκλώνω (Νηπιαγ., Δημ.)	1 ημέρα (όλα)	Μονεμβασιάς 1 & Αλέκου Παναγούλη Τ.Κ. 186 48 e-mail: mail@kpe-drapets.att.sch.gr 210-4618297 210-4624627 Fax: 210-4612422
5	Ελευθέριο-Κορδελιό Αγγελίδης Ζήσης ΠΕ4	1. Η πόλη μου στις ακτές του Θερμαϊκού (Δημ., Γυμν., Λυκ.) 2. Η δική μου Πόλη. Ο χάρτης των θεσμών (Δημ., Γυμν., Λυκ.) 3. Ελευθέριο-Κορδελιό όμορφο & καθαρό 4. Ανανεώσιμες φιλικές μορφές ενέργειας 5. Από τις πόλεις του κόσμου στην πόλη μας, στη γειτονιά μας (Δημ., Γυμν.) 6. Βιομηχανία-Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη (Γυμν.& Λύκειο) 7. Αειφορική διαχείριση του νερού στην πόλη (Γυμν. & Λύκειο) 8. Το Νερό χθες, σήμερα, αύριο (Δημ.) 9. Διαφήμιση και περιβάλλον (Γυμν.+Λύκειο) 10. Ιαματικές πηγές – λουτρότοποι – Ιαματικός Τουρισμός και Περιβάλλον (Γυμν. Λυκ) 11. Νερό – Νεράκι (Νηπ.) 12. Στις γειτονιές της πόλης (Νηπ.)	1 ημέρα (όλα)	Α. Παπανδρέου 2 Τ.Κ. 563 34 e-mail: kpe-thes@otenet.gr website: http://users.otenet.gr/~kpe-thes 2310-707150 Fax: 2310-757130
6	Θέρμου Μαυρέλης Κων/νος ΠΕ13	1. Μονοπάτια... θέα στην Τριχωνίδα 2. Νερό πηγή ζωής και πλούτου 3. Εύηνος ποταμός – Η ροή του ποταμού στη ροή του χρόνου	1 ημέρα 1 ημέρα πολυήμερο πολυήμερο	Μέγα Δένδρο Θέρμου, Αιτωλοακαρνανίας Τ.Κ. 300 08 Θέρμο e-mail: kpe-ther@otenet.gr kpethermou@sch.gr website: http://users.otenet.gr/~kpe-ther

		4. Λίμνη Τριχωνίδα – Για μια αειφορική διαχείριση του υδάτινου δυναμικού της		26440- 24032 Fax: 26440-24032
7	Καλαμάτα Σκούρας Γεώργιος ΠΕ4	1. Βιοδείκτες - Ο ζουζουνόκοσμος στις πηγές και τα ποτάμια μας (Ε', Στ', Γυμν., Λυκ.) 2. Ανανεώσιμες πηγές και εξοικονόμηση ενέργειας (Ε', Στ', Γυμν., Λυκ.) 3. Ο κύκλος των χαμένων υλικών (Δημ, Γυμν., Λυκ.) 4. Νερό-πηγή ζωής (Νηπιαγ.- Α', Β', Γ' Δημ.) 5. Εξερευνώντας τους θησαυρούς του Δάσους (Δ', Ε', Στ', Γυμν., Λυκ.) 6. Ελιά και ελαιόλαδο (Δ', Ε', Στ', Γυμν.) 7. Όπως κυλάνε τα νερά (Β', Γ' Γυμν+Λύκειο)	1 ημέρα 1 ημ & 2 ημέρες 1 ημέρα 1 ημέρα 1 ημ & 3 ημέρες 1 ημέρα 2 ημέρες	Θουκυδίδου 2 Τ.Κ. 241 00 Καλαμάτα e-mail: kpe-kal@otenet.gr website: www.kpe-kalamatas.gr 27210-96062 Fax: 27210-86147
8	Καστοριά Μαρδίρης Θοδωρής ΠΕ4 (Β)	1. Οι δρόμοι του νερού - Η λίμνη της Καστοριάς (Δημ., Γυμν., Λυκ.) 2. Το δάσος (Δημ., Γυμν., Λυκ.) 3. Ενέργεια και περιβάλλον (Δημ., Γυμν., Λυκ.) 4. Βιοποικιλότητα-το εργαστήρι της Ζωής (Δημ., Γυμν., Λυκ.) 5. Μια σταγονοπαρέα στη Λίμνη της Καστοριάς (προσχ. και πρώτη σχ. ηλικία)	1 και 3ήμερο 1 και 3ήμερο 1 ημέρα 1 ημέρα 1 ημέρα	Γ. Παλαιολόγου 1 Τ.Κ. 521 00 Καστοριά e-mail: kpekast1@otenet.gr website: kpe-kastor.cas.sch.gr http://users.otenet.gr/~kpekast1 24670-23069 Fax: 24670-28815
9	Κάτω Πορρόια Τάση Κωσταντινιά	1. Το μονοπάτι της αλεπούς 2. Κερκίνη, η λίμνη μας 3. Στις όχθες του ποταμού Στρυμόνα 4. Ήχος και φύση 5. Μάνος... ο μαύρος κορμοράνος (προσχ. και πρώτη σχ. ηλικία) 6. Η λίμνη και το ποτάμι της	1&2 ημ 1&2 ημ 1&2 ημ 1,2,3 ημ 1 ημ. 3 ημ.	Μαθητική Εστία Πορροίων Τ.Κ. 620 55 Κ. Πορρόια e-mail: kpeporoi@otenet.gr website: http://kpe-poroion.ser.sch.gr 23270-23227 Fax: 23270-23223
10	Κλειτορία Καναβός – Σπύρου Θωμάς	1. Παιχνίδια στη Νεροπολιτεία (Νηπ.) 2. 5 μαγικά κουτάκια 3. Περιβαλλοντικές περπότειες 4. Περπατώ εις το δάσος 5. Ενέργεια – ενεργώ - ενεργούμε 6. Κάτι... τρέχει	1 ημ 3 ημ 3 ημ. 3 ημ. 3 ημ. 3 ημ.	Κλειτορία Καλαβρύτων Τ.Κ. 250 07 e-mail: mail@Kpe-Kleit.ach.sch.gr website: http://kpe-kleit.ach.sch.gr 26920-31288 & 26920-32085 Fax: 26920-32373
11	Κόνιτσα Τσούβαλη Αικατερίνη	1. Εθνικός δρυμός Βίκου-Αώου 2. Παραδοσιακοί οικισμοί και φύση 3. Το νερό-το ποτάμι 4. Το δάσος	1,3,4 ήμ. 4 ημ. 1,3 ημ 1,2 ημ 1,2 ημ	Μαθητική Εστία Κόνιτσας Τ.Κ. 441 00 Κόνιτσα e-mail: kpekonits@otenet.gr website: http://users.otenet.gr/~kpekonits

		5. Περιβαλλοντική Εκπ/ση και ιαματικές πηγές 6. Η Π.Ε. για την προσχολική και πρώιμη σχολική ηλικία 7. Ο κήπος μας (μόνο για σχολεία της Κόνιτσας) 8. Η ΠΕ στα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας	1 ημ. 1,3 ημ	26550-23903 & 26550-23825 Fax: 26550-23903
12	Λιθακιά Γελαδάς Κωνσταντίνος	1. Θαλάσσιο περιβάλλον – Απειλούμενα είδη 2. Ελιά – Λάδι – Ο ελαιώνας σαν Οικοσύστημα 3. Θαλασσοψιθυρίσματα (Νηπιαγ.) 4. Ο σεισμός σαν φαινόμενο – Επιπτώσεις – Μέτρα προστασίας	1-4ημ 1-4ημ 1 ημ. 1-4ημ	Κτίριο Μεσσαλά Λιθακιά Ζακύνθου Τ.Κ.29092 e-mail: Kpezakyn@otenet.gr website: http://www.kpezakyn.gr 26950-53417 Fax: 526950-3418
13	Μακρινίτσας Καπλάνης Ξενοφών	1. Η Πηλιορείτισσα γιαγιά θυμάται... βότανα διά πάσαν νόσον 2. Τουριστικές Διαδρομές στη Φύση και την Παράδοση του Πηλιορείτικου Χωριού 3. Μια μέρα στο Μουσείο... 4. Οι κρήνες της Μακρινίτσας	1 ημ. όλα	Μακρινίτσα Πηλίου Τ.Κ. 370 11 e-mail: kpe@otenet.gr website: http://users.otenet.gr/~kpe http://kpe-makrin.mag.sch.gr 24280 – 69040 & 24280-90010 Fax: 24280-90010
14	Μουζάκι Μπότσαρης Δημήτριος	1. Υγρότοποι 2. Το νερό πηγή ζωής 3. Το δάσος 4. Ενέργεια και Περιβάλλον 5. Γεωργία και Περιβάλλον 6. Περπατώντας στο δάσος 7. Λίγο νερό... 8. Τα «κύματα» στη ζωή μας 9. Οικοτουρισμός 10. Διατροφή και περιβάλλον	3 ημ. 3 ημ. 3 ημ. 3 ημ. 3 ημ. 1 ημ. 1 ημ. 1 ημ. 1 ημ. 1 ημ.	Μαθητική Εστία Μουζακίου Τ.Κ. 430 60 e-mail: kpemou@otenet.gr website: http://kpe-kardits.kar.sch.gr 24450-43242 Fax: 24450-43363
15	Νάουσας Νάσιος Δημήτριος	1. Αράπιτσα το ποτάμι μας 2. Στα μονοπάτια του Βερμίου 3. Τα κατορθώματα μιας Δροσοσταλιάς 4. Το νιο, το ευλογημένο, τ' αθάνατο νερό 5. Εις το βουνό ψηλά εκεί...	Ημερήσιο Ημερήσιο Ημερήσιο 3 ημ 3 ημ.	Μαθητική Εστία Νάουσας Αγίου Νικολάου Τ.Κ. 592 00 Τ.Θ. 137 e-mail: arapitsa@otenet.gr 23320 -25111 Fax: 23320-52053
16	Σουφλί Κάβουρας Παναγιώτης	1. Οι περιπέτειες του μεταξοσκώληκα στην πόλη του μεταξιού 2. Το νερό πηγή ζωής 3. Ανακύκλωση 4. Πάμε μια βόλτα στην ανακυκλοχώρα (προσχολ. ηλικία) 5. Γιορτή του Μεταξοσκώληκα	(1- 3- 4 ήμερο) (1- 3- 4ήμερο) 1 ημ. 1 ημ. 1 ημ.	Μαθητική Εστία Σουφλίου Μ. Παπαναστασίου 3 Τ.Κ. 684 00 Σουφλί e-mail: kpe-soufli@otenet.gr website: http://users.otenet.gr/~kpe-soufli 25540-24383 Fax: 25540-2434 & 25540-522383
17	Στυλίδας Χάψας Γεώργιος ΠΕ3	1. Η ζωή στον Αλμυροπόταμο (+Νηπιαγ.) 2. Πλημμύρες... Φυσικές καταστροφές; 3. Μαλιακός... η θάλασσά μας. Ένα ξεχωριστό φυσικό περιβάλλον	Όλα Ημερήσια Υπάρχει δυνατότητα να γίνουν 2 ή 3μερα με επιβάρυνση των μαθητών	Κ.Π.Ε., Περιοχή Εργατικές Κατοικίες Δήμου Στυλίδας Τ.Κ. 353 00 e-mail: kpestypa@otenet.gr 22380-23121 Fax: 22380-23137

		(+Νηπιαγ.) 4. Ελιά, το δώρο των θεών (+Νηπιαγ.) 5. Μετεωρολογική Επαίδευση. Καιρός-κλίμα 6. Γεωπεριβαλλοντικά - Γεωπολιτιστικά μονοπάτια		
--	--	--	--	--

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

	ΚΠΕ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΚΠΕ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
1	ΑΜΦΙΣΣΑΣ Σαλαγιάννης Ηρακλής	1. Γεωπεριβαλλοντικά – Γεωμυθολογικά μονοπάτια στη Φωκίδα. 2. Δελφοί - Κίρρα (Δ', Ε' ΣΤ', Γυμν. Λύκ.) 3. Γεωπεριβαλλοντικά – Γεωμυθολογικά μονοπάτια στη Φωκίδα. 4. Κορύκειο Άντρο – Δελφοί 5. Δ' Ε' ΣΤ', Γυμν. Λύκ. 6. Περπατώ, οδηγώ και μαθαίνω. 7. (Νηπ. Δημ.) 8. Ελιά το Δώρο των Θεών στη Φωκική γή 9. Δημ., Γυμν., Λύκ. 10. Φύση-Παράδοση-Πολιτισμός 11. Στην Άμφισσα 12. Δ' Ε' ΣΤ', Γυμν. Λύκ. 13. Φύση-Παράδοση-Πολιτισμός 14. Στο Γαλαξίδι Δ' Ε' ΣΤ', Γυμν. Λύκ.	1 ημέρα όλα	Βασιλοπούλου 3 Άμφισσα, Τ.Κ. 33100 kreamf2@otenet.gr 22650-79180 Fax: 22650-79280
2	ΑΡΑΧΘΟΥ Χρόνης Ιωάννης	1. Ένα πρωινό στον Αμβρακικό 2. Ο Φάρος της Κόπραινας στολίδι του Αμβρακικού 3. Παραδοσιακή αλιεία – Διβάρια στον Αμβρακικό 4. Ο παράδεισος των υδρόβιων πουλιών στις λιμνοθάλασσες του Αμβρακικού	1 ημέρα όλα	ΚΠΕ Αράχθου Κόπραινα Άρτας, Τ.Κ 47100 kpeart@sch.gr 26810 69683 Fax: 26810 69654
3	ΑΡΧΑΝΩΝ Στυλιανάκης Ιωάννης	1. Ρύπανση και Βιοποικιλότητα (Γυμν. - Λύκειο) 2. Βιοσυσσώρευση και Βιοποικιλότητα (Δημ.) 3. Τουρισμός και Περιβάλλον (Δημ., Γυμν., Λύκ.)		Πλατεία Ιωάννη Νταφώτη Αρχάνες Ηρακλείου, Τ.Κ. 70100 mail@kpe-archan.ira.sch.gr 2810 752970 Fax: 2810 752971
4	ΒΑΜΟΥ Κιμιωνής Γεώργιος	1. Οικοτουρισμός στην περιοχή μας – μια εναλλακτική μορφή τουρισμού (Δ', Ε', Στ', Γυμν., Λυκ.) 2. Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική του τόπου μας (Δ', Ε', Στ', Γυμν., Λυκ.) 3. Μονοπάτι ανάμεσα στα δένδρα (Νηπ., Δημ., Γυμν., Λυκ.) 4. Μια μέρα στο σπίτι του παππού και της γιαγιάς (Προσχ. και πρωτοσχολική ηλικία.) 5. Το γεωφυσικό περιβάλλον στη μυθολογία και στην πραγματικότητα (Ε', Στ', Γυμν., Λυκ.) 6. Η ενέονεια στο περιβάλλον	1 ημέρα 1 ημέρα 1 ημέρα 1 ημέρα 1 ημέρα	Βάμος Χανίων Τ.Κ 73008 mail@kpe-vamou.chan.sch.gr 28250-83230 Fax: 28250-83230

		του παιδιού (Γυμν., Λυκ.) 7. Ελιά και λάδι στην Κρήτη (Ε΄, ΣΤ΄, Γυμν., Λυκ.)	1 ημέρα	
5	ΒΕΡΤΙΣΚΟΥ Μουρίκη Ελένη	1. Βαθιά μέσα στο δάσος 2. Ταξίδι στη νεροχώρα 3. Βιολογική γεωργία – Κομποστοποίηση 4. Οι νερομάνες του Βερτίσκου	1 ημέρα όλα	Βερτίσκος, Όσσα-Λαγκαδάς Θεσσαλονίκη, Τ.Κ 57200 kpeverti@otenet.gr 23940 94000 & 23940 94202 Fax: 23940 94010
6	ΕΔΕΣΣΑΣ Θεοδωρίδου Σοφία	1. Έργα Θεού και Ανθρώπων - Υγρότοπος Άγρα-Βρυτών-Νησιού 2. Υπαίθριο Μουσείο Νερού	1 ημέρα	Μύλοι-Περιοχή Πάρκου Καταρακτών Έδεσσα Τ.Κ 58200 mail@kpe-edess.pel.sch.gr 23810 51337 Fax: 23810 21737
7	ΚΟΡΘΙΟΥ Μανέτας Κιμ.	1. Το μονοπάτι του νερού (από την πηγή των αηδονιών μέχρι τη θάλασσα) 2. Τα μανιτάρια της Άνδρου	1 ημέρα 1 ημέρα	Κτιριακό Συγκρότημα Αγ. Τριάδας Δήμου Κορθίου Άνδρου Τ.Κ. 84502 kpekorthiou@sch.gr 22820 61424 Fax: 22820 61423
8	ΜΕΛΙΤΗΣ Τριανταφύλλου Ευμορφία	1. «τρέχει, τρέχει το νερό ...» (Απευθύνεται σε μαθητές προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας) 2. «νερό ... με γεύση» (Απευθύνεται σε μαθητές Δημοτικών Σχολείων) 3. «οι διαδρομές του νερού στη λεκάνη της Πελαγονίας» (Απευθύνεται σε μαθητές Γυμνασίων και Λυκείων) 4. «άνθρακες... ο θησαυρός!» (Απευθύνεται σε μαθητές/τριες Ε΄ & ΣΤ΄ Τάξης Δημοτικών Σχολείων και Γυμνασίων)	1 ημέρα όλα	ΚΠΕ Βεύης-Μελίτης Δημοτικό Διαμέρισμα Παπαγιάννη, Φλώρινα Τ.Κ. 53100 mail@kpe-melit.flo.sch.gr 23850 42570 Fax: 23850 42571
9	ΟΜΗΡΟΥΠΟΛΗΣ Παντελίδης Γεώργιος	1. Η Κλειδού ανθίζει ακόμα 2. Το δέντρο που πληγώνουμε, πηγή πλούτου, έμπνευσης και πολιτισμού.	1 ημέρα 3 ημέρες	Ομηρούπολη, Βροντάδος, Κλειδού Τ. Κ. 822 00 mail@kpe-chiou.chi.sch.gr 22710 94478 Fax: 22710 94478
10	ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ Σαραβάνου Ελένη	1. Ανακαλύπτοντας το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Ροδόπης (Νηπιαγωγείο, Α΄, Β΄ Δημοτικού) 2. Ανακαλύπτοντας το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Ροδόπης (Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ Δημοτικού, Γυμνάσιο, Λύκειο, ΤΕΕ) 3. Ο κόσμος των φυτών και των ζώων της Παρανέστιας Γης (Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ Δημοτικού, Γυμνάσιο, Λύκειο, ΤΕΕ) 4. Ο κόσμος των φυτών και των ζώων της Παρανέστιας Γης (Ε΄, ΣΤ΄ Δημοτικού,	1 ημέρα 2-ωρη Δράση 1 ημέρα 3-ήμερο 1 ημέρα	Παρανέστι Δράμας, Τ.Κ. 66035 kpe-paran@amaked-thrak.pde.sch.gr kpe-parar@sch.gr 25240 21005 Fax: 25240 21005

		Γυμνάσιο, Λύκειο, ΤΕΕ) 5. Από την ζωή των μελισσών (Δημοτικό, Γυμνάσιο) 6. Από την ζωή των μελισσών (Ε΄, ΣΤ΄ Δημοτικού, Γυμνάσιο) 7. Ενέργεια του νερού (Ε΄, ΣΤ΄ Δημοτικού, Γυμνάσιο, Λύκειο, ΤΕΕ) 8. Το ποτάμι - Ενέργεια του νερού (Γυμνάσιο, Λύκειο, ΤΕΕ)	1 ημέρα 1 ημέρα 4-ήμερο	
11	ΠΕΤΑΛΟΥΔΩΝ Παπακυριακού Χαρίτων	1. Ο Βιότοπος της Κοιλάδας των Πεταλούδων 2. Ποδήλατο, α) ένα σύγχρονο εργαλείο για άθληση και ψυχαγωγία, β) ένα μέσο μετακίνησης φιλικό προς το περιβάλλον (Έναρξη εφαρμογής από 1/2/2006)	Μονοήμερο Μονοήμερο & διήμερης διάρκειας	ΚΠΕ Πεταλούδων Ρόδου, Θεολόγος Τ.Κ. 85106 mail@kpe-petal.dod.sch.gr 22410 41102 Fax: 22410 41102
12	ΥΠΑΤΗΣ Καββαδίας Κωνσταντίνος	1. Το δασικό περιβάλλον της Οίτης 2. Του ποταμού το πρόσωπο 3. Περιβαλλοντικές διαδρομές στα ιαματικά νερά της Φθιώτιδας (Γυμν., Λυκ.) 4. Τα φρυγανικά οικοσυστήματα και μέτρηση της πρωτογενούς παραγωγικότητας (Γ΄ Λυκείου) 5. Ανακύκλωση της καθημερινής μας καταναλωτικότητας	1 & 2 ημ. 1 & 2 ημ. 1 & 2 ημ. 1 ημ. 1 ημ.	ΚΠΕ Υπάτης (Κτίριο Γυμνασίου) Τ.Κ. 35016 kpeypatfth@sch.gr mail@kpe-ypatis.fth.sch.gr 22310 98071 Fax: 22310 98072

1.4. ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Γ7/65216/02-07-2003

ΘΕΜΑ: Ίδρυση και λειτουργία Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Παίρνοντας υπόψη:

1. Το Νόμο 1892/90 άρθρο 111 παρ. 13 περί ίδρυσης Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
2. Το Νόμο 2986/2002 (Φ.Ε.Κ. 24/τ.Α'/13-2-2002) άρθρο 8 παρ. 2 περί οργανωτικών θεμάτων υπηρεσιών και σχολικών μονάδων.
3. Τις ιδρυτικές Υπουργικές Αποφάσεις των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όλης της χώρας.
4. Τον αριθμό των ήδη λειτουργούντων Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (17) του θεσμού της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη χώρα μας (σχολικά προγράμματα, θεματικά δίκτυα, επιμόρφωση, διεθνείς συνεργασίες κλπ.)
5. Την Υ.Α. 72942/Γ2/11-7-2002 (Φ.Ε.Κ. 909/τΒ'/17-7-02) περί ίδρυσης 16 νέων Κέντρων Π.Ε. με την ίδρυση των οποίων θα έχουμε συνολικό αριθμό 33 Κέντρων Π.Ε. σε όλη τη χώρα.
6. Την επικείμενη ίδρυση και λειτουργία και άλλων Κ.Π.Ε., πέραν των παραπάνω 33, σε όλη τη χώρα.
7. Την Υ.Α. 57905/Γ2/04-06-2002 (Φ.Ε.Κ. 745/τ.Β'/14-06-02) περί ρύθμισης θεμάτων λειτουργίας των Κ.Π.Ε. και καθηκόντων των απασχολούμενων σε αυτά και των Υπευθύνων Π.Ε. των τοπικών Διευθύνσεων.
8. Την Κ.Υ.Α. 2/36695/0022/18-7-2002 (Φ.Ε.Κ. 988/τΒ'/31-7-2002) των Υπουργείων Εθνικής Παιδείας, Οικονομίας και Οικονομικών περί καθορισμού αποζημιώσεων εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε. και του τρόπου διαχείρισης δαπανών με διαχειριστική επιτροπή.
9. Την πρόβλεψη χρηματοδότησης Συντονιστικού Οργάνου για τα Κ.Π.Ε. από το συμπλήρωμα προγραμματισμού του 2^ο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. (Γ' Κ.Π.Σ.) Ενέργεια 2.6.1.
10. Την ανάγκη οργάνωσης, υποστήριξης, παρακολούθησης, αξιολόγησης και συντονισμού της λειτουργίας και των δράσεων των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και των υπολοίπων δράσεων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που προαναφέρθηκαν.
11. Την ανάγκη υποστήριξης της Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ. και των άλλων Διευθύνσεων της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. καθώς και των Περιφερειακών Διευθύνσεων Εκπαίδευσης από όργανο που θα γνωρίζει σε βάθος και σε έκταση τα θέματα της

λειτουργίας και των δράσεων των Κ.Π.Ε. καθώς και τις άλλες δράσεις Π.Ε. εκτός των Κ.Π.Ε. ώστε να διευκολύνεται η χάραξη και η υλοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής του ΥΠ.Ε.Π.Θ. στον τομέα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Τέτοια θέματα σε ό,τι αφορά τα Κ.Π.Ε. είναι τα εκπαιδευτικά προγράμματα σχολείων, τα επιμορφωτικά σεμινάρια, τα θεματικά δίκτυα, η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, οι τοπικές και διεθνείς συνεργασίες και η έρευνα. Σε ό,τι αφορά τις δράσεις εκτός των Κ.Π.Ε. τέτοια θέματα είναι οι συνεργασίες των τοπικών Διευθύνσεων Εκπαίδευσης με τα Κ.Π.Ε., τα περιφερειακά-εθνικά και διεθνή δίκτυα Π.Ε., οι συνεργασίες με άλλους Κυβερνητικούς ή μη Κυβερνητικούς φορείς, οι διεθνείς συνεργασίες.

αποφασίζουμε

Α. Την ίδρυση και λειτουργία Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ., το οποίο υπάγεται στη Διεύθυνση Σ.Ε.Π.Ε.Δ. του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Σπουδών, Επιμόρφωσης και Καινοτομιών του ΥΠ.Ε.Π.Θ. Το Συντονιστικό Κέντρο Π.Ε. εδρεύει στο κτίριο του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αργυρούπολης (αίθουσες 3 και 4 του 2ου ορόφου), στελεχώνεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο κεφάλαιο Δ της παρούσης και έχει το παρακάτω αντικείμενο έργου:

α. Συνεργασία με τις υπηρεσίες του ΥΠ.Ε.Π.Θ. σε θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

(Κέντρα Π.Ε., θεματικά δίκτυα, σχολικά προγράμματα, επιμόρφωση, συνεργασίες με άλλους φορείς, διεθνείς συνεργασίες κ.ά)

β. Συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. του ΥΠ.Ε.Π.Θ., για την

προώθηση των πράξεων του Μέτρου 2.6 «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και προστασία περιβάλλοντος» και αντίστοιχων μελλοντικών προγραμμάτων

γ. Διαμόρφωση πλαισίου υλοποίησης και προτεραιοτήτων περιεχομένου σχολικών προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

δ. Οργάνωση, υποστήριξη, παρακολούθηση και συντονισμός της λειτουργίας και των δράσεων των Κ.Π.Ε. όλης της χώρας.

ε. Οργάνωση επιμόρφωσης στελεχών Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε. – Υπεύθυνοι Π.Ε.)

στ. Συνεργασία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Υπευθύνων Π.Ε. τοπικών Διευθύνσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης

ζ. Παρακολούθηση, συντονισμός προγραμμάτων εθνικής εμβέλειας (όπως εθνικά θεματικά δίκτυα) και προτάσεις για βελτίωση του πλαισίου και των αξόνων λειτουργίας των

η. Ανάπτυξη ενιαίου συστήματος εσωτερικής αξιολόγησης δράσεων των Κ.Π.Ε. και των θεματικών δικτύων από τους χρήστες των υπηρεσιών τους

θ. Ανάπτυξη πλαισίου διεθνών συνεργασιών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση με εκπαιδευτικούς φορείς χωρών του εξωτερικού και με οργανισμούς (όπως Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, UNESCO κά)

Β. Προκειμένου να πραγματοποιήσει τους σκοπούς του το Συντονιστικό Κέντρο Π.Ε.:

1. Ευρίσκεται σε διαρκή επικοινωνία με τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.), οργανώνει συναντήσεις εργασίας με τους Υπευθύνους των Κ.Π.Ε. ή και τους άλλους εκπαιδευτικούς, πραγματοποιεί αν χρειαστεί επισκέψεις στα Κ.Π.Ε., συζητά τα προβλήματα που παρουσιάζονται και αναφέρει αρμοδίως στη Διεύθυνση Σ.Ε.Π.Ε.Δ. και στον Ειδικό Γραμματέα Εκπαίδευσης, Επιμόρφωσης και Καινοτομιών του ΥΠ.Ε.Π.Θ. κάνοντας σχετικές εισηγήσεις.

2. Εισηγείται στους παραπάνω την έκδοση αποφάσεων και εγκυκλίων:

α. για την εξειδίκευση των στόχων, του οργανωτικού πλαισίου και του περιεχομένου των δράσεων των Κ.Π.Ε., σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και την εκπαιδευτική πολιτική του ΥΠ.Ε.Π.Θ..

β. για το πλαίσιο λειτουργίας και τις προτεραιότητες του περιεχομένου των σχολικών προγραμμάτων Π.Ε..

γ. για τη βελτίωση του οργανωτικού πλαισίου, των πρακτικών εφαρμογής, των συνεργασιών και της στήριξης των θεματικών δικτύων.

δ. για τη διαμόρφωση αποτελεσματικού πλαισίου συνεργασίας των Κέντρων Π.Ε. με τους Υπευθύνους Π.Ε. των τοπικών Δ/σεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης επ' ωφελεία των σχολικών μονάδων, των εκπαιδευτικών και των μαθητών.

ε. για τη διαμόρφωση ερωτηματολογίων ενιαίου τύπου εσωτερικής αξιολόγησης εκπαιδευτικών, επιμορφωτικών και άλλων προγραμμάτων από τους χρήστες των υπηρεσιών των Κ.Π.Ε. και των εθνικών και διεθνών θεματικών δικτύων ώστε να υπάρξει διευρυμένη χρήση του εν λόγω εργαλείου και συγκρισιμότητα συμπερασμάτων.

στ. για τη συνεργασία με άλλους κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού.

ζ. για τη διαμόρφωση πλαισίου διεθνών συνεργασιών.

η. για τη βελτίωση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου της Π.Ε..

3. Συγκεντρώνει τα προγράμματα δράσης όλων των ΚΠΕ και τους προγραμματισμούς συνεργασιών με τα ΚΠΕ των Υπευθύνων ΠΕ των τοπικών

Διευθύνσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης (επισκέψεις σχολικών ομάδων, επιμορφωτικά σεμινάρια, θεματικά δίκτυα κλπ) μέχρι τις 15 Οκτωβρίου κάθε έτους.

4. Συγκεντρώνει τους ετήσιους προγραμματισμούς των εθνικών και διεθνών θεματικών

δικτύων Π.Ε. που υποβάλλουν οι συντονιστικοί φορείς των δικτύων αυτών στο Συντονιστικό Κέντρο μέχρι τις 15 Οκτωβρίου κάθε έτους.

5. Σχηματοποιεί τον ετήσιο συνολικό προγραμματισμό δράσεων και συνεργασιών των

Κ.Π.Ε. και των εθνικών και διεθνών θεματικών δικτύων, τον οποίο υποβάλει στη Διεύθυνση Σ.Ε.Π.Ε.Δ. και στον Ειδικό Γραμματέα του ΥΠ.Ε.Π.Θ., εισηγούμενο βελτιωτικές τροποποιήσεις, αν χρειάζονται.

6. Συγκεντρώνει τους απολογισμούς των δράσεων των Κ.Π.Ε., τους απολογισμούς των

Υπευθύνων Π.Ε. των τοπικών Διευθύνσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης για τις συνεργασίες τους με τα Κ.Π.Ε. και τους απολογισμούς των δράσεων των εθνικών και διεθνών θεματικών δικτύων, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών στοιχείων σε όλες τις περιπτώσεις, μέχρι τις 20 Ιουνίου κάθε έτους. Στη συνέχεια διαμορφώνει το συνολικό απολογισμό των παραπάνω δράσεων, ώστε να υπάρχει πλήρης εικόνα και τον υποβάλει ως ανωτέρω στη Διεύθυνση Σ.Ε.Π.Ε.Δ και στον Ειδικό Γραμματέα του ΥΠ.Ε.Π.Θ., επισυνάπτοντας σχετικές παρατηρήσεις και προτάσεις.

7. Ειδικότερα κατά το πρώτο έτος της λειτουργίας του και εντός εξαμήνου από την έναρξη της, θα υποβάλλει πλήρη καταγραφή της καταστάσεως των Κέντρων και των προβλημάτων τους και προτάσεις βελτίωσης της λειτουργίας.

8. Διατηρεί πληροφοριακό σύστημα με ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία των δράσεων κάθε Κ.Π.Ε., των συνεργασιών των Υπευθύνων Π.Ε. με τα Κ.Π.Ε. και των δράσεων των θεματικών δικτύων, των συνεργασιών με Κυβερνητικούς και μη Κυβερνητικούς φορείς και των διεθνών συνεργασιών σε ατομικές μερίδες παρακολούθησης, οι οποίες είναι διαθέσιμες για τις υπηρεσίες του ΥΠ.Ε.Π.Θ..

9. Οργανώνει, με την έγκριση του ΥΠ.Ε.Π.Θ. επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς Κ.Π.Ε., Υπευθύνους Κ.Π.Ε. και τοπικών Διευθύνσεων σε συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες σε θέματα Οικολογίας, Διαχείρισης Περιβάλλοντος, Περιβαλλοντικής Αγωγής, Διδακτικής Μεθοδολογίας, Επικοινωνίας, Διοίκησης Οργάνωσης, Πληροφορικής κλπ.

10. Εισηγείται αρμοδίως την οργάνωση συναντήσεων εργασίας με συμμετοχή των διαχειριστικών και συνεργαζομένων φορέων των δράσεων της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Γ. Χρηματοδότηση της λειτουργίας και των παραπάνω δράσεων του Συντονιστικού Γραφείου

Η χρηματοδότηση της λειτουργίας και των παραπάνω δράσεων του Συντονιστικού Γραφείου θα προκύψει από:

α. το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, (Γ' Κ.Π.Σ. -2°Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. και όσα ακολουθήσουν) με υποβολή σχετικού τεχνικού δελτίου έργου για νέα δομή και σύμφωνα με την προβλεπόμενη για τα Κ.Π..Ε. επιλεξιμότητα δαπανών και με φορέα διαχείρισης τη διαχειριστική επιτροπή του Κ.Π..Ε. Αργυρούπολης.

β. το Γ' Κ.Π.Σ. (2°Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.) με αναλογική κάλυψη δαπανών και από τα κονδύλια συνεργασιών, επιμόρφωσης, θεματικών δικτύων, διαμονής, διατροφής και μετακινήσεων των τεχνικών δελτίων έργων και υποέργων των Κ.Π.Ε. όλης της χώρας.

γ. τον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠ.Ε.Π.Θ. για τη μισθοδοσία και τις αποζημιώσεις των εκπαιδευτικών που θα αποσπασθούν (αν δεν καλύπτονται από το Κ.Π.Σ.) και την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων (ηλεκτρισμού, τηλεπικοινωνιών, ύδρευσης, θέρμανσης κλπ) όπως γίνεται για κάθε Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης καθώς και τη γραμματειακή υποστήριξη.

δ. εθνικά και διεθνή προγράμματα στα οποία μπορεί να πάρει μέρος.

Το Συντονιστικό Κέντρο θα εξοπλιστεί με φροντίδα του ΥΠ.Ε.Π.Θ. και με αξιοποίηση των δυνατοτήτων του 2ου Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ., με εξοπλισμό διοικητικής, ηλεκτρονικής, τηλεπικοινωνιακής υποστήριξης (2 γραμμές τηλεφωνικής σύνδεσης και σύνδεσης με internet, 5 γραφεία, 12 καρέκλες, 5 συρταριέρες, 5 φοριαμοί, 1 τραπέζι συνεδριάσεων, 2 ηλεκτρονικοί υπολογιστές, 2 σταθεροποιητές τάσης, 2 εκτυπωτές, 3 τηλέφωνα, 1 fax, 1 φωτοτυπικό, 1 κλιματιστικό, 1 βίντεο, 1 τηλεόραση, 1 προβολέα διαφανειών, 1 οθόνη, 2 πίνακες ανακοινώσεων, σχετικά γραφικά, χαρτικά, μελάνια, αναλώσιμα κ.λ.π.) ενώ η κάλυψη των επιλέξιμων δαπανών εφόσον χρηματοδοτηθεί από το 2° Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. θα είναι εκείνη που αντιστοιχεί σε νέες δομές συμπεριλαμβανομένων των λειτουργικών εξόδων και των εξόδων μετακινήσεων.

Η Διαχειριστική Επιτροπή του Κ.Π.Ε. Αργυρούπολης θα τηρεί ξεχωριστά βιβλία, λογαριασμούς και φακέλους παραστατικών για ότι αφορά τα οικονομικά του Συντονιστικού Κέντρου.

Δ. Στελέχωση του Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

α. Το Συντονιστικό Κέντρο μπορεί να στελεχώνεται από εκπαιδευτικούς που υπηρετούν στο Κ.Π.Ε. Αργυρούπολης ή στο Γραφείο Π.Ε. της Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ. (με απασχόληση πέραν των καθηκόντων και των υποχρεώσεων που έχουν στις Υπηρεσίες αυτές) ώστε να αξιοποιηθεί η εμπειρία τους, καθώς και από

εκπαιδευτικούς που θα αποσπώνται προκειμένου να απασχοληθούν αποκλειστικά με το έργο της νέας αυτής δομής. Οι εκπαιδευτικοί και των δύο κατηγοριών που θα στελεχώνουν το Συντονιστικό Κέντρο θα ορίζονται με Υπουργικές Αποφάσεις. Υπεύθυνος του Συντονιστικού Κέντρου θα είναι ο εκάστοτε Υπεύθυνος του Κ.Π.Ε. Αργυρούπολης.

β. Επειδή τα ανωτέρω περιγραφόμενα καθήκοντα στο Συντονιστικό Κέντρο του Υπευθύνου, των εκπαιδευτικών του Κ.Π.Ε. και της Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ., δεν συμπεριλαμβάνονται στις ήδη ισχύουσες συμβατικές εργασιακές υποχρεώσεις των, το έργο που θα προσφέρουν θεωρείται σαφώς πέραν τούτων και θα αμειφθεί με πρόσθετη μηνιαία αποζημίωση από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠ.Ε.Π.Θ. σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από την Κ. Υ. Α. 2/36695/0022/18-7-2002 (Φ.Ε.Κ. 988/τΒ'31 -7-2002) της παραγράφου 8 του σκεπτικού για εκπαιδευτικούς και Υπευθύνους των Κ.Π.Ε., πέραν όλων των άλλων αμοιβών που ήδη λαμβάνουν. Σε περίπτωση που οι όροι επιλεξιμότητας δαπανών του 2ου Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ., εφόσον το έργο ενταχθεί σε αυτό το πρόγραμμα στο μέλλον, επιτρέπουν την πρόσθετη αποζημίωση των παραπάνω εκπαιδευτικών από το 2° ΕΠΕΑΕΚ, η καταβολή της πρόσθετης μηνιαίας αποζημίωσης θα γίνεται από αυτό. Οι εκπαιδευτικοί που θα αποσπασθούν προκειμένου να απασχοληθούν αποκλειστικά με το έργο της νέας αυτής δομής δεν δικαιούνται την παραπάνω αποζημίωση. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί λαμβάνουν τα μόρια της οργανικής τους θέσης.

γ. Το Συντονιστικό Κέντρο θα λειτουργεί τις εργάσιμες μέρες από τις 8.00 π.μ. μέχρι τις 15.00 μ.μ. ενώ ο Υπεύθυνος και οι εκπαιδευτικοί του Κ.Π.Ε. ή της Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ. θα προσφέρουν και πρόσθετη απογευματινή απασχόληση. Οι ημέρες διακοπών του Συντονιστικού Κέντρου θα είναι οι ίδιες που ισχύουν και για τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

δ. Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Με αυτή την εγκύκλιο συγκροτείται μία νέα δομή για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση που φαίνεται να μην έχει καμία οργανική σύνδεση με τις υπόλοιπες θεσμοθετημένες δομές της Π.Ε.

Γ7/66273/04-07-2003

ΘΕΜΑ: Τροποποίηση της Υ. Α. 65216/Γ7/2-7-2003 και στελέχωση του Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Σ.Κ.Π.Ε.)

Έχοντας υπόψη:

1. Το Νόμο 1892/90 άρθρο 111 παρ. 13 περί ίδρυσης Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
2. Το Νόμο 2986/2002 (Φ.Ε.Κ. 24/τ.Α'/13-2-2002) άρθρο 8 παρ. 2 περί οργανωτικών θεμάτων υπηρεσιών και σχολικών μονάδων.
3. Τις ιδρυτικές Υπουργικές Αποφάσεις των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όλης της χώρας.
4. Τον αριθμό των ήδη λειτουργούντων Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (31) και την πολυδιάστατη ανάπτυξη του θεσμού της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη χώρα μας (σχολικά προγράμματα, θεματικά δίκτυα, επιμόρφωση, διεθνείς συνεργασίες κλπ.)
5. Την Υ. Α. 134908/Γ7/26-11-2004 με θέμα «Ίδρυση και λειτουργία δέκα (10) νέων Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης».
6. Την Υ.Α. 57905/Γ2/4-6-2002 (Φ.Ε.Κ. 745/τ.Β'/14-6-02) περί ρύθμισης θεμάτων λειτουργίας των Κ.Π.Ε. και καθηκόντων των απασχολουμένων σε αυτά και των Υπευθύνων Π.Ε. των τοπικών Διευθύνσεων.
7. Την Κ.Υ.Α. 2/36695/0022/18-7-2002 (Φ.Ε.Κ. 988/τ.Β'/31-7-2002) των Υπουργείων Εθνικής Παιδείας, Οικονομίας και Οικονομικών περί καθορισμού αποζημιώσεων εκπαιδευτικών Κ.Π.Ε. και του τρόπου διαχείρισης δαπανών με διαχειριστική επιτροπή.
8. Την πρόβλεψη χρηματοδότησης Συντονιστικού Οργάνου για τα Κ.Π.Ε. από το συμπλήρωμα προγραμματισμού του 2ου Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. (Γ' Κ.Π.Σ.) Ενέργεια 2.6.1
9. Την Υ.Α. 118135/Γ7/21-10-2004 περί μεταφοράς της έδρας του Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Κεντρική Υπηρεσία του ΥΠ.Ε.Π.Θ.
10. Την ανάγκη οργάνωσης, υποστήριξης, παρακολούθησης, αξιολόγησης και συντονισμού της λειτουργίας και ίων δράσεων των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και των υπολοίπων δράσεων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που προαναφέρθηκαν.
11. Την ανάγκη υποστήριξης της Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ. και των άλλων Διευθύνσεων της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. καθώς και των Περιφερειακών Διευθύνσεων Εκπαίδευσης από όργανο που θα γνωρίζει σε

βάθος και σε έκταση τα θέματα της λειτουργίας και των δράσεων των Κ.Π.Ε. καθώς και τις άλλες δράσεις Π.Ε. εκτός των Κ.Π.Ε., ώστε να διευκολύνεται η χάραξη και η υλοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής του ΥΠ.Ε.Π.Θ. στον τομέα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Τέτοια θέματα, σε ό,τι αφορά τα ΚΠΕ, είναι τα εκπαιδευτικά προγράμματα σχολείων, τα επιμορφωτικά σεμινάρια, τα θεματικά δίκτυα, η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, οι τοπικές και διεθνείς συνεργασίες και η έρευνα. Σε ό,τι αφορά τις δράσεις εκτός των Κ.Π.Ε., τέτοια θέματα είναι οι συνεργασίες των τοπικών Διευθύνσεων Εκπαίδευσης με τα Κ.Π.Ε., τα περιφερειακά-εθνικά και διεθνή δίκτυα Π.Ε., οι συνεργασίες με άλλους Κυβερνητικούς ή μη Κυβερνητικούς φορείς, και οι διεθνείς συνεργασίες.

Αποφασίζουμε

A. Την τροποποίηση της Υ. Α. 65216/Γ7/2-7-2003

Τροποποιείται η Υ. Α. 65216/Γ7/2-7-2003 σε ότι αφορά την ίδρυση και λειτουργία του Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Σ.Κ.Π.Ε.) του ΥΠ.Ε.Π.Θ., το οποίο υπάγεται στη Διεύθυνση Σ.Ε.Π.Ε.Δ. του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Σπουδών, Επιμόρφωσης και Καινοτομιών του ΥΠ.Ε.Π.Θ., ως εξής:

1. Στο Κεφάλαιο Β,

α) η παράγραφος 6 συμπληρώνεται ως εξής:

Αξιολογεί τις δράσεις των Κ.Π.Ε. καθώς και των Θεματικών Δικτύων και εισηγείται στον Γενικό Γραμματέα σχετικά με τη βιωσιμότητά τους.

β) προστίθεται η παράγραφος:

11. Συντονίζει την προβολή του έργου των Κ.Π.Ε. καθώς και τη δημιουργία εκπαιδευτικού -περιβαλλοντικού υλικού, έντυπου και ηλεκτρονικού, το οποίο διακινεί προς τα σχολεία μέσω των Κ.Π.Ε. και των υπευθύνων των Διευθύνσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης.

2. Στο Κεφάλαιο Γ, το εδάφιο α τροποποιείται ως εξής:

Τη χρηματοδότηση της λειτουργίας και των παραπάνω δράσεων του Συντονιστικού Κέντρου από:

α. το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, (Γ' Κ.Π.Σ. - 2° Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. και όσα ακολουθήσουν) με υποβολή σχετικού τεχνικού δελτίου έργου για νέα δομή και τεχνικών δελτίων έργου για την υλοποίηση των παραπάνω δράσεων του, σύμφωνα με την προβλεπόμενη για τα Κ.Π.Ε. επιλεξιμότητα δαπανών και με φορέα διαχείρισης Νομικό Πρόσωπο, με την ονομασία Διαχειριστική Επιτροπή η οποία συγκροτείται ως εξής:

- Τον Υπεύθυνο του Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ως Πρόεδρο

- Τον Αναπληρωτή Υπεύθυνο του Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ως Ταμία
- Ένα μέλος του Συντονιστικού Γραφείου ως Γραμματέα
- Έναν εκπρόσωπο της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. ως μέλος, και
- Έναν εκπρόσωπο του Ε.Ι.Ν. ως μέλος.

Οι υποχρεώσεις της επιτροπής αυτής είναι αντίστοιχες των υποχρεώσεων των Σχολικών Επιτροπών των Σχολικών Μονάδων.

Η παράγραφος «Η Διαχειριστική Επιτροπή του Κ.Π.Ε. Αργυρούπολης θα τηρεί ξεχωριστά βιβλία, λογαριασμούς και φακέλους παραστατικών για ότι αφορά τα οικονομικά του Συντονιστικού Κέντρου» καταργείται.

3. Στο Κεφάλαιο Δ, το εδάφιο α τροποποιείται ως εξής:

Συγκροτείται πενταμελές Συντονιστικό Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Σ.Κ.Π.Ε.) αποτελούμενο από:

α. Τον Υπεύθυνο του Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ο οποίος είναι ο εκάστοτε Διευθυντής της Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ. του ΥΠ.Ε.Π.Θ..

β. Τον Αναπληρωτή Υπεύθυνο του Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ο οποίος είναι ο εκάστοτε Προϊστάμενος του Τμήματος Αγωγής Υγείας και Περιβαλλοντικής Αγωγής της Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ. του ΥΠ.Ε.Π.Θ..

γ. Τρία (3) Μέλη, η επιλογή των οποίων γίνεται από τη Διεύθυνση Σ.Ε.Π.Ε.Δ. του ΥΠ.Ε.Π.Θ. Το πρώτο μέλος επιλέγεται από τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, το δεύτερο από τους Υπευθύνους Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των Διευθύνσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης και το τρίτο είναι μόνιμος εκπαιδευτικός οποιασδήποτε εκπαιδευτικής βαθμίδας με αυξημένα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα σχετικά με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Στην περίπτωση που ένα ή περισσότερα μέλη του Συντονιστικού πάψουν να κατέχουν τις θέσεις βάσει των οποίων επελέγησαν στην Επιτροπή λειτουργίας του Συντονιστικού, αντικαθίστανται μετά από απόφαση του Διευθυντή της Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ. του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Η θητεία του Συντονιστικού είναι τετραετής.

Β. Στελέχωση του Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Η στελέχωση του Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης έχει ως εξής:

1. Υπεύθυνος: Κωνσταντίνος Ι. Σαραντόπουλος Διευθυντής Σ.Ε.Π.Ε.Δ.
2. Αναπληρωτής Υπεύθυνος: Μαρία Σωτηράκου, Δρ Περιβαλλοντικών Επιστημών, Προϊσταμένη του Τμήματος Αγωγής Υγείας και Περιβαλλοντικής Αγωγής της Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ.

3. Μέλος: Γεώργιος Φαραγγιτάκης, υπεύθυνος του ΚΠΕ Αργυρούπολης.
4. Μέλος: Πολυξένη Γεωργουσόπουλου, υπεύθυνη Π.Ε. της Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Λακωνίας.
5. Μέλος: Κωνσταντίνος Σκορδούλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Διευθυντής Τομέα Φυσικών Επιστημών, Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος του Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το Συντονιστικό Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης συνεδριάζει τακτικά ανά δίμηνο και όποτε άλλοτε κριθεί αναγκαίο.

Το Συντονιστικό Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Σ.Κ.Π.Ε.) στελεχώνεται από δύο (2) αποσπασμένους εκπαιδευτικούς, που υπηρετούν στο Τμήμα Αγωγής Υγείας και Περιβαλλοντικής Αγωγής της Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ.

Γ. Τη συγκρότηση Συμβουλευτικής-Παιδαγωγικής Επιτροπής του Συντονιστικού Κέντρου.

Τη Συμβουλευτική-Παιδαγωγική Επιτροπή του Συντονιστικού Κέντρου απαρτίζουν τα μέλη του Συντονιστικού και οι:

1. Βασάλα Βασιλική, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Β/θμιας Εκπαίδευσης Κεφαλληνίας
2. Γεωργόπουλος Αλέξανδρος, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
3. Γούπος Θεόδωρος, Δρ. Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Διευθυντής Σπουδών Α/θμιας Εκπαίδευσης
4. Δημητριάδης Σάββας, Υπεύθυνος Π. Ε. Δ/σης Α/θμιας Εκπαίδευσης Δράμας
5. Θεοδωρίδου Σοφία, Υπεύθυνη Κ.Π.Ε. Έδεσσας
6. Καρανδεινού-Ρήγα Αντωνία, Λέκτορας Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών
7. Κατσίκης Απόστολος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
8. Κούκλης Ευάγγελος, Αποσπασμένος στη Διεύθυνση Σ.Ε.Π.Ε.Δ. του ΥΠ.Ε.Π.Θ.
9. Κουτσόπουλος Κωνσταντίνος, Καθηγητής Ε.Μ.Π.
10. Κούσουλας Γεώργιος, Υπεύθυνος Π. Ε. Δ/σης Β/θμιας Εκπαίδευσης Β' Αθήνας
11. Μαρδίρης Θεόδωρος, Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Καστοριάς
12. Μάυρέλης Κωνσταντίνος, Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Θέρμου
13. Παπαδημητρίου Ευθύμιος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
14. Σκαναβή Κωνσταντίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου
15. Σπανού Μάγδα, υπεύθυνος Π.Ε. Δ/σης Α/θμιας Εκπαίδευσης Πειραιά
16. Σπυροπούλου Δήμητρα, Πάρεδρος Π.Ι.
17. Χριστοδουλάκης Νικόλαος, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Η Συμβουλευτική-Παιδαγωγική Επιτροπή θα συνέρχεται υπό την προεδρία του Υπεύθυνου του Συντονιστικού Κέντρου τρεις (3) φορές κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους: Στην αρχή για την κατάρτιση του συνολικού προγραμματισμού των δράσεων,

στο μέσον για την ενδιάμεση διαμορφωτική αξιολόγηση της πορείας υλοποίησης των δράσεων και στο τέλος για τον απολογισμό των πεπραγμένων.

Ειδικά, η πρώτη θητεία του Συντονιστικού λήγει την 31η Αυγούστου 2006.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

1.5. ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Υ.Α. Γ7/100496/18-09-2003

ΘΕΜΑ: Εθνικά Θεματικά Δίκτυα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Τα θεματικά δίκτυα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι μια μορφή οργάνωσης των σχολικών προγραμμάτων ΠΕ με σημαντικά πλεονεκτήματα, όπως η ανάπτυξη επικοινωνιακού πλαισίου μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών από διαφορετικά σχολεία και περιοχές, η ανταλλαγή εμπειριών και απόψεων για το θέμα του δικτύου, η οργανωμένη επιστημονική, μεθοδολογική και παιδαγωγική στήριξη των περιβαλλοντικών ομάδων ή ανάληψη οργανωμένων δράσεων προστασίας του περιβάλλοντος κ.ά.. Αρκετά τέτοια δίκτυα έχουν αναπτυχθεί στη χώρα μας με τοπική, περιφερειακή ή εθνική εμβέλεια, καθώς και δίκτυα διεθνών συνεργασιών. Από την μέχρι τώρα λειτουργία όλων αυτών των δικτύων έχει συγκεντρωθεί πλούσια εμπειρία, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί για τη βελτίωση του θεσμού. Έτσι το ΥΠ.Ε.Π.Θ., ύστερα από εισήγηση του Συντονιστικού Κέντρου, θα οργανώσει πανελλήνια συνάντηση παρουσίασης της πορείας όλων των εθνικών θεματικών δικτύων. Στη συνάντηση αυτή, εκτός από την ανταλλαγή εμπειριών και την αξιολόγηση της πορείας, θα συζητηθούν πρακτικές βελτίωσης της οργάνωσης και της λειτουργίας των δικτύων επ' ωφελεία των σχολικών μονάδων.

Σε ό,τι αφορά τη λειτουργία των εθνικών θεματικών δικτύων, η διαδικασία έγκρισης από το ΥΠ.Ε.Π.Θ., τόσο για τα παλιά όσο και για τα νέα θεματικά δίκτυα, είναι η εξής:

Ο συντονιστικός φορέας του δικτύου, που μπορεί να είναι Κέντρο Π.Ε. ή τοπική Διεύθυνση Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπαίδευσης, υποβάλλει αίτημα στη Διεύθυνση Σ.Ε.Π.Ε.Δ. του ΥΠ.Ε.Π.Θ.. δια του Συντονιστικού Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Το αίτημα συνοδεύεται από τα εξής στοιχεία:

1. **Τον τίτλο και τις θεματικές ενότητες του δικτύου.** Η θεματολογία πρέπει να συμβαδίζει με τη θεματολογία των εγκυκλίων του ΥΠ.Ε.Π.Θ. για τα σχολικά προγράμματα Π.Ε. και να δίνεται έμφαση στα σημαντικότερα εθνικά περιβαλλοντικά ζητήματα.
2. **Τους σκοπούς και τους στόχους του δικτύου.** Σε σχέση με τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τον κριτικό τρόπο σκέψης και τον αξιακό προσανατολισμό των μαθητών, την ανάληψη φιλοπεριβαλλοντικών δράσεων κ.ά.
3. **Το αντικείμενο και τη μεθοδολογία της εργασίας.** Υπενθυμίζεται ότι η Π.Ε. είναι διεπιστημονική, ανοίγει το σχολείο στην κοινωνία, δίνει ιδιαίτερο βάρος

στη βιωματική προσέγγιση, ενθαρρύνει την ανάπτυξη πρωτοβουλιών και της ομαδικής εργασίας. Το δίκτυο πρέπει να ενθαρρύνει την ελευθερία της επιλογής υποθεμάτων που να σχετίζονται με τα τοπικά περιβάλλοντα και τα ενδιαφέροντα των μαθητών.

4. **Διάρκεια και χρονοδιάγραμμα ανάπτυξης.** Η διάρκεια 2-3 ετών κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να υλοποιηθούν οι διάφορες φάσεις εξέλιξης του δικτύου (προεργασία, δηλώσεις συμμετοχών, συντονιστικές και επιμορφωτικές συναντήσεις εκπαιδευτικών, συμπράξεις σχολείων και μαθητικές συναντήσεις, εκπαιδευτικό υλικό, αξιολόγηση κλπ).
5. **Συμμετοχές.** Ως λογικός αριθμός συμμετοχών θεωρείται ο αριθμός των 20 περίπου σχολείων κατά την έναρξη και των 120 περίπου με την ολοκλήρωση.
6. **Συνεργάτες - Κομβικοί συντονιστές.** Ο συντονιστικός φορέας μπορεί να αναπτύξει συνεργασίες με Κέντρα Π.Ε. και Υπευθύνους Π.Ε., με επιστημονικά και ερευνητικά ιδρύματα, με κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς που ασχολούνται με το περιβάλλον. Καλό είναι να υπάρχει εξακτινωμένος συντονισμός με αξιοποίηση Υπευθύνων Π.Ε. και Κέντρων σε όλη τη χώρα. Η συμμετοχή Κέντρου Π.Ε. ή Υπευθύνου Π.Ε. προϋποθέτει τη συμμετοχή σχολείου της περιοχής του. Όλοι οι αρχικοί συνεργάτες πρέπει να δηλώνουν έγγραφα το ενδιαφέρον συμμετοχής τους στον Συντονιστικό φορέα, ο οποίος συνυποβάλλει τις δηλώσεις αυτές στη Διεύθυνση Σ.Ε.Π.Ε.Δ..
7. **Συντονιστική Επιτροπή.** Στη Συντονιστική Επιτροπή συμμετέχουν επτά (7) μέλη. Τέσσερα (4) εξ αυτών είναι στελέχη περιβαλλοντικής εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε..Π.Θ. (Υπεύθυνοι ή εκπαιδευτικοί Κ.Π.Ε. και Υπεύθυνοι Π.Ε.). Ένας από αυτούς τους τέσσερις (4), που εκπροσωπεί τον Συντονιστικό φορέα, προεδρεύει στην Επιτροπή. Τα υπόλοιπα 3 μέλη της επιτροπής μπορούν να είναι εκπρόσωποι των συνεργαζομένων φορέων που προαναφέρθηκαν. Δεν μπορεί το ίδιο πρόσωπο να είναι Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής σε παραπάνω από 2 εθνικά δίκτυα, ούτε να συμμετέχει συνολικά ως Πρόεδρος ή ως μέλος σε παραπάνω από 3 Συντονιστικές Επιτροπές εθνικών θεματικών δικτύων. Η ενθάρρυνση συμμετοχής όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού εκπαιδευτικών στην οργάνωση των δικτύων πρέπει να είναι κύριο μέλημα όσων συμμετέχουν στις δράσεις.

8. **Το επιμορφωτικό πρόγραμμα.** Το επιμορφωτικό πρόγραμμα που σχεδιάζει να εφαρμόσει το δίκτυο για την επιστημονική και παιδαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν.
9. **Το επικοινωνιακό πλαίσιο.** Το επικοινωνιακό πλαίσιο όπως: οι τρόποι επικοινωνίας, φυλλάδια, συναντήσεις κλπ.
10. **Προβλεπόμενες διαδικασίες αξιολόγησης.** Διαδικασίες αρχικής, διαμορφωτικής και τελικής αξιολόγησης.
11. **Οικονομικά-Χρηματοδότηση.** Ρεαλιστικός προϋπολογισμός με κατηγορίες δαπανών, πηγές κλπ.
12. **Ετήσιος απολογισμός δράσης.** Ο Συντονιστικός φορέας έχει την υποχρέωση της υποβολής ετήσιου απολογισμού δράσης για το δίκτυο καθώς και του οικονομικού του απολογισμού.

Στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς και μέχρι τις 15 Νοεμβρίου το ΥΠΕΠΘ, ενημερώνει όλες τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και τις σχολικές μονάδες της χώρας για τα εθνικά θεματικά δίκτυα των οποίων η λειτουργία έχει εγκριθεί.

Με την εγκύκλιο αυτή καθορίζονται για πρώτη φορά τις διαδικασίες έγκρισης ενός θεματικού δικτύου. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η εγκύκλιος αυτή εκπορεύεται από το Συντονιστικό Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης το οποίο αναθέτει σε αυτό και την παρακολούθηση των δικτύων.

Υ.Α. Γ7/115926/20-10-2005

ΘΕΜΑ: Έγκριση λειτουργίας Εθνικών θεματικών δικτύων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Σας ενημερώνουμε ότι έχουν εγκριθεί από τη Διεύθυνση Σ.Ε.Π.Ε.Δ. του ΥΠ.Ε.Π.Θ. και λειτουργούν τα παρακάτω Εθνικά Θεματικά Δίκτυα Π.Ε.

1. «Ήχος και φύση»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Ποροίων

Τηλ.: 23270-23227

Φαξ: 23270-23223

e-mail: **kpeporoi@otenet.gr**

Ταχ. Δ/ση: Κ. Πορόια Σερρών, Τ.Κ. 62055

Κεχαγιόγλου Στράτος - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

Τζέγκα Ελισάβετ

2. «Η Θάλασσα»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Αργυρούπολης

Τηλ.: 210-9959250-1

Φαξ: 210-9959251

e-mail: **acee@otenet.gr**

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 3, Τ.Κ. 16451

Φαραγγιτάκης Γιώργος - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

Στεφανόπουλος Νίκος

3. «Ελιά»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Καλαμάτας

Τηλ.: 27210-86147

Φαξ: 27210-86147

e-mail: **kpekal@otenet.gr**

Ταχ. Δ/ση: Θουκυδίδου 2, Τ.Κ. 24100

Θωμά Κυριακή - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

4. «Παραδοσιακοί οικισμοί και φύση»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Κόνιτσας

Τηλ.: 26550-23825

Φαξ: 26550-23903

e-mail: **kpekonits@otenet.gr**

Ταχ. Δ/ση: Κόνιτσα, Τ.Κ. 44100

Τσούβαλη Αικατερίνη - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

5. «Βιώσιμες πόλεις – Ποιότητα ζωής»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Αργυρούπολης

Τηλ.: 210-9959250-1

Φαξ: 210-9959251

e-mail: **acee@otenet.gr**

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 3, Τ.Κ. 16451

Φαραγγιτάκης Γιώργος - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

Μανδρίκας Αχιλλέας

6. «Το Δάσος»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Μουζακίου

Τηλ.: 24450-43242

Φαξ: 24450-43363

e-mail: **kpemou@otenet.gr**

Ταχ. Δ/ση: Μουζάκι, Τ.Κ. 43060

Γκορίλας Θωμάς - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

7. «Η Ενέργεια στο περιβάλλον του παιδιού»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Μουζακίου

Τηλ.: 24450-43242

Φαξ: 24450-43363

e-mail: **kremou@otenet.gr**

Ταχ. Δ/ση: Μουζάκι, Τ.Κ. 43060

Ντάνης Αντώνιος - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

8. «Η Αυλή του σχολείου»

Συντονιστικός φορέας: Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Θεσσαλονίκης

Τηλ.: 2310-587545

Φαξ: 2310-587639

e-mail: **yperival@dide-v.thess.sch.gr**

Ταχ. Δ/ση: Κολοκοτρώνη 22, Σταυρούπολη, Τ.Κ. 56430

Ταμουτσέλη Κωνσταντία - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

9. «Οι Πηγές του νερού»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Σουφλίου

Τηλ.: 25540-24383

Φαξ: 25540-24383

e-mail: **kpe-soufli@otenet.gr**

Ταχ. Δ/ση: Μ. Παπαναστασίου 3, Τ.Κ. 68400

Κάβουρας Παναγιώτης - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

Στρατάκης Δημήτρης

10. «Προστατευόμενες φυσικές περιοχές στην Ελλάδα: Διαχείριση με στόχο την αειφορία»

Συντονιστικός φορέας: Διεύθυνση Β/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Κεφαλληνίας

Τηλ.: 26710-27468

e-mail: **perival@dide.kef.sch.gr**

Βασάλα Παρασκευή - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

11. «Τα λιμάνια της Ελλάδας»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Δραπετσώνας

Τηλ.: 210-4618297, 4624627

Φαξ: 210-4612422

Ταχ. Δ/ση: Μονεμβασίας 1 – Α. Παναγούλη, Τ.Κ. 18648

Ηλιάδης Νικόλαος - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

Σαββοπούλου Άννα

12. «Θερμαλισμός – Οικολογία – Πολιτισμός»

Συντονιστικός φορέας: Διεύθυνση Β/θμιας Εκπαίδευσης Ανατ. Θεσσαλονίκης
Τηλ.: 2310-566880
Φαξ: 2310-566880
e-mail: grafperi@dide-a.thess.sch.gr
Ταχ. Δ/ση: Σαπφούς 44, Τ.Κ. 54627
Αγγελίδης Ζήσης - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής
Αθανασίου Χρυσούλα

13. «Τα ελληνικά ποτάμια στη φύση, στην παράδοση και στον πολιτισμό»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Θέρμου
Τηλ.: 26440-24032
Φαξ: 26440-24032
e-mail: kpe-ther@otenet.gr
Ταχ. Δ/ση: Μέγα Δένδρο Θέρμου, Τ.Κ. 30008
Μαυρέλης Κώστας - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

14. «Βιοποικιλότητα: το εργαστήρι της ζωής»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Καστοριάς
Τηλ.: 24670-23069
Φαξ: 24670-28815
e-mail: kpekast1@otenet.gr
Ταχ. Δ/ση: Γ. Παλαιολόγου 1, Τ.Κ. 52100
Μαρδίρης Θεόδωρος - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής
Γρηγορίου Μαγδαληνή

15. «Λίμνες»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Καστοριάς
Τηλ.: 24670-23069
Φαξ: 24670-28815
e-mail: kpekast1@otenet.gr
Ταχ. Δ/ση: Γ. Παλαιολόγου 1, Τ.Κ. 52100
Μαρδίρης Θεόδωρος - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής
Ατζέμη Αναστασία

16. «Ιόνιο: η θάλασσα που μας ενώνει»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Λιθακιάς Ζακύνθου
Τηλ.: 26950-53417
Φαξ: 26950-53418
e-mail: kpezakyn@otenet.gr
Ταχ. Δ/ση: Κτίριο Μεσσαλά, Λιθακιά Ζάκυνθος Τ.Κ. 29092
Τριαντάφυλλος Διονύσιος- Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

17. «Απορρίμματα: Τα χρήσιμα - άχρηστα»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Έδεσσας

Τηλ.: 23810-51337

Φαξ: 23810-21737

e-mail: mail@kpe-edess.pel.sch.gr

Ταχ. Δ/ση: Μύλοι – Περιοχή Καταρρακτών, 58200 Έδεσσα

Θεοδωρίδου Σοφία- Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

18. «Διαχείριση Απορριμμάτων - Ανακύκλωση»

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Βερτίσκου

Τηλ.: 23940-94000

Φαξ: 23940-94010

e-mail: kpeverti@otenet.gr

Ταχ. Δ/ση: Βερτίσκος Τ. Κ. 57200

Μουρίκη Λένα- Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

19. «Γεωπριβαλλοντικά και Γεωμυθολογικά μονοπάτια (Το Περιβάλλον στο χώρο και το χρόνο) »

Συντονιστικός φορέας: ΚΠΕ Στυλίδας

Τηλ.: 22380-23121

Φαξ: 22380-23137

e-mail: kpestypa@otenet.gr

Ταχ. Δ/ση: Εργατικές Κατοικίες, 35300 Στυλίδα

Μαρκατσέλης Βαγγέλης - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

20. «Άμπελος Πολύτιμον της Μεσογείου Αγαθόν»

Τηλ.: 210 9310767, 210-5229997

Φαξ: 210 9310767

e-mail perival@dide-a-ath.att.sch.gr, gpe@dide-d-ath.att.sch.gr

Ταχ. Δ/ση: Ομήρου 34 Ν. Σμύρνη, Τ.Κ 17121

Συντονιστές: Φουσέκη Έφη, Υπευθ. Π.Ε. Δ/σης Β/θμιας Εκπ/σης Α΄ Αθήνας

Δίτσιου Μαλαματή & Παυλικάκης Γιώργος, Υπεύθυνοι Π.Ε. Δ/σης Β/θμιας

Εκπ/σης Δ΄ Αθήνας

21. «Βιομηχανική Κληρονομιά. Αξίες από το παρελθόν παρακαταθήκη για το μέλλον»

Τηλ.: 23320-25111

Φαξ: 23320-52053

e-mail: arapitsa@otenet.gr

Ταχ. Δ/ση: Αγίου Νικολάου Τ. Κ. 59200 – Νάουσα Τ.Θ. 137

Στυλιανού Λιάνα - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής

Η λειτουργία των δικτύων διέπεται από την 66272/Γ7/04-07-2005 Υ.Α.

Οι αιτήσεις των σχολείων (φόρμα αίτησης επισυνάπτεται) για συμμετοχή στα Δίκτυα υποβάλλονται μέχρι **15 Νοεμβρίου 2005** στις Συντονιστικές Επιτροπές των Δικτύων.

Οι Συντονιστικές επιτροπές των Δικτύων, στη συνέχεια, ενημερώνουν τις Διευθύνσεις Α΄/θμιας και Β΄/θμιας Εκπαίδευσης για τα σχολεία της περιοχής τους που συμμετέχουν στο Δίκτυο.

Θα ακολουθήσει συμπληρωματικός πίνακας, σε περίπτωση που εγκριθεί η λειτουργία και άλλων δικτύων.

Υ.Α. Γ7/39273/17-04-2006

ΘΕΜΑ: Εθνικά – Θεματικά Δίκτυα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Έχοντας υπόψη:

1. Το Νόμο 1892/90 άρθρο 3 (Φ.Ε.Κ. 101 τ.Α΄) περί Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και ίδρυσης Κέντρων Π.Ε.
2. Την Υ.Α. 57905/Γ2/4-6-2002 (Φ.Ε.Κ. 745/τΒ714-6-02) περί ρύθμισης θεμάτων λειτουργίας των Κ.Π.Ε. και καθηκόντων των απασχολουμένων σε αυτά και των Υπευθύνων Π.Ε. των τοπικών Δ/νσεων.
3. Την Υ.Α. 4867/1992 περί σχολικών δραστηριοτήτων
4. Την Υ.Α. 47587/Γ7/16-5-05 (Φ.Ε.Κ. 693 τΒ΄/3-6-03)
5. Την Υ.Α. 66272/Γ7/4-7-05 περί Θεματικών Δικτύων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
6. Τις ιδρυτικές Υπουργικές Αποφάσεις των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όλης της χώρας
7. Το με αριθ. πρωτ. 127/5-10-2005 έγγραφο του Κ.Π.Ε. Ελευθερίου - Κορδελιού
8. Το με αριθ. πρωτ. 1360/Ε.Ε./4-11-2005 έγγραφο της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς
9. Το με αριθ. πρωτ. 10742/5-12-2005 έγγραφο της Διεύθυνσης Δευτ/θμιας Εκπαίδευσης- Πειραιά

αποφασίζουμε

Την ίδρυση και λειτουργία των Εθνικών - Θεματικών Δικτύων:

1. Αειφορική διαχείριση του νερού

Ιδρυτής: Κ.Π.Ε. Ελευθερίου - Κορδελιού

Συντονιστικός Φορέας: Κ.Π.Ε. Ελευθερίου - Κορδελιού

Συντονιστική Επιτροπή:

1. **Αδάμ Παραδεισανός**, Γεωλόγος - Msc, Μέλος της Παιδαγωγικής Ομάδας Κ.Π.Ε., Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου
2. **Ζήσης Αγγελίδης**, Δρ. Γεωλογίας, Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Ελευθερίου – Κορδελιού - Αντιπρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου
3. **Χρυσούλα Αθανασίου**, Βιολόγος Msc, Γραμματέας
4. **Γιάννης Φαρμάκης**, Φυσικός Υπεύθυνος Π.Ε. Δ/σης Δ. Ε. Δυτ. Θεσ/κης, μέλος
5. **Βάσω Βυρώζη**, Χημικός Msc, Υπεύθυνος Π.Ε. Δ/σης Δ. Ε. Ν. Πέλλας, μέλος.
6. **Μαρίνα Βαχτσεβάνου**, Δασκάλα, Βιολόγος, Μδο, Υπευθ. Π.Ε. Δ/σης Δ. Ε. Αν. Θεσ/κης, μέλος
7. **Γιάννης Ταμιωλάκης**, Διευθυντής Μουσείου Ύδρευσης Θεσ/κης, μέλος

8. **Μαρία Κατσακιώρη**, Περιβαλλοντολόγος, Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων, μέλος

9. **Μαρία Κωνσταντογιάννη**, Χημικός, Εκπρόσωπος Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ.

Διεύθυνση: Κ.Π.Ε. Ελευθερίου - Κορδελιού, Α. Παπανδρέου 2, Τ. Κ. 56334 τηλ. 2310707150, & φαχ 2310757130

Email: kpe-thes@otenet.gr

<http://users.otenet.gr/~kpe-thes>

2. Το ποτάμι

Ιδρυτής: Ελληνική Εταιρεία Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Συντονιστικός Φορέας: Διεύθυνση Β/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Πειραιά

Συντονιστική Επιτροπή:

1. **Δημήτρης Καλαϊτζίδης**, Διευθυντής Ραλλείου Πειραματικού Γυμνασίου Θηλέων Πειραιά, Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου

2. **Κωνσταντίνος Ουζούνης**, Καθηγητής, Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, Αντιπρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου

3. **Βασίλης Ψαλλιδάς**, Διευθυντής 1^{ου} Γυμνασίου Βούλας, εκπρόσωπος ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ, Γραμματέας

4. **Μιχαήλ Σκαύλος**, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος

5. **Θεοχάρης Κουρουζίδης**, Υπεύθυνος Π.Ε. Δ/σης Α/βάθμιας Εκ/σης Ν. Ημαθίας, μέλος

6. **Αλεξάνδρα Σούρμπη**, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Β/βάθμιας Εκ/σης Ν. Πειραιά, μέλος

7. **Κατερίνα Τσαουσίδου**, μέλος Κ.Π.Ε. Νάουσας, μέλος

8. **Ηλίας Κοντός**, μέλος Κ.Π.Ε. Υπάτης, μέλος

9. **Ελένη Αναστασοπούλου**, Φυσικός, Εκπρόσωπος Διεύθυνσης Σ.Ε.Π.Ε.Δ.

Διεύθυνση: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, Τριπόδων 28, Πλάκα, Αθήνα 10558, τηλ. 2103225245, &χ 2103225240

www.ellinikietairia.gr

Η λειτουργία των δικτύων εγκρίνεται για τρία σχολικά έτη (2005-2006, 2006-2007, 2007-2008): Ο συντονιστικός φορέας υποχρεούται να υποβάλλει ετήσιο απολογισμό δράσης, του δικτύου και οικονομικό απολογισμό στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς στη Δ/ση Σ.Ε.Π.Ε.Δ.

Υ.Α. Γ7/39271/17-04-2006

Θέμα: Εθνικά – Θεματικά Δίκτυα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Έχοντας υπόψη:

1. Το Νόμο 1892/90 άρθρο 3 (Φ.Ε.Κ. 101/τ.Α΄) περί «Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Ίδρυσης Κέντρων Π.Ε».
2. Την Υ.Α. 57905/Γ2/4-6-2002 (Φ.Ε..Κ. 745/τ.Β΄/14-6-02) περί «Ρύθμισης θεμάτων λειτουργίας των Κ.Π.Ε. και καθηκόντων των απασχολουμένων σε αυτά και των Υπευθύνων Π.Ε. των τοπικών Δ/νσεων»
3. Την Υ.Α. 4867/1992 περί «Σχολικών δραστηριοτήτων»
4. Την Υ.Α. 47587/Γ7/16-05-2003 (Φ.Ε.Κ. 693 τΒ΄/3-6-03)
5. Την Υ.Α. 66272/Γ7/4-7-05 περί «Θεματικών Δικτύων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης»
6. Τις ιδρυτικές Υπουργικές Αποφάσεις των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όλης της χώρας
7. Το με αριθ. πρωτ. 9428/12-10-2005 έγγραφο της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης
8. Το με αριθ. πρωτ. 7267/19/9/2005 έγγραφο της Διεύθυνσης Δευτ/θμιας Εκπαίδευσης Πειραιά
9. Το με αριθ. πρωτ. Φ22.6/5640/21/9/2005 έγγραφο της Διεύθυνσης Δευτ/θμιας Εκπαίδευσης Κιλκίς
10. Το με αριθ. πρωτ. Φ22.2α /3009/20/9/2005 έγγραφο της Β' Διεύθυνσης Πρωτ/θμιας Εκπαίδευσης Αθήνας
11. Το με αριθ. πρωτ. Φ22.4α /5791/19/9/2005 έγγραφο της Διεύθυνσης Δευτ/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Ρεθύμνης
12. Το με αριθ. πρωτ. 116719/9/2005 έγγραφο της Διεύθυνσης Δευτ/θμιας Εκπαίδευσης Μεσσηνίας

αποφασίζουμε

Την ίδρυση και λειτουργία των κάτωθι Εθνικών - Θεματικών Δικτύων:

1. Οικολογικά Σχολεία

Ιδρυτής: Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (Ε.Ε.Π.Φ.)

Συντονιστικός Φορέας: Διεύθυνση Δευτ/θμιας Εκπαίδευσης Πειραιά

Συντονιστική Επιτροπή:

1. **Μαρία Σωτηράκου**, Φυσικός - Δρ Περιβαλλοντικής Αγωγής, Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου — Εκπρόσωπος ΥΠ.Ε.Π.Θ.

2. **Παντελής Μάναλης**, Υπεύθυνος Π.Ε. Δ/σης Β/βάθμιας Εκ/σης Πειραιά - Αντιπρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου
 3. **Αλίκη Βαβούρη**, υπεύθυνη Δικτύων και Προγραμμάτων Π.Ε. Ε.Ε.Π.Φ.
 4. **Ηρώ Κεκέ-Μυλωνάκου**, Λέκτορας Παιδαγωγικού Τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών
 5. **Δημήτρης Κόκκοτος**, Εκπαιδευτικός Κ.Π.Ε. Θέρμου
 6. **Νίκος Στεφανόπουλος**, αναπληρωτής Υπεύθυνος ΚΠΕ Αργυρούπολης
 7. **Σοφία Πλατανιστιώτη**, βιολόγος, εκπαιδευτικός Β/βάθμιας Εκ/σης
 8. **Σταμάτης Σκαμπαρδώνης**, εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκ/σης
 9. **Τούλα Τσελεκτσίδου**, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Β/βάθμιας Εκ/σης Νομ. Καβάλας
 10. **Αντιόπη Φραντζή**, νομικός, εκπαιδευτικός Α/θμιας Εκ/σης
- Διεύθυνση:** ΕΕΠΦ, Νίκης 20-Αθήνα 10557, τηλ. 2103224944, & fax 2103225285
e-mail: hspn@hol.gr, www.eepf.gr

2. Φύση χωρίς Σκουπίδια

Ιδρυτής: Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (Ε.Ε.Π.Φ.)

Συντονιστικός Φορέας: Διεύθυνση Β/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Ρεθύμνης

Συντονιστική Επιτροπή:

1. **Ευάγγελος Κούκλης**, Φυσικός - Msc Φυσικών Επιστημών, Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου - Εκπρόσωπος ΥΠ.Ε.Π.Θ.
 2. **Μαρία Ρουσσομουστακάκη**, Λέκτορας Τμήματος Βιολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών
 3. **Αλίκη Βαβούρη**, Υπεύθυνη Δικτύων και Προγραμμάτων Π.Ε. Ε.Ε.Π.Φ.
 4. **Ηρώ Κεκέ-Μυλωνάκου**, Λέκτορας Παιδαγωγικού Τμήματος Πανεπιστημίου Αθηνών
 5. **Διονυσία Παπαδοπούλου**, Σχολική Σύμβουλος Κορινθίας-Λακωνίας-Μεσσηνίας
 6. **Κερασία Πετρογιάννη**, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Β/βάθμιας Εκ/σης Νομ. Ρεθύμνης
 7. **Άννα Σαββοπούλου**, Δασκάλα Κ.Π.Ε. Δραπετσώνας
 8. **Νίκος Στεφανόπουλος**, αναπληρωτής Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Αργυρούπολης
 9. **Τοῦλα Τσελεκτσίδου**, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Β/βάθμιας Εκ/σης Νομ. Καβάλας
- Διεύθυνση:** Ε.Ε.Π.Φ., Νίκης 20-Αθήνα 10557, τηλ. 2103224944, fax 2103225285
e-mail: hspn@hol.gr, www.eepf.gr

3. Μαθαίνω για τα δάση

Ιδρυτής: Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (Ε.Ε.Π.Φ.)

Συντονιστικός Φορέας: Β' Διεύθυνση Α/θμιας Εκπαίδευσης Αθήνας

Συντονιστική Επιτροπή:

1. **Θεμιστοκλής Σμπαρούνης**, Βιολόγος-Msc Οικολογίας, Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου - Εκπρόσωπος ΥΠ.Ε.Π.Θ.

2. Σταυρούλα Αλεξανδροπούλου, εκπαιδευτικός, Δρ. Περιβαλλοντικής Γεωχημείας, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Β/βάθμιας Εκ/σης Μεσσηνίας, Αντιπρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου

3. Αλίκη Βαβούρη, Υπεύθυνη Δικτύων και Προγραμμάτων Π.Ε. Ε.Ε.Π.Φ.

4. Νίκος Ηλιάδης, Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Δραπετσώνας

5. Σοφία Καινούργιου, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Α/βάθμιας Εκ/σης Β' Αθήνας

6. Τούλα Τσελεκτσίδου, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Β/βάθμιας Εκ/σης Νομ. Καβάλας

7. Ιωάννης Τσώλος, Εκπαιδευτικός Κ.Π.Ε. Θέρμου

8. Γεωργία Φέρμελη, εκπαιδευτικός, Δρ. Γεωλόγος

9. Κλεοπάτρα Χατζηκώστα, εκπαιδευτικός, Διευθύντρια 13^{ου} Δημοτικού Σχολείου Κερατσινίου

Διεύθυνση: Ε.Ε.Π.Φ., Νίκης 20-Αθήνα 10557, τηλ. 2103224944, fax 2103225285

e-mail: hspn@hol.gr, www.eepf.gr

4. Πράσινες Γωνιές της Γειτονιάς μου

Ιδρυτής: Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης

Συντονιστικός Φορέας: Διεύθυνση Β/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Κιλκίς

Συντονιστική Επιτροπή:

1. Θεόδωρος Γούπος, Δρ Περιβαλλοντικής Αγωγής - Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου - Εκπρόσωπος ΥΠ.Ε.Π.Θ.

2. Κλεοπάτρα Χατζηκώστα, εκπαιδευτικός, Διευθύντρια 13ου Δημοτικού Σχολείου Κερατσινίου - Αντιπρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου

3. Αλίκη Βαβουρη, Υπεύθυνη Δικτύων και Προγραμμάτων Π.Ε. Ε.Ε.Π.Φ.

4. Σοφία Καινούργιου, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Α/βάθμιας Εκ/σης Β' Αθήνας

5. Θεόδωρος Σιορίκης, Εκπαιδευτικός Κ.Π.Ε. Θέρμου

6. Άννα Σαββοπούλου, Δασκάλα Κ.Π.Ε. Δραπετσώνας

7. Κυριακή Τατίδου, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Β/βάθμιας Εκ/σης Ν. Κιλκίς

8. Γεωργία Φέρμελη, εκπαιδευτικός, Δρ. Γεωλόγος

9. Μαρία Ρούσσομουστακάκη, Λέκτορας Τμήματος Βιολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών, Αντιπρόεδρος ΕΕΠΦ

Διεύθυνση: Ε.Ε.Π.Φ., Νίκης 20-Αθήνα 10557, τηλ. 2103224944, fax 2103225285 e-

e-mail: hspn@hol.gr, www.eepf.gr

5. Νέοι Δημοσιογράφοι για το περιβάλλον

Ιδρυτής: Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης

Συντονιστικός Φορέας: Διεύθυνση Δευ/θμιας Εκπαίδευσης Ν. Μεσσηνίας

Συντονιστική Επιτροπή:

1. **Αλεξάνδρα Λέκκα**, Φιλολόγος - Μ.Α. Αρχαιολογίας, Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου - Εκπρόσωπος ΥΠ.Ε.Π.Θ.
2. **Γεωργία Φέρμελη**, εκπαιδευτικός, Δρ. Γεωλόγος, Αντιπρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου
3. **Σταυρούλα Αλεξανδροπούλου**, εκπαιδευτικός, Δρ. Περιβαλλοντικής Γεωχημείας, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Β/βάθμιας Εκ/σης Ν. Μεσσηνίας
4. **Αλίκη Βαβούρη**, Υπεύθυνη Δικτύων και Προγραμμάτων Π.Ε. Ε.Ε.Π.Φ.
5. **Νίκος Ηλιάδης**, Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Δραπετσώνας
6. **Κώστας Μαυρέλλης**, Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Θέρμου
7. **Ιωάννα Μωραΐτου**, εκπαιδευτικός
8. **Αλέξια Νικηφοράκη**, κοινωνιολόγος
9. **Κατερίνα Πρίτσα**, εκπαιδευτικός, Υ/θύντρια Γυμνασίου Κυπαρισσίας

Διεύθυνση: Ε.Ε.Π.Φ., Νίκης 20-Αθήνα 10557, τηλ. 2103224944, fax 2103225285

e-mail: hspn@hol.gr, www.eepf.gr

6. Τουρισμός και Περιβάλλον

Ιδρυτής: Κ.Π.Ε. Αρχανών

Συντονιστικός Φορέας: Κ.Π.Ε. Αρχανών

Συντονιστική Επιτροπή:

1. **Ιωάννης Στυλιανάκης**, Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου -Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Αρχανών
2. **Μπαγιάτη Ειρήνη**, αναπληρωτής Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Αρχανών
3. **Ντίνα Ταμουτσέλη**, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Β/βάθμιας Εκ/σης Ν. Θεσσαλονίκης
4. **Μαρία Σφακιανάκη**, Υπεύθυνη Π.Ε. Δ/σης Β/βάθμιας Εκ/σης Ν. Ηρακλείου
5. **Φλογαΐτη Ευγενία**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών
6. **Χάρης Ροδιτάκης**, Δήμαρχος Δήμου Επισκοπής
7. **Αναστασία Μπενετάκη**, Γραφείο Τουρισμού Περιφέρειας Κρήτης
8. **Γεώργιος Μαραθανός**, εκπαιδευτικός Κ.Π.Ε. Αρχανών
9. **Μαρίζα Κούβελου**, εκπρόσωπος Σ.Ε.Π.Ε.Δ.

Διεύθυνση: Κ.Π.Ε. Αρχανών, Πλατεία Νταφώτη - Αρχάνες Ηρακλείου, Τ. Κ.70100
Τηλ.: 2810752970, fax: 2810752971

e-mail: mail@kpe-archan.ira.sch.gr

7. ΤΟ ΣΠΟΡΑΚΙ πηγή ζωής

Ιδρυτής: Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Συντονιστικός Φορέας: Διεύθυνση Α/θμιας Εκπαίδευσης Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής

Συντονιστική Επιτροπή:

1. **Σταύρος Χαραλάμπους**, Δ/ντής Διεύθυνσης Α/θμιας Εκπαίδευσης Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου
2. **Θεόδωρος Παπαπαύλου**, Υπεύθυνος Κ.Π.Ε. Λαυρίου, Αντιπρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Δικτύου
3. **Θεοχάρης Κουρουζίδης**, Υπεύθυνος Π.Ε. Δ/σης Α/θμιας Εκ/σης Ν. Ημαθίας
4. **Αννα Παπαδοπούλου**, εκπαιδευτικός Κ.Π.Ε. Δραπετσώνας
5. **Σίσυ Πλακονούρη**, εκπαιδευτικός Κ.Π.Ε. Καλαμάτας
6. **Βασίλειος Ψαλλιδάς**, Διευθυντής 1^{ου} Γυμνασίου Βούλας
7. **Δημήτριος Καλαϊτζίδης**, Διευθυντής Ραλλείου Γυμνασίου Πειραιά
8. **Παναγιώτης Σταθόπουλος**, υπεύθυνος Π.Ε. Δ/σης Α/θμιας Εκπ. Νομού Ηλείας
9. **Ευάγγελος Κούκλης**, εκπρόσωπος ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Διεύθυνση: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, Τριπόδων 28-Αθήνα 10558, τηλ.: 2103225245, 2103226693, fax: 2103225240

e-mail: spe@ellinikietairia.gr www.ellinikietairia.gr

Η λειτουργία των δικτύων εγκρίνεται για τρία σχολικά έτη (2005-2006, 2006-2007, 2007-2008). Ο συντονιστικός φορέας υποχρεούται να υποβάλλει ετήσιο απολογισμό δράσης του δικτύου και οικονομικό απολογισμό στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς στη Δ/ση Σ.Ε.Π.Ε.Δ.

Τρομερή εντύπωση προκαλεί ο μεγάλος αριθμός των προγραμμάτων που φαίνεται να υλοποιεί η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης. Αυτό πιθανόν να οφείλεται στην κατοχύρωση του περιεχομένου των προγραμμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

2.1. ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.1.1. Σκοπός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Σύμφωνα με το Ν.1892/90 και τις αντίστοιχες Εγκυκλίους, η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση αποτελεί τμήμα των προγραμμάτων των σχολείων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Σκοπός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του, να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό και να δραστηριοποιηθούν με ειδικά προγράμματα, ώστε να συμβάλλουν στη γενικότερη προσπάθεια αντιμετώπισής τους. Ως εκπαιδευτική διαδικασία/δραστηριότητα οδηγεί στη διασαφήνιση εννοιών, την αναγνώριση αξιών, την ανάπτυξη/καλλιέργεια ψυχοκινητικών δεξιοτήτων και στάσεων που είναι απαραίτητες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και τη διαμόρφωση κώδικα συμπεριφοράς γύρω από τα προβλήματα που αφορούν στην ποιότητα του περιβάλλοντος σε ατομικό και στη συνέχεια σε ομαδικό/κοινωνικό επίπεδο. Η έννοια του περιβάλλοντος στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση αντιμετωπίζεται με την ολιστική διάστασή του και περιλαμβάνει τις παρακάτω εκφάνσεις: Φυσικό, Τεχνητό/δομημένο, Κοινωνικο-Οικονομικό και Ιστορικό περιβάλλον. Για το λόγο αυτό κάθε θέμα/πρόβλημα μελετάται διεπιστημονικά και διαθεματικά.

2.1.2. Άξονες γνωστικού περιεχομένου. Γενικοί στόχοι. Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης

Οι Άξονες του Γνωστικού περιεχομένου των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης καθώς και οι Γενικοί Στόχοι, οι οποίοι είναι κοινοί για όλους τους άξονες, είναι προσανατολισμένοι στις αποφάσεις των Διεθνών συνδιασκέψεων και συνόδων κορυφής και αφορούν και τις δύο βαθμίδες της Εκπαίδευσης.

Αξονες γνωστικού περιεχομένου	Γενικοί Στόχοι (γνώσεις – δεξιότητες – στάσεις – αξίες)	Ενδεικτικές θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης
Αέρας- Ατμόσφαιρα - Κλιματικές αλλαγές	Να κατανοήσουν τη σχέση / αλληλεπίδραση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον. Να συσχετίζουν αρχές και έννοιες των Φυσικών Επιστημών με την καθημερινή πραγματικότητα.	Αλληλεπίδραση, μεταβολή, ισορροπία, σύστημα, χώρος, χρόνος
Νερό	Να εξοικειωθούν με διαδικασίες και κριτήρια επιστημονικής μεθοδολογίας. Να αναπτύξουν ερευνητική διάθεση, κριτική και δημιουργική σκέψη για την προσέγγιση και κατανόηση των σύγχρονων περιβαλλοντικών προβλημάτων. Να αναπτύξουν κώδικα συμπεριφοράς απέναντι στην ομάδα και στο περιβάλλον.	Κύκλος, σύστημα, χώρος, χρόνος, μονάδα, σύνολο, μεταβολή, πολιτισμός
Έδαφος	Να καλλιεργήσουν ικανότητα λήψης αποφάσεων.	Χώρος, χρόνος, ταξινόμηση, μεταβολή, μονάδα, σύνολο, αειφορία
Δάση	Να αντιλαμβάνονται τη φύση μέσα από όλες τις αισθήσεις τους. Να αξιοποιούν τη σημειολογία της φύσης.	Αλληλεπίδραση, σύστημα, μονάδα, σύνολο, μεταβολή, χώρος, χρόνος, πολιτισμός, προστασία, αειφορία
Βιοποικιλότητα- Η εξαφάνιση των ειδών	Να σέβονται και να προστατεύουν κάθε μορφή ζωής. Να ασκηθούν στην ορθή χρήση της Τεχνολογίας.	Ταξινόμηση, αλληλεπίδραση, σύστημα, μεταβολή, χώρος, χρόνος, προστασία, σεβασμός
Ενέργεια	Να ασκηθούν στην ομαδική εργασία. Να αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας και υπευθυνότητας.	Σύστημα, εξέλιξη, οικονομία, επικοινωνία, χώρος, χρόνος, μονάδα, σύνολο, αειφορία
Η διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων	Να σέβονται τις διαφορετικές απόψεις, τον τρόπο ζωής και τη δημιουργική δράση των άλλων.	Σύστημα, ταξινόμηση, μεταβολή, χώρος, χρόνος, μονάδα, σύνολο, πολιτισμός
Ανθρώπινες δραστηριότητες	Να αναπτύξουν θετικές στάσεις για την πρόληψη και επίλυση μελλοντικών περιβαλλοντικών προβλημάτων.	Χώρος, χρόνος, σύστημα, μονάδα, σύνολο, αισθητική, επικοινωνία, πολιτισμός, ισορροπία, προστασία, υπευθυνότητα
Ανθρώπινες σχέσεις και αξίες	Να συμμετέχουν ενεργά ως υπεύθυνοι πολίτες στη βελτίωση της ποιότητας ζωής.	Ελευθερία, ανεξαρτησία, συνεργασία, αλληλεπίδραση, επικοινωνία, μονάδα, σύνολο, πολιτισμός, σεβασμός, αλληλεγγύη

2.1.3. Βασικές Αρχές Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων/δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης επιδιώκεται:

Η διεπιστημονική και διαθεματική προσέγγιση του θέματος/προβλήματος.

Η έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των μαθητών και τη χρήση ενεργητικών μεθόδων: συζήτηση - αντιπαράθεση απόψεων, έρευνα, κριτική επεξεργασία και δράση.

Ο προσανατολισμός στην πρόληψη ή επίλυση περιβαλλοντικών θεμάτων ή προβλημάτων.

Η εστίαση στην αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη του περιβάλλοντος.

Η εστίαση της προσοχής στην παρούσα αλλά και τη μελλοντική κατάσταση του περιβάλλοντος.

Η άμεση δράση σε τοπικό επίπεδο με στόχο μακροχρόνια αποτελέσματα σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Η ευαισθητοποίηση στην ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και την «ορθή χρήση» της Τεχνολογίας.

Η παροχή ίσων ευκαιριών για την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων, αξιών και στάσεων που χρειάζονται για την προστασία του Περιβάλλοντος.

Η ανάδειξη συνεργασίας, καλλιέργειας αξιών και δημιουργίας νέων προτύπων, στάσεων και συμπεριφορών ατόμων, ομάδων και κοινωνίας απέναντι στο περιβάλλον.

Το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία και τη ζωή.

2.1.4. Στόχοι. Θεματικές Ενότητες. Δραστηριότητες

Στόχοι	Θεματικές Ενότητες	Δραστηριότητες
Να γνωρίσουν τα συστατικά του αέρα και τις ιδιότητές τους. Να διαχωρίζουν τις έννοιες καιρός και κλίμα. Να παρατηρούν, να καταγράφουν στοιχεία και μετρήσεις των κλιματικών στοιχείων: θερμοκρασία, υγρασία, κατεύθυνση ανέμου, ύψος βροχόπτωσης, νέφωση. Να οργανώνουν αρχεία. Να εξοικειωθούν με διαδικασίες εύρεσης του μικροκλίματος της περιοχής του σχολείου τους. Να καταγράφουν τους κυριότερους ρυπαντές του αέρα και της ατμόσφαιρας. Να καταγράφουν τις ανθρώπινες παρεμβάσεις που προκαλούν τις κλιματικές αλλαγές. Να καταγράφουν τις συνέπειες εξαιτίας των κλιματικών αλλαγών. Να αξιοποιούν τις πληροφορίες των δελτίων πρόγνωσης του καιρού. Να ευαισθητοποιηθούν στη λήψη μέτρων για την προστασία της ατμόσφαιρας και να προτείνουν λύσεις.	Αέρας /Ατμόσφαιρα/ Κλιματικές Αλλαγές Τα συστατικά του αέρα. Η ρύπανση του αέρα των εσωτερικών χώρων. Η ρύπανση του αέρα των πόλεων. Οι έννοιες καιρός και κλίμα. Κατασκευή απλών μετεωρολογικών οργάνων και λήψη μετρήσεων. Η σχέση καιρικών και κλιματικών συνθηκών με την κίνηση της Γης. Οι επικείμενες κλιματικές αλλαγές εξαιτίας της ελάττωσης του στρώματος του όζοντος και του προβλήματος του φαινομένου του θερμοκηπίου ως αποτέλεσμα των ανθρωπίνων παρεμβάσεων. Η συσχέτιση των κλιματολογικών συνθηκών με την παραγωγή, τη δόμηση, τις πλημμύρες, τον αθλητισμό, τον τουρισμό, τα φυσικά και ανθρωπολογικά γνωρίσματα και την υγεία.	Ανάπτυξη σχεδίου εργασίας με θέμα: «Η προστασία της ατμόσφαιρας -Κλιματικές αλλαγές»
Να ερμηνεύουν τον κύκλο του νερού. Να καταγράφουν την ποικιλία χρήσεων του νερού. Να αναγνωρίζουν τις αιτίες μόλυνσης και ρύπανσης του νερού. Να ευαισθητοποιηθούν στη λήψη μέτρων για τη μόλυνση και ρύπανση του νερού. Να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα του νερού. Να καλλιεργήσουν στάσεις για την οικονομία του νερού και να ευαισθητοποιηθούν στην ορθολογική διαχείρισή του.	Νερό Ο κύκλος του νερού και παράγοντες που τον διαταράσσουν. Το νερό πηγή ζωής. Επιφανειακά και υπόγεια νερά: Λίμνες, ποτάμια, θάλασσες, πηγές, υδροφόρος ορίζοντας. Πόσιμο και ιαματικό νερό. Η έλλειψη ή η ακαταλληλότητα του νερού. Αιτίες υποβάθμισης της ποιότητας του νερού. Ρύπανση και μόλυνση του νερού. Το νερό ως βιότοπος. Το νερό και γεωργικές καλλιέργειες. Οικιακή και βιομηχανική χρήση του νερού. Η ιστορική σημασία του νερού στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική εξέλιξη.	Μελέτη πεδίου: «Λίμνη, ποτάμι, θάλασσα και ακτές» Επίλυση τοπικού προβλήματος: «Ρύπανση-μόλυνση λίμνης, ποταμού, κ.ά.»
Να διακρίνουν το τοπικό από το εθνικό και παγκόσμιο ανάγλυφο. Να αναφέρουν τους τύπους των πετρωμάτων και των εδαφών του τόπου τους. Να διερευνήσουν τις αιτίες που δημιουργούν το φαινόμενο της διάβρωσης του εδάφους.	Έδαφος Φυσική, γεωλογική και ιστορική μελέτη του τοπικού, εθνικού, παγκόσμιου ανάγλυφου. Τύποι εδαφών και πετρωμάτων. Εξόρυξη πετρωμάτων, ορυκτών. Διαχείριση του ανάγλυφου: Καλλιέργειες, αποστραγγιστικά έργα, δόμηση, δρόμοι, σήραγγες,	Μελέτη κατά περίπτωση: «Μιας περιοχής με έκδηλα στοιχεία κακής διαχείρισης του εδάφους. Αιτίες- Συνέπειες- Λύσεις»

Να αναγνωρίζουν τις αιτίες ρύπανσης των εδαφών. Να πληροφορηθούν για το φαινόμενο της ερημοποίησης και τις αιτίες που το προκαλούν. Να καταγράψουν τις συνέπειες από την κακή διαχείριση της γης. Να ευαισθητοποιηθούν στην προστασία του εδάφους.	αεροδρόμια. Συνέπειες από την κακή διαχείριση της Γης. Διάβρωση του εδάφους. Το φαινόμενο της ερημοποίησης.	
Να γνωρίζουν και να ταξινομήσουν τα είδη δασών. Να γνωρίζουν τα είδη της χλωρίδας και πανίδας των μεσογειακών δασών. Να καταγράψουν τους κινδύνους που διατρέχουν τα δάση, να προτείνουν λύσεις και να αναλάβουν δράση. Να περιγράψουν τις ανθρώπινες παρεμβάσεις στα δάση. Να αναφέρουν το ρόλο του δάσους. Να αξιολογούν τη χρησιμότητά του δάσους. Να καλλιεργήσουν την ευθύνη για την προστασία του δάσους και την αειφόρο διαχείρισή του.	Δάση Δάσος - Ανάπτυξη – Περιβάλλον Αστικό και Περιαστικό πράσινο Τύποι δασών και διαχείρισή τους. Μεσογειακά δάση. Περιβαλλοντικές, παραγωγικές, κοινωνικο-πολιτιστικές λειτουργίες του Δάσους. Κίνδυνοι των δασών: πυρκαγιές, υπερυλοτόμηση, υπερβόσκηση, καταπάτηση. Οι θετικές ανθρώπινες παρεμβάσεις στα δάση. Η δήλωση αρχών για την προστασία και ανάπτυξη των δασών. Αναδάσωση. Η αειφόρος διαχείριση των δασών.	Επίλυση προβλήματος με θέμα: «Κίνδυνοι των δασών και λήψη μέτρων για την αειφόρο διαχείρισή τους»
Να καταγράψουν τα ζώα, τα φυτά, τους μικροοργανισμούς ενός βιότοπου /οικοσυστήματος. Να αναγνωρίζουν τις αιτίες εξαφάνισης των ειδών. Να καταγράψουν ποια είδη κινδυνεύουν να εξαφανιστούν. Να γνωρίσουν τους βιότοπους .υγροβιότοπους του τόπου τους. Να συνδέσουν την τοπική με την εθνική και παγκόσμια χλωρίδα και πανίδα. Να ευαισθητοποιηθούν στη λήψη μέτρων για την προστασία της χλωρίδας και πανίδας.	Βιοποικιλότητα Εξαφάνιση των ειδών Αβιοτικοί και βιοτικοί παράγοντες για την ανάπτυξη ζωής. Χλωρίδα και πανίδα του τόπου. Τροφικές αλυσίδες. Είδη που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν και αιτίες της εξαφάνισής τους. Συνέπειες των ανθρωπίνων παρεμβάσεων στην εξαφάνιση των ειδών. Μέτρα προστασίας της χλωρίδας και πανίδας.	Μελέτη πεδίου με θέμα: «Το τοπικό οικοσύστημα που κινδυνεύει»
Να καταγράψουν τις πηγές ενέργειας. Να διαχωρίσουν τις ήπιες εναλλακτικές μορφές ενέργειας από τις συμβατικές. Να καταγράψουν τις ενεργειακές ανάγκες σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο. Να καταγράψουν και αξιολογήσουν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των ήπιων εναλλακτικών πηγών ενέργειας. Να ευαισθητοποιηθούν στη λήψη μέτρων μείωσης της κατανάλωσης της ενέργειας και στην ορθολογική χρήση της. Να καταγράψουν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της χρήσης της πυρηνικής ενέργειας. Να πληροφορηθούν για την ενεργειακή πολιτική άλλων χωρών.	Ενέργεια Πηγές ενέργειας. Φυσικοί ορυκτοί πόροι. Άνιση κατανομή των φυσικών ορυκτών πόρων. Υπερεκμετάλλευση των φυσικών ορυκτών πόρων. Συνέπειες της καύσης των πρώτων υλών. Ήπιες Εναλλακτικές μορφές ενέργειας. Χρήσεις της ενέργειας: Κτίρια/Κατοικία - Μεταφορές - Βιομηχανία. Πυρηνική ενέργεια: Δυνατότητες χρήσης και κίνδυνοι.	Ανάπτυξη σχεδίου εργασίας με θέμα: «Το Ενεργειακό Πρόβλημα: Ενέργεια - Υπερεκμετάλλευση φυσικών ορυκτών πόρων. Ήπιες και εναλλακτικές μορφές ενέργειας» Επίλυση προβλήματος με θέμα: « Χρήση της ενέργειας. Ρύπανση του αέρα, του νερού και του εδάφους»
Να καταγράψουν τα είδη των απορριμμάτων που η διαχείρισή τους προστατεύει το περιβάλλον. Να γνωρίσουν τους σύγχρονους τρόπους διαχείρισης των απορριμμάτων. Να προβληματιστούν για τις αιτίες και τους κινδύνους που απορρέουν από την κακή διαχείριση των απορριμμάτων και των αποβλήτων. Να συνειδητοποιήσουν	Η διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων Η διαχείριση των απορριμμάτων. Η διαχείριση των στερεών αποβλήτων, υδατικών λυμάτων, χημικών τοξικών και ραδιενεργών αποβλήτων. Η κατάσταση στην Ελλάδα σήμερα. Η υγειονομική ταφή των απορριμμάτων. Ο βιολογικός καθαρισμός. Ο ρόλος του πολίτη στην	Μελέτη κατά περίπτωση με θέμα: «Η διαχείριση των απορριμμάτων της περιοχής μου»

την περιβαλλοντική και οικονομική αξία της ανακύκλωσης. Να ασκηθούν για να συνειδητοποιήσουν ότι η καθαριότητα του σχολείου, της γειτονιάς και της περιοχής τους είναι υπόθεση πρώτα ατομική και μετά κοινωνική.	ανακύκλωση. Η ανακύκλωση υλικών: α. αλουμινίου β. χαρτί, γυαλί, γ. γυαλιού. δ. πλαστικών	Μελέτη πεδίου: «Σε χώρο παραγωγής αγαθών και ενημέρωση για τα μέτρα αντιρρύπανσης (βιολογικός καθαρισμός, φίλτρα, αντιρρυπαντική τεχνολογία)»
Να εντοπίσουν και να περιγράψουν τις δραστηριότητες και τις σχέσεις/αλληλεπιδράσεις του ανθρώπου σε ένα τεχνητό δομημένο περιβάλλον διαχρονικά. Να καταγράψουν τα υλικά κατασκευής και τα χαρακτηριστικά λειτουργίας διαφόρων κτιρίων. Να αξιολογούν την ασφάλεια και λειτουργικότητα των κατασκευών σε σχέση με την περιβαλλοντική και αισθητική αντίληψη. Να ενημερωθούν για τις αρχές της δόμησης σε σχέση με την υγεία, την οικονομία και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Να συσχετίζουν το δομημένο/τεχνητό περιβάλλον με τις φυσικές καταστροφές. Να συνδέουν το δομημένο/τεχνητό περιβάλλον με την ποιότητα ζωής.	Ανθρώπινες δραστηριότητες Ιστορία αστικών τμημάτων και κατασκευών. Μελέτη δομημένων χώρων και λειτουργιών που επιτελούνται σε αυτούς. Σχεδιασμός κτιρίων, πόλεων, μεγάλων έργων σε σχέση με τα περιβάλλοντα. Ασφάλεια και λειτουργικότητα σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική και αισθητική αντίληψη για τις κατασκευές. Σχέσεις χρησιμοποιομένων υλικών-ρύπανσης- οικονομίας. Σχέσεις ανάμεσα στη δόμηση - ρύπανση - οικονομία - ποιότητα ζωής. Συσχέτιση του δομημένου/τεχνητού περιβάλλοντος με τις φυσικές καταστροφές. Σχέσεις Έργων με το Φυσικό και Κοινωνικό Περιβάλλον.	Ανάπτυξη σχεδίου εργασίας με θέμα: «Η εξέλιξη της κατοικίας σε σχέση με το περιβάλλον» Ανάπτυξη σχεδίου εργασίας με θέμα: «Περιπτώσεις διατάραξης της ισορροπίας της φύσης από έργα που γίνονται στην περιοχή μας: Αιτίες - Συνέπειες - Λύσεις»
Να διερευνήσουν, να αναλύσουν και να ερμηνεύσουν τις συνθήκες ανθρώπινης διαβίωσης, το δημογραφικό πρόβλημα, τις ανθρώπινες αξίες. Να καταγράψουν τα κοινωνικά προβλήματα που συναντούν γύρω τους. Να διακρίνουν τους διαφορετικούς πολιτισμούς, τον τρόπο ζωής και τις διαφορετικές αντιλήψεις των άλλων ανθρώπων. Να συνειδητοποιήσουν το ρόλο τους στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων και να προτείνουν λύσεις. Να αναπτύξουν θετικές στάσεις και συμπεριφορές για τους διαφορετικούς λαούς που ζουν και εργάζονται στη χώρα μας. Να καλλιεργήσουν δεξιότητες προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, των ατομικών, ανθρώπινων και κοινωνικών δικαιωμάτων. Να επισημάνουν τους σύγχρονους επικοινωνιακούς τρόπους και να συζητήσουν τις θετικές και αρνητικές επιδράσεις τους.	Ανθρώπινες σχέσεις και αξίες Κοινωνικές και Οικονομικές διαστάσεις του αναπτυξιακού και περιβαλλοντικού προβλήματος. Η διεθνής συνεργασία (Βορά-Νότου, Ανατολής-Δύσης). Η φτώχεια και τα μη φιλικά προς το περιβάλλον καταναλωτικά πρότυπα. Ο δημογραφικός παράγων και η ανθρώπινη υγεία. Οι συνθήκες ανθρώπινης διαβίωσης. Η ενίσχυση του ρόλου των μεγάλων κοινωνικών ομάδων: Ο ρόλος των γυναικών, των παιδιών και των νέων στη διαρκή ανάπτυξη. Ανθρώπινες αξίες - Ισότητα φύλων - Προβλήματα μειονοτήτων - Κοινωνικά προβλήματα - Αιτίες και αποτελέσματα. Κοινωνική οργάνωση: Καλλιέργεια ατομικής και κοινωνικής ευθύνης, αυτοπεριθαρκίας, ανάληψης δράσης για τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα. Μέσα και κώδικες επικοινωνίας. Τουρισμός και αειφορία.	Παιχνίδι ρόλων με θέμα: «Οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των παιδιών» Ανάπτυξη σχεδίου εργασίας και έκθεσης με θέμα: «Οι διάφορες εθνικότητες της περιοχής. Στοιχεία του πολιτισμού, ήθη και έθιμά τους» Συζήτηση με θέμα: «Τα θετικά και αρνητικά στοιχεία του τουρισμού στον τόπο μας»

2.1.5. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις, οι οποίες προτείνονται, μπορεί να εφαρμοστούν ανάλογα με το θέμα/πρόβλημα του προγράμματος. Τα βασικά μεθοδολογικά εργαλεία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι το σχέδιο εργασίας και η επίλυση προβλήματος, τα οποία απορρέουν από τη Γενική Διδακτική και μπορούν να συνδυαστούν με άλλες ειδικότερες στρατηγικές.

A. Σχέδιο Εργασίας

Η ανάπτυξη και υλοποίηση ενός σχεδίου εργασίας ακολουθεί σε γενικές γραμμές την εξής πορεία:

Επιλογή του θέματος - Καθορισμός στόχων - Σχεδιασμός της εργασίας και συγκρότηση ολιγομελών ομάδων - Ανάθεση και υλοποίηση των εργασιών σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο - Συζήτηση αποτελεσμάτων και προγραμματισμός λήψης μέτρων - Παρουσίαση - Αξιολόγηση.

B. Επίλυση Προβλήματος

Στην εφαρμογή της επίλυσης προβλήματος ακολουθούνται σε γενικές γραμμές τα παρακάτω:

- Εντοπισμός και διερεύνηση του προβλήματος/ζητήματος
- Καθορισμός στόχων για την επίλυση ή συμμετοχή στην επίλυση του προβλήματος
- Διερεύνηση εναλλακτικών λύσεων
- Σύνταξη κριτηρίων για την επιλογή της πιθανής/ρεαλιστικής λύσης ή λύσεων
- Επιλογή της κατάλληλης λύσης ή λύσεων σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας
- Συγκρότηση σχεδίου δράσης
- Υλοποίηση της δράσης
- Αξιολόγηση και επανατροφοδότηση της διαδικασίας.

Γ. Μελέτη Πεδίου

Η μελέτη πεδίου οργανώνεται σε τέσσερα στάδια:

1^ο Προετοιμασία εκπαιδευτικού: Προπαρασκευαστική επίσκεψη και εξοικείωση με το αντικείμενο μελέτης, αντιμετώπιση τυπικών διαδικασιών.

2^ο Προετοιμασία μαθητών: Διατύπωση στόχων, οργάνωση δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν, άντληση στοιχείων από πηγές πληροφόρησης.

3^ο Εργασία στο πεδίο: Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες, οι οποίοι αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν τις συγκεκριμένες δραστηριότητες: Παρατήρηση, καταγραφή στοιχείων, φωτογράφιση, δειγματοληψία, εφόσον το υλικό δεν είναι σπάνιο.

4^ο Εργασία στην τάξη: Εκτέλεση πειραμάτων για την επαλήθευση ή απόρριψη υποθέσεων και στοιχείων, σύνθεση των στοιχείων, κοινοποίηση των αποτελεσμάτων.

Οι παραπάνω μεθοδολογικές προσεγγίσεις πλαισιώνονται επίσης με ποικίλες διδακτικές στρατηγικές, όπως:

- Ανίχνευση και τροποποίηση των εναλλακτικών ιδεών των μαθητών.
- Μέθοδος έρευνας με υποβολή ερωτήσεων.
- Πειραματική μέθοδος.

- Ανάλυση και μελέτη μιας χαρακτηριστικής περίπτωσης.
- Δραστηριότητες και παιχνίδια προσομοίωσης.
- Πνευματική διέγερση.
- Αντιπαράθεση απόψεων.
- Ανάδραση.
- Παιχνίδι ρόλων-δραματοποίηση.
- Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη / χάρτη ιδεών.
- Συγκεντρωτικός πίνακας.
- Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη.

2.1.6. Ενδεικτικό μεθοδολογικό πλαίσιο ανάπτυξης προγράμματος

Επιλογή θέματος	Η επιλογή του θέματος συναποφασίζεται από τους μαθητές και εκπαιδευτικούς και αφορά στο τοπικό, εθνικό και στη συνέχεια παγκόσμιο περιβάλλον.
Διατύπωση στόχων	Οι στόχοι είναι γνωστικοί, επιστημονικοί, κοινωνικοί, αισθητικοί, αυτομορφωτικοί και στάσεις ζωής. Η διατύπωση των στόχων οφείλει να οδηγεί σε μετρήσιμα αποτελέσματα.
Χρονοδιάγραμμα	Το χρονοδιάγραμμα εξαρτάται από το θέμα του προγράμματος το οποίο διαρκεί τέσσερις έως εννέα μήνες.
Μεθοδολογική προσέγγιση	Η μεθοδολογική προσέγγιση και η επιλογή των άλλων διδακτικών στρατηγικών εξαρτάται από το θέμα.
Διδακτικές ενέργειες	Οι διδακτικές ενέργειες που επιλέγονται βρίσκονται σε αντιστοιχία με τους στόχους που τέθηκαν και μπορεί να είναι: Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη / χάρτη ιδεών/εννοιών. Άντληση πληροφοριών/στοιχείων από πηγές πληροφόρησης. Κατασκευή οργάνων, λήψη μετρήσεων και οργάνωση αρχείων. Σύνταξη ερωτηματολογίου ή ημιδομημένης συνέντευξης. Επίσκεψη στην εν λόγω περιοχή και συγκέντρωση στοιχείων. Διεξαγωγή πειραμάτων και εργαστηριακών ασκήσεων. Η ανταλλαγή πληροφοριών με άλλους μαθητές/ριες άλλων σχολείων (Θεματικά Δίκτυα Π.Ε.). Επιστολές σε τοπικούς φορείς, υπηρεσίες, οργανώσεις, κ.ά.
Σύνθεση της εργασίας	Η σύνθεση της εργασίας περιλαμβάνει: Οργάνωση και επεξεργασία των πληροφοριών και του έντυπου υλικού, των μετρήσεων και των άλλων στοιχείων σε πίνακες, διαγράμματα, ιστογράμματα, κολάζ, κ.ά. Συγγραφή σεναρίου στο οποίο να αναφέρονται οι δραστηριότητες, οι ενέργειες και οι εμπειρίες από το όλο πρόγραμμα. Επισήμανση των αρνητικών συνεπειών της παρέμβασης του ανθρώπου, λήψη μέτρων, προγραμματισμός περαιτέρω δράσεων, κ.ά.
Παρουσίαση της εργασίας	Καθορισμός ημέρας που θα γίνεται η παρουσίαση όλων των καινοτόμων δράσεων.
Αξιολόγηση	Η αξιολόγηση του προγράμματος γίνεται από επιτροπή που συγκροτείται από το σύλλογο των διδασκόντων, αντιπροσωπεία μαθητών, σύλλογο γονέων & κηδεμόνων, μέλη τοπικής αυτοδιοίκησης.
Κοινοποίηση	Οι ομάδες αναλαμβάνουν την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων/πορισμάτων της εργασίας.

2.1.7. Αξιολόγηση

Κατά την υλοποίηση ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης η αξιολόγηση θεωρείται αναγκαία, διότι μέσω αυτής αφενός εκτιμάται η αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής πρακτικής και αφετέρου επιδιώκεται η συνεχής βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Οι άξονες και τα κριτήρια αξιολόγησης προκύπτουν από τους στόχους που αρχικά τέθηκαν και από το βαθμό επίτευξής τους. Οι άξονες αξιολόγησης μπορεί να είναι η ανάπτυξη ψυχοκινητικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων, η ποιότητα της εργασίας και η παρουσίαση του προγράμματος. Αντίστοιχα τα κριτήρια μπορεί να είναι:

- 1° Ο βαθμός επίτευξης των στόχων (π.χ. η οικοδόμηση γνώσεων, η ανάπτυξη δεξιοτήτων, η διαμόρφωση κώδικα αξιών, στάσεων και συμπεριφορών των μαθητών απέναντι στον εαυτό τους, την ομάδα, το περιβάλλον).
- 2° Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε.
- 3° Η πρωτοτυπία αντιμετώπισης του θέματος.
- 4° Η διαθεματική προσέγγιση.
- 5° Το πλήθος, η ετερογένεια και η ποιότητα των πηγών που επιλέχθηκαν.
- 6° Η ικανότητα οργάνωσης και επεξεργασίας δεδομένων, πληροφοριών και στοιχείων που συγκεντρώθηκαν.
- 7° Η εξαγωγή/τεκμηρίωση των συμπερασμάτων που προέκυψαν από τα στοιχεία, τις μετρήσεις και τα διαγράμματα.
- 8° Ο βαθμός αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών.
- 9° Η σύνθεση της εργασίας.
- 10° Ο βαθμός δυσκολίας του θέματος και, τέλος, όποια άλλα κριτήρια θεωρεί ο εκπαιδευτικός απαραίτητα.

2.1.8. Υποστηρικτικό υλικό για τον Εκπαιδευτικό

Για τη στήριξη, σχεδιασμό και υλοποίηση, των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης προβλέπεται η συγγραφή οδηγού/βοηθήματος για τον εκπαιδευτικό Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Ο οδηγός αυτός θα περιλαμβάνει ένα γενικό θεωρητικό μέρος με βάση τους άξονες του γνωστικού περιεχομένου και θα συνοδεύεται από εργαστηριακό οδηγό, σχετική βιβλιογραφία και ενδεικτικά σχέδια εργασίας.

Προτείνεται επίσης σχετικό υλικό του ΥΠ.Ε.Π.Θ., το οποίο έχει αποσταλεί στα γραφεία υπευθύνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

2.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ

Τα προγράμματα της ευέλικτης ζώνης για την υποχρεωτική εκπαίδευση καθώς και των καινοτόμων δράσεων για το Γυμνάσιο καθορίζονται με τις εγκυκλίους Φ.12.1/739/Γ1/675/17-07-2001 και Υ.Α. Γ2/5814/30-10-2001. σε αυτές τις δύο εγκυκλίους υπάρχει πλήρες το πλαίσιο εφαρμογής των προγραμμάτων αυτών, το θεσμικό πλαίσιο καθώς και όλο το θεωρητικό πλαίσιο με εφαρμογές και παραδείγματα. Οι εγκύκλιοι αυτές αποτελούν ένα ολοκληρωμένα παιδαγωγικό εγχειρίδιο.

2.2.1 Εφαρμογή των προγραμμάτων της ευέλικτης ζώνης στην υποχρεωτική εκπαίδευση και των καινοτόμων δράσεων στο Γυμνάσιο

Η συνεχής προσαρμογή και αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης πρέπει να είναι αναμφισβήτητα ο κυριότερος στόχος για κάθε εκπαιδευτικό σύστημα. Προς αυτή την κατεύθυνση απαιτείται διαρκής εκσυγχρονισμός τόσο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης όσο και του Ενιαίου Λυκείου και της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Τ.Ε.Ε.). Στα πλαίσια αυτά επιχειρείται μια ποιοτική αναβάθμιση, η οποία θα βασισθεί σε ένα νέο Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών που ήδη επεξεργάζεται το Π.Ι., με γνώμονα την κατά το δυνατό σφαιρική και διερευνητική προσέγγιση της γνώσης, δηλαδή τη διαθεματικότητα. Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) στοχεύει τόσο στην καλύτερη και ισόρροπη κατανομή της διδακτέας ύλης ανά τάξη, όσο και στην εφικτή διαθεματική προσέγγιση της γνώσης.

Μέσα στα πλαίσια διαμόρφωσης του Δ.Ε.Π.Π.Σ. εντάσσεται και η **«ευέλικτη ζώνη διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων»** για το Δημοτικό και η **«ζώνη καινοτόμων δράσεων»** για το Γυμνάσιο (ανάλογες και σχετικές δραστηριότητες προβλέπονται και για τη λειτουργία του Νηπιαγωγείου). Η καινοτομία αυτή βασίζεται στην αναμόρφωση του σχολικού χρόνου και στην καλλιέργεια πρωτοβουλιακής, συνεργατικής και διαθεματικής προσέγγισης της μάθησης αλλά και ανάπτυξης της κριτικής σκέψης, της συλλογικής προσπάθειας και της βιωματικής δράσης του μαθητή μέσα από ανάλογες δραστηριότητες και σχέδια εργασίας (project). Η προσπάθεια αυτή στοχεύει στην καλύτερη προσέγγιση όλων των προαναφερθεισών παραμέτρων που αναμφίβολα απασχολούν τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία και ταυτόχρονα συμβάλλει στην προώθηση της απαραίτητης πρωτοβουλιακής δράσης του μαχόμενου εκπαιδευτικού.

Μέσα σ' αυτή τη ζώνη θα αναπτυχθεί η αναγκαία γνώση και πληροφορία, που δεν μπορεί να προβληθεί στο επίπεδο της τυπικής διδασκαλίας, η οποία έτσι κι αλλιώς

δεν μπορεί να αντέξει το σχολικό πρόγραμμα. Οι εν λόγω πληροφορίες αφορούν κυρίως την καθημερινότητα και διοχετεύονται εν πολλοίς μέσω των Μ.Μ.Ε. χωρίς την απαραίτητη πολλές φορές παιδαγωγική δεοντολογία. Ο χρόνος της ευέλικτης ζώνης και των καινοτόμων δράσεων για μεν το Δημοτικό ποικίλλει από 4 ώρες στις μικρές τάξεις μέχρι 2 ώρες στις δυο τελευταίες, για δε το Γυμνάσιο περιορίζεται αρχικά στις 2 ώρες την εβδομάδα. Η μικρή μείωση των ωρών διδασκαλίας για ορισμένα μαθήματα δε σημαίνει καμία υποβάθμιση τους αλλά αντίθετα αναβάθμιση τους αφού το εύρος του γνωστικού τους περιεχομένου θα προβάλλεται και μέσα από τις δραστηριότητες και τις μεθοδολογίες της ευέλικτης ζώνης.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι η ευέλικτη ζώνη θα χρησιμοποιηθεί ως μέσο καλύτερης προσέγγισης μιας άλλης γενικά αποδεκτής και προσδοκώμενης αντίληψης για το σχολείο, το οποίο πρέπει να γίνει χώρος χαράς και ζωής και όχι μόνο διδασκαλίας και παθητικής αποδοχής αποσπασματικών γνώσεων. Το σχολείο πρέπει να γίνει ευχάριστο και ενδιαφέρον, αναπτύσσοντας ένα κατάλληλο σχολικό παιδαγωγικό περιβάλλον που θα ανταγωνίζεται το αντίστοιχο ισχυρό εξωσχολικό περιβάλλον των παραπλανητικών πολλές φορές σειρήνων.

Σημειώνεται ότι η **«ευέλικτη ζώνη διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων»** έχει ήδη εφαρμοστεί με επιτυχία σε μια προ-πιλοτική φάση σε τέσσερα Δημοτικά Σχολεία της Αττικής. Η πιλοτική αυτή εφαρμογή θα συνεχισθεί το σχολικό έτος 2001-02 σε 10 Νηπιαγωγεία, 150 Δημοτικά Σχολεία και σε 52 Γυμνάσια της χώρας αστικά και ημιαστικά (ανάμεσα στα οποία θα υπάρχει και ενδεικτικός αριθμός Ειδικών Σχολείων).

Η εμπειρία που θα αποκτήσουν οι σχολικοί σύμβουλοι και οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα, καθώς και η ταυτόχρονη επιμορφωτική στήριξη τους θα αξιοποιηθούν ανάλογα στη φάση της ολικής εφαρμογής της καινοτομίας της ευέλικτης ζώνης σε όλα τα σχολεία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης της χώρας, αφού προηγηθούν οι σχετικές αξιολογήσεις και αποτιμήσεις του εγχειρήματος. Χρονικός στόχος της γενικής εφαρμογής αποτελεί το σχολικό έτος 2002-03.

Η **«ευέλικτη ζώνη διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων»** και η **«ζώνη καινοτόμων δράσεων»** θα πρέπει να κερδίσουν το ενδιαφέρον των μαθητών, εμπλουτιζόμενες με προγράμματα δραστηριοτήτων στα οποία εντάσσονται θέματα από: την Ολυμπιακή Παιδεία, επιλεγμένες ενότητες από το Πρόγραμμα «Μελίνα» και τα Προγράμματα που εφαρμόστηκαν στα Σχολεία Εκπαιδευτικών Πιλοτικών και Πειραματικών Εφαρμογών (ΣΕΠΠΕ), την Αγωγή Υγείας και τις διαφυλικές σχέσεις, την Τοπική Ιστορία, τη Διαπολιτισμική Αγωγή, τις Νέες Τεχνολογίες, την Περιβαλλοντική Αγωγή, τα Εικαστικά κ.ά.

Στα πλαίσια της υλοποίησης της εν λόγω καινοτομίας εντάσσεται και μια άλλη δραστηριότητα που αφορά τη συγγραφή γενικού ενδιαφέροντος κειμένων για ένα πολυθεματικό βιβλίο - φάκελο. Τα κείμενα αυτά μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για συζήτηση στις τάξεις της Στ' Δημοτικού και Γ' Γυμνασίου, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο δάσκαλος / καθηγητής δε θα μπορεί να χρησιμοποιήσει κατάλληλα τα σχετικά κείμενα και για μικρότερες τάξεις. Ο τίτλος του εν λόγω βιβλίου για το Δημοτικό είναι «Βλέπω το σημερινό κόσμο» και για το Γυμνάσιο «Ανιχνεύοντας το σήμερα - Προετοιμάζουμε το αύριο».

Οι προαναφερθείσες γενικές προσπάθειες δεν είναι αποσπασματικές αλλά εντάσσονται όλες σε μια ενιαία κατά το δυνατόν ολιστική προσέγγιση εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και βρίσκονται σε αρμονία με τους στόχους του Συμβουλίου Υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης.

Είναι αυτονόητο ότι η μεγάλη ρευστότητα της εποχής μας' απαιτεί συνεχείς προσαρμοστικές κινήσεις και πολιτικές αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από την κατάλληλη μαθησιακή διαδικασία διασφάλισης της ισότητας ευκαιριών των δυο φύλων, των ομάδων ατόμων με ειδικές ανάγκες και ικανότητες, των ομάδων με ιδιαίτερα εθνικά, πολιτισμικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά και βελτιστοποίηση κάθε ποιοτικής δυνατότητας του εκπαιδευτικού συστήματος προκειμένου να συμβάλλει στην καταπολέμηση της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η προσέγγιση τέτοιων στόχων απαιτεί και την καλλιέργεια του «μαθαίνω πώς να μαθαίνω» για να τεθεί η βάση από την υποχρεωτική εκπαίδευση και της δια βίου μάθησης. Έτσι μέσα από τις προτεινόμενες για πιλοτική εφαρμογή καινοτομικές δράσεις, τις οποίες σας παρουσιάζουμε στο ανά χείρας τεύχος - που είναι αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας του επιστημονικού προσωπικού του ΠΙ στο οποίο εκφράζω τις θερμές μου ευχαριστίες - επιδιώκουμε να εφοδιάσουμε το μαθητή με τον κατάλληλο μορφωτικό μανδύα για να αντεπεξέρχεται με περισσότερη επιτυχία τις «μπόρες της ζωής». Και αυτή θα είναι η απάντηση της χώρας μας στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας, στην επιδιωκόμενη σύγχρονη κοινωνία της ποιότητας.

2.2.2 Εφαρμογή Των Προγραμμάτων Ευέλικτης Ζώνης Στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βρισκόμαστε ήδη στην πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα. Ο κόσμος αλλάζει με ιλιγγιώδεις ρυθμούς και η Ενωμένη Ευρώπη, μέλος της οποίας είναι και η χώρα μας, προδιαγράφει πρωτόγνωρα πλαίσια για τη μάθηση, την εργασία και την κοινωνική ανάπτυξη. Αυτό θέτει επί τάπητος την ανάγκη υιοθέτησης υπεύθυνης και αποτελεσματικής στρατηγικής για συγκεκριμένες βελτιώσεις του εκπαιδευτικού μας συστήματος, ώστε να απαντήσουμε στις προκλήσεις των καιρών, μέσα από ένα οργανωμένο και με προοπτική σύστημα αγωγής του ατόμου ως πολίτη.

Αναντίρρητα ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι σημαντικός για τη διαμόρφωση ατόμων με συγκροτημένη και ισορροπημένη προσωπικότητα, με κοινωνικές δεξιότητες και σύστημα αξιών, ικανών να ενταχθούν δημιουργικά στην κοινωνία της γνώσης, της πληροφορίας και της τεχνολογίας. Στη διαρκώς μεταβαλλόμενη σημερινή κοινωνία ο κάθε άνθρωπος θα πρέπει να αναπτύσσει ανάλογες στάσεις και να είναι ικανός να ανανεώνει δια βίου τις γνώσεις και τις δεξιότητες του. Μέσα σ' αυτά τα γενικώς αποδεκτά πλαίσια προβάλλεται ως αναγκαιότητα η αναμόρφωση της δομής και του περιεχομένου των υπάρχοντων εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Βασικό χαρακτηριστικό της παραδοσιακής παιδαγωγικής αποτελεί η μετάδοση γνώσης και η ανάπτυξη δεξιοτήτων στους μαθητές σε συγκεκριμένα, σαφώς διαχωριζόμενα μεταξύ τους γνωστικά αντικείμενα. Η διαδικασία αυτή, παρά τις θετικές της πλευρές, συχνά εμφανίζει στοιχεία αποσπασματικότητας στην παροχή της γνώσης και ενέχει τον κίνδυνο τυποποίησης του μαθήματος και περιορισμού της δημιουργικής διάθεσης και της έμφυτης τάσης του μαθητή για διερεύνηση.

Στο νέο αιώνα που διανύουμε η σύγχρονη παιδαγωγική πρακτική, σταδιακά αλλά σταθερά, αναπροσδιορίζεται σε αυτενεργό, ανακαλυπτική και διαδραστική διαδικασία, για την οποία απαραίτητες προϋποθέσεις αποτελούν η έμπνευση των διδασκόντων και η ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών. Εξάλλου, όχι μόνο πολλαπλασιάζονται και διευρύνονται διαρκώς οι πηγές της γνώσης αλλά και τα «εργαλεία» για την πρόσβαση σ' αυτές, των οποίων η δημιουργική αξιοποίηση εκσυγχρονίζεται, μέσα από την αλματώδη, στις μέρες μας, πρόοδο της τεχνολογίας. Τα στεγανά ανάμεσα στα γνωστικά αντικείμενα αίρονται εν πολλοίς και στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας τοποθετείται η επίλυση προβλημάτων που απαιτούν την "επιστράτευση", τη συνεργασία και την αλληλοσύνδεση ενός ευρέως φάσματος γνώσεων και δεξιοτήτων. Η σύγχρονη αντίληψη για τους στόχους της εκπαιδευτικής

διαδικασίας είναι η δημιουργία ελεύθερων, ενεργητικών και υπεύθυνων πολιτών με κύριο σκοπό την κατανόηση της εννοιολογικής δομής της κάθε επιστήμης και την εξοικείωση των μαθητών με τις διαδικασίες της επιστημονικής μεθοδολογίας, σε μια προσπάθεια απόκτησης λειτουργικών γνώσεων, ανάπτυξης νοητικών και ψυχοκινητικών δεξιοτήτων και καλλιέργειας θετικών στάσεων και συμπεριφορών για την κοινωνία και το περιβάλλον γενικότερα.

Το σημερινό σχολείο δεν μπορεί να αγνοήσει τις εξελίξεις αυτές, οι οποίες ουσιαστικά προσανατολίζουν το έργο του στην προετοιμασία των αυριανών πολιτών, ώστε όχι μόνο να κατέχουν μια βασική γενική εκπαίδευση αλλά ταυτόχρονα να είναι ευέλικτοι και ευπροσάρμοστοι στις συνθήκες της σύγχρονης κοινωνίας, ικανοί να ανταποκριθούν στις ποικίλες προκλήσεις της. Παράλληλα η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών και η πολλαπλή χρήση τους στην καθημερινή ζωή δεν είναι δυνατόν να αφήσει το σχολείο ανεπηρέαστο. Αναγνωρίζεται, λοιπόν, σήμερα ολοένα και περισσότερο, η ανάγκη για ευέλικτες διαδικασίες που αφορούν την οργάνωση της μαθησιακής και διδακτικής πρακτικής.

Ανταποκρινόμενοι στο επιτακτικό αυτό αίτημα προχωρούμε σ' έναν αρχικό οργανωτικό εκσυγχρονισμό της υποχρεωτικής εκπαίδευσης μέσα από:

α) το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) στην υποχρεωτική εκπαίδευση,

β) την εισαγωγή σχεδίων εργασίας στο Νηπιαγωγείο,

γ) την αναμόρφωση του ωρολογίου προγράμματος του Δημοτικού Σχολείου και την καθιέρωση **"ευέλικτης ζώνης διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων"** και

δ) την καθιέρωση στο Γυμνάσιο **"ζώνης καινοτόμων δράσεων"** οι οποίες θα βοηθήσουν τους μαθητές να παρατηρούν και να ερευνούν, να ανακαλύπτουν και να καλλιεργούν δεξιότητες και ενδιαφέροντα, να κρίνουν και να συνθέτουν. Επίσης, η εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης («σχέδια εργασίας» για το Νηπιαγωγείο, «ευέλικτη ζώνη διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων» για το Δημοτικό και «ζώνη καινοτόμων δράσεων» για το Γυμνάσιο) θα βοηθήσει στη βελτίωση της μεθοδολογίας διδασκαλίας των γνωστικών αντικειμένων και θα συμβάλει στην άσκηση των μαθητών, ώστε να υιοθετούν κριτική στάση απέναντι στο προσφερόμενο εκπαιδευτικό και μαθησιακό υλικό, αλλά και να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες στην αναζήτηση πληροφοριών, στην επιλογή και στη σύνθεση τους και μέσα από τη διαδικασία αυτή να οδηγούνται στην κατάκτηση μιας θεμελιακής αρχής: **"μαθαίνω πώς να μαθαίνω"**.

Έτσι, και η ελληνική εκπαίδευση οδηγείται εκ των πραγμάτων στην υιοθέτηση περισσότερο ευέλικτων ωρολογίων προγραμμάτων, τα οποία διευρύνουν τον

ορίζοντα της διδασκαλίας και της αγωγής έξω από τα παραδοσιακά όρια της τάξης και της "διδασκτικής ώρας", ενώ η καθιέρωση της "ευέλικτης ζώνης διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων" στο Δημοτικό και της "ζώνης καινοτόμων δράσεων" στο Γυμνάσιο θα αποτελέσει ένα ακόμη βήμα στην πορεία εκσυγχρονισμού που πρέπει να προσεγγίσει το ελληνικό σχολείο, ώστε να μπορέσει να αναθεωρήσει και να ανατρέψει την πρακτική των στεγανών ανάμεσα σε βαθμίδες και ειδικότητες και να ανταποκριθεί στη δυναμική των εξελίξεων.

Στα πλαίσια της υλοποίησης της εν λόγω καινοτομίας εντάσσεται και μια άλλη δραστηριότητα που αφορά τη συγγραφή γενικού ενδιαφέροντος κειμένων για ένα πολυθεματικό βιβλίο - φάκελο. Τα κείμενα αυτά μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για συζήτηση στις τάξεις της Στ' Δημοτικού και Γ' Γυμνασίου, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο δάσκαλος / καθηγητής δε θα μπορεί να χρησιμοποιήσει κατάλληλα τα σχετικά κείμενα και για μικρότερες τάξεις. Ο τίτλος του εν λόγω βιβλίου για το Δημοτικό είναι «Βλέπω το σημερινό κόσμο» και για το Γυμνάσιο «Ανιχνεύοντας το σήμερα - Προετοιμάζουμε το αύριο».

Στόχος μας είναι με τις προτεινόμενες καινοτομίες να γίνει το σχολείο δημιουργικό, ευχάριστο, βιωματικό και ο εκπαιδευτικός να έχει περισσότερη ελευθερία να αναπτύσσει πρωτοβουλίες στο σχεδιασμό του εκπαιδευτικού έργου καλλιεργώντας το ενδιαφέρον των μαθητών του, μέσα από συλλογική/ομαδική προσπάθεια και διαθεματική προσέγγιση διαφόρων γνωστικών αντικειμένων.

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ήδη επεξεργάζεται τη σύνταξη του Δια-θεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) για την υποχρεωτική εκπαίδευση, καθώς και τα επιμέρους Προγράμματα Σπουδών (Π.Σ.), στα οποία προωθείται η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης με βιωματικές-συμμετοχικές διαδικασίες. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από τα Π. Σ. γίνεται προσπάθεια σύνδεσης του περιεχομένου σπουδών και των στόχων σε εύρος και σε βάθος ανά τάξη και βαθμίδα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών στη σημερινή κοινωνική, οικονομική και τεχνολογική πραγματικότητα.

Τα νέα προγράμματα διαμορφώνονται έτσι, ώστε: α) να επιτευχθεί πληρότητα και συνέχεια, χωρίς κενά και επικαλύψεις, στα αντικείμενα διδασκαλίας, β) να γίνει σύνδεση της ύλης κατά συγγενείς γνωστικές περιοχές, ώστε να παρέχεται ενιαία και συνολική αντίληψη της, γ) να υπάρξει καλύτερη κατανομή των γνωστικών αντικειμένων κατά τάξη, ώστε να ανταποκρίνονται στην ηλικιακή αντιληπτικότητα των μαθητών, δ) να αποφευχθεί η υπερβολική συσσώρευση ύλης με αποτέλεσμα την ημιτελή ή ατελή διδασκαλία της και ε) να εξασφαλίζεται, στις περιπτώσεις που αυτό είναι δυνατόν, η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης.

Κατά τη σύνταξη των νέων προγραμμάτων σπουδών Γυμνασίου -όπως συμβαίνει και με τα εκπαιδευτικά προγράμματα αρκετών χωρών (π.χ. Γαλλία, Σουηδία, Αγγλία), όπου ο τρόπος οργάνωσης των μαθημάτων επιτρέπει τη δημιουργία, και εφαρμογή διαθεματικών/δίεπιστημονικών προγραμμάτων με την υιοθέτηση συμμετοχικών και βιωματικών μεθοδολογιών - έχει ληφθεί υπόψη ότι μέρος των συνολικά (ετησίως) προβλεπόμενων ωρών στο εβδομαδιαίο Ωρολόγιο Πρόγραμμα κατά μάθημα, και σε ποσοστό 5-10%, θα διατίθεται από τον διδάσκοντα για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε μορφή μικρού προγράμματος (project) με στόχο την εμβάθυνση σε ιδιαίτερος ενδιαφέροντα γνωστικά στοιχεία του μαθήματος.

Με βάση τα νέα προγράμματα σπουδών θα ξαναγραφούν αρκετά καινούργια βιβλία, βιβλία με εσωτερική συνοχή και με περιεχόμενο σύμφωνο με τις σύγχρονες επιστημονικές εξελίξεις, που θα ασκούν στην κριτική σκέψη, τη δημιουργική ικανότητα και το ερευνητικό πνεύμα των μαθητών με την εμπέδωση διαδικασιών αναζήτησης της γνώσης. Ταυτόχρονα θα είναι προσαρμοσμένα στη χρήση των νέων τεχνολογιών (της πληροφορικής) στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Η εκπόνηση ερευνητικών εργασιών και η προσέγγιση των ζητημάτων με διαθεματικό τρόπο, η οποία έχει επίσης προβλεφθεί στα νέα ΔΕΠΠΣ των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων για την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση, είναι βέβαιο ότι θα ανταποκριθεί στις ανάγκες των μαθητών και να τους προετοιμάσει για την αυριανή κοινωνία.

2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ

2.1. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Οι ραγδαίες μεταβολές στην οικονομία, στην τεχνολογία, στους κοινωνικούς θεσμούς όπως η οικογένεια (π.χ. λειτουργία, σύνθεση κλπ) η σχολική τάξη (π.χ. πολιτισμική ετερότητα κ.λ.π) αλλάζουν το ρόλο του νηπιαγωγείου, τη δομή και τη λειτουργία του.

Η ανάγκη για ποιοτική εκπαίδευση και ανάπτυξη συμμετοχικών μεθόδων διδασκαλίας όχι μόνο για την πρόληψη της σχολικής διαρροής και της σχολικής αποτυχίας αλλά και για την καλλιέργεια μεθοδολογικών ικανοτήτων των μαθητών προκειμένου να αντιμετωπίσουν την "κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας" καταγράφεται στις γενικές παιδαγωγικές τάσεις για την προδημοτική εκπαίδευση στις χώρες της Ε.Ε., Η.Π.Α, και στην Αυστραλία

Σε αυτή την ουσιαστική βαθμίδα για την ανάπτυξη στρατηγικών της "δια βίου μάθησης" η εκπαίδευση θα πρέπει να παρακινεί το ενδιαφέρον, να στηρίζεται στη ζωντανή εμπειρία, στην πρωτοβουλία και την έρευνα, να δημιουργεί κίνητρα και προϋποθέσεις μάθησης σε όλα τα παιδιά και ιδιαίτερα σε εκείνα που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό, θα πρέπει επί-σης να δημιουργεί ένα περιβάλλον όπου οι μαθητές θα αναπτύσσουν αυτενέργεια, αυτογνωσία και αυτονομία, το αίσθημα της ασφάλειας, της δημιουργίας, της επιτυχίας και την ευχαρίστηση της μάθησης. Να λαμβάνει ακόμα υπόψη τις εμπειρίες και τα βιώματα των παιδιών, να επιδιώκει τη συνεργασία, τη συμμετοχή, το δημιουργικό διάλογο με την ευρύτερη κοινωνία και να αξιοποιεί τον κοινωνικό πλουραλισμό να υποστηρίζει την εισαγωγή καινοτομιών στο πρόγραμμα και τη χρήση της τεχνολογίας να αξιοποιεί πολλαπλές πηγές πληροφόρησης· να βασίζεται στη συνεχή αξιολόγηση και τον ανασχεδιασμό.

Προκειμένου λοιπόν να επιτευχθεί μια πρώιμη εκπαιδευτική παρέμβαση για να ανταποκριθεί το νηπιαγωγείο στη νέα αποστολή του - το οποίο βέβαια δεν εντάσσεται στην υποχρεωτική εκπαίδευση αλλά έχει γενικευμένη εφαρμογή - προτείνουμε την εισαγωγή των σχεδίων εργασίας στο νηπιαγωγείο.

Τα σχέδια εργασίας είναι μια εκτεταμένη σε βάθος έρευνα που εμπλέκει τα παιδιά σε μια σχεδιασμένη δράση σε γεγονότα ή φαινόμενα του άμεσου περιβάλλοντος. Με τα σχέδια εργασίας επιτυγχάνεται η μάθηση έμμεσα με δραστηριότητες που έχουν συγκεκριμένο σκοπό και που οδηγούν στην αναζήτηση της γνώσης. Η εν λόγω προσέγγιση έχει ως σκοπό να δώσει στα παιδιά ευκαιρίες να αναπτύξουν ποικιλία νοητικών και κοινωνικών δεξιοτήτων, που συμπληρώνουν τις βασικές δεξιότητες που αποκτώνται μέσα από το επίσημο Πρόγραμμα Σπουδών. Τα σχέδια εργασίας μπορούν να ενσωματωθούν σε οποιοδήποτε Πρόγραμμα Σπουδών.

Αφετηρία της έρευνας αποτελούν τα πραγματικά ενδιαφέροντα και οι ανάγκες των παιδιών. Όλα τα παιδιά ανάλογα με τις δυνατότητες και τις κλίσεις τους μπορούν να

επεξεργαστούν οποιοδήποτε θέμα, το οποίο θα ήταν δυνατόν να αποτελέσει αντικείμενο ενασχόλησης στο πλαίσιο ενός σχεδίου εργασίας. Η χρονική διάρκεια ενός σχεδίου εργασίας ποικίλλει. Μπορεί να είναι μικρής χρονικής διάρκειας (από 2-6 ώρες), μεσαίας (μιας μέρας έως μιας βδομάδας) και μεγάλης χρονικής διάρκειας (από μια βδομάδα έως κι ένα χρόνο).

Φάσεις εφαρμογής και γνωρίσματα της μεθόδου στο νηπιαγωγείο

Οι τέσσερις κύριες φάσεις εκτέλεσης ενός σχεδίου εργασίας είναι οι ακόλουθες:

A. Προβληματισμός: Ο προβληματισμός προέρχεται από τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων και έχει άμεση σχέση με τα βιώματα των παιδιών. Τα παιδιά προτείνουν διάφορα θέματα, ακόμα και με την τεχνική της "θύελλας ιδεών", και μέσα από τη συζήτηση συναποφασίζουν και επιλέγουν κάποιο από τα προτεινόμενα θέματα. Περιοχές από όπου θα μπορούσαν να αντλήσουν ένα θέμα είναι: η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, η Τοπική Ιστορία, η Αγωγή Υγείας, η Κυκλοφοριακή Αγωγή, η Αισθητική Αγωγή, η Ολυμπιακή Παιδεία, η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση κτλ.

B. Διαμόρφωση Σχεδίων Εργασίας: Σε αυτή τη φάση ανταλλάσσονται απόψεις και σχεδιάζεται το πλαίσιο δράσης το οποίο θα οδηγήσει στην επίλυση των ερωτημάτων που αναδύονται. Η εργασία είναι ομαδική, συνεργατική, συμμετοχική. Στα παιδιά παρέχονται ευκαιρίες για συνεργασία, διαφωνίες, κατανομή ευθυνών, ανάληψη πρωτοβουλιών, αναζήτηση και αξιοποίηση πληροφοριών.

Εκπαιδευτικός και παιδιά προγραμματίζουν την πορεία του σχεδίου εργασίας και επιζητούν τη συνεργασία άλλων φορέων (γονείς, κηδεμόνες, κοινότητα, άλλα σχολεία κτλ.). Μ' αυτό τον τρόπο το σχολείο κάνει ένα άνοιγμα προς την ευρύτερη κοινωνία κι έτσι ενισχύεται η κοινωνική διάσταση της μάθησης και η κοινωνική συμμετοχή. Η εμπλοκή ιδιαίτερα των γονιών στη διαδικασία υλοποίησης και η δυναμική συμμετοχή τους παρέχει μια στερεή βάση για διάλογο γονιών-παιδιών και εμβαθύνει την κατανόηση των γονιών για τη μάθηση στο σχολείο.

Γ. Διεξαγωγή των δραστηριοτήτων: Όλες οι ομάδες αναλαμβάνουν δραστηριότητες, χρησιμοποιούν διάφορες πηγές πληροφόρησης, συλλέγουν πληροφορίες, επισκέπτονται χώρους που τους ενδιαφέρουν, φωτογραφίζουν, παίρνουν συνεντεύξεις, δημιουργούν, σχεδιάζουν, προσκαλούν ειδικούς στο σχολείο για να ενημερώσουν και να βοηθήσουν τους μαθητές κτλ. Κατά την εξέλιξη του σχεδίου εργασίας παρεμβάλλονται διαλείμματα ενημέρωσης, όπου ανταλλάσσονται πληροφορίες και εμπειρίες και διαλείμματα ανατροφοδότησης, όπου συζητούν διάφορες ενέργειες τους ή και προβαίνουν σε απαραίτητες βελτιώσεις.

Δ. Περάτωση του σχεδίου εργασίας-Αξιολόγηση: Κατά τη φάση αυτή εξετάζεται από τους συμμετέχοντες αν επιτεύχθηκε ο αρχικός στόχος, αν μπορούν να αξιοποιήσουν τα αποτελέσματα της εργασίας τους, αν ήταν ενδιαφέρουσα η εξέταση

του θέματος. Κατά την αξιολόγηση δεν αξιολογείται μόνο το τελικό προϊόν , αλλά και η διαδικασία , η συμβολή δηλαδή των παιδιών σε όλα τα στάδια ανάπτυξης του σχεδίου εργασίας.

Αν και η πορεία όλων των σχεδίων εργασίας ακολουθεί τις φάσεις που περιγράψαμε, είναι δυνατόν να υπάρχουν διαφοροποιήσεις στα επιμέρους σημεία. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι κάθε σχέδιο εργασίας είναι μοναδικό. Ο εκπαιδευτικός, τα παιδιά, το θέμα που επιλέγουν, το σχολείο, η κοινότητα κτλ. συνηγορούν σ' αυτή τη μοναδικότητα.

Μετά το πέρας των σχεδίων εργασίας πραγματοποιείται μια εκδήλωση (έκθεση ζωγραφικής, δραματοποίηση, θεατρική παράσταση, μακέτες, χειροτεχνίες κλπ.) στην οποία παρουσιάζεται το αποτέλεσμα της εργασίας των παιδιών με προσκεκλημένους γονείς, τοπικούς φορείς, άλλους εκπαιδευτικούς κτλ.

Το σχέδιο εργασίας είναι μια επικοινωνιακή, βιωματική προσέγγιση της γνώσης που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Το νηπιαγωγείο ιδιαίτερα με την ελαστικότητα που παρουσιάζει το Πρόγραμμα Σπουδών του, σε σύγκριση με τις άλλες βαθμίδες εκπαίδευσης, προσφέρεται για την πλέον αποδοτική εφαρμογή του.

Τα πλεονεκτήματα αυτής της προσέγγισης έχουν καταγραφεί από πολλούς. Η ομαδική εργασία, η ενεργητική συμμετοχή, η ανάπτυξη πρωτοβουλιών, η έρευνα, η αξιοποίηση εμπειριών, η αρμονική συνεργασία με τους γονείς, η ενεργοποίηση συνεσταλμένων παιδιών, η ανάπτυξη του ενδιαφέροντος, η έξοδος από τη σχολική τάξη είναι μερικά από αυτά. Η επιτυχία αυτής της προσέγγισης βασίζεται στην εμπιστοσύνη και στην ιδιαίτερη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ εκπαιδευτικού-μαθητών. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαφοροποιείται σε σύγκριση με το ρόλο που αναλαμβάνει στην παραδοσιακή διδασκαλία. Από φορέας της γνώσης και κέντρο της διδακτικής διαδικασίας, γίνεται συνεργάτης, συνερευνητής και καθοδηγητής. Παρακολουθεί την εξέλιξη των δραστηριοτήτων και είναι προετοιμασμένος να επιλύσει δυσκολίες και να βοηθήσει όχι ως αυθεντία, αλλά με την ευέλικτη και αποτελεσματική συμμετοχή του στις διαδικασίες.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο επιτυγχάνεται η απόκτηση γνώσεων και η καλλιέργεια στάσεων και δεξιοτήτων. Ο εκπαιδευτικός αναγνωρίζει και αξιοποιεί τη μοναδικότητα, τις ιδιαίτερες ικανότητες και κλίσεις κάθε παιδιού ενώ κάθε παιδί αναζητά την ταυτότητα του, την εκπλήρωση, την ικανοποίηση, τη χαρά μέσα από το διάλογο, την αλληλεπίδραση και τη διαπραγμάτευση με τους γύρω του.

Κατά την πειραματική εφαρμογή των σχεδίων εργασίας το σχολικό έτος 2001-2002 σε 10 νηπιαγωγεία της Ελλάδας, οι εκπαιδευτικοί παράλληλα με το Πρόγραμμα Σπουδών μπορούν να αναλάβουν την επεξεργασία, μελέτη κάποιων θεμάτων μικρής ή μεγάλης διάρκειας.

Η πειραματική εφαρμογή θα αξιολογηθεί και θα γίνουν βελτιωτικές παρεμβάσεις, πριν από τη γενικευμένη εφαρμογή της σε πανελλαδικό επίπεδο.

2.2. ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Στην Ευρωπαϊκή και διεθνή εμπειρία για το σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων καταγράφονται διαφοροποιήσεις στις οργανωτικές και διδακτικές πρακτικές. Έρευνες σε διάφορες χώρες τονίζουν τη σημαντική συμβολή του χρόνου των διαλειμμάτων στη διαδικασία κοινωνικοποίησης των μαθητών. Αναφέρονται στην αξία της εποπτευμένης δραστηριοποίησης του μαθητή, της φυσικής άσκησης, του συλλογικού παιχνιδιού, της γνήσιας και ελεύθερης επικοινωνίας και των άλλων εμπειριών που λαμβάνουν χώρα κατά τα διαλείμματα και υποστηρίζουν ότι οδηγούν συνήθως στη δημιουργία θετικών στάσεων και συμπεριφορών απέναντι στο σχολείο. Βέβαια, οι τυχόν αρνητικές επιρροές των *"κακών ομάδων"* και οι αντίστοιχοι κίνδυνοι - που υπάρχουν έτσι και αλλιώς - καθώς και οι ποικίλες μορφές σωματικής και ψυχολογικής βίας, καταγράφονται και διερευνώνται με στόχο την Παιδαγωγική τους αντιμετώπιση. Αξίζει να σημειωθεί πως, τα διαλείμματα τείνουν να γίνονται λιγότερα στον αριθμό και με μεγαλύτερη διάρκεια και ο χρόνος που διατίθεται σ' αυτά ποικίλει από 18-25% του συνολικού σχολικού χρόνου.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω και στα πλαίσια της πιλοτικής εφαρμογής της Ευέλικτης Ζώνης προτείνεται η κατανομή του σχολικού ωραρίου σε τρεις διδακτικές περιόδους με έναρξη μαθημάτων στις 08:10' και λήξη στις 13:30' και την ύπαρξη δύο διαλειμμάτων διάρκειας 25' το καθένα. Εάν οι ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας της σχολικής μονάδας παρεμποδίζουν την εφαρμογή της τρίτης διδακτικής περιόδου, αυτή μπορεί να διασπάται σε δύο σαρανταπεντάλεπτα με ενδιάμεσο δεκάλεπτο διάλειμμα και με ανάλογη μείωση του πρώτου διαλείμματος. Τα ανωτέρω παρουσιάζονται σχηματικά στον πίνακα 2.2.1:

Πίνακας 2.2.1 : Πρόταση για το Ωρολόγιο Πρόγραμμα

1 ^η διδακτική περίοδος (90' λεπτά)	08:10* - 09:40
1^ο διάλειμμα (25' λεπτά)	09:40 – 10:05
2 ^η διδακτική περίοδος (90' λεπτά)	10:40 – 11:35
2^ο διάλειμμα	11:35 – 12:00
3 ^η διδακτική περίοδος (90' λεπτά)	12:00 – 13:30

(*) Η ώρα έναρξης των μαθημάτων μπορεί να τροποποιείται ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες με απόφαση του Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου.

Η εβδομαδιαία κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και κατά τάξη σε όλους τους τύπους σχολείων παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

Πίνακας 2.2.2α: Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 6/θςιο δημοτικό σχολείο

Α/Α	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΤΑΞΕΙΣ					
		Α΄	Β΄	Γ΄	Δ΄	Ε΄	ΣΤ΄
1.	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	-	-	2	2	2	2
2.	ΓΛΩΣΣΑ	9	9	8	8	7	7
3.	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	4	4	4	4	4	4
4.	ΙΣΤΟΡΙΑ	-	-	2	2	2	2
5.	ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.	3	3	3	3	-	-
6.	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	-	-	-	-	2	2
7.	ΦΥΣΙΚΑ	-	-	-	-	3	3
8.	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	-	-	-	-	1	1
9.	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ: **	3	3	3	3	2	2
10.	ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	2	2	2	2	2	2
11.	ΑΓΓΛΙΚΑ	-	-	-	3	3	3
12.	ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ	4	4	4	3	2	2
ΣΥΝΟΛΟ		25	25	28	30	30	30

* Οι ώρες της Αισθητικής Αγωγής στις τάξεις Γ', Δ', Ε' και ΣΤ' κατανέμονται ως εξής: μία ώρα Μουσικής και οι άλλες για τα υπόλοιπα αντικείμενα της Αισθητικής Αγωγής

Πίνακας 2.2.2β. Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 5/θς δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	Α΄	Β΄	Τμήμα συνδιδασκαλίας Γ΄ - Δ΄				Ε΄	ΣΤ΄
				Γ΄	Δ΄	Συνδιδασκαλία Γ΄ - Δ΄	Σύνολο ωρών Γ΄ - Δ΄		
1.	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	-	-	-	-	2/2	1	2	2
2.	ΓΛΩΣΣΑ	9	9	-	-	8	8	7	7
3.	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	4	4	3	3	2	6	4	4
4.	ΙΣΤΟΡΙΑ	-	-	-	-	2	2	2	2
5.	ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	3	3	-	-	3	3	-	-
6.	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	-	-	-	-	-	-	2	2
7.	ΦΥΣΙΚΑ	-	-	-	-	-	-	3	3
8.	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	-	-	-	-	-	-	1	1
9.	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	3	3	-	-		3/2	3/2	3/2
10.	ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	2	2	-	-	2	2	2	2
11.	ΑΓΓΛΙΚΑ	-	-	-	3	-	3	3	3
12.	ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ	4/2	4/2	-	-	3/2	3/2	3/2	3/2
ΣΥΝΟΛΟ		23	23	3	6	19	28	29	29

Πίνακας 2.2.2γ. Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο κα» τάξη στο 4/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	Α'	Β'	Τμήμα συνδιδασκαλίας				Τμήμα συνδιδασκαλίας			
				Γ'-Δ'				Ε'-ΣΤ'			
				Γ	Δ'	Συνδιδασκαλία Γ'-Δ'	Σύνολο ωρών	Ε'	ΣΤ'	Συνδιδασκαλία Ε'- ΣΤ'	Σύνολο ωρών
1.	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	-	-	-	-	2/2	1	-	-	2/2	1
2.	ΓΛΩΣΣΑ	9	9	-	-	8	8	-	-	7	7
3.	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	4	4	3	3	-	6	3½	3½	-	7
4.	ΙΣΤΟΡΙΑ	-	-	-	-	2	2	-	-	2	2
5.	ΜΕΛΕΤΗ	3	3	-	-	3	3	-	-	-	-
6.	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	1
7.	ΦΥΣΙΚΑ	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
8.	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
9.	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	3	3	-	-	3/2	3/2	-	-	3/2	3/2
10.	ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	2	2	-	-	2	2	-	-	2	2
11.	ΑΓΓΛΙΚΑ	-	-	3			3	3/2	3/2		
12.	ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ	4/2	4/2	-	-	3/2	3/2	-	-	3/2	3/2
	ΣΥΝΟΛΟ	23	23	3	6	19	28	5	5	20	30

Πίνακας 2.2.2δ. Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 3/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	Τάξεις Α' και Β'				Τάξεις Γ' και Δ'				Τάξεις Ε' και ΣΤ'			
		Α'	Β'	Συν/ λία	Σύνολο ωρών	Γ'	Δ'	Συν/ λία	Σύνολο ωρών	Ε'	ΣΤ'	Συν/ λία	Σύνολο ωρών
1.	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	2
2.	ΓΛΩΣΣΑ	7	7	-	14	-	-	8	8	-	-	7	7
3.	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	3/2	3/2	-	3	3	3	-	6	3	3	-	6
4.	ΙΣΤΟΡΙΑ	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	2
5.	ΜΕΛΕΤΗ	3/2	3/2	-	3	-	-	3	3	-	-	-	-
6.	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	-
7.	ΦΥΣΙΚΑ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
8.	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
9.	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	-	-	3/2	3/2	-	-	4/2	2	-	-	3/2	3/2
10.	ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	-	-	2/2	1			2	2			2	2
11.	ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ			5/2	5/2			4/2	4/2			3/2	3/2
	ΣΥΝΟΛΟ	10	10	5	25	3	3	21	27	3	3	21	27

Πίνακας 2.2.2ε. Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 2/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	1° τμήμα συνδιδασκαλίας						2° τμήμα συνδιδασκαλίας					
		Γενική συνδιδασκαλία Α', Γ', Δ'	Α'	Τάξεις Γ', Δ'			Σύνολο ωρών 1ου τμήματος	Γενική συνδιδασκαλία Β', Ε', ΣΤ'	Β'	Τάξεις Ε', ΣΤ'			Σύνολο ωρών 2ου τμήματος
				Γ'	Δ'	Συν/ λία Γ', Δ'				Ε'	ΣΤ'	Συν/ λία Ε', ΣΤ'	
1.	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	-	-	-	-	2/2	1	-	-	-	-	2/2	1
2.	ΓΛΩΣΣΑ	-	7	-	-	7	14	-	7	-	-	7	14
3.	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	-	4/2	4/2	4/2	-	6	-	4/2	3/2	3/2	-	5
4.	ΙΣΤΟΡΙΑ	-	-	-	-	2/2	1	-	-	-	-	2/2	1
5.	ΜΕΛΕΤΗ	-	3/2	-	-	3/2	3	-	3/2	-	-	-	3/2
6.	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	1
7.	ΦΥΣΙΚΑ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3/2	1½
8.	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	½	½
9.	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	-	½	-	-	1/2	1	-	½	-	-	½	1
10.	ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	2/2	-	-	-	-	1	2/2	-	-	-	-	1
11.	ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ	-	3/2	-	-	3/2	3	-	3/2	-	-	2/2	5/2
ΣΥΝΟΛΟ		1	12½	2	2	12½	30	1	12½	1½	1½	14½	30

Πίνακας 2.2.2στ. Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 1/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	Γενική συνδιδασκαλία Α', Β', Γ', Δ',	ΤΑΞΕΙΣ Α'-Β'			ΤΑΞΕΙΣ Γ'-Δ'			ΤΑΞΕΙΣ Ε'-ΣΤ'			Γενική συνδιδασκαλία Γ', Δ', Ε', ΣΤ'	ΣΥΝΟΛΟ
			Α'	Β'	συνδιδασκαλία	Γ'	Δ'	συνδιδασκαλία	Ε'	ΣΤ'	συνδιδασκαλία		
1.	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	-	-	-	-	-	-	1/2	-	-	½	-	1
2.	ΓΛΩΣΣΑ	-	6/2	6/2	-	-	-	6/2	-	-	6/2	-	12
3.	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	-	3/2	3/2	-	3/2	3/2	-	3/2	3/2	-	-	9
4.	ΙΣΤΟΡΙΑ	-	-	-	-	-	-	1/2	-	-	1/2	-	1
5.	ΜΕΛΕΤΗ	-	2/2	2/2	-	-	-	2/2	-	-	-	-	3
6.	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/2	-	½
7.	ΦΥΣΙΚΑ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	-	1
8.	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/2	-	½
9.	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	-	-	-	½	-	-	-	-	-	-	1/2	1
10.	ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	2/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
11.	ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ΣΥΝΟΛΟ		1	11/2	11/2	½	3/2	3/2	5	3/2	3/2	6	½	30

Ο δάσκαλος επιλέγει τα τμήματα και το χρόνο για την εφαρμογή των διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων της Ευέλικτης Ζώνης.

Η "Ευέλικτη ζώνη διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων" μπορεί να ενταχθεί, κατά την κρίση του Συλλόγου Διδασκόντων, στη δεύτερη ή στην τρίτη

διδασκτική περίοδο, κατά προτίμηση ανά δώρο (όπου είναι εφικτό). Για παιδαγωγικούς και λειτουργικούς λόγους την ευθύνη της ευέλικτης ζώνης αναλαμβάνει ο δάσκαλος της τάξης, ο οποίος προγραμματίζει ανά τρίμηνο σε συνεργασία με το σύλλογο διδασκόντων (θα μπορούσε να ζητηθεί και η γνώμη μελών του Σχολικού Συμβουλίου) τις δραστηριότητες της ευέλικτης ζώνης και τις υποβάλλει για έγκριση στον αρμόδιο σχολικό σύμβουλο. Στο τέλος κάθε τριμήνου και μετά από ανατροφοδοτική ανασκόπηση επαναπροσδιορίζονται οι αρχές, τα περιεχόμενα, οι ρόλοι και οι σκοποί που τέθηκαν στον αρχικό προγραμματισμό. Ο χρόνος που διατίθεται για τη ζώνη αυτή - στην οποία εντάσσεται εμφλεκτικά και η Αισθητική Αγωγή - αξιοποιείται με την εκτέλεση συλλογικών, συνθετικών εργασιών και διαθεματικών δραστηριοτήτων από ένα ευρύ φάσμα θεματικών περιοχών, όπως αναλυτικά φαίνεται στον πίνακα 2.2.3.

Οι επιλογές των δασκάλων και μαθητών θα πρέπει να καλύπτουν ισόρροπα το σύνολο των ενδεικτικών θεματικών περιοχών και του διδακτικού υλικού που θα αποσταλεί στα σχολεία για την ευέλικτη ζώνη. Ο αφαιρούμενος χρόνος από ορισμένα μαθήματα θα αξιοποιηθεί στην ευέλικτη ζώνη προς όφελος των μαθημάτων αυτών μέσα από ανάλογες δραστηριότητες και όχι συμπληρωματικά μαθήματα. Όσον αφορά το χρόνο που τυχόν εξασφαλίζεται από τον προτεινόμενο εξορθολογισμό της ύλης, αυτός θα αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς με δημιουργικές δραστηριότητες, βαθύτερη επικοινωνία και διάλογο με τους μαθητές σε ένα άνετο μαθησιακό περιβάλλον, ώστε να αξιοποιείται καλύτερα η αφομοίωση της γνώσης.

Πίνακας 2.2.3: Ευέλικτη ζώνη - Ενδεικτικές θεματικές περιοχές για το δημοτικό σχολείο

Θέματα Αγωγής Υγείας
Αθλοπαιδιές
Θέματα Κυκλοφοριακής Αγωγής
Θέματα Αγωγής του καταναλωτή
Θέματα Περιβάλλοντος (κοινωνικού και φυσικού) – Γνωριμία με το τοπικό περιβάλλον
Τεχνολογία
Παιχνίδια με την αριθμητική
Χρήση ΜΜΕ
Διαχείριση της πληροφορίας
Πολιτισμός – Διαπολιτισμική επικοινωνία και αλληλεπίδραση
Δραστηριότητες με τη χρήση του Ευρώ
Θέματα Ολυμπιακής Παιδείας

Ισότητα των δύο φίλων – Άλλα σύγχρονα θέματα – Θεματικές ενότητες από το Πολυθεματικό βιβλίο
Εικαστικά – Συλλογική δραστηριότητα και έκφραση
Λογοτεχνία
Συμμετοχή και Παρέμβαση σε σχολικά και εξωσχολικά δρώμενα - Εκδηλώσεις

Οι αναφερόμενες στον πίνακα 2.2.3 διαθεματικές δραστηριότητες δεν αποτελούν επιπλέον μαθήματα, αλλά συνδέονται με ενότητες των βασικών μαθημάτων της κάθε τάξης, αναβαθμίζοντας έτσι τα υπάρχοντα γνωστικά αντικείμενα. Η αποδέσμευση της διδασκαλίας στην ευέλικτη ζώνη από "παραδοσιακές" διαδικασίες αξιολόγησης δυνητικά - και με την ανάλογη προετοιμασία- βελτιώνει τη διδακτική πράξη και ανακουφίζει τους μαθητές, οι οποίοι δεν πρέπει να εξετάζονται, αλλά αντίθετα να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στις δραστηριότητες αυτές.

Σ' αυτό το πλαίσιο ο δάσκαλος έχει τη διακριτική ευχέρεια να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες της τάξης του (επίπεδο μαθητών -ενδιαφέροντα, αξιοποίηση δυνατοτήτων μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες) και να κάνει τις επιλογές του εκσυγχρονίζοντας και επικαιροποιώντας το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του. Οι μαθητές αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, αυτενεργούν, μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν, πώς να συνεργάζονται και να επικοινωνούν αποτελεσματικά με το περιβάλλον και τελικά διαμορφώνουν θετική στάση απέναντι στη μάθηση και στο σχολείο.

Απώτερος στόχος της εν λόγω ζώνης είναι η παιδαγωγική και διδακτική αυτονόμηση των εκπαιδευτικών υπέρ της δραστηριοποίησης των μαθητών, η προαγωγή της συλλογικής προσπάθειας και η μείωση του γνωσιοκεντρικού χαρακτήρα του σημερινού σχολείου. Επιπρόσθετα, η παρεχόμενη με τον τρόπο που προαναφέρθηκε γνώση στην ευέλικτη ζώνη διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων θα συμβάλλει στην πιο έγκυρη ενημέρωση των μαθητών για ποικίλα θέματα - που πολλές φορές πραγματεύονται και τα Μ. Μ. Ε. - τα οποία με τον τρόπο τους συμβάλλουν στη διαμόρφωση του παιδαγωγικού περιβάλλοντος. Αυτό το παιδαγωγικό περιβάλλον πρέπει να περιφρουρήσει το σχολείο και να το αναβαθμίσει. Η προτεινόμενη καινοτομία συμβάλλει ουσιαστικά προς αυτήν την κατεύθυνση.

Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Η φιλοσοφία και η θεωρητική στήριξη της εισαγωγής της "ευέλικτης ζώνης διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων" στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα του

Δημοτικού Σχολείου προϋποθέτει την εφαρμογή *ενεργητικών, συμμετοχικών, συνεργατικών, διαθεματικών μεθόδων σχεδίων εργασίας (project)*. Υποστηρίζεται ότι οι μέθοδοι αυτές ερεθίζουν το ενδιαφέρον των μαθητών, προωθούν τη συνεργασία και καλλιεργούν στους μαθητές -σε όλα τα επίπεδα και φάσεις της μαθησιακής διαδικασίας - τις ειδικές γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες που απαιτεί η σημερινή ελληνική κοινωνία.

Ο ρόλος του δασκάλου στην περίπτωση αυτή αποκτά καθοδηγητικό, διαμεσολαβητικό, συμβουλευτικό και υποστηρικτικό χαρακτήρα. Έτσι, ο δάσκαλος, στο πλαίσιο της προετοιμασίας του για μια αποτελεσματικότερη παρέμβαση του στη διδακτική διαδικασία, είναι χρήσιμο να προγραμματίσει εναλλακτικά "σενάρια" σχεδίων εργασίας, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της τάξης του. Τα σενάρια αυτά αποτελούν μόνο "οδηγό αναφοράς" και όχι υποχρεωτικούς άξονες εργασίας. Οι πρακτικές εφαρμογής Σχεδίων Εργασίας, προϋποθέτουν αφενός μία δυναμική θεώρηση σε όλες τις πλευρές της διδακτικής πράξης, το πολιτιστικό περιβάλλον και την οργάνωση του σχολείου και αφετέρου την αναγνώριση της αξίας, της συνεισφοράς και της δυνατότητας αξιοποίησης των διαφόρων παραδοσιακά διακριτών αντικειμένων / μαθημάτων.

Η μέθοδος Σχεδίων Εργασίας είναι καθαρά μαθητοκεντρική και αποτελεί μια μορφή διδακτικής διαδικασίας που έχει ως αφετηρία τους προβληματισμούς και τα ενδιαφέροντα μεμονωμένων ατόμων ή του συνόλου της διδακτικής ομάδας. Ο σχεδιασμός των εργασιών γίνεται με ευθύνη της ομάδας και στοχεύει κυρίως στην ολοκλήρωση κάποιου έργου που οδηγεί στη λύση ενός προβλήματος με βιωματικές δραστηριότητες που τις περισσότερες φορές οδηγούν στη μορφή κάποιας κατασκευής / ομαδικού έργου. Υπάρχει και η δυνατότητα να τεθεί ο προβληματισμός ως πρόταση εκ μέρους του εκπαιδευτικού, με μοναδικό όμως στόχο την κινητοποίηση της ομάδας.

Βασική προϋπόθεση για τη φάση της οργάνωσης και της δημιουργίας ενός σχεδίου εργασίας είναι η ενεργός συμμετοχή όλων των μελών της ομάδας στα πλαίσια της επικοινωνιακής προσέγγισης. Ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός είναι δεσμευτικός για την ομάδα και για τούτο απαιτείται η ενεργός συμμετοχή όλων των μελών της ομάδας σε όλη την πορεία διεξαγωγής του σχεδίου εργασίας. Η μέθοδος αυτή βέβαια θεωρείται μια ανοικτή διαδικασία μάθησης που τα όρια και οι διαδικασίες της δεν είναι αυστηρά καθορισμένα και που εξελίσσεται ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες και τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων. Κατά την επιλογή των θεμάτων και της μεθοδολογίας επεξεργασίας τους θα πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη και να αξιοποιούνται ανάλογα οι δυνατότητες των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και των παιδιών με ιδιαίτερα εθνικά, πολιτισμικά, θρησκευτικά,

γλωσσικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά, ώστε να συμμετέχουν ενεργά στην όλη διαδικασία.

Πιο κάτω παρατίθενται συνοπτικά ορισμένα κοινά στοιχεία που εμφανίζουν συνήθως τα διάφορα παραδείγματα Σχεδίων Εργασίας, τα οποία είναι δυνατόν να ποικίλλουν τόσο ως προς τη χρονική διάρκεια όσο και ως προς την οργάνωση και το περιεχόμενο τους:

- **Πρωτοβουλία - Πρόταση:** Η επιθυμία ορισμένων ατόμων να ασχοληθούν και να διερευνήσουν ένα συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, κοινωνικό θέμα, κ.ά.
- **Κριτική ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την πρωτοβουλία:** Οι συμμετέχοντες συζητούν και ανταλλάσσουν απόψεις σχετικά με την πρόταση, επεξεργάζονται το περιεχόμενο της, τοποθετούνται εκφράζοντας τις ιδέες, τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους και καταλήγουν στην υιοθέτηση της πρότασης ή στην ακύρωση της.
- **Από κοινού διαμόρφωση πλαισίων δράσης:** Αποφασίζονται με συμμετοχικές και επικοινωνιακές διαδικασίες ποιος θα συμμετέχει, ποιες δραστηριότητες θα γίνουν, τότε θα ολοκληρωθούν και ποιο αποτέλεσμα αναμένεται να έχουν.
- **Υλοποίηση του προγράμματος - Εκτέλεση του Σχεδίου Εργασίας:** οι μαθητές εργαζόμενοι μόνοι τους ή σε ομάδες υλοποιούν τις προγραμματισμένες δραστηριότητες.
- **Ενδιάμεσα στάδια:**
 - ✓ **Διαλείμματα ενημέρωσης,** ανταλλάσσονται πληροφορίες σχετικά με την εξέλιξη της εργασίας, ετοιμάζονται σημειώσεις σχετικά με την πρόοδο των εργασιών και προγραμματίζονται τα επόμενα βήματα. Ταυτόχρονα οι συμμετέχοντες ηρεμούν, σκέφτονται και αναστοχάζονται.
 - ✓ **Διαλείμματα ανατροφοδοτικής ανασκόπησης και συζήτησης των διαπροσωπικών σχέσεων.** Οι συμμετέχοντες αντιμετωπίζουν κριτικά και από απόσταση τις δικές τους ενέργειες με σκοπό να διαπιστώσουν εάν οι αρχές, οι ρόλοι και οι σκοποί που τέθηκαν στον αρχικό προγραμματισμό του Σχεδίου Εργασίας λειτούργησαν αποτελεσματικά, ποιοι ήταν οι πλέον επιτυχημένοι, ποιοι πρέπει να τροποποιηθούν και ποιοι να καταργηθούν.
- **Περάτωση του Σχεδίου Εργασίας:** Επίτευξη των επιδιωκομένων αποτελεσμάτων και παρουσίαση αυτών σε εκδήλωση ή εφαρμογή αυτών στην καθημερινή σχολική ζωή ή στη συμπεριφορά και στη στάση ζωής των συμμετεχόντων, θεωρείται χρήσιμο να υπάρξει μια σχετική αποτίμηση της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας του Σχεδίου Εργασίας με στόχο την ανατροφοδότηση της ομάδας εργασίας.

Όταν ένα Σχέδιο Εργασίας υλοποιείται σε ένα κλίμα αποδοχής, συμμετοχικότητας και δημιουργικότητας, που ο κάθε μαθητής κατέχει κεντρικό ρόλο σε όλη τη διαδικασία και ο δάσκαλος διευκολύνει, καθοδηγεί και συμβουλεύει, τότε

επιτυγχάνεται η απόκτηση της γνώσης και η καλλιέργεια των στάσεων και των δεξιοτήτων που απαιτεί η σημερινή Κοινωνία της Γνώσης και της Πληροφορίας.

Ακολουθεί μια σύντομη αναφορά στις λεγόμενες "βασικές διαθεματικές δεξιότητες", οι οποίες, όπως αναφέρει η σχετική βιβλιογραφία, είναι δυνατόν να καλλιεργηθούν και μέσα από συμμετοχικές, βιωματικές και διαθεματικές δραστηριότητες Σχεδίων Εργασίας:

- Η δεξιότητα της επικοινωνίας (ομιλία, ακρόαση, ανάγνωση, γραφή).
- Η δεξιότητα της αποτελεσματικής χρήσης των αριθμών και των μαθηματικών εννοιών στην καθημερινή ζωή.
- Η δεξιότητα / ικανότητα χρήσης ποικίλων πηγών και εργαλείων πληροφόρησης και επικοινωνίας, με στόχο την εξεύρεση, ανάλυση, αξιολόγηση και παρουσίαση πληροφοριών για διάφορους σκοπούς της ζωής.
- Η ικανότητα συνεργασίας με τους άλλους σε ομαδικές εργασίες, μέσα από το σεβασμό, την αναγνώριση και τη βέλτιστη κοινωνική αλληλεπίδραση.
- Η ικανότητα επίλυσης προβλήματος μισά από την καλλιέργεια των απαραίτητων δεξιοτήτων και στρατηγικών σχεδιασμού, ελέγχου, ανατροφοδότησης και διορθωτικής παρέμβασης.
- Η ικανότητα του "γνωρίζω πώς και δημιουργώ".
- Η απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων.

Κατά το σχολικό έτος 2001 - 2002 η πειραματική εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης θα διευρυνθεί σε 154 δημοτικά σχολεία (εκ των οποίων τα 4 είναι Ειδικής Αγωγής). Κατά την επιλογή των σχολείων θα ληφθούν υπόψη συγκεκριμένα κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας, τα οποία έχουν ήδη κοινοποιηθεί στους Προϊσταμένους.

Στην Ευέλικτη Ζώνη οι δάσκαλοι μπορούν να αξιοποιήσουν υλικό που θα παραχθεί και θα διανεμηθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο π.χ. Πολυθεματικό Βιβίο, προϊόντα από προγράμματα των Σχολείων Εφαρμογής Πειραματικών Προγραμμάτων Εκπαίδευσης (ΣΕΠΠΕ). Όμως, εκτός από το εκπαιδευτικό υλικό που θα διανεμηθεί, οι διδάσκοντες θα έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν ή να κατευθύνουν τους μαθητές τους στην αξιοποίηση κάθε "εργαλείου" ή "πηγής πληροφόρησης" που θα κρίνουν ως αξιόλογη και παιδαγωγικά πρόσφορη.

Η πειραματική εφαρμογή θα αξιολογηθεί και θα γίνουν βελτιωτικές παρεμβάσεις, πριν από τη γενικευμένη εφαρμογή σε πανελλαδικό επίπεδο. Παραθέτουμε στη συνέχεια δύο σχέδια εργασίας και δραστηριοτήτων με διαθεματική προσέγγιση.

2.3 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Δημιουργούμε φανταστικές ιστορίες (ή παραμύθια)

(Βασισμένο στην ιδέα-πρόταση του Τζιάνι Ροντάρι¹ Το φανταστικό διώνυμο³)

ΤΑΞΕΙΣ: Α' και Β' ΧΡΟΝΟΣ: 2-4 διδακτικές ώρες

ΣΚΟΠΟΣ: Ο ίδιος με αυτόν που επιδιώκεται με την καθιέρωση ευέλικτης ζώνης δημιουργικών και διαθεματικών δραστηριοτήτων (ευχάριστη και δημιουργική ατμόσφαιρα, ομαδοσυνεργατικό πνεύμα, ευκαιρίες για δημιουργική έκφραση, συζήτηση κτλ.)

ΣΤΟΧΟΙ: Μύηση στο ομαδοσυνεργατικό πνεύμα, ενεργός συμμετοχή όλων των μαθητών στη σύνθεση ομαδικού αφηγηματικού κειμένου (άξονας χρόνου) με παιγνιώδη και ευχάριστο τρόπο κ.ά.

ΜΕΣΑ: Μαυροπίνακας, μία μεγάλη λευκή κόλλα τοποθετημένη σε μια γωνία της αίθουσας, μικρά λευκά κομμάτια χαρτιού και ένα καπέλο.

Διδακτικές ενέργειες και μαθητικές δραστηριότητες: Ο δάσκαλος ή η δασκάλα, αφού κεντρίσει την προσοχή και το ενδιαφέρον των παιδιών (διηγείται, για παράδειγμα, ότι πριν από λίγες μέρες επισκέφθηκε την Α' ή τη Β' τάξη ενός γειτονικού σχολείου και εντυπωσιάστηκε από τα παραμύθια ή τις ιστορίες που τα ίδια τα παιδιά δημιούργησαν κτλ) τα καλεί να δημιουργήσουν και αυτά όλα μαζί (π.χ. με τις λέξεις σκύλος και αυτοκίνητο) μια φανταστική ιστορία. Τις λέξεις μπορούν να τις προτείνουν και τα παιδιά.

Στην αρχή διευκρινίζεται ότι κάθε μαθητής θα διατυπώνει μια σύντομη ιδέα, η οποία "ακολουθείται από την εξής διαδικασία:

Ένας μαθητής φοράει το καπέλο που έφτιαξαν στο μάθημα της Αισθητικής Αγωγής και καλείται εντελώς ελεύθερα, χωρίς υποδείξεις και περιορισμούς, να αρχίσει τη φανταστική ιστορία, π.χ. "Μια φορά ήταν ένας σκύλος και είδε ένα αυτοκίνητο και πήγε κοντά του". Ο δάσκαλος καταγράφει αυτό που λέει ο μαθητής και σημειώνει δίπλα και το όνομα του.

Στη συνέχεια το πρώτο παιδί παραδίνει το καπέλο στο δεύτερο παιδί που πρέπει να συνεχίσει την ιστορία με δικές του σκέψεις και ιδέες. Ο δάσκαλος καταγράφει, σημειώνει δίπλα και το όνομα του μαθητή και η διαδικασία συνεχίζεται, με τα υπόλοιπα παιδιά. Έτσι δημιουργείται μια φανταστική ιστορία με τη συμμετοχή όλων των μαθητών.

Την άλλη μέρα, ο δάσκαλος μοιράζει καθαρογραμμένη και κάπως ταχτοποιημένη τη διήγηση με γραμμένα τα ονόματα των παιδιών δίπλα στη μικρή παράγραφο που το καθένα είχε υπαγορεύσει. Τα παιδιά ξαναδιαβάζουν αυτό που είχαν πει την

¹ Βλ. Τζιάνι Ροντάρι, *Η Γραμματική της φαντασίας*, εκδ. Τεκμήριο.

προηγούμενη μέρα. Στη συνέχεια ο δάσκαλος μοιράζει στα παιδιά μικρά λευκά χαρτάκια, μεγέθους 1/4 κόλλας Α4. Τα παιδιά ζωγραφίζουν κάτι σχετικό μ' αυτό που είπαν. Οι ζωγραφιές των παιδιών με τη βοήθεια του δασκάλου τοποθετούνται στη μεγάλη λευκή κόλλα ή στο φανελοπίνακα της τάξης με τη σειρά που μίλησαν. Έτσι δημιουργείται και μία ακόμη συλλογική δημιουργία για τη διακόσμηση της τάξης.

Εναλλακτικές προτάσεις

α. Η ίδια διαδικασία μπορεί να γίνει με ομάδες 3-5 ατόμων.

β. Ο δάσκαλος αρχίζει μια ιστορία και καλεί τα παιδιά να τη συνεχίσουν με παρόμοιο τρόπο σαν κι αυτόν που περιγράφηκε πιο πάνω. Οι αφηγήσεις, όπως είναι γνωστό, κινούνται στον άξονα του χρόνου. Εδώ με διακριτικό τρόπο τα παιδιά καθοδηγούνται να αναφέρονται στο πότε με κατάλληλες λέξεις και φράσεις, όπως: *στα πολύ παλιά χρόνια, κάποτε, το περασμένο καλοκαίρι, ένα χειμωνιάτικο βράδυ, ένα απόγευμα, πριν από..., έπειτα, μετά, σε λίγο, κτλ.*

γ. Ο δάσκαλος διηγείται μια μισοτελειωμένη ιστορία και καλεί τα παιδιά να δώσουν ένα τέλος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Σε κάθε περίπτωση ο δάσκαλος ενθαρρύνει όλα τα παιδιά να πάρουν μέρος και να εκφράσουν αβίαστα τις σκέψεις τους.

2.4 ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ενδεικτικές ενότητες από τις οποίες είναι δυνατόν να αντληθούν θεματικές σχεδίων εργασίας:

- Γνωρίζω τους συμμαθητές μου και την τοπική κοινότητα (καταγωγή, γλώσσα, καθημερινές συνήθειες κτλ.).
- Μαθαίνω για τις διάφορες γλώσσες (ακούσματα από και μελέτη γραπτών κειμένων σε ένα πλαίσιο γνωριμίας και σύγκρισης)
- Οι γιορτές στους διάφορους πολιτισμούς (εθνικές, θρησκευτικές, πολιτιστικές, κοινές ή διαφορετικές κλπ).
- Η ιστορική πορεία του ελληνικού και άλλων πολιτισμών (αρχίζοντας από αυτούς που "αντιπροσωπεύονται" από μαθητικές ομάδες στο χώρο του συγκεκριμένου σχολείου).
- Οι πολιτισμοί γύρω μας και οι εκφάνσεις τους (χορός, θέατρο, τραγούδι, ζωγραφική κλπ)
- Ο μύθος ως πολιτιστική κληρονομιά κοινή ή διαφοροποιημένη.
- Διατροφικές συνήθειες ομάδων με διαφοροποιημένα χαρακτηριστικά
- Συνήθειες ένδυσης στις διάφορες χώρες άλλοτε και τώρα

Ενδεικτικές δραστηριότητες κατά τη διεξαγωγή ενός σχεδίου εργασίας με διαπολιτισμικό περιεχόμενο

- Επισκέψεις (σε πολιτιστικούς συλλόγους, στα γραφεία του ΟΗΕ της Ουνέσκο κτλ.).

- Αδελφοποιήσεις σχολείων, ανταλλαγές μαθητών
- Αλληλογραφία, τηλεφωνική ή ηλεκτρονική επικοινωνία, μέσω του Internet με παιδιά από άλλους πολιτισμούς.
- Αφηγήσεις (δικές τους ή άλλων σε θέματα σχετικά).
- Συζητήσεις (με αφηγηματικό και επιχειρηματικό λόγο).
- Συλλογές (υλικού από φυλλάδια, διαφημιστικά, φωτογραφίες, επιστολές κτλ.)
- Ζωγραφική, γλυπτική, χειροτεχνία (ατομική ή συλλογική έκφραση σε θέματα σχετικά με το project).
- Θεατρικό παιχνίδι (παιχνίδι ρόλων, μιμητική, θεατρικό έργο κ.ά)
- Επιτραπέζιο παιχνίδι (πχ. Ταξίδι στον κόσμο, Τοπικές ενδυμασίες, Μύθοι κ.ά.).
- Τραγούδι και μουσική (ως μέσο διαφήμισης και προώθησης προϊόντων κτλ.).
- Έρευνα για την ανεύρεση, συλλογή και ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων, ποιημάτων, παραμυθιών σχετικών με το project.
- Έκδοση εφημερίδας, περιοδικού, συγγραφή άρθρου, αφηγηματικού κειμένου κ.ο.κ.
- Διεξαγωγή συνέντευξης (με υπεύθυνους διαπολιτισμικών προγραμμάτων, διεθνών οργανισμών κ.ο.κ.).
- Διεξαγωγή έρευνας με συνέντευξη ή ερωτηματολόγιο (π.χ. Για τις συνήθειες διαφόρων πολιτισμικών ομάδων στην περιοχή τους, σε άλλες περιοχές της Ελλάδας ή αλλού).
- Έκθεση προϊόντων από αντικείμενα του λαϊκού πολιτισμού διαφόρων λαών.

Διδακτικό υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί

I. Από το σπίτι και άλλους φορείς

- Γραφική ύλη, υλικά ζωγραφικής/ χειροτεχνικών εργασιών, σημειωματάρια κ.ά
- Έντυπα (βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, κ.ά
- Διαφάνειες, φιλμ, κασέτες, CD...
- Δημοσιογραφικό μαγνητόφωνο
- Φωτογραφικές μηχανές
- Μουσικά όργανα
- Υλικό θεατρικών παραστάσεων, τοπικής ενδυμασίας κοκ
- Υλικό για συλλογές και εκθέματα

II. Από το σχολείο

- Υλικό Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
- Υλικό Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης
- Βίντεο, τηλεόραση, μαγνητόφωνο, Η/Υ
- Σλάιτς, φιλμ, κασέτες, CD, εκπαιδευτικό λογισμικό ...

2.5 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Εισαγωγικά

Στη διαμόρφωση πρότασης για ένα project θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η βασική αρχή ότι εξ ορισμού ο σχεδιασμός ενός συγκεκριμένου project ανήκει στο πλαίσιο δράσης της ομάδας που το αναλαμβάνει. Η παραδοχή αυτή περιορίζει δραστικά τη δυνατότητα διεξοδικής περιγραφής της πορείας του εκ των προτέρων, ακόμη και όταν η θεματική περιοχή είναι γνωστή.

Με δεδομένο αυτό, η «κεντρική» πρόταση για το project «Γιορτές» στα πλαίσια των καινοτόμων προγραμμάτων για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση θα μπορούσε να περιλαμβάνει ένα εύρος δραστηριοτήτων-περιοχών ενδιαφέροντος με σκοπό να εμπλουτιστούν οι δυνατότητες επιλογής από την ομάδα, χωρίς φυσικά να έχουν οι προτάσεις δεσμευτικό / περιοριστικό χαρακτήρα.

Ας σημειωθεί ότι ιδιαίτερο βάρος εδώ πέφτει στο δάσκαλο, ο οποίος θα πρέπει, με κατάλληλο υλικό και προγράμματα, να ενημερωθεί για το ρόλο του στη διάρκεια της εργασίας (ο οποίος απέχει πολύ από τον παραδοσιακό) και γενικότερα για το πνεύμα και τα βήματα της μεθόδου project όσο και για το πνεύμα και τις επιδιώξεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Προτάσεις και πιθανές επιλογές για τη διαμόρφωση ενός σχεδίου εργασίας για τις γιορτές

Όπως είναι γνωστό, τα πρώτα βήματα ενός project αφιερώνονται στη διαπραγμάτευση - επιλογή - επεξήγηση και συγκεκριμενοποίηση των προτάσεων. Στο πλαίσιο αυτό οι μαθητές μπορούν να προβληματιστούν πάνω στην έννοια της γιορτής και να επιλέξουν να ασχοληθούν με τη μελέτη των εορτών, με άξονες το χώρο (γιορτές σε διαφορετικούς τόπους-χώρες ή μέρη της ίδιας χώρας) και το χρόνο (πώς γιορτάζαμε άλλοτε και τώρα) ή συνδυάζοντας και τα δυο στοιχεία.

Όσον αφορά το θέμα της γιορτής, θα μπορούσαν να ασχοληθούν με μερικά από τα προτεινόμενα, όπως:

- γιορτές σχετικά με τη φύση και την εναλλαγή των εποχών (π.χ. Πρωτομαγιά)
- γιορτές σχετικά με τη θρησκευτική πίστη και λατρεία (π.χ. Πάσχα)
- γιορτές σχετικά με την ιστορία και τις εθνικές επετείους (π.χ. 25^η Μαρτίου)
- γιορτές σχετικά με τον τρόπο ζωής και τις εθιμικές τελετουργίες τοπικών κοινωνιών (γιορτές τρύγου, θερισμού των αγροτικών κοινωνιών)
- προσωπικές ή συλλογικές επέτειοι (γενέθλια, ονομαστική εορτή, επέτειος ίδρυσης/απελευθέρωσης πόλης κτλ)
- τοπικά φεστιβάλ (βιβλίου, ποδηλάτου κτλ)

Η επιλογή της μελέτης κάποιων ή όλων των κατηγοριών εορτών προκειμένου να δικαιώνει το στόχο της διαπολιτισμικότητας θα πρέπει να συνοδεύεται από το «αγκάλιασμα» όλων των ομάδων μαθητών που υπάρχουν στην τάξη. Στο χωρισμό σε υποομάδες είναι καλό, εκτός των άλλων, να υπάρξει πρόβλεψη, ώστε να μπορούν όλοι να εκφραστούν στη διαδικασία ανταλλαγής του «πολιτισμικού κεφαλαίου» τους. Οι στόχοι που θα τεθούν θα καθορίσουν και τις επόμενες φάσεις του σχεδίου εργασίας. Είναι δυνατόν να επιλεγούν διαφορετικοί στόχοι για την κάθε υποομάδα ή να τεθεί ο ίδιος σκοπός και να διαφέρει ο τρόπος υλοποίησης του. Οι επιλογές των μαθητών είναι πιθανόν να περιλαμβάνουν:

- Τη δημιουργία ενός «διαπολιτισμικού ημερολογίου γιορτών», που θα εικονογραφηθεί από τα ίδια τα παιδιά (ή με υλικό που αυτά θα συλλέξουν) με τη συνοδεία μικρών επεξηγηματικών κειμένων.
- Την οργάνωση μιας γιορτής μπροστά σε κοινό, όπου θα παρουσιάζονται γιορτές από διάφορες χώρες με αφηγήσεις, κείμενα, μουσική και δραματοποιήσεις.
- Την κατασκευή ενός ομαδικού επιτραπέζιου παιχνιδιού σχετικού με τις γιορτές των λαών.
- Τη δημιουργία ενός μικρού μουσείου γιορτών στο σχολείο που θα φιλοξενεί συλλογές καρτών, αντικειμένων, φωτογραφιών, κατασκευών (πηλός, πλαστελίνη, κολλάζ, ζωγραφική) και βιβλίων που θα αφορούν τις γιορτές.
- Την περιοδική έκδοση εφημερίδας στη διάρκεια της χρονιάς (κάθε φύλλο θα συντάσσεται από μια υποομάδα) που θα αφορά τις γιορτές του χρονικού διαστήματος που θα κυκλοφορεί η εφημερίδα.
- Τη συγγραφή μικρών ποιημάτων, τραγουδιών ή παραμυθιών, που συγκεντρώνονται σε βιβλιαράκι και παρουσιάζονται.
- Την προσωπική ανακοίνωση-αφήγηση με αφορμή ένα αντικείμενο: Το παιδί φέρνει.¹ στην τάξη ένα αντικείμενο σχετικό με κάποια γιορτή (π.χ. μια χριστουγεννιάτικη μπάλα, ένα δώρο γενεθλίων, ένα φαναράκι), χάνει μια σύντομη παρουσίαση του, εξηγώντας τότε και πώς χρησιμοποιείται (κατά το πρότυπο του show and tell στις ΗΠΑ).
- Την κατασκευή κούκλας (ίσως με εθνική ενδυμασία) και την οργάνωση μιας μικρής παράστασης κουκλοθέατρου.

Κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας του θέματος (εκτέλεση του project) οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα στους παρακάτω τρόπους εργασίας:

- Συνεντεύξεις από άτομα διαφορετικών ομάδων, καταγωγής και ηλικίας με θέμα τις δικές τους γιορτές και τους τρόπους και έθιμα εορτασμού.
- Έρευνα σε βιβλιοθήκες (σχολείου, δήμου, συλλόγων κτλ.) για σχετικά Λογοτεχνικά κείμενα, πληροφορίες για τις ιστορικές/ μυθολογικές απαρχές κάποιας εορτής, τις

γλωσσικές ρίζες ορισμένων λέξεων σχετικών με τις γιορτές και πιθανές συγγένειες μεταξύ διαφόρων γλωσσών ή τις διαφορετικές λέξεις για την έκφραση του ίδιου πράγματος ανά τόπους και διαλέκτους.

- Αναζήτηση σε μουσεία, πινακοθήκες και βιβλία εικαστικών έργων (πίνακες ζωγραφικής, γλυπτά) που απεικονίζουν στιγμιότυπα εορτών.
- Επιτόπου παρακολούθηση γιορτών που γίνονται κοντά στον τόπο κατοικίας των μαθητών και καταγραφή τους, είτε λεκτική είτε φωτογραφική, με τη μορφή ρεπορτάζ.
- Προσωπικές αφηγήσεις των μελών της ομάδας από τις δικές τους ή τις οικογενειακές εμπειρίες.

Παράδειγμα ενός σχεδίου εργασίας με τίτλο:

«Ο κόσμος είναι μια γιορτή»

Στόχοι:

Η γνωριμία και εξοικείωση με μια κατεξοχήν έκφραση του λαϊκού πολιτισμού όπως είναι οι γιορτές άλλων λαών και πολιτιστικών ομάδων. Η συνειδητοποίηση της σημασίας και του πολιτισμικού και ιστορικού φορτίου των εορτών.

Η εκτίμηση του διαφορετικού μέσα από την αναγνώριση των κοινών στοιχείων μεταξύ των πολιτισμών.

Η καλλιέργεια στάσεων αποδοχής, επικοινωνίας και αλληλεγγύης με τον «άλλο» και η απομάκρυνση από ξενοφοβικά/ ρατσιστικά πρότυπα συμπεριφοράς.

Η ενθάρρυνση της αυτοέκφρασης και του θετικού αυτισσυναισθήματος μέσα από την αποδοχή της ομάδα.

Η εξοικείωση με τη συνεργασία και την κατανομή ρόλων στα πλαίσια ομάδας.

Η αξιοποίηση της δημιουργικής φαντασίας των μαθητών μέσα από τους κανόνες και τους περιορισμούς που θέτει ένα συγκεκριμένο project, ώστε η ιδέα να καταλήγει σε συγκεκριμένο «προϊόν». Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων της παρατήρησης, καταγραφής και συλλογής στοιχείων από ποικίλες πηγές και με διαφορετικές μεθόδους, καθώς και της επεξεργασίας και οργανωμένης παρουσίασης των στοιχείων αυτών.

Η ανάπτυξη δεξιοτήτων που σχετίζονται με επιμέρους μαθήματα, όπως:

- Να κρατούν οι μαθητές σημειώσεις και να τις μετατρέπουν στη συνέχεια σε ενιαίο κείμενο με συνεχή λόγο.
- Να συντάσσουν μικρά κείμενα για να παρουσιάσουν δεδομένα στοιχείων σε συγκεκριμένο κοινό (γλώσσα).
- Να εκφραστούν δημιουργικά μέσα από συγκεκριμένες τεχνικές ζωγραφικής, κολλάζ, καθώς και σελιδοποίησης- διάταξης της σελίδας (lay-out) (αισθητική αγωγή- τεχνολογία).

Εφαρμογή

- Προτείνονται ελεύθερα διάφορα θέματα για project και μετά από συζήτηση, διευκρινίσεις και αξιολόγηση επιλέγεται η δημιουργία ημερολογίου με τις γιορτές του κόσμου.
- Οι μαθητές ανταλλάσσουν απόψεις για το πώς αντιλαμβάνονται το θέμα τους, διευκρινίζουν και συγκεκριμενοποιούν τις προτάσεις τους.
- Αξιολογούν και επιλέγουν μεταξύ των απόψεων, διαμορφώνοντας ένα συγκεκριμένο σχέδιο υλοποίησης του project.
- Χωρίζονται σε ομάδες και συναποφασίζουν τους ρόλους και τη μορφή της συνεργασίας των μελών, καθώς και των ομάδων μεταξύ τους.
- Κατανέμονται συγκεκριμένα καθήκοντα στην κάθε ομάδα και προγραμματίζονται χρονικά οι ενέργειες. Μετά από κάθε επιμέρους φάση της υλοποίησης του project ορίζονται διαλείμματα ενημέρωσης και ανατροφοδότησης.
- Οι ομάδες προχωρούν στην υλοποίηση του ημερολογίου με βάση τον προγραμματισμό τους.

Ενδεικτικό διάγραμμα βημάτων στη φάση αυτή του project:

1. Καταγραφή και συγκέντρωση στοιχείων για τις γιορτές (όλων των ειδών) που γνωρίζουν τα παιδιά και οι οικογένειες τους (περιορισμός του project μόνο σε γιορτές που έχουν κάποια βιωματική αξία για τους μαθητές).

α) Τα μέλη της κάθε ομάδας ανταλλάσσουν εμπειρίες και κάνουν μια πρώτη καταγραφή των πληροφοριών που έχουν σχετικά με τις γιορτές που γνωρίζουν.

β) Οι μαθητές παίρνουν συνεντεύξεις από τους γονείς τους και άλλους ενήλικες με στόχο να διευκρινιστούν: η περίπτωση στην οποία γίνεται μια γιορτή, η ημερομηνία, σχετικά έθιμα κτλ. Οι απαντήσεις καταγράφονται ή μαγνητοφωνούνται,

γ) Οι μαθητές κάνουν μια περαιτέρω διερεύνηση του θέματος σε βιβλιοθήκες (σχολείου ή κοινότητας), σχετικά με τρόπους εορτασμού στο παρελθόν, πιθανά ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με κάποια γιορτή, ανάλογα έθιμα άλλων λαών, χωρών ή περιοχών.

2. Επεξεργασία του υλικού που συλλέχθηκε.

α) Απομαγνητοφωνούν τις συνεντεύξεις.

β) Συγκρίνουν τις πληροφορίες που συγκέντρωσε κάθε μέλος της ομάδας. Διαπιστώνονται οι αλληλοκαλύψεις και όπου υπάρχουν αντικρουόμενες πληροφορίες αναζητούνται παραπάνω πληροφορίες.

γ) Επιλέγουν τις γιορτές που θα παρουσιαστούν στο ημερολόγιο.

δ) Επιλέγουν τον τρόπο που θα παρουσιαστεί η κάθε γιορτή (ο χώρος που θα καταλαμβάνει στη σελίδα του ημερολογίου, ο συνδυασμός κειμένου-εικόνας, πώς θα δοθούν οι ημερομηνίες των εορτών και οι υπόλοιπες μέρες του μήνα κτλ.).

3. Σύνθεση του ημερολογίου.

α) Σε κάθε σελίδα κολλούν το γραπτό κείμενο και τις συνοδευτικές εικόνες καθώς και τον πίνακα με τις ημερομηνίες του μήνα.

β) Συνδέουν τις σελίδες μεταξύ τους.

- Οι ομάδες διερευνούν τις δυνατότητες που υπάρχουν για αναπαραγωγή του ημερολογίου (π.χ. Με έξοδα του συλλόγου γονέων)

- Κοινοποιούνται τα συμπεράσματα και οι εμπειρίες από την ομαδική εργασία σε κοινή συζήτηση. Ανταλλάσσονται απόψεις και εμπειρίες και εξετάζεται κριτικά η όλη πορεία του project.

2.2.3. ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ «ΖΩΝΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ» ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Για να ανταποκριθεί στην αναγκαιότητα του εκσυγχρονισμού της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο εισηγείται το συνδυασμό της διδασκαλίας των παραδοσιακών μαθημάτων στο Γυμνάσιο, στο πλαίσιο του υπάρχοντος ωρολογίου προγράμματος, αλλά μέσα από την οπτική του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ), με την πειραματική αρχικά, εφαρμογή μιας "ζώνης καινοτόμων δράσεων", δίωρης διάρκειας. Ο στόχος του εγχειρήματος αποσκοπεί στη διεπιστημονική (διαθεματική) προσέγγιση εφαρμογών με τη μορφή προγραμμάτων (projects) που θα ενεργοποιούν το ενδιαφέρον των μαθητών, θα προωθούν τη συνεργασία και την κριτική σκέψη και θα καλλιεργούν στους μαθητές - σε όλα τα επίπεδα και τις φάσεις της μαθησιακής διαδικασίας - τις ειδικές γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες που απαιτεί η σημερινή ελληνική κοινωνία.

Στόχος των καινοτόμων δράσεων είναι η δημιουργία κλίματος μάθησης μέσα στο οποίο οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να ερευνήσουν, να παρατηρήσουν, να ανακαλύψουν και να συνθέσουν, ώστε να καλλιεργήσουν αντίστοιχες δεξιότητες, κριτική σκέψη και στάση απέναντι στη νέα κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας, ενισχύοντας παράλληλα τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα τους. Βασικό χαρακτηριστικό της προσπάθειας αυτής είναι συμμετοχικότητα και δημιουργικότητα, που ο μαθητής κατέχει κεντρικό ρόλο σε όλη τη διάρκεια της εφαρμογής, ενώ οι διδάσκοντες περιορίζονται σε ρόλο καθαρώς παιδαγωγικό-καθοδηγητικό στο πλαίσιο του περιορισμού του γνωσιοκεντρικού χαρακτήρα του σημερινού σχολείου και της προαγωγής της συλλογικής προσπάθειας.

Στη εν λόγω ζώνη πραγματοποιούνται διαθεματικές δραστηριότητες εντός ή και εκτός του σχολείου, οι οποίες θα βασίζονται στην αρχή της αυτενέργειας και της συμμετοχικής μάθησης. Η επιλογή των θεμάτων θα γίνεται με κριτήριο την εμπλοκή στην επεξεργασία τους όσο το δυνατόν περισσότερων μαθημάτων αλλά και με βάση τις σχέσεις τους με την πραγματική ζωή. Στόχος είναι να αποκτήσει το σχολείο ενεργό σύνδεση με το οικονομικό, πολιτιστικό, φυσικό και κοινωνικό του περιβάλλον.

Είναι προφανές ότι για τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων αυτών απαιτείται η συνεργασία ανάμεσα στους καθηγητές των μαθημάτων που εμπλέκονται σε κάθε δραστηριότητα. Τα εμπλεκόμενα μαθήματα μπορεί να είναι συγγενή μεταξύ τους (π.χ. γλωσσικά, ιστορία, κοινωνική και πολιτική αγωγή κτλ) ή να ανήκουν σε διαφορετικές μεταξύ τους ομάδες (π.χ. βιολογία, θρησκευτικά κτλ). Οι διαθεματικές δραστηριότητες θα διεξάγονται με την ευθύνη του καθηγητή που τις εισηγείται, σε συνεργασία με τους καθηγητές των άλλων εμπλεκόμενων μαθημάτων.

Διδακτικό υλικό που μπορεί να αξιοποιείται στη "ζώνη καινοτόμων δράσεων" θα παραχθεί και θα διανεμηθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, όπως π.χ. το Πολυθεματικό Βιβλίο - Φάκελος, προϊόντα από τα καινοτόμα προγράμματα των Σχολείων Εφαρμογής Πειραματικών Προγραμμάτων Σπουδών (ΣΕΠΠΕ). Όμως, εκτός από το εκπαιδευτικό υλικό που θα διανεμηθεί, οι διδάσκοντες θα έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν ή να κατευθύνουν τους μαθητές τους στην αξιοποίηση κάθε "εργαλείου" ή "πηγής πληροφόρησης" που θα κρίνουν ως αξιόλογη και παιδαγωγικά πρόσφορη.

Αν, παραδείγματος χάριν, εκπονηθεί μια δραστηριότητα που σχετίζεται με την **Τοπική Ιστορία** της περιοχής του σχολείου, μπορεί να ακολουθηθεί η εξής διαδικασία: Ο καθηγητής της ιστορίας επιλέγει μαζί με τους μαθητές το συγκεκριμένο θέμα, που μπορεί να αναφέρεται σε κάποιο μνημείο, ναό, δρόμο, εκπαιδευτικό ίδρυμα, εργοστάσιο, μύλο ή όποιο άλλο στοιχείο της συνοικίας ή της περιοχής του σχολείου και οργανώνει μαζί τους το σχέδιο δράσης, το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει επιτόπια επίσκεψη, αποδελτίωση σχετικών βιβλίων ή εντύπων, συνέντευξη με τους ηλικιωμένους κατοίκους της περιοχής (προφορική ιστορία), σχεδιασμό, φωτογράφιση του εξεταζόμενου χώρου κτλ. Οι μαθητές προτείνεται να χωρίζονται σε ομάδες και να κατανέμουν μεταξύ τους τις παραπάνω δράσεις.

Ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας, οι μαθητές και ο καθηγητής τους ζητούν τη συνεργασία και τη βοήθεια και άλλων καθηγητών, όπως λ.χ. του καθηγητή της **αισθητικής αγωγής** (προκειμένου για εικαστικά έργα ή αρχιτεκτονικά μνημεία, της **οικονομίας** (κατά τη μελέτη της επίδρασης που άσκησε στην τοπική κοινωνία η παραγωγή της συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας) της **φυσικής αγωγής** (για τη μελέτη της ιστορίας αθλητικών χώρων και εγκαταστάσεων, τοπικών χορών κ.ά.), **των φυσικών μαθημάτων** - φυσικής, χημείας, βιολογίας- (για τη μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος ή των φυσικών πόρων της περιοχής τους), **των θρησκευτικών** (για τη μελέτη της ιστορίας ενός παλαιού ναού ή μιας τοπικής θρησκευτικής γιορτής), της **λογοτεχνίας** (μελέτη λογοτεχνικών κειμένων, δημοτικών τραγουδιών, παροιμιών, προφορικών παραδόσεων που σχετίζονται με το ερευνώμενο θέμα), της **μουσικής** (που συνοδεύει κάποιο χορό, ένα δημοτικό τραγούδι κτλ), της **γεωγραφίας** (για τη

μελέτη του γεωγραφικού περιβάλλοντος ως παράγοντα της ιστορικής εξέλιξης) και ούτω καθεξής.

Οι μαθητές θα συγκεντρώνουν το υλικό τους, θα το αξιολογούν, θα το ταξινομούν και θα το συσχετίζουν με τα υπόλοιπα "ευρήματα" τους και θα επιλέγουν τον τρόπο της παρουσίασης του (προφορικής, γραπτής ή άλλης) στους συμμαθητές τους ή και στο υπόλοιπο σχολείο. Κατά την επιλογή των θεμάτων και της μεθοδολογίας επεξεργασίας τους θα πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη και να αξιοποιούνται ανάλογα οι δυνατότητες των παιδιών με ειδικές μαθησιακές ανάγκες, καθώς και των παιδιών με ιδιαίτερα εθνοτικά, πολιτισμικά, θρησκευτικά, γλωσσικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά, ώστε να συμμετέχουν ενεργά στην όλη διαδικασία.

Είναι προφανές ότι το εύρος των θεμάτων που μπορεί να επιλεγούν σε κάθε διαθεματική δραστηριότητα είναι μεγάλο. Εναπόκειται στην ευρηματικότητα και την έμπνευση εκπαιδευτικών και μαθητών να ασχοληθούν με θέματα ενδιαφέροντα και πρωτότυπα που αφορούν την καθημερινή τους ζωή και τον τόπο τους, με γνώμονα την ισόρροπη χρησιμοποίηση των θεμάτων και του εκπαιδευτικού υλικού που το Π.Ι. προτείνει.

Εκτός από τις ερευνητικές εργασίες που προϋποθέτουν έξοδο του μαθητή από το σχολείο · ή απασχόληση του για ερευνητικούς σκοπούς (συλλογή υλικού), μπορούν να επιλέγονται και πολλά άλλα είδη θεμάτων. Το είδος του θέματος που επιλέγεται προσδιορίζει, όπως είναι φυσικό, και τη μεθοδολογία της επεξεργασίας του.

Κατά την υλοποίηση της "ζώνης καινοτόμων δράσεων" όλοι οι μαθητές συμμετέχουν υποχρεωτικά σε ένα έως δύο προγράμματα τετράμηνης ή ετήσιας διάρκειας κατά ομάδες σε επίπεδο τάξης (στις ομάδες μπορούν να συμμετέχουν οι μαθητές ανεξάρτητα από το τμήμα που ανήκουν) υπό την ευθύνη και την καθοδήγηση όλων των εκπαιδευτικών του σχολείου.

Οι μαθητές που παίρνουν μέρος στις διαθεματικές αυτές δραστηριότητες δεν βαθμολογούνται ούτε αξιολογούνται κατά το πρότυπο των υπόλοιπων μαθημάτων του ωρολογίου προγράμματος. Έτσι αποφεύγεται κατά το δυνατόν η συνειρμική ταύτιση της "Ζώνης Καινοτόμων Δραστηριοτήτων" με τα παραδοσιακά μαθήματα του προγράμματος, από το φόρτο και την ενδεχόμενη τυποποίηση των οποίων στοχεύει να απαλλάξει η καινοτομία αυτή του Π.Ι. τους μαθητές.

Πειραματική εφαρμογή το σχολικό έτος 2001-2002

Κατά την πειραματική εφαρμογή της "Ζώνης καινοτόμων δράσεων" διατίθενται δύο ώρες την εβδομάδα ανά τάξη. Οι δύο ώρες εντάσσονται μέσα στο 35ωρο εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα του Γυμνασίου, είναι συγκεκριμένες και κοινές για

όλες τις τάξεις. Το δίκτυο της «Ζώνης καινοτόμων δράσεων» προτείνεται να είναι κυλιόμενο οριζοντίως και καθέτως, όπως το παράδειγμα:

Α' Τετράμηνο

- 1^η εβδομάδα 1^η και 2^η ώρα του προγράμματος της Δευτέρας
- 2^η εβδομάδα 1^η και 2^η ώρα του προγράμματος της Τρίτης, κτλ
- 5^η εβδομάδα 1^η και 2^η ώρα του προγράμματος της Παρασκευής
- 6^η εβδομάδα 3^η και 4^η ώρα του προγράμματος της Δευτέρας
- 7^η εβδομάδα 3^η και 4^η ώρα του προγράμματος της Τρίτης, κτλ
- 10^η εβδομάδα 3^η και 4^η ώρα του προγράμματος της Παρασκευής
- 11^η εβδομάδα 5^η και 6^η ώρα του προγράμματος της Δευτέρας
- 12^η εβδομάδα 5^η και 6^η ώρας του προγράμματος της Τρίτης, κτλ
- 15^η εβδομάδα 5^η και 6^η ώρα του προγράμματος της Παρασκευής
- 16^η εβδομάδα 1^η και 2^η ώρα του προγράμματος της Δευτέρας, κτλ.

Το προτεινόμενο μοντέλο έχει ως κύριο στόχο την περιφρούρηση της σταθερότητας του σχολικού εβδομαδιαίου προγράμματος αλλά και τη διάθεση διδακτικών ωρών από όλα τα γνωστικά αντικείμενα του Γυμνασίου, θεωρείται αναγκαίο να ληφθούν υπόψη και να γίνουν κάποιες τροποποιήσεις για τα μονόωρα μαθήματα.

Οι δύο ώρες της "Ζώνης καινοτόμων δράσεων" συνυπολογίζονται στο υποχρεωτικό διδακτικό ωράριο των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών και οι καινοτόμες δράσεις μπορούν να πραγματοποιούνται και εκτός σχολείου με σαφείς οδηγίες, ώστε να μη γίνεται κατάχρηση.

Ειδικότερα, κατά την πειραματική εφαρμογή:

1. Επιλέγονται 52 Γυμνάσια (εκ των οποίων τα δύο (2) είναι Ειδικής Αγωγής) σε επίπεδο Διεύθυνσης Εκπαίδευσης με απόφαση του οικείου Προϊσταμένου μετά από κοινοποίηση στα σχολεία και εκδήλωση σχετικού ενδιαφέροντος συμμετοχής στην πειραματική εφαρμογή. Κατά την επιλογή θα ληφθούν υπόψη συγκεκριμένα κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας, τα οποία έχουν ήδη κοινοποιηθεί στους Προϊσταμένους.
2. Το Π. Ι. κατάρτιζει πειραματικό υλικό στήριξης το οποίο μπορεί να δώσει στον καθηγητή και τους μαθητές ποικίλα εναύσματα για συζήτηση και επεξεργασία, αναφερόμενο σε ευρεία θεματολογία, σύμφωνα με τον παρακάτω ενδεικτικό πίνακα:

Πίνακας 2.3.1: Ευέλικτη ζώνη - Ενδεικτικές θεματικές περιοχές για το γυμνάσιο

Διαπολιτισμική Επικοινωνία & Αλληλεπίδραση
Ευρωπαϊκή Διάσταση
Εικαστικές Δραστηριότητες
Σχολικό Θέατρο: Δράμα, Κωμωδία, Παντομίμα, Θεατρικό παιχνίδι, Παιχνίδια

ρόλων
Μουσική Παιδεία – δημιουργία μουσικών Συνόλων
Τοπική Ιστορία – Μουσειακή Παιδεία – Ιστορικοί και αρχαιολογικοί χώροι – Ελληνικός λαϊκός πολιτισμός
Θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης – Γνωριμία με το τοπικό περιβάλλον (φυσικό, κοινωνικό, οικονομικό)
Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας – Εξοικείωση των μαθητών με το τεχνητό τεχνολογικό περιβάλλον – Τα Μαθηματικά στην καθημερινή ζωή, στην τέχνη και τον πολιτισμό
Επιστήμη και Καθημερινή ζωή: Εφαρμογές Φυσικών, Κοινωνικών Επιστημών
Θέματα Ολυμπιακής Παιδείας
Άσκηση στη ρητορική τέχνη (Προφορικός λόγος, διάλογος, πειθώ με επιχειρήματα, χρήση της γλώσσας του σώματος)
Εξοικείωση με την ελληνική νοηματική γλώσσα
Χρήση ΜΜΕ – Εργαστήριο δημοσιογραφίας
Κοινωνική προσφορά της Εκκλησίας – Συνήθειες της εκκλησιαστικής ζωής που τείνουν να εκλείψουν
Οικονομική παιδεία: οικονομικά ατόμου, οικονομικά επιχείρησης, διεθνή οικονομία - Ευρώ
Ισότητα των δύο φύλων
Θέματα σωματικής και ψυχικής υγείας – Θέματα πολιτικής προστασίας
Η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου
Οργάνωση της ζωής, υγιεινή, λειτουργικότητα και αισθητική της κατοικίας, διατροφή – Θέματα Καταναλωτή
Θέματα οδικής ασφάλειας και συμπεριφοράς

3. Πραγματοποιείται επιμόρφωση των Προϊσταμένων Δ/νσεων και Γραφείων Δ.Ε., καθώς και όλων των σχολικών συμβούλων και των διευθυντών των σχολείων που θα συμμετάσχουν στην πειραματική εφαρμογή.

4. Κατά την πειραματική περίοδο οι δύο. ώρες την-εβδομάδα ανά τάξη καθορίζονται με απόφαση του οικείου συλλόγου διδασκόντων στο πλαίσιο αποκέντρωσης των σχολικών διαδικασιών.

5. Από το Σύλλογο διδασκόντων καθορίζεται η εφαρμογή ενός αριθμού προγραμμάτων Ζώνης Καινοτόμων Δράσεων από το θεματικό κατάλογο που περιλαμβάνεται στον προαναφερόμενο πίνακα ή και από θεματικές ενότητες που προτείνονται από το Π.Ι., καταρτίζονται οι ομάδες των συμμετεχόντων κατά

πρόγραμμα εκπαιδευτικών του σχολείου, καθώς και ο υπεύθυνος κατά ομάδα εκπαιδευτικός. Στη συνέχεια και μετά την κοινοποίηση των προγραμμάτων στους μαθητές, οι τελευταίοι κατανέμονται στα προγράμματα με βάση τις προτιμήσεις τους και, στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι εφικτό, με απόφαση του οικείου Συλλόγου διδασκόντων. Τις δραστηριότητες της ευέλικτης ζώνης προγραμματίζει ο Σύλλογος των διδασκόντων στην αρχή κάθε τετραμήνου, ενώ στο τέλος του τετραμήνου γίνεται αποτίμηση της επίτευξης των στόχων των δραστηριοτήτων.

6. Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των προγραμμάτων (μετά την ολοκλήρωση τους) σε ειδική εκδήλωση για μαθητές, γονείς και φορείς της τοπικής κοινωνίας.

7. Αξιολογείται η πειραματική εφαρμογή και επεκτείνεται σταδιακά (μετά από σχετική επιμόρφωση των διευθυντών και των καθηγητών) και στα υπόλοιπα σχολεία.

Με την πειραματική εφαρμογή αφενός θα διαπιστωθούν στην πράξη οι δυσκολίες που αφορούν τις διαδικασίες εφαρμογής διεπιστημονικών-διαθεματικών προγραμμάτων και αφετέρου θα υπάρξει ο απαραίτητος χρόνος για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις διαδικασίες και τη θεματολογία εφαρμογής τέτοιων προγραμμάτων. Επίσης θα δοθεί χρόνος για διαμορφωτική αξιολόγηση για παρεμβατικές βελτιώσεις, καθώς και για την τελική αξιολόγηση πριν από την περαιτέρω εφαρμογή σε πανελλαδικό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέσα στις δραστηριότητες ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης προβλέπεται η μετακίνηση των μαθητών στην περιοχή μελέτης (field trip). Οι επισκέψεις αυτές στο πεδίο μελέτης έχουν μεγάλη σημασία καθώς προσεγγίζουν βιωματικά το περιβάλλον και βοηθούν ν' αναπτυχθούν δεξιότητες, αντλώντας γνώσεις μέσω της συμμετοχικότητας από το περιβάλλον.

Οι επισκέψεις-εκδρομές αυτές που γίνονται στα πλαίσια των προγραμμάτων Π.Ε., σύμφωνα με έρευνες που έχουν γίνει, αποτελούν το κυρίαρχο στοιχείο που χαράζεται βαθιά στη μνήμη των μαθητών, τους δίνει ευχαρίστηση, επηρεάζει θετικά τον ψυχισμό τους και συντελεί ώστε να δημιουργηθούν ψυχοσωματικές στάσεις θετικές για το περιβάλλον.

Οι επισκέψεις-εκδρομές θα πρέπει να προγραμματίζονται και να σχεδιάζονται σε όλες τους τις λεπτομέρειες από την παιδαγωγική ομάδα (εκπαιδευτικοί-μαθητές) ώστε να υπάρχουν όσο το δυνατόν καλύτερα αποτελέσματα.

Το γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ., με βαθιά συναίσθηση της σημασίας που έχουν αυτές οι δραστηριότητες στην υλοποίηση των προγραμμάτων Π.Ε., ήταν το πρώτο το οποίο με μια σειρά εγκυκλίων καθόριζε το πλαίσιο των επισκέψεων-εκδρομών.

Η εγκύκλιος Γ2/4832/90 καθώς και οι Γ2/5591/96, Γ2/6611/97, Γ2/5312/98, Γ2/495/2000 (Παράτημα II) αποτέλεσαν το έναυσμα να επεκταθούν και στις άλλες σχολικές δραστηριότητες όπως τα πολιτιστικά, στην αγωγή υγείας, στην αγωγή καταναλωτή και στην αγωγή σταδιοδρομίας. Οι εγκύκλιες αυτές καθόριζαν κάθε έτος το χρονικό πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούσαν να πραγματοποιηθούν χωρίς να διαταράσσεται η σχολική διαδικασία. Η διγλωσσία αυτή που υπήρχε να εκδίδονται δύο εγκύκλιοι μία από το τμήμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και μία από το τμήμα Σχολικών Δραστηριοτήτων έληξε με την έκδοση της Υ.Α. Γ2/5959/2001. Με την εγκύκλιο αυτή καθορίζεται ότι δυνατόν να πραγματοποιούνται μέχρι δύο (2) εκπαιδευτικές επισκέψεις. Οι επισκέψεις αυτές μπορούν να γίνουν κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους μέχρι και το τελευταίο Σαββατοκύριακο πριν από την έναρξη των διακοπών του Πάσχα από τους μαθητές των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στα πλαίσια υλοποίησης προγράμματος εγκεκριμένου από την επιτροπή Σχολικών Δραστηριοτήτων.

Επισκέψεις και εκδρομές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά από τις ομάδες που υλοποιούν πρόγραμμα Π.Ε. είναι: μία (1) ημερήσια επίσκεψη εντός ή εκτός του Νομού, μέχρι δύο (2) τριήμερες-τετράήμερες επισκέψεις και εγκεκριμένες επισκέψεις σε Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Δραστηριότητες επίσης μπορούν να συμπεριληφθούν και στους σχολικούς περιπάτους (Ζ1/1007/95), στην ημερήσια εκδρομή του σχολείου, την πολυήμερη της Γ' τάξης Ενιαίου Λυκείου και Τ.Ε.Ε. καθώς και στα πλαίσια εγκεκριμένου προγράμματος με ανταλλαγές μαθητών (Socrates, Leonardo).

Συνοψίζοντας τις διαδικασίες που χρειάζεται να γίνουν για την έγκριση των επισκέψεων-εκδρομών στα πλαίσια των προγραμμάτων Π.Ε.

- **Ημερήσια εκδρομή εντός ή εκτός του Νομού**

Σχετικά: Γ2/4832/90, Γ2/4768/92, Γ2/866/98, Γ2/5959/2001

Μόνο για τις ομάδες εγκεκριμένων προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων.

Απαιτείται:

1. Πράξη του Συλλόγου των εκπαιδευτικών με τον σκοπό τους στόχους καθώς και αναλυτικό πρόγραμμα της εκδρομής.
2. Έγκριση από τον Προϊστάμενο Διεύθυνσης ή τον προϊστάμενο Γραφείου Εκπαίδευσης για εκδρομές εντός του Νομού.
3. Έγκριση από τον Νομάρχη (Σχετικό Π.Δ. 161 Φ.Ε.Κ. 145 τ.Α'/2000) για εκδρομές εκτός του Νομού μετά προηγούμενη εισήγηση του οικείου Προϊστάμενου Διεύθυνσης ή προϊστάμενο Γραφείου Εκπαίδευσης.
4. Δικαιολογούνται έξοδα μετακίνησης εκτός έδρας οι συνοδοί εκπαιδευτικοί.

- **Πολυήμερη εκδρομή**

Σχετικά: Γ2/4832/90, Γ2/4768/92, Γ2/866/98, Γ2/5959/2001

Μόνο για τις ομάδες εγκεκριμένων προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων.

Απαιτείται:

1. Πράξη του Συλλόγου των εκπαιδευτικών με τον σκοπό τους στόχους καθώς και αναλυτικό πρόγραμμα της εκδρομής.
2. Έγκριση από τον Νομάρχη (Σχετικό Π.Δ. 161 Φ.Ε.Κ. 145 τ.Α'/2000) για εκδρομές εκτός του Νομού μετά προηγούμενη εισήγηση του οικείου Προϊστάμενου Διεύθυνσης ή προϊστάμενο Γραφείου Εκπαίδευσης.
3. Δικαιολογούνται έξοδα μετακίνησης εκτός έδρας οι συνοδοί εκπαιδευτικοί.

- **Επισκέψεις στα Κ.Π.Ε.**

Σχετικά: Ειδοποίηση των Κ.Π.Ε., δια μέσου των υπευθύνων, για την εκδήλωση ενδιαφέροντος από τα σχολεία. Ο κατάλογος με την περιοχή εμβέλειας του κάθε Κ.Π.Ε. βρίσκεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ.

Απαιτείται:

1. Αιτήσεις των σχολείων προς το Κ.Π.Ε.. Οι αιτήσεις αυτές διαβιβάζονται προς τα Κ.Π.Ε απ' ευθείας ή δια μέσου των υπευθύνων Π.Ε. ανάλογα με την διαδικασία την οποία έχει επιλέξει το κάθε Κ.Π.Ε..
2. Έγκριση από το ΥΠ.Ε.Π.Θ.. Η έγκριση αυτή αποστέλλεται στα σχολεία τα οποία έχουν επιλεγεί.
3. Δικαιολογούνται έξοδα μετακίνησης οι συνοδοί εκπαιδευτικοί.

Πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι σε περίπτωση που στο σχολείο έχει γίνει κατάληψη ισχύει η Γ2/6657/97. Με αυτή οι διδακτικές ώρες που χάνονται λόγω καταλήψεων καλύπτονται οπωσδήποτε, με περιορισμό ή κατάργηση κατ αρχήν των σχολικών περιπάτων και των πολυήμερων εκδρομών.

Για τους μαθητές των Δημοτικών σχολείων οι εκδρομές είναι ημερήσιες ή ημιημερήσιες. Έχουν παιδαγωγικό και ψυχαγωγικό χαρακτήρα. Οι εκδρομές αυτές πραγματοποιούνται πάντοτε σε εργάσιμες ημέρες και δεν είναι περισσότερες από μία ανά τρίμηνο (Γ1/12/39/88). Οι διδακτικές επισκέψεις και που μπορεί να γίνουν στα πλαίσια προγράμματος Π.Ε. είναι ενταγμένοι και αυτοί στον τρίμηνο προγραμματισμό της τάξης ή του τμήματος.

3.2. ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Υ.Α. Γ2/4832/28.11.90

Θέμα: Εκπαιδευτικές εκδρομές των μαθητών των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Δημόσιων και Ιδιωτικών

Ο Υφυπουργός

Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Έχοντας υπόψη:

- 1) Την παράγραφο 3 του άρθρου 45 του Ν.1566/85 (Φ.Ε.Κ. 167 τ.Α'/30.9.85) "Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις"**
- 2) Την Η/2871/4.5.90 κοινή Απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων " (Φ.Ε.Κ. 296 τ.Β'/4.5.90)**
- 3) Την ανάγκη πραγματοποίησης εκπαιδευτικών εκδρομών από τους μαθητές των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Δημόσιων και Ιδιωτικών.

Αποφασίζουμε

Κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους είναι δυνατό να πραγματοποιούνται από τους μαθητές των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ημερήσιες ή πολυήμερες εκπαιδευτικές εκδρομές, σύμφωνα με τις παρακάτω ρυθμίσεις:

Α. 1. Μια ημερήσια εκδρομή (χωρίς διανυκτέρευση) από τους μαθητές όλων των τάξεων των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οποτεδήποτε μέσα στο διδακτικό έτος. Η εκδρομή αυτή πραγματοποιείται μόνο εφ' όσον εξυπηρετεί ανάγκες της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ή χρησιμοποιείται για δένδροφυτεύσεις, ύστερα από σχετική συνεννόηση του σχολείου με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας. Σε διαφορετική περίπτωση δεν πραγματοποιείται.

2. Μια πολυήμερη εκδρομή, διάρκειας μέχρι πέντε (5) συνολικά ημερών, στο εσωτερικό της χώρας ή την Κύπρο ή σε άλλες χώρες του εξωτερικού ή την Κύπρο ή σε άλλες χώρες του εξωτερικού από τους μαθητές της τελευταίας τάξης των Λυκείων και των Τεχνικών-Επαγγελματικών σχολών, κατά το χρονικό διάστημα από 1ής Μαρτίου μέχρι 15 ημέρες πριν από τη λήξη των μαθημάτων.

Για εκδρομές στην Κύπρο ή σε άλλες χώρες του εξωτερικού η διάρκεια της εκδρομής είναι δυνατό να παραταθεί μέχρι και δύο (2) ημέρες με απόφαση του αρμόδιου εγκριτικού οργάνου.

3. Για τις εκδρομές αυτές πρέπει να γίνεται κατάλληλη προετοιμασία στο σχολείο, ώστε να ευαισθητοποιούνται οι μαθητές και να αντιλαμβάνονται πως είναι μια ευκαιρία να έλθουν σε επαφή με τόπους που έχουν ιδιαίτερη μορφωτική - πολιτιστική αξία, όπως αρχαιολογική - ιστορική - οικολογική, να γνωρίσουν τη σημερινή πορεία

του τόπου μας για πρόοδο και ανάπτυξη και γενικότερα τα επιτεύγματα του ανθρώπου από τον μακροχρόνιο αγώνα του, για την κατάκτηση του πολιτισμού.

Β. Για την πραγματοποίηση των εκπαιδευτικών εκδρομών (ημερήσιων και πολυήμερων) απαιτούνται οι εξής προϋποθέσεις:

1. Απόφαση του Συλλόγου των Καθηγητών κάθε σχολείου, που πρέπει να λαμβάνεται τουλάχιστον δύο (2) μήνες πριν από την πραγματοποίηση των πολυήμερων εκδρομών και 15 τουλάχιστον ημέρες πριν από την πραγματοποίηση των ημερήσιων εκδρομών και στην οποία ορίζονται απαραίτητως:

α) Ο αρχηγός της εκδρομής που πρέπει να είναι μόνιμος εκπαιδευτικός.

β) Οι συνοδοί καθηγητές της εκδρομής, που είναι εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, πλην των ωρομισθίων και σε αναλογία ένας εκπαιδευτικός ανά 40 μαθητές.

γ) Η ημερομηνία αναχώρησης και επιστροφής.

δ) Ο τόπος όπου θα πραγματοποιηθεί η εκδρομή.

ε) Κάθε λεπτομέρεια προγραμματισμού της εκδρομής, ώστε να επιτυγχάνεται τόσο ο σκοπός της που είναι κατά κύριο λόγο εκπαιδευτικός και μορφωτικός όσο και η ασφαλής διακίνηση των μαθητών.

2. Συμμετοχή στην εκδρομή των 3/4 του αριθμού των μαθητών της τάξης του σχολείου. Ειδικά για τις πολυήμερες εκδρομές των μαθητών των Τ.Ε.Λ.- Ε.Π.Λ. και Τ.Ε.Σ απαιτείται η συμμετοχή των 3/4 των μαθητών του τμήματος ή του κλάδου ή της ειδικότητας, αντίστοιχα.

3. Υποβολή στο Διευθυντή του σχολείου ενυπόγραφων σημειωμάτων από τους κηδεμόνες των μαθητών, μέσα στην οριζόμενη από την παραγραφή Β1 ημερομηνία, στα οποία να φαίνεται ότι εγκρίνουν τη συμμετοχή των παιδιών τους στην εκδρομή.

Για τους ενήλικους μαθητές δεν απαιτείται εγκριτικό σημείωμα από τους κηδεμόνες τους, αλλά κατατίθεται σημείωμα για τη συμμετοχή τους στην εκδρομή υπογεγραμμένο από τους ίδιους.

4. Έγκριση από τα αρμόδια όργανα, που είναι ο οικείος προϊστάμενος της Διεύθυνσης ή του Γραφείου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για τις εντός του Νομού εκδρομές, ο Νομάρχης για τις υπόλοιπες περιπτώσεις των εκδρομών που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό της χώρας και η Διεύθυνση Διεθνών σχέσεων του ΥΠ.Ε.Π.Θ. για τις εκδρομές στο εξωτερικό.

Για τη χορήγηση της έγκρισης πραγματοποίησης της εκδρομής πρέπει να πληρούνται όλες οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις και γι' αυτό κάθε σχολείο υποχρεούται να υποβάλλει έγκαιρα στα αρμόδια εγκριτικά όργανα τα εξής:

α) Ακριβές αντίγραφο της πράξεως του Συλλόγου των Καθηγητών του σχολείου, για τη διαπίστωση της ύπαρξης των προϋποθέσεων που απαιτούνται από την παράγραφο Β1.

β) Βεβαίωση του Διευθυντού του σχολείου στην οποία να αναφέρονται τόσο η κάλυψη του προβλεπόμενου από την παράγραφο Β2 ποσοστού συμμετοχής των μαθητών στην εκδρομή, όσο και η παραλαβή των εγκριτικών σημειωμάτων σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην παράγραφο Β3.

Γ1) Με απόφαση του συλλόγου των καθηγητών του σχολείου είναι δυνατή η πραγματοποίηση της εκδρομής σε άλλη ημερομηνία, εφ' όσον υπάρχουν σοβαροί λόγοι που δικαιολογούν αλλαγή της ημερομηνίας πραγματοποίησης της.

Στην περίπτωση αυτή ενημερώνεται και το αρμόδιο για έγκριση όργανο.

2) Η πραγματοποίηση εκδρομών δεν είναι υποχρεωτική ούτε για τους καθηγητές, ούτε για τους μαθητές, και δεν πρέπει να αναλαμβάνεται καμία δέσμευση σε ότι αφορά μισθώσεις λεωφορείων κ.λ.π. πριν από την τελική έγκριση της εκδρομής.

Κρίνεται όμως σκόπιμο κάθε σχολείο να καταβάλλει κάθε σχετική προσπάθεια για την πραγματοποίηση των εκδρομών, ιδιαίτερα όταν τις επιβάλλουν εκπαιδευτικοί λόγοι και με αυτές προάγεται το γενικό μορφωτικό έργο του σχολείου.

3) Με έγκριση του συλλόγου των καθηγητών του σχολείου είναι δυνατό να συμμετέχουν στην εκδρομή μέχρι και δύο (2) μέλη του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων, χωρίς σ' αυτή την περίπτωση να μειώνεται ο αριθμός των συνοδών καθηγητών.

4) Κατά τις επισκέψεις σε ιστορικούς ή αρχαιολογικούς χώρους η ξενάγηση των μαθητών θα πραγματοποιείται από τους συνοδούς καθηγητές ή από ξεναγούς που τυχόν βρίσκονται στο χώρο που πραγματοποιείται η εκδρομή.

Στις περιπτώσεις αυτές αλλά και σε όλες τις εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια της εκδρομής, οι μαθητές θα πρέπει να συμπεριφέρονται με τρόπο που να μην εκτίθενται σε κίνδυνο, αλλά και να μη δημιουργούν προβλήματα στο περιβάλλον.

5) Για την εφαρμογή του προγράμματος της εκδρομής όπως καταρτίστηκε από τον Σύλλογο των Καθηγητών, ως και για την αντιμετώπιση κάθε προβλήματος που θα προκύψει από την αναχώρηση μέχρι και την επιστροφή των μαθητών, υπεύθυνος είναι ο αρχηγός και οι συνοδοί εκπαιδευτικοί.

6) Οι απαραίτητες συμφωνίες για λεωφορεία, ξενοδοχεία, ασφάλιση εκδρομέων κ.λ.π. κλείνονται και υπογράφονται από επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους του Συμβουλίου ή των Συμβουλίων των μαθητικών κοινοτήτων που θα λάβουν μέρος στην εκδρομή, το Διευθυντή του σχολείου, έναν εκπαιδευτικό που ορίζεται από το Σύλλογο του Σχολείου και ένα εκπρόσωπο του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων εφόσον λειτουργεί τέτοιος σύλλογος.

Για την επιλογή του πρακτορείου ταξιδίων με το οποίο θα πραγματοποιηθεί η εκδρομή απαιτούνται περισσότερες από μια προσφορές, όπου αυτό είναι δυνατόν.

Ο τελικός έλεγχος των εξόδων που θα πραγματοποιηθούν στην εκδρομή από πόρους των μαθητικών κοινοτήτων γίνεται από τον Διευθυντή του σχολείου.

7) Οι Διευθυντές των σχολείων πριν από την πραγματοποίηση της εκδρομής, θα πρέπει να συνεννοούνται με τις αρμόδιες οικονομικές υπηρεσίες για την εξασφάλιση των προϋποθέσεων αποζημίωσης των συνοδών καθηγητών και του αρχηγού.

8) Μετά την επιστροφή από πολυήμερη εκδρομή, ο αρχηγός της εκδρομής συντάσσει και υποβάλλει προς το σύλλογο των διδασκόντων έκθεση σχετικά με την πράγματα - ποίηση της εκδρομής, υπογεγραμμένη και από τους συνοδούς εκπαιδευτικούς.

Ο Διευθυντής του σχολείου ανάλογα με το περιεχόμενο της έκθεσης, ή την προωθεί στην προϊσταμένη αρχή ή την τοποθετεί στον τηρούμενο στο σχολείο φάκελο εκδρομών.

9) Κάθε άλλη σχετική απόφαση καταργείται.

10) Η παρούσα να δημοσιευθεί στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Υ.Α. Ζ1/1007/16.3.95

Θέμα: Σχολικοί Περίπατοι

Ύστερα από ερωτήματα που υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας σχετικά με την πραγματοποίηση των σχολικών περιπάτων, που προβλέπονται από τις: 236/1/1/38597/01.04.78 και Γ2/694/18.02.1986 εγκυκλίου του ΥΠ.Ε.Π.Θ., σας ενημερώνουμε τα ακόλουθα:

1. Οι σχολικοί περίπατοι αποφασίζονται από το Σύλλογο των καθηγητών, ύστερα από σχετική εισήγηση του Διευθυντή του σχολείου.
2. Δε θα υπερβαίνουν τους πέντε (5) συνολικά σε όλη τη διάρκεια του διδακτικού έτους.
3. Δε θα πραγματοποιούνται σε καμιά περίπτωση περισσότεροι του ενός (1) μέσα στον ίδιο μήνα.
4. Δεν απαιτείται έγκριση προϊσταμένης αρχής για την πραγματοποίησή τους. Ο Σύμβουλος Εκπαίδευσης ή η οικεία προξενική αρχή πρέπει να ενημερώνεται από τον Διευθυντή του σχολείου αμέσως μετά τη λήψη της σχετικής απόφασης του Συλλόγου.
5. Συνιστούμε να συνδυάζονται οι σχολικοί περίπατοι με επισκέψεις σε Μουσεία, Αρχαιολογικούς χώρους, Πολιτιστικά Κέντρα, Παραγωγικές μονάδες κ.λ.π. κατά τη κρίση του Διευθυντή και του συλλόγου των καθηγητών και ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας κάθε σχολείου.

Έτσι θα αξιοποιούνται οι σχολικοί περίπατοι και θα δίνεται στους μαθητές η ευκαιρία να γνωρίσουν τον πολιτισμό και το περιβάλλον.

Υ.Α. Γ2/6657/20.11.97

Θέμα: Κάλυψη διδακτικών ωρών λόγω καταλήψεων των σχολικών μονάδων

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 58 του Ν. 2145/93 (Φ.Ε.Κ. 88 τ.Α').
2. Το γεγονός ότι με το Νόμο 1566/85 η Πολιτεία θεσμοθέτησε όργανα και εκχώρησε σ' αυτά αρμοδιότητες, προκειμένου να διαμορφωθούν προϋποθέσεις και όροι αποτελεσματικής και ουσιαστικής παρέμβασης για διασφάλιση της ομαλής εύρυθμης λειτουργίας των σχολείων, τόσο στον τομέα της υποδομής όσο και στο καθαρά λειτουργικό μέρος.
3. Το γεγονός ότι καταλήψεις, φαινόμενο εποχιακό και επαναλαμβανόμενο τα τελευταία χρόνια, έχει ως επακόλουθο την απώλεια πολλών διδακτικών ωρών, με σοβαρές συνέπειες για το σύνολο των μαθητών.
4. Τις διατάξεις του άρθρου 29Α του Ν. 1558/1985, το άρθρο 27 του Ν. 2081/92 (Φ.Ε.Κ. 154 τ.Α') όπως αντικαταστάθηκαν με το άρθρο 1 της παρ. 2 του Ν. 2469/1970 (Φ.Ε.Κ. 38 τ.Α') και τη διαπίστωση ότι από την εφαρμογή της απόφασης αυτής ότι δεν θα προκύψει πρόσθετη δαπάνη για τον κρατικό προϋπολογισμό, του οποίου οι εγγεγραμμένες πιστώσεις στον οικείο φορέα και Κ.Α.Ε. επαρκούν για την αντιμετώπιση των εξαιρετικών περιπτώσεων ανάθεσης υπερωριακής διδασκαλίας σε εκπαιδευτικούς για την αναπλήρωση διδακτέας ύλης.

Αποφασίζουμε

1. Οι διδακτικές ώρες που χάνονται, λόγω καταλήψεων καλύπτονται οπωσδήποτε, με περιορισμό ή κατάργηση κατ αρχήν των σχολικών περιπάτων και των πολυήμερων εκδρομών. Σε περίπτωση που αυτό δεν αρκεί για την κάλυψη των ωρών, αξιοποιούνται οι αργίες που μεσολαβούν μέχρι τη λήξη του διδακτικού έτους (Σάββατα, εορτές και διακοπές των Χριστουγέννων και του Πάσχα). Τέλος σε περιπτώσεις παρατεταμένης κατάληψης το ΥΠ.Ε.Π.Θ. εξετάζει και το ενδεχόμενο παράτασης του διδακτικού έτους στο συγκεκριμένο σχολείο.
Ο Διευθυντής κάθε σχολείου είναι υποχρεωμένος να συντάσσει και να υποβάλει για έγκριση συγκεκριμένο πρόγραμμα για την κάλυψη των διδακτικών ωρών που χάθηκαν στον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης ή του Γραφείου Δ.Ε.
2. Οι εκπαιδευτικοί προσφέρουν υπηρεσία κατά το χρόνο των αργιών και διακοπών αποζημιώνονται υπερωριακά σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία καθ' υπέρβαση των προβλεπόμενων από τις σχετικές διατάξεις ωρών υπερωριακής διδασκαλίας ύστερα από απόφαση του οικείου Π.Υ.Σ.Δ.Ε. και έγκριση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
3. Ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας συγκαλεί το σχολικό συμβούλιο το οποίο λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 51 του Ν. 1566/85 προκειμένου να

λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα για την ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία του σχολείου.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Υ.Α. Γ1/866/19.8.98 Υ.Α. (Φ.Ε.Κ. 954 τ.Β'/98)

Θέμα: Διδακτικές επισκέψεις και οργάνωση της πολιτιστικής διάστασης της εκπαιδευτικής διαδικασίας

Οι Υπουργοί

Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Πολιτισμού

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 11 περ. ε και στ', 5 παρ. 11, περ. β και ζ και 7 παρ. 5 περ. γ και θ του Ν. 1566/85, όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 7 παρ. 2 του Ν. 2525/97 (Φ.Ε.Κ. 188 τ.Α').
2. Τις διατάξεις του άρθρου 47 παρ. 2 του Ν. 1566/85.
3. Την πράξη 17/1998 του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.
4. Τις διατάξεις του άρθρου 29Α του Ν. 1558/85 και του άρθρου 27 του Ν. 2081/92 (Φ.Ε.Κ. 154 τ.Α'), όπως αντικαταστάθηκαν με το άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 2469/97 (Φ.Ε.Κ. 38 τ.Α') και ότι από την εφαρμογή της παρούσας δεν θα προκύψει πρόσθετη δαπάνη για τον κρατικό προϋπολογισμό, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Συσχετισμός μαθημάτων και σχολικών διδακτικών επισκέψεων

1. Ενσωματώνονται, εντός του Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών (άρθρο 7 παρ. 1 Ν. 2525/1997) στην καθημερινή λειτουργία του σχολείου πολλαπλές πηγές πληροφόρησης και εκπαίδευσης εντός και εκτός των φυσικών συνόρων του σχολείου. Στο πλαίσιο αυτό δίνεται η δυνατότητα διεξαγωγής μαθημάτων του αναλυτικού προγράμματος σε εξωσχολικούς χώρους, με τη διοργάνωση σχετικών διδακτικών επισκέψεων, οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ετήσιου σχεδιασμού του εκπαιδευτικού έργου σε επίπεδο τάξης και σχολικής μονάδας. Με τον τρόπο τούτο η εμπειρία συνιστά τη βάση απόκτησης της γνώσης και το Σχολείο ανοίγεται στη ζωή και στην κοινωνία.
2. Διδακτικές επισκέψεις μπορεί να γίνονται σε χώρους επιστημονικής, ιστορικής, θρησκευτικής και πολιτιστικής αναφοράς, σε μονάδες παραγωγής, αξιοθέατα κ.τ.λ., κατόπιν συνεννόησης και σε συνεργασία με τους αρμόδιους κατά περίπτωση δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, όπως οι υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού, σύμφωνα και με τη διαδικασία του άρθρου 3 της παρούσας, ιστορικά αρχεία, δημοτικές βιβλιοθήκες, φυσιολατρικές λέσχες, Επιμελητήρια, Επιστημονικούς

συλλόγους, κέντρα νεότητας, δημόσιους οργανισμούς, εκθεσιακούς χώρους, εργαστήρια, Δ/νσεις Νομαρχιών.

Άρθρο 2

Διαδικασία οργάνωσης των σχολικών διδακτικών επισκέψεων

1. Οι σχολικές διδακτικές επισκέψεις εντάσσονται προγραμματισμένα στην εκπαιδευτική διαδικασία, με μέριμνα ώστε να μην διαταράσσεται η ομαλή λειτουργία του σχολείου.
2. Οι επισκέψεις αυτές έχουν διάρκεια μιας ή περισσότερων διδακτικών ωρών και μπορούν να παραταθούν πέραν του ωραρίου λειτουργία των σχολείων. Ορίζονται μετά από πρόταση των διδασκόντων εκπαιδευτικών και απόφαση του συλλόγου διδασκόντων; εγκρίνονται δε από τον οικείο προϊστάμενο της Διεύθυνσης ή του Γραφείου Εκπαίδευσης. Οι επισκέψεις εντάσσονται σε ετήσιο ή τριμηνιαίο προγραμματισμό, ο οποίος υποβάλλεται στο Σχολικό Σύμβουλο στην αρχή του σχολικού έτους. Ο Σχολικός Σύμβουλος στη συνέχεια μπορεί να διατυπώνει τις δικές του τυχόν παρατηρήσεις και προτάσεις για το περιεχόμενο του σχεδιασμού. Με απόφαση του συλλόγου διδασκόντων μπορούν να πραγματοποιούνται έκτακτες διδακτικές επισκέψεις, εκδηλώσεις και δραστηριότητες, για τις οποίες ενημερώνονται τόσο ο Σχολικός Σύμβουλος όσο και ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης ή του Γραφείου Εκπαίδευσης.
3. Οι σχολικές διδακτικές επισκέψεις δεν μπορούν να είναι περισσότερες από εννέα (9) ανά σχολική τάξη για όλο το διδακτικό έτος.
4. Ο ακριβής τόπος, το μέσο μεταφοράς, η ημέρα και οι ώρες πραγματοποίησης των διδακτικών επισκέψεων γνωστοποιούνται έγκαιρα, γραπτά ή προφορικά, στο Σχολικό Σύμβουλο και στον αρμόδιο Προϊστάμενο Γραφείου Εκπαίδευσης.
5. Αρχηγός της σχολικής διδακτικής επίσκεψης είναι ο διδάσκων καθηγητής του μαθήματος που θα διεξαχθεί σε αυτή. Αυτός μεριμνά για τη συλλογή και την υποβολή στο Διευθυντή του σχολείου ενυπόγραφων σημειωμάτων από τους κηδεμόνες των μαθητών, πριν από την πραγματοποίηση της επίσκεψης, οία οποία να φαίνεται ότι εγκρίνουν τη συμμετοχή των παιδιών τους σε αυτή.
6. Οι εκπαιδευτικοί που συνοδεύουν μαθητές στις σχολικές διδακτικές επισκέψεις, θεωρείται ότι εκτελούν διατεταγμένη υπηρεσία κατά την έννοια του άρθρου 18 παρ. 4 του Νόμου 1566/1985.

Άρθρο 3

Κοινές πολιτιστικές δραστηριότητες

1. Οι σχολικές μονάδες και οι διευθύνσεις εκπαίδευσης μπορούν να συνεργάζονται με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού τόσο για την οργάνωση επιμέρους σχολικών διδακτικών επισκέψεων, όσο και για μονιμότερη κοινή δράση,

στο πλαίσιο των Εκπαιδευτικών Πολιτιστικών Προγραμμάτων και των Εκπαιδευτικών Πολιτιστικών Δικτύων του ΥΠ.ΠΟ.

2. Για το σκοπό αυτό οι Εφορείες Αρχαιοτήτων και Νεώτερων Μνημείων, τα κεντρικά και τα περιφερειακά μουσεία της χώρας και οι άλλες Υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ καθώς και οι φορείς που εποπτεύονται από αυτό και κατάλογος των οποίων παρατίθεται ως παράρτημα στην παρούσα, εκπονούν εκπαιδευτικά προγράμματα και δράσεις. Στην εκτέλεση και το σχεδιασμό των εν λόγω προγραμμάτων και δράσεων μπορούν να συμμετέχουν οι σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αφού πληροφορηθούν από τις ως άνω υπηρεσίες τις δυνατότητες συνεργασίας που υπάρχουν.

3. Οι επικεφαλές των υπηρεσιών του ΥΠ.ΠΟ. και οι επικεφαλές των καλλιτεχνικών φορέων και οργανισμών που εποπτεύονται από αυτό υποχρεώνονται να εντάξουν στον προγραμματισμό τους όσες σχολικές μονάδες υποβάλλουν σχετική αίτηση, εφόσον τούτο είναι εφικτό, άλλως να γνωστοποιήσουν εγκαίρως στις υπεράριθμες από αυτές την υφιστάμενη αδυναμία και να προτείνουν την εναλλακτική συμμετοχή τους σε μία από τις υπόλοιπες δράσεις που αναπτύσσονται εντός των ορίων του Νομού.

4. Οι αιτήσεις της παρ. 3 γνωστοποιούνται στους Διευθυντές Γραφείων ή Διευθύνσεων Εκπαίδευσης, οι οποίοι αναλαμβάνουν το συντονισμό των σχολικών μονάδων που επέλεξαν την ίδια πολιτιστική δράση, ώστε οι σχολικές αυτές μονάδες να έρθουν σε επαφή μεταξύ τους και να ανταλλάξουν τις εμπειρίες τους, σε συνεργασία και με τις υπηρεσίες και φορείς του ΥΠ.ΠΟ. που τις υποδέχθηκαν.

5. Οι κεντρικές υπηρεσίες των Υπουργείων Πολιτισμού και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων αξιοποιούν την εμπειρία της συνεργασίας αυτής, προτείνουν μεθοδολογικές στρατηγικές και τεχνογνωσία για την καλύτερη οργάνωση και σχεδίαση των εκπαιδευτικών πολιτιστικών παρεμβάσεων, οργανώνουν κοινά προγράμματα, σεμινάρια και εκδηλώσεις και κοινά πολιτιστικά εκπαιδευτικά υλικά.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Υ.Α. Ζ1/3466/21.08.98

Θέμα: Σχολικές εκδρομές

Με την εγκύκλιο του ΥΠ.Ε.Π.Θ. Γ2/4832/28.11.1990 έχει καθοριστεί ο τρόπος προγραμματισμού των σχολικών εκδρομών και οι προϋποθέσεις πραγματοποίησής τους. Επειδή η εγκύκλιος αυτή αντιμετωπίζει το πρόβλημα των σχολικών εκδρομών για τα σχολεία Μ.Ε. της Ελλάδας χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας των σχολείων Μ. Ε. ανά τον κόσμο, παρακαλούμε για την εφαρμογή της να ληφθούν υπόψη ακόμη και τα εξής:

1. Η πραγματοποίηση μονοήμερων ή πολυήμερων εκδρομών εντός και εκτός της χώρας θα γίνεται με τους ίδιους όρους που ορίζονται από την εγκύκλιο με εξαίρεση ότι η έγκριση θα χορηγείται για τις πολυήμερες και ημερήσιες από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. έπειτα από πρόταση του οικείου Σ.Ε.
2. Για τους μαθητές της Γ' τάξης του λυκείου επιτρέπεται η πραγματοποίηση εκδρομής μέχρι πέντε (5) ημέρες εντός της χώρας ή για οποιαδήποτε χώρα, με εξαίρεση την Ελλάδα και την Κύπρο, όπου επιτρέπεται η πραγματοποίηση πολυήμερης εκδρομής από τους μαθητές μέχρι και οκτώ (8) ημέρες ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες.
3. Οι συνοδοί καθηγητές της εκδρομής συνοδεύουν με την αναλογία 1 συνοδός ανά 15 μαθητές (μέχρι 30 μαθητές 1 συνοδός + ο επικεφαλής, από 32 μαθητές 2 συνοδοί και ο επικεφαλής).
4. Παρακαλούμε για την τήρηση της παρούσας εγκυκλίου και για την άμεση ενημέρωση των γυμνασίων και λυκείων της περιφέρειας σας.
5. Κατά λοιπά ισχύει η προαναφερόμενη σχετική εγκύκλιος Γ2/4832/28.11.1990.

Υ.Α. Γ2/5959/06.11.2001

Θέμα : Εκπαιδευτικές Επισκέψεις

Έχοντας υπόψη:

1ον Την Υ.Α Γ2/4832/28.11.90 (Φ.Ε.Κ. 762 τ.Β'03.12.90) με: Θέμα: "Εκπαιδευτικές εκδρομές των μαθητών των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δημόσιων και Ιδιωτικών"

2ον Την ανάγκη πραγματοποίησης εκπαιδευτικών επισκέψεων από τους μαθητή, των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Δημόσιων και Ιδιωτικών, στα πλαίσια υλοποίησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων

α π ο φ α σ ί ζ ο υ μ ε

ότι κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους μέχρι και το τελευταίο Σαββατοκύριακο πριν από την έναρξη των διακοπών του Πάσχα είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται από τους μαθητές των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης **μέχρι δύο (2) εκπαιδευτικές επισκέψεις στα πλαίσια υλοποίησης προγραμμάτων σχετικών με θέματα Πολιτιστικά, Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας και Αγωγής του Καταναλωτή, Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.) και Αγωγής Σταδιοδρομίας, Ολυμπιακής Παιδείας.**

Οι εκπαιδευτικές αυτές επισκέψεις μπορούν να πραγματοποιούνται με τη χρησιμοποίηση μιας (1) μόνο εργάσιμης ημέρας και μιας ή δύο αργιών κατά περίπτωση. Είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί δεύτερη εργάσιμη ημέρα μόνον

εφόσον η απόσταση του τόπου της εκπαιδευτικής επίσκεψης είναι μεγαλύτερη των 300 χιλιομέτρων από την περιοχή του σχολείου.

Για την πραγματοποίηση των εκπαιδευτικών αυτών επισκέψεων απαιτούνται οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στην Υ.Α. Γ2/4832/28.11.90.

Η έγκριση των εκπαιδευτικών αυτών επισκέψεων θα γίνεται από τα αρμόδια όργανα, όπως ορίζεται κάθε φορά από τις κείμενες διατάξεις, με εισήγηση του οικείου Προϊστάμενου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, στην οποία, θα συμπεριλαμβάνεται και η έγκριση μετακίνησης των εκπαιδευτικών.

Μετά την επιστροφή από τις εκπαιδευτικές επισκέψεις αυτός οι εκπαιδευτικοί συντάσσουν και υποβάλλουν προς το Σύλλογο υπογεγραμμένη έκθεση σχετικά με την πραγματοποιηθείσα επίσκεψη.

Κατά τα άλλα ισχύουν τα προβλεπόμενα για τις εκπαιδευτικές επισκέψεις στην Υ.Α Γ2/4832/28.11.90.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Π.Δ 161(ΦΕΚ145 τ.Α΄/ 23.6.2000)

Θέμα: Μεταβίβαση στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις αρμοδιοτήτων, τοπικού ενδιαφέροντος, που αφορούν την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Ο Προεδρος Της Ελληνικής Δημοκρατίας

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α) Του άρθρου 14 παρ. 29 (γ) του Ν. 2817/2000 «Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις» (τ.Α΄ 78/2000).

β) Του άρθρου 29 Α τού Ν. 1558/1985 (Φ.Ε.Κ. 137/85 τ.Α΄), όπως προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/92 (Φ.Ε.Κ. 154/92 τ.Α΄) και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 (α) του Ν. 2469/97 (Φ.Ε.Κ. 38/97τ.Α΄).

2. Την αριθμ. Πρωτοκόλλου ΔΙΔΚ/Φ.1/2/11187/12.5.2000 (Φ.Ε.Κ. 630 τ.Β΄/12.5.2000) κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης «Ανάθεση αρμοδιοτήτων της Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, στους Υφυπουργούς Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης Λεωνίδα Τζανή και Κων/νο Καϊσερλή».

3. Το γεγονός ότι από την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος προεδρικού διατάγματος δεν προκαλείται επιβάρυνση στον κρατικό προϋπολογισμό.

4. Την αριθ. 234/2000 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Υφυπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

Αποφασίζουμε

Άρθρο 1

Μεταβιβάζονται στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις οι ακόλουθες αρμοδιότητες, τοπικού ενδιαφέροντος, που αφορούν στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση:

.....

7. Έγκριση σχολικών εκδρομών στο εξωτερικό (Υ.Α Γ2/4832/28.11.1990 Φ.Ε.Κ. 762/90 τ.Β').

8. Έγκριση σχολικών εκδρομών εσωτερικού (ΚΕΦ. Β4 Υ.Α. Γ2/4832/28.11.90 Φ.Ε.Κ. 762/90 τ. Β').

Υ.Α. ΙΑ/80153/31.07.02

Θέμα: Μετακινήσεις εκπαιδευτικών και μαθητών στο εξωτερικό στο πλαίσιο υλοποίησης ευρωπαϊκών προγραμμάτων

Στο πλαίσιο υλοποίησης των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών προγραμμάτων ΣΩΚΡΑΤΗΣ II, LEONARDO da VINCI και άλλων προγραμμάτων και πρωτοβουλιών η Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Ένωσης εγκρίνει μετακινήσεις των εκπαιδευτικών και των μαθητών των σχολικών μονάδων που υλοποιούν σχέδια ή μετέχουν σε δράσεις ατομικής κινητικότητας, στο εξωτερικό.

Σκοπός των επισκέψεων αυτών μπορεί να είναι:

- η προετοιμασία ενός σχολικού σχεδίου, οπότε οι πιθανοί εταίροι συναντώνται σε μια από τις συνεργαζόμενες χώρες για να καθορίσουν το θέμα του σχεδίου, το ρόλο και τα καθήκοντα του εταιρικού και των συντονιστικών σχολείων, τα μέσα επικοινωνίας, τη γλώσσα που θα χρησιμοποιηθεί κλπ.
- οι συναντήσεις κατά τη διάρκεια υλοποίησης του σχεδίου, ώστε να αξιολογείται η πορεία του και να τίθενται οι περαιτέρω στόχοι
- η συμμετοχή εκπαιδευτικών σε σεμινάρια ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης
- η συμμετοχή εκπαιδευτικών στη δράση ΑΡΙΩΝ
- οι ανταλλαγές μαθητών
- άλλες διακρατικές συναντήσεις που προβλέπονται από τη δράση που υλοποιούν τα σχολεία ή οι εκπαιδευτικοί.

Για την πραγματοποίηση των επισκέψεων συνιστάται η περίοδος των διακοπών των Χριστουγέννων, του Πάσχα, του καλοκαιριού και των σχολικών αργιών ώστε να μην παρακωλύεται η λειτουργία του σχολείου.

Τα έξοδα μετακίνησης και διαμονής των εκπαιδευτικών και των μαθητών που μετακινούνται καλύπτονται είτε από τον προϋπολογισμό του προγράμματος, είτε από ιδίους πόρους είτε από άλλους φορείς όπως η τοπική αυτοδιοίκηση, ο σύλλογος γονέων και κηδεμόνων κλπ.

Για την πραγματοποίηση οποιασδήποτε μετακίνησης είναι απαραίτητη η υποβολή αίτησης. Η αίτηση υποβάλλεται σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζει η κάθε δράση και μέσα στις προθεσμίες που καθορίζει η Εθνική Μονάδα Συντονισμού:

- για το πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, Λυσικράτους 14, 105 58 Αθήνα, τηλ. 0103254385-89, fax: 0103221863. Οι προθεσμίες για τις μετακινήσεις στο πλαίσιο της δράσης Comenius 1 είναι δύο (2) μήνες, πριν την μετακίνηση και αναφέρονται στη σύμβαση που υπογράφει το σχολείο με το Ι.Κ.Υ., για τις δράσεις Comenius 2.2 και ΑΡΙΩΝ αναφέρονται κάθε φορά στην εγκύκλιο που εκδίδεται.
- για το πρόγραμμα LEONARDO η εταιρεία Επαγγελματική Κατάρτιση Α.Ε. Τατοΐου 125 & Γ. Λύρα, 145 64, τηλ. 2106253623 & 2106253625. Οι προθεσμίες υποβολής αιτήσεων μετακίνησης αναφέρονται κάθε φορά στην εγκύκλιο που εκδίδεται.

Ανάλογα λοιπόν με το πρόγραμμα και τη δράση στην οποία μετέχει ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει αίτηση στην αντίστοιχη Εθνική Μονάδα Συντονισμού του προγράμματος (εκτός από τη δράση ΑΡΙΩΝ για την οποία υποβάλλει αίτηση απευθείας στην υπηρεσία μας που είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση της), η οποία αφού κάνει τον απαραίτητο έλεγχο και εγκρίνει την οικονομική ενίσχυση, διαβιβάζει στην υπηρεσία μας αίτηση έκδοσης άδειας μετακίνησης των εκπαιδευτικών στο εξωτερικό.

Το έντυπο της αίτησης που υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος εκπαιδευτικός υπογράφεται από τον Διευθυντή του σχολείου και στη συνέχεια από τον αρμόδιο Προϊστάμενο της Δ/σης ή του Γραφείου Εκπ/σης. Σε περίπτωση που ο Προϊστάμενος δε συμφωνεί με την προτεινόμενη μετακίνηση μπορεί να διατυπώσει εγγράφως την αντίρρηση του, αλλά θα πρέπει να διαβιβάσει σε σύντομο χρονικό διάστημα την αίτηση στην Εθνική Μονάδα Συντονισμού ή στην υπηρεσία μας.

Σε περίπτωση μετακίνησης μαθητών θα πρέπει να υποβάλλονται τα εξής δικαιολογητικά:

- Αντίγραφο του Πρακτικού του Συλλόγου των εκπαιδευτικών όπου να αναφέρεται η απόφαση του συλλόγου για την πραγματοποίηση της επίσκεψης και το σχέδιο που υλοποιεί το σχολείο και να ορίζονται:
- ο αρχηγός της εκδρομής, ο οποίος πρέπει να είναι μόνιμος εκπαιδευτικός
- οι συνοδοί εκπαιδευτικοί

- η ημερομηνία αναχώρησης και επιστροφής, καθώς και ο τόπος προορισμού
- το πρόγραμμα και ο σκοπός της επίσκεψης
- Βεβαίωση του Διευθυντή του σχολείου ότι έχει παραλάβει ενυπόγραφες εγκρίσεις των γονέων ή κηδεμόνων των μαθητών για τη συμμετοχή τους στην επίσκεψη.

Η αναλογία των συνοδών εκπαιδευτικών θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ένας εκπαιδευτικός ανά δέκα μαθητές. Οι μαθητές που μετακινούνται πρέπει να ανήκουν στην ομάδα υλοποίησης του σχεδίου και να έχει γίνει η κατάλληλη προετοιμασία ώστε να αντιληφθούν το σκοπό της επίσκεψης τους στη χώρα του εταιρικού σχολείου.

Εάν υπάρξει ακύρωση ή αλλαγή κάποιας συμμετοχής των μαθητών θα πρέπει να συγκληθεί εκ νέου ο σύλλογος των εκπαιδευτικών και να συνταχθεί νέο Πρακτικό όπου θα εγκρίνονται οι αλλαγές.

Εάν υπάρξει αλλαγή στις ημερομηνίες της επίσκεψης, θα πρέπει επίσης να συνταχθεί νέο Πρακτικό του συλλόγου όπου να αναφέρονται οι λόγοι που δικαιολογούν την αλλαγή και να ενημερωθεί έγκαιρα η υπηρεσία μας.

Υ.Α. Γ2/129375/03.12.02

Θέμα: Σχολικοί Περίπατοι

Ύστερα από ερωτήματα που υποβλήθηκαν στην Υπηρεσία μας σχετικά με την πραγματοποίηση των περιπάτων των μαθητών των σχολείων της Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης, σας πληροφορούμε ότι:

Κρίνεται σκόπιμο η οργανωμένη έξοδος των μαθητών κατά τη διάρκεια του ωρολογίου προγράμματος να πραγματοποιείται με κριτήριο για την επιλογή της τοποθεσίας την ψυχαγωγική δυνατότητα αλλά και την ιδιαίτερη μορφωτική και πολιτιστική αξία της περιοχής στην οποία διαμένουν οι μαθητές.

Δεδομένου ότι ο χρόνος πραγματοποίησης περιπάτων είναι περιορισμένος, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί μεταφορικό μέσον αλλά η τοποθεσία επιλογής πρέπει να είναι εντός ορίων του νομού στον οποίο ανήκει το σχολείο.

Να ενημερωθούν τα σχολεία της αρμοδιότητάς σας.

Υ.Α. 126807/Γ7/14-11-2003 (Φ.Ε.Κ. 1477 Τ.Β/09-10-2003)

ΘΕΜΑ: Μετακινήσεις μαθητών και εκπαιδευτικών με διανυκτέρευση στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 14, παρ.29 του Ν.2817/2000
2. Τις διατάξεις του άρθρου 2, παρ. 6 του Ν. 2586/2002
3. Την Υ.Α. Γ2/4832/28-11-90 (Φ.Ε.Κ. 782/Τ.Β΄ 73-12-90) με θέμα: «Εκπαιδευτικές εκδρομές των μαθητών των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δημοτικών και ιδιωτικών»
4. Την Υ.Α. 72942/Γ2/11-7-2002 περί «Ίδρυσης και λειτουργίας Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης»
5. Ότι δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού
6. Την ανάγκη πραγματοποίησης μετακινήσεων μαθητών και εκπαιδευτικών εκτός νομού με διανυκτέρευση στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων

Αποφασίζουμε

Κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους είναι δυνατό να πραγματοποιούνται μέχρι και δύο (2) μετακινήσεις μαθητών και εκπαιδευτικών σχολείων Α/θμιας και Β/Θμιας Εκπ/σης με διανυκτέρευση, στο πλαίσιο υλοποίησης εγκεκριμένων προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων (Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας και Αγωγής Καταναλωτή, Σχολικού επαγγελματικού Προσανατολισμού και Αγωγής Σταδιοδρομίας, Πολιτιστικών Θεμάτων και Καλλιτεχνικών Αγώνων, και προγραμμάτων Ολυμπιακής Παιδείας).

Οι μετακινήσεις αυτές μπορούν να πραγματοποιούνται μέχρι και δύο (2) εβδομάδες πριν τη λήξη των μαθημάτων, με τη χρήση δύο (2) εργασίμων ημερών και μιας (1) ή δύο (2) αργιών στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν οι μαθητικές ομάδες, που υλοποιούν προγράμματα των παραπάνω δραστηριοτήτων με συνοδεία εκπαιδευτικών που θα έχουν και τις προβλεπόμενες ευθύνες συνοδών εκδρομών.

Όσον αφορά στη συμμετοχή μαθητών Α/θμιας Εκπ/σης μπορούν να συμμετέχουν μόνο οι μαθητές της Ε΄ και Στ΄ τάξης των Δημοτικών Σχολείων.

Κάθε μαθητής και κάθε εκπαιδευτικός μπορούν να συμμετέχουν μέχρι και σε δύο τέτοιες μετακινήσεις.

Συνοδοί των μαθητικών ομάδων πρέπει να είναι οι εκπαιδευτικοί που έχουν αναλάβει την υλοποίηση του προγράμματος, με δυνατότητα συμπλήρωσης του απαιτούμενου αριθμού με άλλους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας.

Όσον αφορά στον αριθμό των συνοδών-εκπαιδευτικών προβλέπονται:

- για ομάδα 3 έως 20 μαθητών, δύο (2) συνοδοί εκπαιδευτικοί,
- για ομάδες 21 έως 40 μαθητών, τρεις (3) συνοδοί-εκπαιδευτικοί,
- για ομάδες 41 έως 60 μαθητών, τέσσερις (4) συνοδοί εκπαιδευτικοί.

Η έγκριση των εκπαιδευτικών αυτών επισκέψεων θα γίνεται από τους Δ/ντές των οικείων Δ/νσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης σε εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 2, παρ 6 του Ν. 2986/2000, στην οποία θα συμπεριλαμβάνεται και η έγκριση μετακίνησης εκπαιδευτικών. Ειδικότερα οι μετακινήσεις των μαθητών Β/θμιας Εκπ/σης στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης εγκρίνονται από τον Δ/ντή Σ.Ε.Π.Ε.Δ. του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Μετά την επιστροφή από τις μετακινήσεις αυτές οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί συντάσσουν και υποβάλλουν στο Σύλλογο Διδασκόντων υπογεγραμμένη έκθεση σχετικά με την πραγματοποιηθείσα μετακίνηση.

Όσον αφορά στον αριθμό των συνοδών-εκπαιδευτικών, στο ποσοστό συμμετοχής των μαθητών και στην έγκριση των μετακινήσεων δεν ισχύουν για τις συγκεκριμένες μετακινήσεις οι παρ. Β1.β, Β.2. και Β.4. της Υ.Α. Γ2/4832/28-11-90 αντίστοιχα.

Μετά την υπογραφή της παρούσης καταργείται η Υ.Α. Γ2/5959/6-11-2001.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η εγκύκλιος αυτή διατηρείται για το πνεύμα της ανάγκης μετακίνησης των μαθητών που υλοποιούν προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων. Στα θέματα του αριθμού συμμετοχής των εκπαιδευτικών συνοδών που συμμετέχουν, ακολουθείται η εγκύκλιος περί σχολικών εκδρομών του 2006.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Στο παράρτημα αυτό περιλαμβάνονται:

1. Το άρθρο 21 του Συντάγματος του 2001 που αναφέρεται στην προστασία του Φυσικού και Πολιτιστικού περιβάλλοντος.
2. Τα άρθρα του Συντάγματος της Ευρώπης που έχουν σχέση με το περιβάλλον και την προστασία του.
3. Τα άρθρα του Νόμου 1566/86 στα οποία βασίσθηκε η θεσμοθέτηση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα
4. Ο κανονισμός λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων γιατί σε αυτόν προβλέπεται η δημιουργία ομίλων εντός των οποίων μπορούν να δραστηριοποιούνται οι μαθητές.

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2001

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα

ΑΡΘΡΟ 24

**** I. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον.**

****2. Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδομηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης.**

Οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης. Η σύνταξη εθνικού κτηματολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους.

3. Για να αναγνωριστεί μία περιοχή ως οικιστική και για να ενεργοποιηθεί πολεοδομικά, οι ιδιοκτησίες που περιλαμβάνονται σε αυτή συμμετέχουν υποχρεωτικά, χωρίς αποζημίωση από τον οικείο φορέα, στη διάθεση των εκτάσεων που είναι απαραίτητες για να δημιουργηθούν δρόμοι, πλατείες και χώροι για κοινωφελείς γενικά χρήσεις και σκοπούς, καθώς και στις δαπάνες για την εκτέλεση των βασικών κοινόχρηστων πολεοδομικών έργων, όπως νόμος ορίζει.

4. Νόμος μπορεί να προβλέπει τη συμμετοχή των ιδιοκτητών περιοχής που χαρακτηρίζεται ως οικιστική στην αξιοποίηση και γενική διαρρύθμιση της σύμφωνα με εγκεκριμένο σχέδιο, με αντιπαροχή ακινήτων ίσης αξίας ή τμημάτων ιδιοκτησίας κατά όροφο, από τους χώρους που καθορίζονται τελικά ως οικοδομήσιμοι ή από κτίρια της περιοχής αυτής.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και στην αναμόρφωση των οικιστικών περιοχών που ήδη υπάρχουν. Οι ελεύθερες εκτάσεις, που προκύπτουν από την αναμόρφωση, διατίθενται για τη δημιουργία κοινόχρηστων χώρων ή εκποιούνται για να καλυφθούν οι δαπάνες της πολεοδομικής αναμόρφωσης, όπως νόμος ορίζει.

6. Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπο και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών.

****Ερμηνευτική δήλωση:**

Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασης τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές). Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά.

Άρθρο 24: Με την παράγραφο 1 του άρθρου 24, όπως αναθεωρήθηκε, εισάγονται νέοι προστατευτικοί κανόνες για το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, Σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της επαναδιατυπωμένης παραγράφου 1 του άρθρου 24, η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος δεν αποτελεί μόνο υποχρέωση του κράτους αλλά και δικαίωμα του καθενός.

Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της ίδιας παραγράφου, για τη διαφύλαξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, το κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα, στο πλαίσιο πάντα της αρχής της αειφορίας, η οποία κατοχυρώνεται πλέον συνταγματικά.

Σύμφωνα με το τρίτο εδάφιο, νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, η ερμηνευτική όμως δήλωση που προστίθεται υπό το άρθρο 24, ορίζει την έννοια του δάσους και της δασικής έκτασης, σύμφωνα με τα πορίσματα της σχετικής νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου (10/1999). Το τέταρτο εδάφιο της παραγράφου 1 εισάγει την υποχρέωση του κράτους για σύνταξη δασολογίου. Το πέμπτο, τέλος, εδάφιο αναφέρεται στη μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων (δημόσιων αλλά και ιδιωτικών). Η μεταβολή αυτή απαγορεύεται, εκτός και αν προέχει για την εθνική οικονομία, η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλου είδους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον. Όπως ακριβώς προέβλεπε η διάταξη και πριν την αναθεώρηση της.

Στην παράγραφο 2, προστίθεται εδάφιο που αναφέρεται στη χωροταξική αναδιάρθρωση, τη διαμόρφωση, την ανάπτυξη, την πολεοδόμηση και την επέκταση των πόλεων και γενικά των οικιστικών περιοχών. Όλες αυτές οι δραστηριότητες υπάγονται ούτως ή άλλως στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του κράτους. Η προσθήκη αφορά τις σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις, που πρέπει να γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης. Όσες δε επιλογές είναι πράγματι τεχνικές, πρέπει να αντιμετωπίζονται κατ' ανάλογο τρόπο και από τον δικαστή. Με το τελευταίο εδάφιο, που προστίθεται στην παράγραφο 2 επιβάλλεται και συνταγματικά η υποχρέωση σύνταξης Εθνικού Κτηματολογίου.

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΜΕΡΟΣ Ι

ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ Ι-3

Οι στόχοι της Ένωσης

1. Η Ένωση αποσκοπεί να προάγει την ειρήνη, τις αξίες της και την ευημερία των λαών της.
2. Η Ένωση παρέχει στους πολίτες της χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης χωρίς εσωτερικά σύνορα και εσωτερική αγορά όπου ο ανταγωνισμός είναι ελεύθερος και ανόθευτος.
3. Η Ένωση εργάζεται για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τιμών, την άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, και το υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος. Προάγει την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο.

Η Ένωση καταπολεμά τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις διακρίσεις και προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη και προστασία, την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Ένωση προάγει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών.

Ένωση σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας και μεριμνά για την για την προστασία και ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς.

4. Στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο, η Ένωση προβάλλει και προωθεί τις αξίες της και τα συμφέροντά της. Συμβάλλει στην ειρήνη, την ασφάλεια, **τη βιώσιμη ανάπτυξη του πλανήτη**, την αλληλεγγύη και τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των λαών, το ελεύθερο και δίκαιο εμπόριο, την εξάλειψη της φτώχειας και την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, ιδίως των δικαιωμάτων του παιδιού, καθώς και στην αυστηρή τήρηση και ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου και, ιδίως, στον σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

5. Η Ένωση επιδιώκει τους στόχους αυτούς με πρόσφορα μέσα, **ανάλογα με τις αρμοδιότητες που της απονέμονται με το Σύνταγμα.**

ΑΡΘΡΟ Ι-13

Οι τομείς αποκλειστικής αρμοδιότητας

1. Η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα στους ακόλουθους τομείς:

α) τελωνειακή ένωση,

β) θέσπιση των κανόνων ανταγωνισμού που είναι αναγκαίοι για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς,

γ) νομισματική πολιτική, για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ,

δ) διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής,

ε) κοινή εμπορική πολιτική.

2. Η Ένωση έχει επίσης αποκλειστική αρμοδιότητα για τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας όταν η σύναψη αυτή προβλέπεται σε νομοθετική πράξη της Ένωσης ή είναι απαραίτητη για να μπορέσει η Ένωση να ασκήσει την εσωτερική της αρμοδιότητα, ή κατά το μέτρο που ενδέχεται να επηρεάσει τους κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει την εμβέλεια τους.

ΑΡΘΡΟ Ι-14

Οι τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας

1. Η Ένωση έχει συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη όταν το Σύνταγμα της απονέμει αρμοδιότητα μη εμπίπτουσα στους τομείς των άρθρων 1-13 και 1-17.

2. Οι συντρέχουσες αρμοδιότητες της Ένωσης και των κρατών μελών αφορούν τους εξής κύριους τομείς:

α) την εσωτερική αγορά,

β) την κοινωνική πολιτική, για τις πτυχές που καθορίζονται στο Μέρος ΙΙΙ,

γ) την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή,

δ) την γεωργία και την αλιεία, με την εξαίρεση της διατήρησης των βιολογικών πόρων της θάλασσας,

ε) το περιβάλλον,

σι) την προστασία των καταναλωτών,

ζ) τις μεταφορές,

η) τα διευρωπαϊκά δίκτυα,

θ) την ενέργεια,

ι) τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης,

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ια) τις κοινές προκλήσεις για την ασφάλεια στον τομέα της δημόσιας υγείας, για τις πτυχές που καθορίζονται στο Μέρος ΙΙΙ.

3. Στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και του διαστήματος, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις, κυρίως όσον αφορά τον καθορισμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων, χωρίς η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής να έχει ως αποτέλεσμα να κωλύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.

4. Στους τομείς της αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να αναλαμβάνει δράσεις και να ασκεί κοινή πολιτική, χωρίς η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής να έχει ως αποτέλεσμα να κωλύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΑΡΘΡΟ ΙΙ-97

Προστασία του περιβάλλοντος

Το υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και η βελτίωση της ποιότητας του πρέπει να ενσωματώνονται στις πολιτικές της Ένωσης καινά διασφαλίζονται συμφωνά με την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ 5

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-233

1. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος συμβάλλει στην επιδίωξη των εξής στόχων:

α) τη διατήρηση, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος,

β) την προστασία της υγείας του ανθρώπου,

γ) τη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,

δ) την προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

2. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας, λαμβάνοντας υπόψη την πολυμορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Ένωσης. Θεμελιώνεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται στις ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος περιλαμβάνουν, όπου ενδείκνυται, ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους, προσωρινές διατάξεις υποκείμενες σε διαδικασία ελέγχου εκ μέρους της Ένωσης.

3. Κατά τον σχεδιασμό της πολιτικής της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Ένωση λαμβάνει υπόψη της:

- α) τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,
- β) τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Ένωσης,
- γ) τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να συνεπάγονται η δράση ή η απουσία
- δ) την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ένωσης στο σύνολο της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.

4. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Ο τρόπος της συνεργασίας της Ένωσης μπορεί να αποτελεί αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και των ενδιαφερόμενων τρίτων μερών.

Το πρώτο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διαπραγματεύονται στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

ΑΡΘΡΟ ΙΙΙ-234

1. Ευρωπαϊκός νόμος ή νόμος-πλαίσιο θεσπίζει τις δράσεις οι οποίες πρέπει να αναληφθούν για την πραγμάτωση των στόχων του άρθρου ΙΙΙ-233. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου ΙΙΙ-172, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, εκδίδει ομόφωνα ευρωπαϊκούς νόμους ή νόμους-πλαίσιο που θεσπίζουν:

- α) διατάξεις κυρίως φορολογικού χαρακτήρα, β) μέτρα που επηρεάζουν:
- ι) τη χωροταξία,

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ii) την ποσοτική διαχείριση των υδάτινων πόρων, ή που αφορούν αμέσως ή εμμέσως τη διαθεσιμότητα των εν λόγω πόρων,

iii) τις χρήσεις της γης, εξαιρουμένης της διαχείρισης των αποβλήτων,

γ) μέτρα που επηρεάζουν αισθητά την επιλογή ενός κράτους μέλους μεταξύ διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Το Συμβούλιο μπορεί να εκδώσει ομόφωνα, μετά από πρόταση της Επιτροπής, ευρωπαϊκή απόφαση προκειμένου να καταστήσει τη συνήθη νομοθετική διαδικασία εφαρμοστέα στους τομείς του πρώτου εδαφίου.

Σε κάθε περίπτωση, το Συμβούλιο αποφασίζει μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3. Ευρωπαϊκός νόμος θεσπίζει προγράμματα γενικών δράσεων που καθορίζουν τους επιδιωκόμενους πρωταρχικούς στόχους. Εκδίδεται μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των εν λόγω προγραμμάτων θεσπίζονται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1 ή στην παράγραφο 2, κατά περίπτωση.

4. Με την επιφύλαξη ορισμένων μέτρων που θεσπίζει η Ένωση, τα κράτη μέλη μεριμνούν για τη χρηματοδότηση και την εφαρμογή της πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος.

5. Με την επιφύλαξη της αρχής «**ο ρυπαίνων πληρώνει**», εάν μέτρο που βασίζεται στην παράγραφο 1 συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για τις δημόσιες αρχές κράτους μέλους, το εν λόγω μέτρο προβλέπει, υπό την κατάλληλη μορφή:

α) προσωρινές παρεκκλίσεις και/ή

β) οικονομική στήριξη από το Ταμείο Συνοχής.

6. Τα μέτρα προστασίας που θεσπίζονται βάσει του παρόντος άρθρου δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας. Τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι συμβατά με το Σύνταγμα. Κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

**Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και
δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις**

ΝΟΜΟΣ 1566/85 (Φ.Ε.Κ. 167 τ.Α΄/30.9.85)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ΄ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Άρθρο 45

Συμμετοχή των μαθητών στη σχολική ζωή. Μαθητικές κοινότητες

1. Για την υλοποίηση των σκοπών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απαραίτητη είναι η συμμετοχή των μαθητών στη σχολική ζωή.
2. Οι διάφορες μορφές οργάνωσης της μαθητικής ζωής αποσκοπούν να βοηθήσουν τους μαθητές
 - α) Να αποκτήσουν υπευθυνότητα και άμεση αντίληψη της σημασίας του δημοκρατικού διαλόγου στη διαμόρφωση του συνειδητού και δημιουργικού πολίτη.
 - β) Να συμβάλουν στην ομαλή και γόνιμη λειτουργία της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ώστε να επιτευχθεί η συστηματική μετάδοση της απαραίτητης και ουσιαστικής γνώσης.
 - γ) Να διαμορφώσουν δική τους αντίληψη για τη ζωή στα πλαίσια της σύνδεσης σχολείου και κοινωνίας, ώστε να έχουν ως νέοι τα απαραίτητα εφόδια για την παραπέρα πορεία και εξέλιξη τους.
3. Οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τη συμμετοχή τους στη σχολική ζωή συγκροτούν μαθητικές κοινότητες, με τις οποίες συμμετέχουν στην οργάνωση της μαθητικής ζωής και στην οργάνωση και πραγματοποίηση κάθε είδους σχολικών εκδηλώσεων.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ρυθμίζονται τα θέματα που αναφέρονται στη συγκρότηση των μαθητικών κοινοτήτων, στα όργανα και στη διαδικασία εκλογής τους καθώς και στον τρόπο συμμετοχής τους στην οργάνωση της μαθητικής ζωής.

Άρθρο 46

Σχολικοί συνεταιρισμοί

1. Ο σχολικός συνεταιρισμός είναι θεσμός κοινωνικής ζωής του σχολείου κα: ελεύθερη ένωση των μαθητών. Βασίζεται στην έμφυτη κοινωνικότητα του παιδιού, την ελεύθερη συμμετοχή, την αμοιβαία κατανόηση και τον αλληλοσεβασμό. Εφαρμόζει τις αρχές της αυτοδιοίκησης και των δημοκρατικών διαδικασιών. Έχει ως σκοπό τη διαπαιδαγώγηση των μαθητών σχετικά με τις αρχές της αλληλοβοήθειας, της συνεργασίας και της κοινωνικής ευθύνης, την ανάπτυξη της ανεξάρτητης σκέψης και δημοκρατικής συνείδησης, καθώς και τη γνώση συλλογικών μορφών οικονομικής δραστηριότητας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

2. Ο σχολικός συνεταιρισμός αναλαμβάνει ποικίλες δραστηριότητες στα πλαίσια της σχολικής και γενικότερα της κοινωνικής ζωής, όπως χειροτεχνία, σχολικό κήπο, ζωτεχνία, πρατήριο ειδών, κυλικείο, έργα πολιτισμού. Ειδικά για τα δημοτικά σχολεία, οι δραστηριότητες του σχολικού συνεταιρισμού επεκτείνονται και στις έρευνες, πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις, εκδρομές και βιβλιοθήκες

3. Η οργάνωση και η λειτουργία των σχολικών συνεταιρισμών καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Άρθρο 47

Σχολικός αθλητισμός - Εκδηλώσεις.

Ι. α) Σε κάθε σχολείο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημιουργούνται μαθητικοί όμιλοι αθλημάτων (Μ.Ο.Α.) στους οποίους μετέχουν προαιρετικά οι μαθητές, Στους Μ.Ο.Α. λειτουργούν τομείς κατά αθλήματα και οι μαθητές παίρνουν μέρος σε όποιο επιθυμούν. Η κύρια λειτουργία τους **γίνεται εκτός ωρολογίου προγράμματος του σχολείου**. Οι κάθε είδους αγωνιστικές και αθλητικές δραστηριότητες διεξάγονται με ευθύνη των Μ.Ο.Α.. Όταν πρόκειται για τέτοιου είδους δραστηριότητες σε επίπεδο δήμου ή κοινότητας, νομού ή της χώρας, οι Μ.Ο.Α. συνεργάζονται με τα οικεία όργανα ή φορείς διεξαγωγής τους.

β) Η οργάνωση και λειτουργία των Μ.Ο.Α., η χρησιμοποίηση αθλητικών χώρων και εγκαταστάσεων και οι προϋποθέσεις και η διάρκεια απασχόλησης δασκάλων και καθηγητών φυσικής αγωγής στις δραστηριότητες των Μ.Ο.Α., καθώς και η ανάλογη εφαρμογή του θεσμού αυτού στα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης καθορίζονται με κοινή απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

γ) Με απόφαση του οικείου νομάρχη, ύστερα από του προϊσταμένου του γραφείου φυσικής αγωγής, ανατίθεται σε δασκάλους, ή και καθηγητές φυσικής αγωγής του ίδιου ή άλλου σχολείου της ίδιας πόλης ή κωμόπολης η προσφορά υπηρεσιών στους Μ.Ο.Α.. Στους εκπαιδευτικούς αυτούς, που απασχολούνται πέρα από το υποχρεωτικό τους ωράριο, καταβάλλεται υπερωριακή αποζημίωση κατά τις κείμενες διατάξεις.

β) Όλες οι δαπάνες λειτουργίας των Μ.Ο.Α. βαρύνουν τον προϋπολογισμό εξόδων του Υφυπουργείου αρμόδιου για θέματα αθλητισμού, στον οποίο γράφονται και οι σχετικές πιστώσεις.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται οι μορφές και το γενικό πλαίσιο των εκδηλώσεων στα σχολεία και ο τρόπος υποστήριξης και πραγματοποίησής τους.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή των νομαρχών μπορούν να οργανώνονται συναυλίες και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις για μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για το στόχο αυτόν εγγράφονται πιστώσεις στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή των νομαρχιών.

Κανονισμός Λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων

Υ.Α. Γ2/4094/23.9.86 (Φ.Ε.Κ. 619 τ.Β')

Ο Υπουργός

Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Έχοντας υπόψη τις διατάξεις του άρθρου 45 παρ. 3 του Ν, 1566/1985 {ΦΕΚ 167}), αποφασίζουμε :
Καθορίζουμε ως εξής τα θέματα που αναφέρονται στη συγκράτηση των μαθητικών κοινοτήτων των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στα όργανα και στη διαδικασία εκλογής τους, καθώς και στον τρόπο συμμετοχής τους στην οργάνωση της μαθητικής ζωής.

Άρθρο 1

Συμμετοχή των μαθητών στη σχολική ζωή

1. Το σχολείο, ως ζωντανός οργανισμός, αποτελεί θεσμό που προετοιμάζει τα παιδιά, με τη μάθηση και την αγωγή, για μια σωστή και αποδοτική ζωή, τα προετοιμάζει και τα διαπαιδαγωγεί για την απρόσκοπτη ένταξη τους σε μια ελεύθερη και δημοκρατική κοινωνία μετά την αποφοίτησή τους από το σχολείο. **Για το σκοπό αυτό καθιερώνει το διάλογο και τη συνεργασία ανάμεσα στο δάσκαλο και το μαθητή στην αναζήτηση και στη μετάδοση της ουσιαστικής γνώσης, λευτερώνει και ενισχύει την πρωτοβουλία των παιδιών και ταυτόχρονα φροντίζει να τα εφοδιάζει με ότι είναι αναγκαίο για να γίνουν ικανά να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις και στις δραστηριότητες, που συνεχώς αναπτύσσονται, της κοινωνίας μέσα στην οποία θα ζήσουν.**
2. Η σχολική ζωή είναι το πλαίσιο που καθημερινά δοκιμάζονται οι κοινωνικές σχέσεις και η αντίληψη ζωής που το ίδιο το σχολείο παρέχει. Η δομή και ο τρόπος λειτουργίας του αντανάκλα την κοινωνική συνείδηση, αλλά και καθορίζει την αντίληψη που παρέχεται στα παιδιά για τη ζωή και την κοινωνία.
3. Για να εκπληρώσει το σχολείο τον προορισμό του πρέπει, πρώτα απ' όλα , να είναι χώρος αποδοτικός και αποδεκτός από τους καθηγητές και τους μαθητές. Προϋπόθεση γι' αυτό αποτελεί η ύπαρξη σχολείου με καινούρια δομή, με σύγχρονη και επιστημονική γνώση, με δημοκρατική σχολική ζωή. Προς την κατεύθυνση αυτή η Πολιτεία παρέχει το πλαίσιο και τη συμπαράσταση που πρέπει να αξιοποιηθεί με την κοινή προσπάθεια καθηγητών και μαθητών καθώς και όλων των φορέων που έχουν σχέση με το σχολείο.

Άρθρο 2

Έννοια, σκοπός και χαρακτήρας των μαθητικών κοινοτήτων

1. Οι μαθητικές κοινότητες, καθαρά παιδαγωγικός θεσμός, που συνδέεται άρρηκτα με την εκπαιδευτική διαδικασία, αποτελούν το χώρο για την ανάπτυξη της μαθητικής πρωτοβουλίας μέσα στο σχολείο, αποτελούν κύτταρο δημοκρατικής ζωής, όπου, με το διάλογο και τη συμμετοχή οι μαθητές με πνεύμα συνεργασίας, ασκούνται στη δημοκρατική διαδικασία και στη συμμετοχή τους στα κοινά, μελετώντας και προτείνοντας λύσεις για τα προβλήματα που τους αφορούν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

2. Οι μαθητικές κοινότητες αποτελούν τη μαθητική έκφραση στα σχολικά θέματα και πρωτοστατούν στην κατοχύρωση της συνεργασίας καθηγητών - γονέων - μαθητών, για την ανάπτυξη του διαλόγου στη σχολική ζωή και την από κοινού αντιμετώπιση των θεμάτων που την αφορούν.

3. Στη λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων δεν είναι

δυνατό να υποβαθμίζεται ο ρόλος τους από αυταρχικές μεθόδους λειτουργίας και αντιδημοκρατικούς περιορισμούς, που θα περιθωριοποιούσαν το μαθητή στη σχολική ζωή. Αντίθετα πρέπει να εξασφαλίζονται εκείνες οι λειτουργίες, που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του δημοκρατικού διαλόγου και της συνεργασίας στη ζωή του σχολείου.

4. Παράλληλα και ταυτόχρονα θα πρέπει η λειτουργία τους να συμβάλλει στη διαφύλαξη και βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, στη συστηματική μετάδοση της ουσιαστικής γνώσης.

5. Στόχος του κανονισμού για τις μαθητικές κοινότητες είναι να αποκαταστήσει το πραγματικό νόημα και τον αληθινό τους χαρακτήρα. Να τις αναδείξει σε δημοκρατικούς θεσμούς, όπου με τη συμμετοχή όλων των μαθητών στις διαδικασίες τους, θα απελευθερώνονται οι δημιουργικές ικανότητες όλων των παιδιών, θα εθίζονται οι μαθητές στη συλλογική ζωή, θα αναπτύσσεται η υπευθυνότητα, θα κατοχυρώνονται τα δικαιώματα αλλά και θα συνειδητοποιούνται τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις των μαθητών.

6. Με τον κανονισμό αυτό κατοχυρώνεται ο ρόλος των μαθητικών κοινοτήτων και αναπτύσσεται το πλαίσιο της δημοκρατικής ζωής στο σχολείο. Στους μαθητές απομένει να αξιοποιήσουν αυτές τις δυνατότητες, αναπτύσσοντας τις λειτουργίες των μαθητικών κοινοτήτων με τη συμμετοχή όλων των παιδιών στις διαδικασίες για λήψη των αποφάσεων, με επεξεργασία απόψεων, ώστε οι μαθητές να έχουν γνώμη για τα θέματα που τους αφορούν. Με την υλοποίηση αυτού του κανονισμού και τη μαθητική πρωτοβουλία οι μαθητικές κοινότητες θα αποκτήσουν ουσιαστικό περιεχόμενο και θα συμμετέχουν ενεργά στη ζωή και στη λειτουργία του σχολείου.

7. Οι μαθητικές κοινότητες είναι κύτταρα δημοκρατικής ζωής στο σχολείο. Αποτελούν χώρο πρωτοβουλίας, αναζήτησης και δημιουργίας. Συνδέονται άρρηκτα με την εκπαιδευτική διαδικασία και διαπνέονται, όπως η εκπαίδευση, από τα ιδανικά της εθνικής ανεξαρτησίας, της δημοκρατίας και της κοινωνικής και πνευματικής προόδου του λαού μας. Καλλιεργούν ακόμα την πίστη στις ανθρώπινες αξίες, στον ίδιο τον άνθρωπο, το ξεπέρασμα των διακρίσεων, την ισότητα των δύο φύλων καθώς και την πίστη στην ειρήνη και τη φιλία ανάμεσα στους λαούς.

δ. Με τη λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων κατοχυρώνεται η ελεύθερη διακίνηση των ιδεών, χωρίς καμιά αναγόρευση κυρίαρχης ιδεολογίας, η ελευθερία της έκφρασης και η αβίαστη ανάπτυξη της προσωπικότητας κάθε μαθητή με την άσκηση στη δημοκρατική διαδικασία και τη δυνατότητα σχηματισμού απόψεων για όλα τα προβλήματα που απασχολούν τους μαθητές. Επίσης υποβοηθείται το έργο της μάθησης και της αγωγής, η διπλή, αυτή αποστολή του σχολείου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

9. Οι μαθητές συμμετέχοντες στη ζωή των κοινοτήτων, μέσα σε πνεύμα δημοκρατικού διαλόγου, συνεργασίας και συλλογικότητας, θα αναδεικνύονται σε υπεύθυνα άτομα, με αναπτυγμένη

δυνατότητα να κρίνουν και να εκτιμούν τη σημασία και το νόημα κάθε δραστηριότητας στα πλαίσια του σχολείου.

10. Οι μαθητικές κοινότητες εκφράζουν τη θέληση των μαθητών για τη ζωή και τη λειτουργία του σχολείου. Οι μαθητές διαμορφώνουν μέσα από τις λειτουργίες των μαθητικών κοινοτήτων τις απόψεις τους και προτείνουν λύσεις στο σύλλογο των καθηγητών και τη διεύθυνση για τα προβλήματα του σχολείου.

11. Οι μαθητικές κοινότητες συμβάλλουν, μαζί με τους άλλους φορείς του σχολείου, στην άνοδο του επιπέδου των σπουδών, στην καλλιέργεια των δημιουργικών κλίσεων, της πρωτοβουλίας και της υπευθυνότητας των μαθητών, στη δημιουργία γενικά ενός σχολείου που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της νεολαίας, του λαού και του τόπου. Από κοινού με τη διεύθυνση και το σύλλογο των καθηγητών, αντιμετωπίζουν και λύνουν τα προβλήματα του σχολείου, τα προβλήματα των μαθητών.

ΜΑΘΗΤΙΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Άρθρο 3

Όργανα, σύνθεση και λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων

1. Μαθητική κοινότητα αποτελεί το σύνολο των μαθητών κάθε τάξης ή, όπου οι τάξεις διαιρούνται σε τμήματα, το σύνολο των μαθητών κάθε τμήματος.

2. Ισότιμα μέλη κάθε μαθητικής κοινότητας είναι υποχρεωτικά όλοι οι μαθητές κάθε τάξης ή τμήματος. Τα μέλη κάθε μαθητικής κοινότητας έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στις τακτικές ή έκτακτες γενικές συνελεύσεις με δικαίωμα λόγου, ελέγχου και ψήφου, να συμβάλλουν στη διαμόρφωση της ημερήσιας διάταξης των γενικών συνελεύσεων με γραπτή πρόταση τους προς το συμβούλιο κάθε μαθητικής κοινότητας, να αρθρογραφούν στις εφημερίδες των μαθητικών κοινοτήτων.

3. Τα μέλη οφείλουν να συμμορφώνονται με τις διατάξεις του κανονισμού λειτουργίας και τις αποφάσεις των συνελεύσεων των μαθητικών κοινοτήτων, να εναρμονίζουν τη δράση τους σύμφωνα με τα γενικότερα συμφέροντα και τις επιδιώξεις των μαθητικών κοινοτήτων, να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την πραγματοποίηση των αποφάσεων των συνελεύσεων, να πληρώνουν τη συνδρομή τους στις μαθητικές κοινότητες, εφ' όσον προβλέπεται συνδρομή με απόφαση της γενικής συνέλευσης -κάθε μαθητικής κοινότητας (τάξης ή τμήματος).

4. Όργανα κάθε μαθητικής κοινότητας είναι :

α) Η Γενική Συνέλευση

β) Το 5μελές Συμβούλιο

5. Η γενική συνέλευση, όπου μετέχουν όλα τα μέλη κάθε μαθητικής κοινότητας, δηλαδή όλοι οι μαθητές κάθε τάξης ή τμήματος, είναι το ανώτερο όργανο κάθε μαθητικής κοινότητας. Στη γενική συνέλευση οι μαθητές συζητούν και αποφασίζουν για τα προβλήματα που τους απασχολούν.

6. Η γενική συνέλευση συγκαλείται τακτικά κάθε μήνα με την ευθύνη του συμβουλίου ή έκτακτα με πρωτοβουλία του συμβουλίου ή με αίτηση προς το συμβούλιο του 1/2 των μελών κάθε μαθητικής κοινότητας. Οι τακτικές γενικές συνελεύσεις διεξάγονται σε κάθε τάξη ή τμήμα σε μία από τις 3

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

πρώτες διδακτικές ώρες. Οι τακτικές γενικές συνελεύσεις, ορίζονται σε διαφορετική μέρα κάθε μήνα σε συνεργασία των συμβουλίων με τους συλλόγους των καθηγητών και τη διεύθυνση.

7.' Οι έκτακτη γενικές συνελεύσεις συγκαλούνται εκτός διδακτικών ωρών.

8. Στις γενικές συνελεύσεις προεδρεύει το τριμελές προεδρείο που εκλέγεται από τη γενική συνέλευση. Ο πρώτος σε ψήφους εκλέγεται πρόεδρος, ο δεύτερος γραμματέας και ο τρίτος αντιπρόεδρος. Προεδρεύει ο πρόεδρος με συλλογική συμμετοχή και ευθύνη του προεδρείου.

θ. Στις γενικές συνελεύσεις των μαθητικών κοινοτήτων των γυμνασίων παραβρίσκεται καθηγητής που ορίζεται στην αρχή της χρονιάς για κάθε κοινότητα από το σύλλογο των καθηγητών. Σκοπός της παρουσίας του είναι να συμβουλευεί τους μαθητές αποκλειστικά σε διαδικαστικά θέματα. Η παράγραφος αυτή δεν εφαρμόζεται στα λύκεια και στις τεχνικές-επαγγελματικές σχολές.

10. Στην πρώτη γενική συνέλευση κάθε σχολικής χρονιάς, που συνέρχεται μέσα στον πρώτο μήνα των μαθημάτων, εκλέγεται 5μελές συντονιστικό όργανο, το συμβούλιο της, μαθητικής κοινότητας. Η πρώτη συνέλευση κάθε χρονιάς συγκαλείται με ευθύνη του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου (των μελών που έχουν παραμείνει, δεν έχουν αποφοιτήσει).

11. Η τελευταία γενική συνέλευση κάθε χρονιάς αποφαινεται για τον απολογισμό των πράξεων του συμβουλίου καθώς και για τον οικονομικό απολογισμό που τον εγκρίνει ή τον απορρίπτει. Το συμβούλιο παραμένει σε λειτουργία μέχρι και την τελευταία ώρα λειτουργίας του σχολείου κάθε χρόνο.

12. Δικαίωμα για υποβολή ή πρόταση υποψηφιότητας έχουν όλοι οι μαθητές, όλα τα μέλη της μαθητικής κοινότητας.

13. Οι εκλογές για την ανάδειξη των συμβουλίων πρέπει να ακολουθούν, ύστερα από πλατύ διάλογο πάνω στα προβλήματα των μαθητών και του σχολείου.

14. Η διαδικασία της εκλογής είναι η ακόλουθη:

α) Από τη γενική συνέλευση εκλέγεται 3μελής εφορευτική επιτροπή που έχει την ευθύνη για τη διεξαγωγή των εκλογών. Τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής δεν μπορούν να είναι υποψήφιοι για το συμβούλιο.

β) Στο γυμνάσιο ο καθηγητής - σύμβουλος συμμετέχει στην εφορευτική επιτροπή, χωρίς ψήφο με σκοπό να συμβουλευεί τους μαθητές για διαδικαστικά θέματα.

γ) Η εφορευτική επιτροπή γράφει με αλφαβητική σειρά τα ονόματα των υποψηφίων σε φύλλα χαρτιού (ψηφοδέλτια), τόσα όσα είναι και οι μαθητές.

δ) Η ψηφοφορία είναι μυστική. Κάθε μαθητής σημειώνει, με μπλε μελάνι, σταυρό δίπλα στα ονόματα των υποψηφίων της προτίμησης του. Κάθε μαθητής έχει δικαίωμα να σημειώνει από ένα μέχρι πέντε σταυρούς. Ψηφοδέλτια που έχουν διακριτικά γνωρίσματα ή σταυρούς περισσότερους από πέντε θεωρούνται από την εφορευτική επιτροπή άκυρα. Οποιοδήποτε μέλος της μαθητικής κοινότητας έχει το δικαίωμα να υποβάλλει στην εφορευτική επιτροπή ένσταση, αν θεωρεί ότι παραβιάστηκε η μυστικότητα της ψηφοφορίας ή δεν τηρείται ο κανονισμός των μαθητικών κοινοτήτων. Η εφορευτική επιτροπή είναι η μόνη αρμόδια για να κρίνει την οποιαδήποτε ένσταση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ε) Οι πέντε πρώτοι σε σταυρούς υποψήφιοι αποτελούν τα τακτικά μέλη του συμβουλίου και οι τρεις επόμενοι τα αναπληρωματικά. Σε περίπτωση ισοψηφίας, οι εκλογές επαναλαμβάνονται μεταξύ αυτών που ισοψήφησαν. Αν μετά από δύο επαναληπτικές ψηφοφορίες παραμένει η ισοψηφία τότε γίνεται κλήρωση.

στ) Μετά την εκλογή συντάσσεται και υπογράφεται πρακτικό από την εφορευτική επιτροπή που κοινοποιείται με ευθύνη της στη διεύθυνση του σχολείου.

15. Το συμβούλιο συγκροτείται σε σώμα στην πρώτη του συνεδρίαση με φανερή ψηφοφορία μεταξύ των μελών του. Αποτελείται από τον πρόεδρο, το γραμματέα, τον ταμία και 2 μέλη. Το 5μελές προεδρείο συντονίζει τη λειτουργία της μαθητικής κοινότητας, και την εκπροσωπεί μεταφέροντας τις αποφάσεις των γενικών συνελεύσεων στις συναντήσεις - συνεργασίες με τις άλλες μαθητικές κοινότητες, τη διεύθυνση του σχολείου, το σύλλογο των καθηγητών.

16. Οι συνεδριάσεις του συμβουλίου διεξάγονται εκτός διδακτικών ωρών στο χώρο του σχολείου.

17. Ο πρόεδρος του συμβουλίου προεδρεύει στις συνεδριάσεις του και συγκαλεί με ευθύνη του τις έκτακτες συνεδριάσεις του συμβουλίου. Υπογράφει την αλληλογραφία και μαζί με τον ταμία τις αποδείξεις εισπράξεων και πληρωμών. Υπογράφει επίσης την ημερήσια διάταξη του συμβουλίου της μαθητικής κοινότητας.

18. Ο γραμματέας αναπληρώνει τον πρόεδρο, τηρεί βιβλίο πρακτικών των συνεδριάσεων του συμβουλίου, καταρτίζει την ημερήσια διάταξη για τις συνεδριάσεις του σε συνεργασία με τα άλλα μέλη του προεδρείου. Την ημερήσια διάταξη υπογράφουν ο πρόεδρος και ο γραμματέας. Φροντίζει επίσης, για τη διεξαγωγή της αλληλογραφίας.

19. Ο ταμίας τηρεί βιβλίο ταμείου, έχει την ευθύνη εισπράξεων και πληρωμών της μαθητικής κοινότητας.

20. Τα δύο άλλα μέλη του συμβουλίου είναι ισότιμα προς τα υπόλοιπα μέλη του συμβουλίου.

21. Το 5μελές συμβούλιο έχει συλλογική ευθύνη για το συντονισμό των λειτουργιών της μαθητικής κοινότητας.

22. Το συμβούλιο συνεδριάζει τακτικά μία φορά την εβδομάδα και έκτακτα με πρωτοβουλία του προέδρου ή τριών μελών του. Το συμβούλιο βρίσκεται σε απαρτία αν παραβρίσκονται τουλάχιστον 3 μέλη του.

23. Οι αποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και όλα τα μέλη δικαιούνται από μία ψήφο. Το συμβούλιο είναι κάθε στιγμή ανακλητό από τη γενική συνέλευση που το εξέλεξε. Σε περίπτωση που ένα μέλος του συμβουλίου παραιτηθεί ή ανακληθεί τη θέση του παίρνει ο κατά σειρά πρώτος αναπληρωματικός. Αν παραιτηθεί ή ανακληθεί ο πρόεδρος, το συμβούλιο μετά τη συμπλήρωση του, επανασυγκροτείται σε σώμα. Αν παραιτηθούν τρία ή περισσότερα μέλη του συμβουλίου (ή ανακληθούν από τη γενική συνέλευση), επαναλαμβάνονται οι εκλογές.

24. Όλες οι ψηφοφορίες, εκτός από αυτήν για την ανάδειξη του συμβουλίου, είναι φανερές.

25. Τα συμβούλια των μαθητικών κοινοτήτων εκπροσωπούν τους μαθητές στη συνεργασία τους με τους άλλους φορείς του σχολείου.

26. Οι μαθητές είναι υπεύθυνοι για τη λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων. Το συμβούλιο κάθε μαθητικής κοινότητας έχει μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας της τάξης ή του τμήματος δικό του ερμάριο, για να φυλάει εκεί τα βιβλία και τα έγγραφα που χρησιμοποιεί. Η διεύθυνση του σχολείου πρέπει να εξασφαλίσει τα σχετικά ερμάρια.

27. Σε κάθε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θεσμοθετείται η συνέλευση όλων των μαθητών του σχολείου, που συγκαλείται για να συζητήσει και να αποφασίσει για κοινά προβλήματα των μαθητών. Η γενική συνέλευση του σχολείου συγκαλείται τακτικά 3 φορές σε κάθε σχολική χρονιά με την ευθύνη του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου ή έκτακτα με πρωτοβουλία του μαθητικού συμβουλίου ή με αίτηση προς το συμβούλιο των 2/3 των μαθητικών κοινοτήτων κάθε σχολείου. Οι τακτικές γενικές συνελεύσεις σχολείου συγκαλούνται στις τρεις πρώτες διδακτικές ώρες. Οι έκτακτες εκτός διδακτικών ωρών. Τόσο οι τακτικές όσο και οι έκτακτες γενικές συνελεύσεις βρίσκονται σε απαρτία αν παραβρίσκονται τα 2/3 των μαθητών κάθε σχολείου.

28. Στις γενικές συνελεύσεις του σχολείου προεδρεύει το μαθητικό συμβούλιο του σχολείου. Στις γενικές συνελεύσεις του γυμνασίου παραβρίσκονται και οι καθηγητές - σύμβουλοι των τάξεων με δικαίωμα λόγου. Ο σκοπός της παρουσίας τους είναι για να συμβουλευούν σε διαδικαστικά θέματα.

29. Στην πρώτη γενική συνέλευση κάθε σχολικής χρονιάς που συνέρχεται μέσα στις πρώτες 45 μέρες και μετά από την εκλογή των συμβουλίων των μαθητικών κοινοτήτων, εκλέγεται 15μελές συντονιστικό όργανο για κάθε σχολείο: το μαθητικό συμβούλιο του σχολείου. Η συνέλευση αυτή συγκαλείται με ευθύνη των μελών του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου της προηγούμενης χρονιάς που δεν έχουν αποφοιτήσει.

30. Οι αρμοδιότητες του μαθητικού συμβουλίου κάθε σχολείου είναι:

- α) Ο συντονισμός της λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων του σχολείου.
- β) Η εκπροσώπηση των μαθητών του σχολείου στη συνεργασία τους με τους άλλους φορείς (τις μαθητικές κοινότητες άλλων σχολείων, το σύλλογο των καθηγητών και τη διεύθυνση, τους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων του σχολείου τους, την τοπική αυτοδιοίκηση).
- γ) Η προώθηση των αποφάσεων των μαθητών στα θέματα που τους απασχολούν.

31. Οι εκλογές για την ανάδειξη του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου πρέπει να ακολουθούν μετά από διάλογο πάνω στα προβλήματα των μαθητών και του σχολείου.

32. Δικαίωμα υποβολής ή πρόταση υποψηφιότητας έχουν όλοι οι μαθητές κάθε σχολείου.

33. Η διαδικασία της εκλογής είναι η ακόλουθη: α) Από κάθε μαθητική κοινότητα εκλέγεται ένας αντιπρόσωπος για την εφορευτική επιτροπή, που έχει την ευθύνη για τη διεξαγωγή των εκλογών. Τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής δεν μπορούν να είναι υποψήφιοι για το μαθητικό συμβούλιο του σχολείου.

β) Η εφορευτική επιτροπή γράφει με αλφαβητική σειρά τα ονόματα των υποψηφίων σε ψηφοδέλτια τόσα όσοι είναι και οι μαθητές του σχολείου.

γ) Η ψηφοφορία είναι μυστική. Κάθε μαθητής σημειώνει με μπλε μελάνι σταυρό δίπλα στα ονόματα των υποψηφίων της προτίμησης του. Κάθε μαθητής έχει δικαίωμα να σημειώνει από ένα μέχρι επτά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

σταυρούς. Ψηφοδέλτια που έχουν παραπάνω από 7 σταυρούς ή διακριτικά γνωρίσματα θεωρούνται από την εφορευτική επιτροπή άκυρα. Η εφορευτική επιτροπή είναι η μόνη αρμόδια για να κρίνει την οποιαδήποτε ένσταση.

δ) Οι 15 πρώτοι σε σταυρούς υποψήφιοι αποτελούν τα τακτικά μέλη του μαθητικού συμβουλίου και οι 5 επόμενοι τα αναπληρωματικά. Σε περίπτωση ισοψηφίας οι εκλογές επαναλαμβάνονται μεταξύ αυτών που ισοψηφήσαν. Αν στην επαναληπτική ψηφοφορία παραμείνει η ισοψηφία τότε γίνεται κλήρωση.

ε) Μετά την εκλογή συντάσσεται και υπογράφεται πρακτικό από την εφορευτική επιτροπή που κοινοποιείται με ευθύνη της στη διεύθυνση του σχολείου.

34. Το μαθητικό συμβούλιο του σχολείου συγκροτείται σε σώμα στην πρώτη του συνεδρίαση με φανερή ψηφοφορία μεταξύ των μελών του. Αποτελείται από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, το γραμματία και 12 μέλη ισότιμα με το προεδρείο. Οι αρμοδιότητες του προεδρείου είναι αντίστοιχες με αυτές των μελών των συμβουλίων των μαθητικών κοινοτήτων.

35. Το μαθητικό συμβούλιο συνεδριάζει στο σχολείο εκτός διδακτικών ωρών, τακτικά μία φορά τη βδομάδα ή έκτακτα με πρωτοβουλία του προεδρείου ή 8 μελών του. Βρίσκεται σε απαρτία αν παραβρίσκονται τουλάχιστον 8 μέλη του.

36. Οι αποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και όλα τα μέλη έχουν μία ψήφο. Το συμβούλιο είναι ανακλητό από τη γενική συνέλευση που το εξέλεξε. Για να ανακληθεί το μαθητικό συμβούλιο, τη συνέλευση του σχολείου πρέπει να συγκαλέσουν τα 2/3 των μαθητικών κοινοτήτων και να παραβρίσκονται και να ψηφίσουν τουλάχιστον τα 2/3 των μαθητών που ψήφισαν για να το εκλέξουν.

37. Σε περίπτωση που ένα μέλος του μαθητικού συμβουλίου παραιτηθεί, τη θέση του παίρνει ο κατά σειρά πρώτος αναπληρωματικός. Αν παραιτηθεί ή ανακληθεί ο πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος ή ο γραμματέας, το συμβούλιο, μετά τη συμπλήρωση του, συμπληρώνει με ψηφοφορία την κενή θέση του προεδρείου. Αν παραιτηθούν 8 ή περισσότερα μέλη του συμβουλίου (ή ανακληθούν από τη γενική συνέλευση του σχολείου) τότε επαναλαμβάνονται οι εκλογές.

38. Το τριμελές προεδρείο του μαθητικού συμβουλίου εκπροσωπεί το σχολείο.

39. Τρεις εκπρόσωποι των μαθητικών κοινοτήτων, που ορίζονται με απόφαση του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου μετέχουν στο σχολικό συμβούλιο του σχολείου, κατά τις διατάξεις του άρθρου 51 του Ν. 1566/1985. Ο πρόεδρος του μαθητικού συμβουλίου μετέχει στη σχολική επιτροπή του σχολείου κατά τις διατάξεις του άρθρου 52 του Ν. 1566/1985.

40. Και μετά την εκλογή του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου ο κυρίαρχος λόγος παραμένει στις γενικές συνελεύσεις των μαθητικών κοινοτήτων, που είναι τα ανώτατα όργανα τους.

Άρθρο 4

Πόροι των μαθητικών κοινοτήτων

1. Οι πόροι κάθε μαθητικής κοινότητας είναι τακτικοί και έκτακτοι. Τακτικοί είναι οι εισφορές των μελών της κοινότητας, σύμφωνα με όσα θα καθορίσει η πρώτη γενική συνέλευση κάθε μαθητικής

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

κοινότητας. Έκτακτοι πόροι είναι όσοι προέρχονται από προσφορές και εισπραξής από διάφορες εκδηλώσεις της μαθητικής κοινότητας.

2. Ποσά που προέρχονται από εκδήλωσης, στις οποίες παίρνουν μέρος μαθητές από διάφορες μαθητικές κοινότητες του σχολείου, χωρίζονται σε ίσα μέρη και μοιράζονται στα ταμεία των μαθητικών κοινοτήτων από το μαθητικό συμβούλιο του σχολείου.

3. Τους πόρους της μαθητικής κοινότητας διαχειρίζεται το συμβούλιό της. Οι αποδείξεις εισπραξής και πληρωμής υπογράφονται από τον πρόεδρο και τον ταμία.

4. Οι πόροι που μένουν στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς παραδίδονται στη διεύθυνση του σχολείου και φυλάσσονται απ' αυτήν, μεταφέρονται σε στην επόμενη τάξη, ενώ το υπόλοιπο του ταμείου της τελευταίας τάξης παραδίδεται στην πρώτη τάξη του επόμενου σχολικού χρόνου.

Άρθρο 5

Πειθαρχικά

1. Για να κατοχυρωθεί η ουσιαστική και απρόσκοπτη λειτουργία του σχολείου προϋπόθεση αποτελεί η ανάπτυξη της συνεργασίας καθηγητών-μαθητών. Τα θέματα που δημιουργούνται από τη συμπεριφορά των μαθητών μέσα στο σχολείο δεν αποτελούν αντικείμενο προστριβής και αντιδικίας αλλά αντιμετωπίζονται με διάλογο, κατανόηση και καλή θέληση.

2. Σε περιπτώσεις που δημιουργείται πρόβλημα από τη συμπεριφορά μαθητή ή μαθήτριας στο σχολείο, ανεξάρτητα και πέρα από τη διαδικασία επιβολής ποινών, όπως ορίζεται από τη σχολική νομοθεσία, η γενική συνέλευση της μαθητικής κοινότητας, στην οποία ανήκει ο μαθητής ή η μαθήτρια συνέρχεται έκτακτα με πρωτοβουλία του συμβουλίου της κοινότητας, συζητάει το θέμα και εισηγείται τον τρόπο αντιμετώπισης του στο σύλλογο των καθηγητών που έχει και την ευθύνη της τελικής απόφασης.

3. Ο πρόεδρος της μαθητικής κοινότητας μεταφέρει στο σύλλογο των καθηγητών την άποψη της γενικής συνέλευσης της κοινότητας.

4. Ο πρόεδρος της μαθητικής κοινότητας καθώς και το προεδρείο του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου παραβρίσκονται στις αντίστοιχες συνεδριάσεις του συλλόγου των καθηγητών με δικαίωμα λόγου.

5. Μαθητής, παραπεμπόμενος για παράπτωμα στο σύλλογο των καθηγητών, έχει δικαίωμα της απολογίας.

6. Σε κάθε περίπτωση που συζητούνται στο σύλλογο των καθηγητών πειθαρχικά θέματα παραβρίσκονται στις σχετικές συνεδριάσεις με δικαίωμα λόγου και οι εκπρόσωποι των μαθητών που αναφέρονται στην παράγραφο 4 αυτού του άρθρου.

Άρθρο 6

Δραστηριότητες των μαθητικών κοινοτήτων

1. Οι μαθητικές κοινότητες των διαφόρων τάξεων ή τμημάτων μπορούν, μετά από απόφαση ή των γενικών συνελεύσεων, ή των συμβουλίων τους ή του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου να πραγματοποιούν κοινές εκδηλώσεις.

2. Το σχολείο, πέρα από χώρος παιδείας, μπορεί και πρέπει να γίνει χώρος πολιτιστικής δημιουργίας και ανάπτυξης καθώς και καλλιέργειες του αθλητικού πνεύματος και της άθλησης.

Οι μαθητικές κοινότητες με δική τους πρωτοβουλία και με τη συνεργασία και την τελική έγκριση της διεύθυνσης και του συλλόγου των καθηγητών του σχολείου, προωθούν πολιτιστικές εκδηλώσεις (επιστημονικές διαλέξεις, συζητήσεις, ποιητικές ή μουσικές βραδιές, συναυλίες, εκθέσεις, θέατρο κ.λ.π.) που αναφέρονται σε κάθε μορφή επιστήμης και τέχνης, όπως επίσης και διοργανώσεις αθλητικών αγώνων. Σε κάθε σχολείο μπορεί να ιδρυθούν όμιλοι ψυχαγωγικού και πολιτιστικού χαρακτήρα, στους οποίους μπορούν να δραστηριοποιούνται οι μαθήτριες και οι μαθητές από διάφορες τάξεις ή τμήματα, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα τους (π.χ. κινηματογραφικός όμιλος, θεατρικός, φωτογραφικός, σκακιστικός, όμιλος φίλων του περιβάλλοντος, λογοτεχνικός, μουσικός, αθλητικός, πρακτικών κατασκευών κ.λ.π.). Οι συνεδριάσεις αυτών των ομίλων πραγματοποιούνται στο σχολείο, σε ώρες εκτός των διδακτικών, ικανοποιούν τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα των μαθητών και καλλιεργούν το ταλέντο των μελών τους. Αρμόδιο όργανο για το συντονισμό της δουλειάς τους είναι το μαθητικό συμβούλιο του σχολείου.

3. Στις συνεδριάσεις του συλλόγου των καθηγητών, όταν συζητιούνται πολιτιστικές, αθλητικές και γενικά μαθητικές δραστηριότητες (π.χ. συγκρότηση βιβλιοθήκης, μορφωτικές επισκέψεις και εκδρομές, διοργάνωση σχολικών εορτών,

δημιουργία και συντήρηση σχολικού μουσείου κ.λ.π.) συμμετέχει με δικαίωμα λόγου, το προεδρείο του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου.

4. Η ελευθερία της έκφρασης αναγνωρίζεται ως βασικό μέσο αγωγής και επικοινωνίας. Το δικαίωμα αυτό στο σχολικό περιβάλλον υλοποιείται με τα παρακάτω:

α) Με ευθύνη του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου υπάρχει στο σχολείο πίνακας μαθητικών ανακοινώσεων για μαθητικά θέματα. Η διεύθυνση του σχολείου θα πρέπει, σε συνεννόηση με το μαθητικό συμβούλιο, να παραχωρήσει το χώρο που θα αναρτηθεί ο πίνακας σε κεντρικό σημείο του σχολείου. Ευνόητο είναι πως ο πίνακας αυτός θα χρησιμοποιείται και από τις μαθητικές κοινότητες, για μαθητικά θέματα.

β) Με πρωτοβουλία επίσης των μαθητικών κοινοτήτων μπορούν να εκδίδονται έντυπα (σχολικό περιοδικό, εφημερίδα, ενημερωτικά έντυπα) από τους μαθητές για την ενημέρωση και την ανταλλαγή, απόψεων με τους συμμαθητές τους ή και τους άλλους φορείς του σχολείου. Την ευθύνη για τη σύνταξη του περιοδικού ή της εφημερίδας θα έχει συντακτική επιτροπή που θα αποτελείται από μέλη της μαθητικής κοινότητας. Καθηγητής - σύμβουλος, ορίζεται από το σύλλογο των καθηγητών, για τη συμπαράσταση και βοήθεια στην έκδοση των εντύπων.

5. Η αμφίεση μέσα στο σχολείο ανήκει στην προσωπική ευθύνη των ίδιων των μαθητριών και των μαθητών. Η μαθητική κοινότητα έχει το δικαίωμα να επεμβαίνει, όταν παρατηρούνται ακρότητες ή εκκεντρισμοί και να συστήνει συμμόρφωση σε ότι θεωρείται αντικειμενικά ευπρεπές και είναι πλατιάς κοινωνικής αποδοχής. Τα οποιαδήποτε προβλήματα όμως σχετικά με την εμφάνιση των μαθητριών ή των μαθητών αντιμετωπίζονται με πνεύμα διαλόγου, καλής θέλησης και με συνεννόηση

των μαθητικών κοινοτήτων με τη διεύθυνση του σχολείου, το σύλλογο των καθηγητών και το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων. Αν ανάλογο θέμα παραπεμφθεί για συζήτηση και απόφαση στο σύλλογο των καθηγητών, όπου ανήκει και η όποια τελική απόφαση, στη συζήτηση του συλλόγου καθηγητών παραβρίσκονται, με δικαίωμα λόγου, ο πρόεδρος της μαθητικής κοινότητας, στην οποία ανήκει η μαθήτρια ή ο μαθητής που κρίνεται, καθώς και το τριμελές προεδρείο του μαθητικού συμβουλίου του σχολείου.

6. Η καθαριότητα και η διατήρηση σε καλή κατάσταση των σχολικών χώρων και των μέσων διδασκαλίας (θρανία, μαυροπίνακες, εποπτικά μέσα διδασκαλίας, έπιπλα, κ.τ.λ.) όχι μόνο αποτελούν προϋπόθεση για τη σωστή και αποδοτική λειτουργία του σχολείου αλλά και υποχρέωση της σχολικής κοινότητας απέναντι στα μέλη της και στον ελληνικό λαό.

7. Οι μαθητικές κοινότητες και τα μέλη τους αναλαμβάνουν να περιφρουρήσουν το δικαίωμα των μαθητών να ζουν τη σχολική ζωή τους σε χώρους που θα πληρούν τις προϋποθέσεις για μάθηση, να περιφρουρήσουν την περιουσία του ελληνικού λαού. Σκόπιμη φθορά της σχολικής περιουσίας με πράξεις ή παραλείψεις αποτελεί ουσιαστικά αντικοινωνική συμπεριφορά αφού η δαπάνη για αγορά, επιδιόρθωση ή αντικατάσταση προέρχεται από τους φόρους που πληρώνει ο εργαζόμενος ελληνικός λαός. Οι μαθητικές κοινότητες σ' αυτό το θέμα συνεργάζονται και υποβοηθούν τη διεύθυνση του σχολείου, που βέβαια έχει την ευθύνη για την προστασία των μέσων διδασκαλίας καθώς και για την καθαριότητα του διδακτηρίου και των υπολοίπων σχολικών χώρων. Οι μαθητικές κοινότητες επίσης μπορούν και πρέπει να επεμβαίνουν και ελέγχουν τα μέλη τους, ώστε να αποφεύγεται η αναγραφή στους τοίχους των αιθουσών διδασκαλίας, των διαδρόμων και των κοινοχρήστων χώρων συνθημάτων, σχημάτων, συμβόλων, ασέμνων λέξεων ή φράσεων κ.τ.λ. που και αντιαισθητικά είναι αλλά και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια υποβαθμίζουν.

8. Οι μαθητικές κοινότητες σε συνεργασία και μετά από έγκριση του συλλόγου καθηγητών έχουν την ευθύνη για την παρακολούθηση των συνθηκών λειτουργίας των σχολικών κυλικείων. Το μαθητικό συμβούλιο κάθε σχολείου και εκπρόσωποι των καθηγητών θα πρέπει να ελέγχουν την καθαριότητα και τον τρόπο εξυπηρέτησης των μαθητών στα κυλικεία.

9. Οι μαθητικές κοινότητες έχουν το δικαίωμα να χρησιμοποιούν σχολικούς χώρους για τις δραστηριότητες που περιγράφει ο Κανονισμός λειτουργίας τους.

Άρθρο 7

Τελικές διατάξεις

1. Από την κοινοποίηση αυτού του κανονισμού παύει η ισχύς του από 31.3.1982 προηγούμενου κανονισμού λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων.

2. Ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται υποχρεωτικά από το σχολικό έτος 1986-87 σε όλες τις σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δημόσιες και ιδιωτικές.

3. Με τη φροντίδα και την ευθύνη της διεύθυνσης και του συλλόγου των διδασκόντων κάθε σχολείου, ο κανονισμός αυτός διανέμεται σε όλους τους διδάσκοντες, αναρτάται σε εμφανές σημείο κάθε

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

σχολείου, παραδίδεται ένα αντίτυπο στο συμβούλιο κάθε μαθητικής κοινότητας και γίνεται ευρεία ενημέρωση των μαθητών για το περιεχόμενο του.

4. Η τήρηση του κανονισμού αποτελεί αντικείμενο καθημερινής προσπάθειας των οργάνων της κοινότητας, βασίζεται όμως κύρια στην υπευθυνότητα των μελών της σχολικής ζωής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Στο Παράρτημα αυτό περιλαμβάνονται τα ψηφίσματα και τα συμπεράσματα του συμβουλίου των Υπουργών Παιδείας της Ε.Ε. για την Περιβαλλοντική Αγωγή:

1. Ψήφισμα του Συμβουλίου και των Υπουργών Παιδείας που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου σχετικά με την περιβαλλοντική αγωγή
2. Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των Υπουργών Παιδείας Συνεχόμενων στα Πλαίσια του Συμβουλίου για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής αγωγής

**ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΠΟΥ
ΣΥΝΗΛΘΑΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ**

σχετικά με την περιβαλλοντική αγωγή της 24ης Μαΐου 1988

(88/C 177/03)

⁴ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΣΥΝΕΛΘΟΝΤΕΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

γνωρίζοντας την αυξανόμενη σημασία που έχει η προστασία του περιβάλλοντος για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και για την εξασφάλιση της αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, επιβεβαιώνουν τη βούληση τους να τονώσουν, σύμφωνα με τα προγράμματα δράσης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε θέματα περιβάλλοντος του 1973, 1977, 1983 και 1987 την ευαισθησία του κοινού στα προβλήματα που αφορούν τη διατήρηση και τη βελτίωση του περιβάλλοντος, με τις κατάλληλες ενέργειες στον τομέα της εκπαίδευσης, υπενθυμίζουν ότι το άρθρο 130 Ρ παράγραφος 2 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας ορίζει ότι οι ανάγκες στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος αποτελούν συνιστώσα των άλλων πολιτικών της Κοινότητας και ότι σύμφωνα με την παράγραφο 4 και λαμβανομένων υπόψη των παραγόντων που απαριθμούνται στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, η Κοινότητα θα δράσει σ¹ αυτόν τον τομέα εφόσον οι κοινοί στόχοι μπορούν να πραγματοποιηθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο παρά στο επίπεδο των επί μέρους κρατών μελών, δηλώνουν ότι, όπως ορίζεται στο ψήφισμα του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των εκπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου στις 19 Οκτωβρίου 1987 σχετικά με τη συνέχιση και την εφαρμογή προγράμματος δράσης σε θέματα περιβάλλοντος (1987-1992) και με σεβασμό των εκατέρωθεν αρμοδιοτήτων, είναι σημαντικό να συγκεντρωθεί η κοινοτική δράση σε ορισμένους τομείς που έχουν προτεραιότητα, μεταξύ των οποίων η προώθηση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε θέματα περιβάλλοντος στα προσήκοντα επίπεδα, συνιστούν να ληφθούν μέτρα, σύμφωνα με το ψήφισμα του Συμβουλίου και των Υπουργών Παιδείας που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου στις 9 Φεβρουαρίου 1976 και στο οποίο περιέχεται πρόγραμμα δράσης σε θέματα παιδείας για τη βελτίωση της αντιστοιχίας μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων με στόχο την προαγωγή της περιβαλλοντικής αγωγής, θεωρούν ότι όλοι οι κλάδοι της εκπαίδευσης (προσχολική, γενική, επαγγελματική, τριτοβάθμια, εκπαίδευση ενηλίκων) θα πρέπει να συμβάλουν στην εκπλήρωση της αποστολής της περιβαλλοντικής αγωγής, διαπιστώνουν ότι υφίσταται αυξανόμενη ζήτηση για προσωπικό ειδικευμένο σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και ότι πρέπει, συνεπώς, να εντατικοποιηθούν και να βελτιωθούν οι ενέργειες που έχουν αναληφθεί σε επίπεδο γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, για να καλυφθεί η ζήτηση, συμφωνούν να καθορίσουν ορισμένες αρχές όσον αφορά την περιβαλλοντική αγωγή ούτως

⁴ ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΡΙΘ. C177 της 06/07/1988 σ. 0008 – 0010

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ώστε να ευνοηθεί η ολοκληρωμένη ανάπτυξη της στο σύνολο της Κοινότητας, τονίζουν, έχοντας υπόψη τη δράση που έχει ήδη αναληφθεί στα πλαίσια των περιβαλλοντικών προγραμμάτων της Κοινότητας για τη δημιουργία σχολικών δικτύων καθώς και τη δράση διεθνών οργανισμών όπως ο ΟΟΣΑ και η UNESCO, ότι σε όλα τα κράτη μέλη διαμορφώνονται σχέδια για την περιβαλλοντική αγωγή και λαμβάνονται μέτρα για την εφαρμογή τους και ότι φαίνεται σκόπιμο να καθιερωθεί συστηματική ανταλλαγή στοιχείων και εμπειριών στην Κοινότητα, συμφωνούν ότι είναι ανάγκη να γίνουν συγκεκριμένες ενέργειες για την προώθηση της περιβαλλοντικής αγωγής ώστε να εντατικοποιηθεί συστηματικά σε ολόκληρη την Κοινότητα,

ΕΚΔΙΔΟΥΝ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ :

I. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Στόχος της περιβαλλοντικής αγωγής είναι να ευαισθητοποιήσει περισσότερο την κοινή γνώμη για τα προβλήματα του περιβάλλοντος καθώς και για τις δυνατές λύσεις και να θέσει τις βάσεις για μια απόλυτα ενήμερη και ενεργό συμμετοχή του ατόμου στην προστασία του περιβάλλοντος και για μια συνετή και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων . Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος θα πρέπει η περιβαλλοντική αγωγή να λαμβάνει υπόψη, κυρίως, τις ακόλουθες κατευθυντήριες αρχές :

- το περιβάλλον ως κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας,
- το κοινό καθήκον όλων να διατηρήσουμε, να προστατεύσουμε και να βελτιώσουμε την ποιότητα του περιβάλλοντος για να προστατεύσουμε την ανθρώπινη υγεία και να διατηρήσουμε την οικολογική ισορροπία,
- την ανάγκη για σώφρονα και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,
- τον τρόπο με τον οποίο μπορεί ο καθένας, με τη συμπεριφορά του, μεταξύ άλλων ως καταναλωτών, να συμβάλει στην προστασία του περιβάλλοντος .

II. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Η υλοποίηση αυτού του στόχου και η εφαρμογή των κατευθυντήριων αρχών πρέπει να προωθηθεί τόσο σε επίπεδο κρατών μελών όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

A. Ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν σε επίπεδο κρατών μελών στα πλαίσια των εθνικών τους πολιτικών και δομών σε θέματα παιδείας, τα κράτη μέλη θα καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εφαρμογή των ακόλουθων μέτρων:

α) κάθε κράτος μέλος, λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές ιδιαιτερότητες και σε συνεργασία με τους γονείς καθώς και με του τοπικούς και άλλους αρμόδιους φορείς, οφείλει να προωθεί την εισαγωγή της περιβαλλοντικής αγωγής σε όλους του κλάδους της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης ενηλίκων. Κρίνεται σκόπιμο, κάθε κράτος μέλος να εκθέσει σε έγγραφο το οποίο να διανεμηθεί σε σχολεία και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, την πολιτική που εφαρμόζει όσον αφορά την περιβαλλοντική αγωγή. Θα πρέπει, ιδίως, να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η περιβαλλοντική αγωγή αποτελεί διακλαδικό θέμα το οποίο άπτεται πολλών τομέων της διδασκαλίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

β) προκειμένου να επιτελεστεί αυτό το έργο, φαίνεται ιδιαίτερα σημαντικό οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών :

- να λαμβάνουν υπόψη τους βασικούς στόχους της περιβαλλοντικής αγωγής κατά την κατάρτιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και την οργάνωση διακλαδικών μαθημάτων,
- να ενθαρρύνουν σχολικές δραστηριότητες εκτός ωραρίου μαθημάτων που θα επιτρέπουν να δοκιμάζονται στην πράξη οι θεωρητικές γνώσεις που αποκτώνται στο σχολείο σχετικά με το περιβάλλον,
- να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την ανάπτυξη των γνώσεων των διδασκόντων σε θέματα περιβάλλοντος, στα πλαίσια της αρχικής τους εκπαίδευσης και τις συνεχείς επιμορφώσεις τους,
- να αναλάβουν συγκεκριμένες ενέργειες ούτως ώστε να τεθεί στη διάθεση των εκπαιδευτικών και των μαθητών το κατάλληλο παιδαγωγικό υλικό. Κρίνεται ενδεδειγμένο να προετοιμαστούν να εφαρμοστούν και να βελτιωθούν οι δράσεις αυτές, με τη βοήθεια δοκιμαστικών και ερευνητικών σχεδίων.

γ) οι ειδικοί οι οποίοι ασχολούνται ιδιαίτερα με τα περιβαλλοντικά προβλήματα θα πρέπει, με κατάλληλα προγράμματα επιμόρφωσης να έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν νέες γνώσεις ή να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους σ' αυτόν τον τομέα. Μαθήματα με σημαντικό περιβαλλοντικό περιεχόμενο θα πρέπει επίσης να εισαχθούν στην αρχική επαγγελματική εκπαίδευση καθώς και στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση ώστε να επηρεαστεί η συμπεριφορά των μελλοντικών επαγγελματιών προς μεγαλύτερη μέριμνα για τη διατήρηση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων .

Β. Ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν σε κοινοτικό επίπεδο για να υποστηριχθεί η δράση των κρατών μελών και για να επιτευχθεί αποτελεσματική συνεργασία σ' αυτόν τον τομέα, η Επιτροπή, βοηθούμενη από ομάδα αντιπροσώπων των κρατών μελών διοριζόμενων από την Επιτροπή μετά από πρόταση των ενδιαφερόμενων κρατών μελών, καλείται να αναλάβει τις ακόλουθες πρωτοβουλίες:

α) Ανταλλαγή πληροφοριών - κατάρτιση καταλόγου των πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί στα κράτη μέλη και σε κοινοτικό επίπεδο, για να διευκολυνθεί η μεταφορά και η συστηματική σύγκριση τους,- οργάνωση συναντήσεων, σεμιναρίων και συμποσίων σχετικά με τους στόχους και τις μεθόδους της περιβαλλοντικής αγωγής καθώς και για να εξεταστούν ορισμένες πτυχές του θέματος που αφορούν ειδικά την Ευρώπη.

β) Βελτίωση του διαθέσιμου για διδάσκοντες και διδασκόμενους ενημερωτικού υλικού-μέτρα για να τεθεί στη διάθεση των εκπαιδευτικών και των μαθητών ένα βασικό ενημερωτικό υλικό σχετικά με τις σημαντικότερες κοινοτικές προβληματικές στον τομέα του περιβάλλοντος και με τα αποτελέσματα των κοινοτικών προγραμμάτων έρευνας,- οργάνωση θερινών μαθημάτων σε ανώτατα ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά ιδρύματα για την επιμόρφωση των ειδικών ώστε να καταστεί δυνατή η ανταλλαγή των εμπειριών τους και ο εντοπισμός νέων μεθόδων διδασκαλίας σε θέματα περιβάλλοντος,- κατάρτιση ευρωπαϊκού οδηγού των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όπου διδάσκονται μαθήματα σε επιστημονικούς κλάδους που ασχολούνται με περιβαλλοντικά προβλήματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

γ) Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής αγωγής στις τρέχουσες δραστηριότητες

- διευκόλυνση της ανάληψης πρωτοβουλιών από τους νέους για τους νέους ή της συνεργασίας στον τομέα του περιβάλλοντος, με βάση τις υπάρχουσες ad hoc κοινοτικές ρυθμίσεις,
- διευκόλυνση των συναντήσεων των νέων ευρωπαίων με θέμα την προστασία του περιβάλλοντος, στα πλαίσια του προγράμματος "Νεολαία για την Ευρώπη" (YES) και του προγράμματος "Ανταλλαγή νέων εργαζομένων",
- ένταξη του θέματος **"Περιβαλλοντική Αγωγή"** στο πρόγραμμα "Εκπαιδευτικές επισκέψεις ειδικών σε θέματα εκπαίδευσης" (πρόγραμμα ARION), ώστε να επιτραπεί σε ορισμένο αριθμό εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών ειδικών σε θέματα περιβαλλοντικής αγωγής να επισκεφθούν άλλα κράτη μέλη προκειμένου να ανταλλάξουν εμπειρίες και να βελτιώσουν την εργασία τους προσδίδοντας της και ευρωπαϊκή διάσταση,
- ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που ασχολούνται με τον τομέα του περιβάλλοντος, χρησιμοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρει το πρόγραμμα ERASMUS για τη διευκόλυνση της κινητικότητας των ευρωπαίων σπουδαστών και εκπαιδευτικών και την ανάπτυξη κοινού διδακτικού υλικού,
- ενθάρρυνση, στον τομέα του περιβάλλοντος, της συνεργασίας μεταξύ ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων όσον αφορά την κατάρτιση σε νέες τεχνολογίες στα πλαίσια του προγράμματος COMETT.

III.

Η Επιτροπή Παιδείας θα παρακολουθεί την εφαρμογή του ψηφίσματος σε συνεργασία με την αρμόδια ομάδα του Συμβουλίου που ασχολείται με θέματα περιβάλλοντος .

IV.

Το Συμβούλιο και οι Υπουργοί Παιδείας, συνελθόντες στα πλαίσια του Συμβουλίου, καλούν την Επιτροπή Παιδείας να καταρτίσει, εντός δύο ετών από την έκδοση του παρόντος ψηφίσματος, μια πρώτη έκθεση σχετικά με την πορεία των ενεργειών που έχουν αναληφθεί στο επίπεδο των κρατών μελών και στο επίπεδο της Κοινότητας σχετικά με την περιβαλλοντική αγωγή .

V.

Η απόφαση σχετικά με τη χρηματοδότηση εκ μέρους της Κοινότητας των ενεργειών που αναφέρονται στο σημείο IIΒ θα ληφθεί συμφωνά με τους κανόνες και τις διαδικασίες που εφαρμόζονται στην Κοινότητα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΥΝΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Της 1^{ης} Ιουνίου 1992

**Για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής αγωγής
(92/C 151/02)**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Το Συμβούλιο και οι Υπουργοί Παιδείας σημείωσαν έκθεση που τους υπέβαλε η Επιτροπή Παιδείας σχετικά με την εφαρμογή του ψηφίσματος τους της 24ης Μαΐου 1988 για την περιβαλλοντική αγωγή. Διαπίστωσαν ότι τα κράτη μέλη και η Επιτροπή προέβησαν σε πολλές θετικές δράσεις για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής αγωγής.

Από το 1988 που εκδόθηκε το ψήφισμα, έχει ακόμα περισσότερο τονιστεί ο επείγων χαρακτήρας της προστασίας του περιβάλλοντος σε όλα τα επίπεδα. Υπάρχει τώρα ευρύτερη αναγνώριση, τόσο από την κοινωνία όσο και από τα άτομα, της σημασίας που έχει η προστασία του περιβάλλοντος εντός της Κοινότητας, προκειμένου να υπάρξουν καλύτερες συνθήκες ζωής καθώς και μία ισόρροπη και αρμονική ανάπτυξη.

Τα άτομα οφείλουν να αναλάβουν πολλούς σημαντικούς ρόλους:

ως άμεσα ενεχόμενοι στο κοινό καθήκον της διατήρησης, προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, συμβάλλοντας έτσι στην προστασία της ανθρώπινης υγείας και τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας,

ως άμεσοι παραγωγοί ρύπανσης και αποβλήτων,

ως καταναλωτές αγαθών και υπηρεσιών.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου του 1990, με τη δήλωση του για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, τόνισε ότι είναι ζωτική ανάγκη να βελτιωθεί η ενημέρωση του κοινού και να υπάρξει, ιδιαίτερα, ανταπόκριση στο ενδιαφέρον των νέων, οι οποίοι συνειδητοποιούν με οξυδέρκεια τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Η εκπαίδευση έχει μείζονα σημασία όσον αφορά τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Οι κατευθυντήριες γραμμές δράσης για την περιβαλλοντική αγωγή, που είχαν εκτεθεί με το ψήφισμα του Συμβουλίου και των Υπουργών Παιδείας του 1988, εξακολουθούν να ισχύουν. Οι γραμμές αυτές πρέπει να συνεχιστούν και να ενισχυθούν.

Σύμφωνα με τους στόχους και τις κατευθυντήριες αρχές που περιλαμβάνονται στο ψήφισμα του 1988 η περιβαλλοντική αγωγή:

- ✓ *πρέπει να θεωρείται* ως αναπόσπαστο και ουσιώδες τμήμα της παιδείας κάθε ευρωπαίου πολίτη
- ✓ *πρέπει να ενισχύεται* όσο το δυνατόν νωρίτερα, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. πρέπει να έχει διεπιστημονική προοπτική
- ✓ *πρέπει να θεωρείται* ως σημαντικό μέσον για τη σύνδεση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την κοινωνία που τα περιβάλλει, το οποίο ωθεί τους μαθητές και τους σπουδαστές να συνειδητοποιήσουν οξύτερα τα τοπικά περιβαλλοντικά προβλήματα καθώς και την ποικιλομορφία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής τους.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην καθιέρωση εντατικότερων βασικών σπουδών και συνεχούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στον τομέα αυτόν.

Το Συμβούλιο και οι Υπουργοί Παιδείας σημειώνουν με ικανοποίηση ότι το πέμπτο Πρόγραμμα Κοινοτικής Δράσης αναφέρεται στην ανάγκη να παρέχεται καλύτερη πληροφόρηση και αγωγή σε θέματα περιβάλλοντος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Ζητούν από την Επιτροπή Παιδείας να τους υποβάλει μια ακόμη έκθεση για τις δραστηριότητες που θα αναληφθούν κατ' εφαρμογή του ψηφίσματος του 1988 μέχρι τα τέλη του 1994.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Στο παράρτημα αυτό παρουσιάζονται οι εγκύκλιοι οι οποίες είχαν εκδοθεί για τις πολυήμερες εκδρομές στα πλαίσια υλοποίησης προγράμματος Π.Ε. Οι εγκύκλιοι αυτές παρουσιάζονται αφ' ενός μεν γιατί παρουσιάζεται η συλλογιστική του πλαισίου που πρέπει να υπάρχει για μια εκδρομή-επίσκεψη περιβαλλοντικού περιεχομένου και αφ' εταίρου για την ιστοριογραφία με την καταγραφή τους για τον αυριανό μελετητή, του πλέγματος των νόμων και των εγκυκλίων στην εξέλιξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Παλιές εγκύκλιοι για τις εκδρομές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Υ.Α. Γ2/5591/17.10.96

Θέμα: Εκδρομές στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η Διεύθυνση Σπουδών Δευ/θμιας Εκπαίδευσης μπορεί να εγκρίνει κατά παρέκκλιση, εκδρομές περιβαλλοντικού χαρακτήρα με διανυκτέρευση, σε Εθνικούς Δρυμούς, Υγρότοπους Διεθνούς σημασίας (Ramsar), Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, περιοχές ειδικών παραδοσιακών καλλιεργειών και γενικότερα σε περιοχές οικολογικού ενδιαφέροντος.

Διευκρινίζουμε ότι:

Για μεν τις διήμερες εκδρομές μπορεί να διατεθεί μία (1) εργάσιμη ημέρα και μία (1) αργία, για δε τις τριήμερες εκδρομές, μία (1) εργάσιμη ημέρα και δύο (2) αργίες. Όταν οι απαιτήσεις του προγράμματος της εκδρομής ή της απόστασης, επιβάλλουν και τέταρτη (4η ημέρα, τότε μπορεί να διατεθεί και δεύτερη (2η) εργάσιμη ημέρα με την προϋπόθεση ότι το υπόλοιπο σχολείο θα πραγματοποιήσει μία από αυτές τις ημέρες το μηνιαίο περίπατο ή την ημερήσια εκδρομή του.

Η εκδρομή θα εγκρίνεται μόνο όταν πληρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

1. Απαραίτητα δικαιολογητικά:

Αίτηση, η οποία θα συνοδεύεται από:

A. Αναλυτικό πρόγραμμα της εκδρομής από το οποίο θα πιστοποιείται ο εκπαιδευτικός - περιβαλλοντικός της χαρακτήρας, αλλά και το σύνολο των συγκεκριμένων παρατηρήσεων κα άλλων δραστηριοτήτων που σχεδιάζονται να πραγματοποιηθούν κατά την εκδρομή αυτή.

B. Πράξη του συλλόγου των Καθηγητών με πλήρη στοιχεία για την εκδρομή: αριθμό μαθητών, ονόματα και αριθμό συνοδών, ημερομηνίες πραγματοποίησης της εκδρομής. Η αναλογία μαθητών και συνοδών εκπαιδευτικών θα είναι σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις των εκδρομών.

2. Υποβολή δικαιολογητικών: Τα δικαιολογητικά θα πρέπει να υποβάλλονται στη Διεύθυνση Δ/μιας Εκπαίδευσης στην οποία ανήκει το Σχολείο, υπόψη του Υπευθύνου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ο οποίος μέσα σε χρονικό διάστημα μιας (1) **εβδομάδας** θα πρέπει να τα προωθήσει γνωμοδοτώντας για την πραγματοποίηση ή όχι της εκδρομής.

Τα δικαιολογητικά θα πρέπει να βρίσκονται στη Διεύθυνση Σπουδών Δ/θμιας Εκπαίδευσης **τουλάχιστον ένα (1) μήνα** πριν την πραγματοποίηση της προγραμματισμένης εκδρομής και συνεπώς θα πρέπει να υποβάλλονται **τουλάχιστον ενάμιση μήνα πριν** στη Διεύθυνση Δ/θμιας Εκπαίδευσης.

3. Τροποποιήσεις: Τροποποιήσεις στις ημερομηνίες πραγματοποίησης της εκδρομής δεν θα γίνονται δεκτές, εκτός εάν συντρέχουν σοβαροί λόγοι. Σε περίπτωση τροποποίησης των ημερομηνιών, θα πρέπει να υποβάλλεται εκ νέου αίτηση.

4. Χρόνος πραγματοποίησης: Τέτοιου είδους εκδρομές μπορούν να πραγματοποιούνται **το αργότερο μέχρι 15 Μαΐου**.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

5. Αριθμός Π.Ε. εκδρομών: Τα Σχολεία δικαιούνται μόνο μία (1) περιβαλλοντική εκδρομή για κάθε σχολικό έτος.

Στην περίπτωση που τμήματα ενός Σχολείου αποφασίζουν περιβαλλοντικές εκδρομές σε διαφορετικούς τόπους, οι εκδρομές αυτές θα πρέπει να προγραμματίζονται να γίνουν όλες στο ίδιο χρονικό διάστημα, προκειμένου να ελαχιστοποιείται η αναστάτωση στο ωρολόγιο πρόγραμμα του Σχολείου.

Κατά τα άλλα θα τηρηθούν οι διατάξεις των σχετικών εγκυκλίων περί εκδρομών.

Οι αποζημιώσεις των συνοδών εκπαιδευτικών προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις.

Τονίζουμε ότι δεν ακολουθείται η παραπάνω διαδικασία ή όταν οι αιτήσεις είναι εκπρόθεσμες, οι εκδρομές δεν θα εγκρίνονται.

Υ.Α. Γ2/6611/20.11.97

Θέμα: Επισκέψεις στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η Διεύθυνση Σπουδών Δευ/θμιας Εκπαίδευσης μπορεί να εγκρίνει κατά παρέκκλιση, επισκέψεις με διανυκτέρευση. Οι επισκέψεις αυτές θα πρέπει να έχουν αποκλειστικά περιβαλλοντικό χαρακτήρα και μπορούν να γίνονται σε περιοχές που παρουσιάζουν ευρύτερο, οικολογικό ενδιαφέρον (Εθνικοί Δρυμοί, Υγρότοποι, Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης και γενικά ενδιαφέροντα οικοσυστήματα, παραδοσιακοί οικισμοί και κατασκευές κ.α.). Σκοπός των επισκέψεων αυτών είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών σε περιβαλλοντικά θέματα, μέσω της προσέγγισης του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της χώρας μας.

Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να έχουν και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως να συνοδεύονται από συγκεκριμένες δραστηριότητες που θα διεξάγονται πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την επίσκεψη. Λόγω αυτών των δραστηριοτήτων, δεν είναι δυνατόν να συμμετέχει όλο το σχολείο αλλά μόνο μικρές ομάδες μαθητών, ώστε να μπορέσουν να δουλέψουν και στο πεδίο.

Η επίσκεψη θα εγκρίνεται μόνο όταν πληρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

Ι. Απαραίτητα δικαιολογητικά:

α) Αίτηση του σχολείου

β) Πράξη του συλλόγου των Καθηγητών με πλήρη στοιχεία για την επίσκεψη: αριθμό μαθητών, ονόματα Και αριθμό συνοδών, ημερομηνίες πραγματοποίησης της επίσκεψης. Η αναλογία μαθητών και συνοδών εκπαιδευτικών θα είναι σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις των εκδρομών.

γ) Έντυπο υποβολής πρότασης (επισυνάπτεται) συμπληρωμένο από τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό και υπογεγραμμένο από τον Υπεύθυνο ΠΕ

ΙΙ. Υποβολή δικαιολογητικών: Τα δικαιολογητικά θα πρέπει να υποβάλλονται στη Διεύθυνση Δ/θμιας Εκπαίδευσης στην οποία ανήκει το Σχολείο, υπόψη του Υπευθύνου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ο οποίος μέσα σε χρονικό διάστημα **μιας (1) εβδομάδας** θα πρέπει να τα προωθήσει γνωμοδοτώντας για την πραγματοποίηση ή όχι της επίσκεψης.

Τα δικαιολογητικά θα πρέπει να βρίσκονται στη Διεύθυνση Σπουδών Δ/θμιας Εκπαίδευσης **τουλάχιστον ένα (1) μήνα πριν** την πραγματοποίηση της προγραμματισμένης επίσκεψης και συνεπώς θα πρέπει να υποβάλλονται τουλάχιστον **ενάμισι μήνα πριν**, στη Διεύθυνση Δ/θμιας Εκπαίδευσης. Η Δ/νση Σπουδών ΔΕ θα δεχτεί αιτήσεις που θα υποβληθούν το **αργότερο μέχρι τέλη Φεβρουαρίου 1998**. Μετά από αυτή την ημερομηνία καμία αίτηση δεν θα γίνει δεκτή. Οι επισκέψεις μπορούν να πραγματοποιηθούν το **αργότερο μέχρι 15 Μαΐου 1998**.

ΙΙΙ. Ημέρες επισκέψεων ορίζονται - κατ' ανώτατο όριο – **τρεις (3)**.

Για μεν τις διήμερες επισκέψεις μπορεί να διατεθεί μία (1) εργάσιμη ημέρα και μία (1) αργία, για δε τις τριήμερες επισκέψεις, μία (1) εργάσιμη ημέρα και δύο (2) αργίες. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις σχολείων που βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές, μπορεί να διατεθεί και τέταρτη (4η) ημέρα (δεύτερη εργάσιμη) με τη ρητή δέσμευση του σχολείου να πραγματοποιήσει την ίδια μέρα το μηνιαίο περίπατο του ή την ημερήσια εκδρομή.

ΙV. Τροποποιήσεις στις ημερομηνίες, πραγματοποίησης της επίσκεψης ή στον αριθμό των μαθητών δεν θα γίνονται δεκτές εκτός εάν συντρέχουν σοβαροί λόγοι. Σε περίπτωση τροποποίησης των ημερομηνιών, θα πρέπει να υποβάλλεται εκ νέου αίτηση.

V. Τα Σχολεία δικαιούνται **μόνο μία (1)** περιβαλλοντική επίσκεψη για κάθε σχολικό έτος. Στην περίπτωση που τμήματα ενός Σχολείου αποφασίζουν πολυήμερες περιβαλλοντικές επισκέψεις σε διαφορετικούς τόπους. Οι επισκέψεις αυτές θα πρέπει να προγραμματίζονται να γίνουν όλες στο ίδιο χρονικό διάστημα, προκειμένου να ελαχιστοποιείται η αναστάτωση στο ωρολόγιο πρόγραμμα του Σχολείου.

VI. Οι αποζημιώσεις των συνοδών εκπαιδευτικών προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις.

VII. Κατά τα άλλα θα τηρηθούν οι διατάξεις των σχετικών εγκυκλίων περί εκδρομών.

Τονίζουμε ότι όταν δεν ακολουθείται η παραπάνω διαδικασία ή όταν οι αιτήσεις είναι εκπρόθεσμες, οι επισκέψεις δεν θα εγκρίνονται.

Υπενθυμίζουμε ότι τα σχολεία που υλοποιούν πρόγραμμα Π.Ε. δικαιούνται μία ημερήσια επίσκεψη εντός ή εκτός του Νομού όταν το επιβάλλουν οι ανάγκες του προγράμματος, σύμφωνα και με τη Γ2/4867/28.8.92 (Φ.Ε.Κ. 629/τ.Β'/23.10.92) την οποία εγκρίνει ο οικείος Νομάρχης.

Υ.Α. Γ2/5312/02.11.98

Θέμα: Επισκέψεις στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η Διεύθυνση Σπουδών Β/θμιας Εκπ/σης μπορεί να εγκρίνει κατά παρέκκλιση, επισκέψεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα, με διανυκτέρευση. Οι επισκέψεις αυτές θα πρέπει να έχουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά :

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Έχουν αποκλειστικά περιβαλλοντικό χαρακτήρα και μπορούν να γίνονται σε περιοχές που παρουσιάζουν ευρύτερο οικολογικό ενδιαφέρον (Εθνικοί Δρυμοί, Υγρότοποι, Διατηρητέα μνημεία της Φύσης και γενικά ενδιαφέροντα οικοσυστήματα, τεχνητά οικοσυστήματα, παραδοσιακοί οικισμοί και κατασκευές αλλά και περιοχές με περιβαλλοντικά προβλήματα κ.α.). Συνοδεύονται από ενεργητική συμμετοχή και δραστηριότητες των μαθητών πριν από την επίσκεψη κατά τη διάρκεια της και μετά από το πέρας της. Για αυτό είναι καλό να εντάσσονται στα πλαίσια προγραμμάτων Π.Ε. Χρήσιμη επίσης είναι και η συνεργασία με τους αντίστοιχους τοπικούς περιβαλλοντικούς φορείς του τόπου επίσκεψης.

Λόγω των δραστηριοτήτων που πρέπει να αναπτυχθούν και της εργασίας στο πεδίο μπορούν να συμμετέχουν μικρές ομάδες μαθητών (1-2 τμήματα ή περιβαλλοντικές ομάδες με πενήντα (50) μαθητές κατ¹ ανώτατο όριο)) και όχι όλο το σχολείο. Επίσης, για τους ίδιους λόγους, επιτρέπεται αύξηση κατά έναν - σε σχέση με τον προβλεπόμενο -του αριθμού των συμμετεχόντων συνοδών εκπαιδευτικών.

Μετά την πραγματοποίηση της επίσκεψης υποβάλλεται από τον υπεύθυνο της επίσκεψης έκθεση δραστηριοτήτων στον Προϊστάμενο του Γραφείου ή της Δ/νσης και στον Υπεύθυνο Π.Ε. του Νομού. Για την πραγματοποίηση της επίσκεψης πρέπει να πληρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις.

I. Απαραίτητα δικαιολογητικά:

A) Αίτηση του σχολείου (με πλήρη στοιχεία)

B) Πράξη του συλλόγου των εκπαιδευτικών με πλήρη στοιχεία για την επίσκεψη (αριθμό μαθητών, ονόματα και αριθμό συνοδών εκπαιδευτικών , ημερομηνίες πραγματοποίησης της επίσκεψης.

Γ) Έντυπο υποβολής πρότασης (επισυνάπτεται) συμπληρωμένο από τον υπεύθυνο της επίσκεψης και υπογεγραμμένο από τον Υπεύθυνο Π.Ε.

II. Υποβολή δικαιολογητικών Τα ανωτέρω δικαιολογητικά υποβάλλονται πάντα μέσω της Δ/νσης Β/θμιας Εκπαίδευσης στην οποία ανήκει το σχολείο, μετά από εισήγηση του Υπευθύνου ΠΕ, ο οποίος πρέπει άμεσα να τα προωθήσει στον Προϊστάμενο της Δ/νσης, γνωμοδοτώντας για την πραγματοποίηση ή όχι της επίσκεψης. Σε περίπτωση που ο Υπεύθυνος θεωρήσει ότι δεν τηρούνται οι όροι και οι προϋποθέσεις που έχουν τεθεί, μπορεί - με τη σύμφωνη γνώμη του Προϊσταμένου - να επιστρέψει τα δικαιολογητικά στο σχολείο με τις παρατηρήσεις του για διορθώσεις. Τα δικαιολογητικά θα πρέπει να βρίσκονται στη Δ/νση Σπουδών Β/θμιας Εκπ/σης τουλάχιστον **ένα (1) μήνα** πριν την πραγματοποίηση της προγραμματισμένης επίσκεψης και συνεπώς πρέπει να υποβάλλονται τουλάχιστον **σαράντα πέντε ημέρες** πριν στην οικεία Δ/νση.

Οι επισκέψεις μπορούν να πραγματοποιηθούν το αργότερο μέχρι 16 Μαΐου 1999 οπότε οι αιτήσεις μπορούν να υποβάλλονται μέχρι 31 Μαρτίου 1999.

Εκπρόθεσμες αιτήσεις δεν θα εγκρίνονται.

III. Το περιεχόμενο των ανωτέρω επισκέψεων είναι αποκλειστικά περιβαλλοντικό

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Βέβαια δεν αποκλείεται και κάποια επίσκεψη σε χώρο πολιτιστικού ή άλλου ενδιαφέροντος που δρα πολλαπλασιαστικά στο παιδαγωγικό όφελος αλλά όμως δεν αναιρεί τον κύριο χαρακτήρα της. Επίσης τονίζουμε ότι οι περιβαλλοντικές επισκέψεις χαρακτηρίζονται από ενεργητικό τρόπο μάθησης και δεν περιορίζονται σε απλές επισκέψεις χώρων, πράγμα που πρέπει να φαίνεται στο έντυπο που συμπληρώνει το σχολείο.

ΙV. Ημέρες επισκέψεων ορίζονται - κατ' ανώτατο όριο - **τρεις (3)**. Για μεν τις διήμερες επισκέψεις μπορεί να διατεθεί μία εργάσιμη και μία αργία, για δε τις τριήμερες μία εργάσιμη και δύο αργίες. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, που να δικαιολογούνται εμφανώς (σχολεία απομακρυσμένων περιοχών, μεγάλες αποστάσεις κ.α.) μπορεί να διατεθεί και τέταρτη μέρα (δεύτερη εργάσιμη ή αργία). Σε περίπτωση δεύτερης εργάσιμης ημέρας θα πρέπει υποχρεωτικά το υπόλοιπο σχολείο, την ίδια μέρα, να πραγματοποιήσει τον μηνιαίο περίπατο ή την ημερήσια εκδρομή του και αυτό θα αναφέρεται στην οικεία πράξη του συλλόγου.

V. Τροποποιήσεις στις ημερομηνίες πραγματοποίησης της επίσκεψης ή στον αριθμό των μαθητών δεν θα γίνονται δεκτές εκτός αν συντρέχουν σοβαροί λόγοι. Σε τέτοιες περιπτώσεις θα πρέπει να ενημερώνεται εμπρόθεσμα το Γραφείο Π.Ε.

VI. Τα σχολεία δικαιούνται μόνο μία (1) περιβαλλοντική επίσκεψη κάθε χρόνο. Τονίζουμε ότι λόγω του χαρακτήρα των επισκέψεων (ενεργητική συμμετοχή, δουλειά στο πεδίο κ.α.) μπορούν να συμμετάσχουν μόνο ολιγάριθμες μαθητικές ομάδες (μέχρι 50 μαθητές το ανώτερο).

Σε περίπτωση που τμήματα ενός σχολείου αποφασίζουν πολυήμερες περιβαλλοντικές επισκέψεις σε διαφορετικούς τόπους, οι επισκέψεις αυτές θα πρέπει να προγραμματίζονται να γίνουν όλες στο ίδιο χρονικό διάστημα, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η αναστάτωση στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου.

Σχολεία τα οποία δεν έχουν λειτουργήσει κανονικά σε όλη τη σχολική χρονιά (ελλείψεις εκπαιδευτικών, καταλήψεις κ.α.) μπορούν να πραγματοποιήσουν τις επισκέψεις τους μόνο σε αργίες.

VII. Οι αποζημιώσεις των συνοδών εκπαιδευτικών προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις. Κατά τα άλλα θα διατηρηθούν οι διατάξεις των σχετικών εγκυκλίων περί εκδρομών.

Εφιστάται η προσοχή των Υπευθύνων Π.Ε. στην προώθηση προς το Γραφείο Π.Ε. των επισκέψεων εκείνων που πληρούν όλες τις παραπάνω προϋποθέσεις ώστε να εξασφαλιστεί η ομαλή διεξαγωγή των επισκέψεων και να διαφυλαχθούν οι παιδαγωγικοί τους στόχοι.

Υπενθυμίζουμε ότι τα σχολεία που υλοποιούν πρόγραμμα Π.Ε. δικαιούνται μία ημερήσια επίσκεψη εντός και εκτός του Νομού -όταν το επιβάλλουν οι ανάγκες του προγράμματος, σύμφωνα τη Γ2/4867/92- την οποία εγκρίνει ο οικείος Νομάρχης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Στο παράρτημα αυτό περιλαμβάνονται:

1. Η έκθεση της τελικής πράξης του θερινού Πανεπιστημίου της Τουλούζης (11-17 Σεπτεμβρίου 1994)
2. Άξονες εργασίας και Συμπεράσματα της πράξης
3. Παραρτήματα

**Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΤΟΥ ΘΕΡΙΝΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΗΣ ΤΟΥΛΟΥΖΗΣ (11-17 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1994)
Συστάσεις επί θεμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης
Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής**

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ

1. ΓΕΝΙΚΑ

1.1. Ορόσημα

1.2. Τα κοινοτικά κείμενα επί θεμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

2. ΕΠΙΤΕΥΞΕΙΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

2.1. Εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολικά προγράμματα

2.1.1 Ευνοϊκό πλαίσιο

2.1.2 Συνοδευτικά μέτρα για τις εθνικές στρατηγικές

2.1.3 Νέα διάσταση: εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς δράσεις

2.2 Η περιβαλλοντική εκπαίδευση γίνεται υπόθεση όλων

2.2.1 Ενίσχυση των δεσμών: σχολεία και τοπική κοινωνία

2.2.2 Το περιβάλλον ως παράγοντας ανανέωσης του σχολείου

2.3 Βελτίωση του εκπαιδευτικού υλικού και της κατάρτισης του διδακτικού προσωπικού

2.3.1 Η κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού αποτελεί προτεραιότητα

2.3.2 Κάλυψη των αναγκών σε εκπαιδευτικό υλικό

3. ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

3.1 Ευρωπαϊκή διάσταση: προστιθέμενη αξία για την περιβαλλοντική εκπαίδευση

3.1.1 Μια αποδοτική συνεργασία: η ομάδα εργασίας και η Κοινότητα

3.1.2 Τα ευρωπαϊκά έργα και η κοινοτική υποστήριξη

3.1.3 Ένταξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα κοινοτικά προγράμματα

3.2 Το θερινό Πανεπιστήμιο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης: ένας σημαντικός σταθμός (Τουλούζη, Σεπτέμβριος 1994)

3.2.1 Οι συμμετάσχοντες

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

3.2.2 Στόχοι και θέματα προβληματισμού

3.2.3 Συστάσεις

3.2.4 Η συνέχεια του θερινού Πανεπιστημίου

ΑΞΟΝΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΑΓΩΓΗ

Με βάση το ψήφισμα του Συμβουλίου της 24ης Μαΐου 1988, μια πρώτη έκθεση σχετικά με την περιβαλλοντική εκπαίδευση⁵ υποβλήθηκε από την επιτροπή παιδείας στο Συμβούλιο της ΕΟΚ και στους Υπουργούς Παιδείας τον Ιούνιο 1992. Το Συμβούλιο και οι Υπουργοί Παιδείας διατύπωσαν τα συμπεράσματα τους⁶ και κάλεσαν την επιτροπή παιδείας να τους υποβάλει μέχρι τέλους του 1994 μια νέα έκθεση σχετικά με την ανάληψη δραστηριοτήτων στο πλαίσιο του ως άνω ψηφίσματος.

«Η περιβαλλοντική εκπαίδευση αποσκοπεί σε μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των πολιτών γύρω από τα προβλήματα του περιβάλλοντος και πιθανές λύσεις· στόχος της είναι επίσης να θέσει τις βάσεις για μια συμμετοχή, συνειδητή και ενεργητική, των πολιτών στην προστασία του περιβάλλοντος και για μια συνετή και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων».

Με τα παραπάνω λόγια, στο ψήφισμα του Συμβουλίου και των υπουργών παιδείας που εκδόθηκε στις 24 Μαΐου 1988⁷ επανακηρύσσεται η βούληση για μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση όλων μας αναφορικά με την προστασία του περιβάλλοντος.

Από τότε έχουν εισαχθεί σε ολόκληρη της Ευρώπη εκπαιδευτικές καινοτομίες που δημιουργούν τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Πρωτοβουλίες, έργα, θεσμικά προγράμματα, σύσταση δικτύων και εταιρικών σχέσεων είναι αποκαλυπτικά του ενδιαφέροντος των σχολικών κύκλων για προστασία του αμέσου περιβάλλοντος καθώς και για διερεύνηση των προβλημάτων σε πλανητική κλίμακα.

Διαπιστώνουμε ότι οι δράσεις βασίζονται στην **βούληση για επίλυση των προβλημάτων** και όχι στη δράση ως αυτοσκοπό. Το σχολείο δεν θέλει πλέον να είναι ένα κλειστό προπύργιο των γνώσεων, αλλά πρέπει να αποτελέσει καίριο μοχλό για το μέλλον του πλανήτη. Πράγματι, ο δυναμισμός των δράσεων είναι τέτοιος ώστε να δημιουργείται η εντύπωση ότι κατέχουν ήδη σημαντική θέση στα εκπαιδευτικά προγράμματα, τη στιγμή κατά την οποία η πραγματικότητα των αριθμών είναι απογοητευτική. Η εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα επίσημα προγράμματα εξακολουθεί να είναι βραδεία, μάλιστα δε άνισα κατανεμημένη.

Εμπόδια, ορισμένα από τα οποία ήρθαν με κάποιες αποφάσεις σε εθνικό επίπεδο, εξακολουθούν να υπάρχουν σε σχέση με δύο ουσιαστικές παραμέτρους, τον σχολικό χώρο και χρόνο, σε σχέση με την αναγνώριση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ως βάσεως για την **αιιφόρο ανάπτυξη**, καθώς και σε σχέση με τη σημασία του προπαρασκευαστικού της ρόλου για κάθε μελλοντική απασχόληση.

⁵ SEC (92) 934 - Βρυξέλλες, 6 Μαΐου 1992

⁶ ΕΕ αριθ. C 151 της 16 Ιουνίου 1992, σ. 2

⁷ ΕΕ αριθ. C 177 της 6 Ιουλίου 1988, σ. 8

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Οι δυσκολίες όμως είναι πλήρως εξακριβωμένες:

- καθυστέρηση στην αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών·
- ανεπαρκής χρηματοδότηση για κατάρτιση και υλοποίηση έργων·
- προβληματική η ανάληψη διεπιστημονικής εργασίας·
- πολυπλοκότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων που βρίσκονται σε διαρκή εξέλιξη·
- ανεπαρκής γνώση του εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού, το οποίο αφθονεί, ορισμένες όμως φορές δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες.

Κάθε κράτος μέλος κατέβαλε προσπάθειες ώστε να προωθήσει την εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε όλες τις σχολικές βαθμίδες. Για την εξεύρεση λύσεων συνεκτιμήθηκαν οι τοπικές ιδιαιτερότητες με βάση μια κοινή συναίνεση που αναγνωρίζει τον επιστημονικό χαρακτήρα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Σεβόμενη την αρχή της εθνικής κυριαρχίας, η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε διάφορα πεδία:

- **υποστηρίζοντας τη διοργάνωση συναντήσεων και σεμιναρίων** και λαμβάνοντας υπόψη τις πτυχές με ευρωπαϊκή διάσταση·
- **εντάσσοντας ολοένα και περισσότερο τα περιβαλλοντικά θέματα στα κοινοτικά προγράμματα**, τόσο σε επίπεδο μαθητών και εκπαιδευτικών όσο και σε επίπεδο διοικητικών αρμοδίων.

Το ευρωπαϊκό σχολείο πρέπει να λάβει υπόψη ότι ο προβληματισμός γύρω από θέματα περιβάλλοντος έχει παγκόσμια διάσταση. Η έκθεση παρουσιάζει την εξέλιξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε σύντομο και μεταβατικό χρονικό διάστημα (1992 -1995) και χαράσσει τους άξονες εργασίας μέχρι το έτος 2000.

ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ

Συγκεκριμένη πρόοδος σημειώθηκε μέσα σε λίγο σχετικά χρόνο. Υπάρχουν ασφαλώς διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, οι πρωτοβουλίες όμως καθενός σε ένα ή περισσότερα πεδία είναι πιο γνωστές: συνέδρια, συναντήσεις, σεμινάρια εργασίας επιτρέπουν συχνά την ανταλλαγή μοντέλων. Κοινή επιθυμία όλων είναι να προχωρήσουν παραπέρα, που σημαίνει επιθυμία να ανήκουν σε μια και την αυτή Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Το όλο πλαίσιο αναδεικνύει τον ουσιαστικό ρόλο της εκπαίδευσης για τη συνειδητοποίηση ζητημάτων οικολογικού και δεοντολογικού χαρακτήρα- καθώς και αξιών και στάσεων συμβατών με την **αειφόρο ανάπτυξη**.

► Ανάλυση δράσεων σε επίπεδο κρατών μελών

Οι εκθέσεις που υποβλήθηκαν από τους αντιπροσώπους των κρατών μελών σχετικά με τις δράσεις που αναλήφθηκαν αφότου διατυπώθηκαν τα συμπεράσματα του Συμβουλίου οδήγησαν σε μια νέα καταγραφή της κατάστασης σε ό,τι αφορά την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Η ανάπτυξη εθνικών περιβαλλοντικών πολιτικών, η δρομολόγηση εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων και το άνοιγμα του σχολείου συνετέλεσαν στην εξέλιξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Μερικά κράτη μέλη διέθεσαν πόρους για να εντάξουν την περιβαλλοντική παιδεία σε διάφορες βαθμίδες της σχολικής εκπαίδευσης και κυρίως, όπως είναι λογικό, στη στοιχειώδη εκπαίδευση.

Η άσκηση περιβαλλοντικής πολιτικής και διυπουργικής στρατηγικής σε εθνικό επίπεδο, καθώς επίσης και η έγκριση χρηματοδοτικών σχεδίων δημιούργησαν παντού τις προϋποθέσεις ενίσχυσης των δράσεων.

Ολοένα και περισσότερες πρωτοβουλίες έχουν ευρύ αντίκτυπο και κινητοποιούν όλες τις δυνάμεις (δράση, έρευνα, επικοινωνία, πόροι, κατάρτιση). Οι πρωτοβουλίες αυτές εκτείνονται από το τοπικό επίπεδο μέχρι το διεθνές.

Το άνοιγμα του σχολείου ευνοεί ενίσχυση της συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα. Η τοπική κοινωνία παρεμβαίνει σε πολύ ευρύτερη κλίμακα (ενώσεις, βιομήχανοι, τεχνικοί, διαμορφωτές αποφάσεων, επιχειρήσεις, διοικητικοί και οικονομικοί κύκλοι). Το σχολείο διαθέτει το "ζωντανό" υλικό και η εκπαιδευτική διαδικασία γίνεται κοινή μέριμνα για το μέλλον μιας κοινής κληρονομιάς.

Ο κεντρικός ρόλος που ανατίθεται στο σχολείο πρέπει να συνοδευτεί από νέους πόρους τόσο ανθρώπινους όσο και υλικούς.

Από τους εκπαιδευτικούς αναμένεται μια νέα παιδαγωγική προσπάθεια. Η εκπαίδευση επανεξετάζεται όχι πλέον μόνο υπό το πρίσμα των επιμέρους γνώσεων αλλά μιας συνολικής παιδείας (αγωγή του πολίτη, δεοντολογία, υπευθυνότητα). Η νέα αυτή προτεραιότητα εμποτίζει αρχική και συνεχιζόμενη κατάρτιση, για την ανάπτυξη των οποίων όλοι (σχολείο και εταίροι) μεριμνούν ώστε να εξασφαλισθεί

κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό· από τη σύλληψη μέχρι την πειραματική εφαρμογή, το υλικό μελετάται με κριτήριο το κατά πόσον ανταποκρίνεται στις υπάρχουσες ανάγκες.

Εκπαιδευτικά κέντρα (κέντρα κατάρτισης εκπαιδευτικών, κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, κέντρα έργων, κέντρα παιδαγωγικής έρευνας...) συντονίζουν τις προσπάθειες τους δημιουργώντας δίκτυα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο ώστε να βελτιώνονται τα στοιχεία-κλειδιά της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης: κατάρτιση των εκπαιδευτικών και εκπαιδευτικό υλικό.

► Ανάλυση δράσεων σε κοινοτικό επίπεδο

Σε εφαρμογή του από 24 Μαΐου 1988 ψηφίσματος για την περιβαλλοντική εκπαίδευση και σε εφαρμογή των στόχων του πέμπτου προγράμματος δράσης, η Επιτροπή έχει εντείνει τις δράσεις υποστήριξης προς τα κράτη μέλη, σεβόμενη παράλληλα τις εθνικές αρμοδιότητες επί εκπαιδευτικών θεμάτων:

- διεύρυνση της ομάδας εργασίας με εκπροσώπους των υπουργείων περιβάλλοντος, στο πλαίσιο της επιδιωχθείσας συνεργασίας σε επίπεδο κρατών (περιβάλλον, εκπαίδευση)·
- ενίσχυση για την ενημέρωση και την κατάρτιση, με την εκπόνηση εγχειριδίου περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη και οδηγού κατάρτισης επί θεμάτων περιβάλλοντος για την ανώτατη εκπαίδευση·
- αύξηση και εκπόνηση κοινοτικών προγραμμάτων που διευκολύνουν την κινητικότητα, την παροχή υποστήριξης για κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη χρησιμοποίηση των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας και κυρίως άνοιγμα του σχολείου στα έργα σχετικά με το πολυσυζητημένο θέμα του περιβάλλοντος.

► Να σημειωθούν επιπλέον δύο αξιοπρόσεκτες πρωτοβουλίες:

- η κατά το 1994 και 1995 δημοσίευση προσκλήσεων υποβολής έργων ευρωπαϊκής διάστασης που να ανταποκρίνονται σε στόχους σαφώς καθορισμένους: προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτικών, παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, ανάπτυξη μέσων ενημέρωσης και επικοινωνίας, διδακτική έρευνα, αποτίμηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.
- η οργάνωση του πρώτου θερινού πανεπιστημίου της Κοινότητας για την περιβαλλοντική εκπαίδευση με στόχους:
 - ✓ να γίνει απολογισμός επί των δράσεων που έχουν αναληφθεί σε όλα τα επίπεδα και από όλους τους εταίρους και επί των προσπαθειών που έχουν καταβληθεί ή που πρόκειται να καταβληθούν,
 - ✓ να διατυπωθούν συστάσεις με βάση τον απολογισμό όπου να διευκρινίζονται οι εφεξής απαραίτητοι όροι για την καθιέρωση μαθήματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Στις συναντήσεις του θερινού πανεπιστημίου (Τουλούζη, Σεπτέμβριος 1994) έλαβαν μέρος όλοι οι παράγοντες της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και προβληματίσθηκαν επί των κάτωθι θεμελιωδών ζητημάτων:

- ✓ *θα αποτελέσει το σχολείο μοχλό συνειδητοποίησης και κινητοποίησης ολόκληρης της κοινωνίας επί θεμάτων προστασίας του περιβάλλοντος;*
- ✓ *πώς θα χαραχθούν οι καταλληλότερες στρατηγικές για να επιτευχθούν οι στόχοι της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης;*
- ✓ *πώς θα εκτιμάται η πολυπλοκότητα των εκπαιδευτικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων;*
- ✓ *θα αποτελέσει η περιβαλλοντική εκπαίδευση τον συντελεστή ή/και τον αποδέκτη της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης;*
- ✓ *ποιο διδακτικό υλικό ανταποκρίνεται στις ανάγκες των εκπαιδευτικών;*
- ✓ *πώς και σε τι επίπεδο θα εκπαιδευτεί το διδακτικό προσωπικό και οι εκπαιδευτές του;*

Προτάθηκαν απαντήσεις οι οποίες μελετώνται ήδη προσεκτικά από πολλούς αρμοδίους της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και θα αποτελέσουν τους κατ' εξοχήν άξονες εργασίας στο πλαίσιο συνέχισης και εμβάθυνσης των δράσεων που αναλαμβάνονται.

1. ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 Ορόσημο

Ένα μεγάλο βήμα έχει συντελεστεί από το 1972 οπότε, κατά τη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον στη Στοκχόλμη, εκκαλείτο η εκπαίδευση να συμβάλει στο να συνειδητοποιήσουν οι νέοι την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση πρέπει στο εξής να βοηθήσει ώστε να γίνει αντιληπτή η πολυπλοκότητα των σχέσεων φύσεως και ανθρώπου, οι πόροι που θα εξοικονομηθούν, οι σχέσεις μεταξύ κατανάλωσης και οικολογίας, μεταξύ δραστηριοτήτων, απασχόλησης, υγείας και περιβάλλοντος, καθώς και η δυναμική της αλληλεγγύης.

Η ευρωπαϊκή κοινωνία βρίσκεται αντιμέτωπη με οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που είναι δύσκολο να τεθούν υπό έλεγχο. Περιβάλλον, υγεία, κατανάλωση και κληρονομιά γίνονται τα συγκεκριμένα στοιχεία προβληματισμού, ανταλλαγής απόψεων και ανάληψης δράσεων. Γεγονότα της καθημερινής πράξης προσδίδουν στην πραγματικότητα μια ευρωπαϊκή διάσταση.

Ατζέντα 21 - Ρίο Ιανέϊρο

Στο κεφάλαιο 36 της ατζέντα 21, το οποίο αφιερώνεται στην εκπαίδευση, την ευαισθητοποίηση του κοινού και την κατάρτιση, προτείνεται να ενταχθούν το περιβάλλον και η ανάπτυξη σε όλες τις πτυχές και όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, αυτό δε μέσα στα τρία επόμενα χρόνια σε συνεργασία με όλους τους συντελεστές της κοινωνίας.

Από το 1992 και μετά, το γενικό πλαίσιο αντανακλά όχι μια νέα συνειδητοποίηση της μέριμνας για το περιβάλλον αλλά **τη σημασία της οικίας εκπαίδευσης**, η οποία κρίνεται αποτελεσματικότερη από διατάγματα και απαγορεύσεις.

1.2 Τα κοινοτικά κείμενα επί θεμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Το ψήφισμα της 24^{ης} Μαΐου 1988

Οι στόχοι και οι κατευθυντήριες αρχές του ψηφίσματος του 1988 χρησιμεύουν πάντα ως βάση αναφοράς· περιλαμβάνονται άλλωστε ως εργαλεία του πέμπτου προγράμματος. Οι δράσεις για τις οποίες γίνεται λόγος στο πέμπτο πρόγραμμα ομιλούν περί των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται στα κράτη μέλη σε εφαρμογή του ως άνω ψηφίσματος:

- εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες με συγκεκριμένα προγράμματα·
- προώθηση των εξωσχολικών δραστηριοτήτων·
- βελτίωση της κατάρτισης, του υλικού και των συνοδευτικών προσπαθειών της Κοινότητας ολοένα και πιο εγγυημένων και αποτελεσματικών.

Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το περιβαλλοντικό ζήτημα περιέχεται στη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρα 130 Ρ έως 130 Τ), πρέπει δε να ενσωματωθεί στη χάραξη και υλοποίηση των λοιπών πολιτικών της Κοινότητας.

Η Κοινότητα πρέπει να συμβάλει στην ανάπτυξη μιας ποιοτικώς ανώτερης εκπαίδευσης προάγοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, στηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους (άρθρα 126 και 127 - κεφάλαιο 3).

Το πέμπτο πρόγραμμα δράσης

Στο πέμπτο πρόγραμμα δράσης διευκρινίζεται ότι είναι σκόπιμο να αξιοποιηθούν, μεταξύ άλλων εγκάρσιων μέσων, η ενημέρωση του κοινού και η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση με στόχο μια βιώσιμη ανάπτυξη που θα σέβεται το περιβάλλον. Το πρόγραμμα συνηγορεί υπέρ της ουσιαστικής και εσπευσμένης υλοποίησης του ψηφίσματος του 1988 και θέτει ως στόχο την εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε όλα τα προγράμματα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από σήμερα μέχρι το 2000.

Μεταξύ των δράσεων που υποστηρίζονται από το πέμπτο πρόγραμμα δράσης περιλαμβάνονται:

- μια έκθεση για τη σημερινή κατάσταση και τις προτάσεις αλλαγών·
- ένα πρόγραμμα παιδαγωγικών ερευνών
- η χάραξη γενικών κατευθύνσεων
- η εκπόνηση εγχειριδίων και διδακτικού υλικού
- η κατάρτιση των εκπαιδευτικών
- η εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολεία από σήμερα μέχρι το 2000
- προγράμματα σεμιναρίων, θερινών σχολείων, ημερίδων
- ετήσια έκθεση προόδου.

Η αναθεώρηση του υπό υλοποίηση πέμπτου προγράμματος δράσης οδήγησε σε καταγραφή των "εγκαρσίων μέσων", στα οποία συγκαταλέγονται η ενημέρωση και η εκπαίδευση του κοινού.

Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁸

Το 1993, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, με το οποίο εκαλούντο τα κράτη μέλη και η Επιτροπή να ενεργοποιήσουν 11 κατευθυντήρια σημεία.

Διατυπώνονται πολύ συγκεκριμένα αιτήματα με κύριους αποδέκτες τα κράτη μέλη:

⁸ ΕΕ C 20/94, σ. 523

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

- ✓ να ενσωματωθεί η περιβαλλοντική διάσταση σε όλες τις πτυχές και βαθμίδες της εκπαίδευσης
- ✓ να επικεντρωθούν οι προσπάθειες στα προγράμματα κατάρτισης των εκπαιδευτικών
- ✓ να καθορισθεί ελάχιστο κοινό περιεχόμενο στα σχολικά προγράμματα
- ✓ να προωθηθεί η διαρκής εκπαίδευση των ενηλίκων σε θέματα περιβάλλοντος
- ✓ να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη κέντρων έρευνας και διεπιστημονικής εκπαίδευσης σχετικών με την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

2. ΕΠΙΤΕΥΞΕΙΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Είτε λόγω της εισαγωγής μεταρρυθμίσεων σε διάφορα εκπαιδευτικά συστήματα είτε χάρη στη σύγκλιση των προσπαθειών δημοσίων ή ιδιωτικών οργανισμών, νέες προτάσεις δημιουργούν τις προϋποθέσεις για πληρέστερη αναγνώριση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με την υλοποίηση κυρίως έργων μεγάλης εμβέλειας, την επίτευξη προόδων σε ό,τι αφορά την κατάρτιση των εκπαιδευτικών, το άνοιγμα του σχολείου προς τα έξω και την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού.

2.1 Εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολεία

2.1.1 Ένα πλαίσιο ευνοϊκό για μεταρρυθμίσεις

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση γνωρίζει εδώ και μερικά χρόνια ευνοϊκό κλίμα. Πλήθος εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων (προγράμματα, διάρκεια σχολικών σπουδών) κλιμακωμένων μεταξύ 1990 και 1995 είχαν ως αποτέλεσμα να εισαχθεί επίσημα στα σχολεία η περιβαλλοντική εκπαίδευση. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές συνοδεύθηκαν ευτυχώς από νέους χρηματοδοτικούς πόρους.

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί τον πρώτο αποδέκτη των πόρων αυτών. Επιτεύχθηκε συναίνεση μεταξύ εθνικών αποφάσεων και διεθνών συστάσεων για τον χαρακτήρα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, ότι δεν θα αποτελεί ξεχωριστό μάθημα. Έτσι εξηγείται η ευχερής και ταχεία εισαγωγή ορισμένης ύλης στα προγράμματα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης κατά "εγκάρσιο" τρόπο, ύλης η οποία αναπληρώνει συχνά τον χώρο που μένει ακάλυπτος από μαθήματα όπως είναι η αγωγή του πολίτη ή τα θρησκευτικά. Έτσι, η ετικέτα "**περιβαλλοντική εκπαίδευση**" χάνεται πίσω από νέους τίτλους όπως:

- προσωπική και κοινωνική αγωγή και ανάπτυξη (2ος και 3ος κύκλος της στοιχειώδους)· ή
- "εγκάρσια θέματα" που δίνουν τον τόνο στην ανάπτυξη κριτικού πνεύματος κατά τη βασική εκπαίδευση.

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση συνδέεται και με άλλα διεπιστημονικά θέματα στις περισσότερες χώρες (υγεία, υγιεινή, αισθητική, κατανάλωση, πολιτιστική καλλιέργεια, ...), τάση η οποία ενισχύεται άλλωστε από τότε που λαμβάνεται υπόψη η ευρωπαϊκή διάσταση.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η πρόοδος που σημειώνεται σε σχέση με την περιβαλλοντική εκπαίδευση είναι ελάχιστη (εξαιρείται η εκπαίδευση τεχνικής και γεωργικής κατεύθυνσης όπου είναι αναγνωρισμένος ο ρόλος της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο στάδιο που προηγείται της άσκησης επαγγέλματος).

Σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης της διεπιστημονικότητας σε ένα σύστημα που εφαρμόζει αυστηρά τη διδασκαλία μεμονωμένων αντικειμένων του επιστητού, ενδιαφέρον προς μίμηση παρουσιάζουν οι πρωτοβουλίες της Ιρλανδίας, της Ελλάδας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας.

Πλήθος άλλων προτάσεων που αφορούν την καθιέρωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε προαιρετική βάση, προβάλλουν την αξία της με εύφημες μνείες, διπλώματα ή "προστιθέμενη" αξία στις εξετάσεις.

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση περιλαμβάνεται σήμερα σε όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα κατά διαφόρους τρόπους: ορισμένα και υποχρεωτικά ωράρια και προγράμματα, καθορισμένοι στόχοι με ελευθερία εφαρμογής, θέματα επιλογής ιδιαίτερος συνιστώμενα, κυρίως δε πρόβλεψη χώρων και χρόνου στο πλαίσιο του σχολείου που θα χρησιμοποιούνται για περιβαλλοντική εκπαίδευση. Το πλαίσιο είναι ευνοϊκό και οι προοπτικές πιο αισιόδοξες αφότου έγινε ο τελευταίος απολογισμός (1992).

2.1.2 Μέτρα συνοδευτικά των εθνικών στρατηγικών

Πραγματικό δείγμα "εκπαιδευτικής" επανάστασης, η σύγκλιση των συντονισμένων προσπαθειών υπουργείων παιδείας και λοιπών φορέων (κυβερνητικών και παρακυβερνητικών, συνεταιριστικών, ιδιωτικών) επιτρέπει στην περιβαλλοντική εκπαίδευση να αποκτά παντού πολιτικά δικαιώματα, παρόλο που η θέση που επίσημα της επιφυλάσσεται είναι μερικές φορές ασήμαντη. Χάρη σε συμβάσεις και εγκρίσεις, σε συμπληρωματικές χρηματοδοτήσεις, χάρη επίσης σε ομάδες ή άτομα που αναλαμβάνουν συντονιστικό ρόλο, η περιβαλλοντική εκπαίδευση κερδίζει πραγματικά έδαφος.

Τα κράτη μέλη έχουν επιλέξει ορισμένο αριθμών μέτρων. Δεν έχει ακόμη υποχωρήσει αρκετά η προσβολή του περιβάλλοντος ώστε να αποτιμηθούν οι μακροπρόθεσμες συνέπειες, τα μέτρα όμως ανταποκρίνονται στις πιο πιεστικές ανάγκες και αποδεικνύουν πειστικά ότι η περιβαλλοντική εκπαίδευση αποτελεί υπόθεση όλων.

Οι πρωτοβουλίες από πλευράς δομών είναι πολλές και αποτελεσματικές

- η περιβαλλοντική πολιτική πρέπει να ενσωματωθεί σε όλες τις κυβερνητικές πολιτικές, πράγμα που σημαίνει ότι η περιβαλλοντική εκπαίδευση θα χρηματοδοτείται από πολλά υπουργεία (NL - 78 εκατ. φλορίνια - Συμβούλιο Υπουργών των σκανδιναβικών Χωρών SE FI, DK, N)·
- φορείς ειδικευμένοι στην περιβαλλοντική εκπαίδευση δημιουργούνται στο πλαίσιο συμβουλίων, επιτροπών, παιδαγωγικών ιδρυμάτων καινοτομίας. Οι φορείς αυτοί χαράσσουν μέρος ή το σύνολο των γενικών κατευθύνσεων και εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση, το υλικό και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών·
- ομάδες εργασίας, διυπουργικές κατά κανόνα, συγκροτούνται για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, οι οποίες εξασφαλίζουν τον κεντρικό συντονισμό των έργων και καθορίζουν τους στόχους προτεραιότητας (π.χ. αειφόρος ανάπτυξη). Τέτοιες ομάδες εργασίας υπάρχουν σε αρκετά κράτη μέλη (P, F, AT, E, UK- Σκωτία)·

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

- εθνικοί οργανισμοί κοινής ωφέλειας (ύδατα, απόβλητα, βιομηχανία, ατμοσφαιρικός αέρας) συμμετέχουν στην παραγωγή υλικού (F, D, SE, UK)·
- όλο και περισσότερες συμφωνίες και συμβάσεις υπογράφονται μεταξύ των υπουργείων παιδείας και περιβάλλοντος, όπως συμβαίνει στα περισσότερα κράτη μέλη (FI, E, GR, SE, F, D). Οι συμφωνίες αυτές ανανεώνονται συχνά ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα προς την επικαιρότητα·
- πληθώρα κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (σχολικά προγράμματα, κατάρτιση, τεκμηρίωση) δημιουργούνται βάσει υπουργικών πρωτοβουλιών·
- ειδικές χρηματοδοτήσεις των υπουργείων παιδείας κατευθύνονται προς την περιβαλλοντική εκπαίδευση (5 εκατ. σελίνια Αυστρίας, 25 εκατ. κορώνες Δανίας)·
- πλήθος συμφωνιών υπογράφονται με επαγγελματικούς κλάδους, ιδιωτικούς και συνεταιριστικούς (UK, D)·
- εθνικά σχέδια (υπουργικά ή διυπουργικά) καθορίζουν τα προγράμματα δράσης για μεταβλητό χρονικό διάστημα. Οι ομάδες εργασίας παρακολουθούν συχνά την υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών και εγγυώνται την ποιότητα τους.
- Μεταξύ των εθνικών σχεδίων που υποβλήθηκαν πρόσφατα συγκαταλέγονται τα εξής: **"το σχολείο, φύλακας του περιβάλλοντος"** (FI), **"το εθνικό σχέδιο για το 2001"** (P), **"η κοινή κληρονομιά"** (UK) και **"Learning for life"** (UK, Σκωτία).

Συμπερασματικά, η ενσωμάτωση, ολοένα και περισσότερο θεσμοθετούμενη, της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης οφείλεται σε πολλούς παράγοντες:

- ✓ κατ' αρχάς, στην αναγνώριση της απόλυτης αναγκαιότητας αυτής από τα εκπαιδευτικά συστήματα, αποτέλεσμα πιέσεων της κοινής γνώμης·
- ✓ την επιτέλους γενική συναίνεση σχετικά με την έννοια της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης η οποία περικλείει, εκτός των οικολογικών γνώσεων, γνώσεις κοινωνικών, οικονομικών και ανθρωπίνων αλληλεξαρτήσεων - την όχι αμελητέα -υποστήριξη διαφόρων πηγών χρηματοδοτικής ενίσχυσης, ως αναγνώριση της σημασίας της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για την όλη διαμόρφωση του ατόμου·
- ✓ την εξεύρεση λύσεων σε ό,τι αφορά τον σχολικό χώρο και χρόνο- το σχολείο μπορεί να βγει προς τα έξω (υπαίθρια μαθήματα, πρόσθετες εβδομάδες, σχολικοί χώροι).

2.1.3 Μια νέα διάσταση: εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς δράσεις

Η ταχεία ανάπτυξη των περισσότερων από αυτούς τους παράγοντες, από το 1992 και μετά κυρίως, δημιουργεί τις προϋποθέσεις μιας νέας διάστασης της δράσης με κατεύθυνση ολοένα και περισσότερο προς θεαματικές ενέργειες.

Η υλοποίηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης γίνεται με προγράμματα εντός ή εκτός του σχολικού ωραρίου. Ο δυναμικός χαρακτήρας δραστηριοτήτων που βασίζονται στην "έρευνα-δράση" δεν επιβεβαιώνεται εύκολα εντός του πλαισίου των μαθημάτων αυτών. Πρέπει λοιπόν να προστεθεί στο σχολικό ωράριο επιπλέον εξωσχολικός χρόνος. Το σχολείο και ο μαθητής βρίσκονται στο επίκεντρο όλων των προγραμμάτων (από το τοπικό μέχρι το διεθνές).

2.1.3.1 Εθνικές δράσεις

Είναι δύσκολο να αναφερθούν όλοι οι τύποι τοπικών προγραμμάτων: εκπονούνται κατά κανόνα με την σύμπραξη νέων μαθητών για άμεση παρέμβαση στο περιβάλλον. Στόχος είναι η βελτίωση του πλαισίου και των συνθηκών ζωής: διευθέτηση χώρων, σχολικοί κήποι και λιμνούλες, βιολογική ανακύκλωση χαρτιού, εξοικονόμηση ενέργειας στο σχολείο και στο σπίτι, χάραξη διδακτικών διαδρομών σε πάρκα και δάση, καθαρισμός μικρών λιμνών και ακτών, φύτευση θάμνων για φράκτες ή δενδροστοιχιών.

Οι δράσεις συνδέονται ολοένα και περισσότερο με προγράμματα της τοπικής κοινωνίας ή των τοπικών αρχών, μπορούν δε να προτείνονται από δημοτικά συμβούλια παιδιών, εκτιθέμενες σε δημόσια κρίση· στη Γαλλία κατά το 1994 πάνω από χίλια τέτοια συμβούλια έδωσαν τη δυνατότητα στα σχολεία να συνεργασθούν με τις δημοτικές αρχές για την προστασία του αστικού περιβάλλοντος.

Τα εθνικά αυτά προγράμματα, με τη χρηματοδοτική υποστήριξη πλειόνων υπουργείων και κυρίως μη κυβερνητικών οργανώσεων, από τις οποίες πηγάζουν κατά κανόνα τέτοια προγράμματα και των οποίων τα μέλη ανήκουν συχνά στο διδακτικό προσωπικό, αναπτύσσονται επιτυχώς και ωθούν μαθητές κάθε ηλικίας να περάσουν από τη θεωρία στην πράξη.

Τα εθνικά προγράμματα αποσκοπούν κυρίως σε προστασία του φυσικού περιβάλλοντος:

- πρόγραμμα **SOURCES** στο Βέλγιο με τη συνεργασία του WWF
- δραστηριότητα **ECOLE DE LA FORET** στη Γαλλία με τη συνεργασία του υπουργείου γεωργίας
- δραστηριότητα **ALPES** στην Αυστρία, για να αναφέρουμε μερικά μόνο τέτοια παραδείγματα.

Αφορούν επίσης και την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου, με σχετικά παραδείγματα το πρόγραμμα 2001 στην Ισπανία και τη δράση "**1000 προκλήσεις**" στη Γαλλία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Οι εθνικές αυτές δράσεις φιλοδοξούν να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη σε σχέση με την αυξανόμενη επίδραση της υποβάθμισης του περιβάλλοντος επί της υγείας (στην Ελλάδα, στη Δανία πρόγραμμα "**σχολείο και υγεία**", στην Ισπανία, και αλλού).

- η προστασία της Βιοποικιλότητας (Ιταλία, Ιρλανδία πρόγραμμα SWEEP) συγκαταλέγεται επίσης στην μέριμνα σε εθνικό επίπεδο·
- το πρόγραμμα των αποβλήτων, το οποίο προσεγγίζεται ευρέως σε τοπική κλίμακα, μπορεί να αποτελέσει τον κινητήριο μοχλό εθνικών προγραμμάτων, όπως π.χ. στο Ηνωμένο Βασίλειο (πρόγραμμα "**Καθαρή Βρετανία**") και στη Σουηδία (πρόγραμμα "**Καθαρή Σουηδία**").

2.1.3.2 Δράσεις σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο

Όλο και περισσότερες δράσεις ενδιαφέρουν το ευρύ κοινό και κινητοποιούν όλες τις δυνάμεις (έρευνα, κατάρτιση, πόροι, δραστηριότητες, επικοινωνία, ...)· ως τέτοιες δράσεις μπορούμε να αναφέρουμε όσες αφορούν την προστασία και επίβλεψη της Βαλτικής θάλασσας, της Βόρειας θάλασσας και της Μεσογείου, των παρακτίων ζωνών, της στοιβάδας του όζοντος, της βιοποικιλότητας, των βιοτόπων και του δάσους (όξινη βροχή και πυρκαγιές).

Σε μεγάλα μακροχρόνια προγράμματα που ήδη υλοποιούνται συμμετέχουν οι μαθητές κατά διαδοχικές σχολικές βαθμίδες σε μια δράση διαρκή και προϊούσα· τέτοια προγράμματα είναι τα **COASTWATCH** και **WATERWATCH** (επίβλεψη παράκτιων και παρόχθιων ζωνών) και το υπό εκπόνηση πρόγραμμα "**Βόρειος Θάλασσα**". Αλλά τέτοια προγράμματα, όπως το πρόγραμμα "**Ατμοσφαιρική Ρύπανση στην Ευρώπη**", που συντονίζεται από τη Σουηδία, το πρόγραμμα "**Συγκρούσεις συμφερόντων στο πλαίσιο χρήσης των φυσικών πόρων**", που συντονίζεται από όλες τις χώρες της Βόρειας θάλασσας, και το πρόγραμμα "**Βαλτική Θάλασσα**", που δρομολογήθηκε από την UNESCO το 1988, κινητοποιούν εκατοντάδες σχολείων και πανεπιστημίων. Το πρόγραμμα ENSI (περιβάλλον και σχολικές πρωτοβουλίες), που δρομολογήθηκε με πρωτοβουλία του ΟΟΣΑ, κινητοποίησε από το 1986 έως το 1994 εκατοντάδες σχολείων σε 13 κράτη μέλη. Οι προσπάθειες του προγράμματος αυτού κατευθύνονταν τόσο προς το σχολείο και την τοπική κοινωνία όσο και προς τους πολιτικούς και οικονομικούς αρμοδίους.

Η Σουηδία και η Φινλανδία συμμετέχουν στο πρόγραμμα **GLOBE** που δρομολογήθηκε από τον αντιπρόεδρο AI Gore το 1994, χρησιμοποιούν δε τις νέες τεχνολογίες (ανταλλαγή δεδομένων μέσω του internet).

Να σημειωθεί ότι στα περισσότερα από τα διεθνή προγράμματα η ευρωπαϊκή διάσταση τονίζεται ιδιαίτερα. Η ευρωπαϊκή "etikéta" ενός προγράμματος προσελκύει το ενδιαφέρον του κοινού και των χρηματοδοτών, κυρίως δε συνεπάγεται ορισμένη διάρκεια της δράσης.

Έτσι, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής διάστασης το περιβάλλον διαδραματίζει ρόλο φορέα της ευρωπαϊκής ταυτότητας.

2.2 Η περιβαλλοντική εκπαίδευση αποτελεί υπόθεση όλων

Ο καίριος ρόλος του σχολείου στην περιβαλλοντική εκπαίδευση γίνεται σήμερα περισσότερο αποδεκτός, χάρη κυρίως στην αξιοπρόσεκτη ικανότητα του να επιμερίζει καθήκοντα και πόρους κατά το παράδειγμα των αγγλοσαξονικών μοντέλων, όπου η τοπική κοινωνία διαδραματίζει από μακρού χρόνου ενεργό ρόλο στη σχολική διεργασία (γενικές κατευθύνσεις, προϋπολογισμός, προγράμματα).

2.2.1 Ενίσχυση των δεσμών μεταξύ σχολείου και τοπικής κοινωνίας

Είναι οπωσδήποτε το χαρακτηριστικότερο γεγονός της δεκαετίας· οι εκπαιδευτικοί εταίροι παίρνουν στα σοβαρά μια εκπαίδευση που αφορά όλους. Στο πλευρό διεθνών μη κυβερνητικών οργανώσεων (WWF, Φίλοι της Γης, UICN, Greenpeace, Caretakers, FEEE), γινόμαστε μάρτυρες πληθώρας συμπράξεων σε εθνικό επίπεδο και κυρίως της δημιουργίας δεσμών σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Σεμινάρια, συνέδρια και μόνιμες ανταλλαγές γύρω από δράσεις οι οποίες κατά κανόνα έχουν ως επίκεντρο την κατάρτιση εκπαιδευτικών, είναι μια νέα πραγματικότητα που ανταποκρίνεται πλήρως στους στόχους του ψηφίσματος του 1988.

Το άνοιγμα του σχολείου δεν ευνοεί πλέον μόνο τις σχέσεις με τις οργανώσεις. Η έννοια της τοπικής κοινωνίας κερδίζει έδαφος σε όλα τα κράτη μέλη (δήμοι και κοινότητες, περιφερειακά συμβούλια). Πλείονα προγράμματα επιτρέπουν τη συνάντηση και την από κοινού δράση του ευρύτερου πληθυσμού, των τοπικών αρχών και των σχολείων (P, E, SE, EARL, FIN, UK).

Για πιο συγκεκριμένη αποτελεσματικότητα σε τοπική κλίμακα, οι νέοι εταίροι καθιστούν πιο περιεκτική την έννοια της τοπικής κοινωνίας· τέτοιοι εταίροι είναι:

- οι εκλεγόμενοι τοπικοί άρχοντες, αρμόδιοι για τη λήψη αποφάσεων, για τη χωροταξία, τις μεταφορές, τη διαχείριση των αποβλήτων, κ.λπ. Η εν λόγω κατηγορία εταίρων δεν αρκείται πλέον στο να συγχρηματοδοτεί ή να συμβάλλει στην ενημέρωση του κοινού· αντίθετα, από αυτήν εκκινούν όλο και περισσότερες δράσεις, οι οποίες και προτείνονται στους εκπαιδευτικούς·
- και άλλοι εταίροι εμπλέκονται και παίζουν πολλαπλασιαστικό ρόλο σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας: συνδικάτα και ενώσεις καταναλωτών, σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων, συνδικάτα εκπαιδευτικών και επαγγελματιών, θρησκευτικές οργανώσεις·
- οι βιομήχανοι, έχοντας συνείδηση της ευθύνης τους και της φήμης τους, εγκαινιάζουν όλο και περισσότερο οι ίδιοι προγράμματα και γίνονται έτσι, εκτός από χρηματοδότες, συντελεστές της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Οι φάκελοι των αρχείων τους (διάφορα εποπτικά μέσα

διδασκαλίας), εξαιρετικής συχνά ποιότητας, αποτελούν υλικό που εκτιμάται ιδιαίτερα από εκπαιδευτικούς και μαθητές.

Η ολοένα και μεγαλύτερη από άλλοτε συμμετοχή εταίρων μη παραδοσιακών αποτελεί σημαντικό στοιχείο δυναμισμού και εκφράζει:

- το ενδιαφέρον και την ανησυχία όλων
- την πιο απτή υπευθυνότητα απέναντι σε έναν οικονομικό στόχο ο οποίος παράλληλα αφορά τόσο τον παράγοντα "άνθρωπος" όσο και την αειφόρο ανάπτυξη
- εμπιστοσύνη στον ουσιαστικό ρόλο της εκπαίδευσης.

Το ανοιχτό σχολείο μπορεί να κάνει γνωστές τις ανάγκες του, και οι εταίροι είναι έτοιμοι να ανταποκριθούν. Για να προετοιμάζουν τους νέους να αναλάβουν μελλοντικά τον ρόλο τους στην τοπική κοινωνία, ορισμένα κράτη μέλη τους προσφέρουν τη δυνατότητα να εκλέγονται σε κοινοβούλια νέων, όπου τα περιβαλλοντικά ζητήματα κατέχουν σημαντική θέση.

Η προετοιμασία του νέου πολίτη, του νέου εργαζομένου και του νέου καταναλωτή αποτελεί την πρόκληση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο σχολείο, πρόκληση που πρέπει να ενδιαφέρει ολοένα και περισσότερο ολόκληρη την κοινωνία.

2.2.2 Το περιβάλλον ως παράγοντας ανανέωσης του σχολείου

Η εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης έχει δημιουργήσει και εξακολουθεί να δημιουργεί προβλήματα (χρηματοδότηση, εποπτικό υλικό, μετακινήσεις, έξοδα συμβούλων ή εμπειρογνομόνων). Η περιβαλλοντική εκπαίδευση δεν έχει βρει ακόμη τη θέση της στο ωρολόγιο πρόγραμμα. Αντιμετωπίζει το πρόβλημα της ανεπαρκούς κατάρτισης των εκπαιδευτικών, από τα προβλήματα όμως ξεκινάει η προσπάθεια, ενώ πρωτοβουλία, δημιουργικότητα, τόλμη γεννούν τις στρατηγικές. Με την περιβαλλοντική εκπαίδευση πνέει ένας άνεμος που μπορεί να συμβάλει σε ανανέωση του σχολείου.

Έχουν ήδη γίνει ορισμένα βήματα σε σχέση με τη διευθέτηση του σχολικού χρόνου:

- εβδομάδες εκλαΐκευσης (FIN, UK) ή ώρες δραστηριοτήτων κατ' επιλογήν (I)
- χρόνος διεπιστημονικής διδασκαλίας για εκπαιδευτικά προγράμματα (μερικές ημέρες κατ' έτος)
- μαθήματα εξοικείωσης με τη φύση ή περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (από 1 έως 3 εβδομάδες κατ' έτος)
- διάρκεια μαθημάτων (1 μάθημα εβδομαδιαίως/IRE, 2 εβδομαδιαίως/GR)
- ελεύθερο ωράριο ανάλογα με το σχολείο (ML, UK, DK)
- χρόνος εκτός ωρολογίου προγράμματος στον χώρο του σχολείου (P)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Για το πρόβλημα του χώρου έχουν επίσης βρεθεί ορισμένες λύσεις:

- διάφοροι χώροι για τη στέγαση της τάξης (μαθήματα εξοικείωσης με τη φύση)
- χρησιμοποίηση γειτονικών χωρών (πόλη, συνοικία)· εργοστάσια επεξεργασίας υδάτων, επιχειρήσεις, σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, μουσεία, χώροι που αποτελούν κοινή κληρονομιά είναι στο εξής ανοικτοί όχι μόνο για επισκέψεις αλλά και για δραστηριότητες υπό την καθοδήγηση των διδασκόντων.

Χρηματοδοτικές ενισχύσεις:

- εθνικοί πόροι προερχόμενοι από ένα ή περισσότερα υπουργεία, σε πολυετή βάση-
- φόροι της τοπικής αυτοδιοίκησης αναλόγως των -προτεραιοτήτων και των διαθέσιμων πόρων
- πόροι από τα σχολικά ταμεία, επανεξεταζόμενοι ανά τακτά διαστήματα (πιο αστάθμητοι).

Τα υλικής φύσεως προβλήματα επιλύονται σιγά-σιγά· η δυναμική όμως της προσπάθειας πρέπει κυρίως να εντοπισθεί στις λύσεις των προβλημάτων παιδαγωγικού χαρακτήρα:

- καθιέρωση χρόνου συνεννόησης μεταξύ εκπαιδευτικών και διοίκησης ώστε να συγκροτηθούν οι συνδεδετικές διαδικασίες δομής και μια ομάδα εργασίας
- επιμελημένη πρόσβαση στις τεχνολογικές καινοτομίες (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, CD-ROM)·
- προσαρμογή του σχολείου στις προσδοκίες της κοινωνίας: διαμόρφωση πολιτών και επαγγελματιών που να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται, να επιλέγουν, να αποφασίζουν, να ενεργούν
- κατάργηση των στεγανών μεταξύ των διαφόρων αντικειμένων της διδασκαλίας: μια νέα διάσταση·
- νέοι τρόποι αξιολόγησης της σχολικής επίδοσης των μαθητών.

Παρά τα υλικής φύσεως προβλήματα, η όλη προσπάθεια παρουσιάζει για το σχολείο θετικές όψεις:

- ένα νέο σύστημα αξιών και στόχων που προσφέρει στους μαθητές περισσότερα κίνητρα·
- διάλογος μεταξύ εκπαιδευτικών και τοπικής κοινωνίας·
- ανάπτυξη της παιδαγωγικής έρευνας με επίκεντρο νέους τρόπους αξιολόγησης·
- συμφιλίωση του μελλοντικού πολίτη με το περιβάλλον στο οποίο θα ζήσει, και αυτό με διπλό σκοπό τη γνώση και τη δράση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση αναμφισβήτητα συμβάλλει όλο και ενεργότερα στην επίσπευση μιας παιδαγωγικής πορείας από την οποία αντλεί με τη σειρά της όφελος.

Το σχολείο είναι έτοιμο να αντιμετωπίσει τις σημερινές προκλήσεις. Το σχολείο είναι μία ευκαιρία για το περιβάλλον. Το περιβάλλον είναι οπωσδήποτε μια ευκαιρία για το σχολείο.

Κατά κανόνα, ο αντίκτυπος των προγραμμάτων σε τοπικό ή και σε εθνικό επίπεδο είναι πολύ ευνοϊκός για την ορθή εκτίμηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης:

- από τους μαθητές, οι οποίοι συχνά αναβαθμίζονται τόσο μέσω της επιτυχίας του προγράμματος όσο και μέσω της προσωπικής τους επιτυχίας·
- από τους γονείς και τα σχολικά συμβούλια (εκθέσεις, εφημερίδες και λοιπά μέσα ενημέρωσης)·
- από την τοπική αυτοδιοίκηση στις διάφορες βαθμίδες αυτής (βραβεία, διαγωνισμοί, ευρωπαϊκή ετικέτα, κ.λπ.).

Ο μεγάλος κίνδυνος θα ήταν να δοθεί στα αποτελέσματα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ο χαρακτήρας απλής περιγραφής γεγονότων, πράγμα που θα σήμαινε περιθωριακό γι' αυτήν χαρακτήρα, αν και σιγά-σιγά ο περιθωριακός αυτός χαρακτήρας εκλείπει, στη στοιχειώδη τουλάχιστον εκπαίδευση.

Συμπερασματικά, η ανάπτυξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε θεσμικό επίπεδο θα της προσδώσει τα πλεονεκτήματα που έχει κάθε ακαδημαϊκή διδασκαλία, χρειάζεται όμως προς τούτο μεγαλύτερη αξιοπιστία του ρόλου των εκπαιδευτικών και συνεπώς επιμόρφωση για όλους, όπως ακριβώς για κάθε είδος επαγγελματική εκπαίδευση.

Πρόκειται για ένα ακόμη αδύνατο σημείο, το οποίο κατά πάσα πιθανότητα αποτελεί και τον περιοριστικό παράγοντα για μια πραγματική ανάπτυξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

2.3. Βελτίωση του εκπαιδευτικού υλικού και της κατάρτισης του διδακτικού προσωπικού

2.3.1 Η κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού αποτελεί προτεραιότητα

Για να "αναγνωρισθεί" η περιβαλλοντική εκπαίδευση, πρέπει να προσφερθεί στους εκπαιδευτικούς η κατάλληλη επιμόρφωση.

2.3.1.1 Αρχική κατάρτιση: πολλά υποσχόμενη, πλην όμως άνιση

Η αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών συνδέεται προφανώς με την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολικά προγράμματα. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση υπάρχει εδώ και λίγα χρόνια μόνο και εισάγεται σταδιακά στα εκπαιδευτικά συστήματα, ευκολότερα μάλιστα στα σχολεία παρά στα πανεπιστήμια.

Δυσχέρειες που ανακύπτουν ανακόπτουν σαφώς την επιθυμητή ανάπτυξη:

- δυσχέρειες ως προς την επιλογή των εκπαιδευτών: η χρησιμοποίηση πολλών συνεργατών και όχι μόνον ενός εκπαιδευτού σε μερικά σχολεία
- δυσχέρειες ως προς την αξιολόγηση: για τους εκπαιδευτικούς της στοιχειώδους εκπαίδευσης, η κατάρτιση επί περιβαλλοντικών θεμάτων εμπεριέχεται συχνά στα μαθήματα παιδαγωγικής και ψυχοπαιδαγωγικής, και η αξιολόγηση γίνεται με εξετάσεις ή με την παρουσίαση διατριβής (EARL, GR, P, L, UK/Σκωτία, Β/Φλάνδρα, FIN, AT). Εάν η περιβαλλοντική εκπαίδευση είναι προαιρετική (I, UK), δεν προβλέπεται αξιολόγηση
- για τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η κατάρτιση επί περιβαλλοντικών θεμάτων συναρτάται σχεδόν πάντα με ορισμένα μαθήματα και συνεπώς αξιολογείται με παραδοσιακό τρόπο, δηλαδή με εξετάσεις (D, B)· διαφορετικά αποτελεί μάθημα επιλογής και για την αξιολόγηση της χρειάζεται η παρουσίαση διατριβής
- δυσχέρειες που συνδέονται με τον τρόπο διδασκαλίας ενός αντικειμένου που δεν αποτελεί επιστημονικό κλάδο: η διδακτική έρευνα, ήδη πολύ προχωρημένη σε ορισμένες χώρες (F, P, D, I, NL, E), προηγείται ή έπεται της κατάρτισης και δίνει απαντήσεις σαφείς που μπορούν να εφαρμοστούν και στη διδασκαλία άλλων αντικειμένων (υγεία, πολιτιστικός πλούτος, πολύμορφη παιδεία), δεν συνδέεται όμως ακόμη συστηματικά με την εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα προγράμματα.

Τα παραδοσιακά συστήματα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών διστάζουν να εγκαινιάσουν μια νεωτεριστική κατάρτιση χωρίς τους συνήθεις τρόπους αξιολόγησης της μεταδιδόμενης γνώσης. Για τον λόγο αυτόν εξακολουθεί να είναι αναγκαίο ένα μεγάλο στάδιο παιδαγωγικής έρευνας ώστε να προσδιοριστούν η μέθοδος διδασκαλίας και κυρίως αξιολόγησης, προκειμένου για χώρο που αφορά περισσότερο έναν τρόπο ζωής και συμπεριφοράς παρά καθαρές γνώσεις.

Το ενδιαφέρον των φοιτητών για περιβαλλοντικά θέματα και η ανάγκη κατάρτισης στο στάδιο της προετοιμασίας για πλήθος επαγγελματικών κατευθύνσεων είχε ως αποτέλεσμα τον πολλαπλασιασμό των προσφορών σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Έτσι, όλα τα κράτη μέλη παρέχουν, επιπλέον της παιδαγωγικής και επιστημονικής κατάρτισης των μελλοντικών εκπαιδευτικών, σπουδές περαιτέρω εξειδίκευσης. Οι παραγόμενοι σήμερα τίτλοι μεταπτυχιακών σπουδών διαφόρων βαθμίδων επί θεμάτων περιβάλλοντος αυξάνονται εντυπωσιακά (F, UK, NL, B, L, I, E).

2.3.1.2 Διαρκής κατάρτιση: ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων

Για τη διαρκή κατάρτιση απαιτείται σειρά ολόκληρη μέσων μεγάλης αποτελεσματικότητας. Στα περισσότερα κράτη, τα υπουργεία παιδείας και τα υπουργεία περιβάλλοντος συνενώνουν τους πόρους τους. Αναπτύσσονται έτσι όλο και περισσότερο Ειδικά Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όπου διδάσκουν πανεπιστημιακοί, ειδικοί εμπειρογνώμονες καθώς και ειδικοί των πολυμέσων. Τέτοια κέντρα υπάρχουν σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, και ο ρόλος τους για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θα είναι ολοένα και πιο ουσιαστικός (κατάρτιση, παραγωγή υλικού, έρευνα, νέες τεχνολογίες).

Όλο και περισσότεροι κυβερνητικοί οργανισμοί παρέχουν συντονιστικό και συμβουλευτικό έργο σχετικά με τη διαρκή κατάρτιση, ενώ παράλληλα παρέχουν προς τούτο ποικιλία πόρων (εμπειρογνώμονες και διδακτικό υλικό):

- διυπουργικές ομάδες εργασίας, για τις οποίες έγινε ήδη λόγος (B/Φλάνδρα, AT, F, UK/Αγγλία)·
- κρατικά ιδρύματα ή οργανισμοί: Βρετανικό Συμβούλιο, Σκωτσέζικο Συμβούλιο - UK-ιδρύματα περιβάλλοντος και ιδρύματα για την ανανέωση της εκπαίδευσης/Πορτογαλία· CEDE/Ιταλία· το Ινστιτούτο για την προστασία της Φύσεως και το Ίδρυμα για εργασίες πεδίου/Κάτω Χώρες προτείνουν δραστηριότητες κατάρτισης μελλοντικών "περιβαλλοντικών" συντονιστών.

Χώροι δραστηριοτήτων επί του πεδίου

Οι διάφοροι ανοικτοί χώροι, που προορίζονται κατ' αρχάς για τους μαθητές, εξασφαλίζουν στους εκπαιδευτικούς την αναγκαία σύνδεση θεωρίας και πράξης και συμπληρώνουν επιτυχώς τον χρόνο κατάρτισης αυτών από εξειδικευμένους εκπαιδευτές:

- περιφερειακά ή εθνικά πάρκα και βιολογικά πάρκα με χώρους υποδοχής που πλαισιώνονται από τους εκπαιδευτές και αποσπασμένο εκπαιδευτικό προσωπικό (F, E, P, I)·
- σχολεία-αγροκτήματα (NL, E, D)·
- σχολεία μελέτης της φύσεως ενίοτε μετακινητά (SE, DK)·
- τα εγκαταλελειμμένα χωριά στην Ισπανία προσφέρονται για κατάρτιση γύρω από θέματα περιβάλλοντος, υγείας και καταναλωτικής συμπεριφοράς·

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

- "εργαστήρια μύησης" στο αστικό περιβάλλον (APIEU - Γαλλία).

Εθνικά ινστιτούτα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών προσφέρουν μαθήματα πρακτικής κατάρτισης γύρω από θέματα περιβάλλοντος. Τα μαθήματα αυτά, αν και πολύ σύντομα τις περισσότερες φορές, είναι πολύ χρήσιμα. Έτσι λοιπόν, τα ινστιτούτα MAFPEN και IUFM στη Γαλλία, η ERRSAE στην Ιταλία, CEP στην Ισπανία και ISERP στο Λουξεμβούργο συνδυάζουν την κατάρτιση επί θεμάτων περιβάλλοντος με την επιστημονική και παιδαγωγική επιμόρφωση και απασχολούν προς τούτο πλήθος εμπειρογνομόνων και ειδικών (δασολόγους, υδρογεωλόγους, πολεοδόμους, χημικούς, κ.λπ.).

Να σημειωθούν επίσης πρωτοβουλίες που καλύπτουν ειδικές ανάγκες:

- η τηλεεκπαίδευση είναι πολύ ανεπτυγμένη στη Φινλανδία καθώς και στην Πορτογαλία·
- σιδηρόδρομοι και λεωφορεία αντιρρυπαντικής τεχνολογίας επιτρέπουν στους εκπαιδευτικούς καθώς και στον εντόπιο πληθυσμό να αποκτήσουν μία κατάρτιση περιορισμένης μεν διάρκειας αλλά αποτελεσματική·
- επιμόρφωση ειδικά προβλεπόμενη για διευθυντές εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι στη Σουηδία μια πρωτοβουλία που αποδίδει καρπούς·
- για την ικανοποίηση τοπικών αναγκών, η διαρκής κατάρτιση εξασφαλίζεται σε μερικές περιπτώσεις από ιδρύματα ή ομάδες ιδρυμάτων (Γερμανία και Δανία).

2.3.1.3 Η δυσκολία πρόσβασης των εκπαιδευτικών στα μαθήματα κατάρτισης:

Η κατάρτιση πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των εκπαιδευτικών οι οποίοι είναι ελάχιστα ασκημένοι στη διδασκαλία διεπιστημονικών αντικειμένων και έχουν συνείδηση των ελλείψεων τους γύρω από θέματα περιβάλλοντος· είναι όμως ανταγωνιστική προς την επιστημονική επιμόρφωση και δεν αφορά παρά μικρό μόνο ποσοστό εκπαιδευτικών (από 1% έως 7% στις περισσότερες περιπτώσεις), εκτός από την Αυστρία (30%), το Λουξεμβούργο (60%) και την Ελλάδα (98%) όπου -η διαρκής κατάρτιση είναι υποχρεωτική.

Πολλές προσπάθειες, ικανό προσωπικό, καινοτομίες στις μεθόδους κατάρτισης, αλλά η διάρκεια περιορίζεται μερικές φορές σε 2 ημέρες κάθε χρόνο! Είναι μια πραγματική μάχη γιατί η πρόσβαση στην κατάρτιση είναι πολλές φορές δύσκολη. Για να αποκτήσει η κατάρτιση ουσιαστικό έ>όλο στην επαγγελματική ζωή του εκπαιδευτικού, καλό είναι να επιλεγεί μία από τις παρακάτω λύσεις που έχουν υιοθετηθεί σε ορισμένα κράτη μέλη:

- να επικυρώνεται η κατάρτιση με προαγωγές όπως στην Ισπανία
- να ωθούνται οι εκπαιδευτικοί σε δραστηριοποίηση μέσα από μεγάλα έργα σε τοπική, εθνική ή διεθνή κλίμακα ή πιλοτικά έργα (βιομηχανία και περιβάλλον στη Γερμανία, περιβάλλον και υγεία στη Δανία, αειφόρος ανάπτυξη Κάτω Χώρες)·

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

- να καθιερωθούν σταδιακοί κύκλοι κατάρτισης στο διάστημα ενός, δύο, τριών ετών με μερικές ημέρες κατ' έτος (E)·
- να ενσωματωθεί ο χρόνος κατάρτισης στον σχολικό χρόνο (AT, F), να είναι δηλαδή αμειβόμενος
- να καθιερωθούν ειδικά μαθήματα πρακτικής κατάρτισης για τους διευθυντές των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων:
- να ενσωματωθεί η περιβαλλοντική εκπαίδευση στην υποχρεωτική τους κατάρτιση (των διευθυντών) (SE)
- να επιβληθεί η υποχρεωτική επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών και να αξιοποιείται, όπως στην Ελλάδα (προαγωγή ή ανάθεση ειδικών ευθυνών σε τοπική κλίμακα)·
- να καταβάλλεται αποζημίωση για τις μετακινήσεις και κυρίως για την αγορά υλικού (E DK, GR, NL, SE, και L)·
- να αυξηθούν τα θερινά πανεπιστήμια (F): 5 έως 7 ημέρες κατά τη διάρκεια των σχολικών διακοπών·
- να αναπτυχθεί η τηλεεκπαίδευση όταν οι μετακινήσεις είναι προβληματικές (FIN).

Τα παρεχόμενα μαθήματα κατάρτισης είναι ποικίλλα, λίγοι όμως εκπαιδευτικοί τα παρακολουθούν, με εξαίρεση την Ελλάδα όπου η συμμετοχή είναι υποχρεωτική κυκλική ανά τακτά χρονικά διαστήματα για όλους τους εκπαιδευτικούς (θεωρητικά και πρακτικά μαθήματα επί 3 μήνες) και η κατάρτιση χρηματοδοτείται.

Τις περισσότερες φορές ο χρόνος κατάρτισης είναι επιπρόσθετος του Χρόνου εργασίας (βράδια, Σαββατοκύριακα, διακοπές) χωρίς καν αντιστάθμισμα (εκτός από την E). Χρειάζεται λοιπόν να καταβληθούν μεγάλες προσπάθειες για να καταστεί προσπελάσιμη η περιβαλλοντική εκπαίδευση.

2.3.2 Κάλυψη των αναγκών σε εκπαιδευτικό υλικό

2.3.2.1 Ο ρόλος των εταίρων στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού

Επειδή η κατάρτιση των εκπαιδευτικών παρουσιάζει αδυναμίες, οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν άφθονο και ποικίλης προελεύσεως υλικό τεκμηρίωσης:

- μεγάλη ποικιλία υλικού και μέσων μαζικής ενημέρωσης (τηλεοπτικές εκπομπές, ειδικευμένα περιοδικά, καθημερινός τύπος, έντυπα προβληματισμού)
- "σχολικά" βιβλία που εκδίδονται κυρίως από εθνικές και διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις και τα οποία εκφράζουν τα αντικείμενα του προβληματισμού τους

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

- φυλλάδια που μοιράζουν όλο και περισσότερο τα συνδικάτα και οι σύλλογοι εκπαιδευτικών (CIDI - I, FEN - F, ASPEA - P)
- φακέλοι υλικού για μαθητές και εκπαιδευτικούς, το οποίο προσφέρεται από βιομηχανίες που ενδιαφέρονται για την προστασία του περιβάλλοντος ή από κοινωνικούς εταίρους (δήμοι και κοινότητες, ενώσεις καταναλωτών, κ.λπ.).

Το υλικό παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία: από τους παραδοσιακούς παιδαγωγικούς φακέλους μέχρι βάσεις δεδομένων, βιντεοδίσκους και CD-Rom, υλικό βέβαια που δεν είναι ακόμη πολύ διαδεδομένο. Το κόστος του υλικού μπορεί να είναι απαγορευτικό· γι' αυτό οι εταίροι καταβάλλουν μεγάλες προσπάθειες ώστε το υλικό να διατίθεται δωρεάν ή με πολύ χαμηλό κόστος (FIN, A, UK. ERL, GR, SE).

2.3.2.2 Το υλικό καλύπτει της ανάγκες

Προς κάλυψη των αναγκών των εκπαιδευτικών, το υλικό πρέπει να παρέχει:

- τεκμηρίωση και ενημέρωση γύρω από τα μεγάλα προβλήματα του περιβάλλοντος, τις απαντήσεις που δίδονται υπό μορφή οδηγιών, τις προβλεπόμενες εξελίξεις·
- κατάρτιση σχετικά με τις ακολουθητέες παιδαγωγικές μεθόδους για κάθε ηλικία και εκπαιδευτική βαθμίδα·
- εξυπηρέτηση για την ορθή υλοποίηση των δραστηριοτήτων (εταίροι, επισκέψεις, πόροι)·
- επικοινωνία, αφού η περιβαλλοντική εκπαίδευση είναι ένα αντικείμενο για το οποίο ο εκπαιδευτικός πρέπει να ξέρει "τι γίνεται αλλού", κατά πόσον δηλαδή τα προβλήματα, οι προσπάθειες και οι λύσεις είναι τα ίδια ή όχι.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, διανέμεται δωρεάν στους εκπαιδευτικούς έντυπο υλικό στο οποίο:

- αναπτύσσεται προβληματισμός σχετικά με την μέθοδο (διεπιστημονικότητα, έννοιες, στόχοι, αξιολογήσεις)·
- δίδονται πληροφορίες σχετικά με κατευθυντήριες οδηγίες και χρονοδιαγράμματα σε εθνικό επίπεδο·
- καταγράφεται το διαθέσιμο υλικό (γραπτό, οπτικοακουστικό, βάσεις δεδομένων)·
- δίδονται πληροφορίες για την πραγματοποίηση επαφών επί θεμάτων κατάρτισης·
- δίδονται επίσης πληροφορίες σχετικά με τα εν εξελίξει προγράμματα, τα συνέδρια, κ.λπ. σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Εκείνο που πρέπει να τονισθεί δεν είναι τόσο η έλλειψη υλικού τεκμηρίωσης όσο η υπεραφθονία του, η οποία και δημιουργεί αμηχανία στους εκπαιδευτικούς. Πληθώρα υλικού συμβάλλει σε

συνειδητοποίηση και κατανόηση των μεγάλων προβλημάτων του πλανήτη, δεν υπάρχει όμως ένα εγχειρίδιο για τον εκπαιδευτικό που να επιτρέπει μια διεπιστημονική προσέγγιση των προβλημάτων του περιβάλλοντος στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Οι παιδαγωγικές ομάδες παράγουν συχνά δικό τους υλικό για ένα πρόγραμμα ή κύκλο επιμορφωτικών μαθημάτων. Το υλικό αυτό καλύπτει τις ανάγκες τους, η διάδοση του όμως είναι ελάχιστη έως μηδαμινή, οπότε κατ' ανάγκη σημειώνεται επανάληψη δραστηριοτήτων.

Το υλικό που προορίζεται για τους μαθητές, της στοιχειώδους κυρίως εκπαίδευσης, αρχίζει να αναπτύσσεται. Υπάρχει ήδη σειρά ολόκληρη από παιχνίδια (παιχνίδια συναναστροφής, βίντεο, κ.λπ.). Εκδοτικοί οίκοι σχολικών βιβλίων, επιχειρήσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις συναγωνίζονται σε φαντασία. Φαίνεται όμως ότι οι ιδέες για παραγωγή υλικού για μαθητές της δευτεροβάθμιας και της τεχνικής εκπαίδευσης είναι λιγότερες.

Οι σύγχρονες τεχνολογίες της επικοινωνίας ορθότερα χρησιμοποιούμενες θα συμβάλουν ώστε να διατεθεί για ευρεία χρήση υλικό τεκμηρίωσης (περιβαλλοντικά περιστατικά, βάσεις δεδομένων, πόροι, βιβλιογραφία, κ.λπ.), να κερδισθεί χρόνος και να εξασφαλισθεί, κατόπιν πολλαπλών πειραματισμών, η ποιότητα του διαθέσιμου (σε εθνικό και διεθνές επίπεδο) υλικού.

3. ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

3.1 Ευρωπαϊκή διάσταση: προστιθέμενη αξία για την περιβαλλοντική εκπαίδευση

3.1.1 Μια αποδοτική συνεργασία: η ομάδα εργασίας και η Κοινότητα

Τα κράτη μέλη έχουν επιτύχει σημαντικά πράγματα σε ό,τι αφορά την εισαγωγή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολικά προγράμματα και τις εξωσχολικές δραστηριότητες. Έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες, εξακολουθούν όμως να υπάρχουν δυσχέρειες. Για την κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών επί περιβαλλοντικών θεμάτων πρέπει να εξασφαλισθούν τρόποι, υλικό και εκπαιδευτές. Τα κράτη μέλη έχουν να- πραγματοποιήσουν τα ίδια βήματα, ανεξάρτητα από τον βαθμό στον οποίο έχει ενταχθεί η περιβαλλοντική εκπαίδευση στα εκπαιδευτικά τους συστήματα. Στο στάδιο αυτό, η Κοινότητα μπορεί να παρέμβει ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και αρμόδιων οργανισμών. Η Κοινότητα υποστήριζα και συμπλήρωνα τις δραστηριότητες τους.

Για καλύτερη εκπροσώπηση όλων των εταίρων και ανταλλαγή πληροφοριών σε όλα τα πεδία δραστηριοτήτων, η ομάδα εργασίας που συγκροτήθηκε μετά την έκδοση του Ψηφίσματος του 1988 διευρύνθηκε το 1993 με εκπροσώπους των υπουργείων περιβάλλοντος δίπλα στους εκπροσώπους των υπουργείων παιδείας που είχαν ήδη τοποθετηθεί. Η συνεργασία Κοινότητας και κρατών μελών είναι ως εκ τούτου αποτελεσματικότερη και επιτρέπει τον συντονισμό προβληματισμού σχετικά με τις απαντήσεις που μπορεί να δώσει η εκπαίδευση σε ζητήματα που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος.

Καρποί της συνεργασίας αυτής είναι:

- η εκπόνηση ειδικών εκθέσεων σχετικά με την υλοποίηση των στόχων του Ψηφίσματος·
- η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται στα κράτη μέλη·
- η διάδοση και η συνέχεια που δίδεται, σε επίπεδο κρατών μελών, σε προτάσεις προερχόμενες από την Επιτροπή·
- η από κοινού παρουσίαση προτάσεων προς κάλυψη των διαφόρων αναγκών, των σχετικών κυρίως με την κατάρτιση και το εκπαιδευτικό υλικό.

Έτσι, η ομάδα εργασίας αποφάσισε από κοινού με την Επιτροπή να εκπονήσει ένα εγχειρίδιο προοριζόμενο για τους εκπαιδευτικούς και διοικητικούς αρμοδίους όλων των κρατών. "**Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ευρώπη**" θα είναι το πρώτο σχετικό εγχειρίδιο σε κοινοτική κλίμακα. Το εν λόγω εγχειρίδιο προσφέρεται ως εργαλείο προβληματισμού σχετικά με τις επιδιώξεις της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Είναι θεωρητικό, μεθοδολογικό και πρακτικό ταυτοχρόνως. Το

εγχειρίδιο θα διανεμηθεί ευρέως σε όλα τα κράτη μέλη και η έκδοση του προβλέπεται για τα τέλη του 1995.

3.1.2 Τα ευρωπαϊκά έργα και η κοινοτική υποστήριξη

Μια αποτελεσματική κατάρτιση

Για να ενισχυθεί η δράση των κρατών μελών εκεί όπου παρατηρούνται ακόμη ελλείψεις ως προς την κατάρτιση των εκπαιδευτικών, τη διδακτική έρευνα με αντικείμενο τις επιδιώξεις και τη συνεισφορά ενός νέου τρόπου μαθητείας, τέλος δε ως προς τη μελέτη και τον σχεδιασμό κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, η Κοινότητα έχει προβλέψει ειδικό κονδύλι του προϋπολογισμού (1εκατατομυρίων ECU κατ' έτος) για τη συγχρηματοδότηση έργων.

Στην Επίσημη Εφημερίδα δημοσιεύθηκαν ήδη⁹ δύο κείμενα πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για έργα που αφορούν την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

Συγκεκριμένα:

- μελέτη και πειραματική εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης εκπαιδευτικών
- -παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού
- διδακτική έρευνα σχετικά με την αξιολόγηση
- ένταξη των εκπαιδευτικών δομών σε δίκτυο.

θα γίνουν δεκτά μόνον έργα ευρωπαϊκής διάστασης, που θα βασίζονται στη συνεργασία σε επίπεδο μελέτης, υλοποίησης και χρηματοδότησης. Τριάντα περίπου έργα κατ' έτος συγχρηματοδοτήθηκαν για πειραματισμό και τελική παραγωγή διάρκειας 24 έως 30 μηνών. Η αυστηρή επιλογή και η διαρκής παρακολούθηση τόσο στην αρχή όσο και καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του έργου αποτελούν εγγυήσεις για τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Τα έργα που συγχρηματοδοτήθηκαν κατά το 1993 (πριν από την πρώτη πρόσκληση) και κατά το 1994 (μετά τη δημοσίευση της πρόσκλησης) εμφανίζονται στο παράρτημα 1 της παρούσας έκθεσης. Οι προτάσεις που υποβάλλονται κάθε χρόνο είναι περισσότερες και καλύτερες.

Στατιστική ανάλυση αποκάλυψε μία ενδιαφέρουσα εξέλιξη σε δύο επίπεδα:

- σαφή αύξηση της συμμετοχής πανεπιστημίων και παιδαγωγικών ινστιτούτων (από 15% το 1993 σε 37% το 1994)·
- αυξανόμενη διαφοροποίηση των εταίρων ως προς τη διαρκή κατάρτιση και την εκπόνηση υλικού που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε ευρωπαϊκή κλίμακα (πολυγλωσσικά προϊόντα).

⁹ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων C68 της 5ης Μαρτίου 1994, σ. 30 Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων C66 της 17ης Μαρτίου 1995, σ. 11

Για καλύτερη επικοινωνία κατά τη διάρκεια υλοποίησης των προγραμμάτων, η Επιτροπή διευκολύνει τις συναντήσεις εργασίας, εξασφαλίζοντας έτσι ένα πλαίσιο ανταλλαγών αναγκαίων για την υλοποίηση των προγραμμάτων.

Τα έργα δημιουργούνται με επίκεντρο ένα περιβαλλοντικό ζήτημα που μπορεί να κινητοποιήσει τον τοπικό πληθυσμό ή παρουσιάζουν ενδιαφέρον για το ευρύτατο κοινό, οπότε προβάλλονται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Έτσι, έργα του 1994 αποσκοπούν σε κατάρτιση μαθητών και εκπαιδευτικών για την προστασία των μεσογειακών οικοσυστημάτων (GR, F, E, I,) ή αφορούν προβλήματα μεταφορών και περιβάλλοντος (F, UK, D), τη διαχείριση των οικιακών απορριμμάτων (13 κράτη μέλη), την προστασία ευαίσθητων ζωνών (F, E, I, Πολωνία), και υγροτόπων (UK, DK, I, P, ERL). Έργα αυστηρώς μεθοδολογικά είναι σπανιότερα, εκτός εκείνων που παρουσιάζουν οι εκπαιδευτές των εκπαιδευτικών (πανεπιστήμια και παιδαγωγικά ινστιτούτα). Το προϊόν πρέπει να έχει πρακτική ωφελιμότητα, κυρίως δε να μπορεί να μεταφερθεί στα διάφορα κράτη και να χρησιμοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς που το επιθυμούν.

Μένει να χρησιμοποιηθούν τα κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και τα κέντρα τεκμηρίωσης για την απαραίτητη διάδοση του υλικού που παράγεται από τα έργα. Κατόπιν συνεννόησης με τους εκπροσώπους των κρατών μελών, θα εξετασθεί το ενδεχόμενο δημιουργίας δικτύου για τον συγκεκριμένο αυτόν στόχο, υπάρχει όμως το πρόβλημα της χρηματοδότησης, αφού η κοινοτική βοήθεια είναι ελάχιστη (1 εκατομμυρίων ECU κατ' έτος).

3.1.3 Ένταξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα κοινοτικά προγράμματα

Ο οδηγός "**EC Study Guide to environment-related courses**", που εκδόθηκε από την Επιτροπή το 1993 και έκτοτε διανέμεται ευρύτατα, περιέχει τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα που παρέχουν μαθήματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για φοιτητές τους οποίους και κάνουν δεκτούς με την υποστήριξη του προγράμματος ERASMUS (νέο πρόγραμμα SOCRATES). Ο οδηγός θα ενημερωθεί το 1996· πράγματι, όλο και περισσότερο η κατάρτιση επί θεμάτων περιβάλλοντος ενσωματώνεται σε διάφορα πανεπιστημιακά μαθήματα. Ο απολογισμός των ανταλλαγών φοιτητών στο πλαίσιο του προγράμματος ERASMUS εδώ και μερικά χρόνια δείχνει ένα ολοένα και μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την κατάρτιση επί θεμάτων περιβάλλοντος σε όλους του κλάδους του επιστητού.

Στο πλαίσιο πάντοτε του προγράμματος SOCRATES, η δραστηριότητα 1 του κεφαλαίου II COMENIUS αφορά τη διοργάνωση πολύπλευρων σχολικών ανταλλαγών βάσει ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών προγραμμάτων (ΕΕΠ). Μεταξύ άλλων θεμάτων, ο εντοπισμός των περιβαλλοντικών προβλημάτων και η προστασία του περιβάλλοντος παρουσιάζουν βέβαιο ενδιαφέρον από πλευράς κινητοποίησης. Είναι το δεύτερο αντικείμενο των ΕΕΠ το οποίο περιέχεται ρητά ως παράδειγμα στον οδηγό εφαρμογής. Από το πειραματικό ήδη στάδιο (1993-1994), αρκετά σχολεία υπέβαλαν κοινά προγράμματα με θέμα:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

- την προστασία απειλούμενων ειδών·
- τη ρύπανση του ατμοσφαιρικού αέρα και των υδάτων·
- το πολιτιστικό και τοπικό περιβάλλον·
- τη σύγκρουση μεταξύ οικονομίας και οικολογίας.

Η δραστηριότητα 3 του κεφαλαίου II θα ενθαρρύνει την κινητικότητα των εκπαιδευτικών για βελτίωση των αρμοδιοτήτων τους; μια νέα διεπιστημονική παιδαγωγική και η αξιοποίηση τεχνολογιών ανταλλαγών θα δώσουν κίνητρα στους εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν στα περιβαλλοντικά προγράμματα.

Το πρόγραμμα επισκέψεων ARION για τους ειδικούς της εκπαίδευσης προσφέρει στο εξής πολύ συγκεκριμένους στόχους με επίκεντρο θέματα προτεραιότητας. 9% περίπου του ολικού προϋπολογισμού του ARION (900 000 ECU/έτος) έχουν προβλεφθεί μέχρι στιγμής για το περιβάλλον. Οι σχετικές αιτήσεις διαρκώς αυξάνονται (14 επισκέψεις κατά το 1994-95). Αρκετά κράτη μέλη συμμετέχουν σε μεγάλο βαθμό (GR, B, DK, S, D, P, E).

Τα προγράμματα "ΟΙ ΝΕΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ" εξακολουθούν να είναι δημοφιλή μεταξύ των νέων, και συμβάλλουν στην ανάπτυξη του επιχειρηματικού τους πνεύματος καθώς και πνεύματος πρωτοβουλίας. Τα προγράμματα αυτά προσαρμόζονται σε κάθε συγκεκριμένη δράση (προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος).

Στο πρόγραμμα TEMPUS, το περιβάλλον αποτελεί προτεραιότητα σε μεγάλο ποσοστό των χωρών που είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο του προγράμματος PHARE. Αξιοπρόσεκτες επιτυχίες Επισημαίνονται με τη δημιουργία κέντρων μελετών και νέων προγραμμάτων εκπόνησης μελετών, κυρίως στην Πολωνία, Βουλγαρία, Ουγγαρία, Λεττονία και Σλοβακία (5% έως 10% του προϋπολογισμού Tempus).

3.2 Το θερινό πανεπιστήμιο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ένας σημαντικός σταθμός (Τουλούζη, Σεπτέμβριος 1994)

Η πρώτη διοργάνωση οφείλεται στην Κοινότητα. Μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα ανάπτυξης των δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (1988-1992), καθώς και μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα ανάληψης πρωτοβουλιών με μεγαλύτερη στήριξη τόσο εκ μέρους των κρατών μελών όσο και εκ μέρους της Κοινότητας (1992-1994), κρίθηκε ότι είναι επιτακτική ανάγκη να γίνει από όλους τους αναγνωρισμένους εταίρους ένας αυστηρός επιστημονικός απολογισμός της προόδου της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και να ορισθούν οι προτεραιότητες για το μέλλον.

3.2.1 Οι συμμετέσχοντες

Εθνικοί εμπειρογνώμονες, συντονιστές προγραμμάτων τα οποία συγχρηματοδοτούνται ή όχι από την Κοινότητα, εκπρόσωποι διεθνών οργανισμών και υπηρεσιών της Κοινότητας, αρμόδιοι από τον χώρο της εκπαίδευσης, επικεφαλής ενώσεων και συλλόγων, δημοσιογράφοι, διευθυντές σχολείων και παιδαγωγικών ιδρυμάτων, κυρίως δε στελέχη ευρωπαϊκών δικτύων εκπαιδευτικών εργάστηκαν εντατικά για την επίλυση ζωτικής σημασίας προβλημάτων ώστε η περιβαλλοντική εκπαίδευση να ενσωματωθεί σε όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα κατά τρόπο αναγνωρισμένο, βιώσιμο και αποτελεσματικό.

Τον Σεπτέμβριο του 1994 η Επιτροπή ανέλαβε την πρωτοβουλία να διοργανώσει το θερινό πανεπιστήμιο της Τουλούζης, ώστε να δώσει μια ευκαιρία συνάντησης στους υπευθύνους των επιλεγέντων σε κοινοτικό επίπεδο προγραμμάτων και στους εκπροσώπους που συγκροτούν την ομάδα εργασίας, καθώς επίσης και μια δυνατότητα σύμπραξης των διεθνών οργανισμών (ΟΟΣΑ, WWF, IUCN/International Union for Conservation of Nature and Natural Resources) για να προτείνουν άξονες εργασίας. Στο τέλος της συνόδου, 25 υπουργικοί απεσταλμένοι προστέθηκαν σε 80 συνέδρους, οι οποίοι επελέγησαν από μια επιστημονική επιτροπή και εκπροσωπούσαν όλα τα κράτη μέλη. Εκπροσωπήθηκαν όλοι οι ευρωπαϊκοί σύλλογοι εκπαιδευτών και εκπαιδευτικών (ATEE/Association for Teacher Education in Europe, AEDE/Association europeenne des enseignants, ESHA/European Secondary Heads Association), καθώς και το ίδρυμα για την περιβαλλοντική εκπαίδευση στην Ευρώπη (FEEE/Fondation pour l'Education a l'Environnement en Europe), φορείς οι οποίοι κατά τα τελευταία χρόνια έχουν να παρουσιάσουν σημαντικό έργο σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε ό,τι αφορά την κατάρτιση και την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού.

Συζητήθηκαν θέματα ουσίας που αφορούσαν τρόπους και επίπεδο κατάρτισης των εκπαιδευτικών, τρόπους αποτίμησης του πολύπλοκου χαρακτήρα των αποτελεσμάτων τόσο για την εκπαίδευση όσο και για το περιβάλλον, τις καταλληλότερες στρατηγικές για επίτευξη των στόχων της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

3.2.2 Στόχοι και θέματα προβληματισμού

Το θερινό πανεπιστήμιο δεν είχε ως μόνο στόχο (όπως συμβαίνει με τα περισσότερα συνέδρια) την ανταλλαγή πληροφοριών. Για την ανταλλαγή πληροφοριών είχαν εργασθεί προηγουμένως, με συντονισμό της Επιτροπής επικουρούμενης από μια επιστημονική επιτροπή, όλοι όσοι επρόκειτο να λάβουν μέρος στις εργασίες του θερινού πανεπιστημίου, κατά τις οποίες και αποσαφηνίσθηκαν οι στόχοι του:

- απολογισμός δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών, με εντοπισμό -ποιοτικό και ποσοτικό- των εμποδίων που κωλύουν τη γενίκευση των μεθόδων σε επίπεδο κράτους μέλους και την εξεύρεση κοινών ή μεταφερωτών λύσεων σε κοινοτικό επίπεδο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

- εκτίμηση των λύσεων που έχουν ήδη εξευρεθεί ή πρόκειται να εξευρεθούν ώστε να προταθεί στους εκπαιδευτικούς μια κατάρτιση επωφελής και αποδοτική·
- επιδίωξη της συνεργασίας μεταξύ ενδιαφερομένων μερών και θεσμικών δομών·
- προσδιορισμός μιας παιδαγωγικής μεθόδου όπου περιεχόμενο και αποτελέσματα θα εναρμονίζονται.

Με την ολοκλήρωση των εργασιών, οι συμμετάσχοντες πρόβαλαν τα ουσιαστικά σημεία του απολογισμού τους, ήτοι:

- τις ίδιες προσδοκίες αναφορικά με την κατάρτιση και ενημέρωση·
- τη δυνατότητα μεταφοράς λύσεων·
- τον συμπληρωματικό χαρακτήρα του υπάρχοντος υλικού·
- τη συμφωνία επί μιας παιδαγωγικής μεθόδου·
- και κυρίως, την ανάγκη να τονισθεί ο διαμεθοριακός χαρακτήρας των δραστηριοτήτων.

3.2.3 Συστάσεις

Με την ολοκλήρωση των εργασιών, μια σειρά συστάσεων (πρβλ. παράρτημα 2) προερχομένων από κάθε συνάντηση εργασίας υποβλήθηκε στην επιστημονική επιτροπή, η οποία με τη σειρά της τις παρουσίασε στους απεσταλμένους των 15 κρατών μελών οι οποίοι εκπροσωπούσαν τα υπουργεία παιδείας και οι οποίοι είχαν κληθεί να συμμετάσχουν στο τελικό στάδιο των εργασιών.

Στις συστάσεις, οι οποίες υποβλήθηκαν κατά θέματα προβληματισμού, καθορίζονται οι προτεραιότητες που είναι στο εξής απαραίτητες για την γενικής αποδοχής (διοίκηση, εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς, κοινωνία) επίσημη ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολικά προγράμματα:

- ενσωμάτωση του περιβαλλοντικού προβληματισμού, σύμφωνα με τους στόχους του πέμπτου προγράμματος, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, όχι ως επιπλέον ύλη αλλά ως διεπιστημονικός προβληματισμός
- διευθέτηση του σχολικού χρόνου κατά τρόπον ώστε να υπάρχει δυνατότητα για μια νέα εκπαιδευτική μέθοδο (χρόνος συμμετοχικών δραστηριοτήτων, κατάργηση των στεγανών σε ειδικά προβλεπόμενο χρόνο διδασκαλίας, άνοιγμα του σχολείου προς τα έξω και επικοινωνία)
- Επαρκής κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών με επικύρωση αυτής της κατάρτισης
- δημιουργία, πειραματισμός, διάδοση όλων των δυνατών διδακτικών μέσων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

- επίσημη αναγνώριση της ενεργού συμμετοχής εξωσχολικών παραγόντων στις θεσμικές προσπάθειες
- συνεκτίμηση του ρόλου της τεχνικής και γενικής εκπαίδευσης για την περιβαλλοντική εκπαίδευση
- ανάπτυξη της διδακτικής έρευνας για τον καθορισμό τρόπων αξιολόγησης που να προσιδιάζουν στην περιβαλλοντική εκπαίδευση.

3.2.4 Η συνέχεια του θερινού πανεπιστημίου

Για τις διαγραφόμενες προοπτικές επίτευξης όλων των στόχων του ψηφίσματος του 1988 σε όλα τα κράτη μέλη έχουν ασφαλώς συνεκτιμηθεί οι ιδιαιτερότητες κάθε κράτους μέλους, αναφορικά κυρίως με τις χρηματοδοτήσεις· σε θεωρητικό επίπεδο όμως οι συμμετάσχοντες υπενθύμισαν ότι για να αναπτύξουν δράση απαιτούνται οι κάτωθι όροι:

- τα σεμινάρια, οι ημερίδες και τα συνέδρια που λαμβάνουν χώρα σε εθνικό, περιφερειακό και ευρωπαϊκό επίπεδο να παραπέμπουν οπωσδήποτε στις συστάσεις της Τουλούζης
- να συσταθεί ευρωπαϊκό δίκτυο κέντρων υλικού, υπό τον συντονιστικό ρόλο των εκπροσώπων των κρατών μελών στην ομάδα εργασίας
- ο ρόλος της Κοινότητας ως προς τη διαθεσιμότητα βάσεων δεδομένων να είναι αυξημένος·
- να ενθαρρύνει η Κοινότητα την πραγματοποίηση κοινών επιτευγμάτων και τις ανταλλαγές προγραμμάτων κατάρτισης εκπαιδευτικών
- να αξιοποιηθούν ευρέως τα κοινοτικά προγράμματα, ιδίως δε το πρόγραμμα SOCRATES
- να εξετασθεί σε κοινοτικό επίπεδο το ενδεχόμενο τακτικής ανά διετία διοργάνωσης θερινών πανεπιστημίων
- να προτείνει η Επιτροπή από τώρα κιόλας (1995) ένα νέο νομοθέτημα (ψήφισμα ή απόφαση).

Οι συστάσεις έγιναν ευρέως γνωστές στους εκπαιδευτικούς ολόκληρης της Ευρώπης με τη βοήθεια μιας δίγλωσσης έκδοσης (CONTEXT), η οποία θα ασχοληθεί και με τη συνέχεια τους και οπωσδήποτε με την πορεία των δραστηριοτήτων και προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Διάφορα συνέδρια και σεμινάρια που προβλέπονται σε επίπεδο κρατών μελών έχουν εγγράψει τις συστάσεις ως κατεύθυνση δράσης (HB, Γαλλία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία, κ.λπ.).

Οι συστάσεις επηρεάζουν επίσης τους νέους στόχους που λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο του συνόλου των εγκάρσιων μέσων για την αναθεώρηση του πέμπτου προγράμματος δράσης.

ΑΞΟΝΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αξονες εργασίας

Η συνολική αυτή περιγραφή των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνονται σε επίπεδο κρατών μελών και η ανάλυση των πρωτοβουλιών οδηγούν σε διαπιστώσεις που επιτρέπουν τη χάραξη αξόνων εργασίας σύμφωνα με τους στόχους του πέμπτου προγράμματος δράσης της Κοινότητας.

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση δεν μπορεί να διαδραματίσει τον ρόλο που της επιφυλάσσεται εάν δεν αποκτήσει καθεστώς νομιμότητας και ως εκ τούτου την αναγνώριση όλων. Ένα τέτοιο καθεστώς δεν μπορεί παρά να είναι αποτέλεσμα μιας κοινής στρατηγικής όλων των κρατών μελών:

- να θεσμοθετηθεί η περιβαλλοντική εκπαίδευση, αρχής γενομένης από τις πιο χαμηλές ηλικίες·
- να εξασφαλιστούν παράλληλα όλα τα δυνατά μέσα και πόροι·
- να επεκταθεί η περιβαλλοντική εκπαιδευτική προσπάθεια σε όλους τους θεσμούς και εταίρους που έχουν επίγνωση της σημασίας της·
- να αναπτυχθεί η συνεργασία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο·
- να πεισθεί η κοινότητα των εκπαιδευτικών περί της αναγκαιότητας της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και του εξ αυτής οφέλους.

Για να αποκτήσει η στρατηγική αυτή συγκεκριμένη υφή, προτεραιότητες δράσης πρόκειται να αναληφθούν ή να συνεχισθούν ή να ενταθούν ανάλογα με την περίπτωση:

- εγγραφή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε όλα τα προγράμματα και ανάδειξη της με κατάλληλη αξιολόγηση·
- ενδυνάμωση της παιδαγωγικής έρευνας για την καθιέρωση μιας "καινοτόμου" αξιολόγησης·
- προτεραιότητα μιας πρώτης κατάρτισης όλων των εκπαιδευτικών ενσωματωμένης στην επαγγελματική εκπαίδευση και γενική αναγνώριση αυτής·
- ευκολία πρόσβασης και ανάδειξη της αξίας των επιμορφωτικών μαθημάτων·
- πειραματική χρήση του εκπαιδευτικού υλικού που ήδη υπάρχει ή που ετοιμάζεται και ευρεία διάδοση αυτού·
- ένταξη των εκστρατειών ευαισθητοποίησης γονέων και μελλοντικών εργοδοτών·
- πολλαπλασιασμός των αξόνων διεθνούς συνεργασίας για τη δημιουργία μιας νέας εκπαιδευτικής διάστασης.

Συμπεράσματα

Η κοινή βούληση όλων των κρατών μελών για ανάπτυξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης φαίνεται πως έχει αναζωπυρωθεί με ευρωπαϊκό πνεύμα από το 1992 και μετά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Η δρομολόγηση των πρωτοβουλιών έγινε μέσα σε ένα γενικό νεωτεριστικό πλαίσιο. Σαφές είναι ότι χρειάστηκε να επανεξεταστούν οι εκπαιδευτικοί στόχοι σε σχέση με τις νέες ανάγκες της κοινωνίας. Η προστασία του περιβάλλοντος και το ενδιαφέρον για την αειφόρο ανάπτυξη αποτελούν μέρος των αναγκών αυτών. Εάν δεν καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για επαρκή ευαισθητοποίηση όλων των κοινωνικών εταίρων, η καθιέρωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης θα παραμείνει συνδεδεμένη με αποφάσεις δευτερεύουσες και αμφισβητήσιμες.

Προτείνεται λοιπόν να αναληφθούν όλες οι δυνατές δράσεις για ενημέρωση γονέων, μαθητών, διοικητικών αρμοδίων, διευθυντών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και μελλοντικών εργοδοτών. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση θα αναγνωρισθεί έτσι ως εγγυητής ενός ουσιαστικού προβληματισμού γύρω από τα σημερινά προβλήματα και τις δυνατότητες επίλυσης αυτών.

Καιρός είναι να εξεταστούν λίγο πιο εμπεριστατωμένα οι προτάσεις του ψηφίσματος του 1988:

- ✓ *Να καθιερωθεί βέβαια η περιβαλλοντική εκπαίδευση, αλλά πάνω σε σωστές βάσεις: καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί, κατάλληλοι χώροι, υλικό τεκμηρίωσης ενημερωμένο και δοκιμασμένο, δράση και αποτελέσματα επί του περιβάλλοντος.*
- ✓ *Να συνεχιστούν και να επισπενσθούν πρέπει οι προσπάθειες, καθώς και να εξευρεθούν οι κατάλληλες λύσεις και να διατεθούν όλα τα μέσα για την ανταλλαγή λύσεων και την προώθηση τους προς άλλες κατευθύνσεις. Μια παρακολούθηση πολύ στενή της εφαρμογής του πέμπτου προγράμματος και η κατά διαστήματα ενημέρωση των στόχων επιτρέπουν την αξιολόγηση των δράσεων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ως προνομιακού εγκάρσιου μέσου για μια ολόκληρη μερίδα ηλικιών του πληθυσμού. Από σήμερα μέχρι το 2000 πρέπει να προκύψουν συγκεκριμένα αποτελέσματα σε σχέση με τη μέριμνα του καθενός για προστασία του περιβάλλοντος.*

Για τον λόγο αυτό προτείνεται η επιτροπή εκπαίδευσης, επικουρούμενη από την Επιτροπή, να υποβάλει νέα έκθεση στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο Συμβούλιο Υπουργών που θα συνέλθει σε τρία χρόνια από σήμερα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Τελική πράξη του θερινού πανεπιστημίου της Τουλούζης

11-17 Σεπτεμβρίου 1994

Συστάσεις επί θεμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

I. Οι απώτεροι στόχοι της κατάρτισης

Τόσο σε επίπεδο προγραμμάτων όσο και σε επίπεδο εκπαιδευτικών δομών, είναι ανάγκη να διευκολυνθεί η ένταξη του περιβαλλοντικού προβληματισμού σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, αρχής γενομένης από το νηπιαγωγείο. Είναι ανάγκη επίσης να προωθηθεί η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων επιστημονικών κλάδων ώστε να έλθει σε πέρας μια τέτοια προσπάθεια.

Σε επίπεδο στρατηγικής και διδακτικών μέσων, ενδιαφέρει να αναπτυχθούν η αυτονομία, η ομαδική εργασία, η διεπιστημονικότητα, οι ερευνητικές δραστηριότητες (και ιδιαιτέρως οι δραστηριότητες πεδίου), καθώς επίσης και η ελεγμένη χρησιμοποίηση των πληροφοριών, η ανάπτυξη και αξιοποίηση ικανοτήτων και γνώσεων και το άνοιγμα του σχολείου προς τα έξω. Σε ό,τι αφορά τις αρμοδιότητες των εκπαιδευτικών και του διοικητικού προσωπικού (διευθυντές, σχολικοί σύμβουλοι, αρμόδιοι για τη λήψη αποφάσεων, κ.ά.), καλό είναι να αναδειχθεί η δημιουργικότητα τους και να τους δοθεί κατάλληλη παιδαγωγική κατάρτιση η οποία να προάγει το πνεύμα συνεργασίας για την ικανότητα αξιολόγησης.

Συνιστάται συνεπώς στις αρμόδιες ευρωπαϊκές αρχές να υποστηρίξουν αποτελεσματικά καινοτομίες οι οποίες:

- 1. ενθαρρύνουν τη διαφοροποίηση προσεγγίσεων, μεθόδων και δράσεων που ακολουθούνται στην τάξη σε συνεργασία με το σχολείο ή/και με εξωτερικούς συνεργάτες και με χρήση εξωσχολικών μέσων·***
- 2. επιτρέπουν στους εκπαιδευτικούς να αποκτήσουν τα προσόντα που χρειάζονται για τη διαχείριση των προωθούμενων αλλαγών και τη χάραξη διαλογικών στρατηγικών καινοτομίας και αξιολόγησης·***
- 3. παρέχουν τα μέσα που είναι αναγκαία για την ενίσχυση των ευρωπαϊκών δικτύων κατάρτισης εκπαιδευτικών οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον χώρο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.***

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

II. Τα διδακτικά μέσα

Συνιστάται:

1. Να ενθαρρύνονται οι εκπαιδευτικοί, με την κατάλληλη κατάρτιση, να εφαρμόζουν μεθόδους κατά τις οποίες οι μαθητές, με τη σωστή υποστήριξη, θα είναι πρωταγωνιστές στη διαδικασία της μάθησης, κατά τις οποίες δηλαδή η διδασκαλία θα οδηγεί τους μαθητές αφενός στη διερώτηση επί θεμάτων περιβάλλοντος και στην εν συνεχεία εξεύρεση απαντήσεων, αφετέρου δε σε κατανόηση της πολυπλοκότητας των σχετικών ερωτημάτων

2. Να επινοούν νέους τρόπους διάθεσης του σχολικού χρόνου -έτσι, με μια καλύτερη διευθέτηση του χρόνου των μαθημάτων μπορεί να εξοικονομηθεί ελεύθερος χρόνος για διάλογο μεταξύ καθηγητών και μαθητών ή ακόμη για την άσκηση δραστηριοτήτων πεδίου

3. Να αναδιοργανωθεί το εκπαιδευτικό πλαίσιο:

- το σχολείο θα πρέπει να φέρει τους μαθητές σε άμεση επαφή με το περιβάλλον στο οποίο ζουν, πέραν του στενού σχολικού περιβάλλοντος·
- το σχολείο πρέπει να ανοιχτεί προς εξωτερικούς συνεργάτες και μέσα (συμμετοχή ειδικών, ανταλλαγές μαθητών, κοινή όραση με τοπικούς φορείς: γονείς, οργανώσεις, βιομηχανίες, κ.λπ.)·
- το ίδιο το σχολείο πρέπει να αποτελεί πρότυπο ως προς τη διαχείριση του σχολικού περιβάλλοντος.

III. Αξιολόγηση

1. Σε όλες τις βαθμίδες της εκπαιδευτικής διαδικασίας, το βάρος της αξιολόγησης συνιστάται να δίδεται:

σε γνώσεις που επιτρέπουν κατανόηση της πολυπλοκότητας των περιβαλλοντικών φαινομένων, και

σε στάσεις, συμπεριφορές και αξίες που υποβοηθούν την επιλογή δράσεων: κριτικό πνεύμα και προσήλωση·

δυναμικά χαρακτηριστικά (υπευθυνότητα, πρωτοβουλία, αυτονομία) αξίες που ευνοούν μια καλύτερη διαχείριση των πόρων και την αλληλεγγύη στον χώρο και τον χρόνο την ικανότητα αντιμετώπισης διενέξεων.

2. Κατά την αξιολόγηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, πρέπει να διακρίνονται τρία επίπεδα αναφοράς:

το επίπεδο της παιδαγωγικής ομάδας, όπου συμπεριλαμβάνονται και οι μαθητές·

το θεσμικό επίπεδο·

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

το επίπεδο της τοπικής κοινωνίας.

3. Συνιστάται η επικύρωση ορισμένου αριθμού νέων επαγγελματικών προσόντων κατά την κατάρτιση των εκπαιδευτικών:

ικανότητα εκπόνησης, καθοδήγησης και συμμετοχής σε διεπιστημονικά προγράμματα

από κοινού με γονείς, τοπικές αρχές, επιχειρήσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις,

περιβαλλοντικές οργανώσεις, κ.λπ.

ικανότητα ενσωμάτωσης των στόχων της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα επί μέρους μαθήματα και εξεύρεσης κοινού εννοιολογικού πλαισίου.

ικανότητα προσδιορισμού, αποτίμησης και εκπλήρωσης των αναγκών της τοπικής κοινωνίας.

ικανότητα να προσδίνεται ευρωπαϊκή και παγκόσμια διάσταση στην περιβαλλοντική εκπαίδευση (δημιουργία δικτύων, ανταλλαγές, συγκριτικές μελέτες).

IV. Δομές και πλαίσια

Συνιστάται:

1. Να ενισχυθούν και διευρυνθούν τα ευρωπαϊκά δίκτυα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση εν γένει και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών (βασική και διαρκή) ειδικότερα. Πρέπει να δοθούν σε κάθε δίκτυο τα υλικά και οικονομικά μέσα για να βελτιώνει τη συνεργασία, από κοινού με άλλα δίκτυα, προωθώντας την έρευνα και τη διάδοση παραδειγμάτων ορθής πρακτικής στον χώρο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

2. Να ενσωματωθεί η ευρωπαϊκή διάσταση σε προγράμματα και συνεργασίες μέσω πρωτοβουλιών ευρωπαϊκής συνεργασίας (όπως στο πλαίσιο των προγραμμάτων SOCRATES και LEONARDO) ώστε να διευκολυνθεί η καθιέρωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

3. Να αποκτήσουν μεγαλύτερη ευελιξία οι εκπαιδευτικές δομές (π.χ. μεγαλύτερη ελαστικότητα στη χρήση του σχολικού χρόνου, στην οργάνωση των σχολικών δραστηριοτήτων και στην κατανομή των οικονομικών μέσων, κ.λπ.)· θα προωθηθεί έτσι από τα κράτη μέλη τι διεπιστημονική προσέγγιση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης· να προωθηθούν σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο δραστηριότητες που αναβαθμίζουν την περιβαλλοντική εκπαίδευση με τη διάθεση περισσότερων πόρων και με την μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σχετικά με το βάρος της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης μέσω της κατάρτισης αυτών (βασικής και μετέπειτα). Πρέπει επίσης να προβλεφθούν μηχανισμοί κατάρτισης μέσω των οποίων να αποκτούν οι εκπαιδευτικοί τα αναγκαία προσόντα που θα τους επιτρέπουν να εργάζονται σε διεπιστημονική βάση τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό πλαίσιο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

να ληφθεί μέριμνα ώστε οι κυβερνήσεις να διαμορφώσουν το νομικό πλαίσιο που θα προτρέπει τους διευθυντές των σχολείων να εντάσσουν κατά τρόπο ουσιαστικό και αποτελεσματικό την περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολικά προγράμματα·

να ενθαρρυνθεί ο συντονισμός και η αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων εταίρων της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, όσων ασχολούνται ενεργά με αυτήν, εθνικών εμπειρογνομόνων και αρμοδίων για τη λήψη των αποφάσεων. Συναντήσεις όπως το εν λόγω θερινό πανεπιστήμιο συμβάλλουν σημαντικά σε διευκόλυνση του συντονισμού και της αλληλεπίδρασης·

να προωθηθεί ο προβληματισμός και η αξιολόγηση ως προς τα αποτελέσματα και την αποτελεσματικότητα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με βάση παραδείγματα ορθής πρακτικής.

V. Τεκμηρίωση

Συνιστάται:

να ενθαρρυνθεί η συγκέντρωση βασικού ενημερωτικού υλικού στα σχολεία και τους οργανισμούς κατάρτισης σχετικά με τα κυριότερα περιβαλλοντικά προβλήματα και παραδείγματα παιδαγωγικών μεθόδων και εφαρμογών καθώς και σχετικά με τα μέσα που διατίθενται εκτός σχολείων·

να ενθαρρυνθούν οι εκπαιδευτικοί να συγκεντρώνουν πληροφορίες από διάφορες πηγές (τοπικές, περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς)·

να βελτιωθεί τόσο η βασική κατάρτιση όσο και η μετέπειτα ώστε να αναπτύσσουν οι εκπαιδευτικοί κριτικό πνεύμα απέναντι στα διαθέσιμα μέσα·

να παρασχεθεί στους εκπαιδευτικούς θεμελιώδης τεχνογνωσία ώστε να μπορούν να συμμετέχουν στην παραγωγή διδακτικών μέσων·

να καθιερωθούν ανταλλαγές και συνεργασία μεταξύ τοπικών, εθνικών και διεθνών κέντρων που παράγουν και αξιολογούν διδακτικό υλικό·

εκπόνηση ενός ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμματος για τη δημιουργία ηλεκτρονικών δικτύων επικοινωνίας που θα επικεντρώνονται σε εκπαιδευτικούς στόχους με συνεκτίμηση της δυνατότητας χρησιμοποίησης των βάσεων δεδομένων που ήδη υπάρχουν ή/και χρησιμοποίησης κατάλληλων λογισμικών·

να τοποθετηθούν, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος και των αντίστοιχων εθνικών οργανισμών, ανταποκριτές ή πυρήνες που θα διευκολύνουν τη μεταφορά δεδομένων προς τους εκπαιδευτικούς κύκλους.

VI. Κατάρτιση των εκπαιδευτών

Συνιστάται:

να χαραχθεί μια συστηματική πολιτική μόνιμης περιβαλλοντικής κατάρτισης η οποία να οργανώνει την αρχική και την συνεχιζόμενη κατάρτιση σε εθνικό επίπεδο·

να υιοθετηθούν σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο στρατηγικές που θα επιτρέπουν την ανάπτυξη* αξιολόγηση και διάδοση των ήδη υφισταμένων αποτελεσματικών μεθόδων, με τη σημαντική υποστήριξη:

μέσω παιδαγωγικών ερευνών (καθώς και των ερευνών που διεξάγονται σε κέντρα όπου

συνδυάζεται η πράξη με τη θεωρία)·

δικτύων καινοτομίας και ενημέρωσης (π.χ. σχολείων, οικολογικών κέντρων, οργανισμών κατάρτισης)·

θερινών πανεπιστημίων·

κέντρων αριστείας (τα οποία αποτελούν παραδείγματα ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη διάδοση των αποτελεσμάτων σε περιφερειακό επίπεδο)·

να οργανωθεί η κατάρτιση καθώς και τα συνοδευτικά μέτρα σε τοπικό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο κατά τρόπον ώστε οι εκπαιδευτές, οι διευθυντές των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και οι αρμόδιοι για τη λήψη των αποφάσεων να είναι σε θέση να γίνουν φορείς αλλαγής ώστε να συμμετάσχουν στην προσπάθεια για την επίτευξη αείφορίας.

VII. Επαγγελματική κατάρτιση

Συνιστάται:

1. να ενσωματωθεί η περιβαλλοντική εκπαίδευση στην επαγγελματική κατάρτιση καθώς και στη βιομηχανία και στις δημόσιες δραστηριότητες σε τοπικό επίπεδο·

2. να τονισθούν τα επί του περιβάλλοντος αποτελέσματα ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο των μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών·

3. να ενσωματωθούν στα μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης οι ειδικές ικανότητες που απαιτούνται για την καθιέρωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης·

4. να ενσωματωθούν στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών οι πρακτικές δραστηριότητες επιχειρήσεων, που πρέπει να αποτελέσουν μέρος της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

Στο Παράρτημα αυτό περιλαμβάνονται:

1. Οι διευθύνσεις των υπευθύνων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
2. Οι διευθύνσεις των υπευθύνων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
3. Οι διευθύνσεις των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Σε γνώση μου ότι ορισμένα από τα παρατιθέμενα στοιχεία πιθανόν να έχουν αλλάξει, παρατίθενται εδώ σαν μια πρώτη προσπάθεια δημιουργίας συκέντρωσης των στοιχείων αυτών. Ως εκ τούτου δεδομένου των αλλαγών που γίνονται τακτικά καλό θα είναι η Διεύθυνση ΣΕΠΕΔ να ενημερώνει την ιστοσελίδα του ΥΠΕΠΘ για τις όποιες αλλαγές.

1. Υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ν. Α΄ Αθηνών

Υπεύθυνη: Σχίζα Κωνσταντίνα ΠΕ04
Έδρα: Αθήνα Τ.Κ 10552
Οδός: Λυκούργου 18
Τηλ.: 210 522 9997 Φαξ: 210 522 9997
e-mail: schooldr@otenet.gr

Ν. Α΄ Θεσσαλονίκης

Υπεύθυνος: Αγγελίδης Ζήσης ΠΕ04
Έδρα: Θεσσαλονίκη Τ.Κ 54627
Οδός: Σαπφούς 44
Τηλ.: 2310 500167 Φαξ: 2310 500167
e-mail: υπό εγκατάσταση (mail@lekfe.thess.sch.gr)

Ν. Αιτωλοακαρνανίας

Υπεύθυνος: Καλογεράς Παύλος , ΠΕ18-Βιολόγος
Έδρα: Μεσολόγγι Τ.Κ 30200
Οδός: Κύπρου 20
Τηλ.: 26310 25825 Φαξ: 26310 22633
e-mail: perivallon@dide.ait.sch.gr

Ν. Ανατολικής Αττικής

Υπεύθυνος: Κοσμίδης Παύλος ΠΕ04
Έδρα: 17ο χλμ Μαραθώνα, Παλλήνη Τ.Κ 15351
Τηλ.: 210 603 2474 ,6033091 Φαξ: 210 603 3094
e-mail: mail@dide-anatol.att.sch.gr

Ν. Αργολίδας

Υπεύθυνη: Δοντά Μαρία ΠΕ02
Λεωφ. Ναυπλίου - Ν. Κίου Τ.Κ 21100 Ναύπλιο
Τηλ.: 27520 22796 Φαξ: 27520 99213
e-mail: plinet@dide.arg.sch.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Ν. Αρκαδίας

Υπεύθυνη: Γκανά Ελένη ΠΕ02
Έδρα: Πλατεία Αγίου Δημητρίου 4, Τρίπολη Τ.Κ 22100
Τηλ.: 2710 237210 - 2710 237332 Φαξ: 2710 238435

Ν. Αρτας

Υπεύθυνος: Παππάς Γεώργιος ΠΕ02
Έδρα: Αρτα Τ.Κ 47100
Οδός: Περ. Οδός & Καραολή 1
Τηλ.: 26810 70388 Φαξ: 26810 70388
Ηλεκτρονική διεύθυνση δεν έχει το γραφείο περιβαλλοντικής e-mail: ddeartas@aias.gr

Ν. Αχαΐας

Υπεύθυνη: Μεσσάρης Διονύσιος ΠΕ04
Έδρα: Πάτρα Τ.Κ 26221
Οδός: Ερμού 70
Τηλ.: 2610 622434 Φαξ: 2610 622436, 622553
E-mail: envir-edu@dide.ach.sch.gr

Ν. Β' Αθηνών

Υπεύθυνος: Κούσουλας Γιώργος ΠΕ04
Έδρα: Αγία Παρασκευή Τ.Κ 15343
Οδός: Γούναρη 60
Τηλ.: 210 639 2243 -210 639 9275, 210 6399915 Φαξ: 210 600 0870
e-mail: georkous@otenet.gr

Ν. Β' Θεσσαλονίκης

Υπεύθυνη: Ταμουτσέλη Κωνσταντίνα Γεωπόνος
Έδρα: Θεσσαλονίκη Τ.Κ 56430
Οδός: Κολοκοτρώνη 22, Σταυρούπολη
Τηλ.: 2310 587545, Φαξ: 2310- 587545
e-mail: yperival@dide-v.thess.sch.gr
<http://www.debthes.gr/news.jsp>

Ν. Βοιωτίας

Υπεύθυνος: Σαλαπατάρας Στυλιανός ΠΕ04
Έδρα: Λιβαδειά Τ.Κ 32100
Οδός: Καραγιαννοπούλου 74
Τηλ.: 2261 25614 Φαξ: 2261 28501
e-mail: ddeviot@compulink.gr,
salapataras@yahoo.com

Ν. Γ' Αθηνών

Υπεύθυνη: Τσεμπερλίδου Μαριάννα ΠΕ04
Έδρα: Αιγάλεω Τ.Κ 12210
Οδός: Θηβών 401
Τηλ.: 210 531 4008 Φαξ: 210 590 7849
e-mail: webmaster@cdseda.teiath.gr

Ν. Γρεβενών

Υπεύθυνος: Κλεισιάρης Νικόλαος ΠΕ11
Έδρα: Γρεβενά Τ.Κ 51100
Οδός: Μακεδονομάχων 9
Τηλ.: 2462 22954 Φαξ: 2462 23001

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Ν. Δ' Αθηνών

Υπεύθυνος: Παυλικάκης Γ. ΠΕ04 & Μαλαματή-Δότσιου
Έδρα: Νέα Σμύρνη Τ.Κ 17121
Οδός: Ομήρου 34
Τηλ.: 210 931 0767 Φαξ: 210 935 3223

Ν. Δράμας

Υπεύθυνος: Τσακιρίδης Θεόδωρος ΠΕ04
Έδρα: Διοικητήριο, Δράμα Τ.Κ 66100
Τηλ.: 2521 62417 Φαξ: 2521 62423
e-mail: theomonc@otenet.gr

Ν. Δυτικής Αττικής

Υπεύθυνη: Μαργαρίτη Σπυριδούλα ΠΕ
Έδρα: Ελευσίνα Τ.Κ 19200
Οδός: Ρήγα Φεραίου 70
Τηλ.: 210 556 1137 Φαξ: 210 556 1137

Ν. Δωδεκανήσου

Υπεύθυνη: Χατζηδιάκου Δέσποινα ΠΕ11
Έδρα: Ρόδος Τ.Κ 85100
Οδός: Κλαυδίου Πέπερ - Ζέφυρος
Τηλ.: 2241 55843 Φαξ: 2241 55850 - 2241 55827
e-mail: dded@rho.forthnet.gr

Ν. Έβρου

Υπεύθυνος: Πολίτης Αθανάσιος ΠΕ02
Έδρα: Αλεξανδρούπολη Τ.Κ 68100
Οδός: Βασ. Αλεξάνδρου 26
Τηλ.: 2551 88982 Φαξ: 2551 88983
e-mail: periva@dide.evr.sch.gr

Ν. Ευβοίας

Υπεύθυνη: Πουλιανίτου Σπυριδούλα ΠΕ04
Έδρα: Χαλκίδα Τ.Κ 34100
Οδός: Παπαναστασίου 106
Τηλ.: 2221 -22782-22421 Φαξ: 2221 75235

Ν. Ευρυτανία

Υπεύθυνος: Οικονομίδης Ιωάννης ΠΕ01
Έδρα: Καρπενήσι Τ.Κ 36100
Οδός: Κατσαντώνη 2
Τηλ.: 2237 80245 - 80247 Φαξ: 2237 80272
e-mail: dawtevr@otenet.gr

Ν. Ζακύνθου

Υπεύθυνη: Τερζοπούλου Βασιλική ΠΕ02
Έδρα: Ζάκυνθος Τ.Κ 29100
Οδός: Φιλικών 1
Τηλ.: 2695 44981 - 2695 44552 Φαξ: 2695 22272

Ν. Ηλείας

Υπεύθυνη: Μπαμπή Δήμητρα ΠΕ06
Έδρα: Μανωλοπούλου 31- Διοικητήριο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Πύργος Ηλείας Τ.Κ 27100

Τηλ.: 26210 32091-26210 22388 Φαξ: 26210 32091, 26210 29969

Ν. Ημαθίας

Υπεύθυνη: Γούλας Χρήστος ΠΕ13

Έδρα: Βέροια Τ.Κ 59100

Οδός: Μητροπόλεως 40

Τηλ.: 23310 26877 - Φαξ: 23310 26877

Ν. Ηρακλείου

Υπεύθυνος: Στυλιανάκης Ιωάννης ΠΕ04

Έδρα: Ηράκλειο Τ.Κ 71110

Οδός: Μονοφατσίου 8

Τηλ.: 2810 226651 Φαξ: 2810 224210

Ν. Θεσπρωτίας

Υπεύθυνος: Αρβανίτης Βασίλειος ΠΕ03

Έδρα: Ηγουμενίτσα Τ.Κ 46100

Οδός: Κ. Κρυστάλλη 1

Τηλ.: 2665 23602 Φαξ: 2665 23777

Ν. Ιωαννίνων

Υπεύθυνη: Σούλη Αλεξάνδρα ΠΕ04

Έδρα: Διοικητήριο, Ιωάννινα Τ.Κ 45110

Τηλ.: 2651 87243 Φαξ: 2651 23297

e-mail: mai@dide.ioa.sch.gr

Ν. Καβάλας

Υπεύθυνη: Τσελεκτσίδου Παναγιώτα ΠΕ09

Νομαρχία Καβάλας Τ.Κ 65100

Οδός: Εθν. Αντίστασης 20

Τηλ.: 2510 291543 Φαξ: 2510 291502

Ν. Καρδίτσας

Υπεύθυνος: Στεφανής Απόστολος ΠΕ14

Έδρα: Καρδίτσα Τ.Κ 43100

Οδός: Διάκου 15

Τηλ.: 24410 42377 24410 70894 Φαξ: 24410 20897

e-mail : mail@dide.kar.sch.gr

ιστοσελίδα: <http://dide.kar.sch.gr>

Ν. Καστοριάς

Υπεύθυνος: Σαββίδης Χαράλαμπος ΠΕ01

Έδρα: Διοικητήριο, Καστοριά Τ.Κ 52100

Τηλ.: 2467 23670 Φαξ: 2467 23670

Ν. Κέρκυρας

Υπεύθυνη: Παπαδημητρίου Μηλιά ΠΕ02

Έδρα: Ι. Πολυλά 15 Τ.Κ 49100

Τηλ.: 26610 32987 Φαξ: 26610 38119

Ν. Κεφαλληνίας

Υπεύθυνη: Βασάλα Παρασκευή ΠΕ04

Έδρα: Αργοστόλι Τ.Κ 28100

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Οδός: Δελλαπόρτα 4
Τηλ.: 26710 27468 Φαξ: 26710 27468
Ν. Κιλκίς
Υπεύθυνη: Τατίδου Κυριακή ΠΕ02
Έδρα: Κιλκίς Τ.Κ 61100
Οδός: Πόντου 5
Τηλ.: 23410- 29194, 23410-20074 Φαξ: 23410- 29194
e-mail: grey@dide.kil.sch.gr
url: <http://users.hol.gr/~perekil/>

Ν. Κοζάνης
Υπεύθυνος: Κόκοτας Γεώργιος ΠΕ04
Έδρα: Διοικητήριο, Κοζάνη Τ.Κ 50100
Τηλ.: 24610 67436 Φαξ: 24610 28332
e-mail: perekp@dide.koz.sch.gr, ypekz@sch.gr
ηλεκτρονική σελίδα: <http://dide.koz.sch.gr>

Ν. Κορινθίας
Υπεύθυνος: Τάρταρης Χρήστος ΠΕ04
Έδρα: Κόρινθος Τ.Κ 20100
Οδός: Κύπρου 89
Τηλ.: 27410 83868 Φαξ: 27410 83868
Email: bekpkor@otenet.gr

Ν. Κυκλάδων
Υπεύθυνη: Σπαρτινού Μαρία-Γεωργία ΠΕ04
Έδρα: Ερμούπολη Τ.Κ 84100
Οδός: Λιβάδια Μάνα
Τηλ.: 22810 88774 - 22810 88774 Φαξ: 22810 88376

Ν. Λακωνίας
Υπεύθυνος: Κεκές Αντώνιος ΠΕ04
Έδρα: Σπάρτη Τ.Κ 23100
Οδός: Βρασίδα 108
Τηλ.: 27310 89272 Φαξ: 27310 27043
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (μισθωμένη γραμμή): didekolac@otenet.gr
Ηλεκτ. Ταχυδρ.(edunet): mail@dide.lak.sch.gr
Ιστοσελίδα: www.otenet.gr/ddekolac

Ν. Λάρισας
Υπεύθυνη: Παναγιωτίδου Βαρβάρα ΠΕ04
Έδρα: Διοικητήριο, Λάρισα Τ.Κ 41110
Τηλ.: 2410 597321 Φαξ: 2410 536038
e-mail: perla@larisa.hellasnet.gr

Ν. Λασιθίου
Υπεύθυνη: Παπαχριστοπούλου Γεωργία ΠΕ04
Νομαρχία Λασιθίου Τ.Κ 72100
Τηλ.: 28410 -98217-98214 Φαξ: 28410 -98219

Ν. Λέσβου
Υπεύθυνη: Καπιωτάς Μιχαήλ ΠΕ04
Έδρα: Μυτιλήνη Τ.Κ 81100
Οδός: Βουρνάζων 10 / Σμύρνης 7

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Τηλ. 22510 46607 - Φαξ: 22510 46669
E-mail: kapiotas.m@envcart.aegean.gr

N. Λευκάδας

Υπεύθυνη: Κοψιδά Παρασκευή ΠΕ02
Έδρα: Λευκάδα Τ.Κ 31100
Οδός: Καραβέλα 11
Τηλ.: 26450 21727 Φαξ: 26450 21731

N. Μαγνησίας

Υπεύθυνη: Μαλαχτάρη-Δουμπιώτη Αικατερίνη ΠΕ04
Έδρα: Συγκρότημα Μουρτζούκου, Βόλος Τ.Κ 38001
Τηλ.: 24210 72704 - 24210 72702 Φαξ: 24210 50364 - 24210 72703
e-mail: ddemagnm@otenet.gr

N. Μεσσηνίας

Υπεύθυνη: Αλεξανδροπούλου Σταυρούλα ΠΕ04
Έδρα: Διοικητήριο, Καλαμάτα Τ.Κ 24100
Τηλ.: 27210 95814-5 - 27210 86102 Φαξ: 27210 95808

N. Ξάνθης

Υπεύθυνη: Γεωργαντά Παρασκευή ΠΕ11
Έδρα: Ξάνθη Τ.Κ 67100
Οδός: Μπρωκούμη 30
Τηλ.: 25410 20558 Φαξ: 25410 22860

N. Πειραιά

Υπεύθυνος: Τσελέντης Σίμος ΠΕ04
Έδρα: Πειραιάς Τ.Κ 18532
Οδός: Ελ. Βενιζέλου 35
Τηλ.: 210 411 2764 Φαξ: 210 411 5734

N. Πέλλας

Υπεύθυνη: Θεοδωρίδου Σοφία ΠΕ
Έδρα: Έδεσσα Τ.Κ 58200 ΠΕ04
Οδός: Εγνατίας 91
Τηλ.: 23810 24057 - 23810 22981 Φαξ: 23810 26414

N. Πιερίας

Υπεύθυνος: Ταξιάρχου Γεώργιος ΠΕ14
Έδρα: Κατερίνη Τ.Κ 60100
Οδός: Π. Τσαλδάρη 8
Τηλ.: 23510 22752 - 23510 22727

N. Πρέβεζας

Υπεύθυνος: Τσανέλης Γεώργιος ΠΕ03
Έδρα: Πρέβεζα Τ.Κ 48100
Οδός: Μπιζανίου 57
Τηλ.: 26820- 27861 Φαξ: 26820- 28145
e-mail: mail@dide.pre.sch.gr

N. Ρεθύμνου

Υπεύθυνος: Κιμιωνής Γιώργος ΠΕ
Έδρα: Ρέθυμνο Τ.Κ 74100

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Οδός: Κ. Παρεν-Σιγανού 4
Τηλ.: 28310 26398 Φαξ: 28310 52451
e-mail: geokim@edc.uoc.gr

Ν. Ροδόπης

Υπεύθυνος: Τράκας Αδριανός ΠΕ02
Έδρα: Κομοτηνή Τ.Κ 69100
Οδός: Δημοκρατίας 1
Τηλ.: 25310 22711 Φαξ: 25310 29555 - 25310 22711

Ν. Σάμου

Υπεύθυνη: Σπανού Δήμητρα ΠΕ04
Έδρα: Σάμος Τ.Κ 83100
Οδός: Κανάρη 5
Τηλ.: 22730 -80432-80434 Φαξ: 22730 -80434

Ν. Σερρών

Υπεύθυνη: Τάτση-Τσαϊρα Κωστούλα ΠΕ04
Έδρα: Σέρρες Τ.Κ 62100
Οδός: Κερασούντος 2
Τηλ.: 23210 38720, 38112 / 2321 37313, 38125 Φαξ: 23210 47531
e-mail: ddeser@otenet.gr

Ν. Τρικάλων

Υπεύθυνη: Τζιότζιου Ελένη ΠΕ14
Έδρα: Διοικητήριο, Τρίκαλα Τ.Κ 42100
Τηλ.: 24310 -46326 -46329 Φαξ: 24310 46320

Ν. Φθιώτιδας

Υπεύθυνος: Στασινός Κωνσταντίνος ΠΕ04
Έδρα: Λαμία Τ.Κ 35100
Οδός: Κύπρου 85
Τηλ.: 22310-24705
Φαξ: 22310- 24705
e-mail: pe-lamia@otenet.gr

Ν. Φλώρινας

Υπεύθυνη: Τριανταφύλλου Ευμορφία ΠΕ04
Έδρα: Φλώρινα Τ.Κ 53100
Οδός: Διοικητήριο
Τηλ.: 23850- 45190 , 23850- 46469 , 23850- 46068
Φαξ: 23850- 45190, 23850- 46066
e-mail: perival@dide.flo.sch.gr

Ν. Φωκίδας

Υπεύθυνη: Ανδρικήκη Νικολέτα ΠΕ05
Έδρα: Αμφισσα Τ.Κ 33100
Οδός: Επισκόπου Φιλοθέου 20, 33100 Αμφισσα Ν.Φωκίδας
Τηλ.: 22650 -72343 Φαξ: 22650 22740
e-mail: ype@dide.fok.sch.gr

Ν. Χαλκιδικής

Υπεύθυνη: Τριανταφύλλου Ελένη ΠΕ02
Έδρα: Πολύγυρος Τ.Κ 63100

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Οδός: Γαληνού 23
Τηλ.: 23710 23703, 22134 , 22600

N. Χανίων

Υπεύθυνη: Αντωνιάδου Παρασκευή ΠΕ04
Έδρα: Χανιά Τ.Κ 73100
Οδός: Γιαμπουδάκη 32
Τηλ.: 28210 28075 Φαξ: 28210 28177

N. Χίου

Υπεύθυνος: Μητσός Βασίλειος ΠΕ04
Έδρα: Χίος Τ.Κ 82100
Οδός: Πολυτεχνείου 13
Τηλ.: 22710 -44229 -44282 Φαξ: 22710 44228

2. Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

1. Κέντρο Ακράτας - Γ2/2277/23-3-95

Υπεύθυνος: Σταυροπούλου Νίκη
Διεύθυνση: Ακράτα
Τ.Κ.: 250 06
E-mail: mail@kpe-akrat.ach.sch.gr
Τηλ: 26960-23394, 22166
Fax: 26960-22166

2. Κέντρο Αργυρούπολης - Γ2/3219/11-5-95

Υπεύθυνος: Φαραγγιτάκης Γιώργος
Διεύθυνση: Μπουμπουλίνας 3
Τ.Κ.: 164 51
E-mail: acee@otenet.gr
Τηλ: 210-9959250 - 51
Fax: 210-9959251

3. Κέντρο Αρναίας - Γ2/5861/23-10-97

Υπεύθυνος: Λάμπρος Γιάννης
Διεύθυνση: Μαθητική Εστία Αρναίας, Αρναία
Τ.Κ.: 630 74
E-Mail: kpearne@hal.forthnet.gr
Τηλ: 23720-23184 και 23185
Fax: 23720-23185

4. Κέντρο Δραπετσώνας - Γ2/5861/23-10-97

Υπεύθυνος: Ηλιάδης Νικόλαος
Διεύθυνση: Μονεβασιάς 1 και Αλέκου Παναγούλη/ Αναλήψεως και Γιώργου Άφορα
(Προσωρινή Διεύθυνση)
Τ.Κ.: 186 48
E-mail: -
Τηλ: 210-4612422 (Προσωρινό)
Fax: -

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

5. Κέντρο Θέρμου Αιτωλοακαρνανίας - Γ2/6773/8-12-98

Υπεύθυνος: Κόκκοτος Δημήτριος

Διεύθυνση: ΚΠΕ Θέρμου

T.K.: 300 08 ΘΕΡΜΟ

E-mail: kpe-ther@otenet.gr

Τηλ: 26440 - 24032

Fax: 26440 - 24032

6. Κέντρο Καλαμάτας - Γ2/5861/23-10-97

Υπεύθυνος: Σπάλα Γεωργία

Διεύθυνση: Θουκυδίδου 2, Καλαμάτα

T.K.: 241 00 Καλαμάτα

E-mail: kpekal@otenet.gr

Τηλ: 27210 - 96062

Fax: 27210 - 86147, 42002

7. Κέντρο Καστοριάς - Γ2/3219/11-5-95

Υπεύθυνος: Μαρδίρης Θοδωρή

Διεύθυνση: Κ. Παλαιολόγου 1, Καστοριά

T.K.: 521 00 Καστοριά

E-mail: kpekast1@otenet.gr

Τηλ: 24670-23069

Fax: 24670-28815

8. Κέντρο Κάτω Πορόια Σερρών - Γ2/2290/24-3-98

Υπεύθυνος: Σταύρου Δημήτρης

Διεύθυνση: Μαθητική Εστία Ποροΐων

T.K.: 620 55, Κ. Πορόια

E-mail: cautor@spark.net.gr

Τηλ: 23270-23227

Fax: 23270-23223

9. Κέντρο Κλειτορίας - Γ2/1243/8-3-93

Υπεύθυνος: Βλάχος Γιάννης

Διεύθυνση: Κλειτορία Καλαβρύτων

T.K.: 250 07

E-mail: mail@kpe-kleit.ach.sch.gr Website: <http://kpe-kleit.ach.sch.gr>

Τηλ: 26920-31288, 32085

Fax: 26920-32373

10. Κέντρο Κόνιτσας - Γ2/3219/11-5-95

Υπεύθυνος: Τσούβαλη Κατερίνα

Διεύθυνση: Μαθητική Εστία Κόνιτσας

T.K.: 441 00 Κόνιτσα

E-mail: kpekonits@otenet.gr

website: <http://users.otenet.gr/~kpekonits>

Τηλ: 26550-23903, 23825

Fax: 26550-23825

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

11. Κέντρο Ελευθερίου Κορδελιού - Γ2/3219/11-5-95

Υπεύθυνος: Τσαλίκη Βέτα
Διεύθυνση: Α. Παπανδρέου 2
Τ.Κ.: 563 34
E-mail: kpe-thes@otenet.gr
Τηλ: 2310-707150
Fax: 2310-757130

12. Κέντρο Λιθακιά Ζακύνθου - Γ2/5861/23-10-97

Υπεύθυνος: Γελαδάς Κώστας
Διεύθυνση: Κτίριο Μεσσαλά Λιθακιά Ζακύνθου
Τ.Κ.: 29092
E-mail: kpezakynth@yahoo.com και kpezakyn@otenet.gr
Τηλ: 26950-53417
Fax: 26950-53418

13. Κέντρο Μακρυνίτσας - Γ2/4402/15-7-98

Υπεύθυνος: Παπαϊωάννου Αγγελος
Διεύθυνση: Δημοτικό Σχολείο Μακρυνίτσας
Τ.Κ.: 370 11
E-mail: kpe@otenet.gr
Τηλ: 24280-90010
Fax: 24280-99010

14. Κέντρο Μουζακίου - Γ2/3219/11-5-95

Υπεύθυνος: Παπάγγελος Μάνθος
Διεύθυνση: Μαθητική Εστία Μουζακίου
Τ.Κ.: 430 60
E-mail: kpemou@otenet.gr
Τηλ: 24450-43242, 42326
Fax: 24450-43363, 42882

15. Κέντρο Νάουσας - Γ2/4402/15-7-98

Υπεύθυνος: Βλάχου Φανή
Διεύθυνση: Αγίου Νικολάου
Τ.Κ.: 592 00
E-mail: arapitsa@otenet.gr
Τηλ: 23320-25111
Fax: 23320-52053

16. Κέντρο Σουφλίου - Γ2/3219/11-5-95

Υπεύθυνος: Κάβουρας Παναγιώτης
Διεύθυνση: Μαθητική Εστία Σουφλίου
Τ.Κ.: 684 00 Σουφλί
E-mail: kpesoufli@otenet.gr
Τηλ: 25540-24383
Fax: 25540-24345, 22383

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

17. Κέντρο Σπετσών - Γ2/5861/23-10-97

Υπεύθυνος: Κυρίτση Ιωάννα

Διεύθυνση: Αναργύρειος και Κοργιαλένειος Σχολή Σπετσών

T.K.: 180 50 Σπέτσες

E-mail: <mailto:kpespetswn@otenet.gr>

Τηλ: 22980-72306

Fax: 22980-72406

18. Κέντρο Στυλίδας Υπάτης - Γ2/2290/24-3-98

Υπεύθυνος: Πηλιτζίδης Σπύρος

Διεύθυνση: Κ.Π.Ε., Περιοχή Εργατικές Κατοικίες Δήμου Στυλίδας

T.K.: 353 00

E-mail: <mailto:Kpestypa@otenet.gr>

Τηλ: 22380-23121, 097-894196

Fax: 22380-23121, 0238-24783

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

Αγγελίδης, Ζ. 1993. Εισαγωγή στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Εκδόσεις Art of Text. Θεσσαλονίκη.

Αγγελίδης, Ζ., Παπαδοπούλου, Π. & Αθανασίου, Χρ. (Επιμέλεια). 2004. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Εκπαίδευση για το περιβάλλον και τη βιωσιμότητα. Έκδοση Δ/σης Δ/θμιας Εκ/σης Ανατολικής Θεσσαλονίκης. Γραφείο Π.Ε. Θεσσαλονίκη.

Αθανασάκης, Α. 1996. Οικοπεριβαλλοντική Παιδαγωγική. Χ. Δαρδανός, Αθήνα.

Αθανασάκης, Α. 1996. Παιδαγωγικές κατευθύνσεις Φυσικών Επιστημών και οι σχέσεις τους με την κοινωνία, την οικονομία και την τεχνολογία. Σαββάλας, Αθήνα.

Αθανασάκης, Α. 2001. Οικοπεριβαλλοντική Ψυχολογία Τυπωθύτω, Αθήνα.

Αθανασάκης, Α. 2004. Η Περιβαλλοντική Αγωγή σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Δαρδανός, Αθήνα.

Αθανασάκης, Α. & Κουσουρής, Θ. 1987. Οικολογική Παιδεία και Περιβαλλοντική Αγωγή. Μπουκουμάνης, Αθήνα.

Αθανασάκης, Α. & Κουσουρής, Θ. 1994. Περιβάλλον - Οικολογία - Εκπαίδευση. Σαββάλας, Αθήνα.

Αθανασάκης, Α., Κουσουρής, Θ. & Κονταράτος, Σ. 1985. Οικολογία και Περιβάλλον. Έκδοση Ο.Ε.Δ.Β.

Αθανασάκης, Α., Κουσουρής, Θ. & Κονταράτος, Σ. 1998. Αρχές Περιβαλλοντικών Επιστημών. Έκδοση Ο.Ε.Δ.Β.

Αλεξοπούλου, Ι. & Γκλαβάς, Σ. 1989. Σχολείο και Περιβάλλον. Έκδοση ΟΕΔΒ.

Αργυροπούλου, Χ. 1997. Η διδακτική της ιστορίας. Θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις. Τοπική ιστορία. Αθήνα.

Αριαννούτσου, Μ. & Φαραγγιτάκης, Γ. 1996. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Χερσαία Οικοσυστήματα της Ελλάδας. Έκδοση Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Βασάλα, Π. 2005. Μαθαίνοντας για τους σεισμούς: Διαθεματική προσέγγιση. Τυπωθήτω, Αθήνα.

Βασάλα, Π. & Φλογαΐτη Ευ. 2005. Ο κόσμος της θάλασσας: Διαθεματική προσέγγιση: Εναλλακτικές διδακτικές τεχνικές και σχέδια εργασίας. Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα.

Βαϊνά, Μ. 1997. Θεωρητικό πλαίσιο διδακτικής της τοπικής ιστορίας για τον εικοστό πρώτο αιώνα. Αθήνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς & Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης. 1994. Απορίες για τα απορρίμματα. Προτάσεις περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολεία για τα σκουπίδια και την ανακύκλωση. Έκδοση ΓΓΝΓ, Αθήνα.

Γεωργόπουλος, Α. (Επιμελητής Έκδοσης). 2005. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ο νέος πολιτισμός που αναδύεται. Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Γεωργόπουλος, Α. & Τσαλίκη, Ε. 1993. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Αρχές – Φιλοσοφία, Μεθοδολογία, Παιχνίδια και Ασκήσεις. Gutenberg, Αθήνα.

Γούπος, Θ. 2000. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Σχολείο. Εκδόσεις Καμπανάς, Αθήνα.

Δασκολιά, Μ. 2004. Θεωρία κα Πράξη στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Οι προσωπικές θεωρίες των εκπαιδευτικών. Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα.

Δεληκανάκη, Ν. Κοκολάκη, Ρ., Νοϊδου, Μ. 2001. Περιβαλλοντική εκπαίδευση στην προσχολική εκπαίδευση. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Δημητρόπουλος, Ε. 1997. Αξιολόγηση Προγραμμάτων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Γρηγόρης, Αθήνα.

Δημοπούλου, Μ., Ζόμπολας, Τ., Μπαμπίλα, Ελ. & Χατζημιχαήλ, Μ. 2001. Περιβαλλοντική Αγωγή για μικρά παιδιά. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα.

Δήμου Αικ. (Επιμελήτρια Έκδοσης). 2001. Μεθοδολογία προσέγγισης των προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Έκδοση Γραφείου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Δ΄ Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αθήνας. Αθήνα.

Δήμου Αικ., Μανδρίκας Αχ., & Μικρογιαννάκη Ι. 2005. Γνωρίζω τον τόπο μου μέσα από περιβαλλοντικά μονοπάτια – Άλιμος. Εκδόσεις Καλλέντη, Αθήνα.

Διακήρυξη και Πρακτικά της Διεθνούς Διάσκεψης: Περιβάλλον και Κοινωνία: Εκπαίδευση και Ευαισθητοποίηση των Πολιτών για την Αειφορία. 1997. Θεσσαλονίκη.

Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Λάρισας. 1999. Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία. Εκδ. Περιφερειακές Εκδόσεις "έλλα", Λάρισα.

Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. 2003. Σχεδιασμός και παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Πρακτικά Συμποσίου. Εκδόσεις Α.Α Λιβάνη, Αθήνα.

Ευθυμιόπουλος Η. & Ψωμάς, Σ. 1997. Οι Βιώσιμες πόλεις: Προτάσεις για μια οικολογική διαχείριση του αστικού περιβάλλοντος. Νεφέλη - Greenpeace. Αθήνα.

Ζιάκα, Γ., Robichon, Ph., & Schouchon, Cl. (Συντονισμός). 2005. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Έξη προτάσεις για την κοινωνία των πολιτών. Εκδόσεις Νησίδες, Θεσσαλονίκη.

Ηλιοπούλου, Ι., Κουρουζίδης, Ε., Παπαπαύλου, Θ. 1997. Βιβλιογραφικός Οδηγός για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Εκδόσεις Δήμου Πεύκης, Πεύκη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κ.Π.Ε. Μουζακίου. 2000. Θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Έκδοση Κ.Π.Ε. Μουζακίου.

Καλαϊτζίδης, Δ. & Ουζούνης, Κ. 2000. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Θεωρία και Πράξη. Σπανίδης, Ξάνθη.

Καλοπίσης, Γ. 1987. Με τα παιδιά στο Φυσικό Περιβάλλον. Παττάκης, Αθήνα.

Καμαρινού, Δ. 1999. Βιωματική Μάθηση στο Σχολείο. Αυτοέκδοση, Κόρινθος.

Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της ΟΛΜΕ (ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ). 2000. Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου για την Π.Ε. Αθήνα.

Κιμωνής, Γ. 2000. Προσεγγίζοντας την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Έλλην, Αθήνα.

Κουλαϊδης, Β. 1994. Αναπαραστάσεις του Φυσικού Κόσμου. Gutenberg, Αθήνα.

Κουρουζίδης, Σ., Πολέμη-Τοδόλου, Μ., Κοσμίδης, Π. 2000. Ομαδικά Παιδικά Παιχνίδια. Το κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Κουσουρή, Θ. & Παπαδογιαννάκη, Κ. 2005. «Περιβαλλοντικά Παιχνίδια» στο Περιβάλλον για το Περιβάλλον και την Αειφορία. Εκδόσεις Δαρδανός, Αθήνα.

Κοψιδά-Βρεττού, Π. 1999. Εισαγωγικά στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Οδηγός για την εκπόνηση προγραμμάτων Π.Ε. (Αυτοέκδοση), Λευκάδα.

Κυρκίτσος, Φ., Πελεκάση, Κ. & Χρυσόγολος, Ν. 1995. Μείωση των απορριμμάτων. Μια στρατηγική για το παρόν και το μέλλον. Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης - WWF. Αθήνα.

Λεοντσίνης, Γ. 1999. Ιστορία-περιβάλλον και η διδακτική τους. Αθήνα.

Λεοντσίνης, Γ. & Ρεπούση Μ. 2001. Η Τοπική Ιστορία ως Πεδίο Σπουδής στο Πλαίσιο της Σχολικής Παιδείας. ΟΕΔΒ.

Μαγγιώρης, Σ. 1999. Στα Μονοπάτια της Φύσης και της Βιολογίας. Βασιλείου, Αθήνα.

Ματσαγγούρας, Η. 2000. Στρατηγικές Διδασκαλίας. Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Ματσαγγούρας, Η. 2003. Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση : Εννοιοκεντρική αναπλαισίωση και σχέδια εργασίας. Επιμέλεια Χαραμής, Π. Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα.

Μαυρέλης, Κ. (Επιμελητής Έκδοσης). 1997. Βιώσιμη ανάπτυξη με την περιβαλλοντική αγωγή. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας & Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.

Μαυρικάκη, Ε. 2001. Εργαστηριακές ασκήσεις και δραστηριότητες περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Τυπωθύτω, Αθήνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μούτσιος, Σ. 1996. Το μάθημα της "Μελέτης του Περιβάλλοντος". Αφοι. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.

Μπαγάκης, Γ. (Επιμελητής Έκδοσης). 2000. Προαιρετικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα στη Σχολική Εκπαίδευση. Μεταίχμιο, Αθήνα.

Μπαγάκης, Γ. (Επιμελητής Έκδοσης). 2001. Αξιολόγηση Προγραμμάτων και σχολείου. Μεταίχμιο. Αθήνα.

Μπαγάκης, Γ. (Επιμελητής Έκδοσης). 2001. Εμπειρίες και σκέψεις εκπαιδευτικών για τα προαιρετικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Μεταίχμιο, Αθήνα.

Μπαγάκης, Γ. (Επιμελητής Έκδοσης). 2002. Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής. Μεταίχμιο, Αθήνα.

Μπότσαρης, Ι. 1998. Διάχυση της έννοιας της "Βιοποικιλότητας" στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Αυτοέκδοση.

Νικηφοράκη, Α. 1996. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Πρόκληση και Λύση σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο. Απολογισμός και Προοπτικές Δράσης. Έκδοση Μουσείου Γουλανδρή "Φυσικής Ιστορίας".

Ο.Ι.ΕΠ.Ε.-Σ.Ι.ΕΛ. 1995. Η διδασκαλία της Ιστορίας και Γεωγραφίας στο Δημοτικό Σχολείο. Έκδοση Ο.Ι.ΕΠ.Ε.-Σ.Ι.ΕΛ. Αθήνα.

Ουζούνης, Κ. & Καλαϊτζίδης, Δ. 2000. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Εκδόσεις Σπανίδη, Ξάνθη.

Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.). 1999. Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου για την Π.Ε.

Παπαδημητρίου, Β. 2000. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Gutenberg, Αθήνα.

Παπαδημητρίου, Β. 2001. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Σχολείο. Μια διαχρονική θεώρηση. Τυπωθύτω, Αθήνα.

Παπαϊωάννου, Δ. 2005. Η τέχνη της οικολογίας και άλλα κείμενα οικολογικής προπαίδειας. Τυπωθύτω, Αθήνα.

Παπαναούμ, Ζ. (Επιμελητής Έκδοσης). 1997. Περιβάλλον και Εκπαίδευση. Συμβολή στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση για τα προβλήματα της Θεσσαλονίκης. Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ., Θεσσαλονίκη.

Παπασιδέρη, Ι. 1994. Θέματα Οικολογίας και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Συμμετρία, Αθήνα.

Παρασκευόπουλος, Σ. & Κορφιάτης Κ. 2003. Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση – Θεωρίες και Μέθοδοι. Εκδόσεις Χριστοδουλίδη, Θεσσαλονίκη.

Ράπτη, Ν. 2000. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Αγωγή. Το θεωρητικό πλαίσιο επιλογών. Εκδ. Τυπωθύτω, Αθήνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σκοδρούλης Κ, & Σωτηράκου, Μ. 2005. Περιβάλλον – Επιστήμη και Εκπαίδευση. Εκδόσεις leader, Αθήνα.

Σκούρτζος, Μ. & Σοφούλης, Μ. 1996. Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα. Δαρδανός, Αθήνα.

Σπυροπούλου – Κατσάνη, Δ. 2000. Ο καιρός, το κλίμα, και η σχέση τους με το περιβάλλον. Προτάσεις για συνθετικές εργασίες στα πλαίσια των φθισικών επιστημών και της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Εκδόσεις Σαββάλα, Αθήνα.

Σταυρίδου, Ε. 2000. 2000. Συνεργατική Μάθηση στις Φυσικές Επιστήμες. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Σχολή Χιλλ. 1999. Περιπατώντας στην Αθήνα. ένας οδηγός της πόλης για παιδιά. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα.

Τσαμπούκου-Σκαναβή Κ. 2004. Περιβάλλον και Κοινωνία. Μια σχέση σε αδιάκοπη εξέλιξη. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων . 2001. Ο σχολικός κήπος. Ενίσχυση της βιωματικής - περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. ΥΠ.Ε.Π.Θ, Αθήνα.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων & Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. 1996. Οικολογία - Κοινωνία - Εκπαίδευση. Πραγματικότητα και Προοπτικές. Νέα Σύνορα - Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων & Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. 1996. Καταγραφή των απόψεων , της στάσης και της συμπεριφοράς των νέων σχετικά με το περιβάλλον στην ευρύτερη περιοχή Αθηνών. (Παντής, Ι.Δ., Παρασκευόπουλος, Σ., Σγαρδέλης, Σ., Στάμου, Γ.Π. & Κορφιιάτης, Κ.). Νέα Σύνορα - Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων & Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. 1999. Διεπιστημονική διδασκαλία και Μάθηση στο Σχολείο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Εκδ. Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Αθήνα.

Φλογαΐτη, Ε. 1998. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Φλογαΐτη, Ε. 2001. Περιβαλλοντικός Γραμματισμός- Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων – Ινστιτούτο Διαρκούς Επιμόρφωσης, Αθήνα.

Φλογαΐτη, Ε. 2006. Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την Αειφορία. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Φυκάρης, Ι. 2000. Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην Ελλάδα. Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.

Χατζηγεωργίου, Γ. 2002. Προς ένα ολιστικό οικολογικό αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. Ατραπός, Αθήνα.

Χριστιάς, Ι. 1985. Μελέτη Περιβάλλοντος: Θέματα Διδασκαλίας. Φελέκη, Αθήνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Χριστιάς, Ι. Από την πατριδογνωσία στη μελέτη περιβάλλοντος. Η παιδαγωγική και τα προβλήματα του Δημοτικού Σχολείου. Τυπωθύτω, Αθήνα.

Χρυσ αφίδης, Κ. 1998. Βιωματική Επικοινωνιακή Διδασκαλία: Η εισαγωγή της μεθόδου Project στο σχολείο. Gutenberg. Αθήνα.

Blunder, J. 1996. Άνθρωπος και Περιβάλλον.

Chauvel. D, Chauvel, P. 1998. Παιδαγωγική και Περιβάλλον. Ανακάλυψη, κατανόηση και καλλιτεχνική δημιουργία. Τυπωθύτω, Αθήνα.

Cornell, J. 2001. Ας Ακούσουμε τη Φύση. Πώς να εμβαθύνετε τη γνώση σας για τη Φύση. Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.

Frey, K. 1986. Η μέθοδος project. Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο. Θεσσαλονίκη.

MacCay, F. 1996. Δραστηριότητες για το περιβάλλον. Πατάκης, Αθήνα.

UNESCO. 1999. Η χάρτα του Βελιγραδίου. Έκδοση Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

UNESCO. 1999. Η διακήρυξη της Τιφλίδας. Έκδοση Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

UNESCO. 1999. Η διάσκεψη της Μόσχας. Έκδοση Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

UNESCO. 2000. Το Κεφάλαιο 21 της Ημερήσιας διάταξης 21. "Agenda 21". Έκδοση Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΤΡΙΒΕΣ

Αθανασάκης, Α. Η Περιβαλλοντική Αγωγή στη Δημοτική Εκπαίδευση και οι τάσεις των Δασκάλων. Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Βασάλα, Π. Η διάβρωση του εδάφους ως παράδειγμα διδασκαλίας στην Περιβαλλοντική εκπαίδευση. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Βασιλοπούλου, Μ. Διερεύνηση και διδακτική αντιμετώπιση των πρότερων αντιλήψεων των μαθητών του Γυμνασίου στη Βιοποικιλότητα. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Βρατσάλης, Κ. Εργασία και μαθησιακή διαδικασία. Η μάθηση ως κοινή πρακτικοδιανοητική δραστηριότητα παιδαγωγού και παιδαγωγούμενου. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Δασκολιά, Μ-Κ. Οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Δεληγιάννη-Κουιμτζή, Β. Η οργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και η κοινωνική συμπεριφορά παιδιών προσχολικής ηλικίας. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Φ.Π.Ψ.

Ζυμβράκη Ε. Αναπαραστάσεις μαθητών/ριων και εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τα τρόφιμα και την υγεία: Μια μελέτη Αγωγής Υγείας. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Ιωάννου, Ι. Η ανάπτυξη των γνώσεων για τα γεωφυσικά φαινόμενα: επιπτώσεις στη διδασκαλία. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Καλαϊτζίδης Δ. Σχολική Γεωγραφία και περιβαλλοντική εκπαίδευση: η συμβολή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην γεωγραφία. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Καμαρινού, Δ. Έρευνα - Δράση στο πλαίσιο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Σχεδιασμός, υλοποίηση και Αξιολόγηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την τοπική αρχιτεκτονική κληρονομιά. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Κεκές, Α. Έρευνα Περιβαλλοντικής Αγωγής στο σύγχρονο ελληνικό Σχολείο μέσω της εφαρμογής προγραμμάτων διαχείρισης απορριμμάτων. Η μέθοδος των 4 R. Reduse (Μείωσε), Reuse (Επαναχρησιμοποίησε), Recycle (Ανακύκλωσε), Respond (Απάντησε-Αντίδρασε). Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Κλωνάρη, Αικ. Το μάθημα της Γεωγραφίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια (1913-Σήμερα): Η περίπτωση των σχολικών εγχειριδίων Γεωγραφίας της ΣΤ' τάξης. Πανεπιστήμιο Αθηνών Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Κύρκος, Χ. Η εξέλιξη των βιολογικών γνώσεων για την ταυτότητα, διατροφή, αναπνοή και ανάπτυξη των φυτών. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Μανιός Γ. Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας προγράμματος "Αγωγή Υγείας και Διατροφής" στη μείωση των παραγόντων κινδύνου καρδιαγγειακών νοσημάτων σε παιδιά δημοτικού της Κρήτης. Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Ιατρικής.

Μουτζούρη-Μανούσου, Ε. Απόψεις, Στάσεις και Δραστηριότητες των εκπαιδευτικών σχετικά με το φυσικό περιβάλλον. Συμβολή στην ανάπτυξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Ράπτης, Ν. Η Διδασκαλία με τη βοήθεια υπολογιστή στη Δημοτική Εκπαίδευση ως μέσο μείωσης των εκπαιδευτικών ανισοτήτων με έμφαση στη διδασκαλία του μαθήματος της Ε' Δημοτικού "Ερευνώ το Φυσικό κόσμο". Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Σπυροπούλου, Δ. Η (Δι)ερευνητική Διαδικασία προσανατολισμένη στην εποικοδόμηση της υπόθεσης ως μέθοδος διδασκαλίας των Φυσικών Επιστημών. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Στράγγα, Σ. Πρότυπο εκπαιδευτικό πλαίσιο / υλικό και λογισμικό για τις Δασικές πυρκαγιές – Μια επιστημονική και μεθοδολογική προσέγγιση (προ-)σχεδίων Περιβαλλοντικών Δραστηριοτήτων – Εφαρμογές. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Σχίζα, Ν. Η Συστημική Προσέγγιση στα Προγράμματα περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας. 2004.

Σωτηράκου - Χανιώτη, Μ. Μέθοδοι Περιβαλλοντικής Παιδείας. Ε.Μ.Π, Τμήμα Χημικών Μηχανικών.

Τάταρης Χ. Διδακτική προσέγγιση επί μέρους ενοτήτων βιολογικών επιστημών με έμφαση στην κατανόηση των λειτουργιών των φυσικών Οικοσυστημάτων. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

Τρομπούκης Α. Η φιλοσοφία της Φύσης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Φ.Π.Ψ.

Τρικαλίτη, Α. Διερεύνηση γνωστικών, κοινωνικών και ψυχολογικών παραμέτρων συνδεδεμένων με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Χημικό.

Χαλκιά, Κ. Οι Έλληνες εκπαιδευτικοί της Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης απέναντι στο μάθημα της Φυσικής. Διερεύνηση των απόψεων και των στάσεων των Ελλήνων εκπαιδευτικών που διδάσκουν Φυσική. Μελέτη των συνεπειών τους στην εκπαιδευτική διαδικασία και διατύπωση των σχετικών προτάσεων. Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Π.Τ.Δ.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Α. ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Α.1. Υλικό για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Το υλικό αυτό έχει παραχθεί από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. στα πλαίσια του 2^{ου} Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Το υλικό αυτό βρίσκεται στις σχολικές βιβλιοθήκες που έχουν δημιουργηθεί με το 2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ. Ερευνητές ΑΕΕΕ

ΒΑΛΙΤΣΑ ΤΗΣ ΚΑΦΕ ΑΡΚΟΥΔΑΣ. Αρκτούρος.

ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ. Ελληνική Εταιρεία Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

ΕΝΑ ΚΟΥΤΙ ΓΕΜΑΤΟ ΝΕΡΟ. Καλειδοσκόπιο.

ΕΝΕΡΓΕΙΑ. Ίδρυμα Λαμπράκη (CD-ROM).

ΕΝΕΡΓΕΙΑ – ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ. Ελληνικά Γράμματα.

ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ. Διεπιστημονικό Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Ερευνών (CD-ROM).

ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ. Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF ΕΛΛΑΣ).

ΟΙΚΟΕΡΕΥΝΑ 2. Ερευνητές ΑΕΕΕ.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ. Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF ΕΛΛΑΣ).

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗ ΡΑΧΗ ΤΗΣ ΧΕΛΩΝΑΣ. Σύλλογος Προστασίας της Θαλάσσιας Χελώνας.

ΤΟ ΔΑΣΟΣ. Ελληνική Εταιρεία Ενημέρωσης & Εκπαίδευσης.

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ. Εκδόσεις Κριτική.

Α.2. Υλικό για τη Μελέτη Ενσωμάτωσης της Π.Ε. στα Αναλυτικά Προγράμματα

Το έργο αυτό αποσκοπούσε στη γόνιμη και λειτουργική σύνδεση των γνωστικών αντικειμένων που διδάσκονται σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου με τη Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Πορεία και Αποτελέσματα Τόμος 1^{ος}

Βιολογία Α Τόμος 2^{ος}

Γεωγραφία Α. Τόμος 3^{ος}

Γεωγραφία Β Τόμος 4^{ος}

Φυσική Β Τόμος 5^{ος}

Χημεία Β Τόμος 6^{ος}

Βιολογία Γ Τόμος 7^{ος}

Φυσική Γ Τόμος 8^{ος}

Χημεία Γ Τόμος 9^{ος}

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A.3. Υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη και τη Ζώνη Καινοτόμων Δραστηριοτήτων.

Το υλικό αυτό περιλαμβάνει 16 τόμους με διάφορα αντικείμενα για την εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης στο Δημοτικό και της Ζώνης Καινοτόμων Δραστηριοτήτων στο Γυμνάσιο. Στο υλικό αυτό υπάρχουν δημιουργικές διαθεματικές δραστηριότητες τις οποίες ο εκπαιδευτικός μπορεί να τις ενσωματώσει στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

- Πολυθεματικό βιβλίο Δημοτικού σχολείου για την Ευέλικτη Ζώνη «Βλέπω τον Σημερινό Κόσμο».
- Πολυθεματικό βιβλίο Δημοτικού σχολείου για την Ευέλικτη Ζώνη «Βλέπω τον Σημερινό Κόσμο: Δημιουργικές – Διαθεματικές Δραστηριότητες».
- Διαθεματικό Εκπαιδευτικό Υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη - Α΄ - Β΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου.
- Διαθεματικό Εκπαιδευτικό Υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη - Γ΄ - Δ΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Τεύχος Α΄.
- Διαθεματικό Εκπαιδευτικό Υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη - Γ΄ - Δ΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Τεύχος Β΄.
- Διαθεματικό Εκπαιδευτικό Υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη - Ε΄ - ΣΤ΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Τεύχος Α΄.
- Διαθεματικό Εκπαιδευτικό Υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη - Ε΄ - ΣΤ΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Τεύχος Β΄.
- Πολυθεματικό Βιβλίου Γυμνασίου για την Ευέλικτη Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων «Ανιχνεύοντας το Σήμερα Προετοιμάζουμε το Αύριο».
- Πολυθεματικό Βιβλίου Γυμνασίου για την Ευέλικτη Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων «Ανιχνεύοντας το Σήμερα Προετοιμάζουμε το Αύριο». Βιβλίο του Καθηγητή.
- Διαθεματικό Εκπαιδευτικό υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων. Γυμνάσιο - Τόμος Α΄. Γλωσσικά Μαθήματα – Τοπική Ιστορία.
- Διαθεματικό Εκπαιδευτικό υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων. Γυμνάσιο - Τόμος Β΄. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Εμφανίσεις της Τέχνης.
- Διαθεματικό Εκπαιδευτικό υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Γυμνάσιο - Τόμος Γ΄.
- Διαθεματικό Εκπαιδευτικό υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων. Γυμνάσιο - Τόμος Δ΄. Φυσικές Επιστήμες.
- Οδηγός για την εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης και των Καινοτόμων Δράσεων. Βιβλίο για τον Δάσκαλο.
- Οδηγός για την εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης και των Καινοτόμων Δράσεων. Βιβλίο για τον Καθηγητή.
- Εποπτικό Εκπαιδευτικό υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη – Επιλογή από το Διαθεματικό Υποστηρικτικό Υλικό για το Δημοτικό Σχολείο και το Γυμνάσιο (Διαφάνειες, Ηχητικά Αρχεία, Λογισμικό, Ταινίες Βίντεο).

A.4. Εκπαιδευτική Τηλεόραση

Στη σειρά της εκπαιδευτικής τηλεόρασης υπάρχουν βιντεοκασέτες σχετικές με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Οικολογία – Περιβάλλον (1998. Νο 6)

1. Φως στο Νέφος της Αθήνας
2. Σαρωνικός: Υπάρχει ελπίδα
3. Τα σκουπίδια δεν είναι πάντα για πέταμα

Οικολογία – Περιβάλλον 2 (2000. Νο 4)

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

1. Ελληνική Φύση και Περιβάλλον
2. Μετέωρα φαράγγι του Βίκου
3. Πάνω και πέρα από τη Γη
4. Η αξία της καλής φυσικής κατάστασης

Β. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΑΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Γαία. 2000. Εκπαιδευτικό Υλικό για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Έκδοση Μουσείου Φυσικής Ιστορίας "Γουλιανδρή".

Μεσόγειος Θάλασσα - Πηγή Ζωής. 2002. Medasset (Μεσογειακός Σύνδεσμος για τη Σωτηρία των Θαλασσίων Χελωνών). Εκδόσεις Κλειδοσκόπιο.

Μια Θεία γεμάτη ΕΝΕΡΓΕΙΑ. 2000. Υπουργείο Ανάπτυξης. Γ.Γ. Έρευνας & Τεχνολογίας. Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Κ.Α.Π.Ε.).

Πάμε μια βόλτα στο Μοναστηράκι. 1999. Δημοπούλου, Μ. (Επιμελήτρια Έκδοσης). Έκδοση Γραφείου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Α΄ Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αθήνας.

Παρακολούθηση Δασών. 1998. Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF Ελλάδας).

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση μέσα από σχολικές δραστηριότητες. 1999. Δήμου, Αικ. (Επιμελήτρια Έκδοσης). Έκδοση Γραφείου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Δ΄ Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αθήνας.

Τα Οικολογικά Σχολεία. 2002. Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης. Έκδοση Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης.

Τα ταξίδια του κόστυφα. Περιβαλλοντικό παραμύθι. 2001. Φραντζή Α., Μπατσιάρης Π. Έκδόσεις Καλειδοσκόπιο.

Το Ενεργειακό Ζήτημα. 1999. Φλογαΐτη, Ε. & Βασάλα, Π. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ